

GENÇLİK, SİYASET VE İDEOLOJİ

KONULU ESERLER BİBLİYOGRAFYASI (1910-2017)

Türkiye Gençlik Bibliyografyası Serisi-6

ARAŞTIRMA

**Gençlik, Siyaset ve İdeoloji Konulu Eserler
Bibliyografyası**
(1910-2017)

Türkiye Gençlik Bibliyografyası Serisi-6

Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
The Center for Values Education Press

© Eserin Her Türlü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak Ensar Neşriyat'a Aittir.

Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları bir Ensar Neşriyat organizasyonudur.

Proje Yürütücüsü

Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman

Yazarlar ve Proje Araştırmacıları

Abdullah Sabit Tuna

Ali Aydın

Bilgehan Toksoy

Burak Acar

Büşra Aydın

Büşra Uygun

Emel Bedir

Hakan Karaman

Kübra Demirçin

Nezire Demir

Ömer Miraç Yaman

Rabia Aydın

Rabia Çırpanlı

Şeymanur Dönmez

Genel Koordinatör

Hulusi Yiğit

Tasarım / Mizanpaj

Nuray Yüksel

Hilal İzgöer

ISBN

978-605-73807-4-6

İstanbul, Aralık 2021

Para ile satılmaz.

İletişim

Değerler Eğitimi Merkezi

Süleymaniye Cad. Elmaruf Sk. No: 3 Fatih/İstanbul

Tel: 0212 512 19 90 | Faks: 0212 512 19 91

www.dem.org.tr | info@dem.org.tr

TAKDİM

Değerler Eğitimi Merkezi olarak akademik ilgi alanımıza giren konulara ilişkin araştırmalar yapmayı ve bu araştırmaları alanda çalışanların istifadesine sunmayı en önemli işimiz olarak görmekteyiz. Bu kapsamda Merkez olarak “Araştırma Projeleri” açıyor ve bu projelerde üretilen bilgiyi, araştırılan konuları açık erişimle araştırmacıların ilgisine sunuyoruz. 2016 yılında Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman’ın yürütücülüğünde başlattığımız “Gençlik Araştırmaları Projesi”nde Türkiye’deki gençlik alanında ortaya çıkan literatürü derleyip belirlenen temalara göre analiz etmeyi hedefimize koymuştuk. Proje kapsamında görev alan yüksek lisans ve doktora öğrenciyle beraber 1910-2017 yıllarını kapsayan gençlikle ilgili kitap, makale, tez gibi eserler incelemeye alındı. Böylece yaklaşık 20 bin eser incelemesi yapılarak bu eserler aşağıdaki temalara göre disiplinlerarası bir yaklaşımla değerlendirmeye alındı:

- Gençlik, Din, Değer ve Ahlak
- Gençlik, Kişilik, Kimlik ve Benlik
- Gençlik ve Riskli Davranışlar
- Gençlik ve Okul Merkezli Çalışmalar
- Gençlik Kültürü ve Araştırmaları
- Gençlik, Siyaset ve İdeoloji

“**Gençlik, Siyaset ve İdeoloji**” başlığıyla yayınlanan bu bibliyografya, 6 temadan oluşan “**Gençlik Araştırmaları Bibliyografyası Serisi**”nin altıncı çalışması olarak karşınızdadır. Serinin diğer çalışmaları da yayınlanarak araştırmacıların istifadesine sunulacaktır.

Gençlik alanında yapılacak çalışmalara ışık tutmasını umduğumuz bu çalışma; “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” alanındaki mevcut çalışmaları derlediği gibi bu temada ortaya konulan eserlerin hangi yönde yoğunlaştığını ve hangi yönlerde boşlukların olduğunu da göstermektedir. Bu çalışmanın ortaya çıkması için proje grubunu motive edici bir kararlılıkla yöneten Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman’a; proje grubunda yer alan doktora ve yüksek lisans öğrencileri; Abdullah Sabit Tuna’ya, Ali Aydın’a, Bilgehan Toksoy’a, Burak Acar’a, Büşra Aydın’a, Büşra Uygun’a, Emel Bedir’e, Hakan Karaman’a, Kübra Demirçin’e, Nezire Demir’e, Rabia Aydın’a, Rabia Çırpanlı’ya ve Şeymanur Dönmez’e Değerler Eğitimi Merkezi adına teşekkür ederiz.

Değerler Eğitimi Merkezi

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Giriş	11
1. Araştırmanın Yöntemi	12
2. Araştırma Süreci	13
Bölüm I: Bulgular	15
1. Eser Türlerine Göre Dağılım	15
2. Dönemsel Olarak Dağılım	16
3. Eser Türleri	17
3.1. Tez Çalışmaları ve Değerlendirme	18
3.2. Makale Çalışmaları ve Değerlendirme	22
3.3. Kitap Çalışmaları ve Değerlendirme	23
3.4. Öne Çıkan Yazarlara İlişkin Değerlendirme	24
3.5. Alt Temalara İlişkin Genel Değerlendirme	24
Bölüm II: Tematik Değerlendirmeler	26
1. “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68’ Kuşağı” Teması	26
1.1. Tezler	29
1.2. Makaleler	37
1.3. Kitaplar	43
2. “Atatürk Gençlik ve İdeoloji Teması” Teması	56
2.1. Tezler	58
2.2. Makaleler	58
2.3. Kitaplar	63
3. “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür Teması” Teması	70
3.1. Tezler	72
3.2. Makaleler	73
3.3. Kitaplar	77
4. “Başkaldırı, İsyan ve Eylemler” Teması	79
4.1. Tezler	82
4.2. Makaleler	84
4.3. Kitaplar	91
5. “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Teması	102
5.1. Tezler	105
5.2. Makaleler	109
5.3. Kitaplar	114
6. “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Teması	126
6.1. Tezler	129
6.2. Makaleler	152
6.3. Kitaplar	176

7. “Sivil Yapılanmaları/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Teması	184
7.1. Tezler	186
7.2. Makaleler	191
7.3. Kitaplar	202
8. “Vatanseverlik/Milliyetçilik/Vatandaşlık” Teması	211
8.1. Tezler	213
8.2. Makaleler	217
8.3. Kitaplar	227
Sonuç	231
Kaynakça	236
Veri Kaynakları	236

ÖNSÖZ

3 yıl süren meşakkatli bir araştırma hikâyesindeki yoğun emeğin ilk meyvesi olan bu çalışma ile 1910-2017 yılları arasında Türkiye’de çeşitli disiplinlerin çatısı altında yapılan gençlik çalışmaları içerisinde Gençlik, siyaset ve ideoloji temalı eserlerin bir araya getirilerek gençlik alanında çalışanlara ve ilgililere rehber bir metin sunmanın mutluluğunu bize lütfettiği için Rabbimiz Tealâ’ya hamd ediyoruz.

Yaklaşık yirmi bin (20.000) künyeye erişim sağlanması ve her birinin konusuna göre kronolojik olarak tasnif edilmesinin yanı sıra künyelerin bibliyografik değerlendirilmesi büyük bir emeği ve fedakârlığı gerektirdi. Bu 3 yıllık süreçte nişan telaşıyla beraber veri girenlerimiz de oldu, düğün haftası metin yazarlarımız da oldu. Kimi zaman yorulduk, kimi zaman bunaldık, öyle zamanlar oldu ki veriler arasında kaybolduğumuzu hissettik, vazgeçmek isteyenlerimiz oldu belki ama yolda yalnız olmayışımız bizi her zaman motive etti. Evet, bu bir ekip çalışmasıydı ve birbirimize süreç boyunca verdiğimiz manevi destek ile alan yazında özgün ve öncü bir niteliğe sahip olacağını düşündüğümüz bu çalışmayı tamamlayabildik hamdolsun.

Bu yolculuğun başlamasına imkân tanıyan başta Değerler Eğitim Merkezi’ne (DEM), kıymetli çalışanlarına ve süreç boyunca desteğini her daim yanımızda hissettiğimiz, çalışmanın organize edilmesinde ve yürütülmesinde ilgi ve desteğini bizden esirgemeyen Hulusi Yiğit Beyefendi’ye teşekkür ediyoruz. Tabi böylesine kapsamlı bir çalışmanın şu an isimlerini yazamadığımız ama teşekkürü borç bildiğimiz başka destekçileri de var ki onlar da bu çalışmanın neticelenmiş olmasını sıcak bir tebessüm ile karşılayacaklardır inşallah.

Çaba bizden, Tevfik Allah (c.c.)’tandır.

Tüm Ekip Adına

Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Toplam Yayın Sayısı	16
Grafik 2: Yıllık Dönemlere Göre Eser Dağılımı	16
Grafik 3: 1960-1969 Yılları Arası Eserlerin Dağılımı	17
Grafik 4: Eser Türlerinin Dönemsel Dağılımı	17
Grafik 5: Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı	19
Grafik 6: Tezlerin Türlerine Göre Dönemsel Dağılımı	19
Grafik 7: Anabilim Dallarına Göre Tezlerin Dağılımı	20
Grafik 8: Üniversitelere Göre Tezlerin Dönemsel Dağılımı	21
Grafik 9: Üniversitelere Göre Tezlerin Dönemsel Dağılımı	22
Grafik 10: Makalelerin Yayın Yeri Göre Dönemsel Dağılımı	23
Grafik 11: Öne Çıkan Yayınevleri ve Dönemsel Dağılıma Göre Eser Sayıları	23
Grafik 12: Öne Çıkan Yazarlar ve Eser Sayıları	24
Grafik 13: Tematik Olarak Eser Dağılımı	25
Grafik 14: “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” Temasına Ait Eser Türleri	27
Grafik 15: “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” Temasında Dönemsel Dağılımı	27
Grafik 16: “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” Temasına Ait Eser Türleri	56
Grafik 17: “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” Temasında Dönemsel Dağılımı	57
Grafik 18: “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” Temasına Ait Eser Türleri	71
Grafik 19: “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” Temasında Dönemsel Dağılımı	71
Grafik 20: “Başkaldırı, İsyan, Eylemler” Temasına Ait Eser Türleri	79
Grafik 21: “Başkaldırı, İsyan, Eylemler” Temasında Dönemsel Dağılımı	80
Grafik 22: “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Temasına Ait Eser Türleri	103
Grafik 23: “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Temasında Dönemsel Dağılımı	104
Grafik 24: “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Temasına Ait Eser Türleri	107
Grafik 25: “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Temasında Dönemsel Dağılımı	128
Grafik 26: “Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Temasına Ait Eser Türleri	184
Grafik 27: “Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Temasında Dönemsel Dağılımı	185
Grafik 28: “Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik” Temasına Ait Eser Türleri	211
Grafik 29: “Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik” Temasında Dönemsel Dağılımı	212

Giriş

Toplumlara, tarihsel dönemlere ve kişilere göre farklı özellikler gösterebilen gençlik dönemi, bireyin birçok açıdan gelişim, değişim ve etkileşim yaşadığı bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Rollerin keşfedildiği ve sınılandığı bir geçiş niteliği taşıyan bu dönem, hayatın diğer gelişim evrelerine kıyasla arayış ve çatışmaların yoğun olarak yaşandığı hareketli bir evredir. Yine bu dönem hayatın geri kalan dönemlerini şekillendiren bir geçiş evresi olduğundan insan hayatı için önemli bir zaman aralığıdır. Ayrıca bu süreçte yaşanan fiziksel, bilişsel ve duygusal süreçlerin hızı ve yoğunluğu, gençlerin gelişim serüvenlerini şekillendirmekle birlikte yaşamlarındaki birçok soruna da kaynaklık etmektedir. Dolayısıyla gençlik döneminde bireylerin karşılaşması muhtemel sorunlarına yönelik çeşitli düzeylerde yürütülen her çalışma, gençliğin ve gençlik döneminin anlaşılmasına yardımcı olması, sorunların çözümüne katkı sunması açısından oldukça değerlidir. Bu çalışmada; 1910-2017 yılları arasında Türkiye’de çeşitli disiplinlerin çatısı altında yapılan gençlik çalışmaları bir araya getirilmiştir. Bu derleme sürecinde gençliğe ilişkin meseleler olabildiğince kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Dolayısıyla bu çalışmayla birlikte Türkiye’de gençlik alanına ilişkin çalışmaları bir araya getirilerek gençlik çalışmaları literatürünün detaylı bir fotoğrafını çekmek ve bibliyografik değerlendirmeler ışığında gençlik alanında çalışanlara rehber bir metin sunmak hedeflenmiştir.

Gençlik Araştırmaları Projesi 1910-2017 yılları arasındaki bir asırdan fazla süreçte Türkiye’de gençliğe ve gençlere yönelik verilen eserler üzerinden alana ilişkin geniş bibliyografik okuma yapmayı hedefleyen bir araştırma projesidir. Değerler Eğitim Merkezi’nin (DEM) çatısı altında Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman danışmanlığında yürütülen bu projede Türkiye’de gençlik alanına ilişkin değerler, eğilimler, sorunlar, hizmetler ve politikalar üzerine hazırlanan literatür derlenmiş; bu literatür disiplinlerarası bir bakışla detaylı bir okuma sürecinden geçirilmiş ve yorumlanmış; son aşamada alana ilişkin gelecek çalışmalara rehberlik edebilecek bir veri bankası oluşturulmuştur. Ocak 2016 döneminde başlayan araştırmanın veri toplama süreci 2018 yılının ilk yarısında sona ermiştir. Araştırma sürecinin sonunda on iki binden (12.000) fazla makale, yaklaşık dört bin beş yüz (4.500) tez ve üç bin (3.000) kitap künyesine ulaşılmıştır.

Yaklaşık üç yıl süren proje kapsamında ulaşılan verilerin sağlıklı bir şekilde tasnif edilebilmesi için temelde iki metot benimsenmiştir. Bu metotlardan ilki eserlerin tez, makale ve kitap olarak üç türde tasnif edilmesi ve her bir türdeki eserlerin yayın yılına göre kronolojik olarak sıralanmasıdır. Bir diğeri ise, tespit edilen eserlerin konusuna göre tasnif edilmesidir.

Hiç şüphe yok ki yaklaşık yirmi bin künyeye erişim sağlanması ve her birinin konusuna göre tasnif edilmesi büyük bir emek gerektirmektedir. Çalışma sonunda bilim insanlarına, gençlik çalışanlarına ve ilgililere gençliğe dair incelemek istedikleri spesifik konulara ilişkin tüm eserlere bir arada, sistematik ve kolay ulaşma fırsatını sunma heyecanı bu meşakkatli süreçte görev alan araştırmacıların en büyük motivasyonu olmuştur. Bunun yanında gençlik literatüründe alana ilişkin verilen eserleri böylesine kapsamlı ve sistematik biçimde derleyen ve sunan herhangi bir çalışmanın olmayışı, bu çalışmayı alan yazında özgün ve öncü bir niteliğe erdirmektedir.

1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, betimleyici tarzda hazırlanmış bibliyografik bir çalışmadır. Bibliyografya çalışmaları, sınırları belirlenmiş konulara ilişkin hali hazırda literatürün keşfedilmesini ve ulaşılan verilerin nicel, nitel ya da her iki tarzda yorumlanmasını içerir. Böylesi çalışmalar en temelde diğer araştırmacıların çalışmalarını ve söylemlerini bir araya getirmek, önceden yapılmış bilimsel çalışmalara eleştiride bulunmak, konular arasında ilişki kurmak ve bir alana ilişkin temel konuları tanımlamak amacıyla yürütülmektedir (Cooper, 2010; Akt: Creswell, 2016). Bu çalışma, ifade edilen noktaların hepsini çeşitli düzeylerde içermektedir.

Veri toplama araçlarına bakıldığında web tabanlı tarama ve kütüphane ortamlarında tarama olmak üzere iki tür veri toplama metodu kullanılmıştır. İnternet tabanlı taramalar kütüphane katalogları, dergi arşivleri ve akademik arama motorları üzerinden yapılmışken; kütüphane ortamındaki taramalar için birçok üniversite ve devlet kütüphanesi ziyaret edilmiştir. Verilerin toplandığı tüm kaynaklar eser sonunda listelenmiştir. Verilerin derlenmesi sürecinde nicel yaklaşım öne çıksa da verilerin analizinde nicel ve nitel perspektif birlikte yürütülmüştür. Bu anlamda eserlerde eser türü, yayın yılı, yayın türü, yayın yeri ve yazarı gibi değişkenler çerçevesinde nicel analizler yürütülmüşken; tematik olarak tasniflerin yapılması ve her alt temanın içinde yer alan eserlerin konularına göre incelenmesi çalışmanın nitel analiz kısmını oluşturmuştur. Her ne kadar veriler görüşme formları aracılığıyla toplanmamış olsa da ön bir tasnifin yapılması ve devam eden süreçte yapılan gözlemler ve edinilen deneyimler çerçevesinde temaların yeniden düzenlenmesi açısından çalışmanın analiz yöntemi, nitel tekniklerden betimsel analizle büyük oranda benzeşmektedir. Nitekim tüm çalışma süresince betimsel analiz yönteminin öngördüğü araştırma aşamaları tecrübe edilmiştir. Bu anlamda veriler derlenmeden önce yapılan ön çalışma neticesinde veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuş, ilk veriler bu çerçeve etrafında düzenlenmiş, sonrasında ilgili değişiklikler eklenmiş, böylece verilerin tematik dağılımı son halini almış, son çerçeveye göre veriler analiz edilmiş ve çeşitli değişkenlerle ilişkili olarak ortaya konulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin derlenmesi ve değerlendirilmesi sürecine dair okuyucunun hatırd tutması gereken iki önemli noktayı ifade etmekte fayda bulunmaktadır. İlk olarak bu metin Türkiye’de gençlik alanına dair üretilmiş metinleri derlemeyi hedefleyen bir projenin kitabıdır. Yani gençlik alanına dair yürütülen geniş bir araştırmanın yalnızca bir kategorisini içermektedir. Bu araştırma süresince derlenen künyelerin tematik olarak hangi kategoride yer alacağına dair karar, bir yöntem tercihi olarak araştırmacının inisiyatifine bırakılmıştır. Nitekim bibliyografik okuma, araştırmacının öznel yaklaşımını sergilemesine fırsat tanımaktadır. Bu anlayışla, belirlenen alt temalar arasında birden çok temayla ilişkili olabilecek kimi eserlerin nihai olarak hangi kapsamda değerlendirileceği kararı araştırmacıya bırakılmıştır. Bu anlamda okuyucular kimi eserlerin yanlış tema altında tasnif edildiğini ya da birden çok temayla ilişkili olduğunu düşünebilir. Ancak bu noktada öznel bir okuma yapıldığının ve eserlerin hangi temaya uygun olduğunun araştırmacının tercihinine bağlı olarak belirlendiğinin bilinmesi, başka bir araştırmacı tarafından farklı bir yaklaşım sergilenebileceği ve daha farklı tematik ayrımların geliştirilebileceğinin anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Diğer yandan metnin yazımına, belirlenen çerçeve kapsamında ilk künyelerin derlenmesi aşamasından sonra geçilmiştir. Yani ilk veriler derlenirken herhangi bir tema özelinde tarama yapılmamış, bunun yerine

künyenin projenin kapsamına uygun olarak gençlik alanıyla ilişkili olup olmadığı öncelenmiştir. Dolayısıyla bu temada derlenen künyelerin tespit edilmesi, temaya ilişkin özel bir tarama sürecini içermemektedir. Bu açıdan çalışma, belirlenen ilk eserlerin tematik tasnifinden sonra oluşan tablonun değerlendirilmesi olarak kabul edilmelidir. Bu kabul, varsa bu çalışmada ele alınması gerekirken eksik kalan kimi eserlerin neden bu çalışmada yer al(a)mamış olmasını açıklamaya yardımcı olacaktır.

2. Araştırma Süreci

“Türkiye Gençlik Çalışmaları Bibliyografyası” hazırlanırken 1910 yılından 2017 yılına değin kitap, makale ve tez türünde ortaya konan tüm eserlerin listelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle eserlerin taranacağı kaynaklar belirlenmiştir. Kaynaklar arasında üniversite kütüphaneleri başta olmak üzere Türkiye’de önde gelen kütüphaneler, veri tabanları, akademik arama motorları ve arşivler ile alanında uzman dergiler gözden geçirilerek, literatüre kazandırılmış tüm eserlere ulaşılmaya gayret edilmiştir.

Çalışmanın başında gençlik araştırmalarını keşfetme yolculuğuna kılavuzluk edecek bazı anahtar kavramlar tespit edilmiş, böylece çalışmanın ana hattını teşkil edecek bir kavram haritası hazırlanmıştır. Bu kapsamda “genç”, “ergen”, “adolesan”, “lise”, “üniversite”, “öğrenci”, “okul”, “arkadaşlık”, “akran İlişkileri”, “flört”, “nesil”, “kuşak”, “kuşak çatışması” gibi kavramları ve türevlerini merkeze alan geniş kapsamlı bir tarama yapılmıştır. Yapılan tarama neticesinde yaklaşık olarak yirmi bin veriye ulaşılmış; bu veriler daha öncesinde belirlenen kategoriler altına kronolojik olarak yerleştirilmiştir.

Veri taraması yapılmadan önce Ömer Miraç Yaman’ın 2010 yılında hazırladığı ve bu çalışmanın çıkış noktası olarak belirlenen “Türkiye Gençlik Çalışmaları Bibliyografyası 1923-2010” isimli çalışması referans alınarak, eserlerin tasnif edileceği kategori adları belirlenmiştir. Süreç içerisinde de eserler tarandıkça tematik ayrımın daha sağlıklı yapılması ve ilgililere daha iyi veri hizmeti sunulabilmesi adına yeni kategoriler eklenmiş, mevcut kategorilerin kapsamında değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler için de öncelikle künyeler konu temelli taranmıştır. Tarama sırasında her bir künyenin içeriğine bakılarak öne çıkan alt başlıklar/kavramlar kısaca not edilmiş; not edilen yaklaşık 3500 alt başlık/kavram arasından, kategori isminin kapsamına katkı sunacağı düşünülenler seçilmiş ve kategori adına eklenmiştir. Bu işlemin sonucunda elde edilen 3500 alt başlıktan faydalananlar 23 farklı kategori oluşturulmuştur. Bu 23 kategori, ilişkili olan konuları ifade edecek ve kendi aralarında gruplanan alt başlıkları en kapsamlı düzeyde temsil edecek şekilde isimlendirilmiştir.

Verilerin toplanma aşamasında da yine araştırma sürecini zorlayan kimi durumlar söz konusu olmuştur. Araştırma sürecinde karşılaşılan bu zorluklardan söz etmek, ileride yapılacak benzer çalışmalar için bir tecrübe ve katkı olacaktır. Bir kitap hakkında fikir veren en öz metinler kitap arka kapak yazılarıdır. Bundan ötürü, kitap künyelerinde arka kapak yazılarının da olması gerektiğine karar verilmişse de bazı kitapların arka kapak yazılarına ulaşamaması karşılaşılan zorluklardan biri olmuştur. Arka kapak yazısına erişilemeyen kitapların bir kısmı eski yayın tarihli kitaplar olduğu için bu durum olağan karşılanmıştır. Ancak yeni yayın kitaplarında arka kapak yazılarının olmaması veya olanların bir kısmının internet ortamında erişime açık olmaması süreci zorlaştıran

etkenlerden olmuştur. Maalesef yayın evlerinin birçoğunun kendi yayın evlerinden çıkan kitapların dahi arka kapak yazılarını internet sayfalarında yer vermemeleri bu süreçte önemli bir dezavantaj teşkil etmiştir. Diğer yandan internet ortamında bilgisine ulaşamayan kitaplar için kütüphaneler birçok kez ziyaret edilmiştir. Bu süreçte “Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde” incelemek için talep edilen kitapların aynı anda çoklu olarak temin edilmemesi, ön görülen kütüphane çalışmaları sürecini önemli oranda uzatmıştır. Ayrıca kitabın arka kapak fotoğrafının çekilmesine izin verilmemesi, sadece fotokopi çekilmesine müsaade edilmesi kitap türü eserlerinin bilgilerini derleme süresini uzatmıştır. Ancak bu süreçteki dezavantaj “scanpen” aracılığıyla kitap arka kapak yazılarının bilgisayara aktarılması suretiyle aşılmaya çalışılmıştır.

Bu süreçte karşılaşılan bir başka zorluk yazarlar ile ilgili olmuştur. Akademisyenlerin birçoğunun öz geçmişlerinin güncel olmayışı, güncel olanlarda ise kaleme aldıkları tüm eserlere yer verilmemiş olması derleme sürecini zorlaştırmıştır. Bunun yanı sıra aynı makalenin birden çok dergide basılmış olması süreç içerisinde eserlere karşı şüpheci bir bakışın gelişmesine sebep olmuştur. Başlangıçta dergi adının hatalı olabileceği ve derleme aşamasında bir sorunun olabileceği düşünülse de birçok kez kontrolü yapıldıktan sonra ortaya çıkan durum aslında dergi adının hatalı olmadığını ve makalelerin gerçekten de aynı isimle farklı yerlerde tekrar yayınlanmış olduğunu göstermiştir. Yazarların isim kullanımlarındaki değişiklikler de süreci zorlaştıran bir diğer etmendir. Kimi zaman ilk isimleriyle kimi zaman ikinci isimleriyle kimi zaman da her iki ismini kullanarak yayın yaptıkları için derleme sırasında yazar adına ve o yazara ait tüm eserlere ulaşmaya çalışmak bu aşamada zor olmuştur.

Son olarak kütüphanelerde internet hizmetinin olmayışı da bu araştırma sürecini zorlaştıran bir başka etmendir. Makale ve yazar isimlerinin yazılışlarında herhangi bir standart olmaması makalelerin künye girişleri sırasında ciddi teknik zorluklar yaşanmasına yol açmıştır. Kaynakçalarda yer almasına rağmen hiçbir şekilde ulaşamayan kitaplar ve makaleler, makale tam metinlerine erişimin üyelikle mümkün olması sebebiyle birçok sitenin üyelik istemesi de yaşanan başlıca zorluklardan olmuştur.

Sonuç olarak; Osmanlı Devleti’nin son döneminden Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca, 1910’dan 2017’ye kadarki sürede akademide ve akademi dışında yayınlanmış gençlik çalışmalarının detaylı bir tasnifi olan bu bibliyografya çalışması oluşmuştur. Bu çalışma; gençliği daha iyi anlamak, onların sorunlarına çözüm üretebilmek, gerekli gençlik politikalarının oluşumuna katkı sunmak ve gençlik incelemelerine hız kazandırmak, araştırmacıların yazılı kaynaklardan kolayca istifade edebilmelerini sağlamak, Türkiye’de yapılan ve yapılması planlanan gençlik çalışmalarına nicelik ve nitelik açısından destek sunmak bakımından önemlidir. Her bibliyografya çalışmasında olduğu gibi bu çalışmanın da belli eksiklikleri olsa da gençliğe dair çalışma yapmak isteyen araştırmacıların mevcut kaynakların büyük çoğunluğuna dair tematik ve sistematik bilgiye bu bibliyografya sayesinde ulaşabileceği söylenebilir.

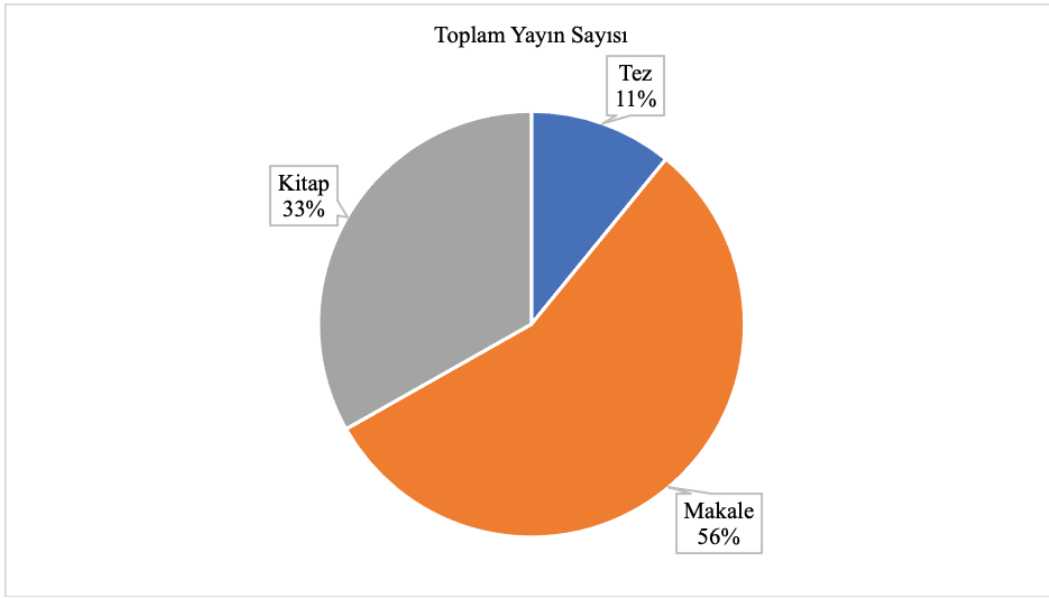
Bölüm I: Bulgular

Bu çalışma, “Gençlik Araştırmaları Projesi” kapsamında Türkiye’de 1910-2017 yılları arasında “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” konularında üretilen tüm eserlerin bibliyografik değerlendirmesini içermektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temasına ilişkin dokuz yüz yirmi sekiz (928) esere ulaşılmış; bunlar tez (101), kitap (308) ve makale (519) olarak üç eser türünde kategorize edilmiştir. Derlenen bu çalışmalar konusuna göre ayrılmış ve 8 alt tema altında yeniden tasnif edilmiştir. Bunun yanında derlenen çalışmalar tarihsel dönemler bazında incelenmiştir. Bu dönemsel sınıflandırmalar, “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” konulu eserlerin ortaya çıkmasında etkili olduğu ve anlamlı farklılıklar oluşturduğuna dair araştırmacının kendi kabulü ile belirlenmiştir. Araştırmacının bu kabulünün, “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” konulu eserlerde, yoğun bir şekilde konu edilen Türkiye toplumundaki siyasi ve sosyal kırılmaların izleminin yapılmasından da ileri geldiği düşünülmektedir. Bu sebeptendir ki siyaset ve gençlik olayları denilince Türkiye’nin siyasi gündeminde var olan darbeler, gençlik hareketleri gibi tarihi önemi olan olaylar ön planda tutulmuştur. Bu bağlamda çalışmamızın ilk dönemi olan 1910-1959 yılları arası ve sonraki 1960-1979 yılları arası dönem 1960 yılındaki askeri darbe olayı esas alınarak sınıflandırılmıştır. Şüphesiz bu darbeden sonra, 1961 Anayasası’nın da etkisiyle özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması, sendikalaşma, protesto hakkı gibi yeni kavramlar siyasi ve sosyal hayatta karşılık bulmuş gençlik alan yazınına etki etmiştir. Yine 1980 yılında Türkiye’de gerçekleşen darbe süreci de dönemler arası ayırmda bir diğer nokta olmuştur. Ayrıca bu dönem, 1981’de YÖK’ün kurulması, BM’nin 1985 yılını “Uluslararası Gençlik Yılı” olarak kabul etmesi gibi olaylar da bu dönemi diğer dönemlerden farklı kılmıştır. 2000’li yıllar sonrasını kapsayan 2000-2009 yılları arası dönem, bir bakıma 1997 yılındaki ‘28 Şubat Postmodern Darbesi’ sonrasının etkileri, 2003 yılında AK Parti’nin tek başına iktidar oluşu ve AB müzakerelerinin yeniden canlanması gibi birtakım siyasi olaylar ile şekillenmiştir. 2010-2017 yılları arası dönem ise hem dönemin eğitim politikalarının gereği olarak üniversite sayılarının ve akademik teşviklerle yayın sayısının artış gösterdiği hem de diğer taraftan ‘Gezi Parkı Olayları’ gibi bir hareketin ve 15 Temmuz Darbe Girişimi’nin olduğu bir tarihsel seyre karşılık gelmektedir. Belirlenen bu beş dönem hiç şüphesiz araştırmacının subjektif okumalarına karşılık gelmiş olsa da alan yazında derlenen “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmaların Türkiye’nin siyasi kırılmalarından bağımsız okunamayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan araştırmacının eser türlerinin belirlenmesinde kullandığı inisiyatif de bibliyografik çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda makale türünde güncel dergi makaleleri ve yayınlanmamış tam bildiri metinleri makalelere dâhil edilmiştir.

1. Eser Türlerine Göre Dağılım

Dönemsel olarak 1910-2017 yıllarını kapsayan bu bibliyografik çalışmada farklı eser türlerinden söz konusu temaya ait toplamda dokuz yüz yirmi sekiz (928) esere ulaşılmıştır. Bu eserlerin; beş yüz on dokuzunu (519) %56’lık dilimle makale türü, üç yüz sekizini (308) %33’lük dilimle kitap türü ve yüz birini (101) %11’lik dilimle tez türü oluşturmaktadır.

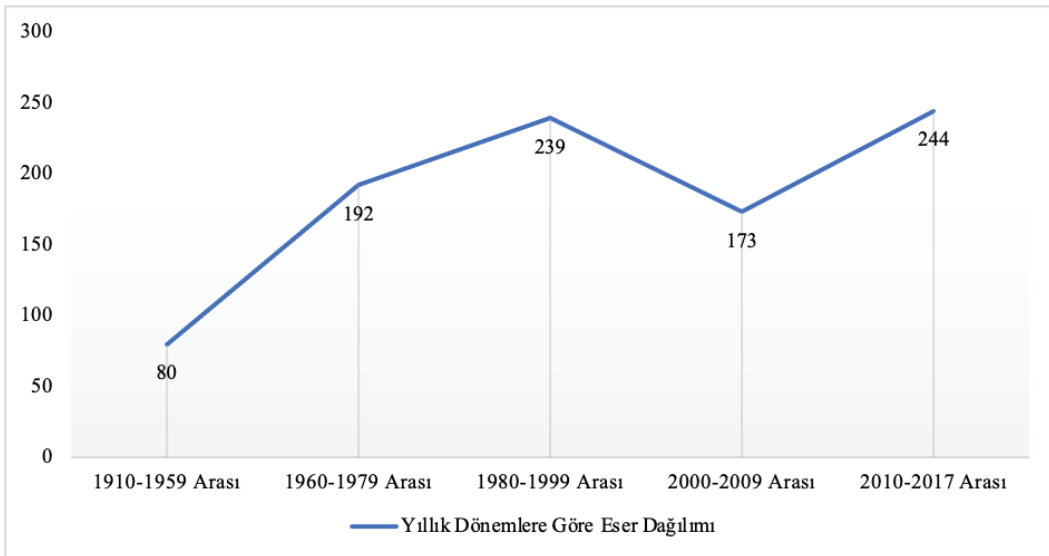
Grafik 1: Toplam Yayın Sayısı (928)

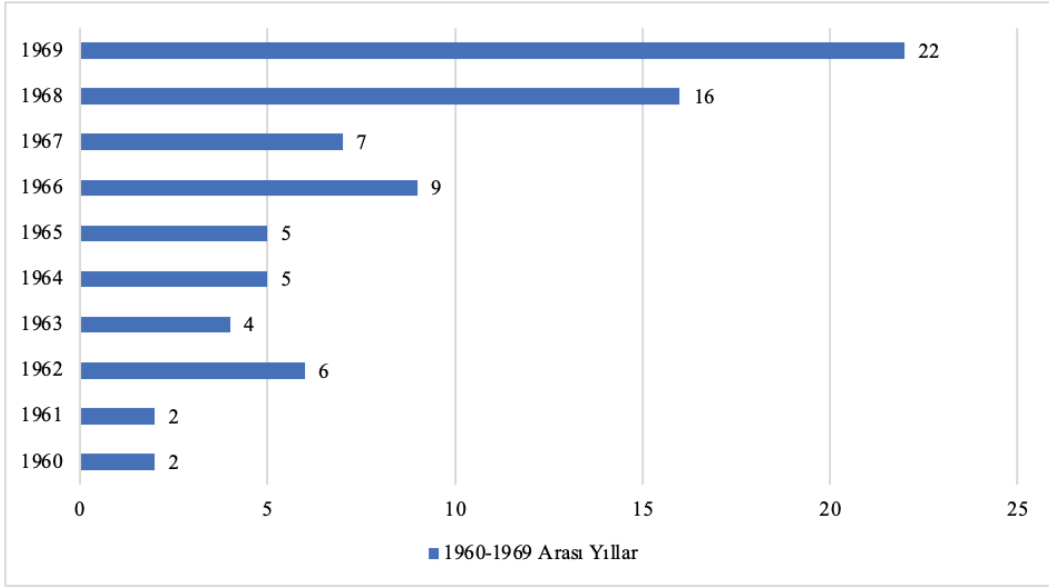
2. Dönemsel Olarak Dağılım

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı eserlere bakıldığında son yıllarda belirgin bir artışın gerçekleştiği görülmektedir. Periyodik bir artış yıllık dönemler arasında gerçekleşirse de 2000-2009 arası 10 yıllık dönem hariç her dönemde eser sayısı belli oranda artmıştır. Eserlerin dağılımı dönemlere göre incelendiğinde, çalışmanın ilk dönemini oluşturan 1910-1959 yılları arasında gençlik literatüründe bizim temamızda diğer dönemlere nazaran kısıtlı bir üretimin olduğu saptanmıştır.

Grafik 2: Yıllık Dönemlere Göre Eser Dağılımı

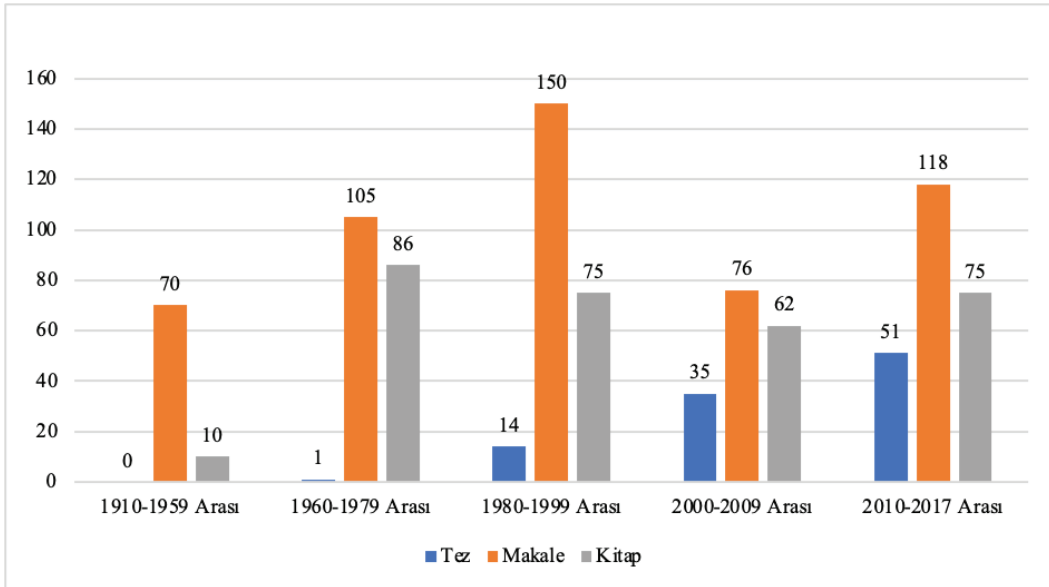

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı bu çalışmada tarihi seyir içerisinde 60’lı ve 70’li yıllarda bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. 1960-1979 arası dönemde 1968 yılında on altı (16), 1969 yılında yirmi iki (22), 1970 yılında on iki (12), 1971 yılında on dört (14), 1975 yılında on iki (12), 1976 yılında on altı (16), 1977 yılında on beş (15), 1978 yılında on altı (16) eser üretilmiştir. Bu durum Grafik 3’te belirtilmiştir.

Grafik 3: 1960-1969 Yılları Arası Eserlerin Dağılımı

3. Eser Türleri

Eser türlerinin dönemlere ayrılarak incelenmesi, literatürün genel olarak haritalandırılması açısından önemli görülmektedir. Çünkü hangi yıllarda, hangi eserlere yoğunlaşıldığının bilinmesi, eserlerin içerikleri bakımından bilgi vermekle birlikte akademik eğilim, eserlerin işleniş biçimleri ve yoğunluğu anlamında yüzeysel bilgi de sağlamaktadır.

Grafik 4: Eser Türlerinin Dönemsel Dağılımı

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmaların içinde 1910-1979 yılları arasında ancak bir (1) tez üretilmiştir. Akademik bilgi türünün kalitesini göstermesi açısından tezler, diğer türler içe-

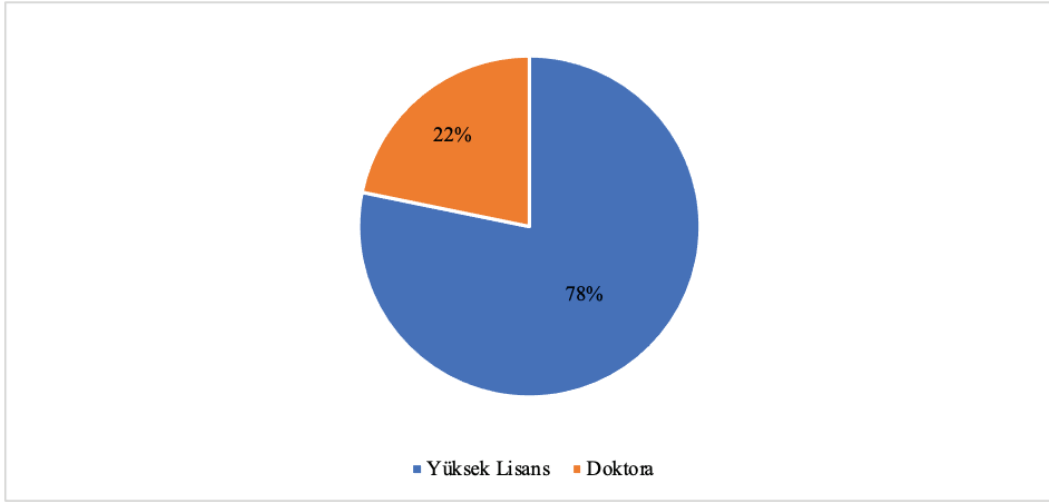
risinde ön plana çıkmaktadır. Akademik bilgi birikimi açısından ilk 70 yıla yakın süreçte sadece bir tezin bulunması literatürde bu konunun derinleşmediğini gösterebilir. Ortalama 20 yıllık periyotlar halinde bakıldığında 1980-1999 dönemi arasında 80’li yıllarda hiç tez üretilmemiştir. Bu dönemin ikinci yarısı denilecek yıllarda 1993 yılında bir (1), 1995 yılında bir (1), 1996 yılında iki (2), 1997 yılında iki (2), 1998 yılında üç (3), 1999 yılında beş (5) tez üretilmiştir. Yıl bazında en çok tez 2010 yılında yazılmıştır (13). Bu sayıyı sekiz (8) teze 2012 ve 2014 yılları takip etmiştir.

Makaleler açısından bakıldığında dönemler boyunca neredeyse sürekli bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. 1910-1979 yılları arasını kapsayan ilk 70 yıllık periyotta yüz yetmiş beş (175) makale üretilmişken 1980-2017 yılları arasını kapsayan son 38 yıllık dönemde ise ilk 70 yılın iki katı makale üretilmiştir. Bunun yanında dönemsel bazda 1910-1959 yılları arasındaki dönemde yetmiş (70) makale, 1960-1979 yılları arasındaki dönemde yüz beş (105) makale, 1980-1999 yılları arasındaki dönemde yüz elli (150) makale, 2000-2009 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde yetmiş altı (76) makale, 2010-2017 yılları arasındaki 8 yıllık dönemde yüz on sekiz (118) makale yayımlanmıştır.

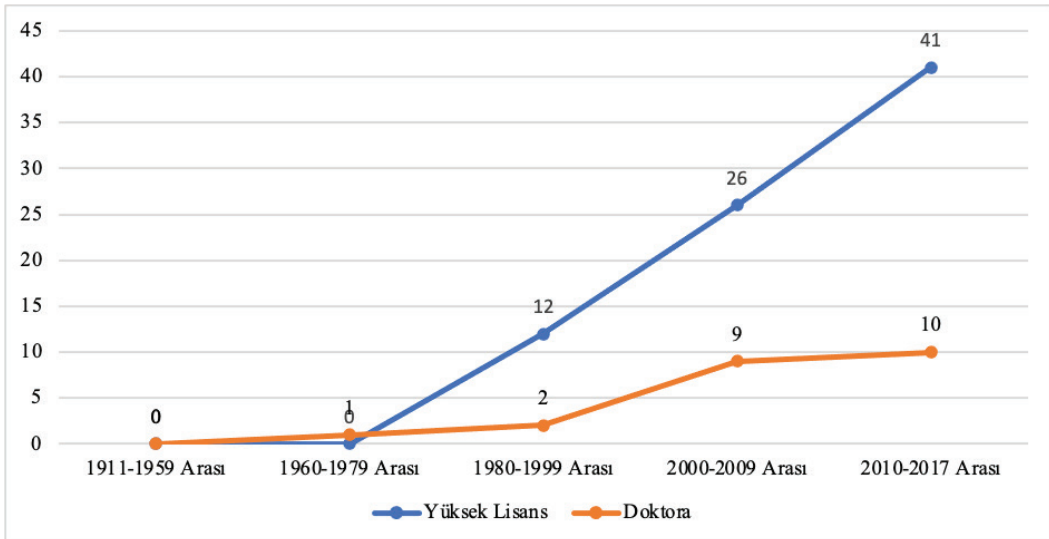
20 yıllık periyotlar halinde bakıldığında tez ve makale türünün belirli bir oranda sürekli arttığı görülürken bu durum kitaplarda aynı seyri izlememiştir. İlk 50 yıllık gençlik yazınının “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” temalı kitapları on (10) ile sınırlı kalmıştır. 1960-1979 yılları arasında bir önceki döneme nazaran yaklaşık 9 kat bir artış olarak seksen altı (86) kitap yazılmıştır. Bu dönem içerisinde çalışmamızın ana temasına uygun bir perspektiften baktığımızda 68 gençlik olaylarından sonra 1969 yılı en çok kitap yazılan tarih olmuştur. Bunun yanında bir sonraki dönemde bir önceki döneme göre düşüş yaşanmıştır.

3.1. Tez Çalışmaları ve Değerlendirme

Gençlik literatürünün “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” teması altında tezler kapsamında incelenmesi ile belirli analizler yapılabilir. Bu kapsamda tezlere bakıldığında son 40 yılda yazılan tezlerin 4/5’ini yüksek lisans tezleri, geri kalanını ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Doktora çalışmaları, bilimsel olayları geniş çerçeveden derinlikli bir şekilde ele almaktadır. Bu bakımdan doktora tezleri alana dair hem özgün hem de daha nitelikli çalışmaları yansıtmaya çabası içerisinde. Yüksek lisans tezleri, araştırmacıların konuya dair genel araştırma yapabilme kabiliyetini artıran ve o alanda yetkinliğini ispat etmeye yoğunlaştığı çalışmalardır. Bu sebeple yüksek lisans tezleri doktora tezlerine nazaran akademik derinlik açısından daha sığ kalmaktadır. Bibliyografya çalışmamızda ulaşılan tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden oluşması, alanda çalışılan tezlerin kısmi olarak daha yüzeysel ağırlıklı ve yansıtıcı özellikte çalışmalar olduğunu göstermektedir.

Grafik 5: Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

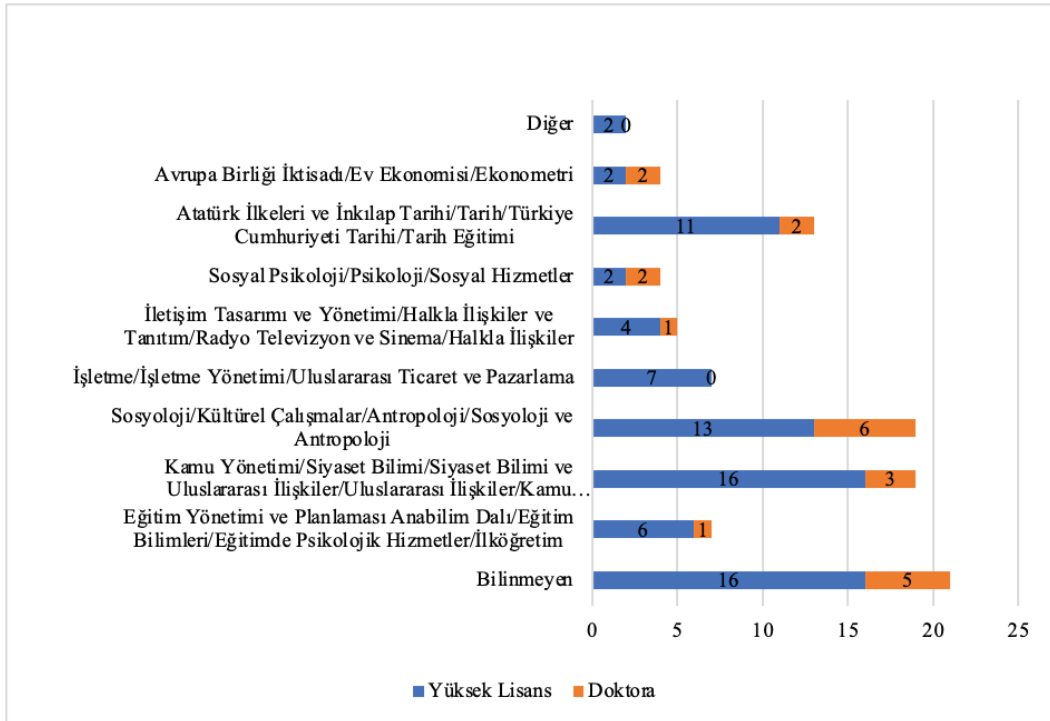
Tezlerin dönemsel olarak incelenmesi, bibliyografik tarihlendirme içerisinde akademik eğilim seyrinin nasıl ve hangi yönlerden değişim gösterdiğini anlamak açısından önemli analizler yapmaya yardımcı olmaktadır. Bu akademik eğilimin daha net görülebilmesi açısından tezlerin dönemsel olarak dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tematik bibliyografik çalışmamızda ilk tez, 1977 yılında Suna Tevrüz'ün Hacettepe Üniversitesi'nde hazırladığı, "Siyasi Eğitim ve Kelime Değerlendirmesi: Üniversite Seviyesindeki Öğrencilerin Dil Davranışı Üzerine Bir Araştırma" isimli doktora çalışmasıdır.

Grafik 6: Tezlerin Türlerine Göre Dönemsel Dağılımı

1980-1999 yılları arası her iki tez türünde belirgin bir artışın olduğu dönem olarak göze çarpmaktadır. Doktora tezleri, 1960-1979 yılları arasındaki dönem haricinde her dönemde yüksek lisans tezlerinden sayıca daha az olmuştur.

Tez çalışmalarında tezin çalışıldığı ana bilim dalı, tezin içeriği ve yansıttığı ana eğilim hakkında bir veri sunmaktadır. Bu veri, çalışmaların kapsam ve sınırlarını yansıtmaktadır. Bunun yanında tezin yapıldığı ana bilim dalına bağlı olan enstitü de çalışma odağı hakkında bilgi verebilmektedir. Ancak Türkiye’de 1982 sonrası lisansüstü eğitimin verildiği yerler olan enstitüler, aynı bilim dallarının farklı enstitülerde bulunması ile sağlıklı bir analizin yapılması için gerekli veriyi sunamamaktadır. Bu bağlamda “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamız, 35 farklı anabilim dalında çalışılmış tezleri içermektedir.

Grafik 7: Ana Bilim Dallarına Göre Tezlerin Dağılımı

Yukarıdaki tabloda, çalışmamıza konu olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin ana bilim dallarına göre dağılımı verilmiştir. 35 farklı ana bilim dalı temelde ekonomi, tarih, psikoloji, iletişim, işletme, sosyoloji, kamu yönetimi ve eğitim gibi konuları yakın olanları sınıflandırılarak 8 farklı kategori haline getirilmiştir. Bunun yanında bir kategoriye dahil edilemeyen iki ana bilim dalı “Diğer” kategorisine dahil edilmiş; ana bilim dalı bilgisi bulunmayan tezler de “Bilinmeyen” kategorisinde değerlendirilmiştir.

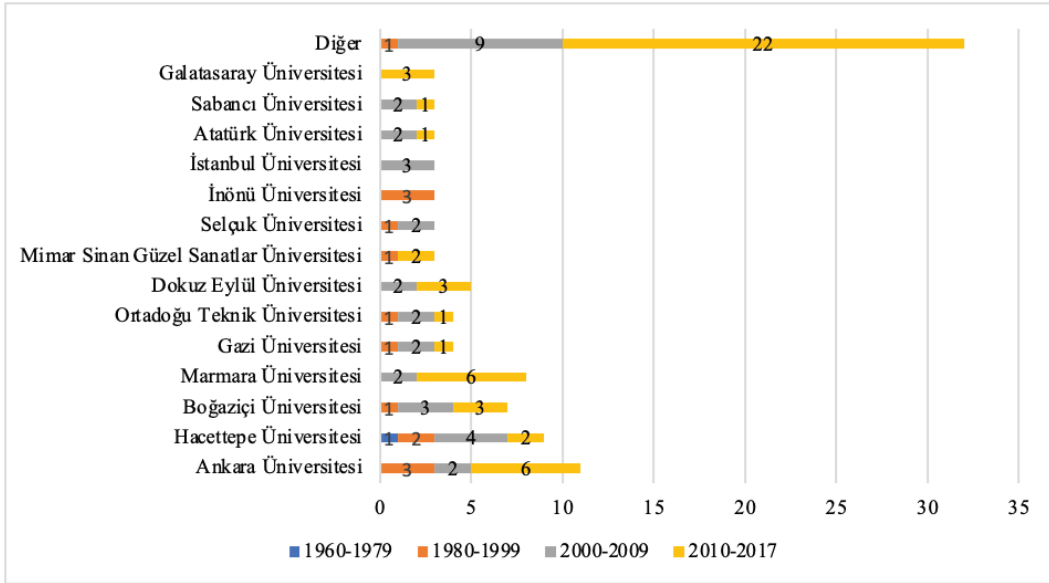
“Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi/Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler/Uluslararası İlişkiler/Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi/Ortadoğu Araştırmaları/Uluslararası Güvenlik” ve “Sosyoloji/Kültürel Çalışmalar/Antropoloji/Sosyoloji ve Antropoloji” olarak kategorize edilen iki ana bilim dalı kategorisinde on dokuzar (19) tez yazılmıştır. Sosyoloji ana bilim dalı; on (10) yüksek lisans, beş (5) de doktora tezi olmak üzere en çok tez üretilen anabilim dalı olmuştur. Bununla birlikte yüksek lisans tezlerinde ikinci en çok tez üretilen ana bilim dalı Kamu Yönetimi Anabilim Dalıdır. Diğer ana bilim dalları içerisinde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında beşi (5)

yüksek lisans olmak üzere altı (6) tez, İşletme Anabilim Dalında dört (4) yüksek lisans tezi, Tarih Anabilim Dalında da üç (3) yüksek lisans tezi çalışılmıştır. Geri kalan diğer ana bilim dallarında ise bir veya iki tez yazılmıştır.

Tezler, enstitüler özelinde bakıldığında büyük çoğunluğun sosyal bilimler enstitülerinde (81) ortaya çıkarıldığı görülmektedir. Bunun yanında Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitülerinde dokuz (9) tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde dört (4) tez; Türk İnkılap Tarihi Enstitülerinde, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitülerinde, Güvenlik Bilimleri Enstitülerinde, Avrupa Birliği Enstitülerinde, Fen Bilimleri Enstitülerinde ve Türkiyat Araştırmaları Enstitülerinde birer tez üretilmiştir.

Bilimsel çalışmaların büyük bir kısmı ise üniversiteler tarafından yapılmaktadır. Bu bakımdan bazı üniversiteler belirli konulara daha fazla odaklanarak araştırmacılar için uzmanlaşma imkânı sunmaktadır. Belirli konularda belirli üniversitelerin ön plana çıkması akademisyenlerin de yönelimini artırarak daha özel araştırmaların yapılmasını sağlamaktadır.

Grafik 8: Üniversitelere Göre Tezlerin Dönemsel Dağılımı

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” konulu tezlerde öne çıkan üniversiteler yukarıdaki tabloda sunulmuştur. Ankara Üniversitesi, hazırlanan altısı (6) doktora, beşi (5) yüksek lisans olmak üzere on bir (11) tez ile en çok tezin üretildiği üniversite olurken, Hacettepe Üniversitesi’nde dokuz (9), Marmara Üniversitesi’nde sekiz (8), Boğaziçi Üniversitesi’nde yedi (7), Dokuz Eylül Üniversitesi’nde beş (5), Gazi Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde dört (4) tez üretilmiştir. Bu üniversiteler dışında geri kalan 32 üniversitede elli bir (51) tez üretilirken, toplamda 39 üniversitede yüz bir (101) tez üretilmiştir.

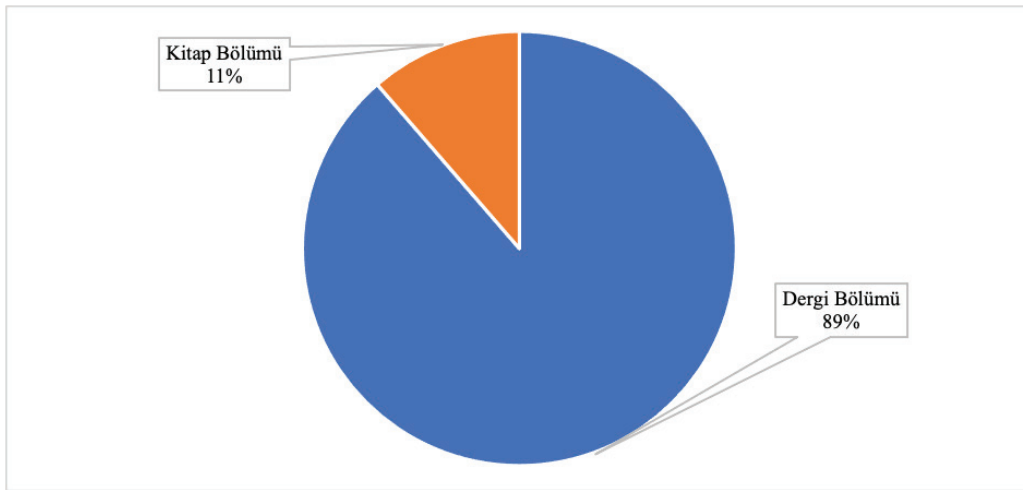
Daha önce de ifade edildiği gibi, Suna Tevrüz’ün “Siyasi Eğitim ve Kelime Değerlendirmesi: Üniversite Seviyesindeki Öğrencilerin Dil Davranışı Üzerine Bir Araştırma” isimli doktora tezi haricinde bütün tezler 1980 yılından sonra kaleme alınmıştır. 1977 yılındaki bu tezden sonra 1993 yılındaki İsmail Aktaş’ın Ankara Üniversitesi’ndeki “Atatürk ve Gençlik” isimli tezine kadar 16 yıl-

lık süreçte herhangi bir teze ulaşamamıştır. Ankara Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi 1980-1999 döneminde en çok tez üretilen üniversiteler olmuştur. 2000-2009 yılları arasında ise Hacettepe Üniversitesi en çok tez üreten (4) üniversite olmuştur. Hacettepe Üniversitesi bu dönemdeki üstünlüğünü bir sonraki döneme taşıyamamıştır. Bununla birlikte İstanbul Üniversitesi ise bu yıllar arasında ürettiği üç (3) tezdten başka hiçbir dönemde literatüre bir katkı sunamamıştır. Hakeza bu durumun İnönü Üniversitesi için de 1980-1999 döneminde geçerli olduğu görülmektedir. Diğer bir dikkat çekici nokta ise Galatasaray Üniversitesi'nin son dönemde ilk defa tez üretmeye başlamasıdır. Tüm bunlara ek olarak söylemek gerekirse Selçuk Üniversitesi de son dönem olan 2010-2017 yılları arasında çalışmamızın konusuna yönelik bir tez üretememiştir.

3.2. Makale Çalışmaları ve Değerlendirme

Makale çalışmaları, literatürde kitap ve tez çalışmalarına nazaran bir odak konuyu daha özel ve sınırlı bir perspektiften ele alan çalışmalardır. Ayrıca makale çalışmaları diğer türlere nazaran genelde daha kısa çalışmalar olduğundan dolayı niceliksel olarak daha yaygın olan çalışmalardır. Bu yönüyle makale türü alanda nicelik olarak daha fazla ön plana çıkmaktadır. Makale türünün bu denli ön planda olma sebeplerine ek olarak son yıllarda Türkiye'de uygulamaya konan akademik teşviklerin de etkili olduğunu söylemek mümkündür¹. Çalışmamıza konu olan “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı bibliyografik değerlendirmemizin %56'sını beş yüz on dokuz (519) makale türü oluşturmaktadır. Yayınlandıkları yere göre bu makalelerin %89'u (460) dergi bölümünde iken %11'i (59) ise kitap bölümü olarak yayınlanmıştır.

Grafik 9: Yayın Yeriye Göre Makale Dağılımı

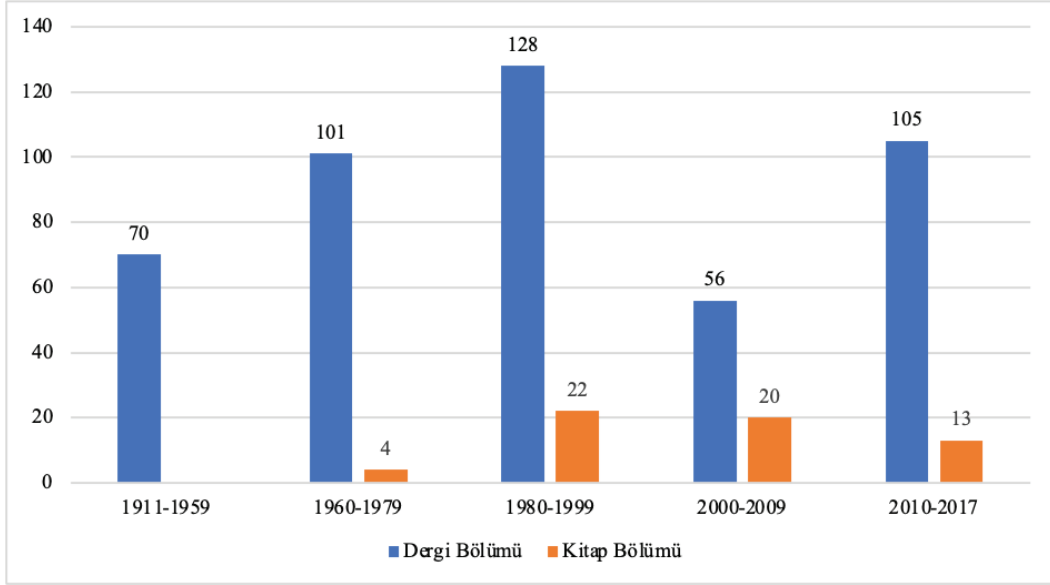
Yayınlandıkları yere göre makaleler, dönemler üzerinde incelendiğinde 2000-2009 arası dönem harici sürekli bir artışın olduğu görülmektedir. 2000-2009 yılları arası kısmi azalmanın bir sebebi

¹ Bakınız:

- <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/2922270/Büyüme+Kalite+Uluslararasılaşma+cetinsaya-19x27-12%20C5%20form.pdf/e5681887-1560-4fc3-9bab-0402e7f3ec2b>
- <http://cabim.ulakbim.gov.tr/wp-content/uploads/sites/4/2016/07/Dünya-Ülkeler-ve-Gruplar-Bilimsel-Yayın-Sayısı-2010-2015.pdf>

diğer dönemlerin 20 yıllık periyotlar halinde alınmasının yanında bu dönemin 10 yıllık dönemi ele alması olabilir. Bu duruma bir istisna da kitap makalelerinde görülen son 10 yıldaki düşüş gösterilebilir. Dergi makalelerinde ise yüzdelik dağılımda nispeten bir eşit dağılım görülmektedir. Bu durumlar Grafik 10'da gösterilmiştir.

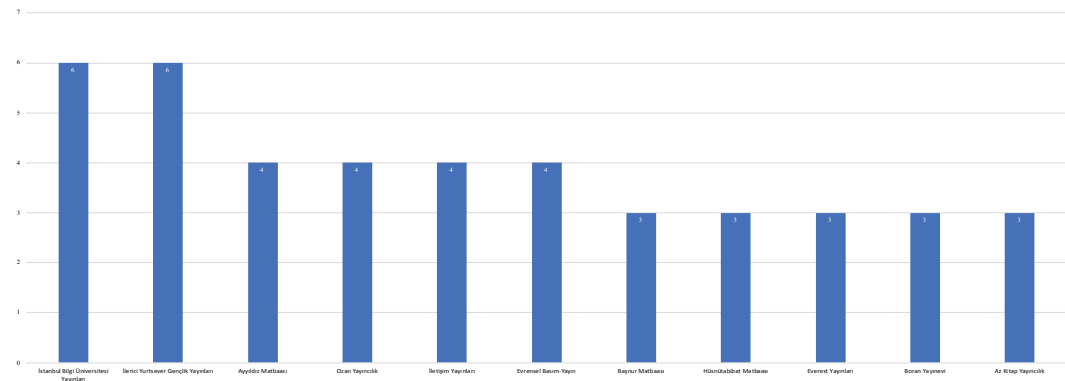
Grafik 10: Makalelerin Yayın Yerine Göre Dönemsel Dağılımı

3.3. Kitap Çalışmaları ve Değerlendirme

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamızın üç yüz sekizi (308) (%33’ü) kitap türünden oluşmaktadır. Bu çalışmaların ortaya çıktığı dönemler arasında en çok eser 1960-1979 yılları arasında (86) üretilmiştir. Yıllar içinde ise 1969 ve 2011 yılları en çok kitap (18) üretilen yıllar olmuştur.

Grafik 11: Öne Çıkan Yayınevleri ve Dönemsel Dağılıma Göre Eser Sayıları

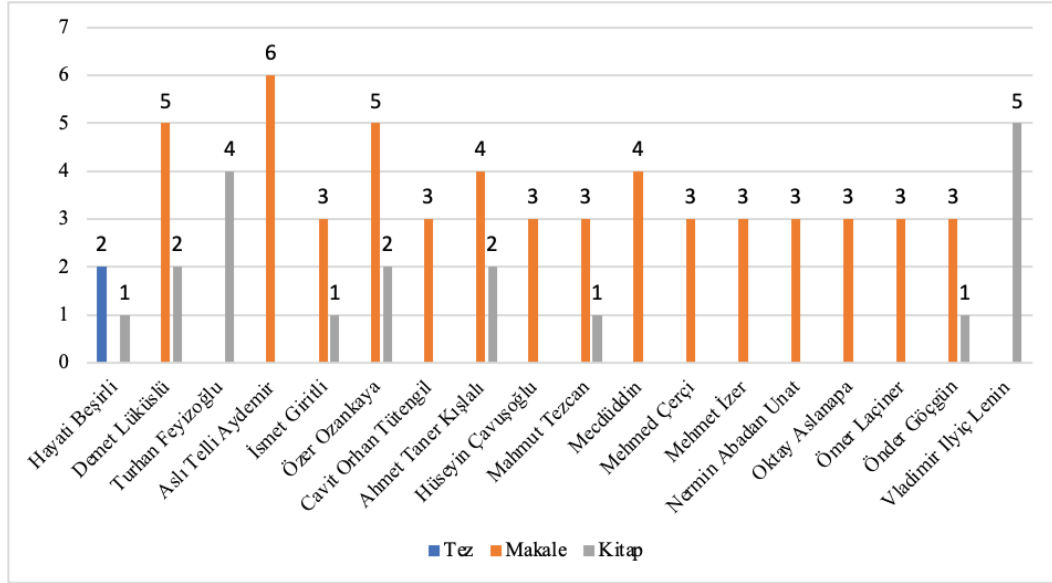
Kitapların basıldığı yayınevlerinin bilgisi, kitap türünün ana eğilimini göstermesi açısından faydalı bir çıktı verebilir. Yayınevleri özelinde kitaplara bakıldığında toplamda üç yüz sekiz (308) kitabın 273 farklı yayınevinde yayına hazırlandığı görülmektedir. Bu yayınevleri içerisinde ancak 11 tanesi 3 ve üzerinde eser basabilmiştir. Kitap türünde herhangi bir yayınevinin “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temasında yoğunlaştığı söylenememektedir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Ozan Yayıncılık, İletişim Yayınları, Evrensel Basım-Yayın, Everest Yayınları, Az Kitap Yayıncılık’tan çıkan kitaplar 2000-2017 arası son iki dönemde, İleri-ci Yurtsever Gençlik Yayınları, Ayyıldız Matbaası, Başnur Matbaası, Hüsnütabat Matbaası ise 1960-1979 yılları arası dönemde aktif olarak kitap basan yayın evleri olarak öne çıkmaktadır.

3.4. Öne Çıkan Yazarlara İlişkin Değerlendirme

Bibliyografik bir analiz yapmanın ön koşulu kapsamlı bir okuma, değerlendirme ve yorumlamadan geçmektedir. Bu nedenle literatüre dair her veri hem çalışmanın kapsayıcılığı hem de araştırmacılara sunduğu kolaylık bakımından anlamlı hale gelmektedir. Bu bağlamda, çalışmamızda öne çıkan yazarların değerlendirmesi önemli bir veri olarak karşımıza çıkacaktır. Ancak burada öne çıkan yazarlarda öncelik 3 ve üzerinde eser üreten yazarlara verilmiştir. Böyle bir ayrımın, bu alt temada eser veren yazarların çok fazla olmasından ve genel olarak tek eser vermelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Grafik 12: Öne Çıkan Yazarlar ve Eser Sayıları

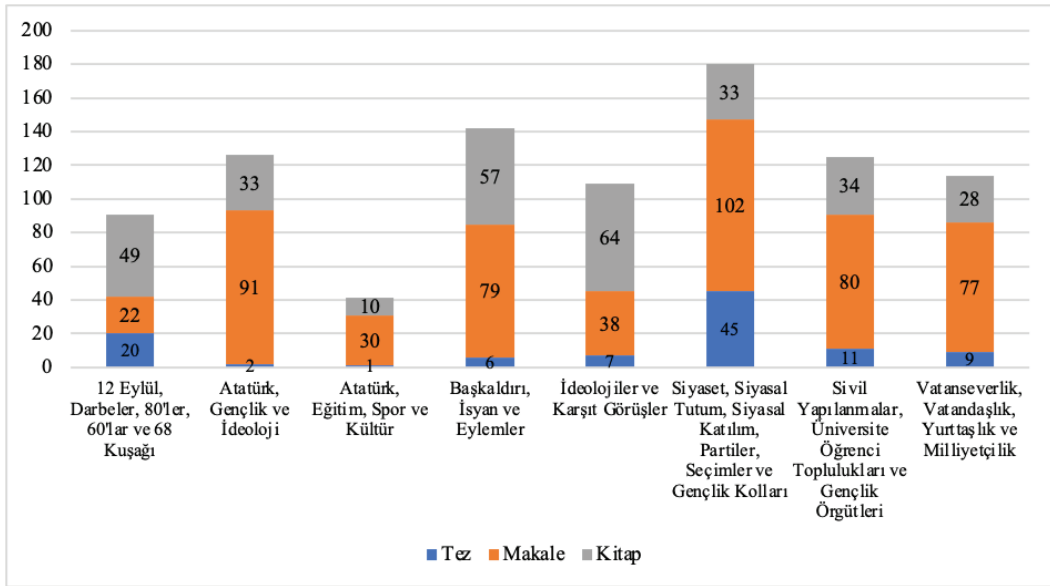
3.5. Alt Temalara İlişkin Genel Değerlendirme

1910-2017 yılları arasında “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmaların bütünü dokuz yüz yirmi sekiz (928) eserden oluşmaktadır. Bu eserlerin tümü çalışmamızdaki tasnife göre genel olarak “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temaları ile ilişkili olsa da daha özelden her eser alt bir tema ve konu ile ilişkilendirilmiştir. Bu anlamda ulaşılan dokuz yüz yirmi sekiz (928) eser 8 alt temaya ayrılmış ve böyle bir okuma gerçekleştirilmiştir. Alt temaların listesi ise şöyle sıralanabilir:

- 12 Eylül, Darbeler, 80'ler, 60'lar, 68 Kuşağı
- Atatürk, Gençlik ve İdeoloji
- Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür
- Başkaldırı, İsyan ve Eylemler
- İdeolojiler ve Karşıt Görüşler
- Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları
- Sivil Yapılanmalar/Üniversite Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri
- Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik

Bir bibliyografik değerlendirmenin doğru yapılabilmesi için literatürün belli bir metotla sınıflandırılması, sınıflandırılan eserlerin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu analizin belirli temalarla sınıflandırılmış literatürü ortaya koyması lazımdır. Bu çalışmada konusu “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” olan dokuz yirmi sekiz (928) çalışma farklı alt temalarda sınıflandırılmıştır. Bu alt temalardan bazılarında daha yoğun eser varken bazılarında bu yoğunluk azalmaktadır.

Grafik 13: Tematik Olarak Eser Dağılımı

Tablo ayrıntılı incelendiğinde “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” temalı çalışmalarda en çok eserin yüz seksen (180) eserle “*Siyaset, Siyasal Tutum, Siyasal Katılım, Partiler, Seçimler ve Gençlik Kolları*” alt temasında verildiği görülmektedir. En az eserin ise kırk bir (41) eserle “*Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür*” temasında verildiği görülmektedir. Ortalama her bir alt temaya yüz on beş (116) eser düştüğü hesap edildiğinde ortalamanın üstünde kalan alt temalar sırasıyla; yüz kırk iki (142) eserle “*Başkaldırı, İsyan ve Eylemler*” alt teması, yüz yirmi altı (126) eserle “*Atatürk, Gençlik ve İdeoloji*” alt teması, yüz yirmi beş (125) eserle “*Sivil Yapılanmalar, Üniversite Öğrenci Toplulukları ve Gençlik Örgütleri*” alt teması olduğu görülmüştür. Ortalama altında kalan alt temaların ise yine sırasıyla; yüz on dört (114) eserle “*Vatanseverlik, Vatandaşlık, Yurttaşlık ve Milliyetçilik*” alt teması, yüz dokuz

(109) eserle “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” alt teması, doksan bir (91) eserle “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” alt teması, kırk bir (41) eserle de “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” alt teması olarak görülmektedir.

Tabloya tezler açısından bakıldığında “Siyaset, Siyasal Tutum, Siyasal Katılım, Partiler, Seçimler ve Gençlik Kolları” alt teması en çok tez yazılan alt tema olmuştur. Bu tüm tezlerin yaklaşık %45’ini oluşturmaktadır. Atatürk ile ilgili olan “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” ile “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” alt temaları ise en az tezin üretildiği alt temalar olmuştur.

Makaleler açısından alt temalar incelendiğinde “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” ve “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” alt temaları hariç tüm alt temalarda en çok üretilen türün makale olduğu söylenebilir. En çok tez dahil edilen “Siyaset, Siyasal Tutum, Siyasal Katılım, Partiler, Seçimler ve Gençlik Kolları” alt teması yüz iki (102) makale ile de en çok makalenin üretildiği alt tema olmuştur. Bununla birlikte “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” alt teması tez türündeki durumunun tersi olarak ikinci en çok makale üretilen alt tema olmuştur. En az makale verilen alt tema ise “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” alt teması olmuştur.

Alt temalar kitaplar açısından incelendiğinde diğer türlerden farklı olarak kitap türünün kendi içinde de diğer türlerden fazla geldiği altmış dört (64) kitapla “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” alt teması bulunmaktadır. Bu sırayı elli yedi (57) kitapla “Başkaldırı, İsyan ve Eylemler” alt teması, kırk dokuz (49) kitapla “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” alt teması, otuz dört (34) kitapla “Sivil Yapılanmalar, Üniversite Öğrenci Toplulukları ve Gençlik Örgütleri” alt teması, otuz üçer (33) kitapla “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” ve “Siyaset, Siyasal Tutum, Siyasal Katılım, Partiler, Seçimler ve Gençlik Kolları” alt temaları takip etmektedir.

Bölüm II: Tematik Değerlendirmeler

Bibliyografik araştırmamız boyunca toplanan tüm eserler 8 alt temada tasnif edilerek incelenmiştir. Bu tasniflendirme, her bir eserin anahtar kavramlarının ortak bir temalandırma ile kategorize edilmesini gerektirmiştir. Eserler 8 alt tema altında türlerin dağılımı, dönemsel dağılımları, öne çıkan eser içeriklerinin analizi ile bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

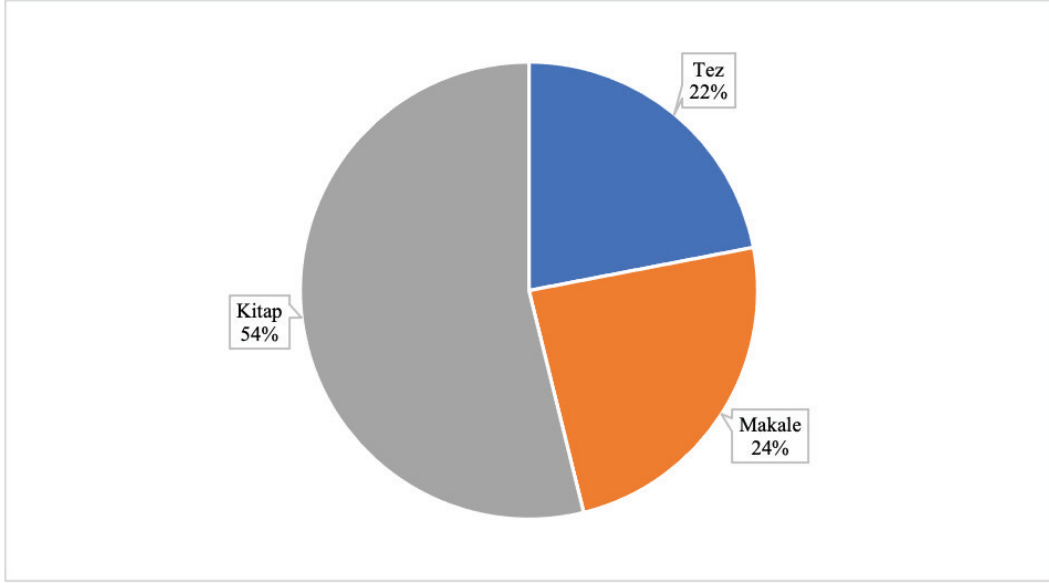
1. “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” Teması

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” konulu çalışmamızda doksan bir (91) eser “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” alt teması içine dahil edilmiştir. Bu alt temada gençlik hareketlerinin ve öğrenci olaylarının dönemsel bazda okunduğu çalışmalar odak alınarak bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu alt temanın kırk dokuzu (49) kitaplardan, yirmi ikisi (22) makalelerden, yirmisi (20) tezlerden oluşmaktadır. Tez çalışmalarının genel olarak alt temalardaki eğilimden farklı bir şekilde oransal olarak yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma geneline istisna olarak bu alt temada kitap türünün tüm eserler içindeki payı daha yüksektir (%54).

Bu alt temada tasnif edilen çalışmaların tümü incelendiğinde içeriklerinin şu 3 ana çerçevede ele alındığını söylemek yerinde olacaktır:

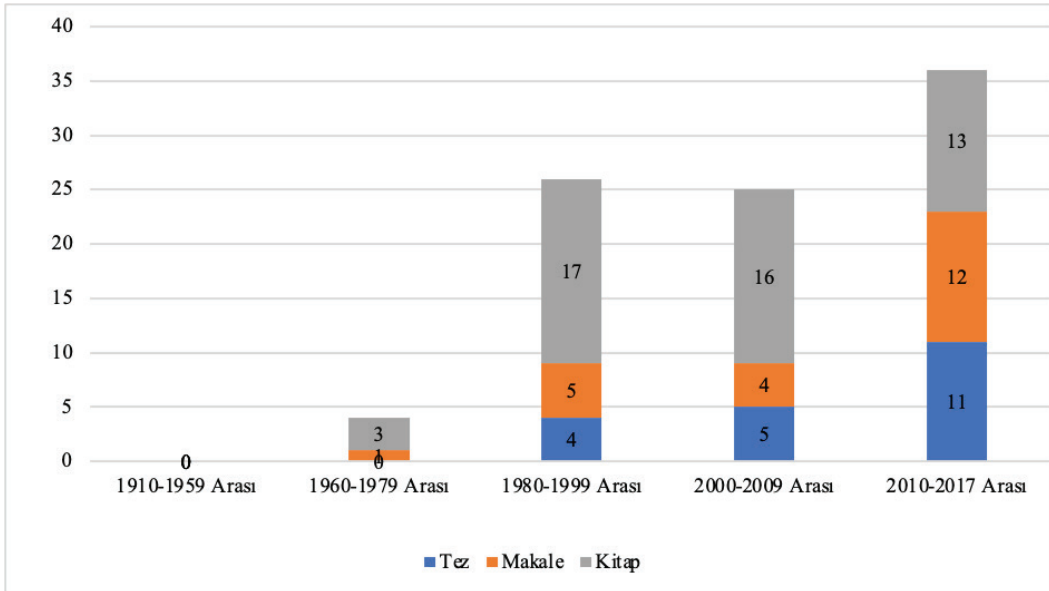
- Belirli bir dönem arasındaki öğrenci ve gençlik hareketleri
- Dönemler ve olayların gençlik üzerindeki etkileri
- Gençliğin olaylara ve dönemlere olan etkileri

Grafik 14: “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” Temasına Ait Eser Türleri

Dönemsel olarak incelendiğinde “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” temalı çalışmalardan 1910-1959 yılları arasında herhangi bir esere rastlanmamıştır. Genel olarak bakıldığında yıllar bazında periyodik bir artış olduğu görülmektedir.

Grafik 15: “12 Eylül, Darbeler, 80’ler, 60’lar ve 68 Kuşağı” Temasında Dönemsel Dağılım

Bu alt temadaki çalışmalar tezler açısından değerlendirildiğinde, daha çok ‘gençlik hareketleri’ ve ‘öğrenci olaylarının’ dönemsel olarak odak alındığı çalışmaları görmek mümkündür. Eserlerin

başlıkları ve içerikleri göz önüne alındığında, ‘gençlik hareketleri’ ve ‘öğrenci olayları’ ya 10-20 yıllık periyotlarla ya da bir dönemin sonundaki gelişmelerle inceleme altına alınmıştır. Bu bakımdan bu alt temada ilk çalışma 1995 yılında Yılmaz Pırlı’nın “A Critical Perspective on The Leftist Student Movements in Turkey Between 1960 and 1971” isimli çalışmasıdır.

Gençlik hareketleri ve öğrenci olaylarını dönemsel anlamda okumaya tabi tutan çalışmalar farklı dönemlerde kaleme alınmıştır. Bu anlamda Hayati Beşirli’nin 1960-1971 yıllarını odak aldığı çalışma, Tahsin Şensoy’un “Atatürk Dönemi Öğrenci Olayları (1918-1938)” isimli çalışması, İbrahim Erbab’a’nın “İnönü Dönemi Öğrenci Olayları (1938-1950)” isimli çalışması farklı örneklikleri göstermesi açısından önemlidir. Dönemsel çalışmaların odağında darbelerin olması, gençlik hareketlerinin sosyolojik kırılmalarla ne denli ilintili olduğunu da göstermektedir. Bu duruma örnek olması açısından, çalışmaların odağında 12 Eylül 1980 tarihine, 1971 Muhtırasına atıfla yapılan çalışmalara bakmak yeterli olacaktır. Örnek olarak Dilek Kırkpınar’ın “12 Eylül Askeri Darbesi’nin Gençliğin Üzerindeki Etkileri” isimli çalışması, Çağla Karabağ Sarı’nın 12 Eylül temalı 3 film üzerine 20 gencin algılarına yönelik “12 Eylül Filmlerinin Üniversiteli Gençler Tarafından Alınlanması” isimli çalışması verilebilir. Bunun yanında dikkat çeken bir diğer nokta ise 1960-1971 yıllarının literatürde çok çalışıldığını -20 çalışmadan 4’ü- gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

Çalışmanın bu alt temasına makaleler açısından bakıldığında, yine “gençlik hareketleri” ve “öğrenci olayları” belirli tarihsel dönemlere ayrılarak çalışmalara konu edilmiştir. Bu alt temada ilk tespit edilen makale, bu duruma örnek olarak 1968 yılından makalenin yazıldığı 1975 yılına kadar gerçekleşen öğrenci olaylarını odak almış bir çalışmadır². Makaleler, tezlerden farklı olarak 1960’lı yıllardan öncesini inceleyen çalışmaları içermemektedir. Genel olarak 1960’lı yıllar, 68 kuşağı ve sonraki etkileri, 12 Mart öncesi ve sonrası, 12 Eylül süreci gibi yakın tarihi odak alarak makale üretilmiştir. Bununla birlikte 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişiminin gençlik üzerindeki etkileri belirlemeye çalışan makalelerin 2017 senesinde yapıldığı görülmektedir. Böyle bir durum tezler için söz konusu değildir.

Literatür, kitaplar açısından incelendiğinde, bu alt temada diğer türlere nazaran daha çok üretildiği görülmektedir. Kitapların neredeyse yarısı, “68 Kuşağı”, “68 Gençlik Hareketleri” temalarını işlemektedir. Bu temaların işlenişi ise hemen her dönemde kendini göstermiştir. Kitap temalarında ilgi çeken bir diğer tema ise “78 Kuşağı” diye adlandırılan, 68 kuşağından farklı bir gençliği hatırlatan çalışmalardır. Bunlara örnek vermek gerekirse, Esat Korkmaz’ın anı tadında yazdığı “Kafa Tutan Günler: Yerüstü-Yeraltı 78 Güncesi” isimli çalışması ve Cuma Gürsoy’un “Bir 78’linin Güncesine Düşenler” isimli çalışması örnek gösterilebilir.

2 Duru, Zeki Ömer, 1968’den Bu Yana Öğrenci Hareketlerine Toplu Bir Bakış, Bayrak Dergisi, Ankara, 43, 1975, 22-30.

1.1. Tezler

- Pirli, Yılmaz, *A Critical Perspective on The Leftist Student Movements in Turkey Between 1960 and 1971 (1960-1971 Döneminde Gerçekleşen Türkiye'deki Sol Öğrenci Hareketlerinin Eleştirel Analizi)*, 1995, Yüksek Lisans, 104s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Türk siyasal yaşamı içerisinde 1960 ile 1971 yılları arasındaki gelişmeler, birçok açıdan ele alınmış ve benzeri birçok akademik çalışmanın özel konusu olarak incelenmiştir. Bu çalışmada da 1960 ile 1971 yılları arasında gerçekleşen Öğrenci Hareketleri incelenecektir. Söz konusu dönemde gerçekleşen öğrenci hareketleri birçok esere konu olmasına rağmen, bu öğrenci hareketlerine ilişkin akademik ve özellikle de eleştirel çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Bu çalışmanın temel niteliğini söz konusu dönemde gerçekleşen 'sol' eğilimli öğrenci hareketlerinin eleştirel bir analizi oluşturmaktadır. "68 Kuşağı" veya "68 Gençliği" gibi kavramlarla ifadesini bulan bu sol eğilimli öğrenci örgütlenme ve eylemleri gerçekten de ülkenin siyasal tarihinde önemli bir yer işgal etmektedir. Bu çalışma, 1990'lar da dahi hâlâ eleştirel bir analizi yapılmayan ve literatürde sadece kimi 'nostaljik' ve istatistiki verilerle değerlendirilen "68 Kuşağı"nı daha eleştirel ve akademik bir değerlendirmeye tabi tutabilmek kaygısı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk bölümü Sosyal Bilimler alanında Öğrenci Hareketleri üzerine teorik birikimin bir değerlendirmesiyle başlamaktadır. İkinci bölümde ise Türkiye'de 1960 ile 1971 yılları arasında gerçekleşen öğrenci hareketleri, ülkenin içinde bulunduğu koşullara paralel olarak verilmektedir. Takip eden bölümde ise 1960 ile 1971 yılları arasında gerçekleşmiş olan "Sol Öğrenci Hareketlerinin" eleştirel analizi yapılmıştır. Aynı bölümde Türkiye'deki öğrenci hareketlerinin daha iyi tanımlanabilmesi için Fransa'daki Öğrenci hareketleri ile bir karşılaştırma yapılmıştır.

- Beşirli, Hayati, *Türkiye'de 1960-1971 Döneminde Gençlik Hareketleri*, 1998, Yüksek Lisans, 152s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Tüm toplumlarda şiddet olgusuna rastlanmaktadır. Ancak şiddet kavramının ana öğeleri ne olursa olsun zamana ve topluma göre değişen bir yapı göstermektedir. Sosyolojik anlamda şiddet fiziksel gücün meşru ve yasal olmayan biçimlerde kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Bu anlamda şiddet, bir hedefe ulaşmak için kullanılan araçtır. Bu tür şiddette de belirli hedeflere varmak için başkalarına zarar verilir yahut bireyler üzerinde caydırıcı bir etki yaratılır. Bu şiddet eylemleri arasında siyasi düzene yönelik öğrenci eylemlerini de gösterebiliriz. Öğrenci olaylarının tarihi, eğitim ve öğretim kurumlarının tarihi kadar eskidir. Ülkemizde görülen siyasi eğilimli öğrenci hareketlerinin kaynağını Osmanlı Devleti'ne kadar götürebiliriz. Saltanat ve devlet ricaline karşı gerçekleşen bu hareketler Cumhuriyetin başlarında yabancı sermaye ve uygulamalarına yahut milli hassasiyet gerektiren konulara yönelmiştir. Türkiye'deki Marksist ve Leninist örgütlenmelerin de etkisiyle 1960-1971 döneminde gençlik eylemleri artacaktır. Bu dönemde TİP, MHP ve Dev-Genç çevresinde örgütlenen gençlik grupları sosyal baskı unsuru olarak belirecektir. Başlangıçta üniversite veya kamu otoritesinden istekler şeklinde başlayan öğrenci eylemleri bir müddet sonra yeni düzen arayışlarına girmiş, "Sosyalist Türkiye" arzusuna dönüşmüştür. 1971 Askeri Müdahalesine kadar gerçekleşen olaylar devrimci gençlerin devlet güçleri ile yahut kendilerini milliyetçi-mukaddesatçı olarak tanımlayan "Ülkücü Gençler" arasında sürmüştür.

- Şensoy, Tahsin, *Atatürk Dönemi Öğrenci Olayları (1918-1938)*, 1998, Yüksek Lisans, 205s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- Er Baba, İbrahim, *İnönü Dönemi Öğrenci Olayları (1938-1950)*, 1999, Yüksek Lisans, 149s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- Bakindi, Mahmut, *1970-1980 Yılları Arası Türkiye’de Üniversite Öğrenci Olayları*, 2001, Yüksek Lisans, 131s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Üniversiteler, bir toplumun, bir ülkenin gelişmesinde çok önemli işlevsel yükümlülükleri olan kurumlardır. Türkiye’nin gelişmesi de bu kurumların sağlıklı çalışmasına bağlıdır. Türkiye’de üniversitenin tarihi sürecine bakıldığında, ancak 1950’li yıllardan sonra yeterli sayıda üniversite kurulduğu görülmektedir. Buna rağmen üniversiteler, ihtiyaç duyulan bölgelerde, ihtiyaca cevap verecek sayı ve nitelikte kurulamamıştır. Nitelik açısından yetersiz olan Türkiye üniversiteleri, sol şartlandırmaların da etkisiyle 1960’lı yıllardan itibaren, eylem alanları haline dönüşmüştür. Öğrencilerin eylemlere yöneldiği bu yıllarda, Türkiye’nin içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve kültürel bozuklukların bu eylemlerde önemli etkenler oldukları da kabul edilmesi gereken gerçeklerdir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; 1965-1970 yılları arasında Türkiye ekonomisi oldukça iyi düzeylerde olmasına karşın, siyasi ve kültürel yönden çıkmazlara sürüklendiği görülmektedir. 1970 yılından itibaren ekonomik yapıya da sirayet eden bu çıkmazlar, Türkiye’yi, üniversitelerden başlayan ve süratle gelişen şiddet ve terör olaylarının içine sürüklemiştir. 1969 yılına kadar meydana gelen üniversite olaylarında itici unsurlar; eğitim reformu, üniversitelerin kapasitelerinin artırılması, eğitimde fırsat eşitliği ve öğrencilerin üniversite ve fakülte yönetimlerinde temsilci bulundurmasına yönelik eğitim-öğretim ile ilgili talepler olmuştur. Ancak bu yıldan itibaren üniversite öğrencileri arasına sızan sol ve sağ şiddet yanlısı grupların yönlendirmeleriyle olaylar, toplumsal düzen ve siyasi yapıyı protesto etme ve değiştirmeye yönelik bir hal almıştır. 12 Mart muhtırası, düzen karşıtı hareketlerin önünü almaya yönelik bir girişim olmasına rağmen 1974 yılında çıkarılan af kanunu olayların tekrar başlamasına sebep olmuştur. 1974 yılından itibaren tekrar başlayan üniversite şiddet olaylarında 1970 öncesine göre daha çok silah ve patlayıcı maddelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da olaylardaki ölü ve yaralı sayısının giderek artmasına neden olmuştur. Yapılan araştırma ve istatistiklere göre, Türkiye’nin ekonomik ve siyasi yapısındaki sorunlar ile üniversitelerdeki şiddet olayları ve öldürülen insan sayısı arasında doğru orantı olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite öğrenci olaylarının başlamasında ve gelişmesinde birincil sorumlu sayılamayacak olan güvenlik kuvvetleri, olaylar sırasındaki sert ve tarafsızlıktan uzak tutumları ile sürekli eleştirilmiştir. Polis birimleri içinde kurulan sağ ve sol eğilimli dernekler, polislerin sağ ve sol kamp-lara ayrılmasında itici unsur olmuştur. Polisin içinde bulunduğu ayrışma sebebiyle, şiddet içerikli olay olmasına rağmen birçok kez üniversiteye sokulmamış, olaya müdahale etmesi istenmemiştir. Olaylarla ilgili olarak halkı bilgilendirmek ve haberdar etmekle görevli olan basın-yayın organlarının üniversite olayları karşısındaki tutumları da dikkat çekicidir. Bir kısım medya organı olaylarda taraf olurken, genel olarak gazetelerin, üniversite olayları ile ilgili sorunu çözmeye yönelik dizi yazı ve makale gibi araştırmalara oldukça az yer verdikleri görülmektedir. Araştırma, bir bütün olarak 1970-1980 yılları arası Türkiye üniversitelerinde meydana gelen şiddet olaylarını incelemektedir. Türkiye’de üniversitenin tarihi gelişiminden başlanarak, şiddet hareketlerine yönelten sağ ve sol eylem grupları, Türkiye’nin içinde bulunduğu siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal problemler ele alınmaktadır. Üniversitelerdeki şiddet hareketlerinin seyri içinde dönüm noktaları olma niteliği taşıyan 1969 yılı olayları ile 12 Mart muhtırası ayrıca belirtilmektedir. Son olarak da 1970-1980 yılları arasında üniversitelerde meydana gelen şiddet olayları kronolojik olarak ve olayın sebepleri de belirtilmeye çalışılarak anlatılmaktadır.

- Yorgancılar, Serkan, *1965 Sonrası İslamcı Bir Öğrenci Hareketi Olarak Milli Türk Talebe Birliği*, 2006, Yüksek Lisans, 157s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze uzanan tarihsel dönem incelendiğinde üniversite gençliğinin siyasal yaşama katkıları küçümsenmeyecek derecede çok ve önemlidir. Ancak konuyla ilgili bilimsel çalışmalar hem azdır hem de yeterli derecede değildir. Siyasi aktörlerin gençlik yıllarını aktif bir şekilde talebe teşkilatları içerisinde geçirdiklerini düşünürsek günümüzün politik yapısını çözümlemeye tarih içerisinde önemli doneler buluruz. Biz, çalışmamızda Türkiye'nin en uzun soluklu öğrenci hareketi olan MTTB'nin tarihini yazmaya çalıştık. Milli Türk Talebe Birliğini 1965 tarihinden 1980 tarihinde kapatılışına kadar inceleyeceğiz. MTTB, kuruluşundan kapanışına kadar dört farklı siyasal eğilimin etkisine girmiştir. 1916 tarihinden ilk kapatılış yılı olan 1933 tarihine kadar birinci dönem MTTB'si milliyetçi fikirlerin taşıyıcısı konumundadır. İkinci dönem MTTB, çok partili siyasal yaşama geçiş dönemlerini de kapsayan 1946-1960 tarihleri arasında inceleyecektir. Üçüncü dönem MTTB, 1960-65 tarihleri arasında sol görüşleri açısından, 1965-1980 arası ise İslamcı görüşler açısından incelenmiştir. Çalışmamızda MTTB'nin kendi özgül şartlarına ve tarihsel bağlamına bağlı kalarak dönemselleştirmeler yapılmış, MTTB kendi kaynaklarında da dönemselleştirmeleri kabul etmiştir. Çalışmamızda özellikle 1965 sonrası dönem MTTB'sini ve bu bağlamda İslamcı MTTB'yi incelemeyi uygun gördük. Askeri müdahale sonrasında sol görüşlü öğrencilerden 1965 yılında sağ görüşlü öğrencilerin eline geçişle değişim geçirmeye başlayan MTTB aynı zamanda kendi teşkilatlarında geleceğin siyaset adamlarının da yetiştiği bir ocak olacaktır. MTTB ile ilintili olduğunu düşündüğümüz Akıncılar teşkilatına da çalışmamızda yer verilmesi son dönem MTTB'sini anlamak açısından gerekli görülmüştür.

- Bayraktar, Özlem, *The National Outlook and Its Youth in The 1970s (1970'lerde Millî Görüş ve Gençliği)*, 2007, Yüksek Lisans, 192s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: This thesis examines the Islamist politics of the 1970s in Turkey in the light of the historical evidence about the National Outlook movement and its affiliate youth organization, the Raiders. In this thesis I argue that the debate on the relation between modernity and Islam has a temptation to ahistoricize the phenomenon of political Islam as essentially anti-modern or not while what determines the political nature of Islamist movements is not Islam per se but the very socio-historical contexts in which they find themselves. From the center-periphery paradigm, it is argued that the secular centre in Turkey has to integrate the Islamic periphery to the regime by tolerating Islamist politics. This thesis challenges this argument in a number of ways and argues that the injection of Islam to the central political culture of Turkey does not necessarily ensure social reintegration between the elites and the masses. In fact, as this thesis strives to expose, historically the official attitude toward Islamist politics have vacillated as a strategy of power. The centre-periphery paradigm asserts that the National Outlook movement has assumed the role of conveying the peripheral Islamic groups to the center, thus contributing to democratic development. On the one hand, in my view, this paradigm generally neglects that the elites of the movement have already established close ties to the secular center and integrated themselves to the very targets of modernizing society and creating a homogenous nation. The analysis on the narrative of the Raiders shows that their objective was not to selfintegrate to the center, which resulted in the controversies between them and the headquarters of the National Outlook.

- Alper, Emin, *Student Movement in Turkey From A Global Perspective, 1960-1971 (Küresel Bir Perspektiften Türkiye’de Öğrenci Hareketi, 1960-1971)*, 2009, Doktora, 568s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma, Türkiye’de 1960’lı yıllarda yükselen öğrenci hareketinin arkasında yatan temel sosyal ve siyasal dinamikleri anlamak amacı taşımaktadır. Tarihsel anlatıyı, sosyal verilerle, analitik bir çerçeve etrafında birleştirmek hedeflenmiştir. Altmışlı yıllarda yaşanan öğrenci hareketlerinin küresel ölçekte olması da göz önünde bulundurularak, Türkiye örneğine küresel ve karşılaştırmalı bir perspektiften eğilinmiştir. Çalışmanın analitik çerçevesi sosyal hareketler literatüründe siyasal süreç adıyla anılan okulun teorik modellerinden ödünç alınmıştır. Bu nedenle, sosyal hareketlerin ortaya çıkmasına imkan tanıyan fırsat yapıları özel olarak vurgulanmıştır. Çalışma genel olarak öğrencilerin kolektif kimliklerini ve onların örgütsel kapasitelerini güçlendiren siyasal süreçleri öne çıkarmaktadır. Öğrencilerin politizasyonu büyük ölçüde bürokratik elite girilen ittifak ilişkisiyle başladığı ve belirlendiği için, dinamik bir tarihsel süreç içinde değişen ittifaklar ve politik güç dengeleri ve bunları derinden etkileyen, bürokratik elitler ile Demokrat/Adalet Partisi geleneğinin temsilcisi siyasal elitler arasındaki çatışmaya, öğrenci siyasetinin seyrini anlamak açısından özel önem verilmiştir. Altmışlı yıllar neredeyse evrensel bir biçimde öğrenci hareketlerinin yükselişine tanık olduğu için Türkiye örneğini küresel analizlerden soyutlayarak anlamak imkansızdır. Bu nedenle bu çalışma Türkiye örneğini küresel bir bağlam içine yerleştirmeye ve Türkiye öğrenci hareketinin özelliklerini gelişmiş ve gelişmekte olan ülke deneyimlerinden çıkan ideal tiplerle karşılaştırmaya çalışmıştır. Böyle bir çaba, küresel ve yerel ölçekte işleyen sosyal ve politik faktörlerin birbirleriyle ilişkisini anlamayı gerekli kılmıştır.

- Kırkpınar, Dilek, *12 Eylül Askeri Darbesi’nin Gençliğin Üzerindeki Etkileri*, 2009, Yüksek Lisans, 225s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÖZET: Silahlı kuvvetlerin yapısal özellikleri, ülkenin politik kültürü, politik yönetimin başarısızlığı ve meşruluğunu yitirmesi, çeşitli grupların siyasi yönetime dâhil olmaya çalışması ve bu tür grupların provakatif uğraşları, ekonomik sorunlar gibi etkenlerin bir araya gelmesi henüz gelişimini tamamlamamış ülkelerde askeri müdahaleye neden olmaktadır. Türkiye bu tür müdahalelerle geçmişinde sık sık karşılaşmıştır. İşte 12 Eylül İhtilali de böyle sıkıntılı bir sürecin son halkasıdır. Darbe ülkeyi istikrara kavuşturmak adına yapılmış, öncesinde var olan kıyımı durdurmak için yola çıkmış, fakat bir müddet sonra verilen cezalarla, değiştirilen anayasa ile ve elbette cezaevlerinde somutlaşan işkencelerle devlet eliyle terörü meşrulaştırıp ikinci bir kıyım tablosuna sebebiyet vermiştir. 27 Mayıs 1960 İhtilali’nden 12 Eylül 1980 İhtilali’ne uzanan süreç Türk siyasal hayatı için oldukça yıpratıcı olmuştur olmasına ama sonrası da toplumun geleceği adına bir sosyal çökertme olarak yer doldurmuştur. İhtilal bir silindir misali toplumun üzerinden geçmiş ve sebebiyle, sonucuyla Türk Demokrasi tarihinde kara bir damga olarak yer almıştır. Bu tez çalışmasında; 12 Eylül 1980 İhtilali’nin genel kapsamı, oluşum zinciri ve beslendiği kaynaklar ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış, ihtilal öncesinde ve sonrasında hâkim olan sosyal, siyasal ve ekonomik gelişmeler çerçevesinde gerçekleşen olayların gençliğin üzerindeki etkileri analiz edilmeye çalışılmıştır.

- Can, Işın, *Youth in The 1980s in Turkey: Children of Crisis (1980'ler Türkiye'sinde Gençlik: Kriz Çocukları)*, 2010, Yüksek Lisans, 129s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye gençler için, çoğunlukla gençliğin varlığını şekillendiren baskın söylemlerle klişelenildiği, izole edildiği, geçersiz sayıldığı, marjinalize edildiği ve baskı altında tutulduğu bir toplumsal mücadeleler arenasıdır. Bu durum, çok sık gerçekleştiği için Türkiye ile özdeşleşen kriz ortamının hızla değişen koşulları ile ilgili olabilir. Bu tez, aracılık edilen krizin yansımaları olan toplumsal örüntüleri ve bu örüntülerin 1980'lerde gençliğin kimlik oluşturma süreçlerindeki rollerini anlamaya bir katkı sağlama girişimidir. Bu çalışma Türkiye'de 1980 sonrası kuşağa odaklanmaktadır ve özellikle 1980 ve 1990 arası Türkiye'de gençliğin kuruluşunu ve temsillerini analiz etmektedir. Hem 1980 sonrası kuşağının oluşumunu anlamak hem de bu kuşağın temsil edildiği kamusal söylemi kavrayabilmek için kimlik politikalarına odaklanarak 1980'lerin siyasetini ve kültürünü resmetmek amacıyla kurumsal etnografi kullanılmaktadır.

- Çav, Erkan, *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye'de Değişen Gençlik Hareketleri ve Millî Türk Talebe Birliği Deneyimi (1916-1980)*, 2010, Doktora, 826s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye'deki Gençlik Hareketleri, Türkiye'nin dünya sistemindeki yerinden ayrı olarak değerlendirilemez. Türkiye'nin dünya sistemi ile kurduğu ilişki, ülkenin içyapısındaki yönetim anlayışını belirler. Bu çerçevede Türkiye'deki Gençlik Örgütlenmeleri sadece Türkiye'deki düzenin değil, dünya düzeninin de yansıması olurlar. Türkiye'nin en uzun ömürlü ve en kurumsal Öğrenci Örgütü olan Millî Türk Talebe Birliği'nin incelenmesi bu çizilen çerçeveyi anlamamızı sağlayacak temel kavrayışlar sağlar. 1916-1980 yılları arasında bir dönem on yıla yakın kapalı kalan örgütün elli beş yıllık tarihi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş, ulus-devlet inşası ve Soğuk Savaş dönemleri boyunca geçirdiği sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal atmosferini belirleyen düşünce dünyasını ve uygulamalarını yakından incelememize olanak sağlar. Araştırmamızda teorik çerçeve olarak Michel Foucault'nun çalışmaları kaynaktır. Foucault'nun mevcut iktidar tanımlarını aşan ve onları daha anlamlı bir düzleme çıkartan yaklaşımı, araştırmamızda iktidar üzerine geliştirici eleştiriler yapmamıza imkân verir. İktidar üzerinden yapılan inceleme, Türkiye'den hareketle örgütler, toplumlar ve devletler arasında yerel ve uluslararası olmak üzere dünya sistemi bağlamında karşılaştırmalar yapmayı sağlar. Bu çerçevede MTTB merkezinden hareket eden araştırmamız, Türkiye'nin kuruluşundan günümüze yerleşikleşen, dönüşen ve dünya sistemine eklemlenen iktidar ilişkileri üzerine derinlikli bir analiz sunar.

- Aydın, Mehmed Korkud, *Millî Mücadele Dönemi İstanbul Öğrenci Hareketleri (1918-1922)*, 2011, Yüksek Lisans, 146s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat Üniversitesi.

ÖZET: Dârü'l-Fünûn, o tarihlerde ülkenin tek üniversitesiydi. Dârü'l-Fünûn Öğrenci Hareketi veya Dârü'l-Fünûn Grevi adıyla bilinen olay da Türk üniversite tarihinde büyük çaplı ilk öğrenci hareketi idi. Dârü'l-Fünûn Edebiyat Fakültesi öğrencileri, Millî Mücadele hareketine karşı olumsuz bir tutum içinde bulunan ve Türklük ile ilgili yazıp çizdikleriyle şimşekleri üzerine çeken beş müderrisin Dârü'l-Fünûndan uzaklaştırılmalarını istemişlerdi. Bunlar; Avrupa ve Osmanlı Devleti İlişkileri dersini oku-

tan Ali Kemal, Türk Edebiyat Tarihi Müderrisi Cenâb Şahabettin, Metafizik Müderrisi Feylesof Rıza Tevfik, İran Tarihi ve Edebiyatı Müderrisi Hüseyin Dâniş ve İngiliz Edebiyatı Müderrisi Barsamyan Efendi idi. Dârü'l-Fünûn olayı, 29 Mart 1922 tarihinde Konferans Salonu'nda başlamıştı. Edebiyat Fakültesi'nden Feylesof Rıza Tevfik Bey, "Fuzûlî'nin Edebi Kişiliği" adlı bir konferans vermişti. Feylesof Rıza Tevfik Bey, konuşmasının bir bölümünde; "Fuzûlî Türk değildir, Acemdir!" diye haddini aşan sözler sarf etmiş ve bunun üzerine de olaylar başlamıştı. Feylesof Rıza Tevfik Bey'den başka öğrencinin tepkisini çeken Ali Kemal, Cenap Şahabettin, Hüseyin Dâniş ve Barsamyan Efendi de nasibini almış ve millî mücadele karşıtı olmalarından dolayı üniversiteden uzaklaştırılmaları istenmiştir. Öğrenciler, yaptıkları açıklamalarda bu beş hocanın üniversiteden ilişigi kesilmedikçe derslere girmeyeceklerini belirtmişler ve yaklaşık dört ay süren bir onur mücadelesi başlatmışlardır. Boykot, adı geçen hocaların üniversiteden ilişkileri kesilmesiyle son bulmuştu. Dârü'l-Fünûn gençliğinin bu olaydan başka ses getiren başka bir etkinliği de Ankara'nın temsilcileri olarak İstanbul'a gelen Yusuf Kemal (TENGİRŞEK), Refet (BELE) Paşa ve İsmet (İNÖNÜ) Paşa'yı İstanbul'da karşılamaları ve sahip çıkmalarıdır.

- Sarı, Çağla Karabağ, *12 Eylül Filmlerinin Üniversiteli Gençler Tarafından Alınlanması*, 2012, Doktora, 368s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Bu tezde üniversiteli gençlerin 2000'lerde çekilen 12 Eylül filmlerini nasıl alımladıkları, filmleri okurken ve tartışırken hangi söylemlerle nasıl ilişkilendikleri; anlatılan hikâyelere, bunun yanı sıra film karakterlerine dair neler düşündükleri irdelenmiştir. Tez, basitçe ifade etmek gerekirse "Üniversiteli gençler 12 Eylül filmlerinden hangi anlamları, neden ve nasıl çıkartmaktadırlar?" sorusundan hareket etmiştir. 2000'li yıllarda çekilen 12 Eylül filmleri içerisinde örneklem olarak, Vizontele Tuuba (Yılmaz Erdoğan, 2004), Babam ve Oğlum (Çağan Irmak, 2005) ve Eve Dönüş (Ömer Uğur, 2006) filmleri alınmıştır. Çalışmada teorik ve metodolojik olarak Kültürel Çalışmalar geleneğinin birikiminden ve sinemada alımlama çalışmalarının iki temel yaklaşımından (Janet Staiger'ın tarihsel materyalist yaklaşımı ve Jackie Stacey'nin etnografik yaklaşımı) yararlanılmış, verilerin toplanmasında etnografik teknikler kullanılmıştır. Tezin alan araştırması kapsamında Ankara'daki devlet üniversitelerinde (Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi) öğrenim görmekte olan 20 gençle, Ekim 2010-Haziran 2011 arasındaki sekiz aylık süreçte, 12 Eylül filmlerini nasıl alımladıklarını anlamaya çalışan, her biriyle 3'er görüşme olmak üzere toplam 60 yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Analiz bölümünde okuma bağlamı öne çıkarılmış; filmlerin nasıl alımlandığı bağlamsal söylemler aracılığıyla tarihsel bir çerçevede incelenmiştir. Ayrıca karakterler üzerinden yapılan okumalardan hareketle, politik söylem ve konumların yanında kişisel deneyim ve duyguların, filmlerin anlamlandırılmasında nasıl bir rolünün olduğu ortaya konulmuştur. Tezin bulgularına göre gençlerin 12 Eylül filmlerini okuma ve yorumlama pratikleriyle, politikayla ilişkilendirme biçimleri, politik konumları ve zihinlerindeki 12 Eylül imgesi arasında güçlü bağlantılar bulunmaktadır. Filmlerin gençlerin anlamlarında büyük dönüşümlere neden olduğundan söz edilemezse de 12 Eylül'e dair ilgi ve merak uyandırdığı, bazı tarihsel gerçeklikleri gösterdiği ve sınırlı da olsa eleştirel bakış açıları önerdiği belirtilmelidir. Popüler anlatılar aracılığıyla daha kapsamlı değişim ve dönüşümler sağlanması ise, ancak bunların bilinçli politik stratejiler çerçevesinde üretilmesiyle mümkündür.

- Kazan, Burak, *Türkiye’de Yaşanan Gençlik Hareketleri ve Öğrenci Olayları (1945-1960)*, 2012, Yüksek Lisans, 206s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye’de öğrenci hareketleri uzun tarihsel bir aşamadan geçmiştir. Sultan Abdülaziz’in darbe sonucu hal’edilmesiyle başlayan süreç, ikinci Meşrutiyetin ilanında gençlerin ve öğrencilerin düzenli teşkilatlar kurarak kendilerini daha iyi şekilde ifade eden yapıya dönüşmüştür. Millî Mücadele’de ve cumhuriyetin kuruluşunda önemli bir yere sahip olan öğrenciler gösterdikleri mücadelelerle göz doldurmuşlar ve kurulan yeni devletin gelişmesinde ve büyümesinde büyük gayret göstermişlerdir. 2. Dünya Savaşı sürecinde de yine gençlerin oldukça aktif oldukları görülmektedir. Dünya’daki siyasi gelişmelerden en fazla etkilendikleri dönemin başlangıcı olarak kabul edilebilecek bu kırılma noktasında, gençlerin oluşturdıkları öncü sistematik büyük gruplar ortaya çıkmış (MTTB-TMTF gibi) ve onların farklı mevzilerden verdikleri mücadele 40 yıllık bir sürece mührünü vurmuştur. Tek Partili Dünya Siyasal Sistemi’nin sona erdiği bu dönemde, CHP’nin karşısında güçlü bir muhalefet partisi olarak Demokrat Parti doğmuş ve kısa bir sürede güçlenerek on sene (1950-1960) iktidarda kalmak suretiyle ülkeyi idare etmiştir. Söz konusu dönemde üniversite öğrenci olayları ülke gündeminde önemli bir yer tutmuş, üniversiteler ve Adnan Menderes Hükümeti arasında yaşanan gerginliklerde ve 27 Mayıs askeri darbesinin gerçekleştirilmesinde etkin rol oynamışlardır.

- Yıldırım, Sevda Gülşah, *Üniversite Öğrencilerinin Askeri Darbelere Yönelik Algı, Bilgi ve Tutumları Üzerine Bir İnceleme*, 2013, Yüksek Lisans, 131s., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

ÖZET: Bu tezin amacı üniversite öğrencilerinin askeri darbelerin etki ve sonuçlarına yönelik algılarını, askeri darbelerin nedenlerine ilişkin bilgilerini, askeri darbelere yönelik genel tutumlarını ortaya çıkarmaktır.

- İrmak, Kader, *12 Eylül Sürecinde Üniversite Gençliği*, 2014, Yüksek Lisans, 358s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma, 12 Eylül 1980’deki askeri müdahaleden önce üniversiteye başlamış, sonrasında mezun olmuş veya olamamış kişilerle yapılan sözlü tarih görüşmeleri sonucunda oluştu. Bu kişiler farklı fikir yapılarına sahip olan on iki kadın ve on iki erkekten oluşuyor. Dönemin tanıkları olan, olayları birebir yaşayan bu kişilerden hareketle hem o günleri anlamaya hem de kişiler üzerindeki etkilerini görmeye çalıştık. Gençler masum düşüncelerle, bir amaç uğruna hareket ederler. Ancak bir süre sonra farklı bir mecraya sürüklenirler. Bu yaşananların ne tam olarak farkındadırlar ne de önüne geçebilirler. Bir bilinmezlik içinde yaşamlarını sürdürmeye ve fikirlerini gerçekleştirmeye çalışırlar. Ne var ki gün geçtikçe can kayıpları daha da artar ve olayların önüne geçilemez. Yaşananlar neticesinde 12 Eylül 1980’de askeri müdahale gerçekleşir. İnsanların bir kısmı bu olayı sevinçle karşılar, bazıları bunun iyi bir gelişme olmadığını düşünür. Nitekim müdahaleden sonra yaşanan birçok gelişme de bunun hiç de olumlu bir adım olmadığını ortaya koyar. Pek çok gencin yaşamı müdahale dolaısıyla olumsuz şekilde etkilenir. Çok sayıda gencin hayata atılmasını geciktirir, birçoğunun hayallerinden vazgeçmelerine veya ertelemelerine sebep olur. Hem psikolojik olarak hem de fiziki olarak gençler yılgınlığa itilir. Bazıları zamanla bu etkilerden kurtulurken, bir kısım insanda kalıcı etkilere sebep olur. Bugünün gençliği ise onlar için bir bilinmezlik arz etmektedir.

- Şahin, İbrahim, *12 Mart'tan 12 Eylül'e 68 Kuşağı Öğrenci Hareketleri*, 2014, Yüksek Lisans, 147s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmanın konusu, 68 Kuşağı öğrenci hareketlerinin özellikle 12 Mart Muhtırası'ndan 12 Eylül Darbesi'ne kadar geçen süre içerisindeki eylemlerini ortaya koymaktır. Dünyada ve Türkiye'deki 68 öğrenci hareketleri bir döneme damga vurmuş, önemli bir dönemeç olmuştur. Üniversite gençliği, üniversite sorunlarıyla başlayan mücadelesini giderek mevcut düzene yöneltmiş ve hareket öğrenci-Gençlik kitleleri arasında hızla yayılmıştır. Üniversite gençliği; eğitimle ilgili sorunlarının çözümü, üniversite yönetimine katılma vb. taleplerle işgaller, boykotlar gerçekleştirmiştir. Bu taleplerin çözümünün ise mevcut sistemden kaynaklandığını düşünerek hareketini mevcut düzeni değiştirme amacına yöneltmiştir. Öğrenci hareketleri, 1968 yılında tüm dünyada aynı anda yaşanmıştır. Fakat aynı anda yaşanmasına rağmen hareketin niteliği her ülkede farklı özellikler göstermiştir. Gelişmiş, sosyo-ekonomik yönden refah düzeyde olan ülkelerde üniversite gençliğinin talepleri daha çok üniversite sorunlarının çözümüne yönelik iken, az gelişmiş ülkelerde hareket, anti-emperyalist bir niteliktedir. Sömürülen ya da yarı sömürge durumunda bulunan ülkelerde gençlik, "tam bağımsızlık" sloganıyla hareket etmiştir. Bu nedenle sözünü ettiğimiz sömürge durumunda bulunan ülkelerde hareket, eylemlilik ve radikalleşme yönünden daha yoğun olarak yaşanmıştır. Ülkemizde 68 hareketinin boyutları 12 Mart Muhtırası'ndan sonra çok farklı bir şekillenme göstermiştir. 12 Eylül Darbesi'ne gelirken de hareket eskiye oranla çok daha radikalleşmeye ve bununla birlikte kitleselleşmeye başlamıştır. Ülkenin kaosa sürüklendiği bu süreçte sayısız ölümler, faili meçhul cinayetler yaşanmıştır. 12 Eylül 1980 günü ise öğrenci-Gençlik hareketinin sonu olacak, kaçınılmaz bir son olarak sahnede artık askerler olacaktır.

- Savun, Begüm, *1980-2000 Dönemi Türkiye Öğrenci Hareketleri: Öğrenci Dernekleri ve Öğrenci Koordinasyonu Deneyimleri*, 2014, Yüksek Lisans, 245s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

ÖZET: 12 Eylül 1980 askeri darbe sonrası ilk iki on yılda karşılaştığımız sol-sosyalist öğrenci hareketi örgütlerinden, 1983'te parlamenter sisteme geçilmesinin ardından, ilk örneklerini gördüğümüz İstanbul Öğrenci Dernekleri deneyimi ve 1990'ların ortalarına yaklaşırken örgütlenmeye başladığını gördüğümüz İstanbul Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu deneyimi konu edilmektedir. Çalışmanın temel motivasyon kaynağı Türkiye'de 1980 sonrasında 2000'lere kadar olan süreçte sol-sosyalist öğrenci hareketinin varlığına dair araştırma yapılması ihtiyacı hissedilmesine dayanmaktadır. Söz konusu örgütlenme deneyimlerinin gelişim dinamikleri, örgütlenme modelleri, eylem repertuvarları ve politik mekân üretimlerinin "örgüt kültürü" ile ilişkisinin ortaya konulması her iki deneyimin karşılaştırmalı bir yaklaşım ile anlaşılmasına çalışılmasına dayanacaktır.

- Tuncer, Pelin, *1960-1970 Dönemi Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, 2016, Yüksek Lisans, 180s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÖZET: Cumhuriyet tarihinde gençlik hareketleri oldukça uzun bir süreci kapsamakta olup aynı zamanda 27 Mayıs 1960 Hükümet Darbesi'nin ardından yapılan 1961 Anayasası'yla özgürleşen ortamda siyasi hayatı oldukça derinden etkileyen bir faktör durumuna gelmiştir. 1960'ların Türkiye'si

eskiye oranla oldukça farklıdır. Ülke bu tarihten önce önemli sosyo-ekonomik değişikliklere uğramış, siyasal anlamda gelenekçi güçler ve yeni güçler arasında bir denge savaşına tanık olmuştur. Bunların yanı sıra dünyada yaşanan gelişmeler de Türkiye'yi etkilemiştir. Bunun sonucunda ülkede farklı siyasal tutumlar ortaya çıkmıştır. Özellikle 1960 ve 1970 yılları arasındaki dönem, Türkiye'de siyasi kültürün ve gençlik örgütlenmelerinin gelecek yıllara da yansıtacak şekilde radikalleştiği bir dönemdir. Kitlesellenen sol ve sağ hareket, İslamcı örgütlenmelerin de etkin hale gelmesiyle giderek keskinleşen gergin bir ortam yaratmıştır. Dinmeyen karışıklıklar içindeki bu yıllarda, Türkiye siyasal hayatına yenilikler getiren siyasi partiler yönetimde söz sahibi olmuşsa da bu durum gerekli istikrarın sağlanmasında yeterli olmamıştır. Bu siyasi oluşumların ve dönemin dikkat çekici simalarının gençlik üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Bu çalışmada, 1960 ve 1970'li yıllarda örgütlenmiş gençliğin, büyüklü küçüklü gruplar halinde siyasi arenada kendilerine yer bulma çabası ve farklı ideolojik yaklaşımlara sahip örgütlerin döneme yön veren eylem ve hareketleri incelenmiştir. Belirtilen dönemde etkili olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (DEV-GENÇ), Milli Türk Talebe Birliği (MTTB), Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı (TMGT) ve Türkiye Millî Talebe Federasyonu (TMTF) gibi büyük örgütlerle, bunların yanında diğer küçük örgütlenmelerden bahsedilmiştir. Türkiye'de gençliğin 1960 öncesinden başlayarak içinde bulunduğu durum 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası'na kadar olan süreçte panoramik biçimde ifade edilmeye çalışılmıştır.

- Zengin, Ertuğrul, *Bir Toplumsal Hareket Olarak Akıncılar: Türkiye'de İslamcı Öznenin Kurulumu ve Eylemi*, 2017, Doktora, 383s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Galatasaray Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez 12 Eylül 1980 askeri darbesi öncesi bir toplumsal-siyasal hareket olarak akıncılar hareketini ele almaktadır. Bu tezde 1976-80 arasında İslamcı gençlik hareketinin Millî Selamet Partisi'nin yanında ve siyasi sistem, sosyalist ve milliyetçi gençlik hareketleri karşısında bir siyasi özne olduğu ve buna bağlı olarak bir faillik oluşturduğu hipotezi araştırılacaktır. İslamcı gençlik hareketinin örgütsel, ideolojik ve siyasi oluşumları özneleşmenin boyutları ve unsurları olarak incelenecektir. Türkiye'de İslamcı toplumsal hareketin siyasi gelişimi düz bir hat üzerinde değil çeşitli kırılmalarla gerçekleşmiştir. Demokrat Parti'nin iktidara geldiği 1950 sonrasında belirli bir toplumsal-kültürel birikime kavuşan hareket 1969-70 yıllarında MTTB'nin İslamcılar tarafında elde edilmesine ve Millî Nizam Partisi'nin kurulmasına sebebiyet verecekti. 1976 sonrasında gençlik hareketlerinin gittikçe ideolojik çizgilerde yapılandığı bir ortamda akıncılar hareketi İslamcı hareketin gençlik teşkilatı olarak örgütlenecekti. 1979 Şubat ayında gerçekleşen İran Devrimi gençlik hareketi açısından yeni imkân ve sorumlulukların ortaya çıkacağı bir 'olay' niteliği taşıyacaktı.

1.2. Makaleler

- Duru, Zeki Ömer, *1968'den Bu Yana Öğrenci Hareketlerine Toplu Bir Bakış*, 1975, Bayrak Dergisi, 22(43), 22-30, Ankara.
- Sami, Orhan ve İzer, Mehmet, *1960-70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor*, 1985, Yarın Dergisi, (46), 17-24, Ankara.
- Sami, Orhan ve İzer, Mehmet, *1960-70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor*, 1985, Yarın Dergisi, (47), 5-11, Ankara.

- Evren, Kenan, *Cumhurbaşkanı Evren'in Gençlik Yılına Açış Konuşması*, 1985, Karınca Dergisi, 51(581), 3-5, Ankara.
- Benli, Hasan Tahsin, *On İki Eylül ve Gençlik*, 1990, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 14(123), 20-22, Ankara.
- Akçam, Taner, *Almanya'da 68 Gençlik Hareketi*, 1998, Birikim Dergisi, (109), 64-76, İstanbul.

ÖZET: 1968 gençlik hareketlerinin 30. yıl dönümü Almanya'da "olay" olmaya aday görünüyor. Basın yayın dünyası yoğun bir hazırlık içinde. Wolfgang Kraushaar bu kuşağın temsilcilerinden birisi. Hamburg Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nde çalışan siyaset bilimci, 1945 sonrası Almanya Protesto Hareketinin tarihi üzerine yayımı hala süren 10 cildi aşkın büyük ansiklopedisinin yanısıra 1968 üzerine yaptığı çalışmaları ile tanınıyor. Mart sonunda, Frankfurt Okulu (Adorno, Horkheimer, H. Marcuse, J. Habermas vb.) ile gençlik hareketinin ilişkisi üzerine üç ciltlik bir derlemesi yayımlandı. '68 olaylarının, sınırlı olarak Türkiye'de dahil, kronolojisi üzerine bir başka çalışması da basımda. Kraushaar ile Almanya '68'i üzerine yaptığım sohbette, olayların kronolojik anlatımından daha çok, Türkiye ile kıyaslama imkânı sunabilecek noktalar üzerine durmayı tercih ettim.

- Işıklı, Alpaslan, *12 Mart Öncesi Gençlik*, 2002, Üniversite ve Toplum Dergisi, 2(4).
- Tuğal, Cihan, *'90'lı Yıllarda Öğrenci Hareketi*, 2002, Birikim Dergisi, (155), 38-40, İstanbul.

ÖZET: Depresyon kuşağı. Kariyerist gençler. Televizyon çocukları. Tüketim Toplumu'nun timsalleri. Ocak ayında Radikal İki'de çıkan yazılara bakıldığında, gençliğini '90'larda yaşayanların kolayca bu tanımlara sığdırılabileceği sonucu çıkar. Bu kişilerin, devrimci hareketleri yenilgiye uğratıldığı, rekabetin ve tüketimciğin insan ilişkilerine hâkim olduğu bir ortamda yetiştikleri, dolayısıyla da '68'lere ve '78'lere göre daha az politik ve daha az coşkulu oldukları su götürmez. Peki, sosyal dünyaya gözünü açmış milyonlarca insan bu kadar kestirme biçimde tanımlanabilir mi? '90'larda hiç mi siyaset yapılmadı? Soru tersinden de sorulabilir: '60'larda ve '70'lerde herkes siyaset mi yapıyordu? '90'lıların boş ve işe yaramaz bir gençlik olarak tasvir edilmesini mümkün kılan, geçmiş on yılların heroik ve abartılı bir anlatımı değil mi?

- Sağlam, Mehmet, *1980 Sonrası Türkiye Gençliği ve Yeni Bir Siyasi Duruş Olarak Apolitizm*, 2006, Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Ankara.
- Barbarosoğlu, Nalan, *Devlet Babanın Cezalı Çocuğu: Gençlik!*, 2008, Varlık Dergisi, 75(1207), 3-4, İstanbul.

ÖZET: 12 Eylül 1980'deki adeta 12 Mart'ı tamamlayan askeri darbeye kadar ulaşan bu süreçte, bütün anti demokratik uygulamalar, yaratılan kaos edebiyatımıza da tüm şiddetiyle yansdı. Gençlerini ölümlle, idamla cezalandıran 12 Mart'ı, dönemin tanığı yazarlarla konuşarak bir kez daha gündeme getiriyoruz.

- Altındış, Emrah, *'80 Sonrası Öğrenci Muhalefeti Güncesi: Üniversiteler ve Genç-sen*, 2011, *Katılımın "e-hali" Gençlerin Sanal Âlemi+* kitabı içinde, 68-90, İstanbul.
- Bulut, Feryat, *68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslararası Boyutu ve Türkiye'de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı*, 2011, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 11(23), 123-149, İzmir.

ÖZET: Dünya tarihinde, meydana gelen olaylar kısa süre içerisinde olup bitmesine rağmen, kendisinden sonraki zamanları; toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel bakımdan etkileyen olaylar, devrim niteliği taşıyan değişimler kapsamında değerlendirilir. Bunların bazıları üretim ilişkilerinde köklü değişimlere yol açmasa da siyasal yönelimleri, ideolojileri, kültürel yaşamı değiştirir; yeni açılımlara zemin hazırlar ve buna daha hızlı bir ivme kazandırır. 1968 yılındaki öğrenci olayları ve bu tarihle simgelenen 68 kuşağı, dünya tarihinde, bu özelliklere sahip olayların bir arada ve yoğun olarak yaşandığı bir dönem olarak da tarihe geçmiştir. Türkiye'de hareket, 1960'lı yıllarda Demokrat Parti uygulamalarına karşı başladı ve özellikle öğrenci hareketinin muhalefetiyle hız kazanarak devam etti. 27 Mayıs öncesinde Türkiye'de çok yaygın gençlik hareketleri yaşanmaktaydı. Ülkemizde 68 kuşağı devrimci gençlik eylemleri, Avrupa'daki olaylardan farklı olarak kendisine tarihi bir miras seçti: "Türk Kurtuluş Savaşı ve Atatürk" Avrupa'da ve Amerika'da olmayan bir dayanak. Bunun içindir ki gençlik eylemlerinin talepleri de sloganları da oldukça farklıydı.

- Karabağ, Çağla Sarı, *12 Eylül Filmleri ve Üniversite Gençliği: Politik Söylemler Bağlamında 12 Eylül Filmlerinin Alınlanması*, 2013, *Sinecine Dergisi*, 4(2), 9-39, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada 2000'lerde çekilen "12 Eylül filmleri"nin üniversiteli gençler tarafından nasıl alındığı incelenmektedir. 2000'li yıllarda çekilen "12 Eylül filmleri" içerisinde örneklem olarak, Vizonte Tuuba (Yılmaz Erdoğan, 2004), Babam ve Oğlum (Çağan Irmak, 2005) ve Eve Dönüş (Ömer Uğur, 2006) filmleri alınmıştır. Çalışmada teorik ve metodolojik olarak Kültürel Çalışmalar geleneğinin birikiminden ve sinemada alımlama çalışmalarının iki temel yaklaşımından (Janet Staiger'ın tarihsel materyalist yaklaşımı ve Jackie Stacey'nin etnografik yaklaşımı) yararlanılmıştır. Verilerin toplanmasında etnografik teknikler kullanılmış; 20 gençle toplam 60 yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Verilerin analizinde ise okuma bağlamı öne çıkarılmış; filmlerin nasıl alındığı "bağlamsal söylemler" aracılığıyla tarihsel bir çerçevede incelenmiştir.

- Erdal, Cihan, *12 Eylül'ün Gençlik Restorasyonu: Atatürk ve Gerçek İsimli Kitabın Bir Değerlendirilmesi*, 2013, *Alternatif Politika Dergisi*, 5(2), 138-152, İstanbul.

ÖZET: Modernitenin bir ürünü olan gençliğe 19. yüzyıldan itibaren, ulus-devletlerin kuruluş aşamalarında ve 20. yüzyıl boyunca siyasi roller atfedilmiştir. Ülkelerin değişik dönemlerinde sosyo-ekonomik ve kültürel değişimlere göre bu roller farklılaşmış, gençlik kavramı da bu değişimlerden etkilenmiştir. Türkiye'de 12 Eylül Askeri Darbesi ve Turgut Özal Hükümeti'nin uygulamaya başladığı neo-liberal politikalar sonucunda 1980 sonrası gençliğin apolitikleştirildiği, böylece siyasi meselelere duyarısız bir kuşağın yetiştiği şeklinde yaygın bir söylem vardır. Acaba 12 Eylül rejimi gençlerin siyasetten uzaklaşmalarını mı hedeflemiştir? Bu makalede Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 1985 Milletlerarası Gençlik Yılı nedeniyle hazırlanan “Atatürk ve Gençlik” adlı derleme kitap özelinde 12 Eylül restorasyonunun gençliği yeniden inşa etme çabası incelenecektir.

- Lüküslü, Demet, *60'lı Yılları Gençlik Kategorisi Üzerinden Okumak: Modernist Söylemin Savunucusu ve Aktörü Olarak Gençlik*, 2013, Modernizmin Yansımaları: 60'lı Yıllarda Türkiye, Efil Yayınevi, 212-230, Ankara.
- Yücedağ, İbrahim ve Çetin, Adnan, *Politik Aktör Olarak 1960'lar Türkiye Gençliği ve Toplumsal Profili*, 2015, e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, (13), 1-14.

ÖZET: Gençlik tanımı, içinde bulunulan toplumsal yapılara ve zamana göre değişiklik gösterse de gençlik her dönem ve toplumda önemli bir yere sahip olmuştur. AB ve UNESCO gibi uluslararası kurumların üzerinde önemle durduğu gençlik, ülkemiz özelinde de son yıllarda birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmada, 1960-1970 yılları arasında Türkiye'deki üniversiteli genç nüfusun toplumsal profili anlaşılmaya çalışılmıştır. Gençlik hareketlerinin yoğun olduğu bu dönemde bu hareketlere katılan gençliğin toplumsal profilini anlamada önemli çalışmaları olan Özer Ozankaya, Ahmet Taner Kışlalı, Nephane Saran ve Nermin Abadan'ın alan araştırmaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Üniversite gençliğinin, Türkiye'nin 1960'ların çalkantılı dönemlerine etkileri ve profillerinin anlaşılmasının amaçlandığı bu çalışmada, dönemin genç nüfusunun kır-kent dağılımı, anne baba eğitim düzeyleri, ekonomik gelir durumları ve oy verme davranışı gibi değişkenler incelenmiştir. Söz konusu dönemin üniversite öğrenci gençliği üzerine yapılan alan araştırmalarından yararlanılarak, gençliğin o dönemki toplumsal profili anlaşılmaya çalışılmıştır.

- Örnek, Cangül, *Kültürel Okumanın Gölgede Bıraktıkları: 1960'lar ve 1970'ler Öğrenci Hareketi Örneği*, 2016, Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 4(1), 85-104.

ÖZET: 1960'lardan itibaren sosyal ve beşerî bilimlerde kültürel-partikülerist analiz, evrenselci paradigma yerine ağırlık kazanmaya başladı. Toplumsal sorunları ve bu sorunlara gösterilen tepki geniş anlamda kültüre referansla açıklandı. Bu yıllarda ortaya çıkan toplumsal hareketlerin, geleneksel değer sisteminin ve kültürel yapıların aşınmasına yol açan hızlı değişimin bir sonucu olduğu varsayıldı. Bu çalışmada Türkiye'de 1960'lar ve 1970'ler boyunca sistemi sarsan öğrenci hareketine odaklanılarak bu yeni yaklaşımın kuramsal ve yöntemsel sonuçları tartışılmaktadır. Bu yeni yaklaşımı benimseyen araştırma ve analizlerde Türkiye'deki sorunların esas kaynağı olarak, Kemalist merkezin muhafazakâr/otantik çevreye yaptığı müdahaleler gösterildi. Bu müdahalelerin geleneksel değerleri ve yapıyı aşındırdığı ancak yerine yenilerini koyamadığı savunuldu. Öğrenci gençlik arasında gözlemlenen politikleşme ortaya çıkan sosyal bozulmanın ve değer krizinin bir sonucu olarak yorumlandı. Özellikle 1970'lerde solcu ve sağcı gençler arasında yoğunlaşan politik şiddete odaklanılarak, gençlerin “babalarıyla ilişkileri” ya da ergenlik gibi dönemlerde yaşadıkları travmaların onları şiddete yönelten psikolojik altyapıyı oluşturduğu savunuldu. Böylece, Türkiye'de modern merkez ile muhafazakâr çevre arasındaki gerilim “temel çelişki” olarak gösterilirken, öğrenci gençliğin içine girdiği politik hareketlilik bu “temel çelişkinin” bir sonucu olarak yorumlandı. Yaşanan gelişmelerde devletin tutumu ve politikaları görmezden gelindiği gibi, gençlik hareketi sosyolojik ve psikolojik anomaliler çerçevesinde ele alındı.

- Özcan, Zeynep ve Doğan, Mebrure, *15 Temmuz Darbe Girişiminin Üniversite Öğrencilerinin Müslüman Algısı Üzerindeki Etkileri*, 2017, Turkish Studies Dergisi, 12(16), 401-422, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, tüm toplumu etkileyen ve temel insani değerlerle birlikte yaşamın bütünlüğünü hedef alan 15 Temmuz darbe girişiminin üniversite öğrencilerinin din algısı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmada hazır bilgidan yararlanma tekniğinin yanı sıra ilişkisel tarama yöntemine uygun olarak anket tekniği kullanılmıştır. Karabük Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan 310 kişilik bir örneklem grubuna uygulanan araştırmada, kişisel bilgi formunun yanı sıra araştırmacılar tarafından geliştirilen darbe girişimi sonrasında Müslüman algılarında değişimin olup olmadığını tespiti yönelik soruların bulunduğu anket formu uygulanmıştır. Ayrıca örneklemin "Herhangi bir dinî grup veya cemaate bağlı olan veya olmayan Müslümanlar ile FETÖ/PDY örgütüne bağlı Müslümanlara affettikleri darbe girişimi öncesi ve sonrası stereotipleri belirlemek amacıyla "sıfat listesi" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yaşananlar cemaatlere bakışı nispeten olumsuz etkilese de dinî değerlere bakış noktasında önemli bir olumsuz bakışın gelişmediği görülmüştür. Özellikle fakülte değişkeni bağlamında incelenen verilerden elde edilen bulgulara göre, İlahiyat Fakültesi ile diğer fakültelerde okuyan öğrencilerin özellikle dinî referanslar, bağlılık durumu ve güven gibi konulardaki düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Sıfat listesiyle ilgili yapılan değerlendirmeye göre ise herhangi bir cemaate bağlı olmayan Müslümanlar için darbe öncesi ve darbe sonrası olumlu sıfatların tercih edildiği dikkat çekerken, müntesipli Müslümanlar için darbe sonrası bazı olumlu sıfatların tercihinde düşüş olduğu, olumsuz sıfatların tercih edilme oranının ise yükseldiği belirlenmiştir. FETÖ/PDY üyeleriyle ilgili değerlendirmede ise örneklemin darbe öncesi ve darbe sonrası olumsuz sıfatlama yaptıkları ve darbe sonrası bu oranların daha da yükseldiği tespit edilmiştir.

- Bayram, Yavuz, *Gençlerin Siyaset Gündemi Konularına Yaklaşımı ve Medya Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi: 15 Temmuz Darbe Girişimi Örnek Olayı*, 2017, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 7(13), 887-911.

ÖZET: Günümüz insanının siyasal gündeme ilişkin en önemli enformasyon kaynaklarını kitle iletişim araçları oluşturmaktadır. Özellikle siyasal ve sosyal kriz durumlarında kitle iletişim araçları kanaat oluşturmada hayati bir rol oynamaktadır. Teknoloji ile daha yakın ilişki içerisindeki genç nüfusun günümüzde haber medyasını takip etme ve siyasal gündemlerini oluşturma noktasında değişim ve dönüşüm gözlemlenmektedir. Yapılan bu çalışmada eğitimli gençlerin siyasal gündemlerini hangi kaynaklardan takip ederek oluşturdukları, siyasal tutumlarını belirlemede hangi faktörlerin etkili olduğu, farklı medyaları ne sıklıkla takip ettikleri ve 15 Temmuz darbe sürecinde medyanın oynadığı rolü nasıl yorumladıkları sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerden seçilen örneklem grubuna anket çalışması uygulanmıştır. Çalışma sonucunda gençlerin gelenekselden çok internet tabanlı enformasyon kaynaklarından siyasal gündemi takip ettikleri, siyasal tutum geliştirme noktasında ise geleneksel enformasyon kaynakları ve birincil ilişkilerin geçerli olduğu ortamlara daha bağlı kaldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca gençlerin siyasal gündem konularına yüksek düzeyde ilgi gösterdikleri ve bu konuda kendilerini bilgili saydıkları da saptanmıştır. Üniversiteli gençlerin 15 Temmuz darbe sürecinde de medyanın rolünü önemseydiği, fakat bu süreçte medyanın kendilerini yeterince bilgilendirmediğini düşündükleri sonuçlarına da ulaşılmıştır.

- Yıldırım, Sevda Gülşah ve Yürüdü, Eren, *Öngöründen Gerçeğe: 15 Temmuz Askeri Darbe Girişiminde Gençlik*, 2017, Turkish Studies Dergisi, 12(16), 493-510, Ankara.

ÖZET: Türkiye, çoğulcu demokrasiye geçişle birlikte neredeyse her on senede bir darbe veya darbe girişimine maruz kalmış bir siyasi yapıya sahip ülkedir. Sivil iradenin kararını hiçe sayan, küçümseyen veya benimsemeyen bir zihniyet demokrasiyi yeniden inşa etme mazeretine dayanarak askeri darbe yapmaya çabalamıştır. Bu çabalar bazen doğrudan el koyma, bazen hükümetin değişmesine mecbur bırakma bazen de teknolojik yollarla sivil yönetime “ıkazlar” şeklinde kendini göstermiştir. Günümüze kadar yaşanan darbelere karşı halk ise ya destekleyici olmuş ya suskun kalmıştır. Ancak 15 Temmuz 2016 darbe girişimi halktan ne destek bulmuştur ne de halk bu girişim karşısında suskun kalmıştır. Bu sebeple 15 Temmuz darbe girişimi, diğerlerinden farklılaşmaktadır. Genci yaşlısı, solcusu sağcısı hemen herkes birlik olmuş, sokaklara çıkmış ve demokrasiye sahip çıktığını göstermiştir. Demokrasiye sahip çıkma hareketi, askeri darbelere karşı oluşan olumsuz tutumun bir sonucudur. Bu durum, insanların bir olguya, olaya veya kişiye karşı tutumunun önemini de göstermektedir. Buradan hareketle, araştırma üniversite gençliğinin askeri darbelere yönelik genel tutumlarını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek, 2011-2012 eğitim-öğretim döneminde, farklı bölümlerde öğrenim gören toplam 197 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, üniversite öğrencilerinin askeri darbelere karşı olumsuz tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca değişkenler açısından, erkeklerin kadınlara göre; Kamu Yönetimi Bölümü öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı ile Tarih Bölümü öğrencilerine göre daha yüksek oranda askeri darbelere karşı olumsuz tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, yapıldığı yıl itibarıyla yordayıcı bir niteliğe sahip olduğunu göstermiştir. Bir başka ifadeyle, 15 Temmuz 2016 gecesi gençliğin darbe karşısındaki tutumu araştırma sonuçlarını doğrulamaktadır.

- Eğmir, Eray ve Çelik, Halit, *Türkiye’de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin 15 Temmuz Darbe Girişimi Hakkındaki Görüşleri*, 2017, Turkish Studies Dergisi, 12(16), 149-164, Ankara.

ÖZET: Türkiye’nin birçok sahada dünyaya açılması sonucu eğitim kurumlarımızda ve özellikle de yükseköğretimde uluslararası öğrencilerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu bağlamda bir cazibe merkezi haline gelmeye başlayan Türkiye’de lisans öğrenimlerini gerçekleştirmek isteyen öğrenciler öncelikle Türkçe öğretimine tabi tutulmaktadır. Yabancı dil öğretiminde dilin yapısının yanında kültürel unsurların da öğrenciye transfer edildiği göz önüne alındığında, o dili öğrenen birey bir müddet sonra öğrendiği dili oluşturan kültürel dokuyu da özümsemektedir. Türkçenin öğretildiği öğrenciler de bir süre sonra bu kaynak kültüre ilişkin kodları fark etmeye ve kültüre kaynaklık eden toplumsal olaylara karşı bir hassasiyet edinmeye başlarlar. Ülkemizin 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşamış olduğu hain darbe girişimi bu açıdan bakıldığında uluslararası öğrencilere yönelik etkiler de yapmıştır. Bu çalışmada bir devlet üniversitesinin Türkçe Öğretim Merkezi’nde öğrenim gören 26 uluslararası öğrencinin 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin görüşleri konu edilmiştir. Bulgular incelendiğinde öğrencilerin darbe girişimine dair yüksek bir farkındalığa sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenciler bu olayın kendilerini korkutup endişelendirdiğini ancak ilerleyen saatlerde girişimin başarısız olduğunu duyunca mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Türk halkının bu hain girişim karşısındaki sağlam direnişi ve birlikteliği ile cesaretini ve vatanseverliğini kanıtladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte Türkiye’yi kendi vatanları gibi gördüklerini, darbe girişiminin karşısında ve Türk halkının yanında olduklarını ve bu darbe girişiminin kendi ülkelerinde de lanetlendiğini ifade etmişlerdir.

- Mencet, Mustafa Sami, *Üniversite Öğrencilerinin 15 Temmuz Algısında Medyanın Rolü: Bir Bilişsel Uyum(suzluk) Örneği*, 2017, Marmara İletişim Dergisi, (28), 131-148.

ÖZET: Türkiye'nin tarihi, ordunun yönetime el koyduğu kanlı darbelerle doludur. Sonuçları itibarıyla ülkenin birçok alanda geri kalmasına sebebiyet veren darbelere karşı tutum, birtakım siyasi tarafgirlikler neticesinde bazı kesimlerce olumlanabilmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi sürecinde de yaşanan olaylar farklı medyalarda farklı anlatılarla sunulmuş, buna paralel olarak, meclis binasının bombalanması, bazı ordu mensuplarının sivilleri öldürmesi, devlet yöneticilerine suikast girişimleri vb. ülkenin demokrasisine ağır darbe vuran olayların bile toplum üzerindeki yansımalarının da farklı olduğu gözlenmiştir. Türkiye'nin tarihinde unutulmayacak bir sayfa açan 15 Temmuz Kalkışması ve halkın silahlı cuntaya direnişi esnasında yaşanan olaylara ilişkin üniversite öğrencilerinin algıları ve bu algının oluşmasında medyanın rolünün tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada, bir üniversitenin iletişim fakültesinde öğrenim gören öğrencilere açık uçlu yazılı sorular yöneltilerek zihinlerindeki 15 Temmuz algısı ölçülmeye çalışılmış ve bu süreçte takip ettikleri medya kuruluşlarının yayınları ekseninde, medyanın algılarını nasıl etkilediği incelenmiştir. Bulgular, üniversite gençliği ölçeğinde toplumumuzdaki darbe ve demokrasi kavramlarına bakışın boyutlarına ilişkin çarpıcı sonuçlar içermektedir.

1.3. Kitaplar

- Servan, J. J. Schreiber, *Bir Toplumun Uyanışı- Mayıs/Haziran 1968 Gençlik Hareketleri*, 1968, 142s., Sander Kitabevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir Toplumun Uyanışı adlı kitabında 1968 Mayıs-Haziran aylarında Fransa ve Avrupa'da doğan gençlik hareketlerini ele almış, bunların incelemesini yaparken, çağdaş dünya toplumlarında baş gösteren büyük değişiklik ihtiyacının nasıl gerçekleşeceği üzerinde de durmuştur.

- Adasal, Rasim, *Gençlik Ayaklanmalarının Psikodinamizmi 1968 Yılı Öğrenci Hareketleri (Ortak Yapıt)*, 1969, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- *1968 Yılı Öğrenci Hareketleri (Dünyada ve Türkiye'de)*, 1969, 344s., Başnur Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Eser, A.U. Eğitim Fakültesi ve Toplum Araştırmaları Enstitüsü tarafından 25-27 Kasım 1968'de düzenlenen sempozyum bildirilerinden oluşmuştur. Enstitü çalışmaları on sekiz tebliğ olarak sunulmuştur. Başta belli başlı batı ülkelerindeki öğrenci hareketleri ve bunların ülkelerince yorumlanışları, sonra ülkemizdeki olayların sistemli bir şekilde açıklanışı ve kısmen de yapılan yorumlar yer almıştır. Konuşmacılar, bu problemlerin sebepleri, eğitim ile, sosyal statü sorunları, gençlik psikolojileri ve üniversite sorunlarıyla ilgili açıklamalar yapmışlardır. Batı ülkelerindeki hareketlerle bizdeki hareketlerin karşılaştırılması yapılmıştır. Gelişmiş endüstri ülkelerinde öğrenci hareketlerinde amaç, içinde üniversite sorunları da olmakla beraber, esasta sosyal ve politik düzenle ilgili sorunların bütün olarak çözülmesidir. Ülkemizde ise, öğrenci hareketleri ana hedef olarak yükseköğrenim reformunu öngörüyordu. Genellikle eğitim düzeninin reformu ile toplum üzerinde olumlu etkilerin yapılabilceği düşünülüyordu. Eğitim bozukluğunu sosyal düzen bozukluğuna bağlayanlar ise azınlıktaydı. Sadece sosyo-politik, ekonomik açıdan ele alınan gençlik hareketlerinin, her şeyden önce bir çağ sorunu olarak ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

- Savcı, Salim, *Bizim Kuşak*, 1981, 192s., Göl Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Dünden bugüne geleceksiniz. Yollara atılan taşlar göreceksiniz. Çok yerde durup düşüneceksiniz. Yitirilen feneri, bilim ve fennin içinde bulacaksınız. Daha güçlü olarak yola çıkacaksınız. Her geriye atılan adımı göreceksiniz, tanıyacaksınız. Zamanında dur demeyi bileceksiniz.

- Belge, Murat, *1968 Gençlik Hareketleri*, 1983, Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kökten, Metin, *Ey Gidi Gençlik*, 1985, 151s., Kökten Kitabevi, Samsun.
- Ehrenreich, Barbara, *68 Öğrenci Ayaklanması*, 1987, 166s., Kıyı Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitapta sadece 68'in merkezi olan Fransa değil, bunun yanı sıra ABD, İngiltere, İtalya ve Almanya'daki hareketlerin de öyküsü yer alıyor. Yazarlarının deyişyle "elinizdeki nesnel bir kitap değil. (Böyle bir şey mümkün mü zaten?) Gazete muhabiri değiliz: İnsanlarla sırf röportaj yapmadık; sorular sorduk ve savlar öne sürdük."

- Beşirli, Hayati, *Türkiye'de 1960-71 Döneminde Gençlik Hareketleri*, 1988, Ankara.
- Höke, Mehmet Engin, *1960'lardan 1980'e Gençlik ve Mücadelesi*, 1989, 236s., Simga Yayınevi, İstanbul.
- Feyizoğlu, Turhan, *Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi: 1960-1968*, 1993, 720s., Belge Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye devrimci gençlik hareketlerinin tarihini, kendi doğal akışı, dönüşümü ve söylemi içinde vermeyi amaçlayan bu kitap; tarihi, içinde bulunduğumuz konumdan yargılamıyor, yeniden şekillendirme çabası içine de girmiyor. Malzemesi ise kendi döneminin haber, bildiri, makale, açıklama, tebliğ vb. gibi metinleri zaman sıralanışı içinde, sanki bir macera romanı tadı içinde okuyabileceğiniz tarihten bir kesit.

- Kemal, Mehmed, *Acılı Kuşak*, 1996, 351s., Çağdaş Yayınları, Samsun.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitapta, 1940-1945 arasında acı çeken, anlaşılamayan, düşün ve sanat uğruna hapislerde yatan, yiten, eriyen bir kuşağın çilesi var. Bu kuşak, İkinci Dünya Savaşından sonra gelen yeni ve ileri düşüncelerin temsilcisidir. Savaşın insanlık dışı, faşizmin sadece Türkiye için değil, dünya için bir baş belası olduğunu söylemiştir... Mehmed Kemal

- Eren, Memduh, *27-28 Nisan 1960 Gençlik Eylemi Işığında 27 Mayıs*, 1996, 176s., Kardeşler Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: İhtilal nedenleri eylemleri ve sonuçlarıyla bir bütündür. Burdan geriye dönemezsiniz. Şayet dönmeye kalkarsanız yeni ihtilaller olur. Bunlar da bugün olduğu gibi beyaz el-

divenli romantik değil hemoglobini olur. Nitekim o gün söylediğimiz bu sözler bugüne kadar hep doğrulandı. Bundan sonra ne olacak? Onu bize gelecek günler gösterecek. Ey bugünkü insanlar! Ağır ağır büyüyen ve sizin dilinizi konuşmayan yeni kuşakları hiç izliyor musunuz?

- Cevizoğlu, Hulki, *Dünü Bugünü ile 68'li*, 1997, 177s., Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitap, Cevizoğlu'nun o bilindik araştırmacı kişiliğinin, özveriyle çalışması sonucunda ortaya çıktı. 68 kuşağının yaşadıklarını ince araştırmalar ve belgelerle o günlerin bir daha yaşanmaması için tüm gençliğimize sunuyor. Darbenin hangi gazetecilerin tahrikiyle yapıldığını, gençleri örgütleyen elleri, Deniz Gezmiş'in idam edilme nedenini ve daha birçok bilinmeyeni bu kitapta bulacaksınız. Darbe yapsın diye askerleri kışkırtan gazetecilerin itirafları... İhtilal ortamı yaratmak için gençleri kim örgütledi?.. MİT'teki "Balon Dosyası" neydi?.. 12 Mart Cuntasının telefonları bile dinlendi mi?.. 12 Mart'tan üç gün önce darbe olsaydı başbakan olacak sürpriz kişi kimdi?.. APO'yu salıveren savcı!.. Tarihi itiraf: "Deniz Gezmiş, mahkemeye saygılı olsaydı idam edilmezdi!" 12 Mart'ın savcısı Çelebi ilk kez konuştu: "Elhamdulillah Atatürkçüyüm!" CHP milletvekillerinin çoğunluğu niçin Deniz'lerin idamına hayır oyu vermedi?.. "Hatırla Sevgili" filminde gördüklerinizin gerçeği... Uğur Mumcu, 12 Mart'ın savcılarından Baki Tuğ'dan özür diledi mi?.. "Tam bağımsızlık" için banka soymak, adam kaçırmak mübah mıydı? 68'de kim "hain" kim "vatansever" idi?.. Bu kavramlar bugünle örtüşüyor mu?.. "Balyoz Harekâtı" neydi? Balyoz kimlerin kafasını ezdi? Deniz Gezmiş'lerin idamı "emirle gelen karar" mıydı?.. İşte belgesi... Deniz Gezmiş'in babasından şok açıklama: "Onları dağa çıkaran birtakım güçler vardı!.." Bir daha bir araya gelmeleri mümkün olmayan tanıkların tarihe ışık tutan ilk ağızdan açıklamaları... Gençler!.. Birbirinize düşmemek, aynı filmi tekrar yaşamamak için bu kitabı mutlaka okuyun!..

- Çalışlar, Oral, *Başkaldırının Yedi Rengi*, 1998, 124s., Aralık Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968 gençlik eylemlerinin üzerinden tam yirmi yıl geçmiş. Benim için, bütün bizim kuşak için, dün kadar yeni ve taze her şey. Çoğumuzun saçlarının ağardığı, çoluk çocuğa karıştığımız ise ayrı bir gerçek. O günlerde coşku ve sevgiyle kol kola sokaklarda yürüdüğümüz, sloganlar atıp, marşlar söylediğimiz arkadaşlarımızın bir kısmı, şimdi aramızda yok. Deniz'ler, Seçkin'ler, İbrahim'ler benim gözümde, hâlâ gencecik dipdiri varlıklarıyla geleceği yakalamaya çalışan, dünyayı değiştirme azmiyle dolu, güzel ve canlı insanlar. Yazdıklarım, kendi yaşadıklarımdır. Kendi anılarımdır. Ama bu, aynı zamanda bir dönemin panoramasını, kaba hatlarıyla da olsa dile getiriyor. Anlatacağlarım 1966-1970 yılları ile sınırlı tuttum. Çünkü yükselişin en canlı dönemdi bu. Anılan 12 Mart 1971'de kestim. 12 Mart, eylemlerin niteliği yönünden ve coşkunluğun büyük ölçüde sönmüş olduğu gerçeğiyle ayrı bir tarih. Yazarken, düzen taraftarlarının, "elveda" dedikleri, "sancılı yıllar" adını verdikleri, o renk cümbüşü, coşkulu yılları, toplumun ruhunun ve dinamizminin sağlık fişkırdığı o güzel yılları anlatmak istedim...

- Koç, Tayfun, *Devrimci Gençlik: Seçme Yazılar*, 1998, 302s., Okyanus Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 12 Eylül faşist darbesinin ardından 1980’lerde yeniden yükselişe geçen devrimci gençlik mücadelesinin sesi olan Devrimci Gençlik dergisinin yazılarından oluşan ‘Devrimci Gençlik Seçme Yazılar-II’ kitabı yayınlandı. 1994-95’ten 2006 yılına dek gençlik mücadelesi, üniversitelerdeki dönüşüm, siyasal gündem ve bilim ve kültür yazılarından oluşan kitap öğrenci hareketinin 10 yıllık kesitini ele alıyor.

- Demirer, Temel, Pages, Y. ve Özbudun, Sibel, *Sokakta ve Duvarı, 1968, 1998, 208s., Öteki Yayınevi, Ankara.*
- Öncül, Tamer ve Düzgün, Öntaş, *Kıbrıs Türk Yüksek Öğrenim Gençliği Hareketleri 1960-1981*, 1999, 372s., Naci Talat Vakfı Yayınları, Kıbrıs.

KAPAK ARKA YAZISI: 1960’lı yıllardan 90’lı yıllara kadar yüksek öğrenime gitmiş binlerce Kıbrıslı gencin başta politik, etik, sosyo-kültürel kimliğini biçimlendiren; kendine özgü duyarlılıklar kazandıran ve giderek Kıbrıs Türk Toplumu’nun son çeyrek yüzyılını biçimlendiren bireylerin (Siyasi, sendikal ve resmi sivil tüm kurumlarında yönetim kadrolarını oluşturan) neredeyse tamamını bağrından çıkaran bu hareketlerin tüm yönleriyle irdelenmesinin zor ama, zor olduğu kadar da kaçınılmaz olduğu inancından doğdu bu çalışma.

- Kolektif Dünya, *Gençlik ve Türkiye Sempozyumu: 68’in 30. Yılı*, 1999, 254s., Altmışsekizliler Birliği Vakfı, İstanbul.
- Baykam, Bedri, *68’li Yıllar: Tanıklar*, 1999, 340s., İmge Kitabevi.

KAPAK ARKA YAZISI: 1 Ekim 1971 Cuma, Mamak Baba, Sana mektup yazmaya söz vermiştim. Aslında daha önce yazamamam tembelliğimden oldu. Bugün savunmamız bitti. Mahkeme kararı 9 Ekim’de açıklanacak. Benim için bu kararın fazla bir önemi yok. Önemli olan tarihin vereceği karar. Geçmiş olayları tekrar düşündüm ve şimdiye kadar görevimi yaptığıma iyice emin oldum. 1947’nin Şubat 28’inde başlayan hayatım mutlaka sona erecek. Bu şimdi sona erse de fazla önemli değil. Önemli olan inandığım dava için yaşamak. Yoksa hiçbir şey yapmadan yaşamak, sadece yaşamak, yarım solunan havadır. İnandığım biçimde yaşadım şimdiye kadar. Elimden gelse tekrar aynı biçimde yaşardım. Neyse bu kadar felsefe yeter. Sen nasılsın? Çarşamba günü senden sonra ağabeyim geldi ziyaretime... 6 Kasım’da erteleniyormuş, çok sevindim bu habere... Hamdi ne yapıyor? Mahkemede onu görünce bayağı şaşırdım. Epeyce boy atmış. Buradan okul durumunu sordum Hamdi’nin... Söyle ona mutlaka okulu bitirsin ve bunu sene kaybetmeden yapsın. Bana bakmasın. Ben bitiremediysem senin dediğin gibi tembellikten değil, üzerime düşen devrimci görevi başarmak için gerekti bu. Anneme gelince, onun çok üzülmediğini biliyorum. Ama ona üzülmemesini söylemek de imkânsız. Sen teselli et onu. Sen de kendini çok yıprattın, ben ve kardeşlerim için... Benim fakülteyi bitirmemi çok isterdin. Ama böylesi benim için daha iyi oldu. Her ne kadar beni bu yaşa sen getirdin, ama unutmaman gerekir ki, vatana karşı namus borcum var. Onun için bu borcumu ödedim ve şimdi iç rahatlığı içindeyim. Neyse şimdilik hoşça kal. Deniz Gezmiş

- Aktar, Yücel, *II. Meşrutiyet Dönemi Öğrenci Olayları (1908-1918)*, 1999, 182s., Gündoğan Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Dr. Yücel Aktar, öğrenci olaylarının günümüze özgü olmadığını belgeliyor, bu olayların ülkelerin ekonomik ve siyasi düzeyde problemlili dönemleriyle orantılı geliştiğini ortaya koyuyor. Aktar'ın konu aldığı dönem, Türkiye'de 1940'lardaki yeni kıpırdanmalara kadar öğrenci hareketlerinin en yaygın ve kitlesel biçimde ortaya çıktığı yılları kapsıyor.

- Babuş, Fikret, *Devrim Havarileri*, 2003, 184s., Ozan Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye 68 Hareketinin en önemli yönlerinden biri, toplumun tüm kesimlerini içine alması ve sömürü düzenine karşı bilinçli bir muhalefet hareketi olmasıdır. Köy çalışmaları, geçici bir heves ve maceradan kaynaklanmayan, o zamanki devrimcileri, ilkeleri ve inançları doğrultusunda, disiplinli ve planlı olarak "Kitlelerle ilişkiler" bağlamında yürüttükleri çalışmaların oldukça önemli bir parçasıdır. Kitabın yazarının da katıldığı bu çalışmalar esnasında yaşanan olayların anı tarzında anlatıldığı kitapta, 68 hareketinin içinde yer alan gençlerin kırsal bölgelerde yaşadıkları ilginç serüvenlere tanık olacaksınız. Dönemle ilgili kimi kitapların içinde yer alan küçük anekdotlar sayılmazsa, bu kitap o yıllardaki kırsal çalışmalarla ilgili, bilimsellikten kopmadan hazırlanmış ilk kitaptır.

- Demir, Halim, *12 Mart'tan 12 Eylül'e: Üç Kuşak, Üç Kardeş, Üç Sanık*, 2003, 232s., Ozan Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Tuz-tarih dostum Halim Demir'in "12 Mart'tan, 12 Eylül'e. Üç Kuşak, Üç Kardeş, Üç Sanık" dosyasını okurken, bir kısmı tarihen ve siyaseten gayet yakınım olan "serabi eşkıyaları" yeniden anımsadım ve sevdim. Bu kitapta hem tarih hem de coğrafya şart... Belki de bu nedenle, bu kitabın dosyasını okurken hem tarihi hem coğrafyayı hem de bizim mahallenin asi ve aksi çocuklarını, kalbimin kardeşlerini bir kez daha anımsadım. Dahası var; bu kitap bana yeryüzü şairi Nâzım Hikmet'in, "Ben iyimserim, dostlar, akarsu gibi..." dizesinin tarihsel ve siyasal, etik ve estetik anlamlarıyla iyimserlik çağrışıydı. Ama onun kadar da masumiyet çağının devrimci romantik gençleri ile yeniden tanıştım. Yeni bir dünyaya doğru akıntıya yürek çeken kardeşlerim her sayfada yolunu kesti. Sonuç olarak yirmi dört ayar tarih ve insan kıymetindeki eşkiya kardeşlerim için bir kez daha Cemal Süreya'nın şu dizelerini mırıldandım: "Biz kırıldık daha da kırılırız. Kimse dokunamaz bizim suçsuzluğumuza."

- Korkmaz, Esat, *Kafa Tutan Günler: Yerüstü-Yeraltı 78 Güncesi*, 2004, 312s., Alev Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: '68'in yarısı yaşam kadar 'ciddi' ve 'yakıcı'; diğer yarısı iyi düşünülmüş, kimi kez örgütlenmiş bir 'şaka'ydı: Hangisinin hangisi olduğunu o günleri yaşayanlar bile çoğunlukla karıştırdı. Kim ne derse desin sayısız ölüye, binlerce yaralıya ve on binlerce tutukluya mal olan '68 hareketi bir 'nostalji' olamaz; o hala devrim tutkusunun sağ kalmasını sağlayan 'anahtar bir etken' olarak yaşıyor, yaşayacak da.

- Kocabaş, Süleyman, *Bir Kuşağın Dramı: 1960-1980*, 2004, 570s., Vatan Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türk Tarihi, yitik, kayıp ve dramlar yaşamış kuşaklarla doludur. XX. yüzyılda, bu cümleden olarak yitik ve dramlı iki büyük örnekle yaşadık. Birincisi, 1896-1918 zaman dilimini kapsayan Osmanlı Dönemi Jön Türk Kuşağı, ikincisi Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde 1960-1980 zaman dilimini kapsayan ve adına kısaca 68 Kuşağı denilen (veya Türkiye Cumhuriyeti Jön Türkleri- Günümüzün Jön Türkleri) kuşaktır. Osmanlı Jön Türkleri Meşrutiyet taraftarlığı çığırının etrafında sendromlar ve dramlar yaşamışlar, kaybedilen İmparatorluk karşısında Meşrutiyet'i bilmiyorduk, ardından çıldırmış olduğumuz Meşrutiyet ülke için çok büyük tehlikeler doğuruyordu itirafında (Hüseyin Cahit Yalçın'ın itiraflarından) bulunmuşlardır. Günümüz Türkiye'sinin Jön Türkleri, Sosyalizm taraftarlığı çığırının etrafında sendromlar ve dramlar yaşamışlar, ülkemizin karşılaştığı büyük badireler karşısında Sosyalizmi tam bilmiyorduk. 'Cici Demokrasi' deyip Demokrasi'ye karşı çıkıyorduk itiraflarında (Hasan Cemal'in itiraflarından) bulunmuşlardır. Elinizdeki kitabımız ise, II. Kuşak Dramını yine belgelere dayalı ve detaylı olarak anlatmaktadır. Bu kitabıma ayrıca, adı geçen kuşağın dramını daha iyi ortaya koymak için tarihin şahidi olarak hatıralarımdan özet olarak yer yer bahsetmiş bulunuyorum.

- Ataüenal, Aydoğan ve Özçukurlu, İhsan, *Öğrenci Olayları ve Yansımaları: 12 Eylül 1980 Öncesi*, 2005, 140s., Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitap üç bölümden ibarettir. Birinci bölümde öğrenci olaylarının nedenleri, eğitimle ilişkisi. Yaşam felsefemizin nasıl egoizme dönüştüğü, demokrasinin nasıl yozlaştığı, insani ve toplumsak değerlerin nasıl alt üst olduğu, ülke çok büyük acılar ve tehlikelerle kıvrılırken yönetimin bunu gereğince algılama gücünden yoksun olduğu hususları vurgulanmak istenmiş ve çok kısa olarak öğrenci olaylarının tarihçesi verilmiştir. İkinci bölümde 1975-1980 yılları arasında ülkenin her yerinde yaşanan ve gerçek kimliklerini açıklamayan, takma adları "sağ-sol" olan gruplar arasındaki çatışmaların Ankara Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki görünimleri izlenim ve anılara dayanılarak aktarılmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise genel bir değerlendirme yapıp bazı çözüm önerileri getirilmek istenmiştir.

- Çeren, Tuncay ve Gürkan, Ömer, *Hesaplaşma: 68 Gençliği ve Katledilişi*, 2006, 584s., Süvari Yayıncılık, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Emperyalizmin hizmetinde, 68 Gençliğini imhada görev alan kişileri ve sol görünümlü rezil görevlileri sergiliyoruz. Tertemiz beyaz bir karanfil sadeliğindeki gençliğin Amerikan-İngiliz siyasetinin emrindeki başta CHP ve AP'li siyasetçiler ve 27 Mayıs İhtilaline ihanet eden eski Millî Birlik Komitesi üyeleri, TSK mensupları olmak üzere, yargı, basın mensupları ve bürokratlarca nasıl hoyratça ezildiğini yazıp, karşı devrimcilerle TARİH ÖNÜNDE HESAPLAŞIYORUZ.

- Zileli, Gün, *Havariler: 1972-1983*, 2007, 576s., İletişim Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Gün Zileli, ‘herhangi bir ‘68’li... değil. Aydınlık hareketinin kurucu kadrosunda yer alan, 1970’ler boyunca bu hareketin önderlerinden olan, 1980’lerin ardından anarşizme yönelen bir figür. Bunca ‘kariyerin’ ve badirenin ardından, hatıratındaki sakınmasız ama dürüstlüğü gözetken tutum bilhassa değer kazanıyor. İhtilafı olduğu ya da sonradan ihtilafa düşeceği kişilerle ilgili bahislerde soğukkanlılık gösteriyor Zileli. Karalayıcı, ‘ifşa edici’ bir üsluba asla iltifat etmiyor... Kişisel ve politik öz eleştirelilik bakımından geniş görüşlü; kendisine ve geçmişine mesafeli bakmaya çalışan samimi bir muhasebeyle karşı karşıyayız. Manipülatif, indirgeyici, yaşananları ereksel bir çizgisellik içinde ‘anamlı’ kılmaya çalışan bir metin değil elinizdeki kitap. ‘İyi’ bir hatıratattan bekleneceği gibi, kendisi ve hayatı üstüne gerçekten düşünen bir yazarın elinden çıkma...” Tanıl Bora

- Tufan, Tarkan, *Deniz Gezmiş Fırtınalı Yıllar*, 2007, 196s., Nokta Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968 yılı, dünya gençlik hareketleri ve dolayısıyla halk hareketleri için önemli bir dönüm noktasıdır. Bir kuşağın adını aldığı bu yıl, Fransa’da başlayan ve dalga dalga tüm dünyayı saran toplumsal fırtınanın miladı olarak kabul edilmektedir. İki büyük paylaşım savaşının, yıkıntıların, açlığın, yoksulluğun, işsizliğin ve sürmekte olan emperyalist saldırıların karşısında bir çağa dönüşen küresel tepkime, 68’in en belirleyici özelliği olmuştur. Türkiye’nin payına düşen toplumsal tepkimede ise; Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Hüseyin İnân, Sinan Cemgil ve birlikte yol aldıkları yoldaşları, bağımsızlık ve eşitlik mücadelelerini sembolü hâline gelecektir. Onlar topluma tehlikeli teröristler olarak lanse edilse de günümüzde hâlâ sokaklardaki afişlerden evlerimizdeki fotoğraflara dek anıları tüm toplumun belleğinde yaşamaktadır. Özellikle de gencecik yaşını darağacında noktalamaktan bir an bile korku duymayan Deniz Gezmiş, bu dönemin belki de en ateşli ve tanınmış liderlerinden biridir. Bu kitap; Deniz Gezmiş’in ve beraber yol aldığı 68 kuşağı devrimcilerinin neden ve nasıl ortaya çıktığını, eylemlerini ve dünya genelinde yaşanmakta olan tarihsel süreç içerisindeki yerini göstermek amacıyla hazırlanmıştır. “Hafıza-i beşer nisyan ile malûldür” (İnsan hafızası, unutkanlıkla sakatlanmıştır) lafına inat, hafızamızı daima dinç tutabilmek için bu insanları her zaman hatırlamak zorundayız. Gezmiş, İnân ve Aslan darağacına giderken, elbette bu halkın onları kalbine gömeceğini ve asla unutmayaacağını bilerek, ölümden korkmadan attılar adımlarını...

- Topuz, Hıfzı, *Paris ‘68: Bir Devrim Denemesi*, 2008, 114s., Agora Kitaplığı, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “68 Mayıs’ı Paris baharında doğaçlama ve başarısız ama kansız ve güler yüzlü bir devrim denemesiydi.” Paris’te patlak veren ve dalga dalga bütün dünyaya yayılan 68’in o çalkantılı günlerinde Paris’te bulunan Hıfzı Topuz, bu kitabında kendi yaşadıkları ve gözlemlerinden de yola çıkarak bir 68 panoraması sunuyor okura; Meksika’dan Vietnam’a, ABD’den Çekoslovakya’ya, İtalya’dan Türkiye’ye sarsıntıları yeryüzünün her tarafında hissedilen ‘başkaldırı ateşi’nin arka planını ve sonrasını anlatıyor. Nihayet bugünden geriye baktığında da devrin efsane lideri Cohn-Bendit gibi dönemlere rağmen 68’in otuz yıl içinde aynı kararlılıkla mücadele eden Alain Krivine örneğindeki gibi, geriye nasıl bir ‘devrime cesaret etme’ mirası bıraktığına işaret ediyor.

- Fraser, Ronald, *1968: İsyançı Bir Öğrenci Kuşağı*, 2008, 456s., Belge Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: New Left Review yazarlarından R. Fraser'ın sözlü tarih yöntemiyle, yaşamış dönemin tanıklıkları, bildirileri, sloganları, metinleri, haberleri, söylemi, vb. temelinde kaleme aldığı, dünyada 1968 için yazılmış ve yazılabilecek en iyi kitap.

- Kolektif, *68 Gençlik Mücadelesi 6 Mayıs 1972 ve Bugün*, 2008, 48s., Emek Partisi Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: 6 Mayıs'ı, ülkemiz halkı ve gençliği için bir mihenk taşı yapan etkenlerden biri de haksız-hukuksuz işleyen bir sıkıyönetim mahkemesinin ve Meclis'in üçe üç çılgınlıklarıyla (27 Mayıs'ın idam ettiği Adnan Menderes, F. Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'a karşı Deniz, Yusuf, Hüseyin), intikamcı bir duyguyla kararı onaylamasına, bu üç devrimcinin idam edilmesine halk yığınlarının tepkisidir. Halk yığınları, vicdanında mahkûm ettiği bu cinayete karşı belki sokaklara dökülmemiştir ama tepkisini, sokağa dökülmekten daha derinlere işleyen ve daha uzun soluklu bir eyleme dönüştürerek onları söylencelerinde, yüreklerinde yaşatmaya yönelmiştir.

- Bensaid, Daniel ve Krivine, Alain, *1968 Son ve Devam*, 2008, 144s., Yazın Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968'in iki önemli siması; gençlik hareketinin iki Daniel'inden biri olan Daniel Bensaid ile Alain Krivine, 1968'in kırkuncu yılında kendi 68'lerini başkalarının 68'inden ayırdederek, yeni mücadeleler için 1968'in kazanımlarını sorunlarıyla birlikte yeniden değerlendiriyorlar. 1968'i yalnızca bir başlangıç olarak ele alıp bugün sosyalist mücadelede yeni hamlelerle bağlantısını kurmak için 68'e dair safsataların, yanılsamaların ayıklanması gerekir. Bensaid ve Krivine bugün Fransa'da kendini yeniden inşa etmiş, neo-liberal dönemde ayakta kalmış ve hatta geliştirmiş olan bir siyasal hareketin sözcüleri olarak 1968 değerlendirmesini bir nostalji olarak değil tarihin önünü açmak için yapıyorlar. Mücadeleyi sürdüren ve 1968'i yaşatan iki militanın ortak kitabı çokça sözü edilen Fransız 68'inin devralınabilecek mirasını ortaya çıkarmaya çalışıyor. Daniel Bensaid, Paris VIII. Üniversite'de felsefe okutuyor. Sayısız felsefi, tarihi, siyasal eserin yazarı (Türkçe'de Köstebek ve Lokomotif adlı bir derlemesi var). 1968 yılında Nanterre'deki hareketin önderlerinden. Alain Krivine, Lige Communiste Revolutionnaire'in 2006 yılına kadar siyasi büro üyesi, halen sözcülerinden biri.

- Türköne, Mümtazer, *Darbe Peşinde Koşan Bir Nesil 68 Kuşağı*, 2008, 208s., Nesil Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968 yılının mayıs ayının başında, Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nin işgaliyle başlayan gençlik olayları, tarihe "68 Baharı" olarak geçti. Bu olaylar, içinde muhalif bütün meşreplerin bulunduğu heterojen bir başkaldırıydı. Uyuşturucunun ve cinsellikte sınırsızlığın ön plana çıktığı "çiçek çocuklar", yani hippilerden, her türlü otoriteye başkaldıran anarşistlere, solun her türünü içeren geniş bir yelpazeye kadar statükoya muhalif her eğilim, 68'in rengarenk dünyası içinde yer aldı. "Gerçekçi ol, imkânsız istel!" sloganı, 68'in farklı renklerinin tamamını temsil etti. İmkânsız gibi görünen şey ise özgürlüktü. Bu eğilimlerin hepsinin ortak paydası, daha fazla özgürlük arayışıydı. An-

cak bu hareket başladığı gibi hızla söndü. Peki Türkiye'nin 68 Kuşağı, bu evrensel başkaldırının ne-
resinde yer aldı? Gerçek miydi, yoksa gerçeklik duygusunun bir türlü nüfuz edemediği bir efsane mi?
Onlar haksızlığa uğramış birer kahraman mı, yoksa askerî darbe peşinde koşan gençler miydi? Yoksa
iktidar peşinde olan cuntacıların, darbecilerin birer kuklası mı oldular? Bu kitapta kırk yıldır dillendi-
rilen gerçekler veya efsaneler arasındaki derin uçurumu göreceksiniz. Bir yanda iktidar peşinde koşan,
iktidar şehvetine ideolojik kılıflar arayan cuntacılarla; vatani kurtarmak, yoksulluğa son vermek gibi
büyük ideallerin peşine düşen gençlerin başrol oynadığı bir senaryoya şahit olacaksınız. Kendi arala-
rında hesaplaşan cuntacılarla, bu hesabın kendilerine kesilerek sokağa sürülen gençleri bulacaksınız.
Ve halen kutsanan şiddeti... İçinde her türlüşü bulunan şiddeti... En başta da Ergenekon'un kırk yıl
önceki operasyonlarını... Kırk yıl öncesinden kırk yıl sonrasına açılan bu pencereden "Darbe Peşinde
Koşan Bir Nesil: 68 Kuşağı'nın hikâyesini birlikte okuyalım.

- Gürsoy, Cuma, *Bir 78'linin Güncesine Düşenler*, 2009, 200s., Şubat Kitabevi, Ankara.
- Kolektif, *Mayıs-Haziran 68: Toplumsal Bir Patlamanın Tarihi ve Dersleri*, 2009, 131s., Versus Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968 yılının olayları birbirinden çok farklı başlıklar altında incelenebilir: Aynı yıl birçok ülkeyi sarsan öğrenci ayaklanmaları, Paris'in Latin Mahallesi'ndeki barikatlar, "cinsel devrim", üniversitelerde ve eğitimde yapılan (ve kırk yıldır devam eden) reformlar, gelenek ve göreneklerdeki değişimler vs. 1968 Baharı öyle çok olaylara, öyle bir fikir kaynamasına sahne oldu ki, onu saydığımız açılardan yalnızca biriyle ele almak hatalı olmaz. Ama Mayıs 68, ülkeyi haftalarca felce uğratan genel grev olmadan, Fransa'da sahip olduğu politik öneme sahip olamazdı. Bu broşür tam olarak 1968 Mayıs-Haziran'ındaki sosyal patlamayı hazırlayan politik koşullara, öğrenci gösterileri ve grev hareketi arasındaki ilişkilere, grevin işçi sınıfına dayandığını söyleyen büyük politik örgütler ve sendikalar tarafından nasıl yolundan çıkarıldığına ayrılmıştır.

- Çobanlı, Cem ve Mahir, Deniz, *İbo: Anlatılan Senin Hikayendir*, 2009, 288s., Kalkedon, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Hatırla Sevgili adlı televizyon dizisiyle birlikte Türkiye yakın tarihiyle yüzleşme fırsatı buldu. Özellikle gençler, evlerindeki kara kutunun başında otururken hiç bilmedikleri tarihsel kimlikler ile yüz yüze geldiler. Evet bu kara kutu çok etkili. Bir medya toplumu olduk uzun zamandır. Başka yöntemlerle anlatmakta çok zorlanılan şeyleri televizyondan herkese ulaştırabilmek mümkün artık. Bu durum siyaset için bile böyle. Parası olanlar için elbette. Parası olan partiler artık seçim dönemlerinde propagandalarını boşuna TV'den yapmıyorlar. Ancak kuşkusuz ki bu "yeni" tanışma sadece böyle açıklanamaz. Belleksizleştirilen bir toplum var artık. Okumayan, konuşmayan örgütlenemeyen; teslim alınmış bir Türkiye... Tüm mücadelemize karşın durum bugün böyle. Böyle bir ülkede gerek günün koşulları gerekse de dizinin yapımcıları, yönetmeni ve danışmanlarının namuslu tavrı, gerçeklere mümkün mertebe yakın durma sorumlulukları, izleyiciyi doğal olarak televizyon karşısına bağladı. Gözleri yaşlı, yumrukları sıkılı, kendi tarihimizi seyrettik sanki kendimiz oynarmışçasına. Bizi bu kadar hüznülendiren dizi, birçok insanı, bilmedikleri bir ülkede düşsel kahramanlar izledikleri hissiyle koltuğa oturttu. Başlangıçta bir nevi "Lost kıvamında" izlenen dizi giderek Türkiye

siyasal hayatına etki yapacak kadar ses getirdi. Gençler pıtrak gibi meydanlarda boy göstermeye başladı. Önümüzdeki yıllar, ağabeylerinin, ablalarının izinden gidecekleri mesajını yaydılar meydanlarda. Bu kadar belleksiz nasıl oldu bu toplum, diye sormamak gerekiyor. Bu, anlaşılır bir şey. Toplumun üzerinden silindir gibi geçen askerî darbeler ve baskı dönemlerinden sonra aileler, çocuklarının bilmesini istemedikleri hiçbir konuda onları yönlendirmedi. Hatta hayatı mücadele içinde, hapishanelerde geçen devrimciler bile çocuk sahibi olduklarında çocuklarını bir ebeveyn içgüdüleriyle korudular. Kendi başlarından geçen “kötü” şeyleri onların da yaşamasını istemiyorlardı açıktan ya da gizli düşüncelerinde. Böylesi bir duruma karşı bir şeyler yapmak gerekiyordu tüm yaptıklarımıza ek olarak. Biz de BirGün gazetesi olarak 68’in 40’uncu yılında arkadaşlarımızı anmak, mücadelelerine olan bağlılığımızı göstermek için bir yazı dizisi hazırladık. Geride kalanlarla konuştuk önce. Onlar bize geride kalmanın kolay olmadığını anlattılar. Sonra gençlerle konuştuk. Onlara sorduk Kızılder’yi, Mahir’i, Deniz’i, İbo’yu ve ON’ları. Hatırla Sevgili dizisinin oyuncularıyla, yönetmeni, senaristleriyle ve danışmanlarıyla da konuştuk. Kızılder’nin 36’ncı yıldönümünde, 30 Mart 2008’de yayımlamaya başladığımız yazı dizisini, günlük bir gazetenin sayfalarında yitip gitmemesi için kitaplaştırmaya karar verdik. Sonuçta, 22 gün süren bir yazı dizisi BirGün emekçilerinin çabalarıyla elinizde tuttuğunuz kitaba dönüştü.

- Feyizoğlu, Turhan, *Fırtınalı Yılların Gençlik Liderleri Konuşuyor*, 2010, 287s., Ozan Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye’nin demokrasi tarihine damgasını vuran, 60’lı yılların delikanlılarının bir kısmı, kendi yaşadıkları dönemde verdikleri mücadelenin belki de çoğu zaman kaçınılmaz sonucu olan sonsuzluğa uğurlandılar. Hayatta kalanlar ise, bugün toplumsal yaşamımızın kimi kesitlerinde sadece karşımıza çıkmakla kalmıyorlar, aynı zamanda, zihinlerimize tarihsel bir sürecin sorgulanması için gereken doneleri de sunuyorlar. Hiç düşündünüz mü? O günlerin delikanlıları bugün yaşasalardı, o günleri nasıl anarlar ve anlatırlardı? Yazar Turhan Feyizoğlu bu sorgulamayı bizim adımıza yaparak, Türkiye’nin toplumsal mücadele tarihine tanıklık eden bu kişilerle, o günlerin siyasal ve toplumsal kriterleri ile bugünlerin siyasal-toplumsal kriterlerini karşılaştıran söyleşiler yaptı.

- Çalışlar, Oral, *Denizler İdama Giderken*, 2010, 120s., Everest Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan’ın 6 Mayıs 1972 sabahı idam edilmelerinin üzerinden 35 yıldan fazla bir süre geçti. 12 Mart 1971 askerî darbesinin idam ettiği üç arkadaşımızın bizim için ayrı bir değeri ve yeri olduğunu söylemek her şeyi açıklamaya yetmez. Onlar bizim arkadaşlarımızdı, geleceği birlikte kurmak amacıyla yola çıktığımız gencecik, tertemiz insanlardı. 12 Mart 1971 dönemi bir acılar dönemidir. Gençliğe yönelik bir yok etme dönemidir. Gözümün önünden yitirdiğimiz arkadaşlarım geçiyor birer birer... Onlarca... Onlar bugün yaşıyor olsalardı, eminim Türkiye bir adım daha önde bir yerde duracaktı. Onların katkılarıyla, onların yok edilmeyen enerjileriyle... Yitirdiğimiz onlarca arkadaşın sembolleşen isimlerini yine kendi arkadaşlarımız anlatıyor bu kitapta...

- Bayrakçı, Faruk ve İltar, Ümit, *Liseli Devrimci Gençlik Tarihi (1980-1998)*, 2011, 198s., Boran Yayınevi, İstanbul.
- Yalçıntaş, Altuğ ve Bozduman, Buket, *Türkiye Öğrenci Hareketlerinden Mekânsal Bir Kesit: Kantindeki Politik Ekonomi: 1994-2001 Dönemine İlişkin Seçilmiş Metinler*, 2011, 408s., Phoenix Yayınevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Kantindeki Politik Ekonomi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bulunan Altkantin'in 1994-2001 arasındaki sosyalleşmelerinin ve siyasallaşmalarının ürünü olan metinlerden ve görsel materyallerden oluşuyor. Çalışmada, Altkantincilerin, dönemin akademisyenlerinin ve entelektüellerinin üretimlerinden belli başlı örnekler yer alıyor. Kantin masalarında, yemek kuyruklarında, sınıflarda dağıtılan bildiriler, SBF duvarlarını kaplayan afişler, öğrencilerin çıkardıkları dergiler, bültenler, öğrenci hareketi üzerine yazılmış yazılar ve fotoğraflar dönemin öğrenci hareketini bir belgesel şeklinde sunuyor. Altkantin'den yola çıkan bu çalışma, Türkiye öğrenci hareketlerinden dönemsel ve mekânsal bir kesite yoğunlaşırken, "Mektep" ile sınırlı kalmıyor; 1990'ların başlarından 2000'lere, demokratik üniversite mücadelesini önemli uğraklarına da yer veriyor.

- Kızık, Mete, *Küresel İsyân '68, İstanbul*, 2011, 213s., Cumhuriyet Kitapları.

KAPAK ARKA YAZISI: 68 küresel isyanında yeşeren, kadınların eşitlik mücadelesi, çevre ve insan hakları, yeni boyutlardaki anti-kapitalist, anti-emperyalist hareketler, tüketici hakları, dünden bugüne ve yarınlara uzanan miras... Diğer yandan, yaşantımızda artık sözü bile edilmeyen kazanımlar da var 68 isyanının sonuçları arasında. Kürtaj, doğum kontrolü, cinsellik, modern eğitim, rock, sanatta sınırsızlık, savaş karşıtlığı, mini etek, çevre, hayvan hakları bilinci, reşitlik yaşı, flört, katılımcılık üniversite özerkliği, seçme seçilme hakkı bir yanıyla 68 küresel isyanının kazanımları... Yaşantımın yanından fazlasını geçirdiğim Avrupa'da dönemin eylemcilerinin de katkı ve önerileriyle hazırladığım bu kitapta, toplumsal ilerlemenin motoru 68 dönemini her yönüyle inceliyorum.

- Feyizoğlu, Turhan, *Mahir: Onların Öyküsü*, 2011, 776s., Alfa Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yakın dönem Türkiye tarihinin gözü pek, coşkulu, fırtınalı yılları... 1960'lar... Üniversitelerden sokaklara akan, tarlalara, fabrikalara, dağlara yönelen bir yeraltı yangını... Altmışların sonu ve yetmişlerin başını etkileyen teorik sorunlara yirmili yaşlarda yanıt vermeye çalışan, dahası kendi yolunu çizmeye cüret eden genç bir teorisyen ve eylem adamı... Mahir Cayan. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı idamdan kurtarmak için eyleme geçen, Kızıldereli'de kuşatıldıklarında teslim olmayı değil, ölmeyi seçen on devrimci genç... Onlar tarih yazdılar. Bu kitap Onların Tarihi'ni anlatıyor.

- Çalışlar, Oral, *68 Anılarım*, 2011, 140s., Everest Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “1968’in 40. yılına geldiğimize inanamıyorum. Artık 68 çok uzak bir tarih halinde geldi... Bizim kuşak orta yaşı bitirip, 60’lı yaşlarına tırmanmaya başladı. Şimdi her şeyi daha sakin ve daha nesnel değerlendirmek mümkün... 68, ülkemiz tarihinin ve de dünya tarihinin önemli dönüm noktalarındandı. Bu kuşağın insanları, bu kuşağın gençleri de artık tarihin bir parçası haline geliyorlar. Biz 68’liler, tarihin çok özel döneminde yaşamış bir kuşağın üyeleri olarak hep özel kaldığımızı düşündük. Dünyanın neresine gitsem, siyasi nedenlerle Türkiye’yi terk edip yad ellerde yaşamak zorunda kalmış mücadele arkadaşlarıma rastlıyorum. Bir kısmı hâlâ Türkiye’ye gelemiyorlar. Bir kısmı ise uzak diyarlarda kendilerine yeni yaşamlar kurmuşlar. Birçoğu ülkemizin demokrasi ve özgürlükler yolunda gelişmesine, parlak beyinleri ve enerjileriyle katkıda bulunabilecekken, bir kıyıda sıkışıp kalmışlar. Türkiye’deki 68’lilerin çoğu hâlâ yaşamımızın önemli ve etkin bir parçası olmayı sürdürüyorlar... İsyen yıllarının heyecanlı günlerinden bir tutam anıyla seslenmek beni hâlâ mutlu ediyor...”

- Mater, Nadire, *Sokak Güzeldir: 68’de Ne Oldu?*, 2012, 404s., Metis Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kişisel anlatılar ile dönemin arka planına dair bilgileri bir araya getiren bu kitap 1968’in hakikate daha yakın bir resmini çizebilmek, hakikati tarihten geri kazanabilmek umuduyla yazıldı. Hiç kuşkusuz tek bir ‘68 yoktu, kitapta da herkes kendi ‘68’ini anlattı. Yine de diyebiliriz ki ‘68 kuşağı tutkulu ve başkaldıran bir kuşaktı. Evinden çok sokağı severdi, bir de devrimi ve arkadaşlarını. İnançları için ölümü göze almaktan çekinmeyen kişiler çıktı bu kuşağın içinden. Onların hikâyelerini bugün hatırlamamız bu yüzden önemli. Öte yandan hikâyelerin özgürleştirici oldukları kadar ketleyici, ezici de olabildiklerini unutmamak gerek. Efsane hâline getirilmiş bir geçmişin, sonraki kuşakların sırtında ağır bir yük olduğunu da unutmamalıyız. Geçmişi yüceltmek, kolaylıkla bugüne boyun eğmenin bahanesine dönüşebilir. ‘68’de gerçekte ne olduğunu bilmek, neyin olmadığını da düşünebilmek için de önemli. Bugünden bakıldığında, ‘68’de olup bitenler, bize güç ve esin verdiği kadar, neyin olmadığını, neyin hayal edilemediğini, neyin yaşanmadığını da gösteriyor. Henüz ne kadar çok şeyin denenmemiş olduğunu, ufukumuzda bizi ne kadar çok başlangıcın beklediğini de gösteriyor. Bizler, yazar ve yayıncı, Sokak Güzeldir’in böyle bir umutla okunmasını dileriz.

- Kepenek, Nuran Alptekin, *Oy Cihan Bizim Cihan: Gençlik Başkaldırır*, 2013, 240s., Griffin Kitap, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: “Tek suçları, tam bağımsız bir Türkiye istemektir...” 68 Gençliğinin liderlerinden Cihan Alptekin, Maltepe Askeri Cezaevi’nden Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı ile birlikte tünel kazarak firar eder. 30 Mart 1972’de Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan’ın idamlarını engellemek amacıyla Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla birlikte üç İngiliz’i kaçıarak, Tokat’ın Niksar ilçesi Kızıldere köyü muhtarının evine gizlenirler. Rehinelere karşılık idamların durdurulması talepleri kabul edilmez. Kızıldere’de güvenlik güçleri tarafından ablukaya alınan 10 genç, korkunç bir şekilde katledilir. Kayıtlara “Kızıldere Katliamı” olarak geçen bu olayda, sadece Ertuğrul Kürkçü sağ kalmıştır. Cihan Alptekin’in ablası Nuran Alptekin Kepenek, kardeşinin kısa ama onurlu, acı ama yürekli, kimseye boyun eğmeden, daha güzel bir dünya için canını ortaya koyarak noktaladığı yaşamını kitaplaştırdı. Bu kitap 68’li yılların, Türkiye’de nasıl bir adaletsizlikle yaşandığına dair belgedir.

- Çubukçu, Aydın, *Bizim '68'*, 2014, 296s., Evrensel Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 10. basıma hazırlanan yeni önsöz; Deniz, Yusuf, Hüseyin'in ailelerine yazdıkları mektuplar ve son sözleriyle... Üniversiteden dağlara, Fikir Kulüpleri'nden gerillaya... Deniz, Yusuf, Hüseyin, Mahir, İbrahim, Sinan... Dönemin bütün fırtınasını, neşesi, heyecanı ve acısıyla yaşamış olanların tanıklıklarıyla... Devrimcinin '68'i...

- Behram, Nihat, *Darağacında Üç Fidan*, 2015, 216s., Everest Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1968'ler, Yazılı tarihin en barbar asrının en umutlu, en ışıklı, en cesur günleriydi. Coşkun bir devrimci dalganın bütün dünyayı sarstığı, onlarca ülkede milyonlarca insanın ayağa kalkarak, "Gerçekçi ol, imkânsız iste," diye haykırdığı günlerdi... Böyle bir dünyada, Denizler de özgürlük bayrağını Türkiye'de yükseklerle taşıdılar. ABD'ye, NATO'ya, yurtlarını yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekmek isteyenlere en iyi cevabı eylemleriyle, yürüyüşleriyle, cesaretleriyle verdiler. Ve egemenler, bu özgürlük kabarışının intikamını 12 Mart karanlığında üç gençten çıkarmak istediler. Somut hiçbir yasal dayanak olmadan Deniz'i, Yusuf'u, Hüseyin'i ve nice arkadaşlarını idamla yargılayıp, "Asalım, asalım!" çılgınlıklarıyla darağacına göndererek özgürlük ve bağımsızlık mücadelesini boğmaya çalıştılar... İşte Nihat Behram, o günlerin ölüm karanlığını sivil tarihçiliğimize belgesel bir katkı olan bu kitabıyla yırtmıştır. Denizler'in asılmadan önceki son sözlerinin ilk kez açıklandığı, yayımlanır yayımlanmaz yasaklanan ve ancak yirmi iki yıl sonra aklanan Darağacında Üç Fidan, içten sesi, ince duyarlılığı ve ödünsüz tavrıyla, bütün iktidarların geçici olduğunu, milyonların kalbinde yaşayacak olanların daima özgürlük savaşçıları olduğunu göstermiştir... Bugün koyu bir karanlığın ve ahlâksızlığın içine itilmek istenen yurdumuzda, gözlerimizde hâlâ bir umut ışığı, darağaçlarında "solmayan" üç fidanın anısı önünde saygıyla eğiliyoruz...

- Karadeniz, Harun, *Olaylı Yıllar ve Gençlik*, 2015, 224s., Literatür Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: ...Ölüm ilgilendirmiyor artık seni, cinayet ilgilendirmiyor bir dağ yamacında, pınarlar kadar berrak bir şafakta köylüler geçiyor Zap Suyu'ndan ve tanıyor seni işçiler geçiyor Eyüp'ten, Kartal'dan ve tanıyor seni ölüm geçiyor atardamarlarından ve tanıyor seni kuşların, ağaçların, toprağın sesini dinliyorsun ölüm ilgilendirmiyor artık seni, işkence ilgilendirmiyor. Işıklar içinde yüzün yüreğinde tarifsiz bir telaş sabah, vardiyadasın bir dokuma tezgâhında öğle, bir yürüyüştesin pankartlar afişlerle dalga dalga akşam, nöbetini tutuyorsun bir grev çadırında onurun rüzgâr tanıyor seni bulut tanıyor elini uzatıyorsun bir dağ yamacında, bir kolun kesik... .. Bir mermi daha sürüyor-sun ve basıyorsun tetiğe bir dağ yamacında, yüreğinde tarifsiz bir telaş ölüm de tükenmiş ölümsüzlük de kolun kesik değil ama... -Refik Durbaş-

- İren, Alihan, *Bir Genç Kızın Hayalleri*, 2015, 288s., Artikel Yayıncılık, İstanbul.

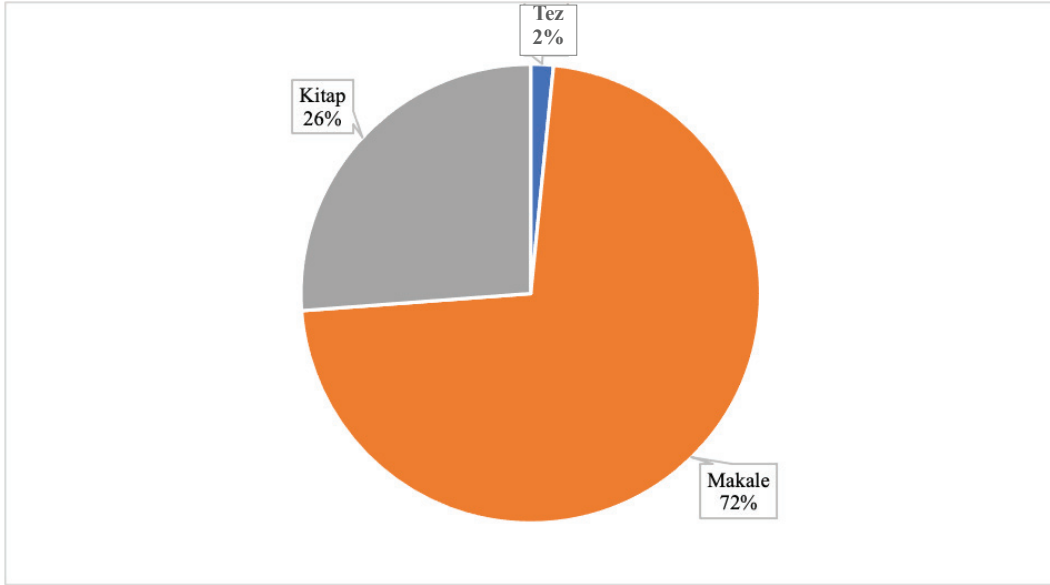
KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitap; bir zamanlar iktidar olanların koltuk meraklarından kaynaklanan darbelerin, muhtıraların toplumumuz için nelere mal olduğunu, bir genç kızın hayallerini nasıl yıktığını, yine o genç kızın ifadesiyle dile getirmektedir. Osmanlı'dan günümüze önemli tarihsel geliş-

melerin de aktarıldığı çalışma, bugünün Türkiye'sini daha iyi anlamamızı sağlamaktadır. Çok partili sisteme geçiş, 27 Mayıs 1960 İhtilali, 12 Mart Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Darbesi'nin nedenleri ve sonuçları çalışmada bütün yönleriyle işlenmiş bulunmaktadır. Bu belgesel anlatıda ülkemizde benzerlerini yaşamış binlerce gençten biri olan Nazlı'nın yaşadıklarını okuyacaksınız; hayallerine set çekmek zorunda kalan nice gencimizden biri Nazlı. Onları dünyaya geldiğine pişman edenler, her dönem hortlayabiliyor... İşte bugünü anlama sebebiyle bu kitabın okunması gerekiyor...

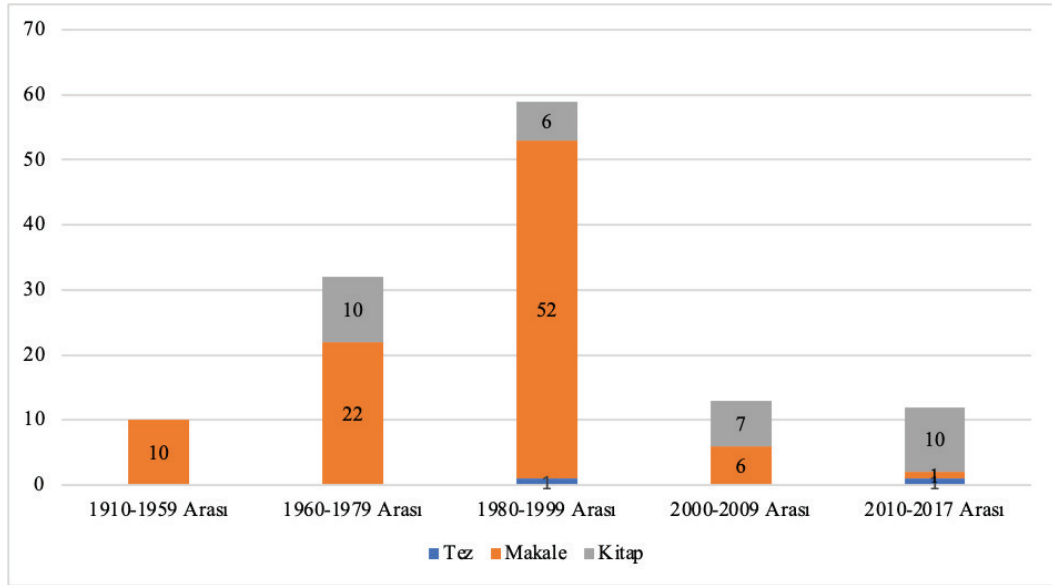
2. “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” Teması

“Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” alt temalı çalışmalar tasnif edildiğinde, doksan bir (91) makale, otuz üç (33) kitap ve yalnızca iki (2) tezin yazıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Makale türü çalışmanın genelinde olduğu gibi bu alt temada da en çok çalışılan tür olmuştur. Bu alt temadaki eserler Mustafa Kemal Atatürk'ün gençliğe verdiği önem, gençlik üzerine söyledikleri konuşmaları ve fikirleri, Atatürkçülüğün bir ideoloji olarak sunumu, Kemalizm öğretisi ve gençler için Atatürkçülük tavsiyeleri gibi konuları kapsadığı söylenebilir.

Grafik 16: “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” Temasına Ait Eser Türleri

“Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” alt temasına giren eserlere dönemsel açıdan bakıldığında zaman; 1980-1999 yılları arası dönemde zirve yapılan bir aralık olduğu görülmektedir. Bu dönem bir bakıma 12 Eylül 1980 darbesinin sosyolojik kırılmasının etkisi ile olduğu söylenebilir. Tez çalışmaları, bu alt temanın %2'sini oluşturmaktadır. Bu bakımdan Atatürk ile gençlik konusunun ilişkilendirildiği daha bilimsel olarak adlandırılan tez çalışmalarının ağırlığının literatürde daha az olduğu görülmektedir. Makale çalışmaları ise her dönemde üretilen tek türdür. Makalelerin yoğunlaştığı 1980-1999 yılları arası dönemden sonra sert bir düşüşle son 18 yıl içerisinde ancak yedi (7) makale üretilmiştir. Bunun yanında kitap çalışmalarında; 1980-1999 yılları arasında bir önceki döneme göre düşüş olmasına rağmen, sonraki dönemlerde artışın olduğu görülmüştür.

Grafik 17: “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından bu alt temadaki eserler incelendiğinde iki tezden birincisi 1993 yılında İsmail Aktaş tarafından yazılan “Atatürk ve Gençlik” isimli çalışmadır. Tezin özeti ve içeriğine dair herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Diğer tez çalışması ise, 2010 yılında Hilal Kaplan Öğüt tarafından Boğaziçi Üniversitesi’nde İngilizce olarak yazılan “On The ‘Undead’ Father of Turkey: The Impossible Mourning of Young Atatürkists (Türkiye’nin ‘Ölmeyen’ Babası Üzerine: Genç Atatürkçülerin İmkânsız Yası)” isimli tezidir. Öğüt, bu tezde “Atatürkçü gençler” olarak tanımladığı bir grup gencin siyasetle olan ilişkisini, Atatürkçülük üzerinden okumaya tabi tutmuştur. Bu tez bir bakıma eleştirel analiz yoluyla gençlerin Atatürkçülük pratiklerini çözümlemeyi amaçlamıştır.

Makaleler açısından bakıldığında, hemen her dönemde Atatürk ve gençlik konularının işlendiği makaleler yazılmıştır. Toplamda doksan bir (91) makalenin dahil edildiği bu alt temada, 1980-1999 yılları arası dönemin sayısal üstünlük bakımından diğer dönemlerden kayda değer bir şekilde ayrıldığı görülmektedir. Makalelerin başlıkları hususunda bir değerlendirme yapıldığında; doksan bir (91) makalenin yirmi biri (21) “Atatürk ve Gençlik” başlığını, altısı (6) “Atatürk ve Türk Gençliği” başlığını taşıdığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu sonuç hiç şüphesiz, Türkiye’de “Atatürk ve Gençlik” üzerine yazılan eserlerin birçoğunun birbirini tekrarlayarak özgünlükten uzak yazıldığı sonucunu çıkarmaktadır. Bu argümanımızı destekleyecek bir diğer değerlendirme için ise makalelerin konularındaki yakınlık gösterilebilir. Makalelerin on beşi (15) başlıklarından da anlaşılacağı gibi bir ideoloji olarak “Atatürkçülük/Kemalizm ve Gençlik” üzerine yoğunlaşmış, on biri (11) gençliğin Atatürkçülük yolunda nasıl eğitileceği, dokuzu (9) ise Atatürk’ün gençliğe hitabesi ile ilgili değerlendirmeleri içermektedir. Bu durum “Gençlik ve Atatürk” konulu çalışmaların birbiri ile çok yakın çalışmalar olduğunu göstermektedir.

“Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” konusuna kitaplar özelinde bakıldığında, otuz üç (33) çalışmanın sekizinin (8) başlığında “Atatürk ve Gençlik” ibaresinin olduğu görülmektedir. Makalelerdeki durumun kitaplarda da benzer olduğu söylenebilir. İçerdiği konular bakımından kitaplarda yoğun

olarak Türk gençliğine Atatürkçülük yolunda öğütler, Atatürk'ün gençlik hakkındaki düşünceleri ve geleceğe yön veren direktifleri, Atatürk'ün çeşitli yerlerdeki konuşmaları gibi konularının işlendiği görülmektedir. Son yıllarda basılan kitaplarda, Atatürk'ün "Gençliğe Hitabesi" ve "Nutuk" Atatürk'ün dilinden yeniden basılmıştır. Bu son çalışmalarda içerik açısından önceki çalışmalardan bir farklılık göstermemektedir.

2.1. Tezler

- Aktaş, İsmail, *Atatürk ve Gençlik*, 1993, Yüksek Lisans, 134s., Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Öğüt, Hilal Kaplan, *On The 'Undead' Father of Turkey: The Impossible Mourning of Young Atatürkists (Türkiye'nin 'Ölmeyen' Babası Üzerine: Genç Atatürkçülerin İmkânsız Yası)*, 2010, Yüksek Lisans, 119s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma, bir gösteren olarak Atatürk etrafında merkezileşmiş söylemsel ve söylemsel olmayan pratikleri çözümlemeyi amaçlamaktadır. Saha araştırması sırasında yapılan mülakatların anlatı analizine dayanan çalışma, kişisel ve toplumsal yas tutma pratikleri üzerinden siyasal olanla direkt bir ilişkisi olan böylesi bir gösterenin işleyişini ele almaktadır. Bu anlamda, tezin amacı yönetsel ve egemenlik meseleleri bağlamında genç Atatürkçülerin imkânsız yasını problematize etmektir. Tezde imkânsız yas kavramının istisna hali ve yapısal nostalji ile ilişkisi üzerinden içerdiği anlamlar tartışılmaktadır. Tez, siyasal kuruluşunda merkezi bir kategori olan Atatürk'ün siyasal üzerindeki hegemonisini sabit bir içerikten yoksun boş gösteren gibi işleyerek nasıl kurduğunu araştırmaktadır. Bu bağlamda, Atatürk'ün mükemmel ve uyum içindeki bir topluma ulaşmak için bir fırsat olarak sunulduğu ve böylece Türkiye'de siyasalın objekt petit a'sı olarak konumlandırıldığı iddia edilmektedir. Bu düşünce hattını takip ederek, genç Atatürkçülerin bir gösteren olarak Atatürk'teki boşluğu doldurma yollarının pek çok farklı Atatürk anlatısına yol açan kendi özneleşme süreçleri ile bağını tartışmaktadır. Portre etkisi tanımı üzerinden, Atatürk imgesinin Atatürkçü gençlerin özneleşme süreçleri üzerindeki etkisi ve bunun Atatürk'ün hatırasını 'canlı' tutma görevi ile alakası tartışılmaktadır. Ayrıca Atatürk'e yaslı bir usul ile bağlanmanın, Atatürk'ün başta olduğu zamanlar bir Altın Çağ olarak algılandığı için, mevcut siyasal durumu bir sapma olarak anlamaya yol açtığını iddia etmektedir.

2.2. Makaleler

- Can, Dilaver, *İnkılâp Karşısında Gençliğin Ödevi*, 1936, Dıranaz Dergisi, 5, Sinop.
- Çerçi, Mehmed, *Kemalizm ve Türk Gençliği*, 1936, Yeni Milas Dergisi, 1(1), 3-4, Muğla.
- Çerçi, Mehmed, *Kemalizm ve Türk Gençliği*, 1936, Yeni Milas Dergisi, 1(2), 1-3, Muğla.
- Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, *Devlet ve Gençlik Terbiyesi*, 1937, Yeni Türk Mecmuası, (50).
- Çerçi, Mehmed, *Kemalizm ve Türk Gençliği*, 1937, Yeni Milas Dergisi, 1(4), 1-3, Muğla.
- Akalın, Besim Ömer, *Gençliğe Hitabe*, 1939, Türk Tıp Tarihi Arşivi, (11), 111-113, İstanbul.
- Esen, Suphi, *Gençlik Meselesi*, 1939, Kopuz Dergisi, 1(3), 92-94, İstanbul.
- Çağlar, Behçet Kemal, *Gelecek Nesiller Atatürk'ü Nereden ve Nasıl Öğrenecekler?*, 1945, Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası, 19(109), 81-82, İstanbul.

- Karal, Enver Ziya, *Atatürk ve Gençlik*, 1948, Yücel Aylık Sanat ve Fikir Mecmuası, 23(140), 210-211, İstanbul.
- Par, Arif Hikmet, *Kemalist Nesil*, 1948, Kaynak Dergisi, (7), 3-15, Balıkesir.
- Çınar, Narman Demir, *(Türk Gençliğine Hitabe) Üzerine Bir Deneme*, 1963, Türk Kültürü Dergisi, (13), 93-96, Ankara.
- Karamanlıoğlu, Ali Fehmi, *Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin Üslup ve Dil Özellikleri*, 1966, Türk Dili İçin, (1), 146-148, Ankara.
- İnan, Ayşe Afet, *Büyük "Nutuk"ta Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi*, 1966, Belleten, 30(120), 515-523, Ankara.
- Göyünç, Nejat, *Gençlik Atatürk ve Öğütleri*, 1967, Kalkınan Dünya Dergisi, 2(37), 12-13, Ankara.
- Tanrıku, Emine ve Ötüken, Adnan, *Atatürk Gençlerin Heyecanını Nasıl Karşıladı?*, 1968, Türk Kadını Dergisi, 3(28), 24-27, Ankara.
- Pazarkaya, Yüksel, *Atatürkçülük Açısından Gençliğin Direnişi*, 1968, Varlık Dergisi, 36(730), 4-5, İstanbul.
- Ercan, Adnan, *Ata'nın Milliyetçiliği ve Gençlik*, 1970, Y.S.E. Dergisi, (55), 6-11, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep, *Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi ve Düşündükleri*, 1973, Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Dergisi, 9(2), 7-10, Ankara.
- Tütengil, Cavit Orhan, *Atatürkçü Kuşakları Bekleyen Görev*, 1975, Yeni Ufuklar, 23(266), 1-5, İstanbul.
- Angı, Hacı, *Atatürk ve Gençlik Marşı*, 1976, Eğitim Öğretim Dergisi, 17(202), 22-23, İstanbul.
- Özdenoğlu, Şinasi, *Gençlik ve Atatürkçülük İçin Yeni Yorumlar*, 1976, Eğitim Hareketleri, (256-257), 33-35, Ankara.
- Borak, Sadi, *Atatürk'ün Türk Gençliğine Öğütleri*, 1977, Kemalizm ve Türkiye Dergisi, 2(17), 16-18, İstanbul.
- Özmen, Murat, *Atatürk ve Gençlik*, 1977, Ilgaz Dergisi, 16(184), 5-6, Ankara.
- Yazıcı, Vedat, *Mustafa Kemal ve Gençlik Bağları*, 1977, Varlık Dergisi, 44(842), 18.
- Ünaydın, Ruşen Eşref, *Atatürk'ün Gençliğe Hitâbesi*, 1977, Atatürk Türkiye, (39), 22-23, İstanbul.
- Demirel, Süleyman, *Milliyetçi Atatürkçü Türk Gençliği*, 1977, Kemalizm ve Türkiye Dergisi, 2(16), 8-9, İstanbul.
- Tunacan, Nurettin, *Hadi, Atatürk Gençliğini Kuralım*, 1978, Kemalizm Dergisi, 16(187), 6-9, İstanbul.
- Tavşanoğlu, Faik, *Atatürk'e Layık Bir Gençlik Olabilmek İçin*, 1978, Kemalizm Dergisi, 16(186), 9, İstanbul.
- Doğan, Demir, *Türk Gençliğinin Ödevi*, 1978, Atatürk Türkiye, (52), 5, İstanbul.

- *Türk Gençliğine*, 1978, *Kemalizm ve Türkiye Dergisi*, 3(25), 14-15.
- Göktürk, Hakkı, *Atatürk ve Gençlik*, 1978, *Bayrak Dergisi*, 25(4), 18-19, Ankara.
- Köklügiller, Ahmet, *Atatürk ve Gençlik*, 1979, *Varlık Dergisi*, 46(866), 9, İstanbul.
- Köklügiller, Ahmet, *Atatürk ve Gençlik*, 1980, *Kemalizm ve Türkiye Dergisi*, 5(51), 12-13, İstanbul.
- Kartal, Numan, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 1980, *Varlık Dergisi*, 47(878), 15-16, İstanbul.
- Pulak, Can, *Gençliğe Kemalizm Aşısı*, 1980, *Kemalizm ve Türkiye Dergisi*, 5(56), 12, İstanbul.
- Alptekin, Mahmut, *Atatürk ve Gençlik*, 1981, *Varlık Dergisi*, 48(890), 6-8, İstanbul.
- Tezcan, Mahmut, *Gençlik Toplumsal Değişme ve Atatürk*, 1981, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 14(1), 17-24, Ankara.

ÖZET: Yazımızın konusu, gençliğin toplumsal değişmedeki rolünü belirlemek ve Atatürk'ün gençliğe ilişkin görüşlerini açıklamaktır. Atatürk'ün gençlikle ilgili görüşleri de esas olarak, toplumsal değişme süreci içerisinde düşünülmüş olması nedeniyle doğrudan ilişkilidir. Atatürk'ün gençliğe ilişkin sözleri, daha çok onun gençlik hakkındaki geleceğe yönelik beklentileridir. Bu nedenle onun gençliğe yönelik düşünceleri, değişim süreci içerisinde bir dinamiklik göstermektedir.

- *Ata'dan Gençliğe*, 1981, *Kemalizm ve Türkiye Dergisi*, 6(58), 28, İstanbul.
- Erkal, Mustafa Ersen, *Atatürk ve Gençlik*, 1981, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi, 19(Atatürk Özel Sayısı), 97-118.
- Suat, Orhan, *Atatürkçülük ve Türk Gençliği*, 1981, *Kemalizm Dergisi*, (222), 13-14.
- Köknel, Özcan, *Atatürkçü Çizgide Gençliğin Eğitimi*, 1981, *Atatürk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları*, 321-348, Ankara.
- Aygün, Tahsin, *Atatürk'ün Gençliğe Güveni*, 1982, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 7(73), 10-12 Ankara.
- Ergen, Nurettin, *Atatürk'ün Türk Gençliğini Tanımı ve Ona Olan Güveni*, 1982, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 7(40), 33-40, Ankara.

ÖZET: Bu yazımızda, Atatürk'ün, doğrudan Türk gençliğini amaçlayarak yaptığı konuşmaları ve ona ilişkin söylediği sözlerinden yola çıkarak, «Ata'nın gençlikten ne beklediği» sorusuna yanıt vermeye çalışacağız. Türk çocuklarının nasibi, her başarılı atılımdan hep sevinç veren sonuçlar olmaktadır. Türk çocukları, yürüdünüz, yürüyorsunuz, yürüyünüz. Yaptığınız atılımlar, sizi yüksek ülkeye ulaştırmak üzeredir, durmayın, yürüyün...

- Karatay, Baha Vefa, *Kemalist Gençlik*, 1982, *Kemalizm ve Türkiye Dergisi*, 7(71), 2-3.
- Altıntaş, Ali, *Atatürk ve Gençliğin Önemi*, 1983, *Kemalizm Dergisi*, 23(257), 14-17, İstanbul.
- Tanyol, Cahit, *Atatürk ve Gençlik*, 1983, *Yeni İş Dünyası*, 4(41), 9-14.
- Göçgün, Önder, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 1984, *Türk Kültürü Dergisi*, 22(259), 9-13, Ankara.

- Ateş, Sami, *Türk İnkılabında Gençliğin Milli Birlik ve Bütünlüğü*, 1985, Milli Gençlik Kongresi I, 177-200, Konya.
- Tezcan, Mahmut, *Gençlik Demokrasi ve Atatürk*, 1985, Türk Dili Dergisi, 50(407), 258-263, Ankara.
- Göçgün, Önder, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Türk Dili Dergisi, 49(401), Ankara.
- Korkmaz, Zeynep, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 1985, Türk Dili Dergisi, 50(407), 245-256, Ankara.
- Cin, Halil, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Selçuk Üniversitesi Selçuk Dergisi, 1(1(Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı)), 7-20, Konya.
- Erendil, Muzaffer, *Türk Devriminin Güvencesi Türk Gençliği ve Atatürk*, 1985, Kemalist Ülkü Dergisi, 17(201), 8-9, Ankara.
- Göyünç, Nejat, *Atatürk, Gençlik ve Görevlerimiz*, 1985, Selçuk Üniversitesi Selçuk Dergisi, 1(1(Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı)), 33-45, Konya.
- Feyizoğlu, Turhan, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Türk Dili Dergisi, 50(407), 201-210, Ankara.
- Tuncalp, Enver, *Türk Gençliğinin Atatürkçülük Eğitimi*, 1985, Kemalist Atılım Dergisi, 4(29), 24-26, Ankara.
- Kocatürk, Utkan, *Atatürk'te 'Gençlik' Kavramı ve Atatürkçü Gençliğin Nitelikleri*, 1985, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 2(4), 21-25, Ankara.
- Karlıdağ, M. Fazıl, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Milli Kültür Dergisi, (48(Özel Sayı)), 81-85, Ankara.
- Turan, Refik, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Töre Dergisi, 15(168), 6-8, Ankara.
- Giritli, İsmet, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Kemalizm Dergisi, 25(290), 20-22, İstanbul.
- Bilgiseven, Amiran Kurtkan, *Atatürk'ün Gençliğe Aşlamak İsteddiği Psikolojinin İlmi Değeri*, 1985, Kemalist Atılım Dergisi, 4(29), 8-12, Ankara.
- Kırmızıgül, Hüsamettin, *Atatürk ve Gençlik*, 1985, Milli Kültür Dergisi, (48), 33-37, Ankara.
- Giritli, İsmet, *Atatürk İdeolojisi ve Gençlik*, 1985, Atatürk'ü Tanımak, 49-53.
- Göçgün, Önder, *Atatürk İdeolojisi ve Gençlik*, 1985, Selçuk Üniversitesi Selçuk Dergisi, 1(Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı), 47-66, Konya.
- Süslü, Azmi, *Atatürk ve Gençlik*, 1986, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, (12), 13-20, İstanbul.
- Göksel, Burhan, *Dünya Gençlik Yılı Dolayısıyla Atatürk'ün Gençlik Konusuna Bakışı ve Niçin Atatürkçülük Eğitimi*, 1986, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 2(5), 467-485, Ankara.

ÖZET: Bu araştırmamın başlığında birbirinden ayrı gözükken birkaç konunun iç içe olduğu görülmektedir. Belki de bu halin bazı yadırgamalara da sebep olacağı düşüncesiyle, ufak bir açıklama yaparak konuya girmekte yarar gördüm. Aslında bu başlığın içeriğinde: Dünya Gençlik Yılı; Atatürk'ün gençlik hakkındaki görüşleri, Batı dünyasında “gençlik problemleri ve çözümü” konusundaki hareketler; son yıllarda geniş çapta ele alabildiğimiz ve uygulamaya koyduğumuz “Atatürkçülük eğitimi” gerektiren sebepler gibi konu ve sorunlar yer almaktadır. Bu geniş ve dağınık görünümlü konu-

da, şahsen katıldığım milletlerarası bazı eğitim kuruluşlarındaki çalışmalarımın, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın konu ile ilgili dokümanlarını gözden geçirmiş olmamın ve nihayet uzun yıllar Atatürkçülük eğitimini Türk çocukları arasında uygulama fırsatlarını bulmamın verdiği kanılarla, bu ayrı gibi gözükken konuların birbirleriyle çok sıkı bir biçimde bağdaştığını ifade edebiliyorum.

- Özsever, Ahmet Saim, *Gençliğin Yolu Kemalizm*, 1986, Kemalizm Dergisi, (288), 20-21, İstanbul.
- Güventürk, Faruk, *Atatürk Milliyetçiliği ve Gençler*, 1986, Kemalizm Dergisi, 25(290), 8-14, İstanbul.
- Giritli, İsmet, *Atatürk ve Gençlik*, 1987, İstanbul Ticaret Odası, 30(1484), 3-6, İstanbul.
- Önder, Mehmet, *Konya Türk Ocağı'nda Atatürk'ün Gençlere Bir Hitabesi*, 1987, Türk Yurdu Dergisi, 8(48), Ankara.
- Tevetoglu, Fethi, *Atatürk ve Cumhuriyetin Teminatı Gençlik*, 1987, Kemalist Atılım Dergisi, 4(52), 12-14, Ankara.
- Duman, Hasan, *Atatürk ve Gençlik*, 1987, Milli Kültür Dergisi, (57(Özel Sayı)), 18-21, Ankara.
- Eren, Erol, *Atatürk'ün Gençlere İlişkin Görüşleri*, 1988, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yıllığı, (3), 193-96, İstanbul.
- Hünalp, Ayhan, *Atatürk'ün Hiç Bilinmeyen Gençliğe İlk Hitabesini Açıklıyorum*, 1989, Eflâton Dergisi, (244-245), 8-9, İstanbul.
- Önder, Mehmet, *Atatürk ve Gençlik*, 1990, Türk Kültürü Dergisi, 28(322), 18-33, Ankara.
- Tanfer, M. Vehbi, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 1990, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 6(18), 697-705, Ankara.
- Kaplan, Mehmet, *Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi*, 1992, Türk Kültürü Dergisi, 30(352), 5-9, Ankara.
- Savcı, Bahri, *Atatürk ve Gençlik Kalkınmada Anahtar*, 1993, Verimlilik Dergisi, (59), 17, Ankara.
- Eryaşar, Süreyya, *Atatürkçülük ve Gençlik*, 1996, Atatürkçü Düşünce Dergisi, (22), 34-35, Ankara.
- Alp, İlker, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 1997, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 13(38), 433-450, Ankara.
- Dura, Cihan, *Gençler! Atatürk'ü Tanıyın*, 1997, Atatürkçü Düşünce Dergisi, (43), 13-14, Ankara.
- DüNDAR, Ahmet, *Atatürk'ün Gençlik Konusuna Bakışı*, 1998, *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Açılış Dersleri ve Atatürk ile İlgili Konferanslar (1994-1997)* içinde, GATA Basımevi, 19-24, Ankara.
- Türkdoğan, Berna, *Atatürk'ün Türk Gençliği Hakkındaki Düşünceleri*, 1999, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, (44), 683-692, Ankara.
- Gökten, Kerem, *Kemalizm ve Gençlik*, 1999, Atatürkçü Düşünce Dergisi, (68), 9-10, Ankara.
- Burcu, Esra, *Sosyolojik Bakış Açısından Atatürk'ün Gençliğe Verdiği Önem*, 2000, Silahlı Kuvvetler Dergisi, 119(364), 72-79, Ankara.
- Balkaya, İhsan Sabri, *Üçüncü Bin Yıl: Atatürk ve Gençlik*, 2000, Atatürk Dergisi, 3(1), 135-143, Ankara.

- İlkin, Akın, *Atatürk ve Gençlik*, 2000, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yıllığı, (1), 94-97, İstanbul.
- Ersoy, Erhan, *Atatürk ve Slogancı Gençlik*, 2001, Orkun Dergisi, (38), İstanbul.

ÖZET: Batı medeniyeti karşısında çaresiz kalan Osmanlı toplumunda, ıslahat hareketleriyle başlayan kurtarıcı tavırlar, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kurulan cumhuriyet devrine de intikal etmiştir. Cumhuriyetin kurulmasında görev alan aydın ve elitler, daha önce yoğun olarak tartışılan konularda radikal adımlar atmışlardır. Atatürk'ün liderliğinde oluşturulan bu hareketle birlikte, Türk milletini o günkü bulunduğu kötü şartlarından kurtararak 'muasır medeniyet'ler seviyesine çıkarmak, temel hedef olarak kabul edilirken, kurulan cumhuriyet de Türk Gençliğine emanet edilmiştir. Bugün ise toplumun genelinde ve gençler arasında, cehaletin de ötesinde bir Atatürk'ü anlama ve anlatma kaosu yaşanmaktadır. Bu kaos ortamı, her şeyden önce asıl demek istediklerini söylemeden, satır aralarından aldıkları sözlerle, Atatürk'e tescil ettirerek ve sonunda kendisinin veya grubunun fikirlerini savunan insanların tutumları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bunun en büyük sebebi de Türkiye'deki çeşitli cephelerde yer alan insanların, bilgiyi "anlama"dan ziyade "inanma" düzeyinde ele alışlarıdır. İşte bu tutum cehaletin de ötesinde bir tavırla, kasdî olarak Atatürk'ü asıl mecrasından ve konumundan uzaklaştırmaktadır.

- Ozankaya, Özer, *Atatürk'ün Düşüncesindeki Gençlik!*, 2001, Atatürkçü Düşünce Dergisi, 8(83), 33-34, Ankara.
- Ceylan, Tuncay, *Atatürk'ün Eğitimi Anlayışı Doğrultusunda Cumhuriyet Gençliği Nasıl Yetiştirilmelidir?*, 2004, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (9), 2-13, Erzurum.

ÖZET: Sosyal, politik ve ekonomik bir olgu olarak dünden bugüne var olagelen eğitim, toplum hayatında oluşur, değişir ve gelişir. Bunun için eğitimi, içinde olduğu toplumu ve şartlarını dikkate almadan açıklamaya çalışan, onun amaçlarını belirleme girişiminde bulunan görüş ve düşünce tarzları daima yanlıgı içerisinde. Bu gerçek doğrultusunda Atatürk, eğitimin temel değerlerinin ve dinamiklerinin millî karakterde olmasını özellikle vurgular. Aynı zamanda özgür insan yetiştiren eğitimin, çağdaş ve evrensel değerlere açık, onlara katkıda bulunan bir faaliyet olması gerektiğini dile getirir. Atatürk'e göre eğitim; hem toplumsal kimliğin, millî şahsiyetin inşacısı ve koruyucusu, hem de çağın şartlarına göre geliştirici bir karaktere ve fonksiyona sahip olmalıdır.

- Özsoy, Şevket, *Atatürk ve Türk Gençliği*, 2015, Karınca Dergisi, 82(947), 19-23, Ankara.

2.3. Kitaplar

- Borak, Sadi, *Atatürk, Gençlik ve Hürriyet*, 1960, 152s., Anıl Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Eser, Atatürk'ün çeşitli tarihlerde vermiş olduğu direktifler, anekdotlar bir araya getirilerek hazırlanmıştır. Zamanın gençliği tarafından anlaşılması için dilde sadeleştirmeler yapılmıştır. Eserin baş tarafında Atatürk'ün hayatı, zaferleri Atatürk'te hürriyet fikrini doğuran sebepler - Atatürk Anadolu'da - Atatürk ve hürriyet - Atatürk ve adalet, Atatürk ve gençlik vb. başlıklar altında konu anlatılmış, son kısımda ise Atatürk'ün Gençliğe öğüt ve direktifleri verilmiştir.

- Atatürk, Kemal, *Ey Türk Gençliği*, 1961, 78s., Şiir Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Savaş, yurdun düşmanlardan temizlenmesiyle son bulmadı. Esas mücadele düşmanı vatanımıza sokan sebepleri yok etmek yolunda oldu. Devrimler yeni yolu açtı. Eser bu savaş Atatürk'ün düşüncesinden, dilinden vermekte, kitabın girişinde zamanın Devlet ve Hükûmet Başkânı Or. Cemal Gürsel'in gençliğe bir hitabı yer almaktadır. Eser *Ey Türk Gençliği - Senin ulusun - Tek yol uygarlık - Gericilik yok vb. başlıklar ile. Atatürk'ün çeşitli zaman ve yerlerde yaptığı konuşmalarından sadeleştirilerek meydana getirilmiştir.*

- Üstün, Emin Faik, *Atatürk, Kişiliği, Ülkücülüğü, Gençliğe Güveni*, 1962, 32s., Ege Üniversitesi, İzmir.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitap genişletilmiş olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da yayınlanmıştır. Eser, 1962 yılının 10 Kasım'ında yapılan anma törenindeki konuşmayı vermektedir. Yazara göre böyle günlerde ağlamak yerine Atatürk'ün kişiliğini, yapıtlarını, devrimlerini, ilkelerini anlamak ve anlatmak gerekir. Bu inançla hareket eden yazar Atatürk'ün kişiliği, ülkücülüğü ve gençliğe güveni konusunu işlemiştir. Yazar, Atatürk'ün Türk gençliğine olan güvenini her zaman belirtmekten zevk aldığını, gençlerin Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini sonsuza kadar korumayı ve savunmayı birinci ödev alacağını, gençliğin yetişmesinde en iyi yol göstericinin bilim olduğunu, üniversite ve yükseköğretim, eğitim görevlerini tam yapacaklarına, gerçek aydınlar yetiştireceklerine inandığını, Onun söylevlerinden yaptığı alıntılarla anlatmaktadır.

- *Atatürk ve Gençlik*, 1963, 85s., Yüksek Öğrenim Gençliği Sosyal Yardım Derneği- Ayyıldız Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Esere göre Atatürk'ü ve Cumhuriyeti emanet ettiği gençliği anlatmak güçtür. Atatürk ismi Türkiye'de bir ülküyü (Kemalizm veya Atatürkçülük) ifade etmektedir, sonsuz bir kuvvet kaynağıdır. Atatürk'ün hayatı, gençlik, politika konuları, Atatürk'ün din, Türk kadınları ve Türk köylüsü vb. konulardaki düşünceleri çeşitli yazar ve devlet adamlarının yazılarından derlenerek verilmiştir.

- *Atatürkçü Gençlik Teşkilatı Ana Tüzüğü*, 1964, 12s., Daily News Matbaası, Ankara.
- *Atatürk Türk Gencinin El Kitabı*, 1972, 87s., Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitap, Atatürk'ün söylev ve demeçlerinden, yalnız söylendiği zamanın şartlarına değil, sözlerin geleceğe ışık tutan özelliklerine de dikkat edilerek seçilmiştir. Son yıllarda Atatürk'ün yanlış tanıtılmak istenmesi, gerçeğin saptırılması üzerine meydana getirilen eser. Titizlikle seçilen sözler onu sömürenlere ve ona düşman olanlara verilen en güzel cevap şeklindedir.

- Özerdim, Sami Nabi, *Atatürk ve Gençlik: Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, 1972, 118s., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tunç, Cevat Kazım, *Atatürk ve Gençlik: Moral Eğitimi*, 1972, 63s., Karınca Matbaacılık, İzmir.

KAPAK ARKA YAZISI: Yazar; Gençliğe öğütlerim - Atatürk gerçeği ve yurtseverlik - Yakın ve uzak tarihe kısa bir bakış - İstiklal destanı - Atatürk ve milliyetçilik - Kutsallığa saygı ahlaki başlıkları altında ve şiirleriyle birlikte gençliğe öğütler de bulunmaktadır.

- Göktürk, Hakkı, *Atatürk Amaçlı Gençlik*, 1975, 46s., Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- Göktürk, Hakkı, *Gençler Yolunuzu Işıtan Atatürk*, 1976, 48s., Ayyıldız Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Eserde Atatürk'ün ve çeşitli Türk ve dünya büyüklerinin özleri ile gençlere öğütler verilmekte, Atatürk anlatılmaktadır.

- Süslü, Azmi, *Atatürk ve Gençlik*, 1986, 28s., Anadolu Basın Birliği Genel Merkezi, Ankara.
- Ertuğrul, Hurşit, *Atatürk Gençliğine*, 1987, 22s., Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum.
- 1987, 96s., Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Ülkemizin geleceği bugünün gençlerinin en iyi şekilde yetişmelerine bağlıdır. Bunda da çıkış noktamız Atatürkçü düşünce olacaktır. Atatürk'ün Türk Gençliğine bakışı, güven ve değerlendirmesi hepimize örnek teşkil etmektedir. "Her şeye rağmen muhakkak bir ışığa doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız, aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları, ahlaksızlıkları, şarlatanlıkları içinde sırf vatan ve hakikat aşkıyla ışık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümdür." sözleriyle Atatürk'ün nasıl bir gençliğe özlem duyduğu açıktır. Bu nedenle, gençlerimizi, Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık yolunda onun inkılaplarına bağlı, kadirşinas insanlar olarak yetiştirmek, onları gerekli bilgilerle donatmak bizlerin en başta gelen görevidir. 1985 Milletlerarası Gençlik Yılı nedeniyle yapılan bu derlemenin gençlik çalışmalarında ve hizmetlerinde katkısı olması dileğiyle.

- *Atatürk Gençliğinin Sesi*, 1994, 40s., Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul.
- Kaynar, Reşat ve Sakaoğlu, Necdet, *Ulusal Egemenliğin 75. Yılında Atatürk Düşüncesi ve Gençlerin Soruları*, 1995, 238s., Açı Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Atatürk, Türk Milleti'nin çağdaş bir toplum olabilmesi amacıyla en çok “düşünce inkılabı” üzerinde durmuştur. Orta çağın metafizik kavramlara dayalı zihniyetinden, Aydınlanma çağının bilimsel yaklaşımlarına ve düşüncelerine kadar, insanlığın yaşadığı süreçlerin dikkatle incelenmesine önem vermiş; vardığı sonuç, Türk inkılabının yepyeni bir anlayışa dayanması gerektiği olmuştur. Fakat, Atatürk'ün ölümünden sonra, vakitsiz bir kaybın uyandırdığı acılarla uzun ağlıklar yakılmış; törenler ve anmalar, hep bu acı tema üstüne düzenlenmiştir.

- Berkem, Ali Rıza, *Atatürk ve Gençlik*, 1997, 74s., Türk Kimya Vakfı, İstanbul.
- Özden, Yekta Güngör, *Atatürk Gençliği Ne İstiyor*, 2004, 336s., İleri Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Atatürkçü gençlere en çok sorulan soruların yanıtları bu kitapta toplanıyor. - Atatürkçülükten ne anlıyorsunuz? - Neden solcuyuz? - Deniz Gezmiş'i neden savunuyoruz? - Che'yi neden sahipleniyoruz? - Ahmet Altan'ı neden protesto ettik? - Saddam'ı neden savunduk? - Ordu'yu neden destekliyoruz? - Bölücü terör örgütleri Atatürkçü gençlere neden saldırıyor?

- Bayraktar, Sinan, *Gençler İçin Nutuk*, 2006, 190s., Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Nutuk, vatanımızın işgal edildiği günlerden itibaren, Millî Kurtuluş Savaşı'nı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu, inkılapların yapılışını, hangi imkân ve şartlar altında, hangi engel ve safhalardan geçilerek; birinci elden, belgelere dayanarak anlatan, “anıt kitap” türünden bir eserdir...

- Özcan, Ömer, *Mustafa Kemal Atatürk Aydınlanması ve Türk Gençliği*, 2006, 445s., İnkılab Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu yapıtta, okula başladığım 1930'lu yılların o coşkulu günlerinden bugüne uzanan yıllarda; gördüklerimi, duyduklarımı, anımsadıklarımı sizlerle paylaşmak istedim. Usumda kalanlardan örnekler verdim. Olaylara eleştirel bir gözle baktım. Tarihsel dizgeye uymadım. Sonda söyleyeceklerimi başta söyledim. Batıdaki gelişmeleri, özellikle Aydınlanma Dönemi'nin oluşumunu anlatmaya çalıştım. Bizdeki dinsel yapıdan kaynaklanan engellemelerden örnekler verdim. Sonra Mustafa Kemal'in önderliğinde başlatılan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda yaşanan çeşitli olaylarla ortaya çıkan güzelliklerin, çirkinliklerin ve de zorlukların bir bölümünü bir dizgeye koymayı denedim. Amacım Mustafa Kemal'i ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın getirdiği Aydınlanma Dönemi'nin büyüklüğünü, güzelliğini göstermek idi. Bunu yaparken siz gençlere yardımcı olmak için, özellikle alıntıları, elverdiği ölçüde, yabancı sözcüklerden arındırarak, günümüz Türkçesiyle vermeye özen gösterdim. Yeri geldiğinde Atatürk ve Kurtuluş Savaşı üzerine yazılmış usta ozanların şiirlerinden yararlandım. Olayları onların gözüyle ve diliyle süsleyerek anlatmaya çalıştım. Yola böyle çıktım...

- Elitez, Ziya, *Mustafa Kemal'den Geriye Kalanlar: Ulu Önder'in Gençliğe Mirası*, 2007, 248s., Neden Kitap Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Biz Türkler, bütün tarihimiz boyunca, hürriyet ve bağımsızlığa sembol olmuş bir milletiz. Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, bağımsızlıktan mahrum bir millet, medeni insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye liyakat kazanamaz. Türk Milleti yüzyıllardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklali yaşamak için şart saymış bir kavmin kahraman evlatlarından ibarettir. Bu millet istiklalsiz yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamayacaktır. Mustafa Kemal Atatürk, 21 Haziran 1922 Ziya Elitez'in hazırladığı, Atatürk'ün konuşmaları ve yazışmalarından oluşan bu kapsamlı derleme, yeni kuşaklara bırakılan bir miras niteliği taşıyor. Ulu Önder'in sözleri, her okunuşunda yeni keşifler yapmanızı sağlayacak değerli bir kaynak.

- Cevizoğlu, Hulki, *İşgal ve Direniş - 1919 ve Bugün/Öğrenciler İçin*, 2008, 280s., Cevizkabuğu Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: İlk kez “çuval” olayının perde arkası açıklanıyor. - Atatürk'e darbe teklifi. Atatürk niçin darbe yapmadı? - 1919'da “derin devlet” var mıydı? - Ülke işgal edilirken kimler “işgal yok, bu paranoyadır” dedi? - Mustafa Kemal'in tarihin akışını değiştirecek ABD'lilerle görüşmesinin perde arkası. - Vahidettin'in İngilizlerle yaptığı gizli anlaşma: “15 yıllığına bizi yönetin!” - Mustafa Kemal'in annesi niçin kalp krizi geçirdi? - Gizli örgütler nasıl kuruldu? - Türkler Ermeni soykırımı yaptı mı, Mustafa Kemal'in cevabı?..

- Yahya, Harun, *Atatürk ve Gençlik*, 2009, 130s., Araştırma Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlik her millet için önemli bir kuvvettir. Bilinçli ve sorumluluk sahibi bir gençlik o milletin umududur, geleceğinin güvencelerindendir. Özellikle de genç bir nüfusa sahip olan Türkiye için bu umudun değerlendirilmesi, Türk Milleti'nin hak etmiş olduğu medeni toplumlar seviyesine ulaşması için gereklidir. İçinde yer aldığı coğrafya ve sahip olduğu tarihi miras Türk Milleti'nin üzerine çok önemli sorumluluklar yüklemektedir. Aydın, millî değerlerini koruyan, ileri görüşlü genç bir neslin yetişmesi, sahip olduğumuz şanlı tarihle birleştirildiğinde, Türkiye yalnızca ileri toplumlar seviyesine ulaşmakla kalmayacak, oldukça geniş bir coğrafyada pek çok ülkeye liderlik yapabilecek konuma gelecektir. Bu kitabın amaçlarının başında, bir yandan Atatürk'ün gençliğe bakış açısını ele alırken bir yandan da gençlerin Atatürk'ü doğru anlamalarına yardımcı olmak gelmektedir. Unutulmamalıdır ki Türkiye'nin geleceği, Mustafa Kemal Atatürk'ün hepimize vasiyet etmiş olduğu gibi, vicdanlı, sağduyulu, güzel ahlâklı, dindar, çağdaş, ilerici, vatansever, milliyetçi, itaatli, kişilikli bir neslin yetiştirilmesine ve bu neslin azmine, şevkine ve çalışmalarına bağlıdır.

- Lengyel, Emil, *Büyük Türk: Gençler İçin Atatürk*, 2009, 166s., Koridor Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Orta Doğu'da başka hiçbir isim, halkını yıkımdan kurtaran ve başka onlarca devletin modernleşmesine ilham veren, Mustafa Kemal Atatürk kadar saygı görmemiştir. Orta Doğu konusunda bir otorite olan biyograf ve tarihçi Emil Lengyel, genç okuyucular için Atatürk'ün hayat hikâyesini bir Batılı gözüyle kaleme alıyor ve hükümetlerin halklarını çağdışı olanı bırakıp geleceğe kucak açmaya yönelttiği Asya ve Afrika'da, yükselen devletlerin çoğunda Atatürk'ten örnekler verildiği

bugün, size yol gösterici bir okuma sunuyor. Atatürk hayatı boyunca ve ölümünden itibaren başta İran, Afganistan, Suriye, Mısır, Tunus, Fas, Senegal ve Gana olmak üzere birçok ülkenin modernleşme çalışmalarında örnek alınan bir devlet adamı olmuş ve hayat hikâyesi nesillerden nesillere aktarılmıştır. Emil Lengyel bir yazar, eğitimci, konuşmacı ve gazetecidir. Orta Doğu, özellikle de Türkiye konusunda bir otoritedir. Yüz elli yıl boyunca Türkiye'nin selefi Osmanlı İmparatorluğu tarafından yönetilen Macaristan'da doğmuş olan Lengyel, Türkiye'ye çok sayıda ziyarette bulunmuş ve bölge hakkında yaptığı araştırmaları kitaplaştırarak geniş kitlelere ışık tutmuştur.

- Göçgün, Önder, *Atatürk Gençlik ve Cumhuriyet*, 2010, 152s., Pamukkale Üniversitesi Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Atatürk gibi, tarihe yön veren büyük bir askerî ve dünyanın seçkin bir devlet adamını anlamak ve anlatabilmek için en geçerli yol; hiç şüphesiz yaptıklarını iyi algılamaktan, yapmayı planladıklarını detaylı, ayrıntılı bir şekilde değerlendirmekten ve o arada, bıraktığı eserleri ile değişik yer ve zamanlarda dile getirdiği sözleri üzerinde dikkat ve özenle durup, düşünmekten geçer.

- Cebesoy Sarıalp, Ayşe, *Atatürk'ün Evrensel Değerler Taşıyan "Altı Ok"u Genç Kuşaklara Ne İfade Ediyor?*, 2010, 120s., Üniversiteler Kültür ve Eğitim Vakfı, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Atatürk'ün evrensel değerler taşıyan "altı ok"u genç kuşaklara ne ifade ediyor: Cumhuriyetçilik Milliyetçilik Halkçılık Devrimcilik Laiklik Devletçilik.

- Depsen, Kadir, *Atatürk'ün Gençliğe Işık Tutan Sözleri*, 2010, 213s., Asil Yayınevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Benim yaşamımı inceleyenler görürler ki ben Mısır firavunları gibi kendime mezar yaptırmak için kırbaçlar altında insanları sürmedim. Ben memlekette uygulamak istediğim herhangi bir fikri evvela kongreler toplayarak onlarla konuşarak bu fikirleri onlardan aldığım yetkiye dayanarak uyguladım. İşte Erzurum işte Sivas kongreleri işte Büyük Millet Meclisi bunun en canlı ifadeleridir. Kapıda duran nöbetçi bile benden korkmaz korku üzerine egemenlik kurulamaz. Toplara dayanan egemenlik devamlı olmaz.

- Kaplan, Hilal, *Türkiye'nin Ölmeyen Babası Atatürkçü Gençliğin İmkânsız Yası*, 2011, 208s., Timaş Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: O kadar etkilendim ki "Şimdi kalksa ve uyanırsa nasıl olur?" dedim. "Kalkar mı, gelir mi? Atatürk gelecek ve kurtulacağız. İnandım buna." Atatürkçü gençlerle yapılan derinleşmesine söyleşilerle zenginleşen Türkiye'nin Ölmeyen Babası, Türkiye'nin yakın tarihine ve çağdaş siyasal teoriye odaklanarak, tamamlanmayan bir yas sürecinin Atatürkçü gençlerin siyasetle ilişkisini nasıl etkilediğini gözler önüne seriyor. Cumhuriyetle birlikte inşa edilmeye başlanan, fotoğraflarla ve heykellerle canlı tutulan Atatürk imgesinin hem günlük hayatımızı hem de siyaset dünyamızı nasıl

şekillendirdiğini görüyoruz bu kitapta. Atatürk'ün manevi şahsiyetiyle değil, 'Atatürk' isminin neye işaret ettiği ve siyasal alanda ne tür bir işleve sahip olduğuyla ilgilenen Türkiye'nin Ölmeyen Babası, yeni yeni tartışmaya açılan bu konuyla ilgili yazılmış, entelektüel gücüyle ve akademik titizliğiyle öne çıkan, kalıcı bir eser.

- Gülek, A. İlhan, *Atatürk ve Gençlik*, 2012, 85s., Atatürkçü Düşünce Derneği, İstanbul.
- Ertan, Temuçin Faik, Unat, Kadri ve Kılıçoğlu, Çiğdem, *Genç Akademisyenlerin Gözüyle Tek Adam Mustafa Kemal Atatürk*, 2012, 199s., Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Atatürk, Mustafa Kemal, *Nutuk (Gençler İçin Fotoğraflarla)*, 2016, 616s., Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Ey Türk gençliği! Birinci görevin, Türk bağımsızlığını, Türk Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar korumak ve savunmaktır. Zorla ve aldatmacayla sevgili vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve ülkenin her köşesi fiili olarak ele geçirilmiş olabilir. Bütün bu koşullardan daha acıklı ve daha korkunç olmak üzere, ülkenin içinde iktidara sahip olanlar aymazlık ve sapkınlık ve hatta hainlik içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, kişisel çıkarlarını istilacıların siyasi emelleriyle birleştirebilirler. Ulus, yoksulluk ve sıkıntı içinde yorgun ve bitkin düşmüş olabilir. Ey Türk geleceğinin evladı! İşte, bu durum ve koşullar içinde bile görevin, Türk bağımsızlık ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun güç, damarlarındaki soylu kanda mevcuttur!

- Okur, Ekmel Ali- Mert, Yüksel, *Atatürk Gençliğinin Öğrenci Andı*, 2017, 144s., Az Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: And yemin etmektir, yani bir şeyi içtenlikle, kuvvetle istemektir. Herhangi bir işi yapıp yapmamakta kararlı olmaktır. Türklerde "and" içmek çok önemlidir. Türkler, tarihin en eski dönemlerinden beri, belli kutsalları olan bir millettir. Millî ve manevi değerlerinin üzerine söz söylenmeyecek kutsalları vardır. Türkler, tarih boyunca hep inançlı ve kararlı olagelmışlerdir. İşte bu nedenle "and içme", yani yemin etme geleneği, böyle bir ihtiyaçtan doğmuştur. Üzerinde "and" içilen söz veya davranışa, Türk töresi tanık kılınmıştır. Böylece, geri dönülmez yaşantılar ortaya çıkmıştır. Şimdi artık 'Andımız'ı bir kez daha hatırlamanın tam sırası... Bir igde ağacının kesilmesine duyulan üzülen, atının ölümüne katlanamayıp ağlayan, dost meclislerinde türküler söyleyip coştuğunda kalkarak zeybek oynayan... Çocukları olmadığı hâlde onlarca manevi çocuk edinen, en çok da en sevdiği insanlara, sevgisini "çocuk" diyerek ifade eden... Cumhuriyet'imizin biricik mimarı Atamız, en kalbî sevgi ve saygıyla anıyor, bu kitabı dünyanın bütün çocuklarına armağan ediyoruz...

- Mert, Yüksel, *Öğrenciler İçin Gençliğe Hitabe*, 2017, 192s., Az Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu Cumhuriyet kolay kurulmadı. Ardında nice emekler, çabalar, gözyaşı, şehit ve gazilerin acılarından tertip edilmiş yüce değerlerin bir araya gelmesiyle elde edildi bu vatan. Vatanının kıymetini bilmeyen toplumlar, onu kaybetmeye mahkûmdur. Tarih bizlere bu acı gerçekleri apaçık bir şekilde göstermektedir. Atatürk de bunu iyi biliyordu ve gözümüzün nuru Cumhu-

riyetimize sahip çıkmamız, onu sevmemiz, gelişmesi için kendimizi adamamız gerektiğini bizlere anlatıyordu. Bu kitapta, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni, O'nun gençliğe nasıl önem verdiğini ve gençlerden neler beklediğini ele aldık. Bunu yaparken de Gençliğe Hitabe'nin ayrıntılı bir tahlili ile birlikte, Türkiye Cumhuriyeti'nin her daim, ilelebet var olması için Atatürk'ün Türk Gençliği'ne verdiği önemli mesajları açıklamaya çalıştık. Not: Kitap sonunda ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri için testler yer almaktadır.

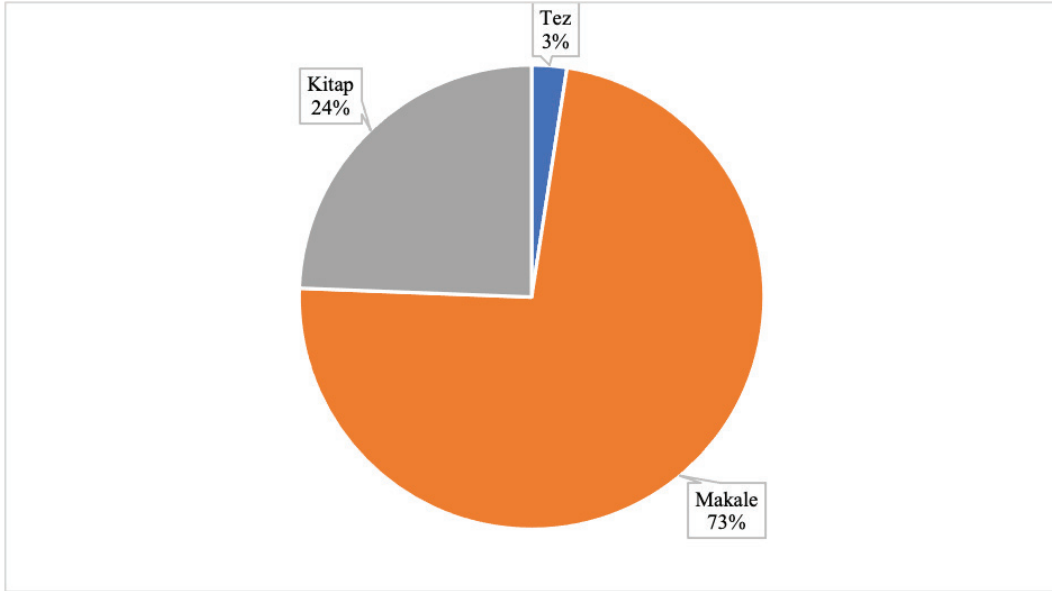
- Atatürk, Mustafa Kemal, *Öğrenciler İçin Nutuk*, 2017, 128s., Az Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk'ün, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişi, kurtuluş ve kuruluşu anlattığı en önemli eseridir. 15 Ekim 1927 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin büyük salonunda Cumhuriyet Halk Partisi'nin kurultay üyelerine seslenen Gazi Mustafa Kemal'in 5 gün süren tarihi konuşmasının dökümü olan eser, 1919-1927 yılları arasındaki gelişmeleri içeriyor. Atatürk bu konuşmasında, Osmanlı İmparatorluğu'nun son günlerini, milli kurtuluş mücadelesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu bütün detaylarıyla anlatmıştır. Nutuk, dünya tarihine yön veren bir liderin olaylara bakış açısını ortaya koyarken, tüm ümitleri tükenmiş bir milletin yeniden kendini bularak nasıl bir kahramanlık ortaya koyduğunu da gözler önüne seriyor. Her Türk'ün başucunda olması gereken "Nutuk", Kurtuluş Savaşı'nı Mustafa Kemal'in kaleminden okumak ve anlamak isteyenler için en saygın ve en güvenilir kaynak...

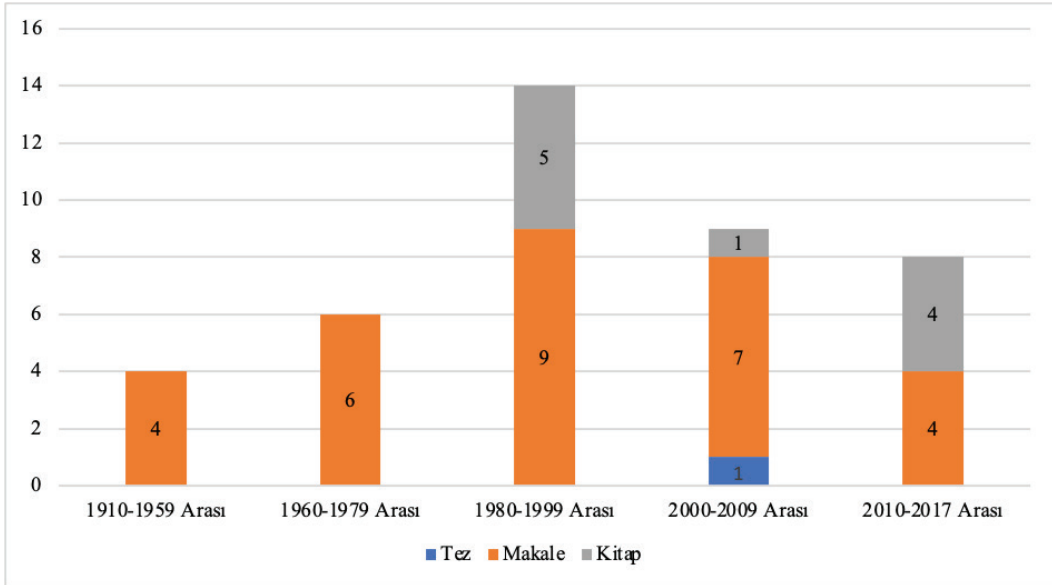
3. "Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür" Teması

"Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür" alt temasında tasnif edilen eserlere bakıldığında; otuz (30) makale, on (10) kitap ve bir (1) tane tezin, toplamda ise kırk bir (41) eserin bu alt temada değerlendirileceği düşünülmüştür. Makale türü yine bu alt temada daha yoğun bir ağırlık kazanmaktadır.

Bu alt temada yoğun olarak; 19 Mayıs ve gençlik ile ilişkisi, Atatürk'ün eğitim, spor ve kültür hakkındaki düşünceleri, yurt dışına gönderilen öğrenciler, Atatürk İlke ve İlkeleri dersine yönelik öğrenci görüşleri gibi konuları kapsayan çalışmaların olduğu görülmektedir.

Grafik 18: “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” Temasına Ait Eserler

Alt tema altında dahil edilen eserlere, dönemsel olarak bakıldığında bir önceki tema gibi 1980-1999 yılları arası dönemin yine “Atatürk” temalı çalışmalar için zirve olduğu yıllar olarak tanımlanabilir. Çalışmalar, dönemsel açıdan tahlil edildiğinde bir önceki tema gibi zirve olduğu yıllardan sonra düşüşe geçen bir eğri izlenimi vermektedir. Bu sonuç çalışmaların içeriği açısından da kaçınılmaz olarak kendini göstermektedir.

Grafik 19: “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından tez çalışmalarına bakıldığında tek çalışmanın Ahmet Gökhan Yazıcı'nın 2002 yılında hazırladığı “Atatürk Düşüncesinde Gençlik Eğitim ve Spor” isimli yüksek lisans tezi olduğu

görülecektir. Bu çalışma Atatürk'ün gençliğe dair eğitim ve spordan bahsettiği görüşlerini değerlendirdiği bir derleme olarak adlandırılabilir.

Makaleler açısından çalışmaların içeriğine bakıldığında, çalışmalar 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Atatürk'ün spora ve eğitime verdiği önem, Atatürk İlke ve İnkılapları dersine yönelik öğrenci görüşleri gibi konuları kapsamaktadır. 1911-1959 yılları arası dönemde dört (4) eser de "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı" ile ilgilidir. Bunun yanında 1942 ve 1969 yılları arası dönemde bu alt temada hiç makale yayımlanmadığı dikkat çekici bir ayrıntı olarak kaydedilebilir. "Atatürk ve Eğitim" temasıyla kaleme alınmış ilk çalışmalar; Cavit Orhan Tütengil'in 1972 yılında 'Halkevleri Dergisi'nde, 1973 yılında ise 'Sivil Müdafaa Dergisi'nde aynı isimle yazılmış "Atatürk ve Üniversite" makaleleridir. Bunlarla birlikte "Atatürk İlke ve İnkılapları Dersi" ile ilgili yapılan çalışmalar da 2003 yılından itibaren görünürlük kazanmıştır. Üniversite öğrencilerinin "Atatürk İlke ve İnkılapları Dersi"ne yönelik algılarını ölçen çalışmalar olarak; 2003 yılında Nurettin Gülmez'in çalışması, 2004 yılında N. Fahri Taş ve Vehbi Aytekin Sanalan'ın yaptığı çalışma, 2007 yılında Bülent Akbaba'nın yaptığı çalışma ve son olarak da 2016 yılında Bahadır Kılcan, Bülent Akbaba, Selahattin Kaymakçı ve Togay Seçkin Birbudak'ın yaptığı çalışmalar gösterilebilir. Lise öğrencileri ile ilgili çalışmalar ise Feridun Merter ve Hatice Yıldız'ın 2010 ve 2011 yıllarında ortaklaşa yaptığı makale çalışmaları olarak ifade edilebilir. Bu alt temada en son makale çalışması olarak tespit edilen Feyzullah Ezer, Turan Kaçar ve Ülkü Ulukaya'nın ilköğretim sekizinci sınıflarla yaptığı tutum çalışması, ilköğretimde yapılmış tek çalışma olarak göze çarpmaktadır.

Çalışılan konulara kitap çalışmaları özelinde bakıldığında ise, ilk eserin 1980-1999 yılları arasında verilmek üzere ilk 20 yılda beş (5) eser, yaklaşık son 20 yılda ise beş (5) eser verildiği söylenebilir. Bu çalışmalar; Atatürk'ün gençlik ve spor hakkındaki düşünceleri, Atatürk'ün yurt dışına gönderdiği öğrenciler ve üniversite ve dil reformları gibi konuları kapsamaktadır. Atatürk'ün gerçekleştirdiği üniversite reformlarını anlatması açısından Almanya'dan gelen öğretim görevlilerinin Türkiye süreçleri, kendisi de öğretim görevlisi olan Horst Widmann tarafından yazılmıştır. Bu eser makale ve tezlerden farklı bir konuya dikkat çekmesi yönüyle kayda değer olarak görülmüştür. Bunun yanında Cumhuriyet'in ilk yıllarında yurt dışına eğitim için gönderilen öğrencileri konu alan Nezih Başgelen'in 2011 yılında ve Kansu Şarman'ın 2015 yılında kaleme aldığı çalışmalar bir diğer dikkat çeken çalışmalar olarak kaydedilebilir.

3.1. Tezler

- YAZICI, Ahmet Gökhan, *Atatürk Düşüncesinde Gençlik Eğitim ve Spor*, 2002, Yüksek Lisans, 120s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.

ÖZET: Mustafa Kemal Atatürk'ün, gençlik-eğitim ve spor hakkındaki düşünce ve söylemlerinden faydalanarak ve yine Mustafa Kemal'in kısa fakat ilkeli, idealist, hızlı fakat heyecanlı ve anlamlı hayatından kesitler alarak onu tanımaya anlamaya çalıştık. Türk gençliğinin Mustafa Kemal Atatürk'ü, dağları ve duvarları süsleyen resim ve sözlerinden, bahçeleri ve sokakları renklendiren büstlerinden ve içi boş sloganvari anlatımlardan yeterince anlayamayacaklarını ve onu tanıyamayacaklarını; Türk gençliğinin, kişiliğiyle, karakteriyle, idealizmi ve inancıyla M. Kemal'i ancak yaşayarak anlayacaklarını ifade etmeye çalıştık. Çalışmamızın birinci bölümünde M. Kemal'in doğumundan önceki

dönemde Osmanlı İmparatorluğu ve İslam Dünyasındaki son durumundan tespitler yaparak, Batı dünyasındaki gelişmelerle kıyaslamaya çalıştık. İkinci bölümde M. Kemal'in ailevi, çocukluk, tahsil ve meslek hayatını inceleyerek, İstiklal mücadelesini ve başarımını, Cumhuriyetin Kuruluşu ilk meclis ve Cumhurbaşkanlığı sürecini, Mustafa Kemal'in kişilik ve felsefi yapısını yansıtan ilkeleri, inkılapları ve onun ve onu sağlığında tanıyan kişilerin sözleri ışığında tahlil etmeye çalıştık. Üçüncü bölümde Mustafa Kemal'in kendi ağzından söylemleri ile sosyal-siyasal-ekonomik-kültürel vb. birçok konuya bakış açısını yansıtan düşünce yapısını inceleyerek Eğitim-Kalkınma ve Çağdaşlaşma üçlü sacayağı çerçevesindeki Mustafa Kemal'in idealize etmeye çalıştığı Türk Gençliğinin ve Türk sporcusunun ideal profilini onun sözleri ışığında çizmeye çalıştık. Çalışmamızın sonuç bölümünde ise M. Kemal Atatürk'ün Gençlik-Eğitim ve Spor hakkındaki fikir ve söylemlerinin genel değerlendirmesi ışığında, Türk Gençliğinin hâlde ve gelecekte taşıması gerektiği tutum, davranış ve sorumlulukların tespitini yaparak ideal Türk Gençliği önerimiz ortaya konmuştur.

3.2. Makaleler

- Tekün, Hadi Ş., *19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı*, 1937, L'Illustration de Turquie Dergisi, (62), 2-3, İstanbul.
- Ökmen, A. Zeki, *19 Mayıs ve Gençliği*, 1939, Kaynak Dergisi, (76), 50-52, Balıkesir.
- Kobak, Orhan, *19 Mayıs ve Gençlik*, 1940, Ondokuz Mayıs Dergisi, 5(45), 3, Samsun.
- Sirmen, M. Kâmil, *19 Mayıs ve Gençlik Bayramı*, 1942, Ondokuz Mayıs Dergisi, 56(2), 13-15, Samsun.
- Hersek, Melâhat, *Ata'nın Gençliğe Armağanı Gençlik ve Spor Bayramı 1938-1969*, 1969, Halkevleri Dergisi, 3(31), 4-5.
- Tanyolaç, Necmi, *Atatürk (Büyük Kurtarıcımızın Sporcu Yönü Gençliğe Anlatılmalıdır)*, 1971, Turizm Dergisi, 15(126), 22.
- Tütengil, Cavit Orhan, *Atatürk ve Üniversite*, 1972, Halkevleri Dergisi, 9(98), 10-11.
- Tütengil, Cavit Orhan, *Atatürk ve Üniversite*, 1973, Sivil Müdafaa Dergisi, (51), 14-15, Ankara.
- *Atatürk'ün Eğitim, Gençlik, Kadın, Dil ve Kültür Üzerine Görüşleri*, 1976, Meslek ve Teknik Eğitim Dergisi, 24(285), 32-38.
- Erdoğan, Ahmet, *Atatürk Gençliğinin Bayramı*, 1978, Kemalizm Dergisi, 16(190), 5-7, İstanbul.
- Timurtaş, Faruk Kadri, *19 Mayıs Ruhu ve Türk Gençliği*, 1980, Kemalizm ve Türkiye Dergisi, 5(51), 16-17, İstanbul.
- İşbir, Eyüp, *Atatürk, Gençlik ve Spor*, 1982, Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi Dergisi, 1(1), 13-15, Ankara.
- Can, Oğuz - Ergün, Hakkı - Kılınç, Mustafa, *Gençlik Bayramına Doğru*, 1984, Yeni Olgu Dergisi, 3(5), 38-39.
- Arslanoğlu, Cemender, *Atatürk İlkeleri ve Türk Gençliğinin Temel Eğitimi*, 1985, Millî Kültür Dergisi, (48), 5-14, Ankara.
- Erendil, Muzaffer, *Atatürk'ün Güvendiği Gençlik ve Eğitim*, 1987, Atatürk Araştırma Merkezi

Dergisi, 3(8), 401-408, Ankara.

- Sakaoğlu, Saim, *Türk Gençliğinin Kültür Problemleri ve Atatürk*, 1987, Milli Kültür Dergisi, (57(Özel Sayı)), 15-17, Ankara.
- Ekinci, Yusuf, *19 Mayıs (Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı)*, 1989, Karınca Dergisi, (629), 15-16, Ankara.
- Güven, Özbay, *19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın Tarihsel Arka Planı: Osmanlı'dan Cumhuriyete Gençlik ve Spor Bayramları*, 1999, Toplumsal Tarih Dergisi, (65), 33-38, İstanbul.
- Yazıcı, Mustafa, *19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramının Hatırlattıkları*, 1999, Karınca Dergisi, (748), 39-41, Ankara.
- Tuncel, Fehmi, *Atatürk, Gençlik ve Spor*, 2003, Spormetre/Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 9-10, Ankara.
- Gülmez, Nurettin, *Üniversite Gençliğinin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersine Bakışı*, 2003, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 19(57), 1043-1088, Ankara.

ÖZET: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, üniversitelerde ve kamuoyunda tartışma konusu edilmektedir. Bu anket, üniversite öğrencilerinin bu tartışmalardaki yerini belirlemeyi ve bu derse öğrencilerin bakışını öğrenmeyi amaçlamaktadır. Veriler gösteriyor ki, üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu bu dersi gerekli görmektedir. Fakat dersin işlenişini beğenmemekte ve derse devam zorunluluğu olmamasını istemektedirler. Bu sorunların çözülmesini, düzeltilmesini talep etmektedirler. Sadece bilgi birikimlerinin yetersizliğini ve kitap okumaktan uzak olduklarını itiraf etmektedirler. Anket, üniversitelerde derse giren öğretim kadrosunun yardımcı doçent, doçent ve profesörlerden oluştuğunu göstermektedir. Anketin sonuçları ile ilgili alınacak önlemlerle bu ders, verimli ve istenilen düzeye getirilebilir.

- Taş, N. Fahri ve Sanalan, Vehbi Aytekin, *Öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Dersini Algılaması*, 2004, Erzincan Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 37-47, Erzincan.

ÖZET: Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hangi şartlarda ortaya çıktığı, yenileşme hareketinin nasıl yapıldığı, en yakın geçmişimizi öğrenmek için Türk Üniversitelerinin Fakülte ve Yüksekokullarında altmış saatten az olmamak üzere okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin, öğrenci görüşlerine göre yerini tespit etmek, dersin amacını sorgulama açısından önemlidir. Dersin nasıl algılandığı, Ortaöğretim bilgileri çerçevesinde gerçekleşmiş olabileceği gibi, sonradan edinilmiş görüşleri yansıtmaması bakımından da önemlidir. Bu çalışmada; Erzincan Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü, İlköğretim Bölümü Matematik Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı programlarının birinci sınıfına yeni kayıt yaptıran 192 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilere Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi hakkındaki görüşlerini belirlemek için geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda değişik programlara kayıtlı öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini algılamalarının birbirinden ayrı olduğu, cinsiyet ayrılığına dayalı farklılığın olmadığı görülmüştür. Sonuçlar ölçek sorularına verilen cevapların yüzdelik dağılımına göre değerlendirilmiştir.

- Pehlivan, Zekai, *Atatürkçü Düşüncede Gençlik ve Spor*, 2006, Çağdaş Eğitim Dergisi, 31(331), 11-16, Ankara.
- Akbaş, Bahattin, *19 Mayıs ve Gençlik*, 2007, Diyanet Dergisi, (197), 54-55, Ankara.
- Akbaba, Bülent, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinin Amaçlarına Yönelik Öğrenci Görüşleri*, 2007, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(1), 339-352, Kastamonu.

ÖZET: Bu çalışmada, Gazi Üniversitesi öğrencilerinin Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin amaçlarına yönelik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi'nin 8 Fakültesinde (Gazi Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, Tıp, Mühendislik ve Mimarlık, Diş Hekimliği, Mesleki Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültesi) öğrenim gören 1350 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada likert tipi ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin amaçlarına yönelik algı düzeyleri oldukça yüksektir. Bununla birlikte öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin amaçlarına yönelik algılarında süper liseden mezun olan öğrenciler ile meslek lisesinden mezun olanlar arasında süper liseden mezun olanlar lehine; Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görenler ile Tıp Fakültesi'nde öğrenim görenler arasında ise Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görenler lehine farklılık olduğu belirlenmiştir.

- Ünüvar, Süleyman, *Atatürk'ün Türk Gençliğine Bakışı ve Gençliğin Eğitimine Verdiği Önem*, 2009, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, (180), 7-18, İstanbul.
- Merter, Feridun ve Yıldız, Hatice, *Cumhuriyetten Günümüze Lise Programlarının Atatürk İlke ve İnkılaplarını Genç Nesillere Benimsetmesi Bakımından Değerlendirilmesi*, 2010, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(20), 1-27, Burdur.

ÖZET: Bu çalışmada 1924 yılından başlayarak Cumhuriyetten günümüze kadar yapılan lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarının Atatürk ilke ve inkılaplarının genç nesillere benimsetilmesi bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. 1970 yılına kadar yapılan programlar, dersle ilgili konu başlıklarından ve açıklamalardan oluşmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın kapsamı içerisinde yanıt aramaya çalışılan bazı kısımların eksik kalacağı muhakkaktır. Atatürkçülük konularının bütün derslere aktarılması 1986 yılından sonra olmuştur. Bu dönemden önce Atatürkçülük konularına Tarih dersi içerisinde verilen T.C. İnkılap Tarihi dersinde yer verilmiştir. Buna rağmen 1986 öncesi ve sonrasında bütün Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programları incelenerek, Atatürk ilke ve inkılaplarıyla ilgili konu başlığı, içerik, yöntem ve açıklamalar araştırmada verilmiştir. Cumhuriyetten bu yana hazırlanan Felsefe ve Psikoloji programlarında Atatürk ilke ve inkılaplarıyla ilgili bir şey bulunmadığı için bu dersler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmada ulaşılan Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji öğretim programlarındaki Atatürk ilke ve inkılapları ile ilgili hedef, içerik, yöntem ve araç-gereçler ayrı ayrı sunulmuştur.

- Merter, Feridun ve Yıldız, Hatice, *Cumhuriyetten Günümüze Lise Programlarında Yer Alan Atatürk İlke ve İnkılaplarıyla İlgili Amaç, İçerik ve Öğretim Yöntemleri*, 2011, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 79-98.

ÖZET: Bu çalışmada 1924 yılından başlayarak Cumhuriyetten günümüze kadar yapılan lise Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programlarının Atatürk ilke ve inkılaplarının genç nesillere benimsetilmesi bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. 1970 yılına kadar yapılan programlar, dersle ilgili konu başlıklarından ve açıklamalardan oluşmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın kapsamı içerisinde yanıt aramaya çalışılan bazı kısımların eksik kalacağı muhakkaktır. Atatürkçülük konularının bütün derslere aktarılması 1986 yılından sonra olmuştur. Bu dönemden önce Atatürkçülük konularına, Tarih dersi içerisinde verilen T.C. İnkılâp Tarihi dersinde yer verilmiştir. Buna rağmen 1986 öncesi ve sonrasındaki bütün Edebiyat, Tarih, Coğrafya ve Sosyoloji programları incelenerek, Atatürk ilke ve inkılaplarıyla ilgili konu başlığı, açıklama, yöntem vb. konulara araştırmada ele alınmıştır. Cumhuriyetten bu yana hazırlanan Felsefe ve Psikoloji programlarında Atatürk ilke ve inkılaplarıyla ilgili bir şey bulunmadığı için bu dersler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

- Akbaba, Bülent, Kaymakçı, Selahattin, Birbudak, Togay Seçkin ve Kılcan, Bahadır, *Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitimle Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Öğretimine Yönelik Görüşleri*, 2016, Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 9(2), 285-309, Afyon.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı uzaktan eğitimle Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (AİİT) öğretimine yönelik öğrenci görüşlerini ortaya koymaktır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Karabük Üniversitesi'nde öğrenim gören toplam 645 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, uzaktan eğitimle AİİT dersi alan katılımcıların inkılâp tarihi konularına ilgi düzeyi yüksek olmakla birlikte AİİT derslerine katılım düzeyleri düşüktür. Katılımcıların çoğunluğu AİİT dersinin yükseköğretim düzeyinde okutulmasının devam etmesini, içeriğinin ve dersin adının değişmemesini istemektedir. Katılımcılar Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi öğretiminin amaçlarının gerçekleşme düzeyinin orta ve üst düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Uzaktan eğitim ile yapılan AİİT derslerinde de öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar arasında; derste kullanılan öğretim yöntemlerinin yetersizliği, dersin sınavlara yönelik olarak işlenmesi ve derste kullanılan öğretim materyallerinin yetersizliği dikkat çekmektedir. Düz anlatım yöntemi ve ders kitabı bağımlılığı uzaktan eğitim uygulamasında da devam etmektedir. AİİT dersini uzaktan eğitim yoluyla alan katılımcıların çoğunluğu dersleri düzenli takip etmemekte ve AİİT dersinde uzaktan eğitim uygulamasının yararlı olmadığını düşünmektedir.

- Ezer, Feyzullah, Ulukaya, Ülkü ve Kaçar, Turan, *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Yönelik Tutumları*, 2016, Kilis 7 Aralık Sosyal Bilimler Dergisi, 6(11), 71-91, Kilis.

ÖZET: Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu M. Kemal Atatürk'ün Cumhuriyetin ilanıyla birlikte başlattığı inkılâp hareketlerinin yeni nesillere aktarılmasında İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi büyük öneme sahiptir. Dersin temelleri 1925 yılında Ankara Hukuk Mektebinde "İhtilaller Tarihi" olarak atılmıştır. 1933 yılında ise dersin üniversite düzeyinde eğitimi vermeye başlanmıştır. Ders 1960 yılında "Türk İnkılabı Tarihi ve Türkiye Cumhuriyet Rejimi", 1968'de "Türk Devrim Tarihi", 1980'de "Türk İnkılabı Tarihi" adıyla okutulmuş, 1981 yılında yapılan değişiklikle de "Atatürk

İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” adını almıştır. Genç kuşaklara, geçmişte Türk milletinin emperyalist güçlere ve cahillığe karşı verdiği mücadelesini göstermede mühim olan bu derse ilişkin öğrencilerin görüş ve tutumları da büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı; ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, Diyarbakır ilinde öğrenim gören 250 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Kullanılan veri toplama aracı ise “Selçuk Beşir Demir” tarafından hazırlanmış olan “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Tutum Ölçeği”dir. Araştırma sonunda elde edilen veriler SPSS 20.00 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

3.3. Kitaplar

- Hiçyılmaz, Ergun ve Tezkan, Mehmet, *Atatürk, Gençlik ve Spor (İlkeler, Değişler, Belgeler)*, 1981, 104s., T.S.Y.D, Ankara.
- Kolektif, *Türk Dili: Atatürk ve Gençlik*, 1985, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Sakaoglu, Saim, *Atatürk, Gençlik ve Kültür*, 1990, 168s., Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya.
- Altınok, Kazım, *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*, 1992, 35s., Neyir Matbaacılık, Ankara.
- Widmann, Horst, *Atatürk ve Üniversite Reformu*, 1999, 533s., Kalcı Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Cumhuriyet dönemindeki en önemli kültür olaylarından biri, merkezi-ni İstanbul Üniversitesi Reformu’nun oluşturduğu kültür atılımıdır.” Bu reform 1924’te başlayan Atatürk Kültür Hareketi’nin önemli bir parçası ve devamlılığının simgesidir. Reformun bir diğer özelliği de tarihsel bir rastlantıyla Almanya’da baskı altında olan hocalara yeni kurulacak üniversite-de yer verilmiş olmasıdır. Mülteci olarak Türkiye’ye gelen bu öğretim üyeleri Türk üniversitelerinin gelişmesinde önemli katkılarda bulunmuş ve Türkiye’de yapılacak bilimsel gelişmelere yeni yönler kazandırmışlardır. Kendisi de Ankara’da okutmanlık yapmış olan Widmann’ın bu kitabı Türkiye açıs-ından büyük önem taşıyan bu reform dönemini konu alan ilk temel araştırmadır. Mülteci öğretim görevlilerinin anıları, çalışmaları ve görüşlerine geniş ölçüde yer veren bu kaynak kitap Prof. Dr. Aykut Kazancıgil’in ilave ettiği ekler ve belgelerle dönemin hareketli ruhunu canlı bir biçimde gözler önüne seriyor.

- Kolektif, *Ses Bayrağımızı Gençlik Taşıyor*, 2006, 152s., Dil Derneği Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Dil Devrimi çağdaş, ussal ve devingen bir devrimdir. Bugün de yabancı dillerin olumsuz etkilerine karşı temel dayanağımız Dil Devrimidir! Batmış bir ülkeyi bağımsızlığa kavuşturan, aydınlatan Atatürk devrimleriyse Türkçemizi de bağımsızlığa kavuşturan, onu aydınlan-manın; bilimin, kültürün, sanatın dili durumuna getiren de Atatürk’ün Dil Devrimidir! Artık ses bayrağımızı biz taşıyoruz! Mustafa Kemal gençliği olarak Türkçeye, Dil Devrimine ve Türk Devrimi-ne sonsuza dek sahip çıkacağız.

- Altay, Ömer, *Atatürk Gençlik ve Spor*, 2011, 120s., Şişli Belediyesi Yayınları, İstanbul.

- Başgelen, Nezih, *Atatürk'ün Yurt Dışına Öğrenci Gönderme Projesi ve Eskiçağ Bilimleri Alanında İlk Yetişenler*, 2011, 59s., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Cumhuriyetimizin ve Modern Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve idealist kadroları Türk gençlerinin eğitimini her şeyin üstünde tutmuş, gençliğin en iyi şekilde yetişmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Atatürk Dönemi eğitim ve kültür politikası arasında, İstanbul ve Ankara'daki yükseköğretim kurumlarının Batı üniversiteleri düzeyinde örgütlenmesi için yurt dışında ünlü bilim adamlarının davet edilmesi ve böylece bugünkü bilim dallarının temellerinin atılması başlı başına bir devrim niteliğindedir. Atatürk'ün eğitim ve kültür reformunda yetenekli Türk gençlerinin yükseköğrenim için yurt dışına gönderilmesi projesi de özel bir yere sahiptir. Bu aydınlanma projesi çerçevesinde bazı gençler, Ulu arzusu ve bizzat yönlendirmesiyle arkeoloji, Eski Çağ Tarihi, Hititoloji ve klasik filoloji öğrenimi görmek üzere Almanya'ya gönderilmiş, yurda dönüşlerinde üniversitemiz de görev alarak, bilim dallarının kurucu kadrolarının oluşturulması ve kurumlaşmasında çok önemli bir yol oynamışlardır. Bazı gençlerin Atatürk Döneminde Eski Çağ Bilimleri gibi, ülkemizin zengin kültür mirasının ortaya çıkarılması ve araştırması açısından büyük önem taşıyan özel bir bilim alanının çeşitli uzmanlık dallarına yönlendirmesi belki de tarihte benzeri görülmemiş bir uygulama olup Yüce Önder'in dehası ve ileri görüşlülüğünün bir ürünüdür. Elinizdeki kitapçık, Gazi Mustafa Kemal'in söz konusu hümanist projesini ve bu kapsamda yurt dışında öğrenim gören birinci nesil Eski Çağ Bilimcilerimizi özellikle yeni kuşaklara tanıtmayı amaçlamaktadır.

- Özata, Metin, *Atatürk, Bilim ve Üniversite*, 2013, 240s., Tübitak Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaffettir, cehalettir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız; ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının gelişimini anlamak ve ilerlemelerini zamanında takip etmek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki ilim ve fen dilinin çizdiği kuralları, şu kadar bin yıl sonra, bugün aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilim ve fennin içinde bulunmak demek değildir." Mustafa Kemal Atatürk

- Şarman, Kansu, *Türk Promethe'ler: Cumhuriyet'in Öğrencileri Avrupa'da*, 2015, 419s., İş Bankası Yayınları, İstanbul.

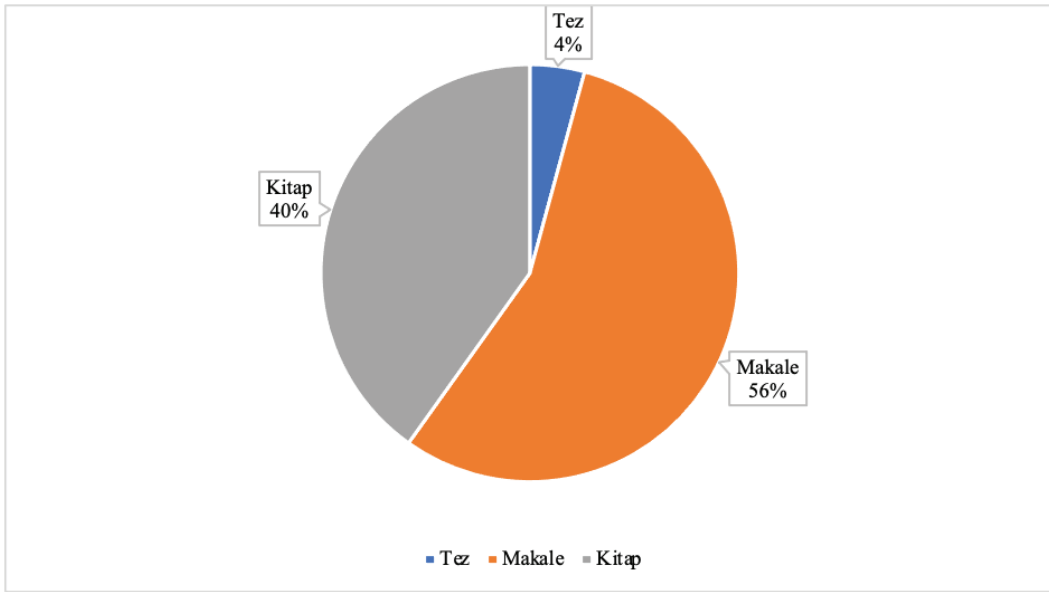
KAPAK ARKA YAZISI: Atatürk döneminde Avrupa'da öğrenim görüp, sonradan yurdumuzda görev alan öğretim üyelerinin bazılarının öğrencisi, bazılarının da okuyucusu olmaktan hep kıvanç duydum. Enver Ziya Karal, Bedrettin Tuncel, Afet İnan ve Mahir Canova gibi bu kitapta tanıtılan birçok bilim, kültür ve sanat adamı, Avrupa'dan döndükten sonraki yaşamlarıyla hem kişiliğimizi etkilediler hem de Türkiye'nin öncü eğitimcileri olarak ufukumuzu açtılar. Kansu Şarman'ın bu değerli kişiler hakkında yaptığı çalışma önemli bir boşluğu dolduracak." - Sami Önal "Sizi bir kıvılcım olarak gönderiyorum, volkan olup dönünüz!" Yetenekli öğrenciler Atatürk'ün bu sözleriyle Avrupa'nın çeşitli ülkelerine uğurlanır. Amaç, Cumhuriyetin kalifiye eleman ihtiyacına cevap bulmak ve Batı tarzında eğitim almış yeni bir nesil yetiştirmektir... Kansu Şarman'ın bu titiz çalışmasında 1925-1945 yılları arasında çeşitli branşlarda Avrupa'da eğitime gönderilmiş ve döndükten sonra kendi alanlarının öncü isimleri olmuş 40 kişinin Avrupa günlerine ait tanıklıktan, mektuptan, belgeleri ve fotoğrafları yer

alıyor. Avrupa öğrencilerinin anılarında, yeni cumhuriyetin gençlerinin çalışma heveslerini, Batılı değerlere uyum çabalarını ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden çok önce başlayan Avrupa ile bütünleşme girişimlerinin temel taşlarını bulacaksınız.

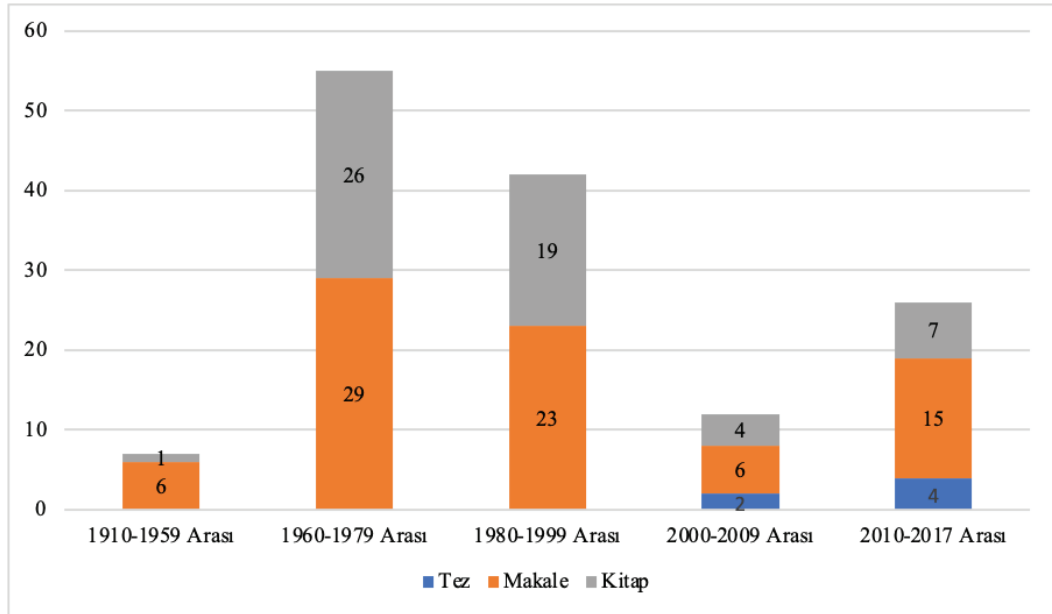
4. “Başkaldırı, İsyan ve Eylemler” Teması

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı bibliyografik çalışmada yüz kırk iki (142) eser, “Başkaldırı, İsyan, Eylemler” isimli alt temada değerlendirilmiştir. Alt temalar içerisinde nispi olarak ikinci sayısal çoğunluğa sahip tema olduğu görülmüştür. Bu alt temaya dahil edilen eserlerin türlere göre tasnifinde ağırlığı yetmiş dokuz (79) makale (%56) ile, makale türü çekmektedir. Kitap türünde ise elli yedi (57) kitap bu alt temaya dahil edilebilmiştir. Tüm kitaplar içerisinde %18'lik ağırlıkla yine en çok kitap çalışması bulunan ikinci alt tema olarak isimlendirilebilir. Tez çalışmaları ise yine çalışmanın genelinde olduğu gibi en az üretim (6) olan tür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 20: “Başkaldırı, İsyan, Eylemler” Temasına Ait Eser Türleri

Dönemsel olarak bu alt temadaki çalışmalara bakıldığında zaman, 1960-1979 yılları arasındaki dönemden sonra aşağı doğru azalan bir eğrinin olduğu görülmektedir. Tezler son iki dönemde görünürlüğü artan tür olarak göze çarpmaktadır. Tez çalışmalarının hepsinin yüksek lisans tezi olduğu, herhangi bir doktora çalışmasının olmadığı görülmektedir. Makale çalışmaları bakımından 1960-1979 yılları en çok makalenin tasnif edildiği dönem olmuştur. Bu dönem içerisinde yedi (7) makale ile 1968 yılı tüm yıllar bazında en çok makalenin yazıldığı yıl olduğu söylenebilir. Bununla birlikte makale çalışmaları her dönemde bu alt temada eser bulunan bir durum arz etmektedir. Kitap çalışmaları ise bu duruma paralel olarak, yine her dönem kendini göstermiş tür olarak kaydedilebilir. En çok kitap çalışmasının tasnif edildiği 1960-1979 yılları arası dönemde, 1969 yılı yedi (7) kitapla en çok kitap tasnif edilen yıl olmuştur.

Grafik 21: “Başkaldırı, İsyan, Eylemler” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından bu alt temadaki tezlere bakıldığında; öğrenci hareketlerinin incelenmesi, yeni toplumsal harekette yeni gençlik hareketleri, protesto gençliği, militan gençlik ve muhalif gençlik gibi ana temalarda içerik üretilmiştir. Bu alt temada gençliğin başkaldırısı ve eylemlerini konu alan çalışmalar derlenmesinden dolayı farklı ülkeleri inceleyen çalışmalar da dahil edilmiştir. Bunun örneği olarak Ade Solihat'ın Marmara Üniversitesi'ndeki 2000 yılında yaptığı çalışması gösterilebilir. Solihat çalışmasında Endonezya'da 1998 yılını odak alarak öğrenci çalışmaları sosyolojik bir tahlile tabi tutmuştur. Bununla birlikte ülkemizde toplumsal hareketleri canlı kılan gençliğe ilişkin çalışmalarda bir boyutuyla yeni gençlik olarak tanımlanabilecek 2000 sonrası gençlik Munise Nur Aktan'ın çalışmasında ele alınmıştır. Bir bakıma gençlik hareketlerinin iz düşümü Cumhuriyet'ten 2000'lere kadar incelenip yeni gençliğe dair farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ece Köse ise 2015'teki çalışmasında eski veya yeni gençlik hareketleri tartışmasının, sosyalizasyon süreçleri ve gençlerin eğilimleri doğru okunmadan gerçekçi bir zemine oturmayacağı kanaatindedir. Bir diğer çalışma ise Ragıp Sayar'ın Polis Akademisi Başkanlığı'nda yaptığı, örgüt tarihi bağlamında PKK'nın gençlik yapılanmasını incelediği çalışma, bir eylem, başkaldırı temaları ile ilişkilendirilerek okunabilir. Sayar çalışmasında, gençlerin 2010-2013 yılları arasında PKK'nın militan temin etme rolü üzerinden örgüte katılma pratiklerini incelemiştir. Bu alt temada tez çalışmaları nispeten az olmasına karşın çalışılan konular itibarıyla geniş bir çerçeve sunmaktadır. Bu çerçevede Fatma Kurt'un 2009 yılında yazdığı, eylemler içinde olan protesto gençliğinin, kendi kimliğini ifade etme aracı olarak giysileri ve yaptığı etkileri ele aldığı çalışma örnek olarak gösterilebilir.

Makale çalışmaları açısından eserlerin içeriğine bakıldığında 1968 yılının bir kırılma oluşturduğu görülmektedir. 1968 yılından önceki çalışmalarda daha çok devrimler ve gençlik ilişkisi incelenmiştir. Gençlik olayları ile yerel bir olay Hasan Tan tarafından 1965 yılında ele alınmıştır. Bunun yanında gençlik hareketlerine ilişkin bir tarihçe sunması açısından ise Pedagoji Cemiyeti Dergisi'nde yazar bilgisine ulaşılamayan çalışma, 1968 yılı öncesi gençlik olayları ile ilgili sınırlı ça-

lışmaları yansıtmaktadır. 1968 yılı sonrasında üniversitedeki öğrenci olaylarına ilişkin çalışmaların arttığı gözlenmektedir. Bu çalışmalarda öğrenci olaylarının tahlili, sebep olan durumların tespiti, gençlik hareketlerinin gelişim seyri ve tarihçesi, politika ve çözüm önerileri, olayların psikolojik yönü gibi geniş bir yelpazede konuya değinildiğı görölmektedir.

Odak konular itibariyle, 1968 yılında Pierre Emmanuel ve Tahsin Yücel'in Fransa'daki öğrenci ayaklanmalarını gösterdikleri çalışma, 1970 yılında P. Hourcade'in Almanya'daki öğrenci hareketlerini anlattığı çalışma, 1985 yılında Gürhan Uçkan'ın gençliğı işsizlik ve gençliğin karşı çıkışını Batı Avrupa ölkeleri üzerinden ele aldığı çalışma, 2002'de Hikmet Asutay'ın Eski Doğı Almanya'da gençlik hareketlerini incelediğı çalışma; yurtdışındaki gençlik hareketlerini inceleyen çalışmalar olarak tasnif edilmiştir. Bir diğerk odak konu, gençlik olaylarında belirli bir döneme/konuya odaklanan çalışmalardır. Adnan Öğüd'ün 1942 Türkiye'sinde "Ekim Seferberliğı" ne karşı üniversite öğrencilerinin düşüncelerini yansıttığı çalışma, Edmondson Jr. Ramsaur'un 1962'de 1908 yılında II. Meşrutiyet'in zeminini hazırlayan 'Genç Türkler'i konu aldığı çalışma, Hasan Tan'ın Kızılay'daki gençlik olaylarını tahlil ettiğı çalışması, Ercan Yaşa'nın İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrenci eylemlerini ele aldığı çalışma, Ertan Ünal'ın 1933 yılındaki Wagon-Lits olayını ele aldığı çalışma, Begüm Uzun'un Quebec öğrenci grevlerini incelediğı çalışma, Fatih Demirel'in Osmanlı Devleti'ndeki "Dârülmualimin-i Âliyede Fenn-i Terbiye Dersi"ne yönelik öğrenci isyanlarını ele aldığı çalışma ve son dönemlerde yoğunlaşan "Gezi Parkı Olayları" ile ilgili yapılan çalışmalar bu duruma örnek verilebilir. Gençlerin internet teknolojisi ile örgütlenebildiğı ve eylem yapılabilirliklerinin arttığı sonucunu gösteren yeni gençlik çalışmalarını tahlil eden Lüküslü (2011), bu anlamda farklı bir eylem pratiğıne dikkat çekmiştir. Makalelerin içeriğı anlamında son örnek vereceğimiz çalışma ise; Nihal Mamatoğlu ve Orhan Kaya'nın ortak çalışması olan ölçek çalışmasıdır. Bu çalışma 2017'de yayımlanması itibariyle ölçek çalışmaları için yeni ve önceki çalışmalar için farklı bir zemine oturmaktadır.

Kitap çalışmalarının içeriklerine bakıldığında, "gençlik" kelimesinin birçok farklı isimle sıfatlandırıldığını görmekteyiz. Bu sınıflandırmaların bazıları şunlardır: "kazanda kaynayan gençlik, asi gençlik, özgürlükçü gençlik, başkaldıran gençlik, öğrenci gençlik, kuşatılmış gençlik" gibi. Kitap çalışmalarındaki konulara bakıldığında makale çalışmalarına paralellik gösterdiği söylenebilir. Makalelerden farklı bir şekilde 1968 Haziran gençlik olaylarında dönemin Başbakanı Süleyman Demirel özelinde yazılmış iki kitap bulunmaktadır. Birisi Semih Onat tarafından kaleme alınan "Üniversite Olayları ve Demirel" kitabı iken diğeri ise Başbakanlık tarafından basılan Süleyman Demirel'in olaylarla ilgili meclis konuşmasının özeti mahiyetinde olan kitaptır. Bu çalışmalara benzer olarak, Gökçer Tahincioğlu ve Kemal Göktaş'ın 2012 ODTÜ öğrenci olaylarına ilişkin dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bir çıkışı üzerinden 11 yıllık Ak Parti iktidarı sürecinde gençlikle ilişkili olaylar ele alınmıştır.

Makale konularına benzer olarak kitap çalışmalarında da Türkiye'de gençlik olaylarının tarihçesinin incelendiğı çalışmalara yer verilmiştir. 1968 olaylarının ertesi yılında Muammer Taylak tarafından kaleme alınan eser bu anlamda ilk kitap çalışması denilebilir. Diğerk taraftan "68 öğrenci olaylarının" ertesinde güncel olayları incelemek adına eserlerde ortaya çıktığı görölmektedir. Zira bu durum öğrenci ayaklanmaları tarihi boyunca aynı şekilde seyretmiş, güncel değerlendirmeler hemen kitaplarda işlenmiştir. Bu güncel olayların takibi yurtdışındaki öğrenci olaylarını inceleme-

ye de evrilmiştir. 1968 yılındaki Can Kolukısa'nın Fransa'daki öğrenci olaylarını incelediği çalışma ile 1969 yılındaki Coşkun San'ın Almanya'daki öğrenci olaylarını incelediği çalışma ve Howard W. Young'ın 1971 tarihindeki Amerikalı öğrencileri örneklediği çalışma bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Kitap çalışmalarında, ilk olarak öğrenci olaylarının bilimsel açıdan incelendiği vurgusu/iddiası Hikmet Altuğ, Kazım Arısan ve Özcan Köknel tarafından yazılmış “Öğrenci Hareketlerinin Bilimsel Yönden Araştırılması” isimli çalışmadır. Bu çalışmada değişen toplum ve değişen gençlik çıkarımından kaynaklanarak geçmiş ve güncel olayların incelenmeye çalışılmış olduğu görülmektedir. Bu anlamda Ahmet Taner Kışlalı'nın 1974 yılındaki çalışması da örnek verilebilir. Bir araştırma çalışmasını kapsayan bu eserde Atatürk ve Hacettepe Üniversitelerinde araştırma yapılmış, öğrenci olaylarının ortak özellikleri ve öneriler sunulmuştur. Bu alt temada bu tarz çalışmalara dikkat çekilmesinin sebebi için; henüz o tarihlerde araştırma eserlerinin bir tez olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir. Bu bağlamda Nephane Saran'ın 1975'teki çalışması ve Tanzer Sülker Yılmaz'ın 1997'deki çalışması örnek verilebilir.

4.1. Tezler

- Solihat, Ade, *Endonezya'da Üniversite Öğrenci Hareketlerinin Sosyolojik Analizi (1998 Yılı Örneği)*, 2000, Yüksek Lisans, 98s., Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Kurt, Fatma, *1950'lerden Günümüze Protesto Gençliğinin Giyime Etkileri*, 2009, Yüksek Lisans, 146s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haliç Üniversitesi.

ÖZET: 1950'lerden günümüze protesto gençliğinin giyime etkileri adlı yürütülen çalışmada; 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkan, yaşadıkları olumsuzluklara bazı kesimlerin (siyahlar, işçi sınıfı, göçmenler, etnik gruplar vb.) yaşadıkları sıkıntılara duyulan tepkilerini çeşitli yöntemlerle dışa vurmuşlardır. Toplumun bazı kesimleri tepkilerini giysi aracılığıyla yapmışlardır. Giysi aracılığı ile kimlik arayışlarını ifade etmeleri, bunların amaçları, toplumsal düzen içerisine dahil edilmeleriyle nasıl birer moda materyali haline geldiği görülmüş; günlük hayatta göremediğimiz nedenleriyle toplumsal eğilimlerin ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır.

- Aktan, Munise Nur, *Des Gardiens de la République Aux Acteurs Sociaux Autonomes? La Transformation des Mouvements de Jeunesse Après 2000 à l'Exemple de "Genç Siviller" et de "Kronik Muhallif"* (Cumhuriyet'in Muhafızlarından Özerk Toplumsal Aktörlere mi? 2000'li Yıllarda "Genç Siviller" ve "Kronik Muhallif" Örnekleriyle Gençlik Hareketlerinin Dönüşümü), 2011, Yüksek Lisans, 104s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Galatasaray Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmada modern Türkiye tarihi boyunca önemli bir siyasal ve muhalif kimlik olarak inşa edilen gençliğin serüveni ile küreselleşme ve neoliberalizmin etkisiyle 2000'lerde ortaya çıkan yeni "genç" toplumsal hareketler incelenmiştir. Çalışmamızın ana eksenini 2000'lerde farklı politik-muhallif bir dil kullanmayı tercih eden ve yeni iletişim teknolojilerini -özellikle interneti- aktif olarak kullanan yeni "genç" toplumsal hareketler oluşturmuştur. Cumhuriyet'in ilanından sonra farklı

dönemlerde ortaya çıkan gençlik hareketleri ele alınarak, Türkiye’de gençliğin siyaset sahnesindeki yeri ve politik anlamda yaşadığı evrim tarihsel bir çerçevede incelenmiştir. Yeni “genç” toplumsal hareketleri incelemeyen evvel, Türk siyasal yaşamının önemli aktörlerinden biri olan gençliğin tarihini incelemek bugünü ve yaşanan dönüşümü anlama adına faydalı olmuştur.

- Sayar, Ragıp, *PKK/KCK’nın Militan Temininde Gençlik Yapılanmasının Rolü*, 2014, Yüksek Lisans, 156s., Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Polis Akademisi Başkanlığı.

ÖZET: 1974 yılında Öcalan ve aynı üniversitede okuyan bir grup arkadaşı tarafından Ankara’da temeli atılan PKK/KCK, 40 yıla yakın bir süredir ülke gündemini her anlamda meşgul etmektedir. Kuruluşu itibarıyla bizzatihi bir gençlik kalkışması olan bu örgüt, gençliğe ayrı bir önem vermiş ve bu alandan yetiştirdiği kadrolar ile kendisini ayakta tutmasını bilmiştir. Gençlik yapılanmaları PKK/KCK için pek çok açıdan büyük öneme sahiptir. Bu açıdan bireylerin gençlik yapılanmasının örgütün militan kadrolarına giden yolda ne türden bir işleve sahip olduğunu öğrenmesi büyük önem arz etmektedir. PKK/KCK, 2007 yılı sonrasında, gençlik yapılanmalarını kamuoyuna legal bir oluşum, bir siyasi partinin gençlik kolları gibi tanıtmaya gayreti içerisinde olmuştur. Ne var ki bu yapılanma bütün faaliyet ve eylemlerini KCK üst yönetiminden gelen talimatlar doğrultusunda gerçekleştirmektedir. Bu durum örgüt üyelerince bizzat ifade edilmektedir. Gençlik yapılanması içerisinde faaliyet gösterdiği gerekçesiyle örgüt üyeliğinden ceza alan yüzlerce insan bulunmaktadır. Üniversiteye geldiği ilk yıllarda çevresinde oluşan siyasi atmosferin de etkisinde kalarak bu türden faaliyetlere bulaşan birçok genç, daha sonra kendilerini çok ciddi iddianamelerin içerisinde bulmaktadır. Çalışmada öncelikle gençlik yapılanmalarının örgüt tarihi içerisinde hangi merhalelerden geçtiği ve örgütsel hiyerarşi içerisinde nasıl bir fonksiyona sahip olduğu irdelenmiştir. Bu noktada özellikle örgüt tarafından gençlik yapısına yüklenen militan temin etme rolü üzerinde durulmuştur. Bunun devamında 2010-2013 yılları arasında Ankara’da gençlik yapılanması içerisinde yer almış olanlardan hareketle bir profil çalışması yapılmıştır. Son olarak, bireylerin hangi saiklerle bu yapıya dahil olduğu ve kollukla muhatap olduktan sonra nasıl bir yol izlediği incelenmiştir.

- Köse, Ece, *Üniversite Gençlerinin Toplumsal Hareketlere Katılım Biçim ve Dinamikleri: Ankara’da Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerine Bir Araştırma*, 2015, Yüksek Lisans, 256s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırma, toplumsal hareketleri “eski” ve “yeni” olarak nitelendirerek sürdürülen kuramsal tartışmaların, somut toplumsal hareket örneklerinin niteliklerini anlama ve açıklamada ne ölçüde yeterli olduklarını sorgulamaktadır. Bu sorgulama genel olarak sol/sosyalist olarak nitelendirilen öğrenci gençlik hareketi içinde yer alan öğrenci gençlik örgütlerinin mensubu olan ve Ankara’da siyasal faaliyet gösteren bireylerden derlenen ampirik verilere dayandırılmıştır. Araştırma verileri 14’ü kadın, 18’i erkek olmak üzere 7 farklı öğrenci gençlik örgütünden toplam 32 bireyle derinlemesine mülakat yapılmak suretiyle derlenmiştir. Mülakatlar sürecinde örgütlü öğrenci gençliğin eylem konuları, bir eylemi gerçekleştirmeden önce onları harekete geçiren unsurlar, eylemlerini planlama ve uygulama süreçleri, eylemler ile dile getirmek istedikleri, eylemler sırasında hissettikleri duygular gibi konular, ilgili bireylerin kendilerini kim olarak tarif ettikleri ve içinde yer aldıkları öğrenci gençlik örgütleri-

nin yapısı ve kültürü üzerine ilişkisi içinde ele alınmıştır. Her ne kadar kendileriyle mülakat yapılan bireylerin anlatımları ile sınırlı olsa da araştırma bulguları göstermektedir ki, bu örgütlerin nihai amaçları ve değerleri, kendilerini önceleyen sol/sosyalist öğrenci gençlik hareketleri ile bir benzeşme ve süreklilik ilişkisi içinde var olmaya devam etmektedir. Bu benzeşmeyi ve sürekliliği sağlayan en önemli mekanizma ise sosyolojide toplumsallaşma denilen süreçtir. Aile ve tanıdık çevresinden başlayarak bu toplumsallaşmayı sağlayan ve sürdüren birçok etken veya araç ve bunlar arasında da çok yönlü ve katmanlı, karmaşık ilişkiler vardır. Ancak, bu kapsamda etkisine işaret edilmesi gereken en önemli sosyalizasyon aşaması veya süreci öğrenci gençlik örgütüne dâhil olunduktan sonra geçirilen ve eylemcilik kültürünün öğrenildiği, bunun beceriye ve eyleme döküldüğü süreçtir. Bu nedenle araştırma, sonuç olarak, sosyalizasyon süreçleri yeterince dikkate alınmadığı müddetçe, öğrenci gençlik hareketleri açısından toplumsal hareketlerde “eski” ve “yeni” tartışmasının veya “süreklilik” ve “kesinti” tartışmasının başarılı bir şekilde yapılmasının mümkün olmadığını öne sürmektedir.

- Ulusoy, Öykü, *The White-Collar Participants of Gezi: The Relationship of The Corporate Youth with The Movement, Discourse and Collectivity (Gezi Hareketinin Beyaz Yakalı Katılımcıları: Kurumsal Gençliğin Eylem, Söylem ve Kollektiviteyle İlişkisi)*, 2015, Yüksek Lisans, 97., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez neoliberal politikaların ve çalışma kültürünün beyaz yakalıların sosyo-politik davranışları, siyasi tutumları ve kolektif direniş araçlarına olan etkisine odaklanıyor ve Gezi Parkı sürecindeki deneyimlerini göz önüne alarak kurumsal hayatta çalışan şehirli gençliğin sosyal ve siyasi beklentilerini mercek altına alıyor. Tez, bu grubun Gezi eylemlerindeki ağırlığı veya nüfuzu hakkında ön kabullerde bulunmadan sahip oldukları varsayılan barışçıl ve örgütsüz Gezi jenerasyonu imgesinin ağırlık ve popülerlik kazanmasının sebeplerini araştırıyor. Tez için yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle beyaz yakalı gençliğin Gezi Parkı işgali sırasında yaşadıklarına eğiliyor ve katılımcıların düşünce yapılarını yorumlarken neoliberal özne kavramını tartışıyor. Bu tezde prekarizasyon ve neoliberal özne odak grubu olan eylemcileri karakterize eden ve Gezi eylemlerindeki uysal muhalif tutumlarının sosyo-ekonomik tabanı, başlıca sebebi ve hatta üreticisi olarak değerlendirilmiştir.

4.2. Makaleler

- Asaf, Burhan, *İnkılâbımız ve Gençlik*, 1931, Türk Yurdu Dergisi, 29(233), 46-50, Ankara.
- Akmanlar, Kenan, *Gençlik ve Enerjisi*, 1936, Kaynak Dergisi, Balıkesir, (36), 913.
- Ülken, M., *Devrim ve Gençlik*, 1938, Dıranaz Dergisi, Sinop, (25), 8.
- Günay, Kazım, *İnkılâplar Karşısında Gençlik*, 1939, Başpınar Dergisi, Gaziantep, (1), 5-6.
- Ögüd, Adnan, *Ekim Seferberliğinde Üniversitelinin Sesi*, 1942, Yurd Üniversiteliler Dergisi, 2(3-4), 2-3, İstanbul.
- Kavur, Ekrem Şadi, *Tıbbiyeli ve Genç Türklerin İstibdada Karşı Hürriyet Mücadelesi*, 1952, Dürim Dergisi, 27(8), 378-380, İstanbul.
- Ramsaur, Edmondson Jr., *Genç Türkler, 1908 İnkılabını Hazırlayan Hadise ve Çalışmalar*, 1962, Belleten, 26(102), 392-404, Ankara.

- Robin, Gilbert, *Başboş Gençlik*, 1963, Varlık Dergisi, İstanbul.
- *Gençliğe Gösterilen Amaçlar: Türkiye'deki Gençlik Hareketlerinin Tarihçesine Bir Bakış*, 1965, Pedagoji Cemiyeti Dergisi, 1(3), 157-160, İstanbul.
- Tan, Hasan, *Kızılay'daki Gençlik Olaylarının Bir Tablolu*, 1965, Forum Dergisi, (269), Ankara.
- Hamitoğulları, Beşir, *Dışarıdaki Öğrencilere Baskılar*, 1967, Forum Dergisi, 20(234), 8-9, Ankara.
- Hızlan, Doğan, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri (Youth Movements in Turkey)*, 1968, *Ne İstiyoruz? (What Do We Want?)* içinde, Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ünal, Ertan, *Yakın Tarihimizde Gençlik Hareketleri*, 1968, Hayat Tarih Mecmuası, 1(3), 67-74, İstanbul.
- Arolat, Osman S., *Bizde Gençlik Olaylarının Gelişimi*, 1968, Yeni Ufuklar, 17(199), 16-25, İstanbul.
- Tosun, Kemal, *Öğrenci Gösterileri ve İş Hayatı*, 1968, İstanbul Ticaret Odası, 11(512), 3, İstanbul.
- Emmanuel, Pierre ve Yücel, Tahsin, *Öğrenci Ayaklanması (Fransa'da Bunalım)*, 1968, Cep Dergisi, 2(22), İstanbul.
- Ergin, Feridun, *Profesör Öğrenci Mücadelesi*, 1968, Türkiye İktisat Gazetesi, 16(800), 1, Ankara.
- Ayiter, Kudret, *Üniversitelerimizdeki Öğrenci Hareketlerinin Ardından*, 1968, Sümerbank Dergisi, 6-7(71-73), 1-2.
- Akder, Necati, *İdeal Buhranı ve Üniversite Anarşisi*, 1970, Türk Kültürü Dergisi, 8(94), 40-79, Ankara.
- Klett, Michael ve Paroy, Faiz, *Gençliğin Sevk ve İdareciliğe Meydan Okuması*, 1970, Sevk ve İdare Dergisi, 5(54), 17-23.
- Hourcade, P., *Almanya'da Öğrenci Sorunları ve Öğrenci Hareketleri*, 1970, Türk Kadını Dergisi, 5(55), 22-23, Ankara.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Rejim Açısından Araştırılması Gereken İki Sorun: Gençlik Hareketleri ve Sandık Başına Gitmeyen Seçmenler*, 1971, Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi Semineri, 73-84.
- Berger, Bennet, *Öğrenci Huzursuzluğu ve Uzanış Gençlik Çağı*, 1971, Ufuk Dergisi, 4(1).
- Taşöz, Emel, *Öğrenci Hareketleri (Mülkiyeliler Birliği Yarışması Mansiyon Ödülü)*, 1972, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 4(27), 32-33, Ankara.
- Klett, Michael ve Paroy, Faiz, *Gençliğin Sevk ve İdareciliğe Meydan Okuması*, 1973, İktisat ve Ticaret İlimleri Dergisi, 11(71), 34-36.
- Klett, Michael, *Gençliğin Sevk ve İdareciliğe Meydan Okuması*, 1973, Batı Eğitim Kurumu Dergisi, 1(9), 32-44.
- Nirun, Nihat, *Öğrenci Hareketlerinin Sebepleri*, 1975, Türk Kültürü Dergisi, 13(153-155), 265-279, Ankara.
- Laçiner, Ömer, *Değişen Dünya İçinde Öğrenci Olayları*, 1975, Birikim Dergisi, (1), 50-55, İstanbul.

- Ervardar, Fehamettin, *Yüksek Öğretim Alanındaki Boykotların Görülen ve Görülemeyen Kayıpları*, 1976, Türkiye İktisat Gazetesi, 24(1185), 4-7, Ankara.
- Alkan, Türker, *Öğrenci Eylemleri*, 1976, Çağdaş Atılım Dergisi, 1(3), 39-41.
- Duru, Zeki Ömer, *Öğrenci Hareketleri Hakkında Politika ve Ötesi*, 1976, Bayrak Dergisi, 23(745), 9-11, Ankara.
- Özmen, Münci, *Öğrenci Olaylarına Bakış*, 1976, Halkoyu Dergisi, 10(116), 25-32, Ankara.
- Öymen, Hıfzırahman Raşit, *Öğrenci Olayları ve Nedenleri*, 1977, Eğitim Hareketleri, 22(258-259), 1-2/36-37, Ankara.
- Dinçmen, Kriton, *Türkiye'deki Gençlik Hareketlerinin Psikolojik Yönü*, 1979, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Tıp Bülteni, 1(2), 3-6, İstanbul.
- Şaylan, Gencay, *Ülkemizde Gençlik Örgütlerinin Sosyal ve Politik Temelleri*, 1979, 1. Ulusal Gençlik Sorunları Sempozyumu, Ankara.
- Dericioğlu, Müjgan, *Eğitim Açısından Yüksek ve Orta Öğretimde Terör ve Çözüm Önerileri*, 1980, Abdi İpekçi Semineri (Türkiye'de Terör), Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 97-112, İstanbul.
- Garan, Muvaffak İhsan, *Üniversite Olayları*, 1981, Milli Kültür Dergisi, 3(4), 21-22, Ankara.
- Akay, Ömer, *Üniversite Yapısı ve Öğrenci Hareketleri*, 1984, Yeni Olgu Dergisi, 3(5), 42-44, Ankara.
- Kökten, Yıldız, *Marjinal Muhalefet Yoğurt mu? (Gençlik ve Toplum Üzerine)*, 1984, Yeni Olgu Dergisi, 4(10), 38-40.
- Uçkan, Gürhan, *Batı Avrupada Gençlerin El Konulan Geleceği*, 1985, Yarın Dergisi, (51), 24-25, Ankara.
- *Haklı Savaşlarda Gençlik*, 1985, Yarın Dergisi, 22, Ankara.
- Ergün, Mustafa, *Gençlikten Hareket*, 1985, Çağdaş Eğitim Dergisi, 10(99), 7-9, Ankara.
- Esgin, Ali, *Demokrasi Savaşımında Gençlik*, 1986, Yarın Dergisi, 54, 8-9, Ankara.
- Güler, Ali, *Gençlerin Türk Toplumuna Yabancılaşması ve Anarşizm*, 1987, *Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu+* içinde (1985), Milli Eğitim Bakanlığı, 204-211, Ankara.
- Çağlar, Arif, *Uluslararası Terörizmin Hedefi Olarak Türkiye ve Türk Gençliği*, 1987, *Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu+* içinde, Milli Eğitim Bakanlığı, 161-162, Ankara.
- Çivi, Selma, *Gençlik Olaylarında Kişilik Özellikleri*, 1987, *Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu* içinde, Milli Eğitim Bakanlığı, 75-79, Ankara.
- *Çağdaş Bir Ülkede Gençliğin Devletten Beklentileri*, 1988, Milliyet Sanat Dergisi, (204), 10-11, İstanbul.
- Çavdar, Tevfik, *Fransız Devrimi, Genç Türkler ve Ahmet Şuayp'ın Dizi Yazısı*, 1989, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 13(109), 3-5, Ankara.
- Bora, Tanıl, Denizmen, Süleyman ve Dikkatli, Serdar, *Öğrenci Hareketinin Sorunları Üzerine*, 1989, Birikim Dergisi, (7), İstanbul.

- Denizmen, Süleyman ve Dikkatli, Serdar, *Öğrenci Hareketi Üzerine Bir Deneme*, 1990, Birikim Dergisi, (9), İstanbul.
- Yaşa, Ercan, *İstanbul Üniversitesi'nde Öğrenci Eylemleri*, 1990, Birikim Dergisi, (9), 86-87, İstanbul.
- Anadol, Zihni T., *Hür Gençlik, Hücreler ve Tabutluklar*, 1995, Tarih ve Toplum Dergisi, 23(135), 47-49, İstanbul.
- Taşkın, Yüksel, *Öğrenci Hareketinin Seyri Üzerine...*, 1995, Birikim Dergisi, (73), 83-84, İstanbul.
- Can, Talip, *Yükseköğretimde Öğrenci Olayları*, 1996, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 2(4), 531-538, Ankara.

ÖZET: Türkiye'de 12 Eylül 1980 askerî yönetimiyle kesilen öğrenci olayları, aradan geçen 16 sene sonra tekrar belirmeye başlamış görünüyor. Toplum, yazılı ve görsel basının olayları dikkat çekici biçimde yansıtmısıyla öğrenci olaylarını yakından izliyor. 1968'li yıllardan üniversite öğrencisi olan ve kendilerini 68'li kuşak olarak niteleyen o zamanın gençleri, şimdinin yetişkinleri hem kendi çocuklarına hem de üniversiteli gençlere dikkatli olmalarını öneriyor; bu tür olayların görünmeyen yüzüne dikkat etmelerini istiyor. Medyada görülen taşlı-sopalı, yüzü maskeli gençlerin polisle çatışması, olayların zaman zaman şiddet ve tahrip boyutlarına varması halka, "biz bu filmi daha önce görmüştük, sonucu bizi nereye götürdü, biliyoruz" dedirtiyor. Bu çalışmada öğrenci hareketlerinin kısaca tarihsel geçmişi değerlendirilecek, nedenleri analiz edilmeye çalışılarak önerilerde bulunulacaktır.

- Türkdoğan, Orhan, *Kapitalistleşme Sürecinde Öğrenci Beklentileri*, 1996, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, (114), 5-13, İstanbul.
- Aymaz, Göksel, *Gençliğin Marjinal Grupları ve Gündelik Yaşamın Politikası*, 1998, Evrensel Kültür Dergisi, (83), 38-40, İstanbul.
- Özdal, Hakkı, *Gençlik Hareketinde Kültürel Farklılıklar*, 1998, Evrensel Kültür Dergisi, (83), 36-37, İstanbul.
- Çiçek, Hikmet, *Cuma Türban Gösterileri ve Müslüman Gençlik Plâtformu*, 1999, Batı ve İrtica, Kaynak Yayınları, 216-222, İstanbul.
- *Türkiye'de Gençlik Örgütleri ve Gençlik Sorunları Üzerinde Mr. Hicter Raporu*, 2000, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, (42), 68-74, İstanbul.
- Asutay, Hikmet, *Öğrenci Hareketleri ve Jeans Yazını*, 2000, Dil Dergisi, (98), Ankara.
- Arı, Saffet ve Benli, Ferit, *Gençlik Muhalefatinin Günümüzdeki Anlamı*, 2001, Birikim Dergisi, (142-143), 124-135, İstanbul.

ÖZET: Türkiye'de üniversite gençliği ve politika ilişkisi üzerine düşünülenler, yazılıp çizilenler ister istemez '60'lı ve '70'li yılların gölgesini taşımıştır. Bunda şaşılacak bir şey de yoktur aslında; zira söz konusu dönemlerde sadece kitlesel öğrenci hareketleri ortaya çıkmakla kalmamış, bu hareketler o yıllardaki radikal değişim taleplerinin en kuvvetli taşıyıcısı ve dillendiricisi olmuştur. Bu memleketin sol politik kültürünü, dilini, ritüellerini şekillendirmede gençlik hareketleri başlıca etken olmuştur. Dolayısıyla öğrenci hareketleri değerlendirilirken, aradan yıllar geçmiş olsa bile hep o yıllara atıflar,

o günlerle kıyaslamalar yapılır. 12 Eylül sonrasında üniversite kaynaklı muhalefetin durumu tartışılırken de hep geçmişe oranla belli bir düşüşün yaşanmakta olduğu vurgulanmış, bu geri çekilişin nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Kimileri 12 Eylül'ün baskıcı uygulamalarını vurgulamış, kimileri darbenin yarattığı apolitik ortama atıf yapmıştır. Ancak uzunca bir müddet üniversite gençliğinin politik rolü ve misyonuna ilişkin temel kabuller sorgulanmamıştır. Mevcut durum, bu rol ve misyondan geçici, konjonktürel bir uzaklaşma olarak değerlendirilmiş, koşulların ya da kimi yanlış politikaların değiş(tiril)mesi ile gençliğin, yeniden anlamlı ve etkili bir politik güç olarak ortaya çıkacağı varsayılmıştır.

- Asutay, Hikmet, *Eski Doğu Almanya'da Gençlik Hareketi ve Gençlik Romanları*, 2002, Dil Dergisi, (114), Ankara.
- Ersoy, Erhan, *Sosyal Yapı Problemleri Karşısında Gençlik ve Protesto Hareketleri*, 2003, Toplumsal Yapı, Turan Yayınları, İstanbul.
- Ünal, Ertan, *Türkiye'deki İlk Büyük Gençlik Hareketi Wagon-Lits Olayları*, 2003, Popüler Tarih Dergisi, 3(30), 70-75, İstanbul.
- Lüküslü, Demet, *Bilişim Teknolojileriyle Örgütlenen Gençlik Hareketleri ve Yeni Bir Siyaset Arayışı*, 2011, *Katılımın "e-hali" Gençlerin Sanal Alemi+* içinde, Alternatif Bilişim, 48-68, İstanbul.
- Göksoy, Ekin Can, *Üniversite Gençliğinin Yükselen Muhalefetine İçeriden Bir Bakış*, 2011, Birikim Dergisi, (264-265), 35-42, İstanbul.
- Turan, Mustafa, *Balkan Harbi Öncesinde Rumeli Islahatı Talepleri ve Gençliğin Tepkisi: Darü'l-Fünun Nümayişi*, 2012, Türk Yurdu Dergisi, (303), 166-169, Ankara.
- Gökler, Bahar, *Gezi Parkı Eylemleri ve Gençlik: Bireysel ve Toplumsal Kimlik*, 2013, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 20(2), 131-134, Ankara.
- *Gezi Parkı'yla Yatıp Kalkarken: Üniversite Öğrencileri Yaşananları Değerlendiriyor*, 2013, Mimarlık Dergisi, (373), 29-32.
- Uzun, Begüm, *Quebec Öğrenci Grevi ve Yeni Gençlik Siyaset(ler)i: Kayıp Bir Kuşak mı, Genç Olmaktan Kaynaklanan Deneyimler Üzerinden Aktivizmin Yeniden İnşası mı?*, 2013, Birikim Dergisi, (287), 87-96, Ankara.
- Kekevi, Serkan, *Dağda PKK-Sokakta YDG-H: Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi İncelemesi*, 2014, 21. Yüzyıl Dergisi, 8(67), 60-68, Ankara.
- Dinçer, Hülya ve Kıvılcım, Zeynep, *Öğrencilerin İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü: Üniversitelerde Disiplin Soruşturmaları*, 2014, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 12(45), 108-118, Ankara.

ÖZET: Türkiye'de özellikle siyasi iktidara muhalif söylemler ekseninde gündemden düşmeyen ifade ve örgütlenme özgürlüğü, akademik özerkliğin güvenceye alındığı, demokratik, çoğulcu yapılar olması beklenen üniversitelerin özneleri öğrenciler bakımından ayrı bir öneme sahip. Üniversitelerde öğrencilerin ifade ve örgütlenme özgürlüklerini sınırlamak için en sık başvurulan yol, üniversite yönetimlerince açılan disiplin soruşturmaları.

- Canatan, Kadir, *Gezi Eylemlerini ve Gençliğini Anlamak!*, 2014, Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 4(7), 59-74, Malatya.

ÖZET: Siyasal yönü öne çıkartılan Gezi eylemleri, farklı boyutlarıyla derinlemesine irdelenmesi gereken bir hadisedir. Bu eylemlerin ortaya çıkış ve gelişim sürecinin daha anlaşılır olabilmesi için toplum kesimleri açısından irdelenmesi ayrı bir öneme sahiptir. Kendine has özellikleri olan ve toplumsal hadiselerde farklı roller üstlenen gençlik açısından bu tür hadiselerin ele alınması hem hadisenin daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır hem de gençlik hakkında önemli bilgiler verecektir. Bu çalışmada Gezi eylemleri ve bu eylemler üzerinden gençlik farklı bir yaklaşımla ele alınacaktır.

- Arslanalp, Mert, *Yerinde Duramamak: "Apolitik" Üst-Orta Sınıf Gençlerin Gözünden Gezi ve Sokak Siyaseti*, 2014, Birikim Dergisi, (302), 48-58, İstanbul.
- Tanyaş, Bahar, *Gençler ve Politik Katılım: Gezi Parkı Eylemleri'nde "Apolitik" Nesil*, 2015, Eleştirel Psikoloji Bülteni, (6), 25-50, İstanbul.
- Demirel, Fatih, *Dârülmualimîn-i Âliyede Fenn-i Terbiye Dersi ve Bir Öğrenci İsyanı*, 2015, Belleten, 79(284), 319-334, Ankara.

ÖZET: The Second Constitutionalist Period is very different and vivid in terms of social, economic, political and military affairs. Reform attempts were made during the period in education field alongside with other fields. Following the foundation of the first civil modern education institutions by Sultan Mahmud II, Dârülmualimîn (School of Teacher Training) was opened to train teachers for these institutions. With the establishment of the first "dârülmualimîn" in 1848, pedagogical experiences were increased. The first years of the 1900s witnessed to important developments in terms of teacher training and pedagogy. Remarkable developments in terms of structural reforms and curriculums of the Dârülmualimîn took place during The Second Constitutionalist Period. The course Usûl-i Tedris (Teaching Methods) in the curriculum of Dârülmualimîn was replaced with Fenn-i Terbiye (Educational Sciences) after The Second Constitutionalist Period. This change gave way to various problems. Besides, discipline issues taking place at education institutions of The Second Constitutionalist Period were different from the prior ones. The aim of this study is to analyze the place of Usûl-i Tedris and Fenn-i Terbiye courses in the curriculum of Dârülmualimîn; the application of Fenn-i Terbiye course during The Second Constitutionalist Period; professional and educational understanding of prospective teachers; the relationship between school administrators, teachers and students; the approach of the school administrators to the discipline issues and the change in discipline issues. The facts that the teachers and students of Dârülmualimîn understood the importance of teaching and learning art; that students lacked some Usûl-i Tedris; that the school administrators supported the teacher in a discipline issue; that the students protested the school all out and had the guts for this action; that the students were all expelled from the school and later excused to return to school were very interesting.

- Muti, Öndercan, *"Gençler Birçok Şeyi Yazıyorlar. Kendilerine Roller, Bir Slogan Belirliyorlar": 19 Ocak Kuşağı ve Bellek Talepleri*, 2015, Toplum ve Bilim Dergisi, (132), 150-161, Ankara.

ÖZET: Bu makalede Hrant Dink'in katledilmesinin 1990 civarı doğumlu Ermeni gençlerin siyasi angajmanı üzerindeki etkisi tartışılmaktadır. 19 Ocak, Türkiye'de geniş bir yaş grubunun doğrudan deneyimlediği ilk tarihsel olay olarak, özellikle 1990 civarı doğumlu Ermeni gençlerin duygu ve düşünce ortaklığı kazanmalarına yol açmış ve hatta yeni bir Ermeni politik kuşak doğurmuştur. Türkiye solu içerisinde örgütlenmiş '78 kuşağı' mensubu Ermenilerle bu genç kuşak arasında bir süreklilik gözlenmektedir ve söz konusu süreklilik içinde bu genç kuşağın örgütlenmesinde Ermeni kimliği önemli bir rol oynar. Söz konusu vurgu bu kuşağın Gezi Parkı eylemleri sırasında 'bellek talepleri' olarak niteleyebileceğimiz itirazlarıyla da uyumludur. 2007'den beri yaşanan siyasi hareketlilik, olanak halinde bir 19 Ocak kuşağı doğurmuş ve Gezi Parkı eylemleri de bu kuşağın biçimlenmiş bir politik bütün olarak ortak tepki ve taleplerini ortaya koyabildiği bir fırsat yaratmıştır.

- Baysu, Gülseli, *Gezi Protestolarına Katılanların Politik Profilleri ve Demokratik Tutumları*, 2017, Türk Psikoloji Yazıları, 20(Özel Sayı), 78-95, Ankara.

ÖZET: Gezi Parkı protestoları uluslararası medyada çoğunluğu Müslüman olan bir ülkedeki laik ve İslamcı gruplar arasındaki bir çatışma olarak görülmüş ve Türkiye'deki demokrasinin geleceği hakkında şüpheler uyandırmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın sosyal kimlik ve kolektif eylem kuramları temelinde iki amacı vardır: (1) ortak politik kaygıya, yani protestoya katılım nedenlerine ve katılım biçimlerine, yani gerçekleştirdikleri eylemlere, göre katılımcıların politik profillerini tanımlamak ve (2) bu profildeki kişilerin farklı demokratik tutumları ne derece benimsediklerini araştırmak. Protestolar devam ederken internet üzerinden yürütülen araştırmaya 645 eğitimli, şehirli genç-yetişkin katılımcı katılmıştır. Katılımcıların politik kaygılarının ve farklı katılım türlerinin örtük sınıf analizi yöntemi ile analizi sonucunda dört farklı politik profil ortaya çıkmaktadır. Özgürlükçüler ve laikler demokrasi, kadın hakları ve çevre gibi konularda ortak kaygılarını dile getirmektedir. Ancak özgürlükçüler azınlık hakları, laikler ise daha çok etnik ve (laikliğe yönelik) dini tehdit konularında kaygılanmaktadır. Her iki grup da protestoya katılmış olmakla beraber, özgürlükçüler doğrudan katılım, laikler ise (tencere ve tava ile ses çıkarmak gibi) dolaylı katılım yollarını tercih etmişlerdir. Orta yollar (veya muhafazakâr laikler) de demokrasi, kadın hakları ve çevre konusunda kaygı duymaktadır. Protestolara tutum olarak destek verseler de doğrudan ya da dolaylı olarak katılımları sınırlıdır. Son olarak, muhafazakârlar, diğer konularda daha az kaygı duysalar da protesto-temelli polis şiddeti gibi konularda kaygılarını dile getirmiş; doğrudan değil sosyal medya üzerinden politik katılımı tercih etmişlerdir. Ayrıca, politik profillerin demokratik tutumlarına bakıldığında, özgürlükçülerin kapsayıcı ve çok kültürlü bir demokrasiyi en çok benimseyen grup olduğu görülmektedir. Çalışmanın sonuçları günümüz protestoları ve katılımcılarına olduğu kadar, bunların demokrasi ile ilişkisine de ışık tutmaktadır.

- Kaya, Orhan ve Mamatoğlu, Nihal, *Kolektif Eylem Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*, 2017, Nesne Psikoloji Dergisi, 5(9), 111-129, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı; Türkiye'de kolektif eylem çalışmalarında kullanılabilecek, psikometrik özellikleri görgül olarak ortaya konmuş, pratik ve uygulaması kolay bir kolektif eylem ölçeğini literatüre kazandırmaktır. Bu çalışma çeşitli üniversitelerde öğrenimine devam eden toplam 505 katılımcı

ile gerçekleştirilmiştir. Kolektif Eylem Ölçeği (KEÖ) araştırmacı tarafından; çeşitli protesto davranışları ve sosyal medya etkinliklerini de kapsayan toplam dokuz ifadeden oluşmaktadır. Ölçek verisi uygun yöntemlerle analiz edilmiştir. İlk olarak, Direct Oblimin rotasyonu ile yapılan faktör analizi sonunda KEÖ'nin iki alt faktörü olduğu görülmüştür. Bu alt faktörlere yüklenen ifadelerin içeriği ile tutarlı olarak; "bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler" ve "bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemler" isimleri verilmiştir. Ölçeğin iç güvenilirliğinin tatmin edici olduğu görülmüştür. Ayrıca KEÖ'nin ölçüt bağıntılı geçerliliğine bakmak için Kimlik İşlevleri Ölçeği bir ölçüt olarak alınmış; her iki ölçeğe ait alt ölçekler ve toplam ölçek puanları arasındaki ilişkilerin anlamlı düzeyde olduğu bulunmuştur.

4.3. Kitaplar

- *Ankara Nümayişi ve Biz*, 1948, 37s., Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği eserde küçük bir grubun zaman zaman kendi şahıs ve zümre çıkarlarına, çabuk heyecanlanan, gösteri coşkunluğu ile iradelerini kaybeden genci kıskırtmakta olduklarını ve çıkarlarına set çekeceğini düşündükleri kişi ve kurumlar aleyhine tertip ve tahriklerde bulunduklarını, halkın ve tüm gençliğin yandaşları olduğunu söylediklerini göz önüne alarak Derneğin bu konulardaki tutumunu ve aklı başında Türk gençliğinin ve halk topluluğunun onların yanında olmadıklarını kanıtlamayı amaçlıyor.

- Berberoğlu, Arif, *Kazanda Kaynayan Gençlik*, 1962, 63s., Nefasat Matbaası, İzmir.
- Çankaya, Şükrü, *Asi Gençlik*, 1967, 63s., Yenigün Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Asi Gençlik, genç nüfusumuz ve onların kıymetli velileri için Şükrü Çankaya tarafından "50 Yılın Raporu" üst başlığı ile yazılmış bir ibret vesikası aslında. Eserde, o dönem gençliğinin karşı karşıya kaldığı tehlikeler birtakım ibret hikâyeleri yoluyla, kurgusal olarak anlatılmış. Bunların hemen hepsinin, toplu taşıma araçlarında ya da iki cinsin bir arada bulunduğu parti ve eğlence ortamlarında maruz kalınabilecek "bozucu ve yozlaştırıcı" haller olduğu dile getirilmiş.

- Kolukisa, Can, *Fransa'da Mayıs Patlaması (Parişte Gençliğin Ayaklanması)*, 1968, 132s., Kıtış, İstanbul.
- Onat, Semih, *Üniversite Olayları ve Demirel*, 1968, 158s., Sega Yayınları, Ankara.
- Demirel, Süleyman, *Başbakan Süleyman Demirel'in Hükümet Adına Millet Meclisinde Üniversite Olayları ile İlgili Genel Görüşme Dolayısıyla 24 Haziran 1968 Tarihinde Yaptığı Konuşmanın Özeti*, 1968, 14., Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- SBF Öğrenci Derneği, *Gençlik Hareketleri*, 1969, 10s., Ser Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Eserde, son günlerde dünya gençliğinin hareket halinde olduğu ve ilerici hareketlerin başında bulunduğu anlatılmakta ve Türkiye'deki durum da incelenmektedir. Her ülkede toplumsal gerçeklerden kaynaklanan gençlik hareketleri arasında ortak yönler vardır ve ayrıca sosyo-ekonomik ve ideolojik kaynaklıdır.

- Taylak, Muammer, *Öğrenci Hareketleri: Saltanat, 2. Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyet'te*, 1969, 311s., Başnur Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Bugünün öğrenci hareketleri, rahatsız bir toplumun, daha geniş bir deyimle, insanlığın belirli bir aşamadan sonra içine düştüğü çıkmazların doğal bir tezahürü olmuştur. Mübalağasız, bütün dünyayı kaplayan ve aynı zamanda etkili ve etkili olduğu ölçüde de düşündürücü olan öğrenci hareketlerinin önemini yurdumuz açısından da teslim etmem icap eder. Öğrenci hareketlerinin bugünkü aşamasında nedenleri yanında, tarihin yapraklarında kalmış geçmiş yılların öğrenci hareket ve olaylarını da bilmekte çeşitli faydalar mevcuttur. Geride bıraktığımız öğrenci hareketlerini ve olaylarını bulup çıkarmak bir hayli zor olmaktadır. Çünkü, öğrenci hareketleri çok defa toplumun diğer sorunlarıyla iç içe tezahür ettiği için, bunları ayıklamak, bir hayli emek sarf etmeyi gerektirmektedir. Kaynakların azlığı ve bu görüşle hazırlanmış eserlerin yokluğu ve öğrenci kuruluşlarının belgeleri saklayıp değerlendirmekteki ihmalleri bu işi büsbütün güçleştirmektedir.

- *Üniversite Olayları*, 1969, 76s., Sermet Matbaası, İstanbul.
- San, Coşkun, *Son Yıllarda Alman Üniversitelerinde Öğrenci Hareketleri*, 1969, 49s., Başnur Matbaası, Ankara.
- Bulutay, Tuncer, *Türkiye'deki Son Öğrenci Hareketleri Üzerine Bazı Düşünceler*, 1969, S.B.F. Yayını, Ankara.
- İstanbul Üniversitesi, *Üniversite Olayları: İstanbul Üniversitesi'nin Belgelere Dayanan Açıklaması*, 1969, 76s., Sermet Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Üniversitemizde cereyan eden olayların ve yapılan reform çalışmalarının kamuoyuna yeter şekilde aksettirilmemiş olduğunun anlaşılması bu kitabın yayınlanması zarureti ortaya koymuştur. Gerçekten, memleketin kaderine etkili çok kimsenin dahi, hâlâ, İstanbul Üniversitesinin reform tasarısını Hükümete ilk sunan teşekkül olduğunu, tasarıda tam gün çalışma esası dahil çeşitli reform hükmünün yer aldığını bilmediği müşahade olunmuştur. Olayların içyüzünü açıklamak ve yanlış anlamaları bertaraf etmek amacıyla hazırlanan kitapta okuyucuyu sıkacak uzun açıklamalar yerine vesikaların dile getirilmesi tercih edilmiştir.

- Tezcan, Mahmut, *Memleketimizin Yükseköğrenim Kurumlarında Öğrenci Hareketleri ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar*, 1969, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Giritli, İsmet, *Gençlik Hareketleri ve Ötesi*, 1970, 63s., Garanti Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Dünyanın hemen her tarafında gençlik hareketinin yeni bir sosyal ve siyasal kuvvet olarak belirmesi çağımızın karakteristiğidir. Başkaldırıları siyasal hayatın geleneksel modellerini reddetmektedirler. Öğrenci ayaklanma ve çatışmaları geride bırakılan yıllarda hemen hemen bütün dünyayı sarsmıştır, üniversite gençliğinin politika sahnesinde görülmesi hem yeni hem de sosyal güç olarak belirmesi herkesi şaşırtan bir hızla olmuştur. Çağımızda yükseköğrenim gençliğinin toplumlarında adeta meydan okumasının ana nedeni, demokratik düzen içinde, eğitim ve kitle haberleşmesi yolu ile edindikleri bilgiler ve prensipleriyle etraflarında gördükleri gerçekler arasındaki

farktır. Unutulmaması gereken, gençliği her zaman karakterize eden nitelik cesaretle ve hesapsızca kafa tutması ve protesto etmesidir. Çağımızda gençlerin uyanıklık ve sabırsızlığı, bilgi ve kültürleri dolayısıyla daha bilinçli, güçlü, yaygın ve organize bir hal almıştır.

- Bican, Mehmet, *Devrim İçin Gençlik Hareketleri*, 1970, 181s., Güvendi Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençler ne istiyor? Okuyan, okumayan, bilen, bilmeyen, aydın, aydın olmayan herkesin, her fırsatta sorduğu soru bu. Boykot yapan, fakülteleri yerle bir eden, sokaklarda, meydanlarda, düzenin bozukluğunu haykıran, bu yolda polise karşı durmaktan çekinmeyen; sırasında canını harcayan bu gençler ne istiyorlar? Başlangıçta sloganları “bozuk eğitim düzenine paydos”tu. Bugün ise “her bakımdan bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye... Tüm Anadolu halkının mutluluğu” diye haykırıyorlar. Evet ne istiyor bu gençler? Neyi yıkmak, yerine neyi koymak istiyorlar? İşte Mehmet Bican, tam üç yıl bu sorunun cevaplandırılması için gençlerin arasında dolaştı. Gençlerle, onların liderleriyle konuştu. Bu kitap bir bakıma bu sorunun cevabıdır.

- Altuğ, Hikmet, Arısan, Kazım ve Köknal, Özcan, *Öğrenci Hareketlerinin Bilimsel Yönden Araştırılması*, 1970, 64s., Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye’de öğrenci hareketinin başlangıcı 1876’da Talebe-i ulûm hareketleridir. Saltanat devrinde başlayan hareketler Harbiye, Bahriye, Askeri Tıbbiyede özgürlük mücadelesi olarak sürdürülmüş, gençler açık ve gizli birçok siyasi olaylara karışmışlardır. Küçük Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti’ne karşı aldığı tavır üzerine 1912 yılı Ekim ayının birinci günü Darülfünun öğrencilerinin yürüyüşü, Birinci Cihan Harbinden sonra İzmir’in işgalinin protestosu, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nda İstanbul’da halkı uyarmak ve Anadolu’ya silah kaçırmak için örgütleniş, 1928 Milli Talebe Birliği aracılığı ile Vatandaş Türkçe konuş, Yerli malı kullanalım kampanyalarını yürüyüşleri, 1937’de Hatay için Ankara ve İstanbul’da düzenlenen büyük mitingler, 1938’de Atatürk’ün ölümü üzerine Taksim’de toplanarak onun eserini devam ettireceklerine yemin edişleri bu hareketlere bazı örneklerdir. 1960’tan sonraki gençlik hareketleri: 1. Üniversite reformu ile ilgili hareketler, 2. Ülke sorunları ile ilişkin hareketler, 3. İdeolojik eylemler şeklinde gruplanabilir. Türkiye’de öğrenci huzursuzluğunun kaynağını toplumun hızlı bir şekilde değişmekte olan sosyal organizasyonunda aramak gereklidir. Fertlerin içinde yaşadığı çevre bir taraftan kültür yapısını diğer taraftan sosyal yapıyı ihtiva eder. Dengeli bir toplumda genellikle kişilerin içinde büyüdüğü çevrenin bu iki yönü birbirleriyle ahenkli bir ilişki içindedirler.

- Young, Howard W., *Amerikalı Öğrenciler Protesto İfadesi Olarak Şiddeti Reddediyorlar*, 1971, 3s., Amerikan Basım ve Kültür Merkezi, Ankara.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Öğrenci Ayaklanmalarının Nedenleri ve Rejim Sorunu ile İlişkisi*, 1972, 240s., Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Zileli, Gün, Karşılayan, Ali, Çalışlar, Oral ve Enç, Erdal, *Gençlik Devrim İstiyor Teslimiyete Hayır*, 1974, 30s., Aydınlık Yayınları, Ankara.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Öğrenci Ayaklanmaları*, 1974, 223s., Bilgi Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Son yıllarda değişik gelişme düzeylerindeki, farklı rejimlere sahip olan ülkelerde görülen öğrenci hareketleri bazı ortak özellikler göstermektedir. Bu özelliklerin ağırlıklarının ülkeden ülkeye değişmesi ve bir özelliğin ötekini ikinci plana atması durumu olabilir, fakat temelde birtakım ortak nedenler vardır. Eserde, öğrenci ayaklanmalarının bir rastlantı olmadığının kanıtlanması ve sorunlara çözüm yolları bulunması amaçlanmıştır. Konu Çağdaş Öğrenci Hareketlerinin Ortak Nitelikleri -Çağdaş Öğrenci Hareketlerinin Siyasal Hayattaki Yeri ve Bu Yeri Belirleyen Etkenler- Atatürk ve Hacettepe Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma ana başlıkları altında incelenmiştir. Toplumsal barış ve siyasal kararlılık ancak toplumdaki tüm güçlere güçleri oranında etkili olabilecek yasal hakların tanınmasıyla mümkündür. Araştırma öğrencilerin toplumdaki geleneksel güçlerden farklı bir güç olarak ortaya çıkmaya başladıklarını göstermektedir. Öyleyse öğrenci ayaklanmalarıyla doğan bunalımların tekrarlanmaması için gereken tedbirler belirlenirken, bu durum ve çatışmanın kuşaksal niteliği ve temelindeki etkenler göz önüne alınmalıdır. 1. Öğrenci gençliğinin sorumsuzluğundan şikâyet edildiğine göre, amaç onları sorumluluklara dolayısı ile yetkiye ortak etmek olmalı, 2. Kişi, sürekli ve hızlı bir değişme içindeki dünyada yaşamı boyunca kendi kendini şekillendirecek, yeniden yapacak şekilde hazırlanmalı, 3. Yükseköğrenim ve hatta lise öğrencilerine, gençlik enerjilerini yapıcı yollardan kullanma olanağı sağlanmalıdır.

- Duan, Le, *Devrim Sürecinde Kadın ve Gençlik*, 1975, 57s., Tan Yayınları, Ankara.
- Saran, Nephân, *Üniversite Gençliği: Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Yapısı ile Öğrenci Hareketlerinin Teorik ve Deneyisel Seviyede Açıklanması*, 1975, 163s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Araştırma, araştırmada çalışan öğrencileri eğitmek ve öğrencinin sosyo-kültürel özelliklerini bilimsel yollarla belirlemek amacıyla yapılmıştır. Kitapta konular İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi -Öğrenci eylemleri- Öğrenci hareketleri ve anomie teorisi ile ilişkisi ana başlıkları altında verilmiştir. Verilen bilgiler 1969-1972 yılları arasında yapılan çok geniş bir araştırmanın küçük bir bölümü olup, İstanbul Üniversitesine bağlı Edebiyat Fakültesi, İşletme Fakültesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi-Çapa Tıp Fakültesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesinde yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Genelde Türkiye’de, özellikle İstanbul’da olagelen öğrenci huzursuzluğunun kaynağını. Toplumun hızla değişmekte olan sosyal organizasyonunda aramak gerekir. Kişi önce yaşadığı yakın çevrenin, sonra içine girdiği birinci ve ikinci derece grupların karşılıklı etkisi ile kişiliğini geliştirmekte ve sosyokültürel yapı, kişinin şahsiyetini, toplumun kültür yapısını devam ettirecek şekilde etkilemektedir. Düzenli bir toplumda genellikle kültürel gayelerle, kişileri bu gayelere götüren yollara verilen değer dengelidir. İşte bu denge bozulduğu zaman, kişiler ne pahasına olursa olsun, toplum tarafından onaylansın veya onaylanmasın, istenen kültürel hedeflere kendilerini ulaştıracak vasıtaları kullanacak, toplumca reddedilen yollara sapacaktır.

- Ural, İbrahim, *Gençlik Pazarı*, 1976, 284s., Yarı Açık Cezaevi Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Eserinin bir nevi derlemeden ibaret olduğunu söyleyen yazar, kitapta esas olarak Türkiye'deki öğrenci olaylarını ele almakla birlikte, bunların dünyadaki öğrenci olaylarından soyutlanamayacağı gerekçesiyle, zaman zaman bir bütün olarak incelemekte ortak yanlarına ve ayrıldığı noktalara değinmektedir. Kesin genellemelerden çok olayların görünüş ve ortaya çıkış biçimleri ile sunulmasına özen gösterilmiştir. Aradan uzun süre geçtiği için unutulmuş öteki ülkelerdeki öğrenci hareketleri ile, ülkelerin bu hareketleri nasıl değerlendirdiklerini ve önlediklerini belirtmek amacıyla 12 ülke esas alınmıştır. İncelemeler sonucu, öğrenci hareketlerinin kolayca önlemediği görülmüştür.

- İsen, Can Kaya, *Öğrenci Olaylarının Temelinde Yatan Gerçekler*, 1977, 30s., Divan Matbaacılık, İstanbul.
- Stoletov, V. N., Kon, I. S., Blyahman, L. S., Poşatayev, V. V., Zamoşin, Y. A. ve Volkov, G. N., *Toplum ve Gençlik*, 1977, 183s., Konuk Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Çağdaş kapitalist toplumlarda güçlü bir demokratik potansiyel oluşturan ve kapitalist sistemin bunalımlarından derin bir şekilde etkilenen gençliğin ana eğilimleri, kapitalist sisteme karşı tepkilerini dile getiren protesto biçimleri ve eğitim-öğretim sisteminden bekledikleri, gençliğin sorunlarına nasıl bir demokratik yaklaşımla eğilmek gerektiği ve gençlerin sağlıklı bir yönelim kazanmalarının koşulları; eğitim-öğretim sistemi ile üretim faaliyetleri arasındaki ilişki ve yeni toplumun kurulmasında gençliğin rolü, vb. sorunlara ışık tutan bu kitabın, önemli bir ihtiyacı karşılayacağı kanısındayız.”

- Zedung, Mao, *Gençlik Hareketinin Yönü*, 1977, 32s., Eylem Yayınları, İstanbul.
- *Gençlik Örgütlenmesinin İlkeleri ve Türkiye*, 1978, 51s., Genç Öncü Yayınları, Ankara.
- Gökçe, Birsen, *Üniversite Öğretim Üye ve Yardımcılarına Göre Üniversite Öğrenci Olaylarının Nedenleri ve Çözüm Yolları (Prof. Dr. İbrahim Yasa'ya Armağan)*, 1983, 31s., S.B.F. Yayını, Ankara.
- Demirci, Selim, *Öğrenci Kırımı*, 1985, 39s., Yarı Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yaşadığımız günler içinde yaklaşık 40 bin üniversite öğrencisinin okullarıyla ilişkisi kesiliyor. YÖK acımasız bir hızla çalışıyor. Sudan gereçlerle öğretim hakkının yok edilmesi karşısında nasıl susabilir? On binlerce gencin geleceğinin yok sayılmasına karşı çıkabilmek için ilk sorun iyi kavranması gerekiyor. Bu kitapta, “Atılmalar” ın nedenleri, yasadışılığı, sonuçları ve karşı çıkılması için neler yapılabileceği araştırılıyor. “Öğrenci Kırımı”, akademik bir sorunun siyasal bir soruna dönüşmesinin öyküsü içinde, üniversite öğrencileri, aileleri ve araştırmacılar için kaynak bir kitap olarak hazırlandı.

- Kolektif, *Söz Gençlerin*, 1986, 256s., Milliyet Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitaptaki yazılar, 1985 yılı “Uluslararası Gençlik Yılı”nda Milliyet Sanat Dergisinde yayımlanmıştır.

- Ural, Ahmet ve Zeki, Hasan, *Gençliğin Akademik ve Siyasi Mücadelesi*, 1988, 130s., Yeni Aşama, Ankara.
- Kolektif, *Toplumsal Mücadelede Gençlik*, 1989, 48s., Yöneliş Yayınları, İstanbul.
- Şener, Sami, *Türkiye’de Gençlik Olayı*, 1991, 183s., Timaş Yayınları, İstanbul.
- Habermas, Jürgen, *Rasyonel Bir Topluma Doğru: Öğrenci Protestosu, Bilim ve Siyaset*, 1992, 150s., Vadi Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Frankfurt Okulu ve eleştirel teorinin 1960’lardan başlayarak önemli bir ismi haline gelen; kamuoyu, epistemoloji, siyaset, felsefe ve toplum bilimlerinde çağdaş düşüncenin önemli bir figürü olarak gündemdeki yerini her zaman koruyan Jürgen Habermas’ın, Türkçe’ye kazandırılan bu ilk kitabı, öğrenci protestosu, bilim, ideoloji ve teknik konularında çokça sözü edilen ancak yeterince bilinmeyen birtakım düşüncelerin sunulduğu bir bağlam olma özelliği taşıyor.

- Kolektif, *Gençlik Hareketi ve Görevler*, 1992, 245s., TÖZ Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlik tüm toplumdaki ulusal ve sınıfsal baskının yanı sıra eğitimde, işinde, evinde, sosyal ilişkilerinde, düzenin polisi, yasaları, gerici dayatmaları vb. karşısında birçok yönden ek ve daha ağır bir baskı altında. Mücadeleye atılması, devrim ve sosyalizm safında yer alması için fazlasıyla neden var. Kavga alanlarında yeterince yer almamasını ise daha çok örgütsüzlüğüne bağlamak gerekiyor. Hareketin var olan durumuyla yetinmeyen: kendiliğinden kabarışları beklemeyi değil süreçlere daha bilinçli ve daha örgütlü bir mücadeleyi bugünden gerçekleştirmeyi hedefleyen: her türlü küçük burjuva yılgınlığına ve tasfiyeciliğe, “çok laf az iş” üretmeye karşı komünarca atılım ruhunu egemen kılmaya çalışan bir çizginin kimi köşe taşlarını bulacaksınız bu broşürde.

- Kolektif, *Demokratik ve Özgür Bir Lise İçin Rapor 1: Bu Yıl Olmasın!*, 1992, 126s., Barikat Gazete ve Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: İsterler ki bütün o kötü şeylerden uzak duralım, kuzu gibi olalım, her şeyden ödü kopan tavşan gibi olalım, her renge uyan bukalemun gibi, her şeyi taklit eden maymun gibi, karnını doyurmaktan öte derdi olmayan sığır gibi olalım. Oysa... İnsan olsak daha iyi değil mi? Düşünen, sorgulayan, aklından öte sınır tanımayan gerçek insanlar olsak.

- *Liseli Gençlik Özgürlük Yürüyüşünde*, 1994, 79s., Varyos Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “ÖSS-ÖYS, öğrenciler ve aileleri için tam bir korku günüdür. Sofralardan, sağlık harcamalarından kısacası en zorunlu ihtiyaçlardan kısılarak harcanan paralarla yapılan hazırlı-

ğin yeterli olup olmayacağı, sınavı kazanmaya yetip yetmeyeceği meçhuldür. Sonuçta bu süreç hem sınava hazırlanan genç hem de aileler bakımından yıpratıcı, stres yüklü, uykusuz gecelerin egemen olduğu bir endişe ve korku dönemidir. Oysa ÖSS-ÖYS günleri, tıpkı 6 Kasımlar, 1 Mayıslar gibi burjuvazi açısından bir kâbus gününe dönüştürülebilirdi.” “Kapı çalıyor. Açıyoruz. Uzun boylu, esmer, pos bıyıklı birisi meraklı bir şekilde içeri bakıyor. “Hoş geldiniz” deyince içeri giriyor. Yoldaşlardan birisi “babam” diyor! Bizim şen-şakrak yoldaş sus pus olmuş bir kenarda oturuyor. Baba ise hiç konuşmuyor. Çekingen bakışlarla etrafı inceliyor. Yanına gidip “eylemimizi nasıl buluyorsunuz?” diyorum. Kesik kesik, “ben bu tür işlerden anlamam” dedikten sonra susuyor. Daha fazla ısrar etmiyorum. Sigara uzatıyorum, almıyor. Kendi kendime, “anlaşılan bizden pek hoşlanmadı, yoldaşımın da evde canına okuyacak” diyorum. Bir yoldaş sazı alıp halk ezgilerinden çalıyor. Baba yavaş yavaş açılıyor ve bir sigara tütürüyor. Biraz sonra ise sazı yoldaştan alarak eski parçalardan çalıyor. Kızından da kendisine eşlik etmesini istiyor. Az önceki sıkıntım, yerini ferahlığa bırakıyor. Bir yandan da başka babaları, aileleri düşünüyorum.”

- Kazbek, Şamil, *Türk Devrimi ve Gençlik*, 1995, 160s., Nam Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Günümüz Türkiye gençliği için kayıp kuşak denilemezse bile büyük oranda gençliği çalınmış, gençlik olmaktan çıkarılmış bir kuşaktır. Bunun için Türkiye gençliği önce gençliğini kazanmak için mücadele etmelidir. Türkiye gençliği kendisinden zorla alınan şeyleri zorla geri almasını bilmelidir.

- Köse, Metin, *Yeni Nesil Yeni Toplum*, 1995, 308s., Ravza Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir hareketin başarı kazanması belirli kanunlara tabidir. Önce bir kadro yetişir, kitleyi teşkilatlar, davasını topluma kabul ettirir; toplumsal nitelik kazandırır. Her dava bir öncü kadro eliyle başlar ve yürür. O halde kadro nedir, nasıl hazırlanır, nitelikleri nedir, diğer cemiyet ve cemaatler arasında yeri neresidir; takip edeceği metot, tatbik edeceği strateji nasıldır; hedef nedir, tespit ettiği ana hedefler nelerdir? Bu küçük kitap, bu sorulara cevap vermek, teşkilatlanmanın alfabesi olmak çabasını taşıyor.

- Vaneigem, Raoul, *Gençler İçin Hayat Bilgisi El Kitabı*, 1996, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Hayat yaratıcılık (kendini gerçekleştirme), aşk (iletişim) ve oyundur (katılım). Bu üç projenin birbirinden ayrıldığı yerde iktidar yeşerir; baskısı artar. Gündelik hayata açıkça değinmeden, aşktaki yıkıcılığı ve zorunlulukların reddindeki olumluluğu anlamadan devrimden söz edilemez. Bir insanın yirmi dört saatinde tüm felsefeden daha fazla gerçek vardır! İnsan, günün her saatinde yaratıcılığını yaşayabilir. Kendiliğindenlik, yaratıcılığın varoluş tarzıdır, dünyayı değiştirme isteminin, şiirin önkoşuludur. Tek otorite, insanın kendi dolaysız deneyiminin bilincidir. Gündelik hayatta herkesin binlerce kez sergilediği yaratıcılık yanında sanat eserleri nedir ki? Devrimci bir perspektif ışığında hayatı zenginleştirmek; vermenin zevkini yeniden keşfetmek, burjuva sınıfının ürünü olan mübadeleye karşı proletaryanın soylulardan miras aldığı armağanı öne çıkarmak, öznenlikten ve benlikten yola çıkarak her şeyi yeniden inşa etmek, kölesiz efendi olmak, aşktaki hazzı toplumsal ha-

yatta yeniden yaratmak anlamına gelir. Gerçek katılıma dayalı yeni bir toplum, liderleri, hiyerarşiyi ve kendini kurban etmenin reddine; hakiki bir kendini gerçekleştirme özgürlüğüne ve saydam toplumsal ilişkilere dayanacaktır. “Can sıkıntısından başka kaybedecek bir şeyimiz yok, oysa kazanacağımız haz dolu bir dünya var” diyenlerin El Kitabı...

- Türkyılmaz, Tufan Ata, *Gençlik ve Eğitim Üzerine- Demokratik Öğrenci Muhalefetine Bakış*, 1997, 352s., Gökkuşluğu Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlik bir ayna, toplumun aynası; kökenindeki sınıf ve katmanlarla, o an içinde yer aldığı noktaya kadar toplumsal sorunları yansıtıyor. Dolayısıyla her genç bulunduğu noktada, toplumu yaşıyor, soruyor, sorguluyor ve dönüştürmek için uğraşıyor. Yönetenlerin tornasından geçmek ya da geçmemek ikileminde, Özgür-Demokratik Üniversite ve Parasız Eğitim talepleriyle Demokrasi Mücadelesinde yerini alıyor. Kitapta eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesi dünü, bugünü ve geleceğe ilişkin önermeleriyle bir kez daha tartışmaya açılıyor.

- Yılmaz, Tanzer Sülker, *Türkiye’de Gençlik Hareketleri*, 1997, 428s., Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Elinizdeki araştırma, yeryüzündeki ilk anti-emperyalist halk savaşımının başladığı 1919 yılından 12 Eylül 1980’e uzanan süreci kapsamaktadır. Türkiye’de bu zaman dilimi içerisinde yaşanan sosyo-politik olayların genel atmosferi verilirken gençlik hareketlerinin çıkış noktalarının, gerekçelerinin, eylemlerin, amaçlarının ve varılan sonuçların derli-toplu bir biçimde sunulması hedeflenmiştir. Yaşananlar değerlendirilirken çeşitli görüşleri, inançları taşıyan kişilerin, grupların, örgütlerin birbirinden farklı yorumlarına yer verilmiş, taban tabana zıt düşünceleri ileri sürenlerin dile getirdikleri bir arada sunulmaya çalışılmıştır. Bunlardan bir kısmına yazarın katılması olası olmasa da değişik perspektiflerin okuyucuya yansıtılması için bu gerekli görülmüştür. Eksikleri tamamlamak için getirilecek yapıcı eleştirilere saygımız sonsuz... Önyargılı, sık görüşlü, dar çerçeveli “üstatlar” ise gölge etmesinler, başka ihsan istemez.

- Taylak, Muammer, *Türkiye’de Öğrenci Hareketleri*, 1997, 354s., Hamle Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bugünün gençliğini iyi tanıyabilmek için, tarih içindeki olayları ve hareketleri öğrenmek, gençlik yaşlarını geride bırakmışlarla, halen genç olan kişiler için faydalı olacağı kanısındayız. Tarih bilgisinin, toplumun genel sorunlarını kavramak yönünden düşünürlerle yararlı olacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

- Atabek, Erdal, *Gençlik Duvarları Yıkıyor*, 1998, 240s., Altın Kitaplar, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kuşatılmış gençlik suskun gençlik olmayı kabul etmiyor. Önyargılara doğrularla, baskılara cesaretle, sindirmeye dirençle, sevgisizliğe sevgiyle, bağımlılığa özgürlükle karşı çıkıyor ve ‘Gençlik duvarları yıkıyor’.

- Mat, Özdemir, *Öğrenci Gençlik Mücadelesine Somut Yaklaşım*, 1999, 89s., Birlik Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Proleter devrimler çağını başlatan 20. yüzyıl bitmek üzere. Taşıdığı tüm devrimci dinamikleri, daha da güçlendirerek yeni bir yüzyıla bırakan 20. yy boyunca, bir toplumsal katman, devrimci potansiyelini kanıtladı. Bu, öğrenci gençliktir. Köylüler, 16. yy'den bu yana bir kurtuluş savaşımı içindeler. Proletarya 19. yy'dan itibaren tarih sahnesinde göründü ve bu tarihin bütün kaderini değiştirdi. 19. yy'ın ortalarından itibaren ise, bu iki devrimci sınıfa öğrenci gençliğin katıldığını görüyoruz. Öğrenci gençliğin, sınıf mücadelesinde etkili bir güç olarak yer alması 20. yy'da daha belirgin bir hal aldı. Öyle ki, bu yüzyıl boyunca tek bir kavga yok ki, içinde öğrenci gençlik bulunmasın.

- Toraman, Hüseyin, *Liseli Gençliğin Sorunları ve Demokratik Lise Mücadelesi*, 1999, 80s., Sun Yayıncılık, İstanbul
- Pakel, Vural, *Gençlik Yargılıyor*, 2000, 131s., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Olayların günümüz Türkiye'sinde geçtiği gençlik konulu bir tiyatro eseri.

- Uzun, Türkan, *Cenova Günlüğü: Küresel Direniş, Anti Kapitalizm ve Savaş*, 2001, 237s., Stüdyo İmge Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Hava döndü. Yeni Dünya Düzeninin hiç de yeni olmayan, ama giderek derinleşen yoksulluk ve savaşlarına karşı küresel bir direniş rüzgârı esiyor. Dünya milenyuma bilgisayar problemleri ile adım atmayı beklerken Seattle'da bir araya gelen çelik işçileri ve kaplumbağa sever gençler, bilgisayarlar dışında da ters giden bir şeylerin olduğuna işaret etti. Seattle ile başlayan ve tarihteki en iyi örgütlenme olduğu iddia edilen antikapitalist Küresel Direniş hareketinin rüzgârı Cenova'yı da kapsayarak tüm İtalya'ya sardı. Kârı özelleştiren, zararı toplumsallaştıran, adaletsizliği küreselleştiren kapitalist düzenin temsilcilerinin Cenova'daki G8 Zirvesi'ne karşı yapılan gösterilere Türkiye'den katılan antikapitalistlerin yaşadıklarını bu kitapta bulacak; Cenova sokaklarını, gösterilerini, çatışmalarını, gerginliğini, coşkusunu ve kapitalist demokrasinin sığlığını hemen oracıkta onların yanında yaşayacaksınız. Çeşitliliğin birliği içindeki yerinizi almaya hazırlanın. Daha iyi bir dünya mümkün!

- Metin, Denis Durul, *Şu Bizim Büyük Ülkemiz!: Türk Kökenli Amerikalı Bir Genç Ülkesini Soruluyor*, 2004, 119s., Arion Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Şu Bizim Büyük Ülkemiz!.. Amerika'da yetişmiş Türk kökenli bir gencin, küçük noktalardan hareketle, Amerikan toplumundaki çelişkileri irdeleyişini anlatıyor. Milyonlarca insanın hâlâ Amerikan Rüyası olarak gördüğü bu devasa ülkenin, eğitim sisteminden tutun da Birleşmiş Milletlerde sergilediği tavra kadar pek çok konuyu, içeriden ve objektif bir gözle ele almış ve bunları cesurca kaleme dökmüş. Her geçen gün bu kitapta ele alınan konuların sonuçlarıyla, tüm

dünya insanların başının daha fazla derde girdiği, beyinlerin yönlendirilip en basit doğruların bile gözden kaçırıldığı bir ortamda, Şu Bizim Büyük Ülkemiz!.. Bize, hikâyede olduğu gibi Kral Çıplak! diyor. Bazen gerçekler, büyük doğrular ve büyük sözlerin arkasına sığınarlarda değil aksine kalabalık-taki küçük bir çocuğun bağırışında gizlidir. Bu çılgılık, kenara itilmiş/ittirilmiş, görmek istenmemiş/istenilmemiş doğruları, gerçekleri tüm çıplaklığıyla önümüze koyabilir!

- Kabacalı, Alpay, *Türkiye’de Gençlik Hareketleri*, 2007, 320s., Güner Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye zaman zaman toplumu temelinden sarsan gençlik hareketlerine sahne olmuştur. 14. yüzyılın Medreseli Ayaklanmaları... Demokrat Parti iktidarının 27 Mayıs 1960’ta devrilmesine yol açan 28-29 Nisan Olayları. Üniversite işgalleri ve sokak çatışmalarıyla, çeşitli eylemlerle sürüp giden, 12 Mart 1971 Muhtırasıyla yeni bir aşamaya giren 1968-71 olayları vb... Elinizdeki kitapta böylesi unutulmaz olayların yanı sıra, çeşitli dönemlerin büyük küçük gençlik hareketleri birer birer ele alınıyor ve ilk kez derli toplu bir tarihçe veriliyor. Toplumumuzun en dinamik kesimi olan gençliğin geçmişte ne gibi eylemlere, hangi etkenler ve duyarlılıkla yöneldiğini ortaya koyan araştırma, bugünümüze ve geleceğimize de ışık tutacaktır.

- Kolektif, *Özgürlükçü Gençlik 1. Konferans Belgeleri- Özgürlük Yolunda Militanlaşma ve Önderleşme*, 2010, 285s., İstanbul.
- Öz, Damla, Atbaşı, Ferda Dönmez ve Bürkev, Yalçın, *Gerçek Yıkıcı ve Yaratıcı: Dünyada ve Türkiye’de Üniversite, Eğitim, Gençlik Mücadeleleri*, 2011, 412s., Notabene Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Son on yıllık süreçte yükseltmeye başladıkları ‘herkes için parasız ve özgürleştirici eğitim’ talepleriyle küresel ölçekte ses getiren öğrenci ve gençlik eylemleri toplumsal hareketlerin en gerçek, en yıkıcı ve en yaratıcı olanlarından biri olmaya devam ediyor... Dünyanın dört bir köşesinden genç insanlar yüzyılların birikimi ve mücadelesi sonucu elde edilmiş eğitim haklarını korumak, nitelik değiştirmekte olan aydınlanmacı üniversiteler sistemi savunmak ve belki hepsinden önemlisi geleceksiz, güvencesiz yarınlara mahkûm olmamak için sokakları dolduruyor, hükümetleri ve rejimleri sarsıyorlar... Kimi işçi, kimi öğrenci, kimi hem işçi hem öğrenci ve kimi de işsiz olan bu enerjik insan kitlesini harekete geçiren şey nedir? Başka kültürlerin, başka coğrafyaların, başka siyasi düzenlerin genç insanlarını benzer talepler etrafında birleştiren ortak düşman kimdir ya da nedir? Siyaset alanından çoktandır ötelenmiş olan, 80 sonrası “apolitik kuşak” diye anılan ve her fırsatta eleştirilen bu insanları yeni bir kuşak olarak anılmaya değer kılan, isyan ettiren iktisadi ve siyasi dönüşümler nelerdir? Nasıl ve hangi araçlarla yeniden siyasal alana dâhil olabilmişlerdir? Farklı ülkelerdeki öğrenci/gençlik mücadelelerinin özgüllükleri nelerdir? Mücadelede toplumun ezilen, sömürülen diğer kesimleriyle ortaklaşmaları mümkün müdür? Yakın gelecekte de devam edeceği görünen bu kalkışmanın kimin lehine sonuçlanacağını belirleyenleri neler olacaktır? Elinizdeki kitap, dünya öğrenci/gençlik mücadelelerinin yakın dönemini yukarıda sorulan sorular ışığında mercek altına alan kolektif bir çalışmanın ürünüdür. Teorik tartışmaların yanı sıra, farklı ülke ve öğrenci gruplarının mücadele deneyimlerini okurlara aktarmak ve yeni tartışma alanları açmayı hedeflemektedir.

- Kolektif, *Anneme Gezi Parkı’nda Olduğumu Söyleme O Beni Okulda Sanıyor..*, 2013, 178s., Parşömen, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Y Kuşağı'nı anlamak istemeyen iktidar onları; apolitik, bilgisayar başından kalkmayan, yanında bomba patlasa umurlarında olmayan, etliye sütliye karışmayan, ailesine saygısı olmayan, siyasetle işi olmayan, "gece gündüz içip kafası kıyak" gezen, memleket meseleleriyle ilgilenmeyen "tipler" olarak tanımladı, onları anlamak yerine "ben yaptım oldu" dayatmalarına başlayınca işte o "tipler" önce İstanbul'un göbeğindeki "son yeşillik alan" olan 'Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesini engellemek için yaptığı "masumane" eylemlerine karşı yapılan "hoyrat" müdahalenin ardından tüm Türkiye'yi salladılar, halkın üzerindeki "ölü toprağını" attılar. Avrupa'yı titrettiler ve hatta Brezilya halkına ilham oldular. "Tiplerinden" beklenmeyecek derecede fişkırان "zekâ" ısıltıları sıkça da "orantısız" hâl aldı. Yıllarca birbirlerine rakip olan taraftarlar bir araya gelerek "taraftar bir oldu" mesajını verdiler. Fenerbahçe bayrağını taşıyan Galatasaraylıy Çarşı'dan gelen Beşiktaşlılar polisin elinden alıyordu. "İki ayyaşın torunları "Çapulcular" renk, ırk, siyaset, din, mezhep ayrımı yapmadan bir araya gelmiş, ekmeklerini bölüşmüş, acılarını paylaşarak dünyada benzeri görülmemiş bir "direniş" sergilemişlerdir. Elinizdeki kitap bu "direniş" esnasında içlerinde biriken bastırılmış duyguların dışı vurumu olan "çapulcu duvar yazılarını" bir araya getirerek "tarihe not düşürmeyi" amaçlar. Bu "direniş" esnasında ölen şehitler; Ethem Sarısülük, Abdullah Cömert, Mehmet Ayvalıtaş ve Ali İsmail Korkmaz'ı saygıyla anıyoruz.

- Göktaş, Kemal ve Tahincioğlu, Gökçer, *"Bu Öğrencilere Bu İş mi Öğrettiler?": Öğrenci Muhalefeti ve Baskılar*, 2013, 222s., İletişim Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: "Şimdi ben merak ediyorum; bu okulun yönetimi, akademisyenleri, bu öğrencilere bu işi mi öğrettiler? Nasıl sapan kullanılır, hangi cins kullanılır? Veya araba lastikleri, ne zaman, hangi ortamda, nasıl yakılır? Veya molotof nasıl yapılır, kimlere nasıl atılır? Bu mu öğretildi bunlara?" Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 2012 Aralık'ında ODTÜ'de polisin "orantısız şiddetle" karşılık verdiği öğrenci protestoları üzerine bunları söylemişti. Üniversite öğrencileri, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de toplumsal muhalefetin önemli öznelerinden biri. Kâh toplumsal düzenle ilgili hoşnutsuzluklar, kâh üniversitenin vaatleriyle gerçekliği arasındaki derin uçurumun yarattığı hayal kırıklığı, kâh gençliğin isyankârlığı, heyecanı, radikalizmi, hep beraber öğrenci hareketinin kesintisiz dinamiğini oluşturuyor. Devletin ve iktidarların öğrencilere dönük baskıcı tutumu da en az öğrenci muhalefeti geleneği kadar güçlü bir gelenek oluşturuyor Türkiye'de! Başbakan Erdoğan'ın çıkışı istisnai değil: "Masum öğrenci olaylarını" "anarşi ve terörün" tohumu olarak gören ve bunların kaynağında boğulması gerektiğini düşünen yaklaşım, neredeyse bir gizli anayasa maddesi gibi kökleşmiş durumda. Araştırmacı gazeteciler Gökçer Tahincioğlu ve Kemal Göktaş'ın incelemesi, 11 yıllık AKP iktidarı döneminde öğrenci hareketine dönük baskı rejiminin bir bilançosunu çıkarıyor. Bütün yönetim kademelerinin kıyıcı hoşgörüsüzlüğünden, polisin daimî "orantısız güç" uygulamasına, yargının "terörist" ve "düşman" muamelesi yapan rutinine kadar...

- Kolektif, *Geleceği Kazanacağız/Gençlik Mücadelesi Üzerine Tartışma Notları*, 2013, 114s., Birgün Kitap, Eskişehir.
- Özdemir, Gamze Yücesan, *İnatçı Köstebek Çağrı Merkezlerinde Gençlik, Sınıf ve Direniş*, 2014, 304s., Yordam Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Çağrı merkezi çalışanları, Gezi Direnişi’nde daha bir dikkat çeker oldular. Eğitilmiş, Türkçesi ve kıyafeti düzgün, “beyaz yakalı” veya “plaza çalışanı” gibi sıfatlarla anılan, çoğunluğu genç bu insanların eylemlere geniş katılımı şaşkınlıkla karışık bir sempati yarattı. Gerçekte, eylemlerden önce de onlarla sık sık muhatap oluyorduk. Telefonun karşı ucundaki bir ses olarak hayatımıza giren, işleri gereği her durumda güler yüzlü, kibar, sorun çözücü görünmek zorunda olan çağrı merkezi çalışanları kimlerdi? Gamze Yücesan Özdemir, bir saha araştırmasına dayanan elinizdeki kitapta bu genç emekçi kesimi gözlemleyip inceliyor, çağrı merkezlerinde emek-sermaye ilişkileri üzerinden gençlik, sınıf ve direniş konularını ele alarak genel sonuçlar çıkarıyor. Yazar, çağrı merkezlerini “üçüncü bin yılın fabrikaları”, çağrı merkezi çalışanlarını ise “21. yüzyılın proletaryası” olarak tanımlıyor. ‘Yeni proleterleşme dalgası’nın işçi sınıfı saflarına kattığı, gündün güne sınıf içindeki ağırlığı artmakta olan bu genç emek gücünün, “post-endüstriyel emek”, “yaratıcı emek” ve “bilgi işçileri” gibi şirinleştirici ve bulanıklaştırıcı tanımlamaların aksine, “yıkıcı emek rejimleri” altında ağır bir sömürünün ve çok yönlü bir güvencesizliğin pençesinde olduğunu ortaya koyuyor. Gamze Yücesan-Özdemir, çağrı merkezi çalışanlarının, aynı zamanda sınıf mücadelesinde de önemli bir aktör olarak sahne alacağını öngörüyor. Gezi’de ilk provalarını yapan bu aktör, yeni yüzyıl boyunca, ince kazarak kapitalizmin altını oyan ‘inatçı köstebek’lerden biri olmaya adaydır. Orhan Kemal’in ‘aydınlık gerçekçilik’ini sosyal bilimler alanında canlandıran Yücesan-Özdemir, büyük edebiyatçının iyimserliğini de paylaşıyor. Hayatı güzel ve yaşanır kılabilmek için, karanlık yeraltı tünellerinde durarak bilmeden toprağı kazan inatçı köstebeklere ihtiyaç var!

- Munzur, Ozan, “Peri” 17’ler Dersim’den Kırşala Liseli Gençlerin Hikâyesi, 2015, 200s., Dersim Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Ozan Munzur’un elinizdeki bu anı kitabı, 1990’ların Dersim’ini ve Kürt siyasal hareketinin Dersim’deki yükselişini konu alıyor. Bu kitapta, bir grup liseli gencin dağa çıkışı ve başlarına gelen acı olayları okuyacak, 17’li yaşların başındaki bu hayatların dramıyla sarsılacaksınız. Son derece hümanist duygularla ve dağ romantizmiyle silahlı isyanın yolunu tercih eden bu on yedi gencin yolu ne yazık ki ölüm, acı ve kederle örülmüştür. Bu yolda hayatını kaybeden ölüp gitmemiş, yaşayan da o kederin üstesinden gelememiştir. Daha ortaokul veya lise öğrencisi yani çocuk denebilecek yaşta olan bu genç devrimciler, bir yandan Kürt siyasal hareketiyle tanışırken diğer yandan Munzur’un anlatı dilinde olduğu gibi Dersim acısını tanıyacaktır. Bu anı kitabında görüldüğü gibi son derece romantik duygularla dağlara çıkan Dersimli gençler, o siyasal yapılardan koparken kendi düşünsel sistemtiklerini yeniden inşa etmekte epeyce zorlanır. Öleni ölür ancak geride kalan, arkadaşının anısını dahi yazamaz. İnsanın buna isyan edesi “Neden, ama neden?” diyesi gelir, çünkü bir siyasal yapıya katılmak kolay, ondan ayrılmak zordur. Ayrılıp kendinizi yeniden var etmeniz, daha da zordur. Yazmaya kalksanız, sizi ayrılmaya götüren hayata kaldığınız yerden devam etme arzunuzun ne olduğunu belirtmezsiniz. Ozan Munzur hem arkadaşlarının anısını yaşatmış hem de yaşadıklarını dilinin döndüğünce yazıya dökmüştür. Munzur’un bu anılarını değerli kılan bir başka şeyse kimseyi övmeden ve yermeden kendini anlatmaya çalışmasıdır.

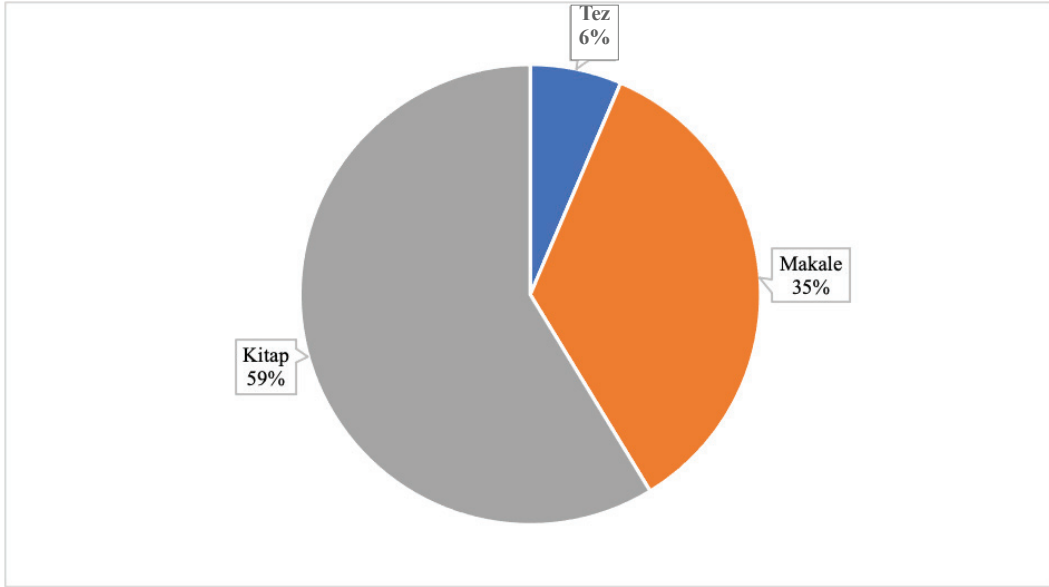
5. “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Teması

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı bibliyografik çalışmada yüz dokuz (109) eser, “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” alt teması içerisine dahil edilmiştir. Bu alt temada dahil edilen eserlerin altmış

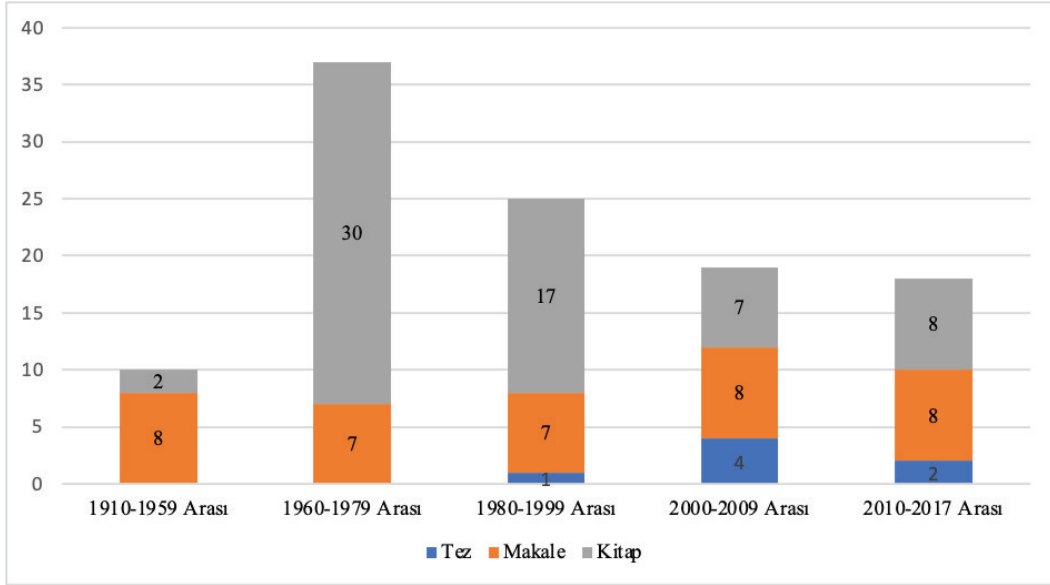
dördünü (64) yani çoğunluğunu (%59) kitaplar oluşturmaktadır. Kitaplar, çalışmanın içine dahil edilen tüm kitapların ise %21'ini oluşturarak en çok kitap dahil edilen alt tema olmuştur. Makale çalışmaları ise genel eğilimin aksine bu alt temada ikinci planda kalarak otuz sekiz (38) eser olduğu görülmüştür. Tez çalışmaları ise genel eğilimde alt temalar içerisinde en az yoğunluğa sahip olduğu gibi bu alt temada da yedi (7) tez çalışmasının dahil edilebildiği görülmüştür.

Bu alt temada aşırı sağ/sol yönelim, laiklik ve modernliğin yansımaları, İslamcılık, marksizm, sosyalizm, ülkücülük, anti-komünist gençlik teşkilatları, komünizme karşı tedbirler, gençlik birliklerinin görevleri gibi konuları kapsamaktadır. Genel itibarıyla çalışmaların, devrimci, sosyalist, leninist gençlik örgütlenmesi ve gençliğin görevleri, bu tarz hareketlere karşı alınacak önlemlerin ve gençliğin görevleri ve bu farklı ideolojileri ele alan inceleme ve araştırmaları kapsayan bir literatür içeriğine sahip olduğu söylenebilir.

Grafik 22: “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Temasına Ait Eser Türleri

Dönemsel olarak bakıldığında bu temada en çok sayıda eserin 1960-1979 yılları arasında verildiği görülmektedir. Bu yıllar arasında hiç tez çalışması bulunmazken kitap çalışmaları belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Bu alt tema, çalışmada bulunan en çok kitap tasnif edilmiş alt tema (64) olarak kaydedilmiştir. Yine 1960-1979 yılları arası dönem de alt temada bulunan kitapların yaklaşık yarısını içermektedir. Bu sonuç da bir bakıma çalışmaya dahil edilen her 10 kitap çalışmasından bir tanesinin bu yıllar arasında üretilmiş “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” alt temalı çalışma olduğunu göstermektedir. Tez çalışmalarında ise ilk eserin, 1980-1999 yılları arasında (1998) olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu alt temadaki tez çalışmaları çok uzak tarihlere uzanmamaktadır. Bununla birlikte tezlerin 2000-2009 yılları arası artış yaşanmışken son dönemde artışın düşüş yönüne evrildiği görülmektedir. Makale çalışmalarına dönemsel açıdan bakıldığında ise hemen her dönemde benzer oranlarda makale çalışmasına ulaşıldığı görülmektedir.

Grafik 23: “İdeolojiler ve Karşıt Görüşler” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından tez çalışmalarına bakıldığında çalışmalarda birbirine benzer konuların farklı odaklarla çalışıldığı görülmektedir. İlk tez çalışması olan Özgür Güldü'nün çalışması, farklı siyasi kimlikteki gençlerin psikolojik yönlerinin bir tahlilini 3 grup halinde 5 ölçek ile analiz ederek sunmaya çalışmıştır. Diğer taraftan ikinci tez çalışması, Kamile Oya Paker tarafından yazılan ve tezler içinde tek doktora çalışması olan Ege Üniversitesi'nden 77 gençle yapılan çalışmadır. Bu çalışmada gençliğin gözünden modernlik ve laiklik gibi ideolojik kavramların anlaşılmasına odaklanmıştır. 2004 yılında gerçekleştirilen üçüncü çalışma ise Türkiye'de sağ ideolojide yer ettiği iddia edilen öğrenci kuruluşu MTTB ve ideolojisi bağlamında Zülküf Oruç tarafından incelenmiştir. 2009 yılında ise Türkiye'de Kürt meselesinin farklı muhataplarını anlama açısından farklı gençlik kategorileri ile iki farklı çalışma yapılmıştır. Bunların ilki ODTÜ'de Elizabeth Effeney tarafından yapılan öğrencilere yönelik bir çalışma iken ikinci çalışma Haydar Darıcı'nın Sabancı Üniversitesi'nde, Adanalı Kürt gençliği ile yaptığı çalışmadır. 2010-2017 yılındaki son dönem çalışmalardan ilki olarak Seher Acarer tarafından sol görüşlü dergilerde gençlik hareketlerinin nasıl ele alındığı incelenmiş ve birkaç sağ görüşlü gazete ile karşılaştırma yaparak bir araştırma yapılmıştır. Diğer çalışma ise Eda Afife Demirtaş tarafından kaleme alınan alan çalışmasında 15-19 yaşları arası 'Liseli Emek Gençliği'nin konu alındığı bir çalışmadır. Bu çalışmada örgütlü sosyalist gençliğin, sol gelecek içindeki yeri tartışılmıştır.

Makale çalışmalarına içerik açısından baktığımız zaman, 1960'lı yıllar öncesinde geri fikir hareketlerine karşı, komünizm ve marksizm karşısında gençlik, anti-komünist örgütler gibi konular ele alınmıştır. Alan yazında 1960'lardan sonra komünizm ile ilgili çalışmaların işlendiği eserleri görmekteyiz. İdeolojik karşıtlıkları, fikir mücadelesi üzerinden gören ve milliyetçi gençlere vazife bildiri yapan Nejdett Sancar'ın çalışması, Alaattin Uca'nın 1999 yılındaki araştırması, komünist ve sol hareketlere karşı alınacak tedbirleri, gençliğe düşen görevleri açıklaması yönüyle bu duruma örnek gösterilebilir. Yine makale çalışmalarında 'laiklik' kavramı işlenen konular arasındadır.

Ahmet Yılmaz Soyzer'in öğretmen adayları ile yaptığı çalışma ve Buket Türkmen'in kitap bölümü olarak yazdığı çalışma laiklik ile ilgili çalışmalar için örnek oluşturmaktadır. 2000'lerden sonra makale çalışmaları içinde diğer öne çıkan temalardan biri ise İslam ve din ile ilişkili çalışmalardır. Bu anlamda Harika Akçayöz ve Rüstem Erkan'ın imam-hatip liseleri özelinde İslam dinini siyasal zemin üzerinde okuduğu çalışması, Kemaleddin Taş ve Ramazan Uçar'ın üniversite gençliğinin İslam ve terör ilişkisine ilişkin algısını ölçtüğü çalışması ve Melis Çelik'in dindarlık düzeyi ile siyasal ideolojiyi ilişkilendirdiği çalışması örnek olarak gösterilebilir.

Kitap çalışmalarına içerik açısından bakıldığında, 1966 yılı ve öncesinde komünizme karşı bir tepki niteliğinde çalışmaların kaleme alındığını görmekteyiz. Bu yıllardan sonra ise, 1965 yılında "Fikir Kulüpleri Federasyonu"nun kurulmasının etkisi ile sosyalist/komünist öğrenci ve gençlik hareketlerinin propagandasını yapan çalışmaların arttığı gözlenmektedir. Çalışmaların ana teması, sosyalizm/komünizm temalı çalışmalar açısından gençliğe ve öğrencilere bu konuda izleyecekleri yol ve yöntemler, strateji ve taktikler, gençliğin bu konudaki görevleri gibi konuları kapsamaktadır. Komünizme karşı olan çalışmalar açısından ise komünistlerin gençliği aldatma taktikleri, anarşik hareketlere karşı tedbirler gibi konular ele alınmaktadır.

Komünizme karşı 1970'lerde yazılan kitaplar içerisinde, 1. Ordu ve Sıkı Yönetim Komutanlığı'nın iki kitap kaleme aldığı görülmektedir. Ayrıca komünizm propagandası yapan kitaplar içerisinde çeviri kitapların daha fazla olduğu görülmektedir. Bu anlamda Vladimir İlyiç Lenin, Josef Stalin, Ernesto Che Guevara ve Mihail Sergeyeviç Gorbaçov gibi komünizmin önemli isimlerinin kitap ve söylevlerinin çevirilerinin yapıldığı görülmektedir. Yayınevleri noktasında ise İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları'nın altmış dört (64) kitap içerisinde altısının (6) yayıncılığını yaptığını görmekteyiz.

5.1. Tezler

- Güldü, Özgür, *Aşırı Uçlarda Siyasal Tutumlara Sahip Üniversite Öğrencilerinin Bazı Psikolojik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*, 1998, Yüksek Lisans, 125s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırma aşırı sağ, merkez ve aşırı sol siyasal tutumlara sahip üniversite öğrencileri arasında makyavelianizm, kendine saygı duygusu, sosyal sorumluluk, denetim odağı ve belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük bakımından farklılıkların bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Makyavelianizm'in ölçümünde Makyavelianizm Ölçeği (Christie ve ark., 1969), kendine saygı duygusunun ölçümünde Kendine Saygı Duygusu Ölçeği (Coopersmith, 1967), sosyal sorumluluğun ölçümünde Sosyal Sorumluluk Ölçeği (Berkowitz ve Lutterman, 1968), denetim odağı algısının ölçümünde Denetim Odağı Ölçeği (Rotter, 1966) ve belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlüğün ölçümünde de Belirsizliğe Karşı Hoşgörüsüzlük Ölçeği (Martin ve Westie, 1959) kullanılmıştır. Bu beş ölçek, farklı siyasal yönelimlere sahip 150 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Bu 150 denneğin 50'si aşırı sağ siyasal yönelimi, 50'si merkez siyasal yönelimi ve 50'si de aşırı sol siyasal yönelimi temsil etmektedir. Bu ölçeklerden elde edilen verilere varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre aşırı sağ, merkez ve aşırı sol siyasal yönelimler arasında ele alınan kişilik özellikleri bakımından bazı farklar

bulunmuştur. Aşın sağ siyasal yönelime sahip üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk ve belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük düzeyleri, aşın sol siyasal yönelime sahip olanlarınkinden daha yüksektir. Ayrıca aşırı sağ siyasal yönelime sahip öğrenciler merkez siyasal tutuma sahip olan öğrencilere göre de belirsizliğe karşı daha hoşgörüsüzdürler. Yine aşın sağ siyasal yönelime sahip olanlar, aşın sol siyasal yönelime sahip olanlardan daha makyaveliandır. Aşırı sağ siyasal yönelime sahip öğrenciler aşın soldakilere göre daha dıştan denetimlidirler. Aşırı sol, merkez ve aşırı sağ arasında kendine saygı duygusu bakımından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Merkez siyasal yönelime sahip üniversite öğrencileri de aşın solla karşılaştığında daha dıştan denetimlidirler. Merkez siyasal yönelime sahip öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyleri de yine aşırı sol grubunkinden daha yüksektir.

- Pakar, Kamile Oya, *Üniversite Gençleri Arasında Modernliğin ve Laikliğin Sosyal Temsilleri*, 2000, Doktora, 211 s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmada hem sosyal bilimlerin hem de günlük bilginin bir parçası olan modernlik ve laiklik kavramlarının, eğitilmiş gençler tarafından nasıl inşa edildiği, diğer bir ifadeyle bu kavramların içinin nasıl doldurulduğu ele alınmıştır. Çalışmanın kuram arka planı, gerçekliğin sosyal inşası kuramı (Berger ve Luckmann, 1967) ile sosyal temsiller kuramına (Moscovici, 1984) bağlı olarak geliştirilen bir sentez girişimine dayandırılmıştır. Kuramsal çerçevenin temel önermeleri şunlardır: (a) nesneleşmiş kurumlar/kavramlar günlük bilgide anlam matrisinin bir parçası olarak temsil düzeyinde bulunur; (b) bu temsiller, gerçeğin zihinde bir yansıması değil, gerçeği inşa eden zihinsel forasyonlardır, (c) gündelik bilgiyle ilgili üç bilgi evreni tanımlamak mümkündür: Gündelik bilginin (ve onu inşa eden temsillerin) içinde yer aldığı, sıradan insanın gündelik bilgi evreni olan söz birliği evreni (consensual universe); bilimsel bilginin hakim olduğu, uzmanların kontrol ve denetiminde olan şeyleşmiş evren (reified universe) ve ilahiyatçıların, dinler tarihçileri vb. alanlarda uzmanların kontrol ve denetiminde olan dinî nomos evreni. Sosyal temsiller, diğer bilgi evrenlerinden gelen veya söz birliği içinde yeni olan bir bilginin söz birliği evreninde popülerleşmesi sırasında; diğer bir ifadeyle yeni olanın/aşına olmayanın, söz birliği evreninde aşına hale getirilmesi aşamasında ortaya çıkar. Ancak bu üç bilgi evreni arasında etkileşim tek yönlü değildir. Şeyleşmiş evren veya dinî nomos evreninden kaynaklanan bilgi, gündelik bilgiyi dönüştürürken, söz birliği evreni de söz konusu uzmanlık evrenleri üzerinde etkili olmaktadır. Araştırma problemi, toplumumuzda modernlik ve laikliğin söz birliği evreninde dönüşüm yaratan süreçler olduğu varsayımına dayalı olarak geliştirilmiştir. Araştırmanın temel sorusu şudur: “Modernlik ve laiklik, üniversite gençleri arasında hangi sosyal temsiller yoluyla inşa edilmektedir? Ayrıca, dinî nomos’un gündelik bilginin bir parçası olup olmadığı sorusu araştırmanın bir diğer problemi olarak ele alınmıştır. Çalışmada, her biri 5 ile 7 kişilik toplam 12 grup ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar Ege Üniversitesinin farklı fakültelerinde, değişik bölümlerde okuyan 77 (34 K +43 E; yaş ortalaması 22;5) üniversite öğrencisidir. Görüşmeler banda alınmış, transkripsiyonları çıkartılarak, metin haline getirilmiştir. Metinlerin analizi, Harre’nin (1997) ortaya attığı ifade analizine (account analysis) ve Hayes’in (1997) örneğini sunduğu tematik analize uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada üç sonuç ön plana çıkmaktadır: (a) Modernlik ile ilgili yaygın olarak paylaşılan hegemonik bir temsil çıkartılmıştır. Bu temsile göre modernlik, demokratik bir zihniyete sahip olmak, diğerinin fikrine hoşgörü ve saygı göstermekle ve çağın gereklerine uyum sağlamakla karakterize olmaktadır. Öte yandan laiklikle ilgili üç temsil çıkartılmıştır: ‘Günlük yaşamın dünyevileşmesi olarak laiklik’, ‘demokrasinin gereği olarak laiklik’ ve ‘dini, modern yaşamla

uzlaştırma projesi olarak laiklik', (b) Dinin ve geleneğin, modernlik ve laiklik ile ilişkisi üzerine farklı argümanlarda, farklı din ve gelenek temsillerinin etkili olduğu gözlenmiştir. Bu sonuç, sosyal temsillerin, gerçekliğin inşa edilmesinde birbiriyle girift bir ilişkide etkili olduklarına işaret eder. (c) Dinî nomos kaynaklı bilgi, bilimsel bilgi ve akla uygun açıklamalar ile bir arada kullanılmaktadır. Bu sonuç, rasyonel-irrasyonel çelişmesine değil; söz birliği evreni içinde belli grupların gündelik olayları açıklamada kabul ettikleri bilgi evrenlerinin, o grupların zihninde birbirini meşru kılacak şekilde dönüştüğüne işaret eder.

- Oruç, Zülküf, *Bir Öğrenci Hareketi Olarak Milli Türk Talebe Birliği*, 2004, Yüksek Lisans, 155s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez 1916 yılında kurulan ve 1980 yılında kapatılan bir öğrenci örgütlenmesi olan Milli Türk Talebe Birliğini ele almaktadır. MTTB bir öğrenci birliği olmasının yanı sıra Türkiye'de sağ siyasetin önemli kurumlarından da biridir. MTTB'nin tarihi genel anlamda Türkiye'deki siyaset ve sağ kesimdeki değişimlerin bağlamında incelenmektedir. MTTB'nin ideolojisinin Türk milliyetçiliği içindeki yeri belirlenmeye çalışıldı. 1965-80 arası dönem MTTB tarihinde tedrici olarak bir İslamileşme sürecinin yaşandığı dönem olarak tespit edildi. Milliyetçilikten İslamcılığa geçiş sürecinde MTTB'nin Türk sağındaki antikomünist ittifakın merkezi olma konumunu yitirdiği anlaşılmaktadır. Devlet, din, batılılaşma, milli iktisat ve sanayi, dil ve kültür, dış politika gibi alt başlıklar çerçevesinde MTTB ideolojisindeki İslamileşme süreci değerlendirildi. Bir kurum olarak MTTB'nin organları ve işleyişi hakkında bilgi verildikten sonra MTTB'nin milli eğitim anlayışı açıklandı. Alternatif bir eğitim kurumu olarak MTTB Sosyal İlimler Enstitüsü tanıtıldıktan sonra MTTB'nin dönemin öğrenci olayları içinde solcu gençliğe dair bakış açısı ele alındı.

- Darıcı, Haydar, *Violence and Freedom: The Politics of Kurdish Children and Youth in Urban Space (Şiddet ve Özgürlük: Kürt Çocuklarının ve Gençlerinin Kentteki Siyaseti)*, 2009, Yüksek Lisans, 126s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sabancı Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez Adana'nın çoğunlukla zorunlu göç mağdurlarının yaşadığı Gündoğan mahallesindeki Kürt çocuklarının ve gençlerinin siyasetini analiz etmektedir. Gündelik pratikler ve öznel anlatılar üzerinden gençlerin ve çocukların kent mekânında öznelliklerini nasıl kurduklarını analiz ediyorum. Saha araştırması ve anlatılarda post-bellek, mahallenin mekânsal düzeni ve şiddet temel temalar olarak beliriyorlar. Bu tezde, ailelerin yetişkin üyeleri tarafından aktarılan şiddet hafızasının çocukların ve gençlerin politik öznelliklerinin kuruluşunda çok önemli bir rolü olduğunu iddia ediyorum. Çoğu şehirde doğan bu çocuklar ve gençler yaşadıkları bu mahalleye bir aidiyet hissediyorlar ancak bu aidiyet yürütülen mücadele ve şiddetle kuruluyor. Çocukların ve gençlerin bu siyaseti hem Kürt hareketi/ siyaseti hem de daha genel olarak Türkiye için mücadelenin, özgürlüğün ve siyasi olanın yeniden düşünülmesi için bir alan yaratıyor.

- Effeney, Elizabeth, *The 'Kurdish Question' From The Perspective of Kurdish University Students (Kürt Üniversite Öğrencilerinin Bakış Açısından Türkiye'de 'Kürt Meselesi)*, 2009, Yüksek Lisans,

263s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez, siyaset antropolojisi kuramı ve yöntemlerini kullanarak Türkiye Cumhuriyeti'nde Kürt Meselesi olarak tanımlanan konunun bazı ana meselelerini anlamlandırma ile ilgilidir. Bu tez, beş üniversite öğrencisinin siyasi kimliklerini ölçmeye ve Türkiye Cumhuriyetindeki Kürtlerin siyasi hoşnutsuzluklarını nelerin oluşturduğu ve ürettiği hakkında bu öğrencilerin bakış açılarını anlamaya çalışmaktadır. Bu tezde ele alınan araştırma soruları şunlardır: Türkiye'nin Kürt Meselesi Ankara'daki bir üniversitenin Kürt lisansüstü öğrencileri tarafından nasıl algılanmakta ve tanımlanmaktadır? Kişisel tecrübeler araştırmaya katılan öğrencilerin siyasi kimliklerini nasıl şekillendirmektedir Onların siyasi kimliklerini ve Kürt meselesi hakkındaki algılarını şekillendiren ilgili makro-düzey etkenler nelerdir? Çalışılan örneklem grubu için Kürt kimliği Türkiye'de oldukça siyasi ve toplum tarafından etiketlenmiş bir kimlik olarak görülmektedir. Görüşmecilere göre, Kürt kimliği (hem grup hem kişisel Kürt kimliği) ve siyasi önermeleri, meşruiyeti büyük ölçüde Mustafa Kemal Atatürk'ün mirasına sıkıca bağlı olan bir devlet donanımı yoluyla uygulanmış, daima değişen resmi Türk milliyetçi doktrini ile süregelen bir etkileşim içinde gelişmiştir. Kürt meselesinin kendisi geniş bir sorun yelpazesini temsil eder. Görüşülen üniversite öğrencilerine göre bu sorunlar, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin bir parçası ve gelişen eğitimin ve sürekli aydınlanan nüfusun bir ürünü olan ülkedeki siyasi liberalleşme ve demokratikleşme çabaları ile paralel olarak işaret edilmeye başlamaktadır. Buna rağmen görüşmeciler, Türkiye'deki Kürtler için olumlu bir siyasi değişime inanmada kuşkuludurlar çünkü Kürt Meselesinin çoğu tartışması yasadışı PKK üzerinde ve ülkenin Güney Doğusunda süregelen çatışma üzerinde yoğunlaşmaya devam etmektedir. Kürt hoşnutsuzlukları, devletin resmi çizgisinden farklı olan, devlet ve toplum düzleminde büyük ölçüde tabu olarak kalan tarihi bir anlatımın tanınmasının sunumu ve bu tanınma için bir çağrı olarak görülebilir.

- Acarer, Seher, *Sol Basında; Halkın Sesi, Halkın Birliği, Halkın Kurtuluşu ve Emekçi Dergilerine Göre Gençlik Hareketi (1970-1980)*, 2010, Yüksek Lisans, 170s., Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: 1970-1980 yılları arası sol basında etkili olan Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Halkın Sesi ve Emekçi dergilerinin savunduğu fikirler ve yer verdiği olaylar doğrultusunda bu dönemde Türkiye'de yaşanan gençlik hareketleri incelenmiştir. Marksist-Leninist görüşteki Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Sesi dergileri, ÇKP lideri Mao Zedung'un düşüncelerini takip etmiş. Vietnam bağımsızlık hareketinin önderi Ho Şi Minh'in fikirlerini temel alan Emekçi dergisi ise, Sovyetler Birliği ve Çin arasında herhangi bir tercih yapmayı reddeden bir anlayışla Milli Demokratik Devrimi benimsemiştir. Adı geçen yayın organlarının çevresinde örgütlenen gruplar öğrenciler üzerinde olduğu kadar işçiler ve memur kesim içinde özellikle öğretmenler üzerinde de etkili olmuştur. Öğrenciler bu dönemde siyasi yapıyı eleştirmek veya değiştirmek için eylemler yaparken, çalışan gençlik ise, sendikal haklarını korumak, ücret yetersizliğini ve çalışma koşullarının ağırlığını protesto etmek amaçlı grevler düzenlemiştir. Bu çalışmada, 1970-1980 yıllarında etkili olan gençlik hareketlerine, dönemin siyasi gelişmeleriyle beraber yer verilmiş. Olaylara, Millet ve Hergün gibi sağ görüşe sahip gazetelerin tarafından da bakılarak çok boyutlu bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır.

- Demirtaş, Eda Afife, *Etre Organisé Dans La Tradition Socialiste En Turquie En Tant Que Lycéen (Bir Lise Öğrencisi Olarak Türkiye Sosyalist Geleneği İçinde Örgütlü Olmak)*, 2012, Yüksek Lisans, 186s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Galatasaray Üniversitesi.

ÖZET: 2011 yılında örgütlü sosyalist bir grup içerisinde yer alan liselilerin gündelik hayatları, eğitim ile ilişkileri, ideolojik ve örgütsel yapıları üzerine yaptığımız bu çalışmada, liselilerin politik kimliklerini kurgularken referans aldıkları sol geleneğe bakacak ve eski ve yeni öğrenci hareketleri arasındaki devamlılık ve kopuşları anlamaya çalışacağız. Çalışmamızda, öncelikle, genci kurgulamada etkili olan dinamikleri tarihsel, sosyolojik, psikolojik ve biyolojik bir bakış açısıyla inceleyeceğiz. Gençleri, geleceğin değil bugünün yurttaşları olarak, ihtiyaçları ve istekleri için mücadele eden, içinde yetişkinlerle yaşadıkları gündelik hayatı biçimlendiren bireyler olarak göreceğiz. Ardından, tarihsel bağlamda Türkiye’de öğrenci gençlik ve siyasal iktidar arasında uyumdan çatışmaya geçen bir süreç olarak okunabilecek ilişkiyi anlamaya çalışacağız. Bu noktada, yükseköğrenim ve ortaöğrenim gençliği arasında hem yaşa hem de öğrenim kurumları arasındaki teknik ve fiziki farklılıklara referansla bir ayrıma gidildiğini, istisnalar dışında, liselilerin üniversite gençliğinin gözetiminde ve desteğiyle gelecek gençlik kadrosu olarak değerlendirildiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte liselilerin tüm öğrenci muhalefeti tarihi boyunca politik aktör olarak var olduğunu, gençlik liderleri çıkardığını, kendi sorunlarını gündemleştirdiklerini, tüm bunları yaparken de yükseköğrenim gençliğiyle eş zamanlı ve koordineli olarak politik faaliyetlerini yürüttüğünü eklemeliyiz. Son bölümde, gençleri kendilerinden dinlemeyi hedefliyoruz. Bu yüzden, bir alan çalışması yapacağız. Alan çalışmamızda, Liseli Emek Gençliğini konu alacağız. Derinlemesine görüşme yöntemini kullanacak, 15-19 yaş aralığındaki ergenlerle görüşeceğiz. Çalışmamıza konu aldığımız sosyalist liseliler sınıfsal bir bakış açısıyla, politik eylemliliklerinin merkezine okul ve eğitimi alıyorlar ve eğitimi paralı, ezberci, gerici, tektipçi, şovenist, cinsiyetçi buluyorlar. Meslek liselerindeki emek sömürüsü, eğitim kurumlarının özelleştirilmesi ve gasp edilen haklarına dikkat çekiyorlar. Ve kendilerini doğrudan ilgilendiren tüm bu sorunlara karşı demokratik lise, okul yönetiminde öğrenci denetimi, bilimsel öğretim ve yoksul öğrenciler lehine pozitif ayrımcılık talep ediyorlar. Çalışmamızda, liseli militanlarla yapılan derinlemesine görüşmelerin dışında, Emek Gençliği internet sitesinde, Evrensel gazetesinde ve Genç Hayat dergisinde yayınlanan haberlerden ve parti ve gazetenin yetişkinleriyle yapılan destekleyici görüşmelerden yararlanacağız.

5.2. Makaleler

- Aydemir, Şevket Süreyya ve Çalıküşu, Kızıl, *Genç Marksistler Sütunu: Tarihî Materyalizm*, 1924, Aydınlık İctimaî Terbiyevî Edebî Aylık Mecmua, (23), 606-608, İstanbul.
- Amand, J. E., *Komünizm ve Gençlik Meselesi*, 1925, Meslek Gazetesi, (21), 5, İstanbul.
- Erişirgil, Mehmet Emin, *İrtica Karşısında Gençlik*, 1925, Anadolu Mecmuası, 1(9-10-11), 356-358, İstanbul.
- *Gençlik ve Komünizm*, 1925, Meslek Gazetesi, (18), 12, İstanbul.
- İleri, Suphi Nuri, *Liberalizm ve Marksizm Arasında Türk Gençleri*, 1935, İktisat ve Ticaret Mecmuası, (15), 33-35, İstanbul.
- Safa, Peyami, *Gençlik ve İdeolojiler*, 1936, Kültür Haftası Dergisi, (9), 162.

- *Geri Fikir ve Hareketlere Karşı Gençliğin Açtığı Savaş*, 1946, Yığın Dergisi, (1), 3, İstanbul.
- Cündübeyoğlu, Kemal, *Antikomünist Dünya Gençlik Federasyonu*, 1948, Hak Yolu Dergisi, (4), 1948, 3-5, İstanbul.
- Sançar, Nejdet, *Fikir Mücadelesinde Milliyetçi Gençlerin Vazifesi*, 1967, Türk Yurdu Dergisi, 6(331), 13-14, Ankara.
- Özek, Çetin, *Dünyada ve Bizde Gençlik Hareketlerine Toplu Bir Bakış*, 1968, Yeni Ufuklar, 17(196), 40-53.
- Köknel, Özcan, *Çatışmalar ve Gençlik*, 1970, Ülkücü Öğretmen Dergisi, 12(139), 5-7, İstanbul.
- Erkal, Mustafa Ersen, *Talebe Hareketleri ve İdeoloji*, 1971, Büyük Türkiye Dergisi, 1(4), İstanbul.
- Günden, Orhan Tahsin, *Genç Sosyalistler Federal Almanya'yı Nereye Götürecek*, 1973, Ticaret Odası, 16(762), 2, İstanbul.
- Belge, Murat, *Üniversitelerde Devrimci Gençlik Sorunu*, 1975, Birikim Dergisi, (1), 56-65, İstanbul.
- Laçiner, Ömer, *Gençliğin Örgütlenmesi, Sosyalist Örgütlenme*, 1975, Birikim Dergisi, (6), 47-52.
- Yıldırım, Ali, *Gençlik, Sevgi ve İdeolojisi*, 1982, Yeni Olgu Dergisi, 2(18), 43-47.
- Ülken, M., *Çağdaş Sağlık ve Gençlik Üzerine*, 1985, Türk Edebiyatı Dergisi, (139), 37-39, İstanbul.
- Acar, Feride, *Türkiye'de İslamcı Hareket ve Kadın Kadın Dergileri ve Bir Grup Üniversite Öğrencisi Üzerinde Bir İnceleme*, 1990, Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadınlar+ içinde, İletişim Yayıncılık, 69-87, İstanbul.
- Ünüvar, Kerem ve Benlisoy, Stefo, *Üniversitelerdeki Saldırıları ve...*, 1997, Birikim Dergisi, (104), 7-9, İstanbul.
- Duman, Doğan, *İslamcı Gençliğin Serüveni*, 1997, Birikim Dergisi, (95), 57-73, İstanbul.
- Can, Kemal, *Televizyondaki Genç Solcular*, 1999, Birikim Dergisi, (118), 10-16, İstanbul.

ÖZET: Son yıllarda, özellikle görsel medyanın iştahla sarıldığı konu ve kesimlerin başında, gençler geliyor. Kimi zaman bizzat gençlik ve gençler odağına yerleştirilirken, kimi zaman da çeşitli mevzularda “genç bakış” penceresi açılıyor. Gençlerin doğrudan mevzu edildiği veya “genç bakış” ihtiyacının karşılandığı tali meselelerde, “bir de gençlere soralım” veya (daha kısa olarak) “onları dinleyelim” şablonu artık daha sık kullanılıyor.

- Uca, Alaattin, *Üniversite Gençliğinin Karşı Karşıya Bulunduğu Tehditlerden Biri: Komünizm ve Aşırı Sol Örgütlerin Faaliyetleri, Buna Karşı Alınacak Tedbirler ve Gençliğe Düşen Görevler*, 1999, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (13), 109-122, Erzurum.

- Dönmez, Ali ve Güldü, Özgür, *Aşırı Uçlarda Siyasal Tutumlara Sahip Üniversite Öğrencilerinin Bazı Psikolojik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*, 2002, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35(1-2), 129-142, Ankara.

ÖZET: Bu araştırma, merkez ve aşırı sol siyasal tutuma sahip üniversite öğrencileri arasında (n=147) makyavelianizm, sosyal sorumluluk, denetim odağı ve belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük bakımlarından farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bunların ölçümünde Makyavelianizm (Christie ve ark., 1969), Sosyal Sorumluluk (Berkowitz ve Lutterman, 1968), Denetim Odağı (Rotter, 1966) ve Belirsizliğe Karşı Hoşgörüsüzlük Ölçekleri (Martin ve Westie, 1959) kullanılmıştır. Bulgular aşırı sağ, merkez ve aşırı sol siyasal yönelimler arasında ele alınan kişilik özellikleri bakımından bazı farklılıkların olduğunu göstermiştir. Aşırı sağ siyasal yönelime sahip üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk, belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük ve makyavelianizm düzeyleri, aşırı sol siyasal yönelime sahip olanlarınkinden daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca aşırı sağ ve merkez siyasal yönelime sahip öğrencilerin aşırı soldakilere göre daha dıştan denetimli oldukları görülmüştür. Merkez siyasal yönelime sahip öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyleri de yine aşırı sol grubunkinden daha yüksektir.

- Soyzer, Ahmet Yılmaz, *Öğretmen Adayı Üniversite Öğrencilerinin Laiklik Konusundaki Düşünceleri: S. D. Üniversitesi Örneği*, 2002, Tabula Rasa Dergisi, 2(6), 39-73.

ÖZET: Bu çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesinde okuyan ve mezun olduklarında öğretmen olma hakkına sahip olacak olan öğrenci kitlesinin “laiklik” konusundaki düşüncelerinin belirlenmesini amaçlamaktadır.

- Erkan, Rüstem ve Akçayöz, Harika, *Siyasi İslam Tartışmaları Açısından İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Demokratik Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi*, 2003, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(2), 175-202, Sivas.

ÖZET: Bu çalışma Türkiye’de 1950’lerden beri gündemde olan ve giderek artan “siyasal İslam” tartışmasında İmam Hatip Liselerinin nasıl bir rol oynadığını incelemeyi hedeflemiştir. Türkiye’de İHL’nin dünya görüşü olarak farklı bir kuşak yetiştirdiği ve eğitimde Cumhuriyet öncesinde olduğu gibi ikili bir yapının ortaya çıktığı tartışmasına ışık tutabilmek için İHL öğrencileri ile Türkiye’de en çağdaş eğitimin verildiği liseler olarak bilinen Anadolu Liseleri öğrencilerinin tutum ve dünyaya bakışları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemi olarak Diyarbakır’daki Anadolu Lisesi ve İHL’nin son sınıf öğrencileri seçilmiştir. Çalışmanın sonuçları Diyarbakır örneklemi bağlamında Türkiye genelinde tartışılmaktadır.

- Taş, Kemaleddin ve Uçar, Ramazan, *Üniversite Gençliğinin Din/İslam ve Terör İlişkisini Algılayışı (Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği)*, 2004, Dini Araştırmalar Dergisi, 7(20), 249-274, Ankara.

ÖZET: This research aims at revealing perception of the relation between religion/Islam and terror

by University Youth within the framework of the data, which is obtained as a result of the public survey. The findings, which are obtained in this way, have been subjected to the statistical analysis. The factors, which affect the relation of religion, terror and Islam, have been determined, evaluations and interpretations have been made regarding the various aspects of the issue.

- Çelik, Melis, *Farklı Fakültelerde Okuyan Öğrencilerin Siyasal İdeolojileri Otoriteryanizm ve Dindarlık Düzeyleri*, 2005, Türk Psikoloji Bülteni, 11(37), 62-66, Ankara.
- Koçak, Kıvanç, *2000'lerin Solcu Gençliği Üzerine*, 2005, Birikim Dergisi, (196), 18-20, İstanbul.
- Türkmen, Abbas, *Devrimci Yurtsever Gençliği Değerlendiriyor*, 2007, Özgür Halk Dergisi, (177), İstanbul.
- Ünüvar, Kerem, *Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu*, 2007, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 8/Sol, İletişim Yayınları, 830-834, İstanbul.
- Oktay, Osman, *Ülkücü Gençliğin Sesi: Bozkurt Aylık Ülkü Dergisi*, 2011, Türk Yurdu Dergisi, (285), 245-252, Ankara.

ÖZET: 1972 yılının Ekim ayında Ülkücü Gençliğin Sesi olarak yayın hayatına başlayan Bozkurt Aylık Ülkü Dergisi'nin künyesinde şu isimleri görüyoruz: Sahibi: Sadi SOMUNCUOĞLU, Yazı İşleri Müdürü: Nedim ÜNAL, İdare Müdürü: Mahir DURAKOĞLU. 150 kuruştan satılan ve o dönemde büyük gazetelerin tek dağıtım firması olan GAMEDA tarafından yurt çapındaki gazete bayilerine ulaştırılan derginin ilk baskısı kısa zamanda tükendiği için ikinci baskısı yapıldı. Dergi ayrıca 12 Mart 1971 muhtırasından sonra kapatılan Ülkü Ocakları'nın yerine kurulan Türk Ülkücüler Teşkilatı şubelerine de gönderiliyordu. Derginin ilk sayısında şu imzaları görüyoruz: Sadi Somuncuoğlu (Milliyetçilik, Türkçülük, Ülkücülük), Türk Ülkücüler Teşkilatı Genel Başkanı Şevket Barutçu (Türk Ülkücülerinin Hareketi), Elif Bilge imzasıyla Galip Erdem (Uzay Çağında Millet Gerçeği), Ayhan Tuğcuğil (Turan'a Doğru), Şevket B. Yahnici (Ülkücü Gençlik Gerçeği), Hüseyin Yeniçeri (Milliyetçi Yayınlardan Beklenenler), Dede Yağmur (Oğuzoğlu Kurtçine Boyu), Fikri Demirok (Ay'ın Bahtı). Ülkücü camiadan ve Türk Dünyası'ndan haberlerin de verildiği bu ilk sayıda milli muhtevalı bir bulmaca ve ayrıca Hayati Baki'nin "Kafkaslı Tutsak Çocuklar", Gavseddin Koçak'ın "Bozkurt", Dilaver Cebeci'nin "Masal Güzeli", Mustafa Okur'un "Turan'a Davet" isimli şiirleri de yer alıyordu.

- Özmen, Fazilet Ahu, *Politik Bir Gençlik Kuşağı: Post 80 Alevi Gençliği*, 2011, Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 3(1), 11-22.

ÖZET: Gençlik kuşakları, günümüzde çok önemli bir sosyal jenerasyonu oluşturmaktadır. Özellikle etnik ve dini toplulukların var olduğu Türkiye'de, toplumsal hareketler bu çok kültürlü dokudan yola çıkarak incelenmektedir. Söz konusu gruplardan biri, Türkiye nüfusunun %25'ini oluşturduğu düşünülen Alevilerdir. Post-80 olarak tanımladığımız Türk gençliği ise, depolitizasyon politikaları ile siyasetten uzak tutulmuş, gençlik kuşakları materyalist, apolitik, bireysel davranışlar sergileyen bir profil çizmişlerdir. Fakat, etnik ve dini kimliği ile var olan ve bu kimlik ile toplumda varlıklarını sürdürdüklerine inanan Kürt ve Aleviler, siyasetten uzaklaşmamışlar ve siyasi kurumlar vasıtası ile

kimliklerini rahatça yaşadıklarına inanmışlardır. 1980 sonrası gençlik kuşakları, 1968 ve 1978 kuşaklarının aksine, ekonomik değerlere önem veren ve ideolojik inançların artık bireyleri bir yere götüremeyeceği görüşünü paylaşan bir jenerasyondur. 1980'den sonra gelişen apolitik gençliğin içerisinde politik kalmış ve 1990'lı yıllardan itibaren, sosyal demokrat görüşlü partilerde siyasi faaliyetlerini sürdüren Alevi gençleri, laikliğin, Atatürkçülüğün ve çağdaşlığın öncüleri haline gelmişler ve mensup oldukları dini inanışın çağdaşlık, modernlik ve ilericiçilik gibi ilkeler ile örtüştüğünü savunmaktadırlar.

- Özizmirli, Görkem, *Öğrenci Hareketlerine ve 'Sağ'a Dair...*, 2011, Birikim Dergisi, (261), 3-8, İstanbul.
- Tamer, Aytül, *Türkiye Komünist Gençler Birliği'nden Simalar*, 2012, Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi, (33), 323-338.

ÖZET: Bu çalışmada TKP'nın ardından kurulan Türkiye Komünist Gençler Birliği'nin üyelerinden Hamdi Berber oğlu Mahmud, Kadı Osman Efendizade Mehmed Salih, Hikmet kızı Münire, Mehmed Rüşdi oğlu Hilmi, Mehmed Adil oğlu Yusuf Kemal'in 'Tahkikat Varaka'larının transkripsiyonu yapılarak, TÜSTAV'ın mevcut belgelerinden yola çıkılarak haklarında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Belgelerdeki tarihten yola çıkarak, bahsi geçen isimlerin TKGB'nin kuruluşu ve ilk faaliyetlerinde etkin isimler olmaları muhtemeldir. Bu çalışmanın temel amacı Bakü merkezli TKGB üyeleri üzerinden gençlik örgütlenmeleri hakkında ulaşılan bilgiler ile Türkiye sol tarihine küçük bir katkı sağlamaktır.

- Türkmen, Buket, *Laikliğin Dönüşümü: Liseli Gençler, Türban ve Atatürk Rozeti*, 2013, İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri, Metis Yayınları, 47-110, İstanbul.
- Yurtsever, Haluk, *Sol Yükselirken Sosyalist ve Genç Olmak*, 2013, Toplum ve Hekim Dergisi, 28(5), 329-332, Ankara.

ÖZET: 1960-1980 döneminde solun yükselişi Türkiye toplumunda aklın, bilimin ve halk yığınlarının yararına olanın doğrunun ölçütü durumuna geldiği bir sosyalist aydınlanma ve kültürleşme hareketini geliştirdi ve toplumsal düzeyde yaygınlaştırdı. Bu dönemde solun Türkiye'ye katkılarının gözden kaçırılması önemli bir eksiklik, bu anlamda sorun yaratmaktadır. Yazıda Ata Soyer'in de gençlik yıllarını içeren dönemin bu yönleri anımsatılmaktadır.

- Palabıyık, Adem, *Ev'den Sokak'a, Okul'dan Eylem'e Son Çocuk Sömürge: YDG-H Gençliği*, 2016, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(47), 561-570.

ÖZET: Son dönemlerde ülkemizdeki güncel sorunlar haline gelen çocuk suçluluğu, kendisini yeni bir mekân ve simge içerisinde göstermeye başlamıştır. Şiddeti bir çıkış yolu olarak gören ve bunu normal bir sürecin parçası olarak kabul eden bu çocuklar, kendilerini YDG-H (Yurtsever Gençlik Devrimci Hareketi) olarak tanımlamışlardır. PKK'nın gençlik yapılanması, PKK'nın Siyah Gömlekçileri, PKK'nın Şehir Asayiş Timi ya da PKK'nın polisleri gibi isimlerle anılan YDG-H, yol kesme, kimlik kontrolü yapma, mahallelerde asayiş sağlama gibi hukuk dışı eylemlerle kendine bir varlık

alanı belirleyerek ve diğer alanlar üzerinde şiddet içeren bir hakimiyet kurmaya çalışmaktadır. Varlık alanı olarak genellikle Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki şehirleri seçen bu yapılanma özellikle Hakkâri, Şırnak, Van ve Diyarbakır gibi illerde faaliyet göstermeye başlamıştır. Genellikle yaşadığı sokak ya da mahallelerinin çocukları olan bu gençlik, Abdullah Öcalan'a bağlılığını ilan etmiş ve PKK'nın KCK yapılanması sonucu savunma birimleri olarak harekete geçmişlerdir. Sosyolojinin önemli bir alanı olan toplumsal hareketlerde yer verilebilecek YDG-H, gerçekleştirdiği son eylemlerle de bu sürecin dışına taşmıştır. Toplumsal hareketler de eylem için amaç ve yöntem net olarak izah edilebilirken, YDG-H için bu türden açıklamaların pek mümkün olmadığı görülmüş ve bu yüzden YDG-H için örgütün üyeleri ile görüşmenin en sağlam ve doğru yöntem olacağına karar verilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, YDG-H üyelerinin, neden bu hareket içerisinde yer aldıkları ve neye hizmet ettiklerini ortaya koymaktır. Yaşları on dokuzu geçmemiş olan bu gençlerin, şiddeti bir çözüm yolu olarak seçmiş olmasının sebepleri yerinde görülmeye çalışılacaktır. Bu amaç doğrultusunda özellikle Van kent merkezine Diyarbakır, Şırnak ve Hakkâri'den göç eden ailelerin çocukları ile görüşülmüş ve Hakkâri'nin Yüksekova ilçe merkezinde ulaşabildiğimiz bazı gençlerle de diyalog kurma imkânı bulunmuştur. Nitel bir yöntem izleyen bu çalışmamızda derinlemesine görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmış ve ifadeler not edilmiştir. Çalışmada kullanılmak istenen isimler YDG-H üyeleri tarafından kabul edilmediği için kullanılamamış, bunun yerine kodlama yapılmıştır.

- Çomak, İhsan, *Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi ve Burada Okuyan Türk Öğrenciler Hakkında Bir Rapor*, 2016, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, (76), 87-115, Kazakistan.

ÖZET: Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi (KUTVA) 1921-1938 yılları arasında Türkiye'den pek çok TKP üyesi ve sol görüşlü kişinin giderek eğitim gördükleri bir kurum olarak Türk solunun gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Nazım Hikmet, Vedat Nedim Tör, Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Bilen, Zeki Baştımar, İsmail Tökin, Vala Nurettin gibi Türk solunun önemli isimleri bu üniversitede okumuş ve aldıkları teorik ve pratik altyapıyı Türkiye'deki ideolojik çalışmalarına aktarmışlardır. Yurda dönüşlerinde Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Tökin, Vala Nurettin gibi bazı isimlerin komünist hareketi terk ettiklerini, hatta bir kısmının pişmanlık duyduğunu görmekteyiz. Büyük gizlilik içinde gönderilen öğrenciler ve üniversitenin eğitim faaliyetleri konusunda çok sınırlı sayıdaki hatıralardan bilgi edinebiliyoruz. Ancak, gene de faaliyette bulunduğu 1921-1938 yılları arasında KUTVA'nın Türkiye sektöründe kaç kişinin okuduğu, bunların Moskova'da nasıl bir hayat sürdükleri ve yurda dönünce neler yaptıkları konusunda geniş kapsamlı bilgiye sahip değiliz. Makalede, eldeki sınırlı kaynaklar kullanılarak KUTVA'daki eğitim ve buradaki Türk öğrencilerin faaliyetleri hakkında bilgiler derlenmiştir.

5.3. Kitaplar

- Öcal, Cemal Oğuz, *Savulun Kızılar; Gençlik Geliyor!*, 1949, 48s., Güzelış Basımevi, Eskişehir.
- Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, *Komünizm ve Türk Gençliğinin Fikir Terbiyesi*, 1953, 48s., Yeni Matbaa Türkiye Muallimler Birliği, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yazar komünizm, gençlik ve terbiye üzerinde duracağını söyleyerek, Türk gençliğine komünizm karşısında verilmesi gereken fikir terbiyesinin ana çizgilerini belirlemek için, komünizmin bir dünya görüşü olarak mahiyetinin bilinmesi gerektiğine değinir.

- Apeland, Nils M., *Dünya Gençliği ve Büyük Tehlike*, 1960, 63s., Nebioğlu Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Eleonor Roosevelt'in ön sözü vardır. Dünyanın geleceği gençlerin elindedir. Gençlere verilen bilgilerin yararlı olabilmesi için şahsiyet gerekir. Eğitim kurumları, sadece bilgi verilen yerler olmaktan çıkarılarak, bu bilgilerden hayatta nasıl yararlanılabileceğini gösteren yerler olmalıdır. Eser komünistlerin dünya gençliğini saptırmak, kendi gayelerinin kölesi yapmak için gösterdikleri gayretlere örnekler vermektedir. Gençleri manevi bakımdan bu tehlikeye karşı koruyucu fikirlerle beslemek ve komünizmin çalışma metotlarını göstererek onları uyarmak gerekir. Eserde cephe teşkilatı -komünist gençlik hareketinin tarihi enternasyonal talebe birliği - dünya demokratik gençlik federasyonu - komünist gençlik hareketleri - dünya gençlik festivalleri - bugünkü komünist gençlik öncüleri başlıkları altında komünizmin gayesi konusunda bilgiler verilmektedir.

- Türkistani, Muhammed Musa, *Genç Arkadaş Uyan: İşte Komünizmin İç Yüzü*, 1966, 16s., İkinci Kuvayı Milliye Derneği, Bursa.
- *Fikir Kulüpleri Federasyonunun Üniversite Kapısındaki Kardeşler Sözü Var*, 1969, 2s., Hareket Gazetesi ve Gazeteciler Matbaası, İzmir.
- Yalçın, Aydın, *Demokrasi, Sosyalizm ve Gençlik*, 1969, 52s., Ak Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Eser, yazarın çeşitli yerlerde yayınlanmış makalelerinin derlenmesinden meydana gelmiştir. Bölümler hürriyet ve demokrasi, sosyalizm- gençliğin konuları diye ana başlıklara ayrılabilir. Yurdumuz, ileri ve medeni bir düzene ulaşmak için, köklü değişimler içindedir. İçinde yaşanan devir, her yönüyle, gençlere, çözümlemeleri için pek çok problem yaratmıştır. Karşılaşılan problemlerin hemen hemen hepsi yepyenidir. Asıl zorluk buradan kaynaklanır. Toplumsal konularda hassas olan gençler için toplumsal düzeni yeniden kurma çok önemli duruma gelmiştir. Bu yüzden gençlerin Türkiye'nin geleceğiyle ilgili konular karşısında büyük heyecan duymalarını ve konuları ihtirasla tartışmalarını yadırgamamak gerekir.

- Cornell, Richard, *Gençlik ve Komünizm*, 1969, 158s., Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Son yıllarda öğrencilerce düzenlenen ve yönetilen hareketler birçok ülkeyi zor durumda bırakmıştır. Komünist hareketin gençlere karşı olan ilgisi Bolşeviklerin 1917'de iktidar olmalarından beri ve hatta daha önceleri başlamıştır. Gençler için olgunlaşma durumunda iken yeni tecrübe ve ilişkiler büyük önem kazanır. Gençlik, zihni ve bünyevi bir değişme ve gençlerin tabii meraklarını gidermeye çalıştıkları bir deneme yanılma çağıdır. Yazar, komünist ülkelerdeki gençlik hareketlerini izlerken, komünist olmayan ülkelerde de gençliği ele geçirmek için ne gibi yollara başvurulduğunu açıklamıştır. Konu «Komünist gençlik hareketlerinin doğuşu -Komünist gençlik hareketlerinin sterilizasyonu- Savaşın sonra uluslararası komünist gençlik ve öğrenci hareketleri» vb. bölüm başlıkları altında incelenmiştir.

- *Dünya'da, Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Gençlik*, 1969, Fikir Kulübü Federasyonu, Ankara.

- Karaoğlu, Yılmaz, *Türkiye’de Komünist Strateji ve Üniversite Hadiseleri*, 1969, 32s., Tuğrul Matbaası, Niğde.
- Cihan, Ali Faik, *Gençlik İçin Strateji ve Taktik*, 1969, 32s., Savaş Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Daha önce “Karadeniz Teknik Üniversitesi Fikir Kulübü” tarafından yayımlanan ve kısa sürede tükendiği için çoktandır aranan, Ali Faik Cihan’ın gençlik konusundaki bu değerli incelemesini “Savaş Yayınları”nın ilk kitabı olarak sunmaktan kıvanç duyuyoruz. Gerek yurdumuzda gerekse bütün dünyada gençlik hareketlerinin yoğunluk kazandığı bir dönemde, sosyalist düşünür Ali Faik Cihan’ın bu incelemesinden, gençlerimizin geniş ölçüde yararlanacaklarını umuyoruz. Gençliğin temel görevini açıklıkla ortaya koyan bu ilk yayınımla, genç kardeşlerimizin devrimci eylemlerine küçük bir katkıda bulunabilirsek kendimizi mutlu sayacağız.

- Dünya, Türkiye, *Gençlik, Devrim*, 1970, 32s., Taylan Basımevi, Ankara.
- Shaw, George Bernard, *Genç Bir Bayana Sosyalizm ve Kapitalizm Üzerine Öğütler*, 1971, 495s., Milliyet Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yazar kadınlara sosyalizm ve kapitalizm konusunda bilgiler vermekte, sınırlarını etkilerini anlatmaktadır.

- *Türkiye’de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç*, 1971, 87s., Kurtuluş Yayınları, Ankara.
- *Türkiye’de Demokrasi Saldırı Karşısında: Türkiye’de Militan Komünist Örgütleri ve Gençliğimizi Aldatma Taktikleri*, 1972, 33s., Başbakanlık Basımevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye’nin çok önemli sorunları vardır. Ancak bunu çözmenin yolu anarşi, tedhiş ve aşın uçlarını katı, dogmatik ve modası geçmiş ideolojileri değildir. Türkiye problemlerini birlik içinde, demokratik yöntemlerle, Atatürk’ün gösterdiği akılcı ve bilimsel yoldan çözmek zorundadır. Eserde Türkiye’de komünist hareketler, çeşitli komünist örgütler verilmiş ve komünistlerin aldatma yolları gösterilmiştir. Ülkemizde görülen hareketler, aslında pusuda bekleyen dış merkezlerin, yeraltı örgütlerinin 1961 Anayasasının iyi niyetli, hürriyetçi ve demokratik niteliğini kötüye kullanarak; gençliği harekete geçirmelerinden başka bir şey değildir. Türk gençliği temelde Atatürkçüdür ve hemen her zaman yeni bir şeyler öğrenmeye susamıştır. Gençliği maksatlarına göre tahrik edenler gençliğin bu arzularını kendi amaçları için kötüye kullanmışlardır.

- Sayılğan, Aclan, *Dünyayı Saran Tehlike: Anarşist Hareketler ve Tedbirleri*, 1973, 176s., Ufuk Ajansı Yayınları, İstanbul.
- *1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, Komünistler Gençlerimizi Nasıl Aldatıyor?*, 1973, 16s., T.C. Gümrük ve Tekel Bakanlığı Tekel Genel Müdürlüğü Savunma Sekreterliği, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 13 Haziran 1968 de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerince belge usulünün kaldırılması isteği ile başlatılan hareketler sonradan masum bir istek olmaktan çık-

rak, gençliği kullanarak komünizmi yerleştirmeye çalışan harekete dönüşmüştür. Eserde, ülkemizde gençlerin etki altına almış şekilleri ve eyleme sürüklenişleri anlatılmaktadır.

- Lenin, Vladimir Ilyiç, *Gençlik ve Günümüz Dünyası*, 1975, 187s., Konuk Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Lenin, Gençlik ve Günümüz Dünyası 1969'da Moskova'da düzenlenen uluslararası gençlik toplantısındaki konuşmaların önemli bir bölümünü kapsıyor.

- Türkiye İşçi Partisi, *İlerici Gençlik Hareketinin Güncel Görevi*, 1975, 4s., İleri Sanat Matbaası, İstanbul.
- Dev-Genç, *Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği İçin: Marksist Yöntem Üzerine*, 1975, 36s., Devrimci Gençlik Yayınları, Ankara.
- Hoca, Enver, *Devrimci Gençlik Hareketinin Yönü*, 1976, 32s., Devrimci Yol Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: “Emperyalizm ve revizyonizmin, halkımız ve özellikle gençliğimiz üzerindeki ideolojik baskısı durmamıştır. Fakat partinin, bütün halkımızın ve bütün gençliğimizin bu baskıya karşı faal mücadelesi gerçekten kahramanca olmuştur ve bu mücadele devam etmektedir. Memleketimizin gençliği, nereden gelirse gelsin burjuva ve revizyonist ideolojinin her türlü etkisini, her türlü soysuzlaşma ve yolunu şaşırtma belirtisini hor görüp, tekmeleyerek defeder.” Enver Hoca

- Yelkinov, A.- Turusov, V., *Maoizm ve Gençlik Hareketi*, 1976, 111s., Ürün Yayınları, İstanbul.
- Landa, N., *Leninist Gençlik ve Eğitimi*, 1976, 82s., Kızılırmak Yayınevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Pratik çalışmayı gençler için en iyi eğitim olarak düşünen Lenin; onların devrime, politikaya ve yeni toplumun inşasına aktif olarak katılmalarını savundu. Lenin gençlere, eskilerin yerini alacak olanlar gözüyle bakıyordu ve onların işi 1917 Ekim devrimi ile doğan yeni toplumu inşa etmekti. O, gençlerin sürekli olarak ajitasyon içinde olduklarını ve yeni fikirler aradıklarını ancak gerekli teorik açıklık ve inançtan yoksun olduklarını anlamıştı. Bu nedenle gençleri eğitmenin temel yöntemi ikna olmalıydı.

- Lenin, Vladimir Ilyiç, *Marksizm ve Gençlik*, 1977, 172s., Koral Yayınları, İstanbul.
- Üstün, Ali, *Dünya Emekçi Gençlik Toplantısı 10-15 Kasım 1972 Moskova*, 1977, 157s., İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları, İstanbul.
- Lenin, Vladimir Ilyiç, *Gençlik Serüveni*, 1977, 381s., Sol Yayınları, Ankara.
- Beyaz, Zekeriya, *1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, Uyanalım Komünistler Gençlerimizi ve İşçilerimizi Nasıl Aldatıyor*, 1978, Sağduyu Yayınevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitap iki bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölüm Zekeriya Beyaz tarafından, ikinci bölüm ise 1. Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından hazırlanmıştır ve komünizm tehlikesine karşı uyarı amacını taşımaktadır.

- Fedoseyev, P., *Leninizm ve İlerici Gençlik Hareketi*, 1978, 44s., İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları, İstanbul.
- Kolektif, *Tarihsel Devrimciliğimizden Sosyal Devrimciliğimize Gençliğimiz: Genç Güç*, 1978, 23s., Sosyalist Gençlik Yayınları, İstanbul.
- Dev-Genç, 1978, 32s., İstanbul.
- Kolektif, *Gençlik ve İdeoloji Savaşımı*, 1979, 54s., İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları, İzmir.
- Lenin, Vladimir Ilyiç, *Gençlik Birliklerinin Görevleri*, 1979, 44s., İYG Yayınevi, İstanbul.
- Guevara, Ernesto Che, *Che Gençliğe Sesleniyor*, 1979, 110s., İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları, İzmir.
- Özgen, Mahmut İhsan, *TKP ve Organize Gençlik Hareketleri*, 1982, 382s., 14 Mayıs Vakfı Yayınları (Kardeşler Matbaası), İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yazar, gizli TKP hareketini tespit ettiği günden itibaren tarihi bir çizgi içerisinde kaleme almış ve derinlemesine bir incelemeye ve değerlendirmeye tabi tutmuştur. Yazdıklarının büyük bir araştırma ve emek mahsulü olduğu görülüyor. Bu araştırma içerisinde Türkiye'deki gençlik hareketleri de inceleme konusu yapılmış ve geniş olarak ele alınmıştır. Kaynak bir kitap olarak başvurulduğunda büyük ölçüde istifade edileceği kanaatindeyim. Celal BAYAR Ek: Türkiye üstünde emelleri olan dış güçlerin, Cumhuriyetten önce ve sonra, yıkıcı, bölücü ve ideolojik faaliyetlerine devam ettiklerini bu tür yıkıcı ve bölücü çalışmalar içinde en önemli yeri, yasa dışı gizli Türkiye Komünist Partisinin tuttuğunu söyleyen yazar, bu örgütün kuruluşundan beri, Mondros Antlaşmasından sonra, İstanbul ve Anadolu'daki komünist hareketler ile çeşitli yasal dernekler, zümreler, siyasi partiler içinde yapmış olduğu çalışmalarını, üniversite gençliği üstündeki faaliyetlerini ve eylemlerini almış ve tarihi seyrini incelemiştir.

- Kolektif, Bağımsızlık, *Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Gençlik 1*, 1988, 279s., Boran Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 12 Mart 1971'den 12 Eylül 1980'e kadarki gençlik mücadelesini anlatan bu kitabı. 1980 öncesini en iyi bilenler, yani yaşayanlar yazmışlardı. Bu kitap, 1980 öncesinin gençlik hareketi içinde, Dev-Genç örgütlenmesi içinde yer alan önder kadroların hemen hepsinin katkısıyla, kolektif olarak yazılmıştır. Çoğu bu kitap hazırlanırken tutsaktı. Gençlik, direnişleriyle, mücadelesiy-le Türkiye halklarının onurudur. Bu tarihi yaratanlar ve bu gelenekleri bugüne taşıyanlar, bugünün ve geleceğin de önderleri, sahipleridirler.

- Gorbaçov, Mihail Sergeyeviç, *Gençler Devrimci Yenilenmenin Yaratıcı Gücüdür: SSCB Leninci Komünist Gençlik Birliği Kongresinde Verilen Söylev*, 1988, 38s., Barış Basın Yayın, Ankara.
- *Faşizme ve Emperyalizme Karşı Devrimci Gençlik Mücadelesi Üzerine*, 1989, 32s., Devrimci Gençlik Yayınları, İstanbul.
- İnan, Ali Mithat, *Toplum, İdeoloji, Gençlik*, 1989, 238s., Gündoğan Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Türk toplumunun geleceğini oluşturan gençlik ve gençliğin toplumumuzdaki yeri ile ideolojiler karşısındaki etkileşim, uygulama ve sonuçlarını geniş bir perspektif içerisinde işleyen bu eserin, gençlerimizin hem kendi kendileriyle hem doğa, aile, okul, çevre, toplumla çatışmaları, bulundukları durum, sorunlar ve dolayısı ile çözümlerini içermesi yönüyle, Türkiye gündeminde sürekliliği olan böylesine bir konuda yararlı olacağına inanıyoruz.

- Kılıç, Atilla, *Emperyalizme ve Oligarşiye Karşı Devrimci Gençlik Seçme Yazılar/Mücadele Tarihinden Belgeler*, 1990, 152s., Faşizme ve Emperyalizme Karşı Devrimci Gençlik Yayınları- Özen Matbaası, İstanbul.
- Stalin, Josef, *Gençliğin Görevleri*, 1991, 53s., Yurt Kitap Yayın, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Biçimsel olarak Genç Komünistler Birliği bir parti örgütü değildir. Fakat, aynı zamanda komünist bir örgüttür. Bu, Genç Komünistler Birliği'nin resmen işçilerin ve köylülerin parti dışındaki bir örgütü olması ve bununla birlikte partinin rehberliği altında çalışması gerekiyor demektir. Görev, gençliğin partimize güvenini ve Genç Komünistler Birliği'nin partimizce yönlendirilmesini sağlamaktır. Genç Komünistlerin unutmamaları gereken temel ve önemli nokta, Genç Komünistler Birliği'nin tüm çalışmalarında partinin önderliğini sağlamaktır. Genç Komünistler, böyle bir önderlik olmaksızın, temel görevleri olan, işçi ve köylü gençliğini proletarya diktatörlüğü ve komünizm ruhuyla eğitmeyi başaramayacağını unutmamalıdır.

- Privalog, Victor, *Dünya Komünist Gençlik Örgütleri Kısa Tarihi*, 1992, 202s., Tarihsel Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Genç kuşağın eylemleri modern, burjuva toplumun derin krizlerini yansıtır. 1969 Haziran'ında Moskova'da yapılan işçi ve komünist Partileri Uluslararası Toplantısı, zamanımızdaki olayların ve gençliğin bunlara katılımının kesin bir değerlendirmesini yaptı. Toplantının "İşçi ve Komünist Partilerinin ve Bütün Anti-Emperyalist Güçlerin Eylem Birliği ve Zamanımızda Emperyalizme Karşı Savaşın Görevleri başlıklı temel dokümanında şöyle denilmektedir: "Kapitalizm altında kendileri için bir ümit görmeyen ve süper sömürüye hedef olan emekçi gençlik, öncelikle genç sanayi işçileri, sendikalara, komünist ve diğer demokratik örgütlere girerek, sınıf savaşına daha büyük ölçüde katılıyor.

- Kolektif, *Öğrenci Gençlik Mücadelesine Devrimci Yaklaşım*, 1992, 56s., Emek Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Öğrenci gençlik hareketine yaklaşımımız “politik özgürlük kazanılmadan akademik özgürlük kazanılmaz” Leninist ilkesi etrafında şekillenir. Biz öğrenci gençlik hareketinin bugünkü zayıflığının nedeni olarak reformist ve oportünist akımların ileri sürdüğü gibi gençliğin üstüne vazife olmayan sorunlarla uğraşmasını görmüyoruz. Tam tersine öğrenci gençlik hareketi toplumsal sorunları, ekonomik toplumsal sistemin kendisini sorgulamaya başladığında değil kendini akademik sorunların kabuğuna sıkıştırdığında darlaşıp, kısırlaşır.

- Kolektif, *Yüksek Öğrenim Gençliği Alanında Gerçekleri Kavrayalım, Devrime Hizmet Edelim*, 1993, 229s., Umut Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Çözüm devrimci gerçekçi eğilimi, Marksist-Leninist-Maoist çizgiyi geniş kitlelere tanıtmak, kitleleri bunun etrafında toplamak ve harekete geçirmektir. Bunun için basitten karmaşığa doğru, alttan üste doğru, yurtlarda ve okullarda birlikte yürütülecek bir mücadeleyi ve örgütlenmeyi yaratmaya çalışmaktadır. Ortada üstesinden gelinemeyecek bir sorun yoktur.

- Toraman, Hüseyin, *Gençlik İçin Seçme Yazılar*, 1993, 279s., Sun Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Elinizdeki kitap, daha önce Gençlik Yıldızı dergisi ve Emeğin Bayrağı gazetesinde yayınlanmış bazı yazılardan oluşuyor. Yazılar, asıl olarak komünist gençlik hareketinin, devrimci gençliğin her yönlü savaşımına ilişkin temel taktik politikaları ve güncel pratik politikalarını kapsıyor. Kitapla amaçladığımız, esasında komünist gençlik hareketinin temel programatik, taktik politikalarının bir arada olması ve aynı zamanda komünist gençlik hareketinin politik gelişimi ve yetkinleşmesinin doğrudan bir yansıması sayılabilecek bu yazıların belgeleştirilerek daha güçlü ve istemli savaşım aracına dönüştürülmesidir. Bu anlamıyla kitap bir derleme ve belge olma niteliğindedir. Bu nedenle yazılar üzerinde değişiklik yapılmamaya özen gösterilmiştir; yalnızca, daha önce kullanılan DSGH rumuzu şimdi kullanılmadığı için; yerine Komünist Gençlik Hareketi ifadesi kullanılmıştır. Kitap, Hüseyin Toraman Eğitim Dizisi'nin 1. sayısıdır. Eğitim amaçlı dizimizin bundan sonraki sayılan, gençlik savaşımının ihtiyaçlarına bağlı olarak çıkarılacaktır. Gençliğin içinde bulunduğu koşulların ve devrimci gençlik hareketin yaşadığı sürecin ortaya çıkardığı somut politik ihtiyaçlarından yola çıkılarak gençliğin ideolojik-politik-teorik gelişiminin güçlendirilmesi ve pratik savaşımının hızlandırılması amaçlanacaktır. Böyle bir yayının düzenli periyotlarla çıkarılamayacağı açıktır. Burada perspektifimiz, gençlik savaşımının gereksinimlerini gözetmek ve karşılamak olacaktır. Ayrıca eğitim dizimiz yalnızca kitap olarak değil, broşür biçiminde de çıkabilecektir. Hüseyin Toraman, başta komünist gençlik hareketi gelmek üzere devrimci gençliğin militan önderlerinden biri olmuştur. Toraman, gençliğin devrim ve sosyalizm savaşımında baş eğmez militan bir önder olarak, gençlik hareketinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Hüseyin Toraman Yoldaşın, gençlik hareketine kattığı enerji ve bu alandaki devrimci çabaları ile Türkiye Devrimci Hareketine mal oluşu göz önüne alındığında, bu yiğit ve ölümsüz gençlik önderinin her günkü kavgada yaşatılmasına katkıda bulunması için, bu diziye, Hüseyin Toraman Eğitim Dizisi adı verilmiştir.

- Schüller, Richard, *Komünist Gençlik Enternasyonal'inin Tarihi 1. Cilt*, 1996, 232s., İnter Yayınları.
- Kurella, Alfred, *Komünist Gençlik Enternasyonal'i'nin Tarihi 2. Cilt*, 1996, 301s., İnter Yayınları, İstanbul.
- Kolektif, *Devrimci Gençlik Hareketi*, 1996, 257s., Eksen Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bugünkü sonuçların ışığında bakıldığında, düzen “sorun”u bir anlamda ve belli sınırlar içerisinde çözmüş görünüyor. Hangi anlamda ve hangi sınırlar içinde? Bu sorunun yanıtına burada girmiyoruz. Zira elinizdeki kitapta, bu yanıt, az çok ayrıntılı olarak ve kendi karmaşıklığı içerisinde ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Burada şu kadarını söyleyebiliriz. Düzen gençliği kazanarak değil fakat onu politik yaşamın dışına itmeyi başararak yalnızca zaman kazanmıştır. Geçmişte güçlü bir gençlik hareketini yaratan tüm sorunlar, bugün geçmişle kıyas kabul etmez ölçüde ağırlaşarak yerli yerinde bulunmaktadır. Bu genel bir işçi ve emekçi hareketi için olduğu kadar bu alt sınıflara mensup ya da yakın gençlik yığınlarının yeni bir devrimci hareketleniş için de uygun bir maddi zemindir. Gençlik düzenin başını yeniden ağrıttacaktır, birçok veri bunu ortaya koymaktadır. Kürt gençliğinin ise sözünü bile etmiyoruz. Zira o bugünkü özgürlük mücadelesinin asıl yükünü çekmektedir ve Kürt halkının onuru olduğunu çoktan kanıtlamış bulunmaktadır.

- Aslan, Haydar, *Devrimci Gençlik'ten Seçmeler*, 1997, 200s., Gökkuşluğu Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Devrimci Gençlik'in Türkiye Gençlik Hareketi tarihindeki yeri yadsınamaz. Dev-Genç, gençliğin olduğu kadar, Türkiye'nin sorunlarıyla da ilgiliydi ve pratiğe geçirdiği çözümler üretti. Devrimci Gençlik'ten Seçmeler bir tarihi dilimi, sorunları ve çözüm önerilerindeki yaklaşım tarzıyla ortaya çıkarmada önemli bir işlev üstleniyor.

- Sinanoğlu, Oktay ve Turan, Rıdvan, *Bilim, İdeoloji ve Gençlik*, 1997, 195s., Kasem Ltd. Şti., İstanbul.
- Kolektif, *Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Gençlik 2*, 1999, 664s., Boran Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Dev-Genç... Dev-Gençlilik... Dev-Genç Ruhu... Bu iki kelime '68'lerden bu yana gençliğimizin, halkımızın onurunun ifadesidir. '80'li yıllara kadar bedellerin ödenerek kazanılan bu onur, 12 Eylül cuntasından bugünlere daima yükseklerde tutulmuştur. Çünkü herkesin sustuğu yerde yükselen ses olabilmektir Dev Gençlilik. Herkes can derdinde, yaşam kaygısındaiken tek başına da olsa kavga alanında olmaktadır. Bazı tek başınasınız, arkanızda kimse yok diyenlere ben varım ya! diyerek BİZ olabilmektir.

- Kolektif, *“Dünden Yarına İGD” İlerici Yurtsever Gençlik*, 2002, 120s., İlerici Yurtsever Gençlik Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Onlarca insanın kanı ve canı pahasına süren bir mücadelenin simgelerinden biri olmuş bu büyük yapının, ‘İGD’nin “YOLUMUZ İŞÇİ SINIFININ YOLUDUR” şiarıyla yola koyulabilmesi hepimize düşen bir görevdir. Bunun için, bundan önce olduğu gibi bundan sonra da işçi sınıfının gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan günlere özlemini giderme savaşında onurlu yeri almak, tarih karşısına kaçınılmaz sorumluluktur.

- Güneş, Özgür, *Gençlik Gelecek Gelecek Sosyalizm*, 2003, 135s., Varyos Yayıncılık, İstanbul.
- Bilen, Mara Kolarova, *Kanatlı Gençlik*, 2003, 104s., Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Kanatlı Gençlik”... 22 yaşında, pençesi delik pabuçlarla sorguda... At arabasında kuru dalların altında “seyahat”... Bir gece boyunca bir şehirden öbür şehre terlikle “yürüyüş”... Gencecik yaşta ülkesini terk etme zorunluluğu. Bu anılarda insan olarak Mara’nın dramı da var. Ama komünist olarak başı hep dimdik.

- Oruç, Zülküf, *Bir Öğrenci Hareketi Olarak Milli Türk Talebe Birliği*, 2005, 224s., Pınar Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Sadece bir öğrenci birliği olmanın ötesinde bir öneme sahip MTTB, farklı milliyetçilik anlayışı ve eleştirel eğitim felsefesi ile özgün bir tarihi araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu çalışma ile bu alandaki bir boşluk doldurulmaya çalışıldı. Türkiye’de 1990’lar sonrasında gündeme oturan Siyasal İslam olgusu çoğunlukla siyasal partiler üzerinden anlaşılmaya çalışıldı. Bu tez içinde MTTB özelinde incelenen sağ siyaset içinde Milliyetçilik ve İslamcılık ayrışmasının kökenlerini bulabileceğimiz 1960 ve 1970’li yıllar daha kapsamlı araştırmaları beklemektedir. MTTB’de geleceğin yönetici kadrosunu oluşturacak şuurlu bir kadronun yetiştirilmesi bir ideal olarak hep var oldu.

- Kolektif, *Cumhuriyet Dönemine Genç Bakışlar*, 2008, 640s., IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Sempozyuma katılan akademisyen, öğretmen, asker, avukat vd. mesleklerdeki kişilerin Atatürk’ün çizdiği yolda, O’nun ilke ve inkılapları doğrultusunda, Cumhuriyetin temel değerlerini özümseyerek bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirerek Cumhuriyet’i koruyup yaşatacaklarına; laik, demokratik ve çağdaş Türkiye’yi daha yükseklere taşıyacaklarına inanıyoruz. Gençlerimizin başarıları, bilim ve sanat dünyasına katkıları bizler için daima gurur ve övünç kaynağıdır. Emel Kefeli

- Kıvılcımlı, Hikmet, *Dev Genç Seminerleri*, 2008, 174s., Sosyal İnsan Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 1970 yılı Ocak ayında, Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme Kurulu, üyelerinin eğitimi için, Dr. Hikmet Kıvılcımlı’ya bir dizi seminer verdirtir. İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği’nin İstanbul’daki lokalinde düzenlenen oturumlar, Dev-Genç üyelerinin geniş ilgisiyle karşı-

laşmış ve o zaman gündemde olan tüm konular ayrıntılarıyla konuşulup tartışılmış. Seminerlerin ilk iki oturumu ne yazık ki banda alınamamış. Seminer metinlerini yazılı hale getirip bizlere ulaşmasını sağlayan Fuat Fegan'ın mikro fişlerde yazdığına göre: İlk iki oturumun konuşma metnini Kıvılcımlı kendi notlarına bakarak yeniden düzenlemiş. Sonraki 4 oturum zaten bant çözümlerinden oluşuyor. O zamanlarda gençliğin geniş ilgisiyle karşılaşan seminer metinlerini 68'in 40. yılına armağan olarak yeniden yayınlıyoruz.

- Yıldırım, Ali, *FKF Dev-Genç Tarihi: 1965-1971 Belgelerle Bir Dönemin Serüven*, 2008, 624s., Doruk Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: FKF-DEV-GENÇ devrimci gençlik hareketinin tarihinde özgün yeri olan bir örgüt. İlk olmanın acemiliklerini taşıyor. Her şeyi kendi keşfediyor, buluyor. Yerli yerine koymaya uğraşıyor. Ulusal yönü ağır basan anti-emperyalist bir çıkış noktasından bilimsel sosyalizme evrilmeyi adım adım yaşıyor. FKF-DEV-GENÇ kendi deneyimleriyle demokratik kitle örgütüne ilişkin soruları bir bir yanıtlıyor. Örgütün yapısı, örgütlenmesi, ideolojisi, çalışma tarzı, siyasal örgütlenmeyle ilişkisi açıklığa kavuşuyor. FKF-DEV-GENÇ'in tarihi 60'lı yılların sosyalist hareketinin de tarihi. Eylem zemininden, tartışma gündemine dek her şeyi orada izlemek olası. TİP ve sosyalist devrim çizgisini, YÖN, Türk Solu, Aydınlik Sosyalist Dergi ve Millî Demokratik Devrim yönelimlerini bölünmeleri çatışmalarıyla FKF-DEV-GENÇ'in oluşumunda gözlenebiliyor. İşçi sınıfı partisinin yokluğunun gençlik örgütüne yüklediği işlevler, teorinin bulunup şekillendirilmesi, 70'li yılların örgütlenmelerine kaynaklık eden ayrımlar DEV-GENÇ'in bağrında, filizleniyor. Ali Yıldırım, belgesel nitelikteki bu çalışmasıyla Türkiye'nin yakın tarihinin toplumsal/siyasal gelişimine tanıklık ediyor. Bir tür "toplumsal bellek" sunuyor okurlarına.

- Mertoğlu, Hakan - Munzur, Serhat - Akdeniz, Güneş - Şur, Tuncay - Hizmetçi, Hüseyin - Delorman, Ahmet Çakmak - Dolgun, Halil Can - Viyale, Kıvılcım - Öztürk, Sırrı, *Gençlik- Gelecek ve Politika*, 2011, 112s., Sorun Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: "Gençlik Gelecek, Gelecek Sosyalizmdir!" sözünün yerli yerine oturtulması ve bir gerçekliğe dönüşebilmesi için öncelikle bundan neyi anladığımızın açıklanması gerekir. "Gençlik" konusu "Sol Cenah" örgütlerinde bilimsel sosyalist öğretinin yöntemiyle henüz yerli yerine konulamamış, devrimci proletarya sınıf hareketinin uzantısında, devrimci proleter gençlik hareketi oluşturulamamıştır. Toplumu oluşturan her toplumsal sınıfın gençlik tabakası vardır. Gençliğin içinden geldiği ve taşıdığı sınıfsal ve ideolojik niteliklerini görmezden gelerek, "Gençlik" diye söze başlayamayız. Hemen hemen her "sol" politik akım, öğrenci gençliği grup çıkarı ekseninde devrimci proleter gençlik hareketinin yerine ikame etmektedir. Hatta durum öyle bir hâl almaktadır ki sol gruplar âdeta öğrenci gençlik hareketi görüntüsüne bürünmektedir. Gruplar, gençliğe yönelik politikasını "Gençliğin Yolu İşçi Sınıfının Yoludur" şiarının dışındaki bir anlayışla yürütmektedir. Bu türden küçük burjuva "sol" yaklaşımların, hayat ve mücadelenin doğrulamayıp reddettiği teori pratiklerinde gençliği daima "ateş hattına" sürdüğü görülmektedir. Devrimci proletarya sınıfının koruyuculuğu ve kollayıcılığından uzakta bulunan gençlik, "sol" gruplar içerisinde hızlı bir sirkülasyondan geçerek, büyük bir çoğunluğu işsizler ordusuna katılmaktadır. Oysa ilerici gençliğin dinamizmini Modern

Proletaryanın kurumsal merkezi disiplinli Sınıf Partisi'nin güvencesine ve koruyuculuğuna çekmek esastır. Sınıf mücadelesi tarih ve devrimci geleneklerimizin ideolojik, teorik, politik ve örgütsel güvencesine kavuşabilmesi, bir yanıyla da gençliğe yönelik sınıf politikası üretilmesine bağlıdır. Elimizdeki kitap; "Gençlik-Gelecek ve Politika" bahsinde daha fazla dram ve trajedi yaşamadan, melankolik ruh halinden kurtulup gençliğin dinamizminin olması gereken yere çekilmesi amacıyla hazırlandı. Gençliğin enerjisinin nereye akıtılması konusu, bizzat öğrenci gençlik kesiminde öne çıkanların kaleme aldığı yazılarından oluşturuldu. Daha önce çeşitli panel-söyleşilerde büyük bir ilgi gören bu yazıların, sonradan daha da geliştirilerek kitaplaştırılması Kolektifimizce uygun görüldü.

- Kolektif, *1960'lardan 1980'lere Gençlik ve Mücadelesi: Dev-Genç Savunması*, 2011, 255s., Yeniden Devrim, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Ne zaman gençlik hakkını aramak için ses çıkarmaya başlasa egemenler 68 göndermesi ile gençliğin eylemlerini olumsuzlamaya çalışır. 68 dünyada da ülkemizde de derin izler bıraktı. 60'lı yıllar boyunca anti-emperyalist bağımsızlıkçı düşünceler etrafında şekillenen gençliğin devrimci eyleminin içinde kurulan DEV-GENÇ 70'li yıllar boyunca da faşizme karşı emekçi halkın kurtuluş mücadelesinin en ön saflarında yer aldı. Bugün de halen yoksul gecekondu mahallerinde, köylerde DEV-GENÇ'in ayak izleri saklı duruyor. Gençliğin kendi söz ve eylemiyle bir mücadele örgütü olduğu kadar bir demokrasi okulu olarak da şekillenen DEV-GENÇ deneyimi bugün de devrimci gençler tarafından sahiplenilerek geliştirilmesi doğrultusunda mücadeleler sürdürülüyor. Kuşkusuz bu büyük devrimci deneyimin pek çok kimse tarafından sahiplenilmesi önemlidir. Asıl önemli olan ise bu tarihsel birikimin doğru kavranılıp onun bugünün somutluğu içerisinde yeniden üretilerek aşılmasına dönük bir çabadır ki devrimci olan budur. Bu kitap DEV-GENÇ deneyimini bugünün devrimci gençlerine aktarmak ve onların mücadelesine mütevazı de olsa bir katkı yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Ve elbette bizi bu kitabı yeniden basmaya sevk eden, bunun için heyecan veren ise gençliğin gelişen devrimci muhalefetinin yarattığı umut dalgası olmuştur. Tarihin ağır sorumluluğunu gencecik omuzlarına alıp ülkenin dört bir yanında sokaklarda DEV-GENÇ marşıyla yürüten teni tarçın kokulu çocuklara...

- Sancak, Jale, *Burada Mutlu Değilim: "Gençler Bildiğiniz Gibi Değil"*, 2011, 148s., Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Dünya nasıl bir yer sana göre? "Çok tehlikeli bir yer. Yani her an başınızın derde girebileceği bir yer. Mümkün olduğu kadar az yara bere alarak hayatta kalmak gerektiğini düşünüyorum ben." Gelecekte umutlu musun? Bir gün bu ülkede devrim yapılacağına inanıyor musun? "Gelecekte çok umutluyum. Devrim olacağına kesinlikle inanıyorum. Türkiye'de bunu yapacak güç var ve biz bunu yaratabiliriz. Bu kendi kendine olacak bir şey değil, örgütlenmeyle, mücadeleyle, çoğalmayla gerçekleşebilir ancak. Yani siyasi mücadeleyle." On iki genç insan, on iki farklı bakış açısı. Bu kitabı oluşturmak için gençlerle konuşan Jale Sancak, "BİRER genç insan olarak onların hayata, geleceğe nasıl baktıklarını, beklentilerini, umutlarını, umutsuzluklarını, gençliklerini nasıl yaşadıklarını görebilmek için gerçekleştirdim kitapta yer alan söyleşileri," diyor. "Çok sesliliği, farklı düşünce biçimlerini bir arada aktarabilmek için aynı biçimde yaşayan ya da düşünenleri değil, sosyo-kültürel ve

sosyo-ekonomik anlamda birbirlerine benzemeyenleri özellikle seçtim. Biri solcuydu, diğeri sağcı. Bir diğeri ise apolitik. Aile içi şiddete maruz kalmış olanıyla yetimhanede kalanı, uyuşturucu bağımlısıyla uyuşturucu karşıtı, modern görüşlüyle gelenekçi olanı bu kitapta bir araya geldiler. Kiminin neşesini hiçbir şey bozamazdı. Genç olmanın yanı sıra bir ortak noktaları da gençlik çağının salt mutlulukla, eğlenceyle yaşanmadığı düşüncesi idi. Hiçbiri sorunsuz değildi.”

- Bahar, İlhan, *Alpaslan Türkeş ve Ülkücü Hareket İddianame ve Cevaplar*, 2011, 464s., Hareket Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Lenin, Vladimir İlyiç ve Stalin, Josef, *Gençlik Üzerine*, 2011, 144s., Evrensel Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kendi başına çok ciddi, zor, büyük bir çalışmayı ortaya koymadan, eleştirel bakmakla yükümlü olduğu gerçekler içinde yolunu bulmadan, kendisine ulaştırılan sonuçlar temelinde komünizmle övünme düşüncesine kapılan her komünist, böyle bir komünist son derece acınacak bir kişi olurdu. Böylesine bir üstünlük kesinlikle zararlı olurdu. Az şey bildiğimi biliyorsam, o zaman daha çok şeyi bilmeye ulaşacağım; ama eğer ki bir insan komünist olduğu ve temel şeyleri bilmesine gereksinimi olmadığını açıklarsa, o zaman ondan her şey olur, ama bir komünist olamaz.

- *Bulgaristan Devrimci Gençlik Hareketi Tarihi*, 2013, 280s., Evrensel Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Haksızlığa karşı ilk öfkeli ses çoğunlukla gençlerden gelmiştir. Genç kitleler büyük bir değiştirici potansiyele sahiptir. Bunun için egemen sınıflar tarih boyunca gençliği türlü yollarla zehirlemeye, pasifleştirmeye, uysallaştırmaya çalıştı; gençliğin enerjisini haksız savaşlarda, milliyetçi hareketlerde tüketmeyi denedi. Gençlerin yüksek enerjisi ve atılganlığı, halkın çıkarlarına karşı kurulan iktidarların ömrünü uzatmak için kullanılmak istendi. En vahşi koşullarda sömürülenler gençlerdi. En ilkin savaşa sürülenler de onlar oldu. Ama tüm çabalar gençliği, iyiyi, güzeli, doğruyu arama uğraşından döndüremedi. Gençlik büyük tarihi mücadelelerin hep en önünde yer aldı. 20. yüzyılın ilk yarısı boyunca yürütülen uzun, zaferler ve yenilgilerle dolu, kan bedeli bir mücadelenin ürünü olan Bulgaristan Devrimi'nin en dinamik kesimini de gençler oluşturuyordu. Uzun mücadele yılları boyunca gençliğin oynadığı rolü, gençlik içinde çalışmanın ve örgütlenmenin sorunlarını, gençlik örgütü-parti ilişkisinin deneylerini canlı bir şekilde ele alan bu kitabın, ülkemizin devrimci gençliği için de öğretici, yararlı olacağına inanıyoruz.

- Yorgancılar, Serkan, *Akıncılar: İslamcı Gençliğin Yazılmamış Öyküsü*, 2016, 240s., Otorite Kitap, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Akıncılar Derneği İslamcı gençliğin tarihi açısından bir dönüm noktasıdır. Akıncılar öncelikle aksiyoner ve bağımsız bir yapı oluşturmaya çalışmıştır. 70'li yılların çatışma ortamına sağcılık ve solculuk gibi iki ideolojinin karşısına bir üçüncü yol olarak İslami söylem ve İslami bir dille çıkmıştır. Sistemi sorgulayan ve mevcut sistemi değiştirmeyi hedef alan bir yapı olan Akıncılar muhafazakâr yapılarla da mücadele etmiştir. 4 yıl gibi kısa bir zaman diliminde faaliyet göstererek

80 darbesi sonrasında kapatılmıştır. Ancak bir kuşağın etkilendiği ve yeni kuşakları da etkileyen bir hareket olarak varlığını sürdürmüştür diyebiliriz. Günümüz siyasetinde aktif rol alan siyasetçilerin de birçoğunun yetiştiği bir ocak olarak düşünüldüğünde Akıncılar hâlâ önemini korumaktadır.

- Guevara, Ernesto Che, *Gençlik Üzerine Yazılar*, 2016, 120s., Arya Yayıncılık, İstanbul.

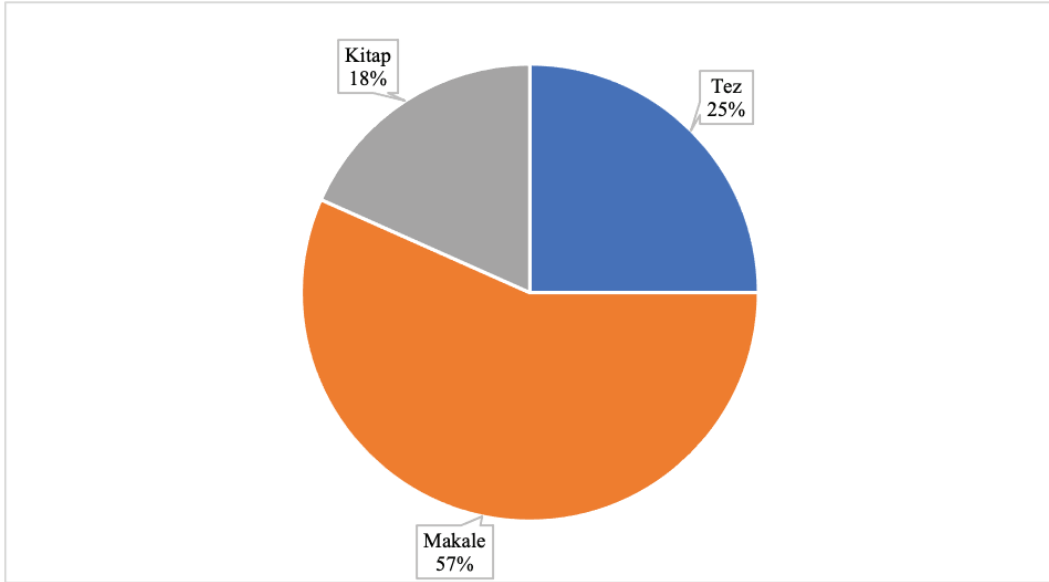
KAPAK ARKA YAZISI: “Her gerçek insan, herhangi birine indirilen darbeyi kendi suratında duymalıdır.” Gençliğin bir başka görevi de yarının insanının yaratılmasında örnek olarak diğerlerini yönlendirmektir. Bu yönlendirmede kendini yaratmak da yer alır. Çünkü hiç kimse kusursuz değildir, hiçbir şekilde hem de. Herkes eleştirel tartışmalar, derinlemesine eğitim, insani ilişkiler, çalışma yoluyla kendi niteliklerini iyileştirmelidir. Bütün bunlar insanları dönüştüreceklerdir. Her genç komünist özünde insancıl olmalıdır. İnsanın en iyi yanına yaklaştığı oranda insancıl olmalıdır. Çalışma, eğitim, halkla ve dünyanın bütün halklarıyla sürekli dayanışma içinde bulunarak insanın en iyi yanını arıtmak, dünyanın herhangi bir köşesinde bir insan öldürüldüğünde duyulan tedirginliği en yüksek dereceye kadar geliştirmek, dünyanın herhangi bir köşesinde yeni bir özgürlük bayrağı açıldığında coşkunluğa kapılmak zorundadır.

6. “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Teması

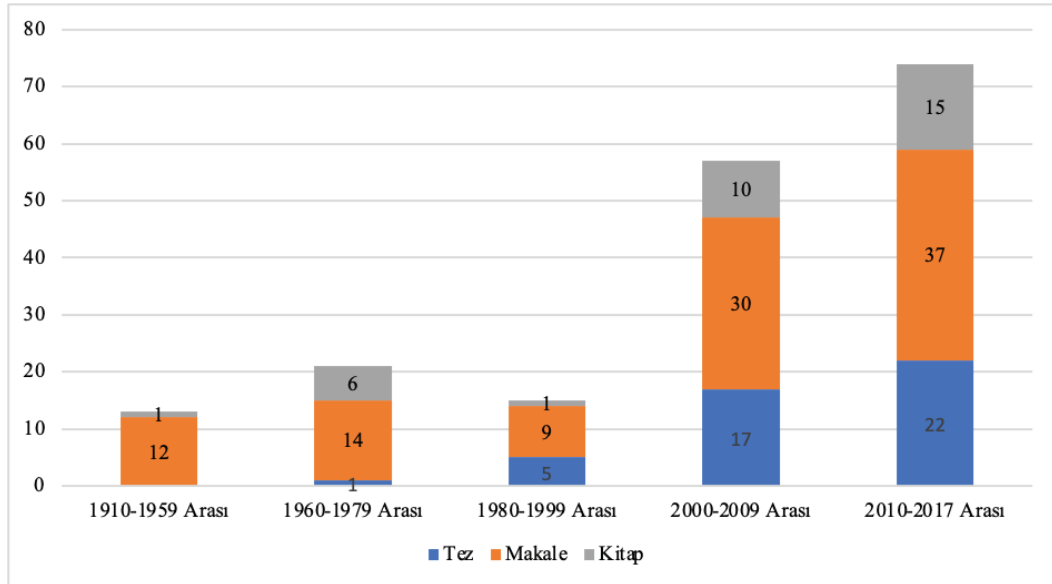
“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamızda yüz seksen (180) eser, “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” alt temasında tasnif edilmiştir. Bu alt tema, sayıca en fazla eserin bulunduğu alt tema olarak kaydedilmiştir. Tasnif edilen tüm eserler içerisinde çoğunluğu yüz iki (102) eserle makaleler oluşturmaktadır. Bu sırayı kırk beş (45) eserle tezler, otuz üç (33) eserle kitaplar takip etmektedir.

Bu alt temada yoğun olarak; siyasal katılım, kitle iletişim ve politik pazarlama, sosyal medya ve siyasal tercih, gençlik kolları çalışmaları, Avrupa Birliği, popüler kültür ve apolitikleşme, siyasal reklamlar ve siyasal bilgilenme, siyasetçi algıları, Halkevleri ve gençlik yapılanmaları gibi konular ele alınmıştır.

Grafik 24: “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Temasına Ait Eser Türleri

Alt temaya dahil edilen eserlere dönemseld açıdan bakıldığında 1980-1999 yılları arası dönem haricinde eser sayısında sürekli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 1980-1999 yılları arası dönemde ise sadece tezlerin sayısında bir önceki döneme göre bir düşüşün olmadığı görülmektedir. Tezlerdeki bu artış, 1980-1999 yıllar arasındaki dönemin son 4 yılındaki bir artışa tekabül etmektedir. Hem çalışmamızın hem de bu alt temanın içine dahil edilen en erken tarihli tez olan Suna Tevrüz'ün (1977) çalışmasından sonra ancak 19 yıl sonra (1996) bu alt temaya dahil edilebilecek bir tez ile karşılaşılmıştır. Makaleler açısından bakıldığında ise, 1980-1999 yılları arası dönem harici sürekli bir artış olduğu görülmektedir. Kitaplar açısından ise 1980-1999 yılları arasında 1991 yılı haricinde bir başka yılda yazılan bir kitap olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Gençlik ve siyaset merkezli bu alt temada böyle bir verinin, 12 Eylül 1980 darbesinin gençlik yazınında nasıl bir etkiye sahip olduğunu göstermesi açısından önemli bir veri olarak kabul edilmektedir.

Grafik 25: “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından tez çalışmalarına bakıldığında yirmi dokuz (29) çalışmanın üniversite öğrencileri ile dört (4) çalışmanın ise lise öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. Odak konular itibariyle ‘siyasal katılım/kimlik/tutum/yönelim, gençlik ve siyaset ilişkisi’ gibi konular hemen hemen her dönem çalışılmıştır. Ancak ‘AB’ye bakış/AB’den beklentiler, apolitikleşme, depolitizasyon, siyasal reklam/pazarlama, siyasi parti gençlik kolları’ gibi odak konuları işleyen çalışmalar ise 2000’li yıllardan sonra görünürlük kazanmıştır.

Makaleler içerik açısından değerlendirildiğinde 1946 yılı ve öncesinde ‘Halkevleri’ konusunun yoğun bir şekilde işlendiği görülmektedir. Bununla birlikte çok partili sisteme geçiş için ciddi atılımlar olduğu 1946 yılı öncesinde yeni kurulan Cumhuriyet ve gençliğin ilişkilendirildiği çalışmalara rastlamak mümkündür. 1970’li yılların ikinci yarısına doğru ise gençliğin demokrasi eğitimi, demokratik tutumları gibi konuların çalışılmaya başlandığı görülmektedir. Demokratik tutum/anlayışı gençler açısından değerlendirmeye çalışan çalışmalarda, bu tutum ve davranışa etki eden ve ilişkide bulunan sosyal olguların daha çok araştırmaya tabi tutulduğu görülmektedir. 80’li yıllarda ise 12 Eylül darbesinin etkisi ile apolitizasyon/depolitizasyon üzerine birkaç çalışmanın olduğu görülmüştür.

Gençlik ve siyaset konusu hemen hemen her dönem salt ilişkisel anlamda çalışılmış olsa da 2000’li yıllar sonrasında gençliğin siyasal katılımı, siyasal pazarlamanın önemi, sosyal medyanın gençlerin siyasal tercihlerine etkisi gibi çalışmaları yapıldığı, siyaset ilişkili konuların ayrıntılarla çalışıldığı görülmektedir. Bununla birlikte AB üzerine gençliğin bakış açısını yansıtan çalışmaların 2000’li yıllardan sonra literatürde yer edindiğini görmekteyiz. Gençlerin AB algısını ölçen/yorumlayan bu çalışmalarda Betül Balkar ve Habib Özgan’ın 2010 yılındaki ilköğretim 8. sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmaları haricinde üniversite öğrencileri ile yapılmış çalışmaları kapsamaktadır. Bir diğer odak konu ise genç seçmenlerin, referandum ve seçimlere ilişkin siyasi algı/davranışlarının

değerlendirildiği çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kitap çalışmaları içerik açısından değerlendirildiğinde, gençlerin siyasal katılım/tercihlerini ölçen çalışmaların yine diğer türlerde olduğu gibi yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda eğer tez bilgisine ulaşılabirse Özer Ozankaya'nın 1966'da yazdığı "Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri" isimli kitap çalışması hem bütün çalışmamız içerisinde hem de bu alt temada ilk yazılan tez çalışması olarak sunulabilecekti. Bu anlamda Ozankaya'nın doktora tezini bastığı bu kitap çalışması, üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimlerini erken bir tarihte araştırması bakımından önemli bir yere oturmaktadır. Kitap çalışmalarında da diğer türler gibi siyasal katılım, AB'ye yönelik algılar ve beklentiler, gençlerin siyasete etkisi, demokrasi üzerine tutum ve düşünceleri gibi konular çalışılmıştır.

Kitap çalışmalarında farklı olarak gençlik söyleminin/algısının tartışıldığı tarihi boyutların derinlemesine inceleme fırsatı bulunduğu görülmüştür. Bu anlamda "Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi" vasıtası ile Laden Yurttagüler'in hazırladığı "Meclisin Gençlik Söylemi 1930-1990" isimli çalışma, TBMM'de gençliğin milletvekilleri tarafından nasıl tartışıldığını araştırmıştır. Demet Lüküslü'nün 'Türkiye'de Gençlik Miti-1980 Sonrası Türkiye Gençliği' isimli çalışma ise 1980'ler sonrası gençlikle ilgili oluşturulmuş söylemlerin evirildiği bir durumu ele almaktadır.

6.1. Tezler

- Tevrüz, Suna, *Siyasi Eğitim ve Kelime Değerlendirmesi: Üniversite Seviyesindeki Öğrencilerin Dil Davranışı Üzerine Bir Araştırma*, 1977, Doktora, Hacettepe Üniversitesi.
- Akı, Işın Erkul, *Lise Son Sınıfta Okumakta Olan Öğrencilerin Siyasal Katılımı*, 1996, Doktora, 387s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

ÖZET: Bu Çalışma Klasik Liseler, Meslek Liseleri ve Yabancı Dille Eğitim yapan liselerdeki öğrencilerin siyasi parti tutmada etkilendikleri kaynakları bulmaya yöneliktir. (Aile, arkadaş çevresi, medya) örnekleme alman 789 öğrencinin 328'i klasik liselerde, 290'u meslek liselerinde, 171'i ise yabancı dille eğitim yapan liselerde okumaktadır. Sorulan, 57 soru, öğrenci kimlik bilgilerini, okulların, ailenin özelliklerini, izledikleri yayınları (yazılı, Tv) tuttukları siyasal partileri, tutulan partiyi kimin etkisine göre seçtiklerinin yerel ve ulusal sorunlara karşı duyarlılıklarını ölçmeye yöneliktir. Farklı okul türlerinin seçilmesinin nedeni, ders programlarının, öğretmenlerin ve sosyo-ekonomik düzeylerinin farklı oluşu idi. Klasik Lise ve Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ailesi alt ve orta sosyo-ekonomik düzeye üyedir. Anneler ilkokul mezunu, ev hanımı, babalar ilkokul mezunu ve emekli ya da küçük esnafıdır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu gazete okumakta, radyo dinlemekte ve Tv seyretmektedir. Siyasal parti tutmada en çok ailelerinden etkilenmektedirler, arkadaşlarıyla da görüş alışverişinde bulunarak onay almaktadırlar. Siyasi parti liderlerinden enflasyonun düşürülmesi, işsizlik sigortası, terörle mücadele konularında çalışmalarını istemektedirler. Geleceğin daha iyi olacağını ümit etmektedirler. Gelecekte iyi bir meslekleri olacak, çalışkan, dürüst, erdemli olmakla da sorunlarının çözülebileceğini dile getirmektedirler. Seçmen yaşı 18'e indirilirse liderlerin gençleri daha çok düşüneceğini gençlere yönelik programlar yapabilecekleri tahmin etmektedirler. Bu grupta genelde anneler, babalar ANAP, SHP, RP'yi tutmaktadır. Öğrencilerin tuttukları partiler ile ailelerin partileri arasında paralellik vardır. Öğrenciler genel olarak "uyuma davranışı" göstermektedir. Grup dışına itilmemek, karşı koymamak için baskı kuran gruplara boyun eğmektedirler. Ancak,

öğrencilerden istenen kendine güvenen, kendi sınırlarını bilen, özdeğerlik duygusu yüksek bireyler olmalarıdır. Anne-baba-okul çevresi de öğrenciye empatik-saygı- saydamlık ilkeleriyle yaklaşmalıdır. Öğrenci aileden uzaklaştıkça anlaşılmadığını hissettikçe, kabul-onay ve ödül gördüğü siyasi görüşün elemanlarınca kolaylıkla elde edilecektir. Araştırma sonuçlarına ve yapılan söyleşilere göre öğrenciler kendi partilerini bilinçli seçip, sahiplenmemektedirler. Örneğin M. Yılmaz'ı beğenen bir öğrenci Tv programlarında onu seyretmemekte, M. Yılmaz'ın partisinin genel hatlarını ve programını bilmemektedirler. RP'nin başa geleceğinden korktuklarını söylemekte, fakat neden korktuklarını tam olarak tanımlayamamaktadırlar ve ne olabileceğini bilememektedirler. Geleceğin daha iyi olacağını söylemektedirler, nasıl iyi olabileceğini söyleyememektedirler. Bu grup sadece kendi tuttuğu parti ile ilgilenmekte, diğer partilere ait yazılar, yayınlar, Tv programları vb. ile ilgilenmemektedirler. Olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kuracak kadar bilgi sahibi değildirler. Örnekleme alınan bu öğrenciler kaygan bir zemini oluşturmaktadır. Böyle bir çalışma belli bir süre sonra tekrar edilirse aynı sonucun alınmayacağı söylenebilir.

- Dalmış, İbrahim, *Yetişkin ve Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Psiko-Politik Kimlikleri (Perceived Psycho-Political Identities of Adults and University Students)*, 1997, Yüksek Lisans, 151s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı yetişkin ve üniversite öğrencilerinin kendilerinde algıladıkları psikolojik ve politik kimlik alanlarını ortaya çıkarmaktır. Bunun yanı sıra, cinsiyet ve gruba (yetişkin ve öğrenci) göre bu kimliklerin algılanmasındaki farklılıklar incelenmiştir. Ayrıca, kimlik alanları ile temel bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiler de araştırılmıştır. Örneklem 474 kişiden oluşmaktadır. Bu örneklemin yüzde 65'i Türkiye'nin değişik kesimlerinden araştırmaya katılan yetişkinler, geriye kalan yüzde 35 ise ODTÜ'nün farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerdir. Yetişkin örnekleme 158 kadın, 148 erkek bulunurken öğrenci örnekleme 74 faz, 91 erkek bulunmuştur. Yetişkin örnekleme ortalama yaş 32.18, öğrenci örnekleme ise 21.40'tır. Verilerin elde edilmesinde 21 maddeden oluşan "Psiko-Politik Kimlik Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcılardan her bir maddeyi kendilerini tanımlamada ne derece uygun bulduklarına göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme ölçeği "hiç uygun değil" (1) ile "çok uygun" (5) arasında değişen beş dereceden oluşmaktadır. Birinci-seviye faktör analizi sonuçları, algılanan politik kimlik alanlarının "Laik-Solcu, "Milliyetçi-Muhafazakâr" ve "Liberal" olduğunu; algılanan psikolojik kimlik alanlarının ise İçine Kapanık- Depresif, Hırslı-Yarışmacı ve "Baskın-Asabi olduğunu göstermiştir. "Liberal kimlik alanı güçlü bir şekilde "Hırslı-Yarışmacı kimlik alanı ile ilişkili gözükürken, 'Laik- Solcu kimlik alanı Milliyetçi-Muhafazakâr" kimlik alanı ile negatif korelasyon göstermektedir. Bu kimlik alanlarına ilişkin faktör puanlarının kullanıldığı ikinci-düzyer faktör analizi ise, üst-düzyer kimlik alanlarının "Milliyetçi-Muhafazakâr", "Yarışmacı-Liberal" ve "Baskın-Asabi" olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kimlik alanlarına ilişkin varyans analizleri erkeklerin kendilerini daha "Liberal" ve daha "Hırslı-Yarışmacı" olarak algıladıklarını, kadınların ise kendilerini daha "Laik-Solcu" olarak algıladıklarını göstermiştir. 'Yarışmacı-Liberal' ve İçine Kapanık-Depresif kimlik alanlarına ilişkin analizlerde bulunan Grup X Cinsiyet ortak etkisi, yetişkin erkeklerin kendilerini, diğer alt gruplara kıyasla daha 'Yarışmacı-Liberal' ve daha az İçine Kapanık-Depresif olarak algıladıklarına işaret etmektedir. Kimlik alanları ile yaş, medeni durum, eğitim, mesleki prestij gibi birçok demografik değişken arasında anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. Sadece 'Baskın-Asabi' kimlik alanı demografik değişkenlerden hiçbirisi ile anlamlı ilişki göstermemiştir. Araştır-

ma sonuçları, Türk toplumunun baskın sosyo-politik yapısı çerçevesinde tartışılmış, geleceğe ilişkin bazı çıkarsamalar da bulunulmuştur.

- Parlak, İsmet, *Türkiye’de Gençlik ve Siyaset: H. Ü. Beytepe Kampüsü Örneği*, 1999, Yüksek Lisans, 247s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: “Türkiye’de Gençlik ve Siyaset: H.Ü. Beytepe Kampüsü Örneği” adlı bu çalışma, üniversite gençliğinin siyasal eğilimlerini, siyasal kurumlara ilişkin düşüncelerini, siyasal katılım düzeylerini ve demokratik değerlerini; diğer bir deyişle üniversite gençliğinin siyasal kültürünü araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada ortaya konulan veriler, soru kâğıdı uygulaması çerçevesinde alan araştırması ile elde edilmiştir. Soru kâğıtları, H.Ü. Beytepe Kampüsü’nde bulunan fakültelerden tesadüfi örnekleme tekniği ile seçilen dokuz bölüme devam eden 659 birinci ve son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan ‘birinci ve son sınıfta bulunma, ailenin gelir düzeyi ile anne-babanın eğitim ve meslek durumlarının siyasal katılım, siyasal eğilimler ile demokratik değerler’ olarak belirlenen bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde; ‘gençlik, demokrasi, siyasal katılım ve siyasal kültür’ kavramları üzerinde durulmuş, ‘gençlik hareketleri’ konusunda da kısa bir açıklama verilmiştir. İkinci bölümde çalışmanın temel yaklaşımı anlatılmıştır. Üçüncü bölümde alan araştırması ile elde edilen bulgular sergilenmiş, sonuç ve değerlendirmeyi içeren son bölümle çalışma tamamlanmıştır.

- Egin, Ali, *Gençlik-Siyaset İlişkisinin Niteliği: Üniversite Gençliğinin Siyasal Yönelim ve Davranışlarını Belirleyen Etmenler (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)*, 1999, Yüksek Lisans, 110s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi.

ÖZET: Yüksek lisans tezi olarak sunulan bu çalışma, gençlik ve siyaset ilişkisini konu almaktadır. Araştırmamıza konu olan gençlik kesimi üniversiteli gençliktir. Üniversite gençliği diğer gençlik kesimlerinden öncelikle, eğitim düzeyi bakımından, dolayısıyla gelecekteki alacakları statülerden ve oynayacakları rollerden, kısacası üniversiteli olmaktan ötürü ayrılmaktadırlar. Bu durum aynı zamanda onları toplumsal gelecek ve siyasal istikrar açısından önemli kılmaktadır. Bu nedenle üniversite gençliğinin siyasal yönelimlerini ve bu yönelimlere ilişkin davranışlarını bilmek, olumlu ya da olumsuz davranışlara neden olan etmenleri analiz etmek araştırmamızın temel amacıdır. Araştırma Cumhuriyet Üniversitesi örneğinde yapılmıştır. Üniversitenin koşulları, konumu ve öğrencilerinin nitelikleri ile elde edilen veriler doğru orantılıdır. Zira, üniversite taşra üniversitesi kimliğiyle nitelendirilmektedir. Bu bakımdan veriler büyük kent üniversitesi öğrencilerinin siyasal yönelim ve davranışlarıyla karşılaştırınca daha anlamlı sonuçlar ifade etmektedir. Siyasal yönelim kavramı, bireylerin (gençlerin) siyasal ortama ilişkin bilgi, duygu ve tercihlerini anlatmaktadır. Siyasal davranış ise, bu bilgi, duygu ve tercihlere ilişkin eylemlere karşılık gelmektedir. Araştırmada bulgular esas olarak üç noktada toplanmıştır. 1. Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelim ve davranışlarını belirleyen sosyo-ekonomik etkenler nelerdir? 2. Üniversite öğrencilerinin siyasal düşünce, inanç ve eylemleri, siyasal ilgi ve bilgi düzeyleri, tercihleri ve bütün bunlara ilişkin siyasal davranışları nelerdir? 3. Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelim ve davranışlarında beliren siyasal kutuplaşma, tahammülsüzlük ve siyasal şiddet gibi

olumsuzlukların nedenleri nelerdir? Bulgular sonucunda genel olarak, öğrencilerin çoğunun geleneksel tutumlar sergilediği, bu tutumların onların siyasal yönelim ve davranışlarına da yansıdığı ortaya çıkmıştır. Siyasal yönelim ve davranışların rasyonel olmayan görünümsergilemesi ise, genel açılımla yine sosyo-ekonomik etkenlerin biçimlendirici etkisinden ve gençlerin siyasal ortam içerisindeki yerlerinden kaynaklanmaktadır.

- Sam, Rıza, *Üniversite Gençliğinin Siyasal Eğilimleri (Ege, İnönü, Uludağ Üniversitesi Uygulaması)*, 1999, Doktora, 266s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- Yanardağ, Alaaddin, *Üniversite Gençliğinin Demokratik Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma (Selçuk Üniversitesi Örneği)*, 2000, Yüksek Lisans, 59s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.

ÖZET: Demokratik tutum ve davranışlar, bireysel olmakla birlikte sosyo-kültürel ve ekonomik çevre şartlarıyla ilgili ve büyük ölçüde onların etkisi altındadır. Bireylere demokrasi eğitim toplum ve devlet tarafından verilir. Amaçlı ve kapsamlı eğitim okullarda verilirken duyarlı ailelerde bu daha erken dönemlerde aile içinde başlar ve toplumun tabanına yayılır. Gençlik, içinde bulunduğu toplumun izlerini taşır. Gençliğin sorunu aynı zamanda toplumun sorunudur. Daha dengeli, uyumlu, sağlıklı bir toplumun teminatı olan yükseköğrenim gören üniversite gençliğinin problemleri her yönüyle bir bütünlük içerisinde ele alınıp çözümlenmesi gerekir. Bu çalışma sınırlı bir örneklem üzerinde durum tespiti yaparak gençlerin demokrasi ve ilkeleri konusunda nasıl bir tutum sergiledikleri ve bunun davranışlarına nasıl yansıdığını, değişim olgusu çerçevesinde araştırmaktadır: Üniversite gençliğinin: öğrenim gördükleri temel bilim alanları, cinsiyeti, yaşadıkları sosyal çevre, ailelerinin sosyo-ekonomik durumu, ebeveynin eğitim-öğrenim seviyesi, aile içi karar verme biçiminin işleyişi gibi değişkenlere göre demokratik tutum ve davranışlarında farklılaşmalar meydana gelmektedir. Ankete dayalı bu araştırmada, gençlerin önemli bir çoğunluğunun demokrasi ve demokratik ilkeler konusundaki tutum ve kanaatlerinin olumlu yönde belirginleştiği, rasyonel bir davranış sergiledikleri görülmüştür.

- Günlü, Ramazan, *Hegemonya ve Siyasal Öğrenme, Almanya'daki Türkiyeli Genç Yetişkin ve Yetişkin Topluluk Üzerine Bir İnceleme*, 2000, Doktora, 263s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Çalışma hegemonya ve siyasal öğrenme arasındaki ilişkiye dayalı bir kavramsal ve alan çalışması çözümlemesini içerir. Siyasal öğrenme ve eğitimin hegemonik ilişkiler aracılığıyla oluşan gündelik hayattaki bir etkinlik süreci olduğunu ileri sürer. Bu etkinlik özgül toplumsal deneyimin tarihsel çerçevesi ve meydan okumalardan oluşur. Siyasal öğrenme süreci algılama ve değerlendirme kategorilerinin oluşumu ve sürdürülmesidir. Hegemonik güç ilişkileri dünya sisteminden ülkelere ve ülkelerdeki gruplara uzanan karşılıklı çatışma ve deneyim içinde ortaya çıkar. Bu düzenekler içinde oluşan ortamlar (milieu) hegemonik çatışma ve deneyimin özgül çerçevesini birleştirir. Ortamlara bütünlük kazandıran analitik düzey algılama ve değerlendirme kategorileridir. Bu yaklaşımla çalışma etno-politik düşünüş ve ilişkileri (Almanya'daki Türkiyeli Kütleri, İslamcı ve Milliyetçi gruplar) öne çıkaran dinamikleri, toplumsal deneyimin özgül çerçevesi ve dünya sistemi ve ülkeler (Almanya ve Türkiye) içinde ortaya çıkan değişimler içine yerleştirir. Çalışmanın yöntemi alan çalışmasına dayalı

bir kavramsal çözümlemeyi oluşturmaktadır. Veriler Köln'deki Türkiyeli toplum içinde görüşmeler ve katılmalı gözlem yoluyla elde edilmiştir. Çalışma olguyu hegemonik güç ilişkileri içinde çatışmak bir ilişki ve tarihsellik olarak toplumsal temelde ele alır. Bu çalışmada elde edilen sonuç siyasal öğrenmenin algılama ve değerlendirme kategorileri ile ortamlar içinde oluştuğunu göstermektedir. Hegemonik güç ilişkileri ile oluşan çatışma ve etkileşim siyasal öğrenmenin dinamiklerini biçimlendiriyor. Hegemonik düşünüş ve ilişki tarzı olarak etno-politik algılama ve değerlendirme kategorileri deneyim ve pratiği çerçevesinde.

- Narter, Meltem, *Üniversite Öğrencilerinin Cumhuriyetçi Kimliği Tanımları*, 2002, Doktora, 147s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, resmi devlet düzeni cumhuriyet olan Türkiye’de, cumhuriyetin eğitim politikalarının etkisiyle yetişen üniversite gençlerinin, Türkiye’de tanımlanan ve yaşama aktarılmış olan cumhuriyeti bir kimlik nesnesi olarak benimseyip benimsemediklerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmaya üniversite öğrencilerinin dahil edilmesinin nedeni, eğitimin her aşamasında cumhuriyet kavramının ve Türkiye’deki cumhuriyet prensiplerinin öğrenciye aktarılmasının temel ilkeler arasında yer almasıdır. Bir diğer önemli neden de kurulduğundan itibaren Türkiye Cumhuriyeti’nin gençliğe yaptığı vurgudur. Bu nedenle, çalışmaya İstanbul, Ankara ve İzmir’deki üniversitelerde okuyan 225 öğrenci dahil edilmiştir. Bu 225 üniversite öğrencisine çalışmanın problemine uygun olarak hazırlanmış olan 19 soruluk bir soru listesi verilmiştir. Bu listedeki sorular açık uçludur. Elde edilen veriler içerik analizinin iki türü olan duygusal yön analizi ve anlamsal içerik analizi ile iki birimde; tüm cevap ve cümle-cümle birimlerinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelere ki kare uygulanmıştır. Analizden elde edilen sonuçlara bakıldığında, tutum ve eğilimleri ortaya çıkaran duygusal yön analizinde, cumhuriyete, prensiplerine ve kimlik nesnesi olarak cumhuriyeti görmeye dair olumlu bir algının olduğu söylenebilir. Cumhuriyetin uygulandığı ve cumhuriyetin öğelerini oluşturan yapılara yönelik sorularda ise olumsuz bir algının yaygın olduğu ifade edilebilir. Diğer analiz türü olan anlamsal içerik analizinde elde edilen sonuçlara bakıldığında da duygusal yön analizi sonuçlarını destekleyecek nitelikte tanımlamalar ve içerikler olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, üniversite gençlerinin cumhuriyeti, prensiplerini ve bir kimlik nesnesi olarak cumhuriyeti algılamayı kabullendikleri ancak, uygulandığı konusunda belirgin bir rahatsızlıkları olduğu görülmüştür.

- Beşirli, Hayati, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasi Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Süreçler*, 2003, Doktora, 415s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Bir siyasal sistemin dengeli bir şekilde varlığının devamlılığını sağlaması sistem için önemlidir. Siyasal sistemler incelendiğinde, tüm siyasal rejimler gerek resmi gerekse gayri resmi programlarla sistemlerinin devamlılığını sağlamak isterler. Sistemin karar alma mekanizmasını oluşturan hâkim otoritenin bu varlığını sürdürmesi sisteme yeni üyelerin kazandırılması süreciyle mümkün olmaktadır. Burada karşımıza çıkan temel unsur politik sosyalizasyondur. Politik sosyalizasyon sürecinde birey içinde yaşadığı politik kültüre uyum sağlayacak, politik değerleri içselleştirecek ve içinde bulunduğu toplumun bir üyesi haline gelecektir. Politik sosyalizasyon çalışmaları bu anlamda bu süreci anlamaya, sürece katkıda bulunan temel unsurları ortaya koymaya yöneliktir. Bu alanda yapılan sosyalizasyon

çalışmalarının iki farklı bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Bu bakış açılarından birincisi bireyi inceleme nesnesi olarak ön plana çıkartırken diğer yaklaşım ise bireyi kendine benzeten bir süreç olarak toplumu esas almaktadır. Temelde benimsenen yaklaşım ne olursa olsun sosyalizasyon süreci sosyal bütünleşmeyi ve sistemin devamını sağlamaktadır. Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin politik sosyalizasyonu sürecinde çeşitli sosyal kurumların etkisinin ortaya konulması amacıyla Hacettepe, Başkent ve Gazi Üniversitelerinin Edebiyat/Fen-Edebiyat, Mühendislik/Mühendislik-Mimarlık ve Tıp Fakülteleri öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanan soru kâğıdı ile öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile siyasal tutumları arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır.

- Kocabaş, Şadiye, *Türkiye-AB İlişkileri, İstanbul'daki Üniversite Öğrencileri Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üye Olmasına Nasıl Bakıyorlar*, 2003, Yüksek Lisans, 86s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadir Has Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı Türkiye-AB ilişkilerinin dayandığı temel dinamikleri ve İstanbul'daki üniversite öğrencilerinin AB üyeliğine nasıl baktıklarını ortaya koymaktır. İlk bölümde AB-Türkiye ilişkisinin tarihi gelişimi verilmiştir. İkinci bölümde ise İstanbul, Marmara, Galatasaray, Yeditepe ve Kadir Has Üniversiteleri'nden toplam 700 öğrenciye uygulanan anketin verileri incelenmiştir. AB konusundaki görüşlerini almak için öğrencilere dokuz adet soru sorulmuştur. Bunlar: 1-Türkiye AB'ne üye olmalı mı? 2-Türkiye AB'ne üye olursa sürekli yerleşip çalışmayı düşündüğünüz bir AB ülkesi var mı? 3-Türkiye neden AB'ne üye olmalı? 4-Türkiye neden AB'ne üye olmamalı? 5-AB, Türkiye'yi üyeliğe kabul edecek mi? 6-AB, Türkiye'yi neden üyeliğe kabul edecek? 7-AB, Türkiye'yi neden üyeliğe kabul etmeyecek? 8-AB'ne girmek Türkiye'yi nasıl etkileyecek? 9-Sizce AB'nin değişen dünya düzeninde rolü ne olmalıdır? Verilerle, AB-Türkiye ilişkilerinin dayandığı temel dinamikler arasında bağlantı olup olmadığı tartışılmıştır.

- Zeren, İlknur Esen Yıldırım, *Gizli Sınıf Analizi ve Türkiye'de Üniversite Mezunu Gençlerin Avrupa Birliği'ne Bakış Açıları Üzerine Bir Uygulama*, 2003, Doktora, 234s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Küçükural, Önder, *Dynamics of Youth Euroscepticism (Gençlerdeki Avrupa Birliği Karşıtlarının Dinamikleri)*, 2005, Yüksek Lisans, 149s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez çalışması, Türkiye'deki Avrupa Birliği (AB) karşıtı söylemin öne çıkan özelliklerini lise öğrencileri ile yapılan bir alan araştırması üzerinden anlamayı ve gençlerdeki AB karşıtı tutumların temel dinamiklerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışma, gençlerin Türkiye'nin AB'ye tam üyelik süreci konusundaki tutumlarını anlamak amacıyla yapılan bir alan araştırmasının verilerine dayanmaktadır. Bu alan araştırmasında derinlemesine görüşme ve odak grup görüşmesi gibi niteliksel araştırma yöntemleri, anket uygulaması gibi niceliksel araştırma yöntemleri ile bir arada kullanılmıştır. Araştırma Türkiye'yi temsil eden bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiş olup 12 ilden 4542 lise son sınıf öğrencisini kapsamıştır. Araştırmanın ilginç bulgularından biri de anket sonuçlarının yüksek düzeyde AB desteğine işaret etmesi, buna karşın AB karşıtı duyguların daha çok

odak grup ve yüz yüze görüşmelerde belirgin olarak ortaya çıkmasıdır. Araştırma sonuçları gençlerin AB karşıtlığında iki eğilimin öne çıktığını göstermektedir. Bunlardan ilki, “AB’nin Türkiye’nin kültürüne ve yaşam tarzına bir tehdit oluşturduğu” algısı çerçevesinde ifade edilen ahlaki yozlaşma söylemi, ikincisi, “AB’nin, devletin ve milletin birlik ve bütünlüğüne yönelik tehdit oluşturduğu” algısı etrafında şekillenen milliyetçi söylemdir. Bu iki söylemin anlaşılmasında ve açıklanmasında kimlik yaklaşımı daha etkin ve verimli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda gençlerin AB karşıtlığının özellikle geleneksel öğelerden beslenen, kültürelist, reaksiyoner, dışlayıcı ve biz-onlar ikiliğine dayanan bir Türk Milliyetçiliği çerçevesinde şekillendiği gözlemlenmiştir. AB karşıtı bu kimlik oluşumunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurucu ilkelerinin ve 1980 Darbesi sonrasında ortaya çıkarılan ve Türk-İslam sentezi fikrine dayanan eğitim anlayışının büyük bir rolü olduğu anlaşılmıştır.

- Taş, Levent, *Üniversiteli Gençlerin Siyasal Katılım Davranışlarına Aile ve Arkadaş Gruplarının Etkisi*, 2005, Yüksek Lisans, 127s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırmada üniversiteli gençlerin siyasal katılım davranışları incelenmiştir. Araştırmamız aile ve arkadaş gruplarının üniversiteli gençlerin siyasal katılım davranışları üzerindeki etkisi ile sınırlandırılmıştır. Bireylerin siyasal davranışlar kazanma süreçleri siyasal sosyalizasyon olarak adlandırılır. Gençlik dönemi yetişkinliğe geçiş aşaması olarak düşünülebilir. Bu dönemde birey biyolojik ve psikolojik değişimler geçirir. Bunun yanında bireyin sosyal hayatında da birtakım değişiklikler gerçekleşir. Bu dönemde genç, yetişkin rollerini kazanmaya başlar. Genç bu rolleri büyük ölçüde aile ve arkadaş grupları içinde kazanır. Bu nedenle üniversiteli gencin siyasal sosyalizasyonunda aile ve arkadaş grubunun ayrı bir önemi vardır. Bu dönemde aile ve arkadaş grupları üniversiteli gencin siyasal davranışları kazanmasında birincil sosyalizasyon ajanı olarak işlev görür. Araştırmamız, üniversiteli gençlerin siyasal katılım davranışlarını incelemek amacıyla, Hacettepe Üniversitesi’nde ve Başkent Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızda bu üniversitelerde okuyan dört yıllık fakülte öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Bu araştırma aracılığıyla üniversiteli gençlerin siyasal katılım davranışlarının ortaya çıkmasında aile ve arkadaş gruplarının nasıl bir etkisinin olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

- Korkmaz, Gürol, *Siyasal Katılma ve Üniversite Gençliği: Bilkent, Başkent, Ankara ve Gazi Üniversite Örnekleri*, 2005, Doktora, 336s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Bugün artık “kim yönetecek?” sorusunun cevabını demokrasi ile diğer yönetim biçimleri arasında değil, demokrasinin farklı yorum ve pratikleri içerisinde arıyoruz. Bu arayış -günümüzde- temsili kurumlar aracılığıyla işleyen bir demokrasinin gerçek bir demokrasi olmadığı, demokrasinin kriz halinde bulunduğu, bu krizden çıkış için katılımcı pratiğin toplumsal yaşamın her alanına yaygınlaştırılması gerektiği konusunda tartışmalara yol açmıştır. Yani etkin “siyasal katılma” odaklı demokrasi modelleri gündemdedir. Katılım odaklı demokrasi modellerinin gerçekleştirilmesi için ise öncelikle, yeni bir anlayışın oluşması -başka bir deyişle- toplum bilincinde katılım odaklı bir değişimin gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın karşılanması noktasında ise toplumun gençlik kesimi, gençlik kesimi içerisinde de “üniversite gençliği” üzerinde özellikle durulmalıdır. Çünkü gençliğin üniversiteli kesimi gerek bilgi açısından gerekse yakın bir gelecekte ülkenin yönetim sorumluluğu-

nu üstlenerek siyasal sistemin işlerliğinde söz sahibi olacağından katılımcı demokrasi modellerinin oluşumundaki katkı kapasiteleri diğer gençlik kategorilerine oranla daha fazladır. Kaldı ki, tüm ülkelerde değişim talebinin dile getirilmesinde muhalif güç olarak üniversite gençliği bir biçimde rol oynamıştır/oyunmaktadır. Ancak üniversite gençliğine böyle bir misyon yükleyebilmek için öncelikle siyasal katılmaya ilişkin bakış açılarının (görüşlerinin) ortaya konulması gerekir. Bu çalışmada, Türk üniversite gençliğinin siyasal katılma konusundaki görüşlerinin tespiti ve bu görüşlerinin şekillenmesinde demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında; Bilkent, Başkent, Ankara ve Gazi Üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerine bağlı Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, İktisat ve İşletme bölümlerinin 4.sınıf öğrencileri yer almıştır. Şüphesiz -sadece- Ankara ilinde bulunan ikisi özel, ikisi kamu (devlet) üniversitesi dört üniversitenin belirli bölüm ve sınıf kapsamlı bu araştırma sonuçlarının Türkiye'nin tüm üniversite gençliğine genelleştirilmesi mümkün değildir. Ancak ulaşılan araştırma sonuçları alanda daha geniş kapsamlı çalışmalara başlangıç ve kaynak oluşturur ise, ülkemizin katılımcı demokrasiye ulaşması yolunda bir katkı sağlandığı düşünülecektir.

- Çal, Harun, *Bireylerde Ergenlik Döneminde Siyasal Katılım ve Siyasal Etkinliğin Gelişimi- Isparta İli örnek Olay Araştırması*, 2006, Yüksek Lisans, 119s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Süleyman Demirel Üniversitesi.

ÖZET: Günümüz demokratik toplum yapısının vazgeçilmez unsurlarından olan siyasal katılım ve siyasal etkinlik kavramları çocukluk döneminden başlayarak ergenlik döneminde gelişen ve nihayet olgunluk döneminde kendini bulan bir süreç tabiidir. Bu sürecin sağlıklı ve etkin bir şekilde geçirilmesi bireyin hayatı boyunca göstereceği davranış ve tutumlarına olumlu bir yön verir. Bu çalışmanın amacı bireylerde ergenlik döneminde siyasal katılma ve siyasal etkinliğin gelişim boyutlarını siyasal toplumsallaşmanın paralelinde incelemektir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, siyasal katılma, siyasal etkinlik, siyasal kültür, toplumsallaşma, siyasal toplumsallaşma, gibi kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, siyasal katılmanın işlevi ve önemi, siyasal katılmanın davranışsal boyutu, siyasal tutumların oluşumu ve değişimi, siyasal katılmanın düzeyi ve biçimi, siyasal katılmayı etkileyen faktörler, siyasal etkinlik duygusunun kapsamı ve önemi, çocukluk döneminde siyasal katılma ve siyasal etkinlik ile ergenlik döneminde siyasal katılma ve siyasal etkinlik konuları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, Isparta ili örnek olay çalışması olarak Gülistan Lisesi, Gazi Lisesi, Gülistan İlköğretim Okulu, Gürkan İlköğretim okulu öğrencilerinden oluşan toplam dört yüz kişilik bir öğrenci kitlesi ile anket çalışması yapılmış ve bu çalışma değerlendirilmiştir.

- Dursun, Tuncay, *Orta Öğretim Gençliğinin Demokrasi Düşünceleri (Kurşunlu ve Bayramören Örneği)*, 2007, Yüksek Lisans, 136s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Orta öğretim gençliğinin demokrasi düşüncelerini tespit etmek için alan araştırması tekniğinin kullanıldığı bir çalışma yapılmıştır. Çankırı'nın Kurşunlu ve Bayramören İlçelerindeki 334 öğrenciye anket kâğıdı uygulanmıştır. Öğrencilerin tamamının verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Daha sonra öğrencilerin cinsiyetleri, okudukları okul türü, baba mesleği, dünya görüşü, gazete okuma sıklığına ve ailenin yaşadığı yere göre verilen cevaplar tekrar değerlendirilmiştir. Gençlerin demokrasi

hakkındaki tutum ve düşüncelerinin bir yönüyle içinde bulundukları toplumun siyasal kültürünün bir ürünü olduğu söylenebilir. Aile ve alınan eğitim, medya ve arkadaş çevresi, sosyo-ekonomik yapı gencin düşüncesinin şekillenmesinde önemli rol oynar. Gençler Türkiye’de tam bir demokrasinin olabileceğine inanmaktadır. Siyasal çoğulculuğa verilen destek yüksektir. Ancak kimlik farklılıklarına tam anlamıyla hoşgörüyü yaklaştıkları söylenemez. Gençlerin siyasal katılma oranları oldukça düşüktür. Bu durum kız öğrencilerde daha belirgindir. Bunda ilçelerdeki siyasal yapılanmaların faaliyetlerinin azlığı da etkili olmaktadır. Gençler kanun önünde eşitliğin olmadığına inanmaktadır. Yine sosyo-ekonomik dengesizliklerin demokrasiyi olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedir. Halkın seviyesini demokrasinin isleyebilmesi için yeterli görmektedirler. Gençlerin içinde yer aldığı sosyo-kültürel yapıdaki bazı kültür unsurlarının çeşitli toplumsal gruplar hakkında ön yargı oluşturmada etkili olduğu anlaşılmaktadır. Gençlerin demokrasiye olan inançları ve bilgileri Türkiye demokrasisinin geleceği açısından olumlu ipuçlarıdır. Ancak farklılıklarla bir arada yaşamaya daha sıcak bakmaları için gayret sarf edilmelidir. Yine devletin kanunlar önünde eşitlik ilkesine riayeti meşru bir düzeye ulaşmalıdır. Gençlerin buna inanması, geleceklerine daha güvenle bakmalarında etkili olacaktır.

- Yücel, Hülya, *Popüler Kültür ve Popüler Kültürün Gençlerin Apolitikleşmesi Üzerindeki Etkisi (C.Ü. Öğrencileri Üzerine Uygulama)*, 2007, Yüksek Lisans, 126s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi.

ÖZET: C.Ü. Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama adlı bu çalışma popüler kültürün gençlerin siyasal eğilimleri, katılımları ve siyasal kültürleri üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın uygulamalı bölümü anket tekniği ile elde edilen veriler çerçevesinde oluşturulmuştur. Soru kâğıtları, C. Ü. Kampüsünde bulunan fakültelerden tesadüfi örnekleme tekniği ile seçilen beş fakülte ve meslek yüksekokuluna devam eden 350 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada bağımsız değişken olan boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri, kitap ve gazete okuma alışkanlıkları, kişisel değer yargılarının bağımlı değişken olan siyasal katılım, siyasal eğilimler ve siyasal kültür üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; popüler kültür, popüler kültürün özellikleri, popüler kültürün siyaset-ideoloji ilişkisi, popüler kültürün yayılmasında kitle iletişim araçlarının yeri; ikinci bölümde siyasal katılım, siyasal toplumsallaşma, siyasal kültür; üçüncü bölümde gençlik, gençliğin önemi ve gençlik hareketleri çerçevesinde teorik bir temel oluşturulmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise, yapılan alan araştırması ile Türkiye’deki öğrenci gençliğin apolitikleşmesi üzerinde popüler kültür ürünlerinin etkisi Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri üzerinde çeşitli bağımsız değişkenler çerçevesinde irdelenmiştir.

- Küçükler, Aslıhan, *Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları Ankara Örneği*, 2007, Yüksek Lisans, 135s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

ÖZET: Gençlerin Siyasal ve Kültürel Tutumları araştırması, 15-30 yaş grubu gençliğin siyasal ve kültürel tutumlarını betimlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, bütünsel bir kültürel kuramsal perspektiften hareketle, kendi içinde herhangi bir kategorizasyona gidilmeksizin gençlerin siyasal ve kültürel tutumlarını ölçecek bir tutum ölçeği hazırlanmış, ölçeğin hazırlanma aşamasında nitel tekniklerden yararlanılmış, daha sonra nicel ölçüm teknikleri kullanılarak veri toplanmış ve istatistiki analizler

yapılmıştır. Bu bakımdan araştırma, pozitivist bir metodoloji çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırma, tutum ölçeği geliştirilirken kullanılabilecek bir kuramsal çerçeve oluşturma denemesini de içermektedir. Araştırmada, temelde, siyasal ve kültürel tutumların demografik özellikler, kültürel değişkenler, farklı kimlik tanımlamaları ve siyasal tercihlerle olan ilişkisi analiz edilmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma Ankara'da yaşayan 15-30 yaş arası genç nüfusun, kültürel ve siyasal özellikleri başta olmak üzere, siyasal ve kültürel tutumları hakkında geniş ve betimleyici bir analiz içermektedir.

- Sarı, Hasan, *Gençlerin Siyasi Tercih Oluşturmalarında Parti Gençlik Kollarının Etkisi: 2005-2007 AKP ve CHP Gençlik Kolları'nın Çalışmaları*, 2008, Yüksek Lisans, 135s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

ÖZET: Siyasal İletişim Çalışmaları, Siyasal Partiler tarafından seçmenleri etkilemek için yapılmaktadır. Ülkemizde genç seçmen oranının yüksek olması nedeniyle siyasal partiler onları etkilemek için partilerinin gençlik kolları teşkilatlarına daha çok önem vermektedirler. Oluşturulan gençlik kolları politikaları bu teşkilatlar aracılığıyla bu kitlelere aktarılmaktadır. Gençlik Kolları gençleri, eğlendirerek, motive ederek ve yeni arkadaşlık bağları oluşturarak etkilemektedirler. Siyasi aidiyet gençlik teşkilatlarına katılan gençlerde daha hızlı gelişmektedir. Gençlik kollarının genç seçmenleri etkilemede belli bir oranda etkili olduğunu ortaya çıkaran bu çalışma, AKP ve CHP Gençlik Kolları teşkilatlarının 2005-2007 yılları arası faaliyetlerini inceleyerek bu sonuca varmaktadır.

- Sezdirmiş, Ahmet, *Türk Gençliğinin Gelecek Tasavvuru ve Siyasete Bakışı*, 2008, Yüksek Lisans, 125s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

ÖZET: Siyaset, birbirlerine karşılıklı bağlarla bağlı bulunan insanların, birlikte yaşama amacıyla bulundukları topluma, gruba kendilerini uydurma çabaları ve faaliyetleridir. Ancak siyaset denilince, kısaca devlete ait işleri veya devlet yönetimini anlayabiliriz. Siyaset felsefesi, iktidarın kaynağını, meşruiyetin ölçütünü, egemenliğin kullanış biçimlerini, bireyin temel haklarını, bürokrasiyi ve sivil toplumun anlamını inceler. Siyasal inanç, davranış ve değerlerin birey tarafından benimsenme sürecini siyasal toplumsallaşma olarak ifade edebiliriz. Siyasal katılım ise, bireyin siyasal sistem karşısındaki durumunu, tutumunu ve davranışlarını gösteren bir kavramdır. Cinsiyet, eğitim, yaş, yerleşme yeri ve sınıfın etkisi, siyasal katılmayı etkileyen faktörlerdir. Türkiye'de siyasal hareketler Gülhane Hattı Hümayunuyla başlamıştır. Daha sonra I. ve II. Meşrutiyetle devam eden siyasal hayat, Cumhuriyetin kurulması ve 1946'da çok partili hayata geçişle hareketlilik kazanmıştır. 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980'de askeri müdahalelerle sekteye uğrayan siyasal hayat, 28 Şubat 1997'de postmodern darbe ile tanışmıştır. 1980 askeri müdahalesinden sonra yapılan seçimlerin 4 tanesinde tek partili hükümet çıkmıştır. Siyasal hareketler ve akımlar, gençlik tarafından gerekli desteği bulamazsa siyasal hareket toplum tarafından da kabul görmez hale gelmektedir. Bundan dolayıdır ki gençlik, siyasal hareketlilikte her zaman öncül rol oynamaktadır. Çoğu zamanda olayların büyümesine sebebiyet veren gençliktir. Kimi zaman başrollerde, kimi zaman da perde arkasındadırlar. Gençlik üzerine yapılan anketler, yapıldıkları ortamlara göre çeşitlilik arz etmektedir. Gazi Üniversitesi ve ODTÜ'de yapmış olduğumuz anket çalışmalarında da bu farklılık kendini göstermektedir. Bu üniversitelerde yaptığımız anketler de bunu kanıtlamaktadır. Anket çalışmaları öğrencilerin siyasete bakış açıları ve düşünce sistemlerini açıkça ortaya koymaktadır.

- Kaya, Funda, *Siyasal Pazarlamada Konumlandırma: Siyasi Parti Liderlerinin Genç Seçmenlerce Algılanması*, 2009, Yüksek Lisans, 116s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla Üniversitesi.

ÖZET: Siyaset ve pazarlama insan yaşamına önemli derecede yön veren bilim dallarıdır. Bazen tüketici bazen de seçmen adını alan insana yeni dünya şartlarında somut veya fiziksel işleve dayalı fayda sunmak, fark yaratmak ve üstünlük sağlamak için yetersiz gelmektedir. Hem duygusal davranma eğiliminde olan Türk seçmenine soyut ve psikolojik değerler sunma amacı, hem de siyasal pazarın zorlu ve çekişmeli yapısı siyasileri pazarlama stratejileri ve taktiklerinden faydalanmaya doğru itmiştir. Bu ihtiyaç, pazarlama literatüründe siyasal pazarlama kavramını doğurmuş ve günümüzde gerek seçim dönemlerinde gerekse seçim dışı dönemlerde iletişim ve pazarlama profesyonellerinden destek almadan siyaset yapmak olanaksız hale gelmiştir. Daha fazla oy elde etme kaygısıyla yürütülen siyaset yapma anlayışı beraberinde siyasal pazarlamada konumlandırma sorununu ortaya çıkarmaktadır. Oysa siyasal pazarlamada başarı; hedef kitlenin doğru belirlenmesi, belirlenen kitleye uygun lider konumlandırması, yine hedef kitleyle uyumlu mesaj seçimi ve etkin iletişim yoluyla sağlanmalıdır. Çünkü siyaset konumlandırma ve algılamayla çok yakından ilgilidir. Ülkemizde genç seçmenlerin toplam seçmenler içerisindeki önemli payından dolayı, genç seçmenlerin diğer seçmen gruplarına göre partililik davranışının daha az olduğu ve kendilerini dünden bağımsız hissettikleri varsayımıyla birlikte çalışmanın temel amacı; Muğla Merkez İlçe’de ikamet eden 18-24 yaş arası genç seçmenlerin siyasi parti liderlerine yönelik algılamalarını ölçmek ve onları nerede konumlandıklarını belirlemektir.

- Akın, Mahmut Hakkı, *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik- Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*, 2009, Doktora, 331s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

ÖZET: Varlıklar içinde sadece insana özgü bir durum olarak siyasallık, en temelde taraf olmak, dünyada bir duruş sergilemek ile ilgilidir ve toplumsal ilişkiler yoluyla üretilmektedir. Bu yüzden siyasallık, kişiler, kurumlar ve araçların etkisiyle siyasal toplumsallaşma sürecinin sonucunda gerçekleşmektedir. Siyasal toplumsallaşma, genel toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. Toplumsallaşma ise normların, değerlerin, inançların benimsenmesi ve uygulanması bağlamında siyasallığa doğru bir süreçtir. İnsan, bir toplumun üyesi olmakla zaten siyasallaşmaktadır. Siyasal toplumsallaşma konusunda yapılmış olan bu çalışma teorik ve uygulamalı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde teorik olarak siyasal toplumsallaşma süreci tartışılmıştır. Bu bölümde, toplumsallaşma, siyaset, siyasal, iktidar, propaganda, siyasal kültür, siyasal iletişim, devlet, ideoloji, vatandaşlık gibi kavramlar ve temel siyasal toplumsallaşma araçları olarak kabul edilen aile, okul, arkadaşlık grupları, kitle iletişim araçları ve siyasal olaylar da siyasal toplumsallaşma ile ilişkileri dâhilinde açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca farklı sosyal bilimlerin ve teorik yaklaşımların süreci nasıl açıkladıklarına da ilk bölümde değinilmiştir. Çalışmanın uygulama bölümünde siyasal toplumsallaşma ile ilgili üniversite öğrencilerine yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. 862 anketin cevapları ki-kare, t-testi, tek yönlü varyans analizi, faktör analizi gibi istatistik testleri kullanılarak yorumlanmış ve sürece etki eden faktörler tespit edilmiştir. Araştırmada Türkiye’deki mevcut siyasal kültürün devamlılığına ve değişimine ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

- Kaya, Asil, *Türk Siyasi Tarihinde CHP'nin Gençlik Kolları*, 2010, Yüksek Lisans, 468s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ÖZET: Çalışmamızın temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk partisi olan CHP'nin Gençlik Kolları'nın tarihsel gelişimini ve CHP'li gençlerin Türk siyasetindeki önemini ortaya koymaktır. 1951 yılında Halkevlerinin kapatılmasıyla birlikte, 26 Kasım 1951 tarihinde gerçekleştirilen CHP 9. Olağan Kurultayı'nda tüzük değişikliği yapılmak suretiyle CHP Gençlik Kolları'nın kurulması için ilk adım atılmıştır. Bu dönemde ocak teşkilatlarında örgütlenmeye başlayan gençler, 2 Mart 1953 tarihli CHP Genel İdare Kurulu toplantısında kabul edilen yönetmelikle ilk defa "Gençlik Kolları" adıyla örgütlenme sürecine girmiştir. 17 Şubat 1954 tarihli CHP Genel İdare Kurulu toplantısında Suphi Baykam'ın başkanlığında Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun atanmasıyla, CHP'li gençler bir anlamda örgütlenme sürecini tamamlamış oluyorlardı. Aynı dönemde Demokrat Parti Genç Demokratlar Teşkilatı kurulmuşsa da CHP Gençlik Kolları kadar etkin olmamıştır. Türk Siyasi Tarihi'nde önemli gelişmelerde aktif rol oynayan CHP Gençlik Kolları, ilk kurultayını 1-2 Ağustos 1961 tarihlerinde toplamış ve 12 Eylül 1980 Darbesi'ne kadar da toplam 10 Kurultay gerçekleştirmiştir. 12 Eylül öncesinde CHP'nin özcü olan CHP Gençlik Kolları, zaman zaman parti politikalarına da yön verir konumda olmuştur. Ortanın Solu felsefesinin gelişmesinde, CHP'de lider değişikliğinin gerçekleşmesinde ve Demokratik Sol felsefenin bilimsel temele oturtulmasında CHP Gençlik Kolları'nın büyük payı vardır. Çalışmamızda CHP Gençlik Kolları'nı incelemiden önce tarihsel süreç içerisinde dünyada ve Türkiye'de meydana gelen gençlik hareketlerine de göz atıktan sonra, CHP Gençlik Kolları'nın kuruluş ve gelişim süreçleri işlenerek, Türk siyasetinde CHP Gençlik Kolları profili ortaya konulmuştur. Çalışmamızın sonunda günümüzde CHP Gençlik Kolları'nın sahip olduğu koşullar da göz önüne alınarak, 12 Eylül öncesindeki kadar aktif olmadığı sonucuna varılmış, bunda 12 Eylül öncesinde CHP'de aktif siyaset yapan, bugünkü CHP yöneticilerinin de rolü olduğu anlaşılmıştır.

- Küçükören, Gülgün, *Reconstituting The Youth As A Political Category and The Neo-Liberal Reason: The Case of Community Volunteers Foundation (Gençliği Siyasal Bir Kategori Olarak Yeniden Kurmak ve Neo-Liberal Akıl: Toplum Gönüllüleri Vakfı Örneği)*, 2010, Yüksek Lisans, 180s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma, Türkiye'deki sivil toplum çalışmalarındaki güncel durumu anlamlandırmak amacıyla, Türkiye'de gençliğin güçlendirilmesi misyonuyla çalışan en büyük kuruluşlardan biri olan Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) üzerine bir büyüteç tutmaya çalıştı. Türkiye'nin 1980'lerden itibaren içinden geçmekte olduğu neo-liberal dönüşüm çerçevesinde, sivil toplum kuruluşları tarafından önerilen yeni vatandaşlık modelleri incelendi. Neo-liberalizm bir ideoloji olarak değil bir yönetim rejimi olarak ele alındı. Devlet, özel sektör ve sivil toplum arasında olduğu iddia edilen ayırım sorgulandı. Gençlerin ortak özelliklere, sorunlara ve arzulara sahip politik bir grup olarak yeniden kurulmasının onların uzaktan yönetimini mümkün kıldığı iddia edildi. Otonomizasyon ve sorumlu kılma eş zamanlı olarak kullanılan temel vatandaşlık teknolojileri olarak ele alındı. Söylemsel olarak sürekli yeniden kurulan politik ve sosyal alanlar içinde yeni bir genç aktif vatandaş mitinin ortaya çıkışına dikkat çekildi. Vakıf tarafından empoze edilen sentetik ahlak anlayışı ve buna bağlı normlar ve prensipler ile yerelde yerleşik olarak var olan normlar ve değerler arasındaki gerilime ayrıca bir vurgu yapıldı.

- Güldü, Özgür, *Üniversite Öğrencilerinde Siyasal Kimlik*, 2010, Doktora, 274s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmada, milliyetçi, muhafazakâr, sosyal demokrat ve sosyalist siyasal kimliklere sahip üniversite öğrencilerinin toplumsal ve siyasal bağlam, kişilik özellikleri, değerler ve siyasal katılım düzeyleri açısından farklılaşp farklılaşmadıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Örneklem 125 milliyetçi, 102 muhafazakâr, 144 sosyal demokrat ve 139 sosyalist siyasal kimliğe sahip üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Demografik bazı bilgiler elde etmek amacıyla katılımcılara bir kişisel bilgi formuna ek olarak, toplumsal ve siyasal bağlama ilişkin görüşleriyle siyasal katılım düzeylerini belirlemek için oluşturulan soru grubu uygulanmıştır. Veri toplama araçları olarak da Sağ Kanat Yetkiciliği Ölçeği (SKYÖ), Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği, Schwartz Değerler Dizisi ve Toplumsal Baskınlık Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, muhafazakâr siyasal kimliğe sahip öğrenciler, yüksek SKY kişilik özelliği, geleneksellik değer türü ile geleneklere saygılı olma, erkeğin üstünlüğü ve dindar olma değerlerinden diğer siyasal kimlik gruplarıyla karşılaştırıldığında en yüksek puanları almışlardır. Sosyalist siyasal kimlik grubunun düşük SKY puanı diğer kimlik gruplarıyla karşılaştırıldığında daha yüksektir. Aynı zamanda bu kimlik grubu özyönelim-evrenselcilik değer türü ile eşitlik, toplumsal adalet ve açık fikirli olma değerlerine diğer siyasal kimlik gruplarından daha fazla önem verirken, sosyal demokrat siyasal kimlik grubu da laiklik değerine en fazla önem veren grup olmuştur. Milliyetçi siyasal kimliğe sahip öğrencilerse dikey bireycilik ve dikey toplulukçuluk düzeyleri açısından diğer kimlik gruplarından daha yüksektirler. Bu kimlik grubu da güvenlik-uyma, güç ve başarı değer türü ile toplumsal güç sahibi olma, toplumsal düzenin sürmesini isteme, kadında namus, ulusal güvenlik, yetke sahibi olma, zengin olma, insanlar tarafından benimsenme, sözü geçen biri olma ve başarılı olma değerlerine en fazla önemi veren gruptur. Bu bulgular, daha önce yapılan araştırma ve kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde tartışılmıştır.

- Akfırat, Osman Nejat, *Türkiye ve Almanya'da Yaşayan Üniversiteli Türk Gençlerinin Siyasal ve Toplumsal Katılım Türlerini ve Düzeylerini Belirleyen Etkenlerin Saptanması ve Karşılaştırılması*, 2010, Doktora, 398s., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma Türkiye ve Almanya'daki Türk üniversite öğrencilerinin katılımını incelemeyi, katılımı etkileyen psikolojik, demografik ve ailesel etkenleri belirlemeyi hedeflemektedir. Araştırmada: 1.Türkiye ve Almanya'da yaşayan üniversiteli Türk gençlerinin; siyasal ve toplumsal katılım düzeyleri nedir? 2.Türkiye ve Almanya'da yaşayan üniversiteli Türk gençlerin; siyasal ve toplumsal katılıma etki ettiği kabul edilen; güven, siyasal yönelim, ailede kararlara katılım, vatandaşlık davranışları, seçilmiş yetkililer ve hükümete karşı tutum, siyasal etkinlik, vatandaşlık türleri, ana babaların toplumsal katılımı, başkaları ile siyasal iletişim, değer, kişisel inançlar, medya etkililiği algısı ve medya kullanımı, okul iklimi değerlendirmeleri, genel öz yeterlik, siyasal bilgi, okulda katılım deneyimi, siyasal düşünceyi ifade etme yolları değişkenleri açılarından aralarında fark var mıdır? 3.Türkiye ve Almanya'da yaşayan Türk gençlerinin siyasal ve toplumsal katılımını, yukarıda sözü edilen değişkenler ne derecede yordamaktadır? 4.Almanya'da bir azınlık olan ancak siyasal ve toplumsal katılım düzeyi yüksek olan Türklerin, katılım düzeylerine etki eden etkenler nelerdir? sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırma, tarama modeli biçimindeki betimsel nitelikli bir araştırmadır. Çalışmada nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin ve veri analizinin bir arada olduğu karışık yöntemler deseni kullanılmış-

tır. Araştırmanın nicel verileri için Türkiye'den bir (Ankara) ve Almanya'dan bir üniversite öğrencisi araştırma grubu, nitel veriler için de Almanya'dan bir araştırma grubu üzerinde çalışılmıştır. Türkiye araştırma grubu, Ankara'daki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerden tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Katılımcıların yüzde 51,5'i (170) kadın, yüzde 48,5'i (160) ise erkektir. Almanya araştırma grubunu ise Almanya genelindeki üniversitelerde öğrenimlerini sürdüren Türk kökenli öğrenciler oluşturmaktadır. Almanya'da üniversiteli Türk öğrencilere ulaşmakta zorlanılması nedeniyle Almanya'da üniversite öğrenimlerini sürdüren 125 kişiye ulaşılabilmektedir. Katılımcıların yüzde 48'i (60) kadın, yüzde 52'si (65) ise erkektir. Ayrıca Almanya'da siyasal ve toplumsal katılım açılarından öne çıkmış Türk kökenli milletvekili, belediye meclis üyesi, dernek başkanı vb. özelliklere sahip olan toplam 11 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiş ve bu kişilerden nitel veriler elde edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak ABD'deki Pennsylvania Devlet Üniversitesi'nden Flanagan, Syvertsen ve Stout (2007) tarafından geliştirilen ölçek esas alınarak 223 maddelik Türkçe ve Almanca form olmak üzere yeni bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizine ek olarak, gözlenen verinin modele ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla LISREL kullanılarak doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Veri toplama aracı kullanılarak Türkiye'den elde edilen verilerin çözümlenmesinde yapısal eşitlik modelinde (YEM) yer alan yol analizi (path analysis) kullanılarak ölçme modelleri ve yapısal modeller test edilmiştir. Almanya'dan elde edilen verilerin sayısının az olması nedeniyle verilere tanımlayıcı istatistik, homojenlik ve lineerlik sınamaları, t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon, hiyerarşik çok yönlü regresyon analizi ile faktör analizi uygulanmıştır. Ayrıca Almanya'da siyasal ve toplumsal katılım açısından öne çıkmış Türklerle yapılan görüşmelerden elde edilen nitel veriler de analiz edilmiştir. Bu çalışmanın sonunda; Türkiye'de yaşayan üniversiteli Türk gençlerinin katılımına etki eden etmenlere ilişkin bir model geliştirilmiştir. Bu modele göre; Aile, Okul İklimi Değerlendirmeleri ve Vatandaşlık Tutumları Bireysel özellikleri olumlu yönde; Bireysel Özellikler de Katılımı olumlu yönde etkilemektedir. Örtük değişkenler arasındaki ilişkilerde elde edilen t değerlerinin, manidar olduğu gözlenmiştir. Almanya'da yaşayan üniversiteli Türk gençlerinin siyasal ve toplumsal katılımına seçilmişleri güvenilir bulmaları, siyasal etkinlik algısı, genel özyeterlik algısı, insanlara güven düzeyi, gelecek kaygısı ve okuldaki yaşantılarının etki ettiği belirlenmiştir. Almanya'da yaşayan ve siyasal toplumsal katılım açılarından öne çıkmış bireylerden elde edilen verilere göre, bu kişilerin katılımlarında, ailede kararlara katılım, öğretmenleri ile siyasal iletişim düzeyleri, öğrenim gördükleri okullardaki katılım yaşantıları gibi etkenlerin etkili olduğu bulunmuştur. Almanya'da yaşayan üniversiteli Türk gençlerinin katılım düzeyleri, Türkiye'de yaşayan üniversiteli Türk gençlerine oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

- Erdinç, İbrahim Ethem, *Siyasal İletişim Boyutuyla Siyasal Reklam: Üniversite Öğrencilerinin Oy Verme Davranışına Yönelik Bir Araştırma*, 2010, Yüksek Lisans, 173s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: Günümüzde siyasal reklam çok partili demokratik sistemi benimsemiş olan ülkelerde seçim kampanyalarının vazgeçilmez bir unsurudur. Siyasal partiler, seçmen desteğini sağlayarak iktidara gelmek ve ülkeyi yönetmek amacıyla siyasal reklamları bir araç olarak kullanmaktadırlar. Siyasal reklamlar aracılığıyla yaklaşımlar, projeler, vaatler ve mesajları seçmenlere iletilmektedir. Bu siyasal reklamların seçmenlerin oy verme davranışı üzerinde rol oynadığı varsayılmaktadır. Bu çalışmada siyasal reklam, siyasal iletişim boyutuyla ele alınmakta ve varsayılan bu rolüne ilişkin olarak 29 Mart

■ 2009'daki yerel seçimler sonrasında yapılan bir araştırmanın bulguları analiz edilmektedir.

- Menteşoğlu, Mehmet Akif, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasetçi Algılarının Kümeleme ve Benzerlik Analizi ile Gruplanması*, 2010, Yüksek Lisans, 152s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: Türk Kamuoyunda siyasetçi algısı ve siyasetçilere olan güven konusu çeşitli zamanlarda araştırma konusu olmakta ve bazen toplumun bazı kesimleri üzerinde, bazen de tamamı üzerinde çeşitli analiz yöntemleri ile gözlemlenmeye ve ölçülmeye çalışılmaktadır. Bu tez şu an itibarı ile Türkiye'deki siyasetçilerin kimlik, tutum ve davranışlarına ilişkin üniversite öğrencilerinin görüş ve düşüncelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma esnasında öğrencilerin siyasetçiler hakkındaki görüş ve düşüncelerini incelemek için kümeleme ve benzerlik analizi kullanılması tercih edilmiştir.

- Eryılmaz, Günce Sabah, *Neo-Liberal İktidar Tarzı ve Birey İnşası: 1980 Sonrası Türkiye'de Üniversite Gençliği Örneği*, 2011, Yüksek Lisans, 157s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışmada, neo-liberalizm; bir ideoloji, ekonomik politika olarak değil yönetsellik çalışmaları bağlamında bir yönetim rasyonalitesi olarak, çoklu aktörlerce ve iktidar ilişkilerince kurulan ekonomik, sosyal ve siyasal bir proje olarak ele alınmaktadır. Bir yönetim rasyonalitesi olarak neo-liberalizm kendi hegemonyasını sürdürebilmek için kendine içkin olan değerleri (ekonomik rasyonalitenin değerlerini) benimseyen onları normalize eden öznelere ihtiyaç duymaktadır. Neo-liberal iktidar bu öznelere inşa etmek için çeşitli programlar, stratejiler ve teknikler geliştirir. Foucauldien yönetsellik çalışmaları çerçevesinde neo-liberalizm üzerine düşünmek, aynı zamanda neo-liberal öznenin inşası üzerine düşündürmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada 1980 sonrasında üniversite gençliğinin neo-liberal iktidardan nasıl etkilendiği ve bu gençliğin inşasında hangi tekniklerin, programların kullanıldığı sorunsallaştırıp, ardından da analiz etmeye çalışılmaktadır. Türkiye'de 1980 sonrasında YÖK'ün ve ardından vakıf üniversitelerinin kuruluşu, Bologna Süreci gibi kurumsal dönüşümler neo-liberal projenin üniversiteler üzerinden hayata geçirilmesinde etkili olmuştur. Üniversiteler bu kurumsal dönüşümleri gerçekleştirirken, üniversite gençliği de bu süreçten etkilenmektedir. Neo-liberal iktidar üniversite gençlerinin inşasında etkili olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında görüşülen gençler üniversite eğitimini beşerî sermayelerini arttırmanın bir yolu olarak görmekte, hatta bu eğitimle yetinmeyip kendilerini geliştirip piyasada değere sahip olabilmek için çeşitli sertifika programlarına katılmakta, dil kurslarına gitmekte, staj yapmaktadırlar. Neo-liberalizmin yönetebilmesini söylemsel düzeyde ve pratikte olanaklı kılan girişimcilik, piyasa ve rekabet gibi değerleri gençler tamamıyla içselleştirmeseler de bazı açılardan benimsemektedirler. Neo-liberalizmin bu dönemde tek ve geçerli yönetsellik olduğu düşünülmemelidir. Görüşülen gençler, işsizlik gibi sosyal bir riskin çözümünü refah devleti yönetselliğinin uygulamalarında görerek bu konuda devleti ve toplumu sorumlu tutmaktadır. Bu gençlerin söylemleri incelendiğinde, onları depolitize veya apolitik olarak tanımlamaktansa, neo-liberal politik rasyonalitenin yeniden üretilmesini sağlayan öznelere veya neo-liberal iktidarın inşa etmeyi arzuladığı şekliyle aktif vatandaşlar olarak görmek mümkündür.

- Çatlı, Ahmet, *Politik Pazarlamada Tutundurma Faaliyetlerinin Üniversite Öğrencileri Tarafından Algılayışları*, 2011, Yüksek Lisans, 124s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

ÖZET: Yoğun rekabetin yaşandığı politik dünyada temel amacı rekabet üstünlüğü sağlamak olan pazarlamanın önemi oldukça büyüktür. Siyasi partiler bilinçli pazarlama faaliyetleri ve titizlikle hazırlanmış pazarlama stratejileri ile aslında birer müşteri niteliğine sahip olan seçmenlerin neyi, ne zaman, nasıl istediğini belirleyerek ve bu istek ve ihtiyaçları karşılayarak rakip partilere karşı rekabet üstünlüğü sağlayabilecektir. Seçim kampanyaları olarak da nitelendirilen tutundurma faaliyetleri müşteri vasıflı seçmenleri etkileme yolunda ve yine müşteri vasıflı seçmenleri karar verme sürecinde etkileyecek önemli bir pazarlama karmasıdır. Ancak değişen müşteri istekleri politik pazarlamada da kendini göstererek tutundurma faaliyetlerinin türleri ve çeşitliliği özellikle günümüz teknoloji çağında klasik tutundurma faaliyetlerinin çok ötesinde bir yere sahip olmaktadır. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin tutundurma faaliyetlerinden ne derece etkilendiğini ve hangi tutundurma faaliyetinden daha fazla etkilendiğini belirlemeye yönelik olup, bu doğrultuda son seçimlerde oy kullanan üniversite öğrencilerine 9 bölümden oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Anket uygulayıcıları Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi öğrencileri olmaktadır. Anket kapsamında genel olarak öğrencilerin cinsiyetleri, gelir durumları, ikame yerleri, herhangi bir partiye üye olup olmamaları, tutundurma faaliyetlerinden etkilenip etkilendiği, şayet etkileniyorsa hangi tutundurma faaliyetinden ne ölçüde etkilendiği, reklam, halkla ilişkiler, kişisel satış ve satış geliştirme kararlarından etkilene düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak çalışma sonucunda en önemli bulgular, üniversite öğrencilerinin parti tutundurma faaliyetlerinden çok fazla etkilendirmedikleri ve sahip oldukları özelliklerin bu tutundurma faaliyetlerinden etkilenme düzeyini etkilemediği ve birçoğunun zaten önceden zihinlerinde belirlememiş partiye oy attıkları görülmüştür. Bu noktadan hareketle pazarlamada oldukça önemli bir yere sahip olan tutundurma faaliyetlerinin mevcut partiler tarafından etkili kullanılmadığı, üniversite öğrencilerinin öncelikle istek ve ihtiyaçlarının, bir partiden neler beklediğinin tespitinin gerekli olduğu çıkarılmaktadır.

- Yıldırım, Filiz, *Üniversite Gençliği "Sosyal Adaletten Ne Anlıyor?" Sosyal Adalet İlkeleri Bağlamında Bir Eğilim Belirleme Araştırması*, 2011, Doktora, 183s., Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırma; sosyal minimum, eşit vatandaşlık, fırsat eşitliği ve adil dağıtım olarak Miller tarafından belirlenen dört önemli sosyal adalet ilkesinden hareketle üniversite eğitimine devam eden gençlerin (i) sosyal adalet/sizlik/e ilişkin eğilimlerinin, (ii) sözü edilen dört ilke bağlamında gençlerin bilişsel, duygusal tepkilerinin; kişisel ve aile özellikleri, eğitim ve sosyal minimumlara ilişkin değişkenler ile sosyal adalet algısı ve sosyal adalet ilkeleri arasındaki ilişkinin ve (iii) sosyal adalet ilkelerinin sosyal adalet/sizlik algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi için planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmada, Ankara Üniversitesi'nde eğitim öğretime devam eden 420 üniversite öğrencisi ile görüşülmüştür. Verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal adaleti genel olarak fırsat eşitliği kapsamında tanımladıkları; başkalarının sosyal adaletsizliğe ilişkin yaşadıkları sorunları, kendi sorunları olarak ifade ettikleri ve bu adaletsizliklere birey, aile, toplum ve devlet düzeyindeki sorumluların neden olduğunu belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca bu gençlerin Türkiye açısından sosyal adalete yönelik olumsuz algılara sahip oldukları; bu algılar üzerinde öğrencilerin

kişisel özelliklerinden cinsiyet, doğum yeri ve büyüdüğü yer ile sosyal minimumlara ilişkin değişkenlerden sağlık ve okul günlerinde öğrenim atlatma ile ekonomik durumun etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine, adil dağıtım ve vatandaşlığa ilişkin değerlendirmelerinin, sosyal adalet algısının farklılaşmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

- Karakaş, Yusuf, *Avrupalılık Algısı ve Türkiye: İçerik İncelemesi (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma)*, 2012, Doktora, 259s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Avrupa, tarihin neredeyse her aşamasında Dünya'nın geri kalanını etkilemiştir. Kıta'nın ilerleme çizgisi ve ideolojik yapısı diğer topluluklar için genel gelişimi belirlemektedir. Avrupa, modern toplum kimlik değerlerinin önemli bir bölümünün kaynağıdır. Diğer taraftan, Avrupa Türkiye bakımından da önemlidir. Ülke, tarihsel sürecini, mevcut statüsünü ve uluslararası politikasını genel anlamda Avrupa perspektifinde ifade etmekte; Birliğe üyelik politikaları sürdürülmektedir. Bu nedenlerle Avrupa imgesi ve algı unsurlarının analiz edilmesi her iki yönde de büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın başlangıcında tarihsel gelişmelerin literatürdeki Avrupalılık algısını yaratan kilit konuları tartışılmaktadır. Biriktirilmiş semboller, olgular ve olaylar kavrama anlam kazandırmıştır. Bu perspektifte çalışma Hristiyanlıktan bugüne kadar farklı konular üzerine odaklanmaktadır. Her başlıkta Avrupa imajı ile ilgili unsurlar incelenmiştir. Sonraki bölümde görüşmecilerin Avrupalılık algısını tanımladıkları kavramlar ele alınmaktadır. Serbest sıralamadaki kavramların seçilmesinin nedenleri ve görüşler konunun görüşmeciler tarafından nasıl anlamlandırıldığını göstermektedir. Görüşmeciler kesin bir Avrupa imgesinin bulunduğunu belirtmiştir. Algı tanımları bu kapsamda ötekileştirme üzerine kuruludur. Grup, kendi kimlik niteliklerine ait unsurları Avrupalılık perspektifinden ayırmaktadır. Algı çevresinde saptamaların önemli bir bölümü olumsuzdur. Görüşmecilerin çoğunluğu Türkiye'yi Avrupalı olarak kabul etmemektedir. Sonuç bölümünde ilk olarak Avrupa imgesinin unsurları ve ilişkili süreçlerin nitelikleri açıklanmaktadır. Ardından görüşmecilerin Avrupalılık algısının içeriği tartışılmıştır. Bölümde ayrıca tüm konulara ilişkin genel bir analiz mevcuttur.

- Ensari, Dilşah Pinar, *At The Crossroads of Education and Politics: Kurdish Women Students in Istanbul (Eğitim ve Siyasetin Kavşağında: İstanbul'da Okuyan Kürt Kadın Öğrenciler)*, 2012, Yüksek Lisans, 228s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sabancı Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez İstanbul'daki Kürt kadın üniversite öğrencilerinin eğitim ve siyasetin kavşağında politik öznelliklerini kurma biçimlerini incelemektedir. Derinlemesine mülakatlar ve katılımcı gözlem ışığında şekillenen bu çalışma, Kürt kadın öğrencilerin deneyimlerinin iki önemli çehresini analiz eder. Bu deneyimlerden ilki Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kadınların eğitime erişimini engelleyen baskıcı mekanizmalara ilişkindir. Bu tez, etnisite, toplumsal cinsiyet ve sınıf dinamiklerinin kesişimselliğinin bölgedeki Kürt kadınlarının eğitim olanaklarını nasıl kısıtladığını, onların da bu kısıtlamalar karşısında ne tür stratejiler geliştirdiklerini incelemektedir. İkinci olarak ise Kürt kadın üniversite öğrencilerinin İstanbul'daki eğitim deneyimlerinin nasıl şekillendiği tartışılmakta, üniversite öğrencileri olarak İstanbul'daki tecrübelerinin onları sadece şehirdeki diğer Kürt kadınlarından ayırtarak kalmayıp, aynı zamanda şehirde politikleşme biçimlerini de belirlediği gösterilmektedir. Bu öğrencilerin politik öznellikleri etnisite ve toplumsal cinsiyet kesişimselliği tarafından şekillen-

mektedir. Geleneksel siyasete karşı olumsuz yaklaşımları ve Türkiye’de Kürt kimlik taleplerine ilişkin muhalif siyasetin gittikçe daha fazla suç olarak kabul edilmesi onları politik kaygı ve taleplerini yeni ve bireyselleşmiş politika biçimleriyle ifade etmeye yönlendirmektedir. Bu tez, Kürt kadın öğrencilerin kendilerini eğitim ve siyaset arasında bir pazarlık yapma durumunda bulduklarını, ancak bunlardan birini seçmek yerine ikisini birbirine değişik biçimlerde entegre ettiklerini iddia etmektedir. Kürt kadın öğrencilerin tecrübeleri, sadece kadınların eğitimi sorunsalının değil, aynı zamanda etnisite ve toplumsal cinsiyet siyasetinin ve Türkiye’de eğitim ve siyaset arasındaki çetrefil ilişkinin yeniden düşünülmesi için bir alan açmakta, Kürt politik öznelliklerinin kurulma süreçlerinin tüm katmanları ve boyutlarıyla incelenmesinin önemine işaret etmektedir.

- Uslu, Gamze, *Popüler Kültürün Gençlerin Apolitikleşmesi Üzerindeki Etkisi: Pamukkale Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama*, 2012, Yüksek Lisans, 135s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.

ÖZET: Gençler, toplumda boş zamanları değerlendirme ve tüketim alışkanlıkları açısından popüler kültürden en fazla etkilenen kitle olarak kabul edilmektedir. Ülkenin siyasal, kültürel ve toplumsal yapılarına yön verecek kesim olarak görülmesinden dolayı üniversite gençliği büyük bir öneme sahiptir. Popüler Kültürün Gençlerin Apolitikleşmesi Üzerindeki Etkisi: Pamukkale Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama adlı bu çalışma popüler kültürün gençlerin siyasal eğilimleri, katılımları ve siyasal kültürleri üzerindeki etkisini araştırmak amacını taşımaktadır. Günümüzde yaşanan teknik gelişmelerin ve hızlı toplumsal değişimlerin gençlerin siyasal, sosyo-kültürel ve ekonomik değerlerini ne yönde etkilediğinin öğrenilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada popüler kültürün gençler üzerindeki yoğun etkisinin, onların siyasal ilgi düzeylerini düşürdüğü varsayılmıştır. Araştırmamızın verileri, örneklem grubuna uygulanan anket tekniklerine dayanmaktadır. Anketler, Pamukkale Üniversitesi kampüsünde bulunan fakültelerden basit tesadüfî örnekleme tekniği ile seçilen 350 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

- Tatlı, Erdem, *Benlik Saygısı ve Şüphe Durumları Yönünden Gençlerin Siyasal Reklamlara Yaklaşımı*, 2012, Yüksek Lisans, 163s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: Reklamcılık, demokrasi seviyesinin yükselmesiyle birlikte Türkiye’de giderek gelişen bir olgudur. Siyasal partilerin/adayların seçim kampanyası dönemindeki siyasal iletişim uygulamaları arasında siyasal reklamlar gerek etkisi gerekse de yüksek maliyetleriyle dikkat çekmektedir. Buna karşın siyasal reklamlarla ulaşılmak istenen hedef kitlenin psikografik durumunun anlaşılmasına yönelik yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışmada hedef kitlenin benlik saygısı düzeyi ile siyasal reklamlara yönelik şüphe durumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma kapsamında İstanbul’da yer alan dört farklı üniversiteden toplam 500 öğrencinin yer aldığı nicel bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

- Danışman, Efehan, *Economic Expctations of Turkish Youth from EU Membership (Türk Gençleri’nin AB Üyeliğinden Ekonomik Beklentileri)*, 2013, Yüksek Lisans, 131s., Avrupa Birliği Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez gençlerin Avrupa Birliğinden (AB) beklentilerini, özel olarak da ekonomik beklentilerini analiz etmiştir. Tezin temel motivasyonu gençlerin AB algıları hakkında yeterli sayıda çalışma olmaması, Türkiye'nin genç nüfusu ve önümüzdeki aylarda hızlanacağı beklenen Türkiye'nin AB ile bütünleşme sürecidir. Çalışma İstanbul'da 485 örnekleme ile internet ve yüz yüze görüşmelerle 21 soruluk bir anketin katılımcılara yöneltilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Sorular katılımcıların yaşı, cinsiyeti, geliri, doğduğu şehir, AB'nin imajı, AB üyeliğine olan inancı, AB'den ekonomik beklentileri ve AB ülkelerinde yaşama ve çalışma isteğini ölçmeyi amaçlamıştır. Sonuçlara göre gençler artık AB'yi eskisi gibi bir refah kaynağı olarak görmemekte ve AB'nin imajını nötr olarak bulmaktadır. Üniversite öğrencilerinin büyük bölümü Türkiye'nin hiçbir zaman AB'ye üye olamayacağına inanmaktadır. Bunun yanında katılımcıların büyük bölümü AB ülkelerinde yaşamak ve çalışmak istemektedir.

- Yıldız, Mehmet Mazhar, *Gençlik ve Siyasal Katılım: Dicle Üniversitesi Örneği*, 2014, Yüksek Lisans, 118s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dicle Üniversitesi.

ÖZET: “Gençlik ve Siyasal Katılım: Dicle Üniversitesi Örneği” adlı bu çalışma, üniversite gençliğinin siyasal eğilimlerini, siyasal katılım düzeylerini, siyasal katılım biçimlerini ve siyasal katılımlarını etkileyen faktörlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada ortaya konulan veriler, anket uygulaması çerçevesinde alan araştırması ile elde edilmiştir. Anketler, üniversite okuyan 380 öğrenciye tesadüfî örnekleme tekniği uygulanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan “herhangi bir sınıfta olma”, “ailenin gelir düzeyi” ile “anne-babanın eğitim ve meslek” durumlarının “siyasal katılım” olarak belirlenen bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde, ‘gençlik, üniversite gençliği ve siyasal katılım’ kavramları üzerinde durulmuş, ‘gençlik hareketleri’ konusunda kısa bir açıklamaya verilmiştir. İkinci bölümde, çalışmanın önemi üzerinde durulmuş ve alan araştırması ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde, alan araştırması ile elde edilen bulgular sergilenmiş, sonuç ve değerlendirmeyi içeren son bölümle çalışma tamamlanmıştır.

- Yılmaz, Emine, *Politik Pazarlama ve Politik Pazarlama Uygulamalarına Yönelik Eğilimler: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*, 2014, Yüksek Lisans, 217s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde Üniversitesi.

ÖZET: Politik pazarlama, bir siyasi partinin veya adayın, girmiş olduğu seçimlerde minimum harcamaya karşılık maksimum oy almasını sağlamaya yönelik gerçekleştirilen çabalar. Ülkemizde her ne kadar uygulanma süreci Avrupa ve Amerika ile karşılaştırıldığında, çok kısa bir geçmişe sahip olsa da teknolojik ilerlemeler sayesinde siyasal pazarlama uygulamalarının tümünün seçim dönemleri ve öncesinde karşımıza çıktığını söylemek mümkün olmaktadır. Kitle iletişim araçları ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte neredeyse seçmenlerin büyük bir çoğunluğunun siyasal konularda belirli düzeylerde bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi giderek artan seçmenlerin, sahip oldukları siyasal bilgi düzeyleri de arttıkça, kararlarını daha rasyonel almakta ve herhangi bir partinin öneri ve vaatlerine yönelik oy vermektense, oy verme tercihini kendi görüşlerine ve bilgisine göre gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, siyasi partilerin ve adayların seçmenlerin oylarını alabilmesi için, siyasal pazarlama karmasını oluşturan tüm alt karma elemanlarına ayrı ayrı önem vermesi ve her seçmen

grubunun isteklerini ve ihtiyaçlarını net olarak belirlemesi gerekmektedir. Genç seçmen tercihlerinin siyasal pazarlama karması açısından analizini amaçlayan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, siyasal pazarlamanın temel özellikleri ve tanımlamaları yapılmış, ikinci bölümde ise, politik pazarlamanın asıl hedefi olan seçmenler üzerinde durulmuştur. Seçim kampanyası bütün detaylarıyla ele alınmaya çalışılmış ve son bölümde ise, Niğde Üniversitesi öğrencilerinin siyasal tercihlerinin, siyasal pazarlama karması açısından analiz edilmesine yönelik bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Çalışma bulguların değerlendirilmesi ve bundan sonraki çalışmalara yönelik önerilerle tamamlanmıştır.

- Şaşmaz, Onur Yerlikaya, *Türkiye’de Siyasî Partilerin Gençlik Kollarında ve Bağlı Yan Kuruluşlarında Faaliyet Gösteren Gençlerin Siyasî Katılımlarına İlişkin Algıları*, 2015, Doktora, 289s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat Üniversitesi.

ÖZET: Siyasal katılma, hem demokratik yönetim sistemlerinin vazgeçilmez bir unsuru olarak, hem de küreselleşen dünyada bireylerin siyasi ve sosyal anlamda var oluşlarının iradî bir biçimde dışavurumunu mobilize eden bir yol olarak, her geçen gün toplum hayatını etkileyen bir kavram biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca seçime ilişkin süreçlerin yürütüldüğü bir etkinlik biçimi değil, bireyin yaşadığı toplumdaki her türlü siyasal ve sosyal gerçekliğe, karar alarak ve davranışta bulunarak katılmasını ve süreçlere etki etmesini içeren bu kavramın, toplumun çeşitli kesimlerince farklı yollardan idame edilmesi söz konusudur. Türkiye’de gençliğin siyasal karar süreçlerine katılımında pasif bir eğilim gözlenmektedir. Özellikle geleneksel olarak örgütlenmeye bir karşı duruş sergilenmektedir. Gençliğin siyasete katılamadığı veya katılmamayı tercih ettiği bu yapılanmada bir siyasi parti örgütlenmesi içerisinde faaliyet gösteren gençleri siyasal katılıma teşvik eden sebepler ve kendi siyasal katılımlarını nasıl algıladıkları merak edilerek araştırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, toplumun önemli bir kesimi olan gençliğin siyasal katılımını, örgütlülük temelinde ele almaktadır. Çeşitli araştırmalar Türkiye’de gençlerin çok yüksek bir oranda geleneksel yollarla siyasete katılmadığını ortaya koymaktadır. Siyasi partilerde örgütlenen gençlerin kendilerine yönelik algıları, yaşamışlıkları, ülke gerçekleri ve benzeri unsurlar vasıtasıyla siyasal katılımı algılayış biçimlerini ortaya koymak, çalışmanın temel amacıdır. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada Türkiye’deki ana akım partilerinden AKP, CHP ve MHP (Ülkü Ocakları)’nin gençlik kolları ve organizasyonlarının genel merkezlerinde görev alan on beş gencin siyasal katılım hakkındaki algıları, 2012’de Ankara’da yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizine tabi tutulup yorumlanmasıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Analizler sonucunda dört ana kategori ortaya çıkmıştır. Siyasal katılıma ilişkin kavramsal algılar, örgüte ilişkin algılar ve örgütlülük, Türkiye’de sosyal ve siyasal olay ve olgular hakkındaki algılar, gençlik ve siyaset hakkındaki algılar biçiminde temellenen bu temalarda, görüşme formundaki sorular şemsiye kategoriler olarak, görüşülenlerin verdikleri yanıtlar da alt kategoriler şeklinde gruplandırılarak oluşturulmuştur. Elde edilen veriler kategorize edilerek yorumlandığında, siyasi partilerde örgütlenen gençlerin temelde siyasal katılım kavramına ilişkin algılarının yalnızca konvansiyonel katılım biçimlerini kapsamadığı, geniş anlamda tüm sosyal ve siyasal hayatı ilgilendiren her türlü etkileme faaliyetini siyasal katılım kapsamında gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra gençlerin örgütsel varoluşlarının birtakım ideolojik, duygusal ve davranışsal temellere dayandığı görülmekle birlikte, örgütte görev almanın çoğunluklu olarak siyasal motivasyonu belirleyen faktörlerden siyasi etkenlik duygusu ile gerçekleştiği, örgütlü olmama ihtimalinde dahi bu moti-

vasyonun kendilerini yönlendireceği gerçeğine ulaşılmıştır. Örgütlü gençler, Türkiye'nin siyasal yapısı ve sorunları hakkında gerçekçi ve eleştirel bir tutum sergileyerek Türkiye'de gençlerin siyasette etkin bir konumda olmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen mücadele etme gerekliliği için örgütlülüğün önemini vurgulamışlardır. Konvansiyonel yollarla siyasete katılan gençler hakkında önemli bir bulgu olarak, örgütlü gençlerin konvansiyonel olmayan yollarla da siyasete katıldıkları, bu noktada siyasi katılım gösteren fakat örgütlenmemiş gençlerden bir farkları olmadığı tespit edilmiştir. Siyasi partilerde örgütlenen gençler, örgüt çatısı altında faaliyet göstermenin kendilerine daha geniş bir etki alanı yarattığı konusunda hemfikirdirler.

- Özer, Süleyman Yücel, *Siyasi Partilerde Genç Seçmen Memnuniyetinin Parti Sadakatine Etkisi: Keçiören İlçesi Örneği*, 2015, Yüksek Lisans, 98s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Hava Kuru- mu Üniversitesi.

ÖZET: Genel olarak demokrasi ile yönetilen ülkelerde siyasi partilerin iktidar olabilmesi için ellerin- deki politik ürün paketini siyaset pazarında seçmenlerin beğenisine arz etmekten amaç, seçmenlerin siyaseten bu ürün paketini tercih etmeleri için gayret göstermek, satın almaya yeter oranda iştirakini sağlamak ve en çok miktarda seçmeni söz konusu politik ürünü satın almaya ikna etmektir. Dünya genelinde siyasi parti liderleri, siyasal ürün paketinin en önemli parçalarından birisi olduğu varsayı- lmakta ya da en önemlisi olarak kabul edilmektedir ve ürün paketinin dışına çıkmamaya özen göste- rilmektedir. Bir siyasi parti lideri bu bakımdan değerlendirildiğinde, ürün paketi içeriğinde önemli bir varlığa sahiptir ve liderin vasfı, siyasal ürün paketinin toplam vasfının belirleyicisi olmaktadır. Bu araştırmanın amacı, siyasi partilerde genç seçmen memnuniyetinin parti sadakatine etkisini, açıkla- maktır. Bu çerçevede, seçmen memnuniyetini, marka sadakati ölçeğine adapte edilmesi ile oluşturul- muş dört sorulu ölçme modelinden faydalanarak bu iki model için düzenlenen bir ölçme modeliyle bu iki ölçme modelini AFA (açıklayıcı faktör analizi) ve daha sonra DFA (doğrulamalı faktör analizi) yoluyla doğrulanmıştır. En sonunda siyasi partilerde genç seçmen memnuniyetinin parti sadakatine etkisine, yapısal eşitlik yoluyla bakılmıştır. Sonuç olarak genç seçmen memnuniyetinin parti sadakati üzerine anlamlı ve pozitif ve aynı anda ortalama bir güce sahip (.563) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Elciyar, Kemal, *Sosyal Medyanın Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışlarına Etkisi*, 2016, Yüksek Lisans, 151s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi.

ÖZET: Siyaset, en geniş anlamda, insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, koru- mak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri etkinliklerdir. Siyaset kaçınılmaz bir unsur olduğundan bireyin siyasete katılması da bu karşı karşıya geliş noktasında ortaya çıkmaktadır. Bireyler hemen her alanda hayatlarına dâhil ettikleri sosyal medya ve internet teknolojilerini siyasal alanda da kullan- maya başlamaktadırlar. Bu çalışmanın genel amacı sosyal medya üzerinden üniversite öğrencilerinin siyasal katılım davranışlarını belirlemek, bu davranışlara yönelik algıları tespit etmek ve çevrimiçi davranışlarla belirlenen demografik etkenler arası ilişkiyi incelemektir. Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma sürecinde öncelikle konuyla ilgili alan yazın taraması yapılmış ve kavramsal çerçeve ortaya konulmuştur. Araştırma sürecinin devamında araştırmanın amacına ve desenine uygun olarak Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin görüşlerine ilişkin iki bölümden oluşan ölçek uygulan-

miştir. Araştırmanın alan yazın taramasının ardından veri toplama aracının bir taslağı geliştirilmiş ve uzman panel değerlendirmesine sunulmuştur. Belirlenen 46 davranış için tekrar araştırma görevlileriyle görüşülmüş ve uzman panel değerlendirmesinden alınan geri bildirimler paralelinde 3 ifade çıkarılmış, 4 ifade üzerinde değişiklik yapılmıştır. Ölçeğin ilk bölümü katılımcının kişisel bilgilerini içermektedir. İkinci bölümünde belirlenen çevrimiçi siyasal katılım davranışları boyutlarına ilişkin 46 ifade yer almaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi süresince biri araştırma görevlileri biri de öğrenciler olmak üzere iki grup ile görüşülerek olası çevrimiçi siyasal davranışlar son olarak onlarla da tartışılmıştır. İki grup ile de ön deneme yapılarak ölçeğin güvenilirliği ölçülmüştür. Araştırma kapsamında Anadolu Üniversitesi öğrencilerinden 406 kişiye ulaşılmış ve katılım konusundaki görüşleri incelenmiştir. Birçok yönden Türkiye ortalamasını karşılaması nedeniyle ortalama bir üniversite olan Anadolu Üniversitesi üniversite öğrencilerinin yapısını da yansıtmaya uygun olarak görülmüştür. Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde istatistiksel yöntemlerden olan t-testi, ANOVA ve Ki-kare testlerinden yararlanılmış, dağılımlar için ise frekansların alınması yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonuçları sosyal medyanın siyasal kullanımına yönelik kuramlardan “pekiştirme kuramına” uygun veriler ortaya koymuştur. Sonuçlara göre katılımcılar sosyal medya üzerinden yoğun siyasal etkinlikler gerçekleştirmemektedirler. Başvurulan davranışların hemen hepsi düşük yoğunlukta gerçekleşmektedir. Sosyal medya, siyasal olarak daha ilgili ve kendisini siberaktivist olarak tanımlayan kişiler tarafından siyasal amaçlarla kullanılmaktadır. Geri kalan daha kalabalık kesim ise sosyal medyada siyasal davranışlara anlık olarak başvurmaktadır. Bu başvurulan davranışlar da genel olarak paylaşım ve iletişim temelli yani düşük emek harcanan eylemler olarak ortaya çıkmaktadır. Yine sonuçlara göre üniversite öğrencileri siyasal haberlere sosyal medya üzerinden ulaşmakta, sosyal medyaya çok fazla zaman ayırmakta ve siyasal davranışlarda filtrelerin, internet fiyatlarının ve veri kaydının birer engel olduğunu belirtmektedirler.

- Güler, Yunus, *Kültürün Siyasal Simge ve Semboller Üzerine Etkisi: Çanakkale Merkez İlçe Siyasal Partiler Gençlik Kolları Örneği*, 2016, Yüksek Lisans, 134s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

ÖZET: “Kültürün Siyasal Simge ve Semboller Üzerine Etkisi: Çanakkale Merkez İlçe Siyasal Partiler Gençlik Kolları Örneği” adını taşıyan bu tez, kültürün siyasal sembolere etkisini ve birbirleriyle olan ilişkilerini belirlemeye odaklanmıştır. İnsanlar içinde bulundukları toplumun, değerlerine, geleneklerine ve göreneklerine uygun bir şekilde yaşamaya çalışmaktadırlar. Siyaset, bu uygunluk neticesinde, bireyin ilgi, bilgi ve algılarına siyasal iletişim yoluyla ulaşmaya çalışmaktadır. Semboller hayatımızın her aşamasında karşımıza çıkan görsel ve işitsel öğelerden oluşmakta ve siyasal etkileşimin siyasal iletişimin en önemli propaganda amaçlarından biri olmaktadır. Birey, semboller aracılığıyla siyasi duruşunu karşı tarafa açıklayabilmektedir. Bu çalışmada, sembollerin algılanış biçimleri, kültürel, tarihsel ve mitolojik öğeler ışığında belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, kültür ve sembol ilişkisi, Türk kültürüne özgü biçimleri ile ele alınmıştır. Örneklem grubu olarak Çanakkale İli Merkez ilçesi siyasal parti gençlik kollarını ele alan bu çalışma, gençlik kolu üyelerinin sembolere bakış açılarının belirlenmesi açısından önem teşkil etmektedir. Anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular, parti simge ve sembollerinin, kültürel etmenler vasıtasıyla oluşturulduğu yönündeki temel varsayımı doğrulamaktadır.

- Becel, Yağmur, *Türkiye’de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*, 2017, Yüksek Lisans, 97s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dumlupınar Üniversitesi.

ÖZET: Bireylerin bir toplumda siyasi bilgi ve değerleri veya siyasi davranışları kısacası siyaseti öğrenme süreci siyasal toplumsallaşma ya da siyasal sosyalleşme olarak tanımlanabilmektedir. Bireyler siyasal toplumsallaşma sürecinde siyasal sistem hakkında bilgi edinmeye ve tavır almaya başlarlar. Bireylerin aldıkları bu tavır bazen olumlu bazen ise olumsuz yönde olabilmektedir. Bu tavır, kendini siyasal katılım olarak göstermektedir. Bireyler siyasal sistemden duyduğu rahatsızlığı belirtmek ya da siyasal sisteme karşı oluşturduğu sempatiyle siyasal sistemin devamlılığını sürdürmek amacıyla siyasal katılım gösterirler. “Türkiye’de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı bu çalışma, üniversite gençliğinin siyasal eğilimlerinin olup olmadığı, siyasal katılım düzeylerini, siyasal katılım biçimlerini, siyasal ilgilerini ve siyasal katılımlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, ilk önce teorik bilgiler ışığında literatür taraması yapıldıktan sonra 500 öğrenciye anket uygulanarak elde edilmiştir. Ankette, bağımsız değişkenler olarak “ailenin gelir düzeyi”, “baba mesleği”, “yerleşim yerinin büyüklüğü”, ve “kitle iletişim araçları” gibi değişkenlerin bağımlı değişken olan “siyasal katılım” üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde siyasal kültür ve siyasal toplumsallaşma üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde siyasal katılım ve siyasal katılımı etkileyen faktörler ele alınmış, ayrıca Türkiye’de gençlik hareketlerine değinilerek gençlerin siyasete olan ilgisine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise alan araştırması ile elde edilen bulgular sergilenmiş, veriler tablolaştırılarak gösterilmiş, sonuç ve değerlendirme ile çalışma tamamlanmıştır.

- Alp, Mustafa, *Kitle İletişim Araçlarının Genç Seçmenlerin Siyasi Tercihleri Üzerindeki Etkisi*, 2017, Yüksek Lisans, 116s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi.

ÖZET: Günümüzde pazarlama kavramı ticari anlamda kullanımından daha geniş bir anlam ifade etmektedir. Buna göre fikirler ve kişiler de pazarlanabilir. Siyasi kişi ve kurumlar da pazarlama biliminden ve teknolojiyen aktif olarak faydalanmaktadır. Bu bağlamda kitle iletişim araçlarının siyasi tercihler üzerindeki etkisinin ölçülmesi önem arz etmektedir. Çalışmanın amacı kitle iletişim araçlarının genç seçmenlerin politik tercihi üzerindeki etkisini ölçmektir. Bunun için kitle iletişim araçları ölçeğinin değişkenleri televizyon, radyo, gazete/dergi, internet ile davranışsal niyetler ölçeğinin değişkenleri önerme/yönlendirme ve oy verme niyeti arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu amaca ulaşmak için, Balıkesir Üniversitesi öğrencileri arasından kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen 404 öğrenci ile yüz yüze anket yöntemiyle bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda kitle iletişim araçlarının önerme/yönlendirme üzerinde etkisi olduğu ancak oy verme niyeti etki etmediği belirlenmiştir. Ayrıca “seçmenlerin aylık harcamaları” ile “kitle iletişim araçları” ve “kullanılan oy sayısı” ile “önerme/yönlendirme” arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları temel alınarak araştırmacılara ve siyasi kişi/kurumlara bazı önerilerde bulunulmuştur.

6.2. Makaleler

- Hakverdi, Hamdi, *Halkevleri ve Gençlik*, 1934, Kırkpınar Dergisi, (4), 1-2, Adana.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, *Gençliğin Toplanacağı Yerler Halkevleridir*, 1936, Yeni Adam Dergisi, 3(144), 2, İstanbul.
- Yılmaz, Ahmet, *Gençlik ve Cumhuriyet*, 1937, Taşan Dergisi, 18(42), 1-2, Merzifon.
- Paracıkoğlu, H. S., *Halkevleri ve Gençlik*, 1937, Kaynak Dergisi, (48), 387, Balıkesir.

ÖZET: Halkın kamusal vicdanını işleyecek olan Halkevlerinin gençleri sinesine çekmesi ulusal davamızın buyruğudur. Çünkü bir ulusun yaratma devrim kudreti entelektüellerinin düşünce genişliği, halkın uyma kabiliyeti ile yan yana gider. Evimizin bu önemi göz önünde tutması çalışmalarının büyük bir kısmını gençlere vermesi sevindirici bir hadisedir.

- Demirel, Ahmet, *Halkevi ve Gençlik*, 1937, Ülker Dergisi, (5), 4-5, Niksar.
- Çeliköz, Eminettin, *Gençliğin Nur ve Feyzaldığı Cumhuriyettir*, 1940, Kaynak Dergisi, (93), 387, Balıkesir.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Halk Partisi Halkevleri ve Gençlik*, 1942, Yeni Türk Mecmuası, 10(2), 16-22, İstanbul.
- Demirkan, Salâhaddin, *İçtimai Meseleler Karşısında Gençliğin Vaziyeti*, 1943, Köye Doğru Dergisi, 3(64), 3-13, İstanbul.
- *Halkevleri ve Gençlik*, 1944, Ülkü Dergisi, 5(59).
- Uras, Talât, *Halkevleri ve Gençlik*, 1946, Kaynak Dergisi, (157), 6-7, Balıkesir.
- Baban, Şükrü, *Eski Bir Fikrin Yeni ve Genç Propagandacıları*, 1952, Yeni Sabah, 13(1500), 2, İstanbul.
- Yücel, Hasan Ali, *Gençlikte Siyaset*, 1954, Dünya ve Türkiye Dergisi, 6(58), 11-17, İstanbul.
- Unat, Nermin Abadan, *Values and Political Behavior of Turkish Youth*, 1963, Milletlerarası Münasebetler Türk Yıllığı, 4, 81-102, Ankara.
- Sağlam, Mehmet, *Siyasal Sistemde Genç Kuşakların Yeri*, 1964, Ankara Ticaret Odası Dergisi, 1(3), 10-13.
- Daver, Bülent, *Türk Üniversite Öğrencileri ve Siyaset*, 1964, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 19(3), 37-46, Ankara.
- Savcı, Bahri, *Gençliğin Siyasal Hayata Hazırlanması*, 1965, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 20(2), 829-853, Ankara.
- Kışlalı, Ahmet Taner, "Gençlik ve Siyaset" Konulu Beyrut Milletlerarası Siyasal Bilimler Kongresinden İzlenimler, 1970, Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi, 2(1), 28-35.
- Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, *Türk Gençliğinin Fikri ve Siyasi Terbiyesi*, 1970, Milli Işık Dergisi, 4(42), 13-15, İstanbul.

- Unat, Nermin Abadan, *Türk Üniversite Öğrencileriyle Genç İşçilerin Siyasal Eğilimleri*, 1971, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 26(1), 67-88, Ankara.

ÖZET: Türk üniversite öğrencilerinin faaliyetleri incelendiğinde görülür ki, Türkiye'nin siyasal kurumlarının yapısında göze çarpan yarılmalara, (cleavage) öğrencilerin tercih, strateji ve eğilimlerini önemli şekilde etkilemiştir. Atatürk'ün Türk gençliğine verdiği emanet ve kendisini "devrimin sahibi ve bekçisi" olarak nitelendirmesi, yoğun ölçüde üzerinde durulan konulardır. Şurası da unutulmamalıdır ki, öğrencilerin yönelimlerini her zamandan daha fazlasıyla etkileyen hususlar, Türk devriminin gerçek amaç ve anlamı ile Kurtuluş Savaşının antiemperyalist yönünün tekrar değerlendirmesi olmuştur. 1950-1960 döneminin ikinci yarısı ile 1960'ların ilk yarısında öğrenciler, sosyal yapıya özel bir önem vermeksizin kendilerini kayıtsız şekilde ulusal davalara adanmalarına karşılık, son yıllarda zengin ve fakir ulusların karşılıklı ilişkileri ile hükümetin açıkça serbest teşebbüsü koruması öğrencileri fazlasıyla meşgul etmektedir. Bu sebeple son yıllarda öğrenciler 1930 yıllarında olduğu gibi devletin rolünü de geniş ölçüde tartışmaya koyulmuşlardır. Günümüzde öğrenciler kanaatlerini oluşturup, stratejilerini saptarken, ekonomik az gelişmişliğin etkisini, dış borçların ağır yükümlülüklerini, güçlü askeri taahhütlerin çağını ve uluslararası ittifakların istenmeyen sonuçlarını göz önünde bulundurmaktadır. Yükseköğrenim ve bilimsel araştırmanın yaygınlaşması açıkça göstermiştir ki, kırsal alanlarda feodal kalıntılar, haksız yerde siyasal nüfuzlarını sürdüren kuvvetli oligarşiler, etkin baskı grupları, alt yapı değişikliklerine girilmeksizin kapitalizmin erken safhalarına geçişten dolayı ileri gelen açıklar, geçmişin ezici ipoteğini temsil etmektedir. Çeşitli stratejilerin ağırlığı, örneği a) Önce Doğu Anadolu'nun ekonomik kalkınması sonra sosyalizm, b) Kentli işçi sınıfı ile topraksız köylünün yaşama koşullarının düzeltilmesine tanınacak öncelik, c) Feodal kalıntıların arınması ile güçlü bir anti-emperyalist savaş işte yukarıda anahtarlarının çizdiğimiz çerçevede değerlendirilmelidir. Genç Türk işçilerin siyasal davranışının müstakbel evrimine ilişkin eğilimler tarafsız gözlemciyi anayasaya uygun olarak kurulmuş bulunan Türk İş partisinin azalan itibarına bakarak işçilerin giderek daha tutucu bir davranışa sahip olacağı varsayımına itebilir. Oysa gerçek halde genç kuşakların oy verme eğilimleri ile bu yaş kategorisinde saklı duran tercihler göz önünde bulundurulduğu takdirde bu işçilerin önümüzdeki yıllarda çok daha yoğun şekilde eylemlere katılacaklarını tahmin etmek yerinde olacaktır.

- Unat, Nermin Abadan, *The Politics of Students and Young Workers in Turkey*, 1971, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 26(1), 89-111, Ankara.
- Lemaesquier, Thierry, *Cenevre'de Unesco Tarafından Düzenlenen Okulun Demokratlaştırılması Üzerine Gençlerin Bir Formu*, 1974, İktisadi Denge Dergisi, 2(21), 7-10.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Siyasal Tutumlarda Kuşak ve Cinsiyet Etkenleri (Bir Alan Araştırması)*, 1976, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (31), 117-130, Ankara.

ÖZET: Siyasal tutumların oluşmasında belirleyici etkenin sınıfsal olduğu genellikle kabul edilmektedir. Gelir düzeyi ve bu gelirin kazanılma biçiminin -durumun bilincine varıldığı oranda- siyasal tutumlara ve dolayısıyla davranışlara yön vermesi doğaldır. Ancak bir ölçüde sınıfsal koşulların uzantısı olarak kabul edilecek yan etkenlerin önemini de gözden uzak tutamayız. Eğitim, yerleşme birimi ve hatta din bunlar arasındadır. Ne var ki yaş ve cinsiyet gibi ilk bakışta toplumsal olmaktan çok biyolojik verilere bağlı gibi görünen etkenler, sınıf gerçeği ile iç içe olarak siyasal tutumların oluşmasında ağırlıklarını duyurmaktadırlar. Örneğin aynı sınıf içinde kuşak ve cinsiyet kesitlerine göre oy verme eğilimlerinde farklılıkların görülmesi gibi.

- Koç, Vehbi, *Siyasal, Gençlik ve Çalışma Barışı Kurmak Gereklidir*, 1976, Yeni Sanayi Dünyası, 13(150), 23-27.
- Ateş, Toktamış, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğrencilerinin Demokrasi Anlayışı Üzerine Bir Araştırma Değerlendirmesi*, 1976, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 36(1/4), 121-152, İstanbul.
- Ozankaya, Özer, *Gençlik Sorunları Açısından Demokrasi Eğitimi*, 1979, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 7(54) Özel Sayı, 26-28.
- Erdemol, Mustafa K., *Sanat ve Gençlik: Apolitik Gençlik Üzerine Değiniler*, 1984, Doğa ve Bilim Dergisi, (17), 26-34.
- Ekşi, Hızır, *Gençlik Gelişmenin Öncülerindendir*, 1985, Yarın Dergisi, (41), 12, Ankara.
- Uluğtekin, Sevdâ, *Devletimizin Gençlere Bakış Açısı*, 1986, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, 4(1), 47-59, Ankara.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Depolitizasyon Süreci ve Gençlik Üzerine Bir Konuşma*, 1986, Yarın Dergisi, (60), 13, Ankara.
- Kışlalı, Ahmet Taner, *Depolitizasyon Süreci Gençlik Üzerine*, 1986, Yarın Dergisi, (60), 10-12, Ankara.
- Bulut, Nergüz, *Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Demokratik Tutumları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler*, 1995, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 12(45), 37-59, Ankara.

ÖZET: Araştırmada, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinin (öğretmen adaylarının) demokratik tutumları, öğrenim gördükleri bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyleri, anne ve babanın eğitim düzeyleri, anne ve babanın mesleği, öğrencinin kendi beyanına göre anne, baba ve öğretim elemanlarının tutumlarını algılamasına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2003-2004 öğretim yılında Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dallarının 1. ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan %57'si (n=151 kız ve %43'ü (n=114) erkek olmak üzere toplam 265 öğrenci oluşturmuştur. Örnekleme giren öğrencilerin %34,0 (n=90)'ü Psikolojik Danışma ve Rehberlik, %33,2 (n=88)'si Fen Bilgisi, %32,8 (n=87)'i Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencisidir. Araştırmanın verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve Gözütök (1995) tarafından geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılmış olan "Demokratik Tutum Ölçeği" ile elde edilmiştir. Araştırma verileri ANOVA, Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Bonferroni test teknikleri ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin demokratik tutumları ile öğrenim gördükleri bölüm, babanın mesleği, annenin eğitim düzeyi ve annenin öğrencilere yönelik algılanan tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

- Kasapoğlu, Müzeyyen Aytül, *Din Siyaset İlişkileri Öğrenci Gençlik Üzerine Bir Siyasal Kültür Araştırması*, 1996, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Dergisi, (1), Ankara.

- Özer, İnan, *Üniversite Öğrencileri Demokrat Mı?*, 1996, Amme İdaresi Dergisi, 29(3), 167-193, Ankara.

ÖZET: Bu çalışma üniversite öğrencilerinin demokratik tutum ve değerleri sosyolojik açıdan karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Amaç yeni bir demokrasi kuramı oluşturmak ya da demokratik değerleri yeniden tanımlamak değil yalnızca demokratik değerleri etkilediği varsayılan toplumsal değişkenlerin üniversite öğrenimi sürecinde bireyin tutum ve davranışlarını nasıl ve ne yönde etkide bulunduklarını saptayabilmektir. Bir başka deyişle belirli bir değişkenin demokratik değerler üzerinde zorunlu bir nedenselliği olduğunu kanıtlamaktan çok ampirik olarak “daha demokrat” ya da “daha az demokrat” eğilimleri etkileyen nedenleri belirlemektir.

- Sezgin, Zeynep, *Bir Genç Gözüyle ÖDP*, 1999, Birikim Dergisi, 122, 62-64, İstanbul.

ÖZET: 18 Nisan seçimleri ÖDP’de tartışmaları iki noktada yoğunlaştırdı: MHP’nin yükselişinin nedenleri nelerdi ve ÖDP’nin bundan sonraki politikaları, yönelimleri, örgütlenme tarzı nasıl olmalıydı? İki tartışma konusu da Türkiye’nin olası geleceğine ışık tutmak ve rüzgârı tekrar sola çevirebilmek açısından oldukça önemli. Ancak iğneyi başkasına batırmadan önce çuvaldızı kendimize batırmaktan hareketle bu yazıda ÖDP’nin seçim sonrası tartışmalarına eleştiriler ve öneriler sunmak ve bu öneriler kapsamında ÖDP gençliğine düşen görevleri tartışmak daha doğru görünüyor.

- Dalmış, İbrahim ve İmamoğlu, E. Olcay, *Yetişkinlerin ve Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Politik Kimlik Algıları*, 2000, Türk Psikoloji Dergisi, 15(46), 1-14, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada yetişkinlerin ve üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyo-politik kimlik alanları araştırılmıştır. Araştırma örneklemini 165 üniversite öğrencisi ve 308 yetişkin olmak üzere toplam 473 (232 kadın, 241 erkek) kişiden oluşmaktadır. Algılanan sosyo-politik kimlik alanlarını ölçmek amacıyla 13 maddelik bir ölçek geliştirilmiş ve bunlar “Yaşam Görüşü” adlı geniş kapsamlı bir araştırma projesi çerçevesinde uygulanmıştır. Uygulanan faktör analizi sonucunda “laik-solcu”, “milliyetçi-muhafazakar” ve “liberal” olmak üzere üç sosyo-politik kimlik alanı bulunmuştur. İlgili faktör puanı ortalamaları kullanılarak yapılan varyans analizi, kadınların kendilerini daha laik-solcu, erkeklerin ise daha liberal olarak algıladıklarını göstermiştir. Algılanan kimlik alanları ve yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenlerle saptanan bağlantılar, Türk toplumunun sosyo-politik yapısı çerçevesinde tartışılmıştır.

- Anadol, Zihni T., *Gençlik ve Siyaset İlişkisi*, 2000, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (24), 151-168, Sivas.
- Can, Dilaver, *Gençlik ve Siyaset İlişkisi- Yapısal-İşlevselci Yaklaşım Açısından*, 2001, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23-24, Sivas.
- Günay, Kazım, *Siyaset Geleneğimiz ve Gençlik Üzerine*, 2001, Atatürkçü Düşünce Dergisi, 8(80), 19, Ankara.

- Oktar, S., *Demir Üçgen: Türkiye'de Gençliğin Katılımını Anlamak*, 2001, *Türk Gençliği ve Katılım: Katıl ve Geleceğini Yarat+* içinde, Form Matbaacılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti., İstanbul.
- Koç, Mustafa ve Ada, Şükrü, *Üniversite Öğrencilerinin Lisans Eğitimleri Süresince Demokratik Tutumlarındaki Değişmelerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 2002, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(6), 1-14, Erzurum.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin lisans eğitimleri süresince, demokratik tutumlarında nasıl bir değişme olduğunu belirlemektir. Sonuçlara göre; 1. Öğrencilerin cinsiyetleri ve geldikleri yerleşim yerlerine göre demokratik tutumlarında bir farklılık yoktur. 2. Ekonomik düzey ile demokratik tutumları arasında önemli bir ilişki vardır. 3. Sınıf ve akademik başarı düzeyi ile demokratik tutumları arasında bir ilişki vardır.

- Tüzen, Hasan ve Meder, Mehmet, *Pamukkale Üniversitesi Öğrencilerinin Toplumsal, Ekonomik ve Siyasal Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma*, 2002, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(11), 127-148, Denizli.

ÖZET: Bu çalışma, PAÜ öğrencilerinin toplumsal, ekonomik ve siyasal eğilimlerini belirlemek ve buna bağlı olarak sosyolojik bir analiz yapabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. İnsan özgürlüğünü ciddiye alan, insan haklarını savunan, evrensel hukuk ilkelerini benimseyen ve bilimsel bilgi üreten bir üniversite gençliği, ülke geleceği açısından önem taşımaktadır.

- Yentürk, Nurhan, *Üniversite Gençliğinin Avrupa Birliği'ne Bakış ve Siyasal Tercihleri*, 2003, Atatürkçü Düşünce Dergisi, (2), 32-33, Ankara.
- Demirci, H. Aliyar, *Tek Parti Döneminde Siyaset-Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları*, 2003, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 58(2), 55-77, Ankara.

ÖZET: Bu makale, tek parti döneminde Türkiye'de kurulması tasarlanan resmi bir gençlik teşkilatı üzerinedir. 13'ü teşkilat, ülke gençliğini partinin hedefleri doğrultusunda seferber edecektir. İlk olarak ulus-devlet-gençlik ilişkisi ele alınmış, bu ilişkinin okul eğitimi yanında gençlik teşkilatı kurmak biçiminde olduğu açıklanmış ve bunun örnekleri verilmiştir; ardından tek parti döneminde Türkiye'de gençlik teşkilatı tasarıları ele alınmıştır. Burada da önce bu konudaki düşünceler sergilenmiş ve daha sonra da uygulamanın ne yönde olduğu açıklanmıştır. Ülkedeki bütün gençleri içine alan, kuşatıcı ve kapsayıcı yönü belirgin olduğu görülen bu kurumu kurmaya dönük girişimler, yapılan bütün yayınlara ve çalışmalara rağmen sonuçsuz kalmıştır.

- Alparslan, Murat, *Gençliğin Siyasal Katılımı*, 2003, Hukuk ve Demokrasi Dergisi, 1(1), 54-56.
- Kuşdil, M. Ersin ve Şimşek, S., *Üniversiteli Gençlerin Siyasi Tercihleri Ailelerinin Siyasi Tercihlerinden Etkileniyor mu?*, 2003, Pazarlama Dünyası Dergisi, 17(5), 58-61.

- Kömeçoğlu, Uğur, *Gençlik Gündelik Yaşam Beden-Mekân Siyaseti ve İran*, 2004, Doğu Batı Dergisi, 7(26), 201-218, İstanbul.
- Akgündüz, Hasan, Oral, Behçet ve Avanoğlu, Yunus, *Orta ve Yükseköğretim Gençliğinin Güncel Yurt/Dünya Oluşumlarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Diyarbakır Örneği)*, 2005, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (5), 1-32, Diyarbakır.

ÖZET: Bu araştırmanın genel amacı, orta ve yükseköğretim gençliğinin güncel yurt ve dünya oluşumları karşısındaki eğilimlerini Diyarbakır Örneğinde değerlendirmektir. Söz konusu amaca ulaşmak için orta ve yükseköğretim gençliğinin görüşleri, Türkiye'nin genel dış politikası/iç politikası/bölgesel politika düzlemlerinde irdelenmiştir. Araştırma; betimsel nitelikte olup 1999- 2000 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki resmi ve özel nitelikli liselerin 1. ve 3. sınıflarından 681 öğrenci ile Dicle Üniversitesi'nin değişik fakültelerinde 1. ve 8. yarıyıllara devam eden 504 öğrenciyi kapsamaktadır. Verilerin çözümlemesinde frekans, yüzde (%) ve ki-kare testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin kurulu devlet ve toplum düzeninin değerlerine bir yabancılaşma içinde oldukları ve çevre düzleminde ayrılıkçı şiddete dönüşen bir ideolojik kirlilik dalgasını deneyimledikleri gözlemlenmiştir; bununla beraber gençlerin, tarihsel ve sosyal bakımdan doku uyumluluğu gösterecek çağdaş/alternatif çözümlere de açık oldukları belirlenmiştir.

- Kentel, Ferhat, *Türkiye'de Genç Olmak: Konformizm ya da Siyasetin Yeniden İnşası*, 2005, Birikim Dergisi, (196), 11-17, İstanbul.
- Polat, Cihat ve Külter, Banu, *Genç ve Potansiyel Seçmenler Gözüyle Siyasi Lider Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Siyasal Pazarlama Bakış Açısıyla Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*, 2006, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (35), 191-214, İstanbul.

ÖZET: Siyasi lider, oy talebinde seçmenlere sunulan siyasal ürün paketinin en önemli unsurlarından birisidir. Siyasi liderin taşıdığı özellikler ile seçmenlerin bir siyasi liderde bulunmasını istediği özelliklerin uyum göstermesi, bir siyasal partinin seçim başarısını ve seçmenlerin memnuniyetini önemli derecede etkileyecektir. Bir siyasal parti için 'başarılı olma isteği' temel veri olarak alındığında, siyasal alıcılar konumundaki seçmenlerin bir siyasi liderde aradıkları özelliklerin tespiti, ona uygun bir siyasal profil ortaya çıkartılması açısından son derece önem arz etmektedir. Ülkemizdeki nüfus yapısı içerisinde, genç seçmenlerin toplam seçmenler içerisindeki payı oldukça önemlidir. Seçimlerin –kanunen de olsa- beş yılda bir yapılması öngörüldüğünde, bir potansiyel seçmen (genç) ilk genel seçimlerde oy kullanabilecektir. Seçim sisteminin etkisi de dikkate alındığında, onlarca partinin ve adayın yarıştığı seçimlerde küçük oy farklarının siyasi partilerin iktidarı kaybetmesine neden olabildiği bir rekabet ortamı mevcuttur. Böyle bir ortamda, genç seçmenler ve seçmen adaylarının bu kesimin bir siyasi liderde aradıkları özellikler ve bu özelliklere verdikleri göreceli önemin tespiti amacıyla, Ankara'da yaklaşık olarak 1000 adet lise ve 500 adet de üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 1500 kişi üzerinde bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışma, özelde siyasi partiler, siyasi liderler ve diğer siyasetçiler, genelde de siyasal pazarlama ve siyasal pazarlamacılar açısından dikkat çekici ve pratiğe yönelik bulgular ortaya koymaktadır.

- Ateş, Nevin Yurdsever, *İstanbul Gençliğinin Siyasal Değerleri*, 2006, *İstanbul Gençliği: Gençlik Değerleri Araştırması 2004* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Üste, Rabia Bahar, *Siyaset Bilimi ve Üniversite Gençliği*, 2007, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (16), 201-220, Isparta.

ÖZET: Gençler, ülkelerin yarınlarının yapılandırılmasında önemli bir faktördür. Bilgili, yetenekli ve tecrübeli bireyler olarak topluma hazırlanmaları istenmektedir. Eğitim alanları çerçevesinde gerekli bilgiler ile donatılıp, yapacakları mesleklere göre yetiştirilmeleri gerekmektedir. Özellikle üniversitede öğrenim gören gençlerin bilgi toplumu çağında bunun gereklerini yerine getirmeleri ilerlemelerini sağlayabilecektir. Ülkelerin yönetimlerinde söz sahibi olabilecek gençlerin, siyaset biliminin temel kavramlarını bilmeleri gerekliliğinden ortaya çıkan çalışmada, teorik bilgilerin yanında anket çalışması ile elde edilen bilgiler desteklenmeye çalışılmıştır. Demokratik, katılımcı, uzlaşmacı, hoşgörülü bir toplum için gençlerin bu konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Demokrasi ve onun vazgeçilmez unsurlarını kavram olarak bilen ancak içeriğini yeterince bilmeyen gençlerin ülke yönetimlerini anlaması ve çözüm önerileri getirmeleri kolay olmayacaktır. Anket soruları bu bağlamda hazırlanmış ve değerlendirilmeleri yapılarak veriler çalışmada sunulmuştur.

- Kirmanoğlu, Ayhan, *Eğitilmiş İstanbul Gençliğinin Siyasal ve AB Üzerine Düşünceler*, 2007, *Eğitimin Değeri ve Gençlik Eğitilmiş İstanbul Gençliğinin Değerler Dünyası* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 159-181, İstanbul.
- Kakilli, Adnan, Akıncı, Çetin Tahir ve Yılmaz, Özgür, *M.Ü.T.E.F. Elektrik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Avrupa Birliği'ne İlişkin Beklentilerinin Belirlenmesi*, 2007, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(13), 33-45, Malatya.

ÖZET: Bu çalışmada, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Elektrik Eğitimi Bölümü öğrencilerinin Avrupa birliğine ilişkin beklentilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın evrenini Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Öğretmenliği bölümü öğrencileri, örneklemini ise 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan random yoluyla seçilen yüz öğrenci oluşturmuştur. Anket sorularının hazırlanması için öğrencilere Avrupa Birliği beklentilerine ait on adet açık uçlu soru sorulmuş, sorular analiz edilerek 34 soruluk anket hazırlanmıştır. Veriler SPSS 10.0 programı ile analiz ve sonuçlara ilişkin pasta grafikler verilmiştir. Elde edilen verilere göre Elektrik Eğitimi öğrencilerinin mühendislik-öğretmenlik ayrımının kaldırılmasını istedikleri, Avrupa Birliği hakkında yeterli bilgi edinemedikleri, yabancı dil ders saatinin artırılması, bölüme yabancı dil hazırlık programının konulması gerektiği, teknik olanakların Avrupa Birliği seviyesine çıkarılması gerektiği, laboratuvarların teknolojik olarak güncellenmesi gerektiği, alınan diplomaların yurt dışında da kabul görmesi gerektiği gibi sonuçlara varılmıştır. Konu ile ilgili çözüm önerileri verilmiştir.

- Caymaz, Birol, *Siyasi Partilerin Gençlik Kolları*, 2008, *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 299-331, İstanbul.
- Boyraz, Cemil, *Siyasi Partilerin Gençlik Teşkilatlarında Siyaset ve Demokratik Katılım*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekono-

mik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 114-144, İstanbul.

- Erdoğan, Emre, *Olasılıksızlığın Kuramını Aramak: Türk Gençliği ve Siyasal Partilere Katılım*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 56-83, İstanbul.
- Semerci, Pınar Uyan, *Gençlerle Beraber Siyasal Alanın Sınırlarını Düşünmek: Günlük Yaşam, Aileler ve 'Özgürce' Karar Almak*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 145-165, İstanbul.
- Akın, Mahmut Hakkı, *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik -Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma-*, 2009, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, (22), 153-183, Konya.

ÖZET: Varlıklar içinde sadece insana özgü bir durum olarak siyasallık, en temelde taraf olmak, dünyada bir duruş sergilemek ile ilgilidir ve toplumsal ilişkiler yoluyla üretilmektedir. Bu yüzden siyasallık, kişiler, kurumlar ve araçların etkisiyle siyasal toplumsallaşma sürecinin sonucunda gerçekleşmektedir. Siyasal toplumsallaşma, genel toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. Toplumsallaşma ise normların, değerlerin, inançların benimsenmesi ve uygulanması bağlamında siyasallığa doğru bir süreçtir. İnsan, bir toplumun üyesi olmakla zaten siyasallaşmaktadır. Siyasal toplumsallaşma konusunda yapılmış olan bu çalışma teorik ve uygulamalı olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde teorik olarak siyasal toplumsallaşma süreci tartışılmıştır. Bu bölümde, toplumsallaşma, siyaset, siyasal, iktidar, propaganda, siyasal kültür, siyasal iletişim, devlet, ideoloji, vatandaşlık gibi kavramlar ve temel siyasal toplumsallaşma araçları olarak kabul edilen aile, okul, arkadaşlık grupları, kitle iletişim araçları ve siyasal olaylar da siyasal toplumsallaşma ile ilişkileri dahilinde açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın uygulama bölümünde siyasal toplumsallaşma ile ilgili üniversite öğrencilerine yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. 862 anketin cevapları ki-kare, t-testi, tek yönlü varyans analizi, faktör analizi gibi istatistik testleri kullanılarak yorumlanmış ve sürece etki eden faktörler tespit edilmiştir. Araştırmada Türkiye'deki mevcut siyasal kültürün devamlılığına ve değişimine ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

- Yılmaz, Volkan, *Siyasi Örgütlenmelerde Genç Olmak: Kurtarmaya Giderken Yakalandıklarımız*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 188-200, İstanbul.
- Kılıç, Kemal, *Kentsel Gençlik Araştırması Anketi Bağlamında: Gençlerin Siyasal Eğilimlerini Etkileyen Faktörler*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri+* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 17-55, İstanbul.
- Lüküslü, Demet, *Gençlerin Siyaset Algıları ve Deneyimleri: Yeni Bir Siyaset Modeli Üzerine Düşünmek*, 2009, *Gençler Tartışıyor Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 166-187, İstanbul.
- Boyraz, Cemil ve Özen, H. Ege, *Gençlik ve Siyaset: Uluslararası İlişkileri Anlamlandırmak*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 201-219, İstanbul.

- Çelebi, Nurhayat, *Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türk ve Alman Üniversitelerindeki Öğrencilerin Türkiye'ye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, 2009, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9(2), 449-491, İstanbul.

ÖZET: Türkiye'nin Avrupa Birliğine giriş için müracaatı çok uzun yıllara dayanmakta ve çok da tartışılan bir konu olarak güncelliğini korumaktadır. Bu araştırma, Almanya'daki üniversite öğrencileri ile Türk üniversite öğrencilerinin Avrupa Birliğine (AB) ilişkin Türkiye hakkındaki görüşlerini almak için yapılmıştır. Araştırmaya Almanya'daki üniversite öğrencilerinin alınış nedeni, Almanya'nın Avrupa'da Türklerin en fazla yaşadığı ve Türkleri en fazla tanıyan ülke olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmaya, Almanya'da Bonn Üniversitesi Türkçe Mütercim Tercümanlık ve Asya Dilleri Bölümünde öğrenim gören 226 öğrenci ile Türkiye'de İstanbul Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde okuyan 270 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri Dartan, Nas, Akman ve Savran (2004) tarafından geliştirilen anketten yararlanılarak oluşturulan bir anket yardımıyla toplanmıştır. Hazırlanan anket, yirmi yedi maddeden oluşmaktadır. Anket, Türkçe ve Almanca olarak hazırlanmıştır. Anketteki beş madde kişisel bilgileri, on yedi madde “evet, hayır, kararsızım, fikrim yok” ifadelerini içeren soru cümlelerinden oluşmuştur. Bu maddeler “Türkiye'nin genel yapısı, Türkiye'nin ekonomik ve politik durumu, Türkiye'nin izlediği dış politika ve Türkiye'nin AB'ye girişi ile ilgili genel görüşler” olmak üzere dört boyut altında toplanmıştır. Diğer beş madde, katılımcıların birden fazla ya da tek seçeneği işaretleyecekleri biçimde öğrencilerin değişik açılardan AB'ye yaklaşımlarını irdelleyen sorulardan oluşmuştur. Elde edilen verilere göre, iki öğrenci grubunun verdiği cevaplar karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Türk üniversite öğrencileri, Türkiye'deki temel sorunların; sağlık, ekonomik, politik istikrarsızlıklar ve laiklik tartışmaları olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Türk öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye girişinin çok uzun ve belki de hiç gerçekleşmeyecek bir süreç olduğunu düşünmektedirler. Alman üniversite öğrencileri ise, Türkiye'nin AB'ye girişine daha olumlu yaklaşmışlardır. Ancak Almanya'daki öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye girişinde en önemli engellerin din, nüfus ve ekonomik faktörler olduğu üzerinde durmuşlardır. Ayrıca Almanya'daki öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye giriş için hazır olduğunu da düşünmektedirler. Türk ve Alman öğrenciler, Türkiye'nin laik, demokratik bir ülke olduğu görüşünde hemfikirlerdir.

- Taşkın, Yüksel, *Siyasi Partilerin Gençlik Kolları: Politikleşme Öyküleri ve İdeolojik Yönelimler Üzerinden Bir Değerlendirme*, 2009, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, 84-113, İstanbul.
- Balkar, Betül ve Özgan, Habib, *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Avrupa Birliği'ne İlişkin Görüşleri*, 2010, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 37-52, Samsun.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerinin Avrupa Birliği'ne (AB) ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın katılımcılarını Adana ilindeki 4 ilköğretim okulunda eğitim gören 124 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde küme örnekleme ve basit seçkisiz örnekleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında soru formları ve mecazlarla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi ve nitel verilerin sayısallaştırılmasından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin Türkiye'nin AB'ye girmesini istediği ancak bu üyeliğin gerçekleşmeyeceğini düşündükleri

tespit edilmiştir. Öğrenciler Türkiye'nin AB üyesi olmasının çözeceği en büyük sorunun işsizlik sorunu olduğunu ve Türkiye'nin üyeliği önündeki en büyük engelin ise ülke ekonomisinin iyi olmaması olduğunu düşünmektedirler. Öğrenciler Türkiye'nin üyelik sürecinin uzun sürmesine gönderme yaparak, AB'yi en çok kuyruk kavramına benzetmişlerdir. Araştırmanın bulgularına dayanarak, öğrencilerin AB konusunda daha bilinçli olmaları için ders kitaplarında AB'ye daha kapsamlı yer verilmesi ve radyo, televizyon programlarında öğrencilere yönelik programların yapılması önerilmektedir.

- Özyurt, Cevat, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri, Balıkesir Örneği*, 2010, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(33), 289-320.

ÖZET: Problem Durumu: Türkiye'de üniversite gençliğinin genel siyasal katılımı üzerine veya genel olarak gençlerin seçime katılımı üzerine araştırmalar ve tezler yapılmıştır. Ancak kendine özgü nitelikleri olan bir seçmen grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin, özel bir katılım alanı olan yerel seçimlere katılım kalıpları ve düzeyi bilinmemektedir. Genel seçmen kitlesi içindeki oranı her seçim döneminde artan üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılım kalıplarının ve düzeylerinin tespiti önemlidir. Araştırmanın Amacı: Bu araştırmada, çeşitli faktörlerden hareketle, Balıkesir Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılım kalıpları ve 2009 yerel seçimlerine katılma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Yöntem: Ampirik nitelikli bu araştırmada veriler anket tekniğiyle elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini Balıkesir il merkezindeki yaklaşık 15.000 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde 421 öğrenci yer almıştır. Araştırmanın açıklayıcı ve betimsel boyutları bulunmaktadır. Araştırmada literatür taraması sonucu kurulan hipotezlerin geçerliliği test edilmiştir. Ayrıca ankette herhangi bir hipotezi test etmeyi amaçlamayan sorulara da yer verilerek, önemli görülen bazı boyutlarda, betimsel nitelikli bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular ve Sonuçlar: Üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılımı, genel seçimlere katılımından düşüktür. Öğrencilerin seçimlere katılımları diğer seçmenlerin genel katılımından ve gençlik katılımından düşüktür. Araştırma, öğrencilerin yerel seçimlere katılım düzeyinin düşük olmasının, "siyasete ilgisizlik" olgusuna değil, "istem-dışı katılımsızlık" olgusuna bağlı olduğunu göstermektedir. Seçimlere katılmayan öğrencilerin çok büyük bir kısmı, oy pusulasının okuduğu yerden başka yere gitmesini katılmama gerekçesi göstermiştir. Yaş, sınıfa, anne-babanın eğitim durumuna, öğrencilerin kaldığı yere ve ailelerin öğrencilerin okudukları şehirde oturma durumuna bağlı olarak öğrencilerin seçimlere katılımında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin 'okuduğu sınıf'a göre farklılık, 'yaş'a göre farklılıktan daha büyüktür. Cinsiyete göre farklılık ise görülmemiştir. Öneriler: Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, "cinsiyete"; "anne babanın oturduğu yerleşim yerinin büyüklüğüne"; "anne-babanın gelir durumuna" bağlı olarak üniversite öğrencilerinin seçimlere katılımı konusunda, sosyal bilimcilerin ve araştırmacıların mevcut yargılarını gözden geçirmeleri önerilmekte. Ayrıca üniversite öğrencilerinin seçimlere katılım konusundaki farklılıkları araştırılırken, "yaş" faktörünün yanında "okunulan sınıf" faktörünün dikkate alınması, araştırmanın önerileri arasında yer almakta. Araştırmanın bulguları Balıkesir merkez ilçede okuyan üniversite öğrencileriyle sınırlıdır. Araştırma bulgularının Türkiye ölçeğinde genellenmesi, farklı şehirlerde benzeri araştırmaların yapılmasına bağlıdır.

- Orel, Fatma Demirci ve Nakıboğlu, Burak, *Politik Pazarlama Faaliyetlerinin Genç Seçmenlerin Oy Tercihleri Üzerindeki Etkileri*, 2010, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 47(543), 51-64.

- Çebi, Sezgin ve Akıllı, Yelda Şahin, *Türkiye’de Gençliğin İnternet Üzerinden Katılımı Özelinde Genç Siyasallığı ve Müzakereci Demokrasi*, 2011, Katılımın “e-hali” Gençlerin Sanal Alemini içinde, Alternatif Bilişim, 198-233, İstanbul.

ÖZET: The relationship between democracy and technology has been one of the most contested subjects in the contemporary political thought. Accordingly, the issues of the emergence of the concept of deliberative democracy and the use of the internet technology for political participation have almost simultaneously occupied the domain of political debate among political thinkers since the 1990s. In this paper, we will first examine the concept of deliberative democracy and the opportunities it provides for people in what we can easily call the public sphere of internet, namely cyberspace. After this general introduction, we will focus on more specific topics of how the use of cyberspace can increase the possibility of critical discourse and deliberation for the Turkish youth and how the concept of deliberative democracy can provide strong avenues for democratic participation in a technological terrain to an increasingly depoliticized youth in Turkey. Finally, the paper will end with a critical examination of technologically dominated democratic participation and question whether internet is inherently oppressive or automatically emancipatory and whether the colonization of cyberspace by corporate powers can diminish, if not totally destroy, any possibility of a deliberative participation of people in general and Turkish youth in particular.

- Çiftçi, Sabri ve Ertugay, Fatih, *Türkiye’nin Dış Politikası Bağlamında Ortadoğu’ya Yönelik Tutumlar: Üniversite Öğrencilerinin Algıları Hakkında Bir Alan Tartışması*, 2011, Uluslararası Hukuk ve Politika, 7(28), 1-26.

ÖZET: 21. yüzyılın başından beri Türk dış politikası çok önemli bir dönüşüm geçirmektedir. “Çok yönlü dış politika” anlayışına bağlı olarak dış politikada kamuoyu önemli bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, öncelikle Türkiye’nin 1950’li yıllardan beri izlediği dış politika, Ortadoğu merkeze alınarak özetlenmekte, ardından da dış politika ile ilgili tutumlar değerlendirilmektedir. Çalışmada 800 üniversite öğrencisi ile yapılan bir anketin sonuçları incelenerek dış politika ile ilgili algıların ampirik bir çözümlemesi verilmektedir. Kamuoyunun ve seçmenlerin en dinamik kesimi olan üniversiteli gençlerin çok yönlü bir dış politika algısına sahip oldukları ve dış politikada Türk dünyası ve Avrupa Birliği’ni (AB), İslam dünyası ve Ortadoğu’ya göre öncelikli gördükleri belirtilmektedir.

- Yıldırım, Filiz, *Üniversite Gençliği “Sosyal Adalet”ten Ne Anlıyor? Sosyal Adalet İlkelerinin Sosyal Adalet Algısı Üzerindeki Etkisi*, 2011, Aile ve Toplum Dergisi, 7(25), 113-124.

ÖZET: Problem durumu: Gençliğe yönelik sosyal adalet araştırmasının yetersiz olmasından hareketle yürütülen bu araştırma gençlerin sosyal adaleti nasıl tanımladıklarını ve algıladıklarını; özellikle eğitim ve toplumsal yaşamdaki koşullarının sosyal adalet ve sosyal adalet ilkelerine ilişkin algılarına nasıl yansıdığını belirlemeyi içermektedir. Araştırmanın amacı: Bu araştırma üniversite öğrencilerinin sosyal adaleti nasıl tanımladıklarını ve genel olarak sosyal adalet ilkelerine ilişkin gençlerin değerlendirmelerinin sosyal adalet algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacı ile yürütülmüştür. Yöntem:

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış, Ankara Üniversitesi'ndeki 420 üniversite öğrencisi ile görüşülmüş ve her bir ölçek karşılıklı görüşme yöntemi ile gençlere uygulanmıştır. Bulgular ve Sonuçlar: Üniversite öğrencilerinin sosyal adaleti genel olarak fırsat eşitliği bağlamında tanımladıkları; sosyal adalet ilkeleri kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği, vatandaşlık ve adil dağıtım ile ilişkin değerlendirmelerinin sosyal adalet algısının farklılaşması üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Öneriler: Devletin gençlere yönelik politika ve programları ihtiyaç ve hak temelli olmalı; aileyi koruma ve güçlendirme yoluyla gençlerin yaşamında sosyal adaletin sağlanmasına çalışmalıdır.

- Bozatay, Şeniz Anbarlı, *12 Eylül 2010 Referandumu ve Referandum Sürecinin Üniversite Öğrencileri Tarafından Algılanmasına İlişkin Bir Araştırma: Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği*, 2011, Yönetim Bilimleri Dergisi, Çanakkale, 9(29), 115-140.

ÖZET: 12 Eylül 2010 Anayasa Değişikliği Referandumunda, “evet” ve “hayır” kampanyaları, değişiklik paketinin içeriğini gölgede bırakarak, süreci kutuplaşmaya indirgeyen bir havada gerçekleşmiştir. Bu araştırmada, birer kamu yöneticisi adayı olarak örnekleme konu olan 1017 Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencisinin, halk oylamasının değeri, liderlerin üslupları, referandumun AB yolunda bir adım olup olmadığı, demokratikleşme açısından referandumların önemi ve değişikliğe ilişkin bazı anayasa maddeleri itibarıyla süreci nasıl algıladıkları araştırılmıştır. Oy kullanma oranının Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleştiği dikkati çekerken, farklı değişkenler ve sürece ait sorular arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Araştırma, referandum sürecinin üniversite öğrencileri tarafından algılanmasına ilişkin ipuçları sunarken, öğrencilerin siyasal sosyalleşme ile ilgili tutumlarını da ortaya koymaktadır.

- Ünal, Aydın, Dursun, Bahtiyar, Özkan, Selçuk, İzmirli, Sultan Mehtap, Altay, Ahmet ve Gürdal, Seda Akin, *Üniversite Eğitimi Alan Öğrencilerin Avrupa Birliği Üyeliğine Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, 2012, e-Meslek Yüksekokulları Dergisi, 2(1), 21-31.

ÖZET: Bu çalışmada; üniversite eğitimi alan gençlerin Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecine bakış açıları ve üniversite eğitimi alan gençlerin AB üyeliğinden ekonomik ve özgürlükler anlamında beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma evreni olarak Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu öğrencileri belirlenmiştir. Araştırma evreninin belirlenmesinde; okulda hem sosyal hem de fen bilimlerinin alanına giren programlarda eğitimin yürütülmesi etkili olmuştur. Araştırma evrenini oluşturan öğrenci sayısı 833 tanedir. Örneklem belirlemede ise devam zorunluluğu bulunan öğrenciler esas oluşturmuştur. Bu öğrencilerin sayısı 708 tanedir. Veri toplama sürecinde bu öğrencilerden 483 tanesine ulaşılmıştır. Veriler SPSS 13.0 istatistik programı vasıtasıyla analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür. a) Pınarhisar MYO'nda eğitim alan öğrencilerin %46,6'sı Türkiye'nin AB üyeliğine sıcak bakmamaktadırlar. b) AB üyeliğini program bazında sadece turizm programı öğrencileri istemektedir. c) Öğrenciler AB üyeliğinin ülkemizin olanaklarına ve özgürlüklerine katkı sağlayacağına inanmaktadırlar.

- Doğaner, Yasemin, *İki Savaş Arası Dönemde Avrupa'da Gençlerin ve Kadınların Siyasi Terbiyesi ve Teşkilatlanmaları: Avusturya Örneği*, 2012, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (26), 45-56, Isparta.

ÖZET: Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avusturya Macaristan İmparatorluğunun yıkılmasıyla topraklarında yeni ulus devletlerin olduğu bu coğrafyada Avusturya, nüfus bütünlüğünü korumakla birlikte siyasi ve ekonomik anlamda hayli küçülür. St. Germain anlaşmasının getirdiği ağır şartlar onu yeni arayışlara itecektir. 1918'den itibaren özellikle ordudaki asker sayısının kısıtlanması sonucunda, bu ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak ama aynı zamanda uluslaşma sürecinde önemli bir işlev gören bir siyasi terbiye aracı olarak kadın ve gençlik teşkilatlarını kurarlar. Revizyonist politikalar yürüten ülkelerin yanında yer alan Avusturya'nın olası savaş için nüfusunu dinamik tutmaya yönelik bu tavrı, başta Almanya olmak üzere İtalya, Bulgaristan, Yugoslavya ve Macaristan vb. diğer ülkelerde de görülür. Farklı adlar altında mevcut siyasi partilerin organı olarak veya onlardan bağımsız bir biçimde organize edilmiş olan kadın ve gençlik örgütleri zamanla hem halktan hem de hükümetlerinden sağladıkları destek aracılığıyla sayıları yüz binleri bulan geniş organizasyonlara ulaşırlar. Avusturya'da en büyüğü Jung-Vaterland olarak adlandırılan gençlik örgütü ordu benzeri bir yapılanma ile okul çağlarından başlayarak çocukların askeri bir disiplinle yetişmelerini sağlarken, dini, milli ve halkçı değerleri üstün tutan bir devlet anlayışına bağlı kalmayı da en önemli değerlerden sayar. Yaklaşan İkinci Dünya Savaşı bu faaliyetlerin daha etkin bir biçimde yürütülmesinin yanı sıra, büyük çoğunluğunu Almanya ile birleşmekten yana olanların oluşturduğu yaklaşımın hayata geçirilmesini de hızlandıracaktır. Anti-revizyonist blok içinde yer almasına rağmen Avrupa'daki bu tür oluşumları dikkatle takip eden Türkiye ise bu durumu kendi ülkesinde olası savaş durumunda alacağı siyasi tavrı belirlemenin dışında, sosyal ve kültürel alanda devrim çabalarının hızla sürdüğü bu dönemde halkevleri gibi kültür kurumları aracılığıyla siyasi ve toplumsal dönüşüm kodlarının aktarıldığı benzer çabaları hayata geçirmek şeklinde değerlendirir. Bu yaklaşım bir yandan gençliğin köklü değişimi benimseyen bir anlayışla yetiştirilmesini sağlarken, diğer yandan ulus devlet inşa sürecinin tamamlanmasına katkı sağlayacaktır.

- Erol, Abdullah, Yergin, Haluk ve Mercan, Mehmet, *Üniversite Öğrencileri Arasında Gelir Düzeyi ile Ekonomik Politik Tercihler Arasındaki İlişki: Hakkâri Örneği*, 2012, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 4(1), 1-10, İzmir.

ÖZET: Bu çalışmada, Hakkâri Üniversitesi örneğinde öğrencilerin ekonomik durumlarının politik tercihleri üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, fakülte öğrencilerinin politik tercihleri, ekonomik durumları ve demografik yapıları incelenmiştir. Araştırma sonuçları, SPSS paket programı ve testi yardımıyla hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, ekonomik durumlarının politik tercihlerini anlamlı düzeyde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

- Yıldırım, Filiz, *Gençlerin Yaşamında Bir Sosyal Savunmazlık Olarak "Sosyal Adaletsizlik": Yaşam Dönemi Yaklaşımı*, 2012, Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 21-35, Ankara.

ÖZET: Sosyal adalet, toplumdaki tüm bireyler için adalet olmalıdır. Bir toplumda bu hedefe ulaşılmadığı sürece bazıları gelişmenin nimetlerinden yararlanırken, bazıları bu nimetlerin sadece maliyetini ödemek durumunda kalarak, adaletsiz koşullarda yaşamlarını sürdürecektir. Yaşanan sosyal adaletsizlikler, tüm yaşam dönemlerine yayılma potansiyeli taşıdığı için sosyal olarak savunmasız gruplar ortaya çıkmaktadır. Dünya Bankası'nın savunmasız gruplar arasında tanımladığı 12-24 yaş grubundaki gençlerin bazıları özellikle iş, eğitim ve sağlığa yönelik fırsat ve kaynaklara yeterli bir şekilde erişememekte ve sahip oldukları yetenekleri kullanamamaları yaşamalarına yön veren fırsat ve şanstın mahrum bir yaşam sürdürmek durumunda kalabilmektedirler. Bu çalışmanın amacı adaletsizlik temelinde ortaya çıkan sosyal savunmasızlığı açıklamak ve 12-24 yaş grubunda bulunan gençlerin yaşam dönemindeki sosyal savunmasızlıklardan hareketle gençliğe yönelik sosyal adaletin sağlanmasına ilişkin çözüm önerileri ortaya koymaktır.

- Koç, Yunus ve Palabıyık, Âdem, *Üniversite Gençliğinin Toplumsal Ve Siyasal Sorunlara Bakışı: Muş Alparslan Üniversitesi ve Bitlis Eren Üniversitesi Öğrencileri Örneği*, 2012, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11(39), 322-346.

ÖZET: Üniversite kavramı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemine dikkat çekilen, farklı bakış açılarından uzun yıllardır tartışılan bir kavram olma özelliğini korumaktadır. Süreç içerisinde yapılan tartışmalar dünyadaki gelişmelere koşut olarak yön değiştirse de konuya verilen önemde herhangi bir azalma olmamıştır. Konunun önemsenmesinin temelinde kuruluşundan günümüze üniversite kurumunun toplumsal yaşamın gelişimine etkilerinin ve bu kurumdan olan sosyo-ekonomik beklenti düzeyinin yüksek olması yatmaktadır. Türkiye'de her ile bir üniversite kazandırılmaya ilişkin sürdürülen yoğun çalışmalar hedefine ulaşmış ve 2006-2008 aralığında arka arkaya kurulan 41 devlet üniversitesi ile artık Türkiye'nin her ilinde bir üniversite bulunması sağlanmıştır. Bunun en önemli getirilerinden birisinin, bölge halkının artık okuyabilme adına kendilerine uzak saydıkları yerleşim yerlerine gitmemeleri ve eğitimlerini kendi memleketlerinde sürdürebilme imkânı verilmiş olduğu söylenebilir. İşte bu söylemler paralelinde bu makalede yeni açılan üniversitelerin, kurulduğu şehire olan etkileri, şehrin sosyal ve kültürel yaşamına neler kattığı ve bir kültür yuvası olan üniversitelerin şehir insanlarının ve gençlerinin hayatlarında nasıl bir değişime sebep olabileceği, Muş Alparslan Üniversitesi'nin ve Bitlis Eren Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinden seçilen 100'er, toplam 200 öğrenciyle yapılan anketler sonucunda SPSS veri çözümleme tekniği ile analiz edilmeye çalışılacaktır. Yine bu analizler bağlamında üniversite öğrencilerinin hem il hem bölge hem de bulundukları üniversite hakkında neler düşündükleri; siyasal, toplumsal ve kültürel sorunlar ve bu sorunların çözümleri hakkında neler düşündükleri de irdelenecektir. Bu açıklamaların ışığında ise yeni açılan iki üniversite ile alakalı bilgiler karşılaştırmalı olarak anlatılacak ve bu bilgiler neticesinde genel bir değerlendirme yapılacaktır.

- Aksoy, Bülent, *Türkiye'de Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin Zihin Haritasında Avrupa Birliği Algısı*, 2012, Milli Eğitim Dergisi, 41(196), 107-123, Ankara.

ÖZET: Her birey almış olduğu coğrafya eğitimi sayesinde doğal ve beşerî unsurları boş bir kâğıda kodlayabilir. Fakat coğrafi unsur detaylarının nitelik ve niceliği bireyden bireye büyük oranda çeşitlilik gösterir. Bu açıdan zihin haritaları, bireylerin aynı bölge veya mekân hakkında nasıl farklı düşün-

dükleri konusunda önemli ipuçları vermektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de öğrenim gören Türk ve yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin zihinlerindeki Avrupa Birliği algısını ve bu algı üzerinde etkili olan faktörleri belirlemektir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2010-2011 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki devlet ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu üniversitelerde öğrenim gören ve random olarak seçilen 286’sı Türk, 228’i yabancı uyruklu olmak üzere toplam 514 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak çeşitli değişkenler ve dilsiz Avrupa Birliği haritasından oluşan bir anket kullanılmıştır. Anket uygulanan öğrencilerden, Avrupa Birliğine üye ve aday olan ülkeleri harita üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin, harita üzerine yerleştirdikleri her bir doğru ülke için 1 puan verilerek katılımcıların toplam puanları elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 15.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama değerleri kullanılmış; t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) teknikleri uygulanmıştır. Araştırma sonuçları; yükseköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği algısı puanlarının cinsiyet, uyruk, gelir, fakülte değişkenleri açısından farklılaşırken yaş ve lisans öncesi yaşadıkları yer değişkenlerine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Katılımcılar, en fazla tarih, siyaset, sanat, sağlık ve spor konusundaki yayınları takip ederken; çevre, ekonomi ve diğer süreli-süresiz yayınları daha az takip etmektedir.

- Bozan, Ayşegül, *Politikleşme ve Siyasal Katılımı Etkileyen Faktörler Adalet ve Kalkınma Partisi Gençlik Kolları Örneği*, 2013, Alternatif Politika Dergisi, 5(2), 153-173.

ÖZET: Türkiye’de günümüz gençliğinin siyasete katılımını inceleyen akademik çalışmalar ve saha araştırmalarının önemli bir bölümünün ortak tespiti 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında doğan gençlerin büyük çoğunluğunun siyasete ve geleneksel siyasal partilere mesafeli bir tutum benimsediği yönündedir. Zira, gençlik kollarında siyasi katılım yolunun açıldığı 1997 senesinden itibaren gerçekleştirilen birçok araştırma, konvansiyonel ya da konvansiyonel olmayan yollarla siyasete katılan gençlerin oranının oldukça düşük kaldığına, ortalama %10’u geçmediğine işaret etmektedir. Bu yaygın ‘siyasete katılmama’ durumu, akademik çalışmalarda, 1980 askeri darbesi sonrası siyaset alanına getirilen baskılar, neo-liberal politikalarla birlikte oluşan bireyci tutum, gençlerin politik alandaki yozlaşmaya da klientalizm gibi durumlara dair eleştirileri ve varolan siyasi partilerle özdeşleşme problemleriyle açıklanmaktadır. Diğer taraftan, söz konusu siyasi katılımın düşüklüğü olgusu siyasete katılan gençleri katılıma teşvik eden faktörler üzerine de düşündürmektedir. Gençlerin büyük çoğunluğunu geleneksel bir siyasi partide angaje olmayı tercih etmediği güncel durum içinde siyasete katılan gençleri farklı kılan nedir? Bu gençleri siyasi katılıma teşvik eden etkenler nelerdir? Bu etkenler arasında temsiliyetini bulmanın özdeşleşmenin rolü nedir? Başka hangi faktörlerden bahsedilebilir? Bu makale, gençlik ve siyasal katılım konusunu angaje gençlerin perspektifinden, Adalet ve Kalkınma Partisi’nde aktif olarak çalışan gençler üzerinden ele almayı amaçlamaktadır. Siyasete katılım gösteren gençler arasında en yüksek oranda aktif üyeye sahip olması ve partinin yükselen seçim oranlarında kadın ve gençlik kolları üyelerinin aktif angajmanlarının payı siyasal katılıma götüren süreci AKP gençleri üzerinden incelemeye değer kılmaktadır. Makale verileri doktora tezi kapsamında 2010 senesi Mayıs-Ağustos ayları arasında Anadolu’nun altı ilinde gerçekleştirdiğimiz 63 görüşme içeren bir saha araştırmasına dayanmaktadır. Araştırmada elde edilen politikleşme hikayeleri aile, politik lider, sosyal çevre, politik içerik, bireysel beklentiler şeklinde ayırdığımız beş faktörün gençleri siyasal

katılıma teşvik ettiğini göstermektedir. Politik parti ve liderle özdeşleşme olgusu yanında, gençlerin birincil ve ikincil sosyalleşme alanlarında politikanın etkin varlığının politikleşme ve siyasal katılımı sağlamada önemli ölçüde etkili olduğu görülmektedir.

- Aslan, Sevda ve Gülaçtı, Fikret, *Sosyal Adaletle İlişkin Üniversite Öğrencilerinin Görüşleri*, 2013, Erzincan Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 203-214, Erzincan.

ÖZET: Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin sosyal adaletle ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışma, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen ve Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi; Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 2011-2012 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 1.-4. sınıflarında öğrenim görmekte olan 248 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak üniversite öğrencilerinin sosyal adalet hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiş Sosyal Adalet Kavramına İlişkin Görüşler Formu kullanılmıştır. Bu form, öğrencilerin bu konudaki görüşlerini belirtmelerine yönelik dört açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Sosyal adaletle dair öğrenci görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelere hesaplanmıştır. Sosyal adaletle ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşleri arasında; insanların sosyal adalet konusunda bilinçlendirilmesi, herkese adil, eşit, değerli, önyargısız ve saygılı davranma, bir toplumu oluşturan bireylerin eşit hak ve özgürlüklere sahip olması, bireyler arasında sosyal bir fark olmaması yer almıştır. Araştırma bulguları tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

- Akfırat, Osman Nejat ve Çok, Figen, *Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeğinin Geliştirilmesi*, 2013, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 46(2), 369-398, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada, siyasal ve toplumsal katılıma etki ettiği düşünülen etmenlerin belirlenerek bir ölçek geliştirilmesi hedeflenmiştir. Flanagan, Syvertsen ve Stout (2007) tarafından geliştirilen ölçme aracındaki kültürel öğeler ayıklanıp, kültüre özgü yeni maddeler yazılarak ölçek uyarlanmıştır. Ölçek, üniversite öğrencisi olan toplam 550 katılımcıya (%51,5'i kadın, %48,5'i erkek) uygulanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu çalışmada alanyazında siyasal ve toplumsal katılıma etki edeceği kabul edilen 16 etmen belirlenmiş ve bu etmenleri kapsayacak 145 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için iç tutarlılık katsayısı ile ölçeğin güvenilirliği hesaplanmıştır. Sonuçlar, alt ölçeklerin iç tutarlılığının yeterli olduğuna ve alt ölçeklerin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğuna işaret etmektedir.

- Pleyers, Geoffrey, *Genç İnsanlar ve Alter- Küreselleşme: Hayal Kırıklığından Yeni Bir Siyasal Katılım Kültürüne Doğru*, 2014, *Gençlerin Siyasal Katılımı* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi Kitapları, 99-110, İstanbul.
- Nazıroğlu, Bayramali ve Çetin, Mustafa, *Yüksek Din Eğitimi Öğrencilerinin Demokratik Tutumları Üzerine Bir İnceleme*, 2014, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13(25), 57-91, Çorum.

ÖZET: Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’de yüksek din eğitimi alan İlahiyat ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin demokratik tutum düzeylerini tespit etmek ve bunu çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Tarama modelinde gerçekleştirilen betimleyici bir çalışma olan araştırmada veri toplamak amacıyla “Published for the Attitude Research Laboratory” tarafından geliştirilen ve Gözütok tarafından Türkçeye uyarlanan “Demokratik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmaya Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat ve Eğitim Fakültelerinden toplam 365 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin demokratik tutumları ile cinsiyetleri, öğrenim türleri, sınıfları, mezun oldukları lise, daha önce ağırlıklı olarak yaşadıkları yer, babalarının öğrenim durumu, anne babalarının mesleği, ailede karar alma şekli ve gelir kaynakları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Buna karşın, okudukları bölüm, annelerinin öğrenim durumu, ailelerinin tutumu, okurken kaldıkları yer ve medyada ilgili duydukları içeriğe göre öğrencilerin demokratik tutumlarının anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir.

- Akın, Mahmut Hakkı, *Siyasal Toplumsallaşma ve Gençlik*, 2015, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3(5), 113-143, Ankara.

ÖZET: Varlıklar içinde sadece insana özgü bir durum olarak siyasallık, en temelde taraf olmak, dünyada bir duruş sergilemek ile ilgilidir ve toplumsal ilişkiler yoluyla üretilmektedir. Bu yüzden siyasallık, kişiler, kurumlar ve araçların etkisiyle siyasal toplumsallaşma sürecinin sonucunda gerçekleşmektedir. Siyasal toplumsallaşma, genel toplumsallaşma sürecinin bir parçasıdır. Toplumsallaşma ise normların, değerlerin, inançların benimsenmesi ve uygulanması bağlamında siyasallığa doğru bir süreçtir. İnsan, bir toplumun üyesi olmakla zaten siyasallaşmaktadır. Toplumsallaşma, siyaset, siyasal iktidar, propaganda, siyasal kültür, siyasal iletişim, devlet, ideoloji, vatandaşlık gibi kavramlar ve temel siyasal toplumsallaşma araçları olarak kabul edilen aile, okul, arkadaşlık grupları, kitle iletişim araçları ve siyasal olaylar siyasal toplumsallaşma ile ilişkili kavramlardır. İnsan hayatının kritik bir dönemi olarak gençlikte tecrübe edilen siyasal toplumsallaşma, çok önemli bir süreç karşılık gelmektedir. Depolitizasyon da gençlik dönemi siyasal toplumsallaşması açısından ilginç bir tartışma konusudur.

- Muminjiang, Patıgılı, *Atatürk Üniversitesi’nde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye’nin Siyasi Yapısı Hakkındaki Görüşleri*, 2015, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 55, 169-187, Erzurum.

ÖZET: Türkiye, günümüzde, Doğu-Batı kültürlerinin bir arada bulunduğu, çeşitli ülke vatandaşlarına iş olanağı ve eğitim alma fırsatının temin edildiği, sıkıntılı ülkelerden gelen mültecilerin hoşnut karşılandığı ülkedir. Özellikle batı dışı toplumlardan, eğitim amacı ile Türkiye’ye gelenlerin sayısı son dönemlerde giderek artmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’ye yükseköğrenim programlarına dâhil olmak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’nin siyasi yapı ve pratiği ile ilgili tutumlarının neler olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. “Yabancı” statüsünde olan söz konusu sosyal kesimin “dışarıdan” bakış açısı ile Türkiye’yi nasıl değerlendirdikleri, Türkiye’nin uluslararası düzeyde nasıl algılandığı konusunda fikirler sağlaması açısından önem taşımaktadır. Böylesine bir ön kabulden hareket edilerek bu çalışmada, Atatürk Üniversitesi’nde eğitim gören 33 yabancı uyruklu öğrenci ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Kartopu tekniği kullanılarak görüşülen katılımcıların siyaset,

demokrasi ve Türkiye'nin mevcut siyasi yapısı hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre mülakata tabi tutulan öğrencilerin çoğunluğunun siyaseti, onun önemi üzerinden tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Siyaseti, güç, iktidar ve devlet kavramlarıyla ilişkilendirmişler ve onun düzen kurma, ülkelerarası ilişkilerdeki önemine değinmişlerdir. Yabancı uyruklu öğrenciler için demokrasi, en iyi yönetim biçimidir. Onlar demokrasiyi özgürlük, eşitlik, halkın iradesinin yansıması, hak ve sorumluluk kavramlarıyla bağdaştırmışlardır. Türkiye'nin siyasal durumu ile ilgili olarak ise, katılımcıların Türkiye'yi, kendi ülkelerinin siyasal yapısıyla kıyaslayarak olumlu ve olumsuz taraflarını dile getirdikleri gözlemlenmektedir.

- Şener, Gülüm, Ögün, Perrin Emre ve Akyıldız, Fatih, *Türkiye'de Sosyal Medyanın Siyasi Katılım Etkileri*, 2015, Folklor/Edebiyat Dergisi, 21(83), 75-98.

ÖZET: Sosyal ağların yaygınlaşmasıyla birlikte katılımcı demokrasi pratikleri artmakta, temsili demokrasilerin kısıtlı siyasi katılım biçimlerine alternatif yeni katılım biçimleri doğmakta, çevrimiçi siyasi pratikler ile çevrimdışı pratikler iç içe geçerek siyasi yaşamda önemli değişimlere neden olmaktadır. Önceki yıllarda Arap Baharı, Wall Street'i İşgal Et Hareketi, İspanya'daki ekonomik krize karşı ortaya çıkan Öfkeli Hareketi vb. toplumsal hareketlerde sosyal medya haberleşme, örgütlenme ve eyleme geçme aşamalarında önemli, kalıcı siyasi ve toplumsal değişimlere yol açmıştır. Bir grup araştırmacı İnternet'in siyasi olarak etkin ve siyasetle ilgili vatandaşları harekete geçirdiğini ileri sürmektedir. Diğer yandan şüpheli araştırmacılar, sosyal ağlar üzerinden erişim ve etkileşimin tek başına siyasi katılımı kapsamak için yeterli olmadığını, demokrasinin ilerlemesinde tek başına bir rol üstlenemeyeceğinin altını çizmektedir. Türkiye'de Gezi Parkı Direnişi sürecinde sosyal medya, ana akım medyaya alternatif bir haber kaynağı olmuş, direnişçilerin haberleşmesinde, yardımlaşmasında ve örgütlenmesinde, direnişin sürekliliğinin sağlanmasında ve kitlelerin direnişe katılmalarında rol oynamıştır. Bir yanı sıra, 'örgütsüzlerin', genç kuşağın, toplumda sınırlara itilen kimliklerin bulunduğu Gezi Parkı Direnişi, sosyal medya kullanımını da etkileyerek sosyal ağları direnişin mekânları haline getirmiş, yeni alternatif katılım ağlarının doğmasına vesile olmuştur. Gezi Direnişi hala anlaşılmaya çalışılırken, yurttaşların sosyal ağlardaki toplumsal ve siyasal katılımlarına dair ampirik verilerle genel bir durum değerlendirmesini ortaya koymak önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye genelinde sosyal medyanın bireylerin siyasi katılımına etkilerini ölçmektir. Araştırmada veriler, 11 il bazında telefonla anket tekniğiyle toplanmıştır. Sonuç olarak sosyal medyanın bireylerin siyasi katılımına görece etkide bulunduğu, yaş, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ile bireylerin siyasete ilgi düzeyinin çevrim içi siyasete katılımı önemli faktörler olduğu ortaya çıkmıştır.

- Caymaz, Birol, *Mücadele Alanı Olarak Parti Gençlik Kolları AKP Gençlik Kolları ve Ülkü Ocakları'nda "Gençlik"*, 2015, Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 22, 31-62, İstanbul.

ÖZET: Bu çalışmada AKP gençlik kolları ve MHP-Ülkü Ocakları'nda yönetim kademesinde yer alan gençlerle yapılan mülakatlardan hareketle gençlerin partili olma süreçleri ve parti alanı içerisindeki özgül konumları Bourdieu'nün alan, aygıt, habitus, sermaye ve illusio kavramları çerçevesinde incelenmektedir. Dolayısıyla, gençlik kolları siyasi parti alanı içerisinde failerin farklı sermaye birikimleriyle faaliyette bulundukları bir alt alan, özellikle de bir mücadele alanı olarak ele alınmaktadır ve bu

doğrultuda gençlik kollarının ana kademeye ilişkileri, parti içi temsil mekanizmaları ve demokrasi, lider algısı gibi meseleler üzerinden gençlerin siyasette mülksüzleştirilmesi de ele alınmıştır.

- Özsoy, Nihal Kırkpınar, *Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Zihnindeki Avrupa Algısının Güç Yönünden Analizi*, 2016, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 53(618), 71-92, İstanbul.

ÖZET: Bir devletin, bir bölgenin ya da bir coğrafyanın güç olarak algılanması gücü oluşturan “kapasite, hedef ve etki” unsurlarına sahip olup olmadığına bağlıdır. Bu doğrultuda, başka aktörler üzerinde etki yaratan sert ve yumuşak güç unsurlarıyla ilgili her kelimenin güç kavramıyla ilişkilendirilebilmesi mümkündür. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin güce ilişkin hangi kavramları Avrupa ile ilişkilendirdiklerini ortaya koyarak, Avrupa'nın zihinlerinde bir güç olarak algılanıp algılanmadığının semantik analiz yöntemi kullanılarak belirlenmesidir. Çalışmada, bu amaç doğrultusunda, koordinatörlüğünü Fransız'daki CNRS'in yaptığı, AB 7. Çerçeve Programı tarafından desteklenen EuroBroadMap projesi kapsamında 2009 yılında Erzurum, İstanbul ve İzmir şehirlerindeki 734 üniversite öğrencisine yapılan anket sonuçlarından yararlanılmıştır. Öğrencilerin Avrupa'yı tanımlarken kullandıkları kelimelerin temel alındığı bu çalışma, Türkiye'deki öğrencilerin genel olarak Avrupa'ya karşı olumlu bir tutumu olduğunu, Avrupa'nın yumuşak güç unsurlarına sahip, ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan gelişmiş bir güç olarak algılandığını göstermiştir.

- Balcı, Şükrü, Damlapınar, Zülfiyar, Pınarbaşı, Tuğçe Esin ve Astam, Fatma Kübra, *Siyasal Bilgilenmede Medyanın Rolü ve Etkinliği Üniversite Öğrencileri Araştırması*, 2016, The Journal of Academic Social Science Studies, (53), 111-126.

ÖZET: Bireyin siyasal toplumsallaşma süreci içinde ‘siyasal bilgilenme’ farklı boyutlarla gerçekleşmektedir. Özellikle günümüzde önemi gittikçe artan ve yaygınlaşan medyanın bireylerin siyasal bilgilenme süreçlerindeki yeri yadsınamaz. Bu önem doğrultusunda medyanın bireylerin tutum ve davranışlarını etkilediği veya var olan tutumları pekiştirdiği de söylenebilir. Aynı zamanda medya; siyasal katılım ve oy verme davranışı üzerinde de etkili bir faktördür. Özellikle medyanın gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla, siyasal gelişmelerin büyük kitlelere kolaylıkla ve eşzamanlı ulaşma olanağına sahip olması, siyasal katılım biçimlerini de dönüştürmüştür. İşte Konya’da öğrenim gören üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen bu araştırma; siyasal bilgilenme sürecinde medyanın rolü ve etkilerine ilişkin tespitlerde bulunmayı amaçlamaktadır. Saha araştırması yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler; 400 katılımcıdan yüz yüz anket tekniği ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre; internet ve sosyal medya, katılımcıların siyasal bilgilenme sürecinde en etkili gördükleri iki iletişim aracıdır. Radyo ve dergi ise, en az etkili olduğuna inanılan medya olarak dikkat çekmektedir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin siyasal bilgilenme sürecinde interneti etkili görme eğilimi arttıkça, sosyal medyayı etkili görme eğiliminde de bir artış yaşanmaktadır. Ayrıca erkeklerin siyasal gündem konularına ilgi düzeylerinin, kadınlara göre daha yüksek olduğu bu araştırma ile ortaya konulmuştur. Siyasal gündem konularına ilgi düzeyi arttıkça, gazetenin siyasal bilgilenme sürecinde etkili olduğuna duyulan inanç da artmaktadır.

- Yaşar, Öznur, *Gençlik Siyaset ve Mizah*, 2016, Türk İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, (6), 264–276.

ÖZET: Gençlerin siyasete katılımı, Türkiye gibi genç nüfusun ağırlıkta olduğu bir ülke için önemli bir konudur. Türk siyasi hayatında gençlerin siyasetle ilişkisi her zaman doğrusal olmamıştır. Özellikle darbe dönemlerinden sonra yaşanan depolitizasyondan en çok gençler etkilenmiştir. Bazı dönemlerde ise gençlerin siyasete ilgileri mizah ile dışa vurmuştur. Bu çalışmada günümüz gençlerinin siyaseti mizah ile özdeşleştirerek nasıl anladıklarını ölçmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sınırlılığı 21-24 yaş arasındaki 15 gençtir. Yarı yapılandırılmış soru formundan faydalanarak gençler ile görüşülmüş ve bu görüşmeler sonucunda gençlerin siyasete ve mizaha yönelik verdiği cevaplardan ortaya çıkan bulgular MAXQDA Nitel Araştırma Programı aracılığı ile değerlendirilmiştir.

- Çavuşoğlu, Hüseyin ve Pekkaya, Mehmet, *Yerel Seçimlerde Genç Seçmenlerin Siyasal Davranışlarına İlişkin Bir İnceleme: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği*, 2016, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 12(29), 17-40.

ÖZET: Türkiye’de, gelecekteki seçimlerin sonuçlarında önemli etkiye sahip gençlerin, oy davranışına ilişkin bilimsel araştırmaların sayısı oldukça azdır. Literatürde, seçmen davranışını etkileyen birçok neden gözlenmektedir. Çalışmamızın amacı, Bülent Ecevit Üniversitesi (BEÜ) öğrencilerinin yerel seçimlerde siyasal davranışına etki eden nedenleri analiz etmektir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, yerel seçimlerde BEÜ öğrencilerinde özellikle “adayın etnik kökeni”, “adayın o ilden olması” ve “iktidar partisinden olması” gibi aday orijinine ait nedenler etkili görülmezken seçmen davranışına ilişkin “Adayın hizmet tecrübesi”, “Adayın projeleri”, “Aday vaatlerinin yapılabilirliği” ve “Adayın eğitim düzeyi” gibi nedenler oldukça büyük etkiye sahip olduğu gözlenmiştir.

- Seçim, Mustafa Özgür, *Sosyal Medyanın Bir Siyasal İletişim Aracı Olarak Kullanımı Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*, 2016, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 413–425, Karabük.

ÖZET: Avrupa ülkeleri arasında en genç nüfusa sahip ülkelerden birisi olan Türkiye’de sosyal medya, medya dünyasından, ulaşım sektörüne, eğitim düzeninden moda hayatına dek birçok konunun, bu gerçek üzerine şekillenmesine ya da evrimleşmesine neden olmaktadır. Siyasal iletişimin de bu gerçeğe üzerine düşen payı alması kaçınılmazdır. Nasıl ki bir işletmenin kâr elde edebilmesi için, hedef kitesine yönelik söylem ve iletişim çalışmalarında bulunması şartsa, siyasal partiler ya da adaylar da siyasal hayatta tutunabilmeleri için, hedef kitleleri olan seçmenlerin faaliyetlerinde, seçmenlere seslenmek için, onların tercih ettiği kitle iletişim araçlarının kullanılması hem maliyet hem zaman hem de emek bakımından çok önemlidir. Bu çalışmada, geleneksel siyasal iletişim araçlarının yanı sıra, yeni medya olarak da adlandırılabilen sosyal medya uygulamalarının siyasal iletişim aracı olarak üniversite öğrencileri tarafından kullanım alışkanlıkları ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ile sosyal medyayı bir siyasal iletişim aracı olarak kullanıp-kullanmadıkları arasındaki, kullanım sıklığı ile sosyal medyayı bir siyasal iletişim aracı olarak kullanıp-kullanmadıkları arasındaki ve internette geçirilen süre

ile sosyal medyanın bir siyasal iletişim aracı olarak kullanıp-kullanmadıkları arasındaki ilişki ortaya çıkartılmaya çalışılmış, bu kapsamda Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir anket çalışması uygulanmıştır.

- Çavuşoğlu, Hüseyin ve Bayram, Tuğçe, *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Siyasal Katılma İlişkisi Üzerine Bir İnceleme: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği*, 2017, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(49), 79-96.

ÖZET: Çalışmanın konusu, dindarlık ile siyasal katılma arasında ilişkidir. Literatüre bakıldığında, dindarlık ile siyasal katılma ilişkisini konu alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çalışmanın amacı, Bülent Ecevit Üniversitesi (BEÜ) öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, öncelikle din ve dindarlık daha sonra dindarlığın boyutları ve siyasal katılma kavramı incelendi. Çalışmamızın son bölümünde ise üniversite öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla BEÜ’de 389 öğrencinin katılımıyla bir anket uygulamasına yer verildi. Çalışmada, öğrencilerin dindarlık ve siyasal katılma düzeyleri demografik özelliklere göre karşılaştırıldı. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, içsel dindarlık, dışsal dindarlık ile siyasal katılım arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin içsel dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini etkilemezken; öğrencilerin dışsal dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini azaltmaktadır.

- İnce, Mustafa ve Koçak, Mevlüt Can, *Gençlerin Avrupa Birliği’ne Bakışı Üzerine Bir Araştırma Selçuk Üniversitesi Örneği*, 2017, Turkish Studies, 12(29), 309–334.
- Akdemir, Erhan, *Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencilerinin Avrupa Birliği Algısı*, 2017, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 3(1), 9-38.

ÖZET: Türkiye açısından evrensel çağdaş hedeflere ulaşmak; demokratikleşme ve özgürlük alanlarının genişlemesi, sosyo-ekonomik refah seviyesinin yükselmesi ve toplumsal kalkınmasının sağlanması anlamına gelmektedir. Bu çerçevede söz konusu bu hedeflere erişebilmek için en etkili araçlarından biri hiç kuşkusuz Avrupa Birliği (AB)’ne üyelik sürecidir. Bu bakımdan kamu kurum ve kuruluşlarından medyaya, sivil toplum yapılarından üniversitelere ve iş dünyasına kadar toplumun bütün kesimlerinin AB’ye yönelik algılarının ve desteklerinin ne oranda olduğu ve hangi nedenler bağlamında değişiklikler gösterdiğinin analizi oldukça önemli bir araştırma alanıdır. Bu çerçevede üniversitelerin AB sürecinin yönetilmesi ve yönlendirilmesinde etkinliğinin artırılması da son derece önemlidir. Söz konusu yaklaşım doğrultusunda bu çalışmada Türkiye’nin farklı bölge ve şehirlerinde yaşayan Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne kayıtlı öğrencilerin Türkiye-AB ilişkileri ve AB konusundaki algı, tutum, davranış ve bilgi düzeyleri analiz edilmiştir.

- Gökçe, Ali Fuat, Özdemirci, İlbey ve Ceylan, İbrahim Halil, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği*, 2017, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (27), 289-319, Isparta.

ÖZET: Demokrasi ve siyasal katılımın birbiriyle bağlantısı bulunmaktadır. İktidarın sınırlandırılması süreci siyasal katılımın çoğalma süreci olarak değerlendirilebilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerine sahip çıkma ve koruma isteği, onları, karar alma süreçlerine dahil olmaya yöneltmiştir. Siyasal katılım, iktidarın sınırlandırılması ve bireylerin karar alma süreçlerine katılımı olarak ele alındığında, siyaset kavramının “Devlet” bilimi çerçevesinde hareket edilmesini gerektirir. İktidarın sınırlandırılması ve karar alma süreçlerine toplumu oluşturan bireylerin katılması demokratik ölçütler içinde önemli bir yer tutar. Bireyler arasındaki cinsiyet, yaş, meslek, eğitim, akçal varlık gibi farklılıklar, siyasal katılımın, tarihsel sürecinde değişik zeminlerde ifade edilmesini sağlarken, bu hakkın elde edilmesinde egemenle arasında mücadelelere neden olmuştur. Bu farklılıklar arasında yer alan yaş faktörü siyasal alanda farklı şekillerde algılanmış ve kullanılmıştır. Siyasi kültürün gelişim süreciyle doğru orantılı olarak ortaya çıkacak olan siyasal katılım seviyesinin, “genç” kavramı içinde görülebilecek en önemli yeri ve zamanı üniversiteler ve yükseköğrenimdir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin siyasal katılımının ölçülmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Kilis 7 Aralık Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılım seviyesinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Kilis 7 Aralık Üniversitesi lisans seviyesinde öğrenim gören öğrenciler arasında anket yapılmıştır. Siyasal katılma kuramsal olarak açıklanmış ve anket sonuçlarından elde edilen bilgiler ışığında sonuca ulaşmaya çalışılmıştır.

- Aydın, Sonay Zeki ve Gülsoy, Sunay, *Siyasi Parti Liderlerinin Sosyal Medya Kullanımının Genç Seçmenler İçin Önemi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama*, 2017, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(4), 965-979, Isparta.

ÖZET: Teknolojinin sürekli gelişim halinde olması siyasal pazarlama paradigmasının içerisine sosyal medyayı yerleştirmiştir. Siyaset pazarlamasının başlıca aktörleri; siyasi parti liderlerinin ve genç seçmenlerin mobil teknoloji sayesinde sosyal medyayı aktif kullanması siyasi parti liderlerinin, genç seçmenlere daha kolay ve hızlı ulaşmasına olanak tanımıştır. Özellikle liderlerin genç seçmen karşısında proaktif strateji kullanarak, kendisini konumlandırması sosyal medya sayesinde kolaylaşmıştır. Bu çalışma da sosyal medya kullanan siyasi parti liderlerinin Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Çıkan sonuçlar demografik verilerin siyasi parti liderlerinin sosyal medya kullanımının genç seçmen üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ancak elde edilen sonuçlar belirli bir bölgedeki bir üniversiteyi kapsamaması nedeni ile genellenebilir değildir.

- Keçe, Murat ve Dinç, Erkan, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal ve Toplumsal Gündeme İlişkin Görüşlerini Paylaşmada Yararlandıkları İletişim Kanalları*, 2017, Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 23(4), 1601-1618, Kastamonu.

ÖZET: Üniversite öğrencilerinin siyasal, toplumsal ve ekonomik alanlarda Türkiye’de ve dünyada yaşanan gelişmelere ilişkin hangi iletişim kanalları aracılığıyla görüşlerini paylaştıklarını inceleyen bu çalışma, nicel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanan betimsel bir alan araştırmasıdır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek aracılığıyla 2012-2013 öğretim yılında Gazi ve Uşak Üniversiteleri’nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören toplam 498 öğrenciden toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcılar gündeme ilişkin görüş paylaşımında en fazla internet med-

yası ve sosyal paylaşım sitelerini tercih etmektedir. Ayrıca, 25 yaş ve üzeri katılımcıların diğer yaş gruplarındaki katılımcılara nispeten ulusal yayın organlarını daha fazla kullandığı, edebiyat fakültesi öğrencilerinin sosyal paylaşım siteleri ve internetteki tartışma ortamlarından yoğun yararlandığı belirlenmiştir.

- Taş, Mükerrerem Akbulut ve Coşkun, Mahinur, *Üniversite Öğrencilerinin Demokrasi Kavramı ile İlgili Sınıflama Davranışlarının Değerlendirilmesi*, 2017, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 16(61), 428-447.

ÖZET: Üniversite öğrencilerinin demokrasi kavramı ile ilgili sınıflama davranışlarını değerlendirmek amacıyla yapılan bu araştırmada, öğrencilerin sınıflama davranışları demokrasi kavramının örneklerini, örnek olmayanlarını ayırt etme ve terim bilgisi yönünden incelenmiştir. Araştırma, betimsel tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen eğitim fakültesi 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile iktisadi ve idari bilimler fakültesi 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasından toplam 838 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin yanıtlarını yazarak belirtmelerini gerektiren kısa cevaplı bir test kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Nicel veriler, betimsel istatistik, iki faktörlü varyans analizi, Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin demokrasi kavramının örneklerini doğru olarak sınıflayabildiği, buna karşılık örnek olmayanlarını doğru olarak ayırt etme puanlarının ortalamasının çok düşük olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, iktisadi ve idari bilimlerde okuyan dördüncü sınıf öğrencilerinin demokrasinin örnekleri arasında daha doğru olarak genelleme yapabildikleri ve demokrasinin örnekleri ile örnek olmayanlarını daha doğru biçimde ayırt edebildikleri saptanmıştır. Araştırma sonuçları temel alınarak, öğretim sürecinde demokrasi kavramının yalnızca örneklerine değil, örnek olmayanlarına da yer verilmesi; örnek olmayanların türsel kavramların örneklerinden seçilmesi ve demokrasinin türsel kavramlarıyla birlikte öğretilmesi önerilebilir.

- Çavuşoğlu, Hüseyin, *Üniversite Öğrencilerinin 16 Nisan 2017 Referandum Algısına Yönelik Bir İnceleme: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği*, 2017, Journal of International Social Research, 10(50), 174-195.

ÖZET: Referendum is one of the basic practices from ancient Greek civilization to these days and reveals public opinions on a law. The theoretical root of the referendum is based on the theory that J. J. Rousseau's "Society Convention" states that your sovereignty can not be transferred to anything other than humanity. The referendum is a democratic means of public participation in politics. But it can be said that the referendum is not as widespread as the elections when compared to them. The university students making up the sample of the study are the future of the society, they are the decision makers and practitioners in the economic and social life. Therefore, this and similar behavior of university students should be further investigated. The referendums, an important element of the democratic system, are an important element that allows individuals to participate directly in politics. The number of scientific studies on the perception of referendum among university students is quite low. The aim of this study is to examine the perception of the Bülent Ecevit University (BEU)

students' referendum on April 16, 2017 and to reveal the relationship between this perception and the demographic variables. In this respect, firstly theoretical root and historical development of the referendum, then referendum forms and referendums held in Turkey were (1961, 1982, 1987, 1988, 2007, 2010, 2017) discussed. In the last part, a questionnaire was carried out in BEÜ with the participation of 386 students in order to reveal the perception of the university students' referendum on 16 April 2017. The average score of approval points for the basic items in the constitutional amendment of the students participating in the survey was determined as 3 out of 1,568. Those who define themselves as Islamist (39.7%) and nationalist-conservative (32.8%) in the political spectrum are most likely to say yes; those who define themselves as secular (33.8%) and nationalist (27.4%) have the most votes no. According to the results of the survey, the place where the family lives is the "Village"; Students of the Faculty of Theology; those who thinks the most important factor on voting is ideology; those who participates in politics at high level and those who define themselves as "Islamists" in the political spectrum had the highest approval scores for the basic items in the constitutional amendment. While another finding in the survey was that those who voted for yes had approval scores (2,371) for key items in the constitutional amendment; "no" voters have approval scores (0.958) for the main items in the constitutional amendment.

- Koçak, Mevlüt Can, *Siyasal Bilgilenmede İnternetin Rolü ve Etkinliği: Necmettin Erbakan ve Selçuk Üniversitesi Örneği*, 2017, Turkish Studies, 12(23), 187-202.

ÖZET: Yaşadığımız dünyada uzak ve yakın çevrede meydana gelen bazı olaylar insanların günlük yaşamını etkileyebilmektedir. Bireyler bu gelişmelerden olumsuz etkilenmemek veya bu etkiyi azaltmak adına, yaşanan gelişmeleri anında takip etme ihtiyacı duymaktadırlar. Özellikle kitleleri yönetenlerin (siyasilerin) almış oldukları kararlar günlük yaşamı etkileyebilmektedir. Siyasiler bazı kararları veya gelişmeleri artık internet ortamında çeşitli platformda paylaşarak insanları bilgilendirmektedirler. Bilhassa gençler arasında her geçen gün kullanımı yaygınlaşan internet, siyasal bilgilenme sürecinde de giderek ön plana çıkmaya başlamıştır. Zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın, insanlara sınırsız bilgiye ulaşma imkânı sağlayan internet, aynı zamanda geniş bir siyasi bilgilenmeyi de mümkün kılmaktadır. Ayrıca internet her türlü enformasyona ulaşmayı kolaylaştırmıştır. İnsanlar internet sayesinde gündeme ilişkin siyasi olayları anlık olarak takip edebilmektedir. Bu çalışma üniversite öğrencileri bağlamında, gençlerin siyasal bilgilenmesinde internetin rolü ve etkinliğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Saha araştırması yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, 540 katılımcıdan yüz yüze anket tekniğiyle elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; katılımcılar, siyasal bilgilenmede internete düşük düzeyde güvenmektedir. Kadınların siyasal bilgilenmede internete güven düzeyi, erkeklerle göre daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinin günlük internet kullanım süreleri arttıkça siyasal bilgilenmede internete olan güven düzeyi de artmaktadır. Katılımcıların siyasal bilgilenmede iletişim araç ve yöntemleri arasında en fazla internete önem verdikleri dikkat çekmektedir. Yine katılımcılar internet üzerinde en fazla siyasi içerikli konular ve eğitim içerikli konularla ilgilenmektedir.

- Doğan, Adem, *2017 Referandumunda Genç Seçmenlerin Siyasal Tercihlerine İlişkin Bir İnceleme: Fırat Üniversitesi Örneği*, 2017, Turkish Studies Dergisi, 12(12), 75-94, Ankara.

ÖZET: Yarı doğrudan demokrasinin araçlarından biri olan referandum ülkemizde 16 Nisan 2017 tarihinde yedinci defa gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda referandum ülkemizde nadir olarak gerçekleştirilen bir demokratik uygulamadır. Referandumlar bir seçim olarak değerlendirilmese dahi sonuçta seçmenler referandumda bir siyasal tercihte bulunmaktadırlar. Özellikle ülkemizde referandumlar siyasal partilerin kampanyaları ile adeta bir siyasal seçim atmosferinde yaşanmaktadır. Bu çerçevede, referandum süreçlerinde siyasal davranış konusu önemle üzerinde durulan konulardan biri olmaktadır. Ancak, buna rağmen referandumlarda siyasal davranışa ilişkin çalışmalar oldukça sınırlıdır. Referandum sürecinin ve sonrasının önemli tartışma konularından biri gençlerin referandumda nasıl bir siyasal tercih ortaya koyduğudur. Genç seçmenler içerisinde üniversite gençliği önemli bir bölümü oluşturmaktadır. Bu anlamda, üniversite gençliğinin 2017 referandumuna ilişkin bakışını ve siyasal tercihlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada alan araştırması yöntemi uygulanmıştır. Fırat Üniversitesi'nde farklı fakültelerde ve meslek yüksekokullarında eğitim gören 450 öğrenci ile yüz yüze anket tekniği ile görüşülerek elde edilen bulgular analiz edilerek, üniversite gençliğinin referandumdaki siyasal tercihlerine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, üniversite gençliğinin önemli bir bölümü siyasete orta düzeyli ilgi duyduğu, siyasal katılımının ise izleyici düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Üniversite gençliği referandum sürecinde, olası bir genel seçimde oy vermeyi düşündükleri partilerin süreçteki pozisyonları çerçevesinde bir siyasal tercih ortaya koymuşlardır. Yine üniversite gençliğinin siyasete ilgi düzeyi de bu süreçte önemli bir faktör olarak belirlenmiştir.

- Öymen, Münir Raşit, *Sosyal Çevre Etkilerinden Dergiler: Türkiye'de Siyasal Eğitim Yönünden Çocuk ve Gençlik Dergileri*, 1967, Pedagoji Cemiyeti Dergisi, İstanbul, 3(12), 619-626.

6.3. Kitaplar

- Reynaud, Paul, *Gençlik Nasıl Bir Fransa İstersin*, 1941, 41s., Alaeddin Kiral Basımevi, Ankara.
- Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, *Gençlik Partilere Soruyor*, 1965, 64s., Baha Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir ulusun gençliği, o ulusun geleceği demektir düşüncesiyle zamanın Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı tarafından, 1965 milletvekili genel seçimlerinden önce günün siyasal partilerine gönderilen ve gençlikle ilgili 38 sorunun cevabını kapsayan kitapta amaç üç madde halinde gösterilmektedir: 1) Çağdaş medeniyet seviyesine çıkmak zorunda olan Türkiye'de siyasal partilerin somut yurt sorunlarına eğilmelerini sağlamak, 2) Türk gençliği kanalıyla, siyasal partilerin dikkatini Türk ulusunun üzerine çekmek, 3) Siyasal parti programlarında gençlik sorunlarına yer ayırmalarını sağlamak.

- Kuran, Alp, *Petrol ve Gençlik*, 1965, 36s., Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, İstanbul.
- Ozankaya, Özer, *Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yönelimleri*, 1966, 233s., Sevinç Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Araştırma 18 Mart 1966 tarihinde Siyasal Bilgiler Fakültesine doktora tezi olarak verilmiştir. Konu, Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimleri- Siyasal yönelimleri şartlandırılan etkenler- Sonuç genel başlıkları altında incelenmiştir. Tezde, Ankara Üniversitesi öğrencilerinin siyasal kültürü incelenmekte ve üniversite öğrencilerinin siyasal önemi iki şekilde açıklanmaktadır. Gençlerin siyasal hayatta oynadıkları aktif rol ve geniş ölçüde geleceğin yöneticileri olmaları. Gerçekte bir siyasal düzenin iyi işlemesi, genç kuşakların siyasal sürece katılma derecesi ve şekliyle yakından ilgilidir. Çeşitli ülkelerde yapılmış olan araştırmalar, eğitim düzeyi ile yönetime katılma dereceleri arasında doğru orantı olduğunu göstermiştir. Türkiye’de, siyasal davranışları önemli kılan bir husus ise nüfusun son derece küçük bir kısmının üniversite ve yüksekokullara devam etmekte oluşudur. Soru kağıdında siyasal yönelimlerle ilgili olan sorular: “Öğrencilerin siyasal yönelimleri üzerinde etkili olan başlıca haberleşme araçları- Öğrencilerin genel olarak siyasal düzenle ilgili yönelimleri- Öğrencilerin özel bazı siyasal sorunlarla ilgili yönelimleri- Öğrencilerin siyasal düzen içinde kendi rolleri ile ilgili yönelimleri ve bulundukları siyasi faaliyetler” şeklinde dört grupta, araştırmak istediği varsayımlar ise: Genel bir gözlemin ifadesi- Üniversite öğrencilerinin toplumsal ve ekonomik özelliklerinin, siyasal yönelimlerini şartlandığı şeklinde iki ana grupta toplanmıştır. Araştırma verileri, Üniversite öğrencileri siyasal süreçle yakından ilgilidirler. Çoğunlukla eşit oy ilkesinin karşısındadırlar şeklinde iki ana başlıkta özetlenebilir.

- *Gençliğe: Gençliğin NATO Hakkındaki Düşünceleri*, 1969, 8s., Doğu Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Çeşitli NATO ülkelerinden yetkililer NATO konularının öğrencilerle tartışmak için Avrupa ülkelerine gitmişlerdir. Eserde bu tartışmaların sonuçları verilmiştir.

- *Güven Partisinin Cumhurbaşkanı Sıradaki Muhtıra ve Gençlik Sorunları ile İlgili Önerge*, 1970, 14s., Ayyıldız Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Milletlerarası komünizmin tertiplerine alet olanlar ve her davayı istismar ederek memleketi bir sol maceraya sürüklemek isteyenler kadar; Türkiye’yi yüzyıllarca geriye götürmek isteyen karşı maceracılar da yanlış yoldadır, dönen muhtırada, eğitim ve gençlik davalarının, sokak çarpışmalarıyla çözülemeyeceği ve yükseköğretim kuruluşlarının asıl görevlerini yapmalarına engel olan hukuk dışı hareketlerden ve siyasi parti sataşmalarından kurtarılması gerektiği söylenmektedir.

- Alkan, Türker, *Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Bilincin Gelişmesinde Ailenin, Okulun ve Toplumsal Sınıfların Etkisi*, 1979, 380s., Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Demirel, Süleyman, *Üniversite Konuşmaları, I-II: DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel’in Ege ve 19 Mayıs Üniversitesi Öğrencilerine Yaptığı Konuşma*, 1991, 70s., Doğru Yol Partisi, Ankara.
- Savater, Fernando, *Gençlerle Politika Üzerine*, 2000, 151s., İletişim Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Daha önce Oğluma Ahlak Üstüne Öğütler adlı kitabını yayımladığımız Fernando Savater, bu kez toplum içinde birlikte yaşamın dinamiklerini araştırıyor ve önceki kitabında

olduğu gibi ergenlik çağındaki gençlere, onların ana/babalarına ışık tutuyor. Felsefe profesörü Savater, “insanların yalnız ve yalıtılmış olarak değil, toplum içinde birarada yaşadıkları” temel olgusunu kendisine özgü mizahı ve esprili üslubuyla ele alıyor ve iktidar, örgütlenme, karşılıklı yardım, güçsüzlerin güçlülere sömürülmesi, eşitlik ve farklı olma hakkı, savaş ve barış gibi konuları mercek altına yatırıyor. Önceki kitabında olduğu gibi “özgürlük” izleğinden yola çıkan yazar, bu kez özgürlüğü farklı bir bağlamda, politika bağlamında inceliyor.

- Kolektif, *Siyasette Kadınlar ve Gençler*, 2000, 417s., İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir.
- Ekim, Başak, *Türk Gençliği ve Katılım: Katıl ve Geleceğini Yarat*, 2001, 112s., Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı, İstanbul.
- Khan, Azfar - Piyal, Bülent - Hetschger, Hella - Tılsızıglou, Maria - Göregenli, Melek - Çelen, Nermin - Sippel, Nilgün E. - Uluğtekin, Sevda - Zeytinoğlu, Sezen - Kozcu, Şeyda, *Gençlik ve Kent Yönetimi*, 2002, 224s., Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir yandan, gerçek anlamda demokratik, çoğulcu yerel yönetim anlayışının ve kurumsal kapasitesinin gerçekleşebilmesi, öte yandan hemşerilerin kendi yaşam çevrelerine müdahil olma bilincini geliştirebilmesi ve siyasallaşabilmelerine bir katkı olması açısından, düşünce, araştırma ve deneyimlerin bir araya getirildiği bir ürün.

- Kolektif, *Türk Gençliği ve Katılım: Katıl ve Geleceğini Yarat II*, 2003, 188s., Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı, İstanbul.
- Arslan, Ali, *Kısrı Döngü- Türkiye’de Üniversite ve Siyaset*, 2004, 648s., Truva Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Avrupalılaşıma sürecinde II. Meşrutiyet’in ilanına destek veren öğrenciler kimlerdir? - Türkiye’de üniversite özerkliğini reddeden yönetimler hangileriydi? - Özerk üniversiteye ilk defa Osmanlı döneminde mi geçildi? - Öğrencilerin serbestçe örgütlenmesi ne zaman başladı? - Atatürk döneminde kurulan ilk üniversite özerk miydi? - 1993’te üniversite reformu yapılırken neler değişti? - Önce özerkliğe karşı çıkıp, sonra “Özerklik olmazsa ilim olmaz” diyen Milli Şef İnönü’nün Maarif bakanı kimdir? - Üniversitelerden solcu öğretim üyelerini ilk defa CHP mi attı? - DP ile üniversitelerin arası neden bozuldu? - Üniversiteleri TBMM’nin üzerinde görenlere Menderes ne yaptı? - 27 Mayıs Darbesi’nde üniversitelerin ve öğrencilerin rolü neydi? - Üniversitelere en geniş özerklik 27 Mayıs hükümetince mi verildi? - 1960’da 143 öğretim üyesini üniversitelerden kim attı? - Türkiye’de öğrenci olayları nasıl gelişti? - İlk sol-sağ ayrımı, 68 öğrenci olaylarından önce mi başladı? - Deniz Gezmiş, Üniversite İslahat Komisyonu’nda görev aldı mı? - 1968 öğrenci olaylarının niteliği nasıl gelişti? - İlk defa YÖK ne zaman kurulmak istendi? - YÖK üniversitelerin denetimi ve ilme gelişmesinde başarılı bir kurum mu? - Üniversite-siyaset ilişkilerinde neler yapılmalı?

- Bekleviç, Tuna, *Türkiye’de Bir Grup Genç Siyasetle İlgilenirse Ne Olur*, 2006, 239s., AGL 2023 Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bekleviç, Türkiye'nin ihtiyacı olan eğitimli, özgüveni yüksek ve iddialı bir profile sahip genç bir adam. Herkesin kenarda durduğu, tenkit etmeyi yapmaya tercih ettiği bir ortamda, binlerce okuyan, düşünen, yazan, üreten genç beyni bir araya getirip, kendi tabiriyle "matrak ve ilgi çekici" bir sivil inisiyatif oluşturdu. Mustafa Selçuk Türkiye Gazetesi, Ağustos 2004 Etrafınızı muhteşem insanlarla çevirin. Bu sözün benim hayatımda önemli bir yeri var. Bugüne kadar ilham veren insanları yakın çevremde görmeyi tercih ettim. Ne mutlu ki onlardan biri en değerli dostlarımdan biri oldu. Onun fikirleri zamanla benim de fikirlerim oldu. Çok şey öğrendim kendisinden... Ne mutlu ki AGL çatısında kader birliği yaptık. Tuna Bekleviç'in kalemi ile anlaşılan bu kitap sayesinde inanıyorum ki yeni muhteşem insanlar, yeni kader ortakları kazanacağız. Göksel Akman Geçici Temsilciler Meclisi Üyesi

- 81 İilde Katılımcı Gençlik El Kitabı, 2006, 80s., Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara.
- Yaylalı, Muammer, Üniversite Gençliğinin Avrupa Birliği'ne Dönük Beklentilerinin Araştırılması, 2007, 210s., Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum.
- Dursun, Tuncay, Gençliğin Demokrasi Düşünceleri, 2008, 160s., IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençler, demokrasinin gerekliliğine inanmaktadır. Ancak bazı tutum, davranış ve düşüncelerinin demokrasinin gerekleriyle bağdaşmadığının ya da yeterince bağdaşmadığının farkında değildirler. Kültürel farklılıklara şüpheyle yaklaşmak hatta onları bir çatışma kaynağı görmek gençlerin en büyük açmazlarıdır. Gençlerin çoğunluğu olmasa da küçük görülmeyecek bir oranının farklılıkları "ötekileştirme"ye eğilimli olduğu söylenebilir. Bu durum hemen gerçekleşmeyecektir. Ama farklılıklarla başka toplumsal koşullarda fiilen bir araya geldiği zaman bu olasılık doğabilir. Hoşgörü, çoğulculuğu da besleyen bir atmosfer oluşturur. Gençlerin düşünce farklılıklarına hoşgörüsü çok yüksek olmakla beraber, farklı kimliklerle yüz yüze, yan yana olma konusunda sorunları olduğu anlaşılmaktadır. Farklı düşüncelerin örgütlenmesine yasak konulmasına dahi karşı çıkmaktadır. Ama düşünceden kaynaklanmayan, inanç ya da etnik merkezli farklılıklarla iç içeriği sindirememektedir. Böyle bir toplumsal deneyim sahibi olmamanın da bu tutumun oluşmasında payı büyük olsa gerektir. Gençlerin çok küçük denmeyecek bir kesimi, farklı kimlik alanlarının toplum için güvensizlik potansiyeli taşıdığını değerlendirmektedir.

- Kolektif, Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 2010, 272s., Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yakın tarihte siyasal katılım süreçleri ve bu süreçlerde yer alan siyasal örgütlenmeler üzerine yapılan akademik ilginin arttığını görmekteyiz. Bu yazın içerisinde Türkiye'deki mevcut siyasal yapı ve bu yapının kurumsal çerçevesine ilişkin sorunlar farklı yönleriyle ele alınmakta, eleştirilmekte ve sorunlara çözüm önerileri ortaya konmaktadır. Bu çalışma gelişmekte olan bu yazına toplumsal bir kesit olarak gençliğin siyasal katılım açısından yaşadığı sorunlara eğilerek ve bu sorunların çözümüne dair fikirler geliştirerek katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada gençlik ve siyasal katılım ortak teması etrafında farklı odakları bulunan makaleler yer almaktadır. İlk olarak Türkiye'de siyasal katılım süreçlerinin ve mekanizmalarının genel bir çerçevesi çizilmekte, ardından

geçmiş yıllarda yapılan gençlik çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmekte ve nihayet bu çalışma içerisinde yer alan makalelerin üzerine kurulduğu niteliksel araştırmanın çıktıkları tartışmaya açılmaktadır. Araştırma, gençlerin siyaseti algılayış biçimlerine ve kendileri ile siyaseti nasıl ilişkilendirdiklerine odaklanmakla birlikte, gençlerin güncel siyasetin durumunu nasıl gördüklerini, siyasal alanla ilişkilerini ve gençlerin hayata geçirdikleri farklı siyasi katılım biçimlerini ortaya koymaktadır. Gençlerin oluşturdukları farklı siyasi katılım biçimleri ve gençlerin gündelik hayat pratiklerinden yola çıkarak araştırma çıktıları üzerine yapılan tartışmaların, genel kullanımındaki siyaset tanımını genişleten yorumlar yapmaya ve yeni bir siyaset üzerine düşünmeye yönelik zengin bir katkı sunmaktadır.

- Eliaçık, Kıvanç, *Baskıyı Durdurun! (Avrupa, Türkiye, Sendikalar ve Gençler)*, 2010, 110s., Alan Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitabın kahramanları, teslim olmayanlar ve tedaviyi reddedenler... Uğur Kaymaz, Kemal Türkler, Aleksis Grigoropulos ve Güler Zere... Vietnam Sendromlu bir Türk, Norveçli bir Metal işçisi ve disiplin kurulunda bir öğrenci... Grevci kadın işçiler, eğitilmiş genç işsizler, yoksulluğu paylaşanlar ve linç edilenler... Yani "Baskıyı Durdurun! Anlatcağımız Var!" diyenler... Kitapta yer alan yazıların bir kısmı; daha önce yazarın ödül almasını, para kazanmasını veya iş bulmasını sağlarken bazıları işinden kovulmasına ve ceza almasına neden oldu. Baskıyı Durdurun, özellikle işçileri ve gençleri ilgilendiren olayları politik bir kara mizah ile anlatıyor. Kitapta, Avrupa'da ve Türkiye'de yaşanan siyasi ve kültürel gelişmeler üzerinden sistem ve zihniyet eleştirisi amaçlanıyor. Bazen kurgusal ve otobiyografik öğeler taşıyan yazılar sıklıkla edebiyat ve siyaset tarihine göndermeler yapıyor.

- Kaleağası, Bahadır, *Gençler Soruyor Bahadır Kaleağası Yanıtlıyor: N'olacak Bu AB İş'i?*, 2010, 171s., Boyut Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Yıllardır Avrupa çalışmaları içinde bulunan ve gelişmeleri toplumumuza aktaran Bahadır Kaleağası'nın, gençlerin AB ile ilgili sorularına yanıtlarından oluşan 'N' Olacak Bu AB İş'i?', ülkemizde AB hakkında yaygın olarak benimsenmiş çelişkili bilgileri ve özellikle gençlerin bunlardan geliştirdiği AB algısını saptamak amacını taşıyor. Toplum gelişimine katkı sağlamak amacıyla uzun yıllardır varlık gösteren Sivil Toplum Kurumu Yöret Vakfı'nın Gençyöret'li öğrencileriyle birlikte projelendirdiği bu çalışmada, Sosyolog Yazar Sevgi Özkan önderliğinde hazırlanan Bahadır Kaleağası söyleşisine yer veriliyor. 'Gençler Soruyor Bahadır Kaleağası yanıtlıyor' üst başlığı ile yayımlanan 'N' Olacak Bu AB İş'i?', AB'ye girecek miyiz, neden AB, Avrupa'nın geleceği gibi sorulara yanıt verirken okuyucuların sağlıklı düşünmesini kolaylaştırarak gençlerin doğru fikir ve kararlar üretebilmelerine yardımcı oluyor.

- Kolektif, *Gençler Gençliğini Yaşayacak*, 2011, 52s., Cumhuriyet Halk Partisi Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Benim için yandaş yok, sadece ve sadece vatandaş var. Ve istisnasız her vatandaş bu ülkenin zenginliğinden hak ettiği payı almalı. Her vatandaş rahat bir nefes almalı. İşte ben buna inanırım. CHP varsa, herkes için var. Kemal Kılıçdaroğlu Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı

- Beşirli, Hayati, *Gençlik Sosyolojisi-Politik Toplumsallaşma ve Gençlik*, 2013, 168s., Siyasal Kitabevi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Günümüz siyasal yaşamı incelediğinde karakteristik bir özellik olarak siyasal hareketlerin insan kaynağını daha çok genç kitlelerden oluştuğu görülmektedir. Dünya siyasal tarihi incelendiğinde de gençlerin siyasal alandaki etkinliklerinin ve baskı unsuru olma özelliklerinin küçümsenemeyecek kadar çok olduğu fark edilecektir. Toplumsal gelişmenin farklı dönemlerinde politik olayların siyasal kültürü şekillendirmesi esasında gençliğin bu etkinliğinin ortaya çıkan yeni gençlik özellikleri esasında azaldığına ilişkin bir kanat oluşsa da bu durum gençliğin baskı unsuru olma özelliğinin ortadan kalkması veya apolitik bir tavır alması olarak değil de yeni bir üslup geliştirilmesi olarak ele alınmalıdır.

- Aktay, Yasin, Akgün, Birol, Uysal, Ahmet ve Bendridi, Faouzi, *3. Arap Türk Sosyal Bilimler Kongresi: Devlet, Adalet ve Gençlik*, 2014, 236s., SDE yayınları, Ankara.
- Yılmaz, Volkan ve Oy, Burcu, *Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor Mu?*, 2014, 202s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi’nin amacı, genç yurttaşların ve gençler ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamusal tartışmalara ve karar alma mekanizmalarına katılımını güçlendirmektir. Aynı zamanda, gençlerin toplumsal katılımlarının desteklenmesi hedeflenmektedir. Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu? başlıklı araştırmada, gençlerin sosyo-ekonomik statüleri ile siyasi katılımları arasındaki ilişki irdelenmektedir. Bu araştırma sosyo-ekonomik statü ile gençlerin siyasi katılımları ve siyasi katılım biçimleri arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle, yazarlar, sosyal ve ekonomik dezavantajlar yaşayan gençlerin, siyasi mekanizmalara daha az katılabilmesinin ve siyasi arenada seslerini daha az duyurabilmelerini “demokrasi açığı” olarak kavramsallaştırıyor. Yazarlar bahsedilen “demokrasi açığının” sosyal ve ekonomik dezavantajlarla yaşayan gençlerin sözlerinin siyasi karar alma mekanizmalarına yansımamasına ve toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesine neden olduğunu iddia ediyorlar. Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu? başlıklı araştırma, ülkemizde gençlerin siyasi katılımına ilişkin tartışmaları besleyebilecek önemli bulgular içermektedir.

- Sarı, Hasan, *Siyasetin Öznesi Ak Gençlik*, 2014, 368s., Karma Kitaplar, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlik Kollarında siyaset... Zahiri arzuların, hakikatle yer değiştirmesi ile olur. Ağladıklarınız, güldükleriniz, memleket ve insan diye dertlendikleriniz bakarsınız ki mayanız olur. Köprünüz ayakta kalır. Üzerinden kimlerin geçtiğine, neyi taşıdığına aldırmazsınız. Öteki-Beriki yoktur artık bu köprü üzerinde. Memleketin insanlarını bir araya getirip aralarında iletişimi kuran bir yol vardır sadece. Böylece zamana, tespih tanesi gibi parmaklarınızın ucundan döne döne akıp giden zamana şahit olur kardeşlik hukukunuz. Bir gün geriye dönüp bakarsın; ne de sular akmış köprüünün altından diye. Taşdığı yüklerinin hislerine ortak olursun. Ne seller geldi geçti diye düşünürsün. Ayaktasındır. Teşkilat bu ya, dersin, dimdik ayakta. Ayakların kadim medeniyetinde, avuçlarında istikbal ve yanında zamanın harcıyla birbirine tutunmuş dostların... Kim bilir? Belki de gözün, gönlün ve kalbin dolar, ağlarsın...

- Yurttagüler, Laden, *Meclisin Gençlik Söylemi 1930-1990*, 2014, 121s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi'nin amacı, genç yurttaşların ve gençler ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamusal tartışmalara ve karar alma mekanizmalarına katılımını güçlendirmektir. Aynı zamanda, gençlerin toplumsal katılımlarının desteklenmesi hedeflenmektedir. Türkiye'de gençlerin katılımı tartışmasının önemli boyutlarından biri de gençlik kavramının tarihsel olarak nasıl değiştiği, dönemsel siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmelerden nasıl etkilendiği konusudur. Bu nedenle, TBMM çatısı altındaki siyasi karar vericilerin gençleri nasıl algıladığı, gençlik kavramına hangi değerler yükledikleri ve gençlere konuşmalarında nasıl bir yer verdikleri böyle bir araştırma için önemli ipuçları sağlayabilir. Meclisin Gençlik Söylemi: 1930-1990 Araştırması, gençler ve gençlik kavramının temsili demokrasi içinde, başka bir deyişle Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) içinde milletvekilleri tarafından nasıl tartışıldığını incelemektedir. Bu araştırmanın Türkiye'de siyasi partilerin, gençlik alanında çalışmalar yürüten kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunacağını umuyoruz.

- Göral, Emirhan, *Üniversite Gençliğinde Avrupa Birliği Algısı: Marmara Üniversitesi 2004 ve 2014 Anketlerinin Bir Değerlendirmesi*, 2014, 225., Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, Volkan ve Bahçeci, Devın, *Gençlerin Siyasi Katılımı*, 2014, 159s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlerin Siyasi Katılımı 4 farklı kitapta yer alan makalelerden oluşan bir derlemedir. Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan "Revisiting Youth Political Participation," "Resituating Culture," "Eggs in a Pan" ve "The Politics of Diversity in Europe" adlı kitaplardan seçilen 11 makale 4 ana bölüm altında toplanmış ve Türkçe akademik yazına kazandırılmıştır. Kitabın Türkiye'de gençlerin siyasi katılımına ilişkin akademik ve siyasi tartışmaları besleyeceğini ve gençlerin aktif siyasi özneler olarak görülmesine katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Kitapta bulunan makalelerin, Türkiye'de gençlik alanında çalışmalar yürüten akademisyenlerin, kamu kurum ve kuruluşları çalışanlarının sivil toplum örgütü temsilcilerinin ve siyasi partilerin temsilcilerinin çalışmalarına katkıda bulunmasını umuyoruz.

- Feyizoğlu, Turhan, *Akıncılar ve Ak-Gençlik'ten AKP'ye*, 2015, 480s., Tekin Yayınevi, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleri devrimci güçleri ezdi, dinci akımların önünü açtı. Siyasi parti gençlik örgütü olarak ilk önce MNP, daha sonra MSP gençlik kollarında çalıştılar. Bu siyasi parti gençlik kollarında çalışanlar daha sonra Akıncılar Derneği'nde de çalışıyorlardı. İç içeydiler. MNP ve MSP ile organik bağları vardı. İki kuruluş arasındaki geçişkenlik son derece şeffaflaşmıştı ve genelde Akıncılar MTTB'li, MTTB'liler de Akıncıydılar. ... MSP Gençlik Teşkilatı 29 Mayıs 1973'te kuruldu. Ahmet Oğuz, Gençlik Teşkilatı Genel Başkanı olurken, Gençlik Teşkilatı Genel Başkan Yardımcılıklarına seçilen on altı kişi arasında Recep Tayyip Erdoğan da bulunuyordu. ... 7 Temmuz 1974'te genel kurulu yapılan ve genel başkanlığa seçilen Abid Özmen'in MTTB dö-

neminde Abdullah Gül, Genel Yönetim Kurulu Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan ise Tesisler Müdürlüğü görevindeydi. ... AKP'nin kurucuları ve milletvekilleri arasında; 1980 öncesi Akıncılar Derneği ile MTTB'de yönetici ve üye olanlardan Abdullah Gül, Abdülatif Şener, Ersönmez Yarbay, Mehmet Metiner, Recep Tayyip Erdoğan gibi kişiler vardı." Adını, Osmanlı döneminde düşman topraklarına akın düzenleyen gönüllü süvariler topluluğundan alan İslami bir oluşum... Bu hareketin Büyük Doğu Cemiyeti, MTTB, DP, MSP, RP çizgisini izleyerek günümüze, AKP'ye gelen yolda geçirdiği değişimler, farklılaşmalar... 12 Eylül darbesiyle önü açılan, beslenip büyütülen dini örgütlenmeler içinde öne çıkan, ele geçirdiği gücü kullanarak toplumu kendi siyasal İslam anlayışı çerçevesinde dönüştürmeye çalışan bir hareket... Turhan Feyizoğlu 1980 öncesi Akıncılar olarak bilinen bir gruptan AK Gençliğe, AKP'ye uzanan bu hareketi mercek altına alıyor, belgesel nitelikte bir anlatımla okura sunulan kitap, araştırmacılar için de kaynak oluşturuyor.

- Lüküslü, Demet, *Türkiye'de Gençlik Miti- 1980 Sonrası Türkiye Gençliği*, 2015, 216s., İletişim Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençliğin dinamizmi, her zaman siyasal bir aktör olmasındaki en önemli etken sayılagelmıştır. 19. yüzyılda Osmanlı toplumunu modernleştirme girişimlerinin de Cumhuriyet'in inşa döneminin de en gözde siyasal aktörlerinden birisi kabul edilmiştir. 1980'e kadar da bir toplumsal aktör olarak gençlik, kendisine yüklenen sorumluluğun, onun için tarif edilen ve "kurtarma"dan "koruma"ya uzanan tarihsel rolünün çerçevesinde, verili bir durumun tamamlayıcısıdır. Yaratılan "gençlik miti", 1980 sonrası dönemde yeni neslin zaafalarını, tarihsel ve toplumsal sorumluluktan ne kadar uzak olduğunun tarifinde devreye sokulmuştur. Demet Lüküslü Türkiye'de "Gençlik Miti"nde, yaratılan mitlerin gölgesinde, askerî darbe ve yeni bir iktisadi düzen döneminde yetişmiş gençlerin, kendilerini, toplumu ve dünyayı nasıl gördüğünü hesaba katarak kapsamlı bir tartışmayı devreye sokuyor. Türkiye'deki 1980 sonrası gençliğini, yeni bir mit yaratmadan ya da küçümsemeden tartışmaya özen gösteriyor.

- İnan, Süleyman, *Genç Bilgi Siyaset*, 2016, 96s., Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: "Siyaset fizikten daha zordur," demiş Albert Einstein, ama bu kitap, siyasetin "insanların mutluluğunu sağlamanın bir aracı" olduğunu ve keyifle öğrenilebileceğini göstermek için hazırlandı. Siyaset, ideoloji, devlet, hükümet sistemleri, siyasi partiler, seçimler, kamuoyu ve propaganda gibi konuları, şarkılarla, testlerle, oyunlarla, düşünerek ve eğlenerek öğrenebilirsin! "Yazar, önemli bir işe soyunarak bir ilki gerçekleştirmiş. Sadece 'çocuk' ve 'genç'lerin değil, meraklı 'büyük'lerin de faydalanabileceği siyasetin esas meselelerine temas eden, iyi yazılmış, eğlenceli bir kitap." -Prof. Dr. Tanel Demirel, Çankaya Üniversitesi-

- Sağnak, Rüzgâr Vahit, *Ergen Siyaseti*, 2016, 136s., İskenderiye Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitabın içeriği bilimsel verilere dayalı, akademik bir arayış değildir. Olabildiğince hafif, hiçbir iddiası olmayan bir metindir. Adeta yaşadığı topraklardan "tamamen" kopmuş,

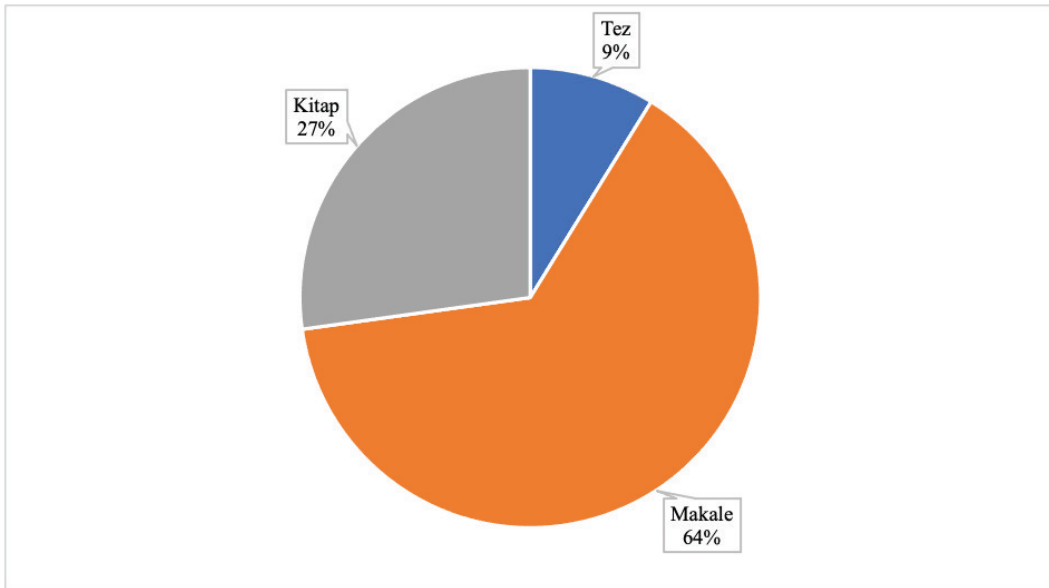
sebe-sonuç ilişkisini kuramayacak noktaya savrulmuş olmanın verdiği rahatsızlığı hisseden azımsanamayacak miktarda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşına belki tutunabileceği bazı fikirler verebilir. Muhteviyatı “liberal” bir bakış açısidir ve mevcut kalıplaşmış safların hiçbirine cazip gelmeyecektir.

7. “Sivil Yapılanmaları/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Teması

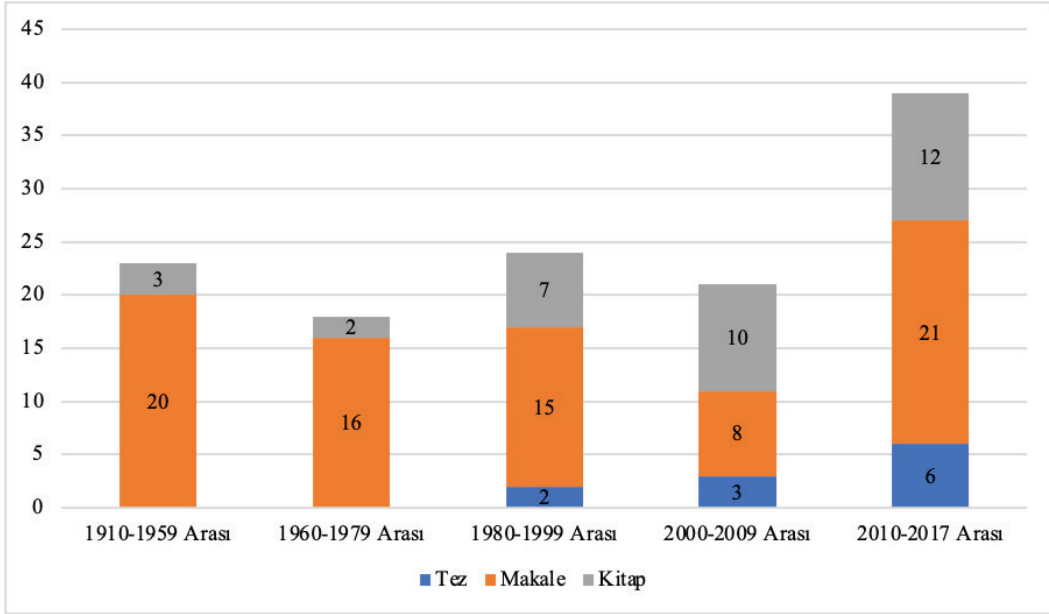
“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamızda derlenen eserlerin yüz yirmi beşi (125) “Sivil Yapılanmaları/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” alt temasında kategorize edilmiştir. Bu alt temadaki eserlerin on biri (11) tezlerden (%9), sekseni (80) makalelerden (%64), otuz dördü (34) ise kitaplardan (%27) oluşmaktadır.

Bu alt temaya dahil edilen eserlerin genel olarak, çalışmanın odak aldığı ilk yıllarda diğer ülkelerin gençlik teşkilatları, sonraki yıllarda öğrencilerin yönetime katılması, öğrenci derneklerinin ve örgütlerinin siyasi baskısı, gençliğin barışa katkısı, öğrenci sendikaları, gençlik örgütlenmelerinin tarihi, özgürlük ve örgütlenme, gençlerin sosyal girişimcilik ve değişim ajanı rolleri gibi konular etrafında bir alan yazın oluşturduğu söylenebilir.

Grafik 26: “Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Temasına Ait Eser Türleri

Dönemsel olarak eser türlerine bakıldığında zaman tezler açısından, genel eğilimde olduğu gibi 1980 öncesi dönemlerde hiç esere rastlanmamıştır. İlk tez 1980-1999 yılları arası dönemde yazılmıştır. Bu dönemden sonra tezlerde periyodik bir artışın olduğu görülmektedir. Makaleler açısından bakıldığında ise makalelerin %25’i 1911-1940 yılları arasındaki ilk 30 yıllık dönemde yazıldığı görülmektedir. 1940 yılından sonra 1961 yılına kadar herhangi bir makaleye rastlanmamıştır. Bununla birlikte 1960-1979 yılındaki on altı (16) makaleden çalışmamızın son dönemine kadar bir düşüş olduğu görülmektedir. Son dönemde ise önceki dönemlere nazaran ciddi bir artışın olduğu söylenebilir. Kitaplar açısından bakıldığında ise ilk dönemden sonraki dönemde bir azalma olduğu görülmektedir. 1946 yılında 1974 yılına kadarki yaklaşık 30 yıllık dönemde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu dönemden sonra da kitap çalışmaları peyderpey artmaya başlamıştır.

Grafik 27: “Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından tezlere bakıldığında örgütlenme özgürlüğü, siyasal yabancılaşma, paramiliter gençlik örgütleri, barış ve demokratikleşme aracı olarak gençler, sivil toplumun gençlere etkileri gibi konuların incelendiği görülmektedir. Bu konular içinde paramiliter gençlik örgütlerini konu eden çalışmaların ön planda olduğu görülmektedir. Zira toplamda on bir (11) tez çalışmasının içinde iki (2) doktora tezi ve bir (1) yüksek lisans tezi bu konu ile ilgilenmiştir. Bununla birlikte içerik olarak gençlerin örgütlenmesi ve sivil oluşumları en çok özgürlük kavramı ile ilişkilendirilerek demokratikleşme kavramının ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Makaleler açısından bakıldığında ise çalışılan konulardan birinin gençlik çalışmalarının tarihi konusunda olduğu görülmektedir. Bu konu bağlamında Osmanlı'dan günümüze çeşitli gençlik çalışmaları değerlendirilmiştir. Bu konu özelinde Osmanlı Genç Dernekleri, Genç Hristiyanlar Cemiyeti, 1940'lardaki öğrenci örgütleri, II. Meşrutiyet dönemindeki paramiliter gençlik örgütleri gibi konular işlenmiştir. Bunun yanında Genç Hristiyanlar Cemiyeti, 1920'li yıllarda yoğun bir şekilde çalışılmıştır. İlk yıllarda diğer yoğun çalışılan bir konu ise diğer ülkelerdeki gençlik teşkilatlarının konu edildiği çalışmalardır. Bu çalışmalarda 7 farklı ülkenin gençlik teşkilatları konu edilmiş, bir çalışmada ise Türkiye'nin Nato'ya girdikten sonraki yıllarda Nato'nun gençlik faaliyetleri incelenmiştir. Diğer taraftan tezlerde olduğu gibi özgürlük ve barış kavramlarının, örgütlenmenin siyasete etkisi, çevre sorunları, öğrenci meclisleri gibi konuların bu alt temada çalışıldığı görülmektedir.

Kitaplar açısından çalışılan konular arasında Osmanlı Genç Dernekleri, gençlerin katılımı ve demokrasi ve barışa etkisi, sivil katılım ve örgütlenme hakkı, sivil toplum algısı gibi konuların işlendiği görülmektedir.

7.1. Tezler

- Devci, Hüseyin, *Yükseköğretim Öğrencilerinin Demokratik Örgütlenme Özgürlüğünün Gerçekleştiği Kurum Olarak Öğrenci Dernekleri ve Sorunları*, 1996, 130s., Yüksek Lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ÖZET: Yükseköğretim Öğrencilerinin Demokratik Örgütlenme Özgürlüğünün Gerçekleştiği Kurum Olarak Öğrenci Dernekleri ve Sorunları Çağımızın sanayileşmiş ve demokratik toplumları, birbirinden kopuk bireylerden çok, örgütlü insan topluluklarından oluşmaktadır. Günümüzde artık bir grup içinde yer almayan birey, kamusal yaşam üzerinde pek etkili olamamaktadır. Bu yüzden, topluluk oluşturma ya da birleşme özgürlükleri hem çıkarları korumanın hem de kamusal yaşama katılmanın en etkili araçlarıdır. Öğrenciler için bu alanda en etkili araç öğrenci dernekleridir. Öğrenci dernekleri; yükseköğretim kurumlarına kayıtlı öğrencilerin, eğitim, öğretim, çalışma, moral, beslenme, dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, beden ve ruh sağlıklarını geliştirmek ve öğrencilerin bu konuda kurum idaresi veya diğer kuruluşlar nezdinde temsil edilmelerini sağlamak amaçlarıyla kurdukları derneklerdir. Öğrenci derneklerinin hukuk sistemimizden ve uygulamalardan kaynaklanan pek çok sorunu vardır. Bu derneklere üyelik dahi izne tabi kılınmıştır. Oysa Anayasamızdaki temel prensiplerden birisi de “Herkesin önceden izin almaksızın demek kurabilmesi ve üye olabilesidir.” Anayasa’daki temel prensipleri zedeleyen bu hukuk kuralları yargı kararları arasında da farklılaşmaya sebep olmuştur. Öğrenci derneklerinin karşılaştığı bir diğer sorun ise ulusal düzeyde örgütlenmenin neredeyse imkânsız sayılabilecek ön koşullar getirilerek engellenmesidir. Bu nedenle Öğrenci dernekleri çözmek zorunda oldukları sorunlarla tek başlarına mücadele edemeyecek duruma gelmişler ve okul yönetimi-öğrenci diyalogunun aksamasına sebep olmuşlardır. Araştırmamızda belirlediğimiz benzeri pek çok sorunun altında ezilen öğrenci dernekleri okul yönetimleri tarafından öğrencilerin resmi temsilcisi olarak kabul edilmemeye başlanmıştır. Yapılması gereken “Doğal Üyelik Kurumu”nu işler hale getirerek öğrenci derneklerinin tüm öğrenci tabanını temsil eder hale gelmesini sağlamak ve okul yönetimi- öğrenci iletişimi en üst düzeyde yeniden kurmaktır.

- Özkul, M. Murat, *Siyasal Yabancılaşma Sürecinde Sivil Toplum ve Demokrasi*, 1997, Yüksek Lisans, 156s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye, günlük yaşamın büyük ölçüde siyasallaştığı ülkelerden biridir. Siyasallaşmanın neticesinde de siyasal ilgi kaçınılmaz olarak artmaktadır. İlgi artarken katılım oranı düşüyor ya da görece sabit kalıyorsa, genel olarak siyasal sistem özel olarak da siyasetin bazı öğelerinden örneğin, siyaset adamlarından, siyasi partilerden, sivil toplum örgütlerinden bir kopma ya da uzaklaşma söz konusu demektir. Ülkemizde sandık başına gitmenin ve oy kullanmanın yasal bir zorunluluk ve oy vermeyen seçmenlerin belli bir para cezasına çarptırılma yaptırımına rağmen %10-15 oranında oy kullanmayan seçmen bulunmaktadır. Oy kullananların içerisinde de son ana kadar oyunu nerede kullanacağını bilinmeyen %15-20 oranında bir seçmen kitlesi vardır. Bu seçmen kitlelerinin ardılları olan üniversite öğrencilerinin siyasete yakınlaşma-uzaklaşma eğilimlerini ölçmek amacıyla Selçuk Üniversitesi öğrencilerinden bir örneklem oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara, üniversite öğrencilerinin, yerleşik/merkezi siyasi kültürün içinde yer alan siyasal kurumların değer verdiği amaç ve inançlara düşük düzeyde ödül değeri verdiği tespit edilmiştir. Öğrenciler arasında, siyasi kurumlara karşı güvensizliğin olduğu yaygın kanaattir. Üniversite öğrencileri, kendi değerlerini gerçekleştirmeye yarayacak siyasal

kurumların kendisine kapalı olduğunu algılamakta ve bu nedenle yabancılaştırıcı siyasi kurumlardan desteğini aşamalı olarak çekmektedir. Öğrencilerin kurumlara karşı yabancılaşmalarında, karar sürecine katılamamaları etkili olmaktadır. Modern örgüt kuramlarının etkisiyle, kararda etkili olmak bir uzmanlaşma sorunu haline getirilmek suretiyle kararda etkili 138 olmak öğrencilerden uzaklaştırmaktadır. Bu durum öğrencileri pasif birer obje haline dönüştürmektedir. Öğrencilerin katılımlarını etkileyen diğer bir unsur da siyaset ile ilgili bilgi düzeyleridir. Bilgi seviyelerinin düşük olmasında sahte bir bilinç inşasına girişen kitle iletişim araçlarının payı göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir. Öğrenciler, siyasi bilinçlerinin oluşmasında etkili olan kitle iletişim araçlarına güvenmemelerine rağmen bağımlılıkları sürmektedir. Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Sosyal Bilim bölümleri öğrencileri üzerinde yapılan ampirik araştırmada pasif yabancılaşmanın öğrenciler üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

- Taşkesenlioğlu, M. Yasin, *Millî Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*, 2007, Yüksek Lisans, 251s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi.

ÖZET: II. Meşrutiyet'in ilanından kısa bir süre sonra, 1909'da çıkarılan Cemiyetler Kanunu ile birlikte, Osmanlı Devleti'nde cemiyetler, kanunlara uygun olarak kurulmaya başlanmış, Türkçülük akımının bir sonucu olarak Milli Cemiyetler de bu dönem içerisinde yerini almıştır. İlk kez Türk Ocağı çatısı altında sivil bir görüntü ile kurulan Türk Gücü Derneği ile başlayan gençliğe yönelik cemiyetleşme hareketi, Osmanlı Devleti'nin bizzat kendi bünyesinde kurduğu ve daha askeri bir nitelik taşıyan Osmanlı Güç Dernekleri ve Osmanlı Genç Dernekleri ile devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu İttifak Grubu ile birlikte Birinci Dünya Savaşı'nı kaybetmesi ile başlayan süreçte Türk gençleri; İstanbul yönetiminin işgaller karşısında çaresiz kalması ve azınlıkların özellikle gençleri teşkilatlandırarak işgalleri kolaylaştırmaya çalışmaları sonucu bir arayış içerisine girmişler, ülke çapında filizlenmeye başlayan Müdâfaa-i Hukuk düşüncesini kendilerine dayanak noktası olarak benimsemişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk'ün IX. Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkması ile birlikte bağımsızlık hareketinin tek çatı altında yürütülerek gittikçe güçlenmesi, Türk gençlerinin faaliyet alanını genişletmiş, bu gençlerin kurduğu cemiyetlerde yapılan siyasi, askeri, sosyal ve kültürel faaliyetler, Milli Mücadele'nin ruhunu diri tutmasının yanında, Milli Mücadele tarihinde çok özel bir yer almalarını da sağlamıştır.

- Şenel, Gülece, *Youth As Peace-Multipliers: The Cases of Germany and Turkey (Barış Çoğaltıcıları Olarak Gençler: Almanya ve Türkiye Örnekleri)*, 2009, Yüksek Lisans, 184s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sabancı Üniversitesi.

ÖZET: 'Gençlik' insan hayatındaki biyolojik bir evreden daha fazlasını ifade eder: Gençler siyasi aktörler ve sosyal değişim araçlarıdır. Sivil toplum kuruluşlarına (STK'lara) üyelik, gençlerin sosyal değişim için çalışma yollarından biridir. Gençler, sivil topluma katılımları aracılığıyla barışı yaygınlaştırmaya, diğer bir deyişle, hoşgörü, saygı, insan hakları, demokrasi ve sosyal adalet gibi değerleri yaymaya çalışırlar. Bu araştırma; gençlerin neden aktivist olduklarını (giriş motiflerini) ve kendi toplumlarında sürdürülebilir barış süreçlerini desteklemek için barış çarpanları olarak kendilerine atfettikleri rolleri incelemektedir. Spesifik olarak, Almanya ve Türkiye örnekleri irdelenmiştir ve ülke

başına üç gençlik STK'sı ziyaret edilmiştir. 'Kartopu' tekniği ile seçilen toplam 12 gençlik aktivisti ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi temel yöntem olarak kullanılmıştır. Sonuçlara göre, gençlik aktivistlerinin beyan ettikleri giriş motifleri şunları içermektedir: kişisel gelişim, siyasete ilgi, gelişme aşamasında yaşanan deneyimler, kendilerini ve toplumlarını değiştirme ve geliştirme isteği (ilerleme), vefa (toplumsal sorumluluk duygusu), adaletsizliğe maruz kalma, başkalarının adına konuşma, kendi çalışmalarının sonuçlarını görmekten duyulan kişisel tatmin, örgütün rahat çalışma ortamı (örgüt kültürü) ve farklı kültürlerden insanlarla tanışma olanağı (kültürel boyut). Sürdürülebilir barış süreçlerinde gençlerin kendilerine atfettikleri roller ise, diğer gençleri güçlendirme/yetkilendirme ve onlara rol modeli oluşturma, toplumun farklı kesimleri arasında diyalog kurma, STK'lara katılma ve diğer insanların sivil topluma dahil olmaları için örgütlemidir.

- Yamak, Sanem, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, 2009, Doktora, 498s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

ÖZET: Bu tezde II. Meşrutiyet döneminde kurulan paramiliter gençlik örgütleri, kuruldukları dönemin koşulları ve ihtiyaçları doğrultusunda, millet-i müsellaha yaratma amacı çerçevesinde, gençliğin savaş için fiziksel ve ruhsal açıdan hazırlanması ve seferber edilmesinin birer aracı olarak incelenmiştir. Bir yandan Avrupa'da görülen benzer uygulamalar incelenerek, bir karşılaştırma yapma ve bu örgütlerin özgül örnekler olmaktan çıkarılıp, daha geniş bir tarihsel ve mekânsal düzlemde anlaşılmalrı sağlanmaya, diğer yandan da ortaya çıktıkları dönemin koşul ve ihtiyaçlarına odaklanılarak, bu örgütlerin savaşlarla ve savaşın ihtiyaçları ile olan bağlantısı gösterilmeye çalışılmıştır. Paramiliter gençlik örgütlerinin amaç, örgüt yapısı ve faaliyetleri açısından ayrıntılı bir biçimde incelenmeye çalışıldığı bu tez, ikincil kaynaklardan da yararlanmakla birlikte büyük ölçüde arşiv belgeleri, örgütlerin resmi mevzuatları, yayınları ve dönem gazete ve dergileri gibi birincil kaynaklara dayandırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda söz konusu örgütlerin Balkan Savaşı'nda alınan yenilgilerin ertesinde, gençleri fiziksel ve ruhsal açıdan askere hazırlamak için kuruldukları görülmüştür. Bunda Sosyal-Darwinist fikirler, millet-i müsellaha yaratma amacı, gençlerin fiziksel ve ruhsal açıdan savaşmak için yetersiz oldukları ve bu sorunu ortadan kaldırmak için beden terbiyesini, izciliği, askeri talimleri esas alan ve varaneverliği, savaşçılığı aşılayan bir eğitimin gerekli olduğu yönünde dönemin elitleri tarafından ileri sürülen görüşler ve yaklaşmakta olan savaş etkili olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında savaşın acil ihtiyaçları doğrultusunda, tüm gençlerin zorunlu üyeliğini gerektiren daha kapsamlı ve etkin bir örgütlenme çabasına girilmiş, ancak savaş koşullarında, örgütlenme ve faaliyet açısından sorunlarla karşılaşmıştır.

- Kubilay, Burçak, *Participating into The Democratic 'Middle Ground': Young Civilians (Genç Siviller) Movement As A New Social Movement in Turkey (Demokratik 'Orta Alan'a Katılım: Türkiye'de Bir Yeni Sosyal Hareket Olarak Genç Siviller Hareketi)*, 2010, Yüksek Lisans, 121s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

ÖZET: Yeni Sosyal Hareketler gündemlerinin merkezine özgürlük, adalet, barış, sivil toplumun demokratikleştirilmesini koyarlar. Türkiye'deki Genç Siviller Hareketi, vicdan politikaları, muhabbet dili ve barış, ırkçılık karşıtlığıyla yeni bir sosyal hareket olarak görülebilir. Türkiye'de ayrıca Genç

Sivillerle benzer konulara işaret eden başka yeni sosyal hareketler de vardır. Bunlar Irkçılığa ve Milliyetçiliğe Dur De, Henüz Özgür Olmadık, Karanlığı Sorguluyoruz, Küresel Bak, Yüzleşme Derneği olarak adlandırılabilir. Bu yeni sosyal hareketler ırkçılığa, milliyetçiliğe, askeri darbelerle karşı oldukları kadar birbirimizin haklarına sahip çıkmak ve farklılıklarla bir arada yaşamaya dikkat çekerler. Bu tez, Genç Siviller hareketini bu yeni sosyal hareketlerle birlikte değerlendirmek kadar Türkiye’de 1980 sonrasında politik kültürdeki değişime paralel olarak anlamayı amaçlar. Ayrıca, Genç Sivillerin başlıca söylemlerin yapı sökümleri olarak siyaset yapma yollarını, vicdan politikalarını, sivil toplumun demokratikleştirilmesini, mizahi protesto biçimlerini kültürler arası bir ilgiyle göz önüne almayı önerir. Gurevitch’i takip ederek şu söylenebilir ki onlar demokratik bir orta alan yaratmak kadar buna katılırlar da. Son olarak, Genç Siviller’in politikaları James Tully’nin agonik boyutlu vatandaşlığı bakımından değerlendirilebilir.

- Certel, Eylem, *Gençlik ve Sosyal Gelişim: Gençlik Örgütlerine Katılan Gençlerle Bir Araştırma*, 2010, Yüksek Lisans, 180s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, Ankara’daki gençlik örgütlerine katılan 18-25 yaşları arasındaki gençlerin bu örgütlere katılma nedenlerini ve örgütlere katılım sürecinin onların sosyal gelişimlerine etkisini çok yönlü analiz etmektir. Araştırma, gençlerin, ülkemiz örgün eğitim sistemi içerisinde yaşam için gerekli sosyal becerileri oldukça sınırlı düzeyde kazandıkları ve bu becerileri dahil oldukları gençlik örgütlerinde edindikleri hipotezinden yola çıkmaktadır. Bu bağlamda, araştırma kapsamında, örgütlere dahil olan gençlerin ve ailelerinin sosyo-demografik yapısının yanında, gençlerin örgüte yönelik düşüncelerini ve özellikle kendi bakış açılarıyla katılım sonundaki sosyal kazanımları ile katılımın hayatları üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlanmaktadır. Nicel araştırma deseninin kullanıldığı araştırmada, Ankara’da çeşitli alanlarda faaliyet gösteren 30 farklı gençlik örgütünden yararlanan 18-25 yaş aralığındaki 97 gençten soru kâğıdı aracılığıyla alınan bilgi ve görüşler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan gençlerin sosyal ve kişisel gelişimleri üzerinde gençlik örgütlerinin son derece olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Gençler, örgüte katılım sonunda daha önce sahip olmadıkları bilgi ve becerileri edindiklerini, kendilerini ifade etme, sorumluluk alma, zorluklarla mücadele, dünyaya bakış açısı gibi konularda kendilerine son derece güvendiklerini ve gelecekte ümitli olduklarını ifade etmektedirler. Bunun yanında araştırmaya katılan gençlerin tamamı, dahil oldukları örgütü, kendi kazanımlarıyla uyumlu olarak, diğer gençlere de tavsiye etmektedir.

- Fshazi, Falma, *Morality, Loyalty and Citizenship: Youth Organization in Interwar Albania (Ah-lak, Sadakat ve Vatandaşlık: İki Savaş Arası Arnavutluk’ta Gençlik Örgütleri)*, 2012, Doktora, 474s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma, “Arnavut Gençliği” Ulusal Kurumu ve “Arnavut Kardeşliği” Sanat ve Spor Denekleri Federasyonu, olarak bilinen iki savaş arası Arnavutluk devlet gençlik kurumlarını incelemektedir. Söz konusu kurumlar günümüz Arnavutluk’unda bulunan Gençlik, Spor ve Kültür Bakanlığının ilk örneklerini oluşturmaktadır. Gençlik, eğitim, spor ve kültürü milliyetçi bir platforma oturtan

ve ülkenin siyasi kültüründe uzun vadeli etkileri olan bu iki kurum, ilk olarak bu çalışmayla ayrı bir sosyal-tarih araştırmasının konusu oluyorlar. Çalışma bu iki kurumun bir vatandaşlık projesi uygulamaya koyduklarını iddia etmektedir. Bu proje ideal vatandaş şehir gençliği üzerine kurularak, gençlik aracılığıyla bir ulusal toplum organizasyonu yapmakla ilgilidir. Ulusal vatandaşlığa politik olmak yaklaşımından bakan bu çalışmada şehir, iktidara bir direniş alanı olduğu kadar, bir riayet ve iş birliği ortamı olarak da ortaya çıkmaktadır. Daha önce incelenmemiş önemli sayıda orijinal belgeye dayanan bu çalışma, eğitim, vatandaşlık ve gençlik araştırmalarının yol kesişiminde konumlanmıştır. Gençlik çalışmanın kilit kavramını teşkil etmektedir. Bağlılık ve ahlak gibi diğer öğeler ise ideal vatandaşlığı anlayabilme yolunda temel kavramalar olarak araştırma ilerledikçe ortaya çıkmıştır. Entelektüel elitlerin öne sürdüğü “gelişmiş,” “batılı,” “medeni,” değerlendirmelerine göre toplumu şekillendirebilecekleri düşüncesi ise devletin ve rejimin ideal vatandaş oluşturma fikirlerini önemli ölçüde etkilemişti. Ancak devlet gençlik organizasyonlarının desteklediği değerler ve ileri sürdüğü pratikler sadece bir devlet veya elit projesi şeklinde değerlendirilemez. Aksine, bunlar devleti şekillendiren ve onu yapan birçok aktör ve dinamiklerin etkileşim sürecinin ürünleriydiler.

- Akcan, Erol, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 2013, Doktora, 394s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

ÖZET: Bu tezde, Balkan Savaşlarından sonra ortaya çıkan Türk Gücü, İziciler Ocağı, Osmanlı Güç Dernekleri ve Osmanlı Genç Dernekleri gibi paramiliter gençlik örgütleri incelenmiştir. Bahsi edilen paramiliter gençlik örgütleri ele alınırken bu örgütler üzerindeki Batı etkisi göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca bu paramiliter gençlik örgütlerinin hepsinin Balkan Savaşlarından sonra ortaya çıkmış olması göz önünde tutularak çalışmada, dönemin siyasi ve sosyal koşullarıyla paramiliter gençlik örgütleriyle birlikte ele alınmaya çalışılmıştır. Siyasi iktidarı elinde tutan İttihat ve Terakki Partisinin paramiliter gençlik örgütleriyle olan ilişkisi, gençlik örgütlerinin yapısı, faaliyetleri vb. konular üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur.

- Susuzlu, Zeynep, *Türkiye’de Resmi Gönüllülüğün Düşük Olma Nedenleri: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, 2016, Yüksek Lisans, 98s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ÖZET: Türkiye’de bugüne dek resmi gönüllülük kapsamında gerçekleştirilmiş olan çalışmalarda, resmi gönüllülük sıralamasında Türkiye’nin son sıralarda yer alacak kadar düşük seviyede resmi gönüllülük uygulamasına sahip olma nedenleri oldukça nadir konu alınmıştır. Türkiye’de resmi gönüllülüğü motive eden unsurların daha önceden farklı araştırmalar tarafından ele alınmış olduğu göz önünde bulundurulduğunda, resmi gönüllülüğün neden düşük olduğu sorusuna cevap aramanın gönüllülük alanına uygulama ve teoriye yönelik tamamlayıcı bir katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Ülke ve dünya çapında gerçekleştirilmiş birçok sıralaması sonuçlarına bakılarak, Türkiye’de resmi gönüllülüğün bu denli düşük olması ile Türkiye’nin ekonomik koşulları, toplumun eğitim seviyesi, dinin algılanma ve uygulanma biçimi, yönetim şekli ve resmi gönüllülüğün teşvik edilme düzeyi ile tek başına genellenebilir ilişkilere sahip olmadığı görülmüştür. Bu nedenden ötürü konu ile ilgili Türkiye

özelinde detaylı bir araştırmanın yürütülmesinin gerekli olduğu düşünülmüş, bunun için Türkiye'nin en kalabalık öğrenci nüfusuna sahip şehri olan İstanbul ilindeki üniversitelerde sosyal bilimler alanında eğitim gören gençler ile odak grup görüşmeleri düzenlenmiştir. Araştırmanın amacı genellenebilir sonuçlar elde etmektense görüşülen 52 öğrencinin her birinin bugüne dek herhangi bir resmi gönüllü faaliyette bulunmamış olmalarının nedenlerini derinlemesine analiz etmek ve büyük çerçeveye dair bir fikre sahip olabilmek olmuştur. Yapılan odak grup görüşmeleri neticesinde katılımcıların bugüne dek gönüllü faaliyette bulunmama nedenlerinin sivil toplum kuruluşları ve gönüllü algıları, içinde bulundukları çevresel koşullar, sahip oldukları birtakım kişilik özellikleri, ihtiyaç sahibi kişileri algılayış biçimleri ve örgütle olmaktansa bireysel hareket etme istekleri ile ilişkili olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgi ışığında Türkiye'de resmi gönüllülük alanında geliştirilmeye açık olan alanların saptanabilmesi ve konu ile ilgili bir bilincin oluşmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

- Taş, Hüma, *Sosyal Sorumluluk Projelerinde Yer Almanın Üniversite Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine İlişkin Öğrenci Görüşleri*, 2017, Yüksek Lisans, 138s., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda, sosyal sorumluluk projelerine katılmanın öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışları üzerindeki etkilerini belirlemektir. Araştırma, Türkiye'de bulunan sekiz yükseköğretim kurumunda eğitim görmekte olan 56 öğrenci ile nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile bire bir görüşmeler ve öğrencilerin görüşme formuna verdikleri yazılı cevaplar ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve ortak kategoriler belirlenerek tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonuçları, öğrencilerin büyük bölümünün yükseköğrenim öncesinde sosyal sorumluluk konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmadığını gösterir niteliktedir. Araştırmaya katılan öğrenciler, yükseköğrenimleri sırasında sosyal sorumluluk projelerinde yer almış olmanın duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyip etkilemediği sorusuna %98 oranında evet cevabı vermişlerdir. Katılımcıların, bu faaliyetlerin duygu, düşünce ve davranışları üzerindeki etkilerini tanımlarken 'sosyal sorumluluk projelerine katılmaya devam etme isteği/kararı', 'farkındalık kazanma', 'mutluluk/vicdani rahatlama', 'bilinçlenme', 'sosyal çevrede daha dikkatli/sorumlu davranma', 'tecrübelerini paylaşma/etrafındaki insanları teşvik etme', 'farklı hayatları tanıma', 'empati becerisi kazanma', 'ön yargıların kırılması', 'mevcut durumundan memnuniyet duyma/şükretme', 'aile bireylerine karşı daha dikkatli/sorumlu davranma', 'yardım etmeyi öğrenme', 'israftan kaçınma', 'duyarlılık kazanma', 'korkuları yenme', 'kariyer/iş' ve 'çevre edinme' ifadelerini kullandıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda, katılımcıların yükseköğrenim döneminde öncelikle engelli bireyler, sokak hayvanları, yaşlılar, çocuklar ve kadınlar ile ilgili sosyal sorumluluk projeleri yürütülmesini gerekli gördükleri belirlenmiştir.

7.2. Makaleler

- *Yeni Eserler: Osmanlı Genç Dernekleri- Muallim'in Tevfik Fikret'in Büyük Ruhuna İthaf Olunan Nüshası*, 1911, Türk Yurdu Dergisi, 1(3), 3585-3596.
- Mecdüddin, *Bütün Müslümanların Nazar-ı İbretlerine: Genç Hristiyanlar Cemiyeti ve Faaliyeti*

-1-, 1922, Sebülürreşad, 19(493), 265-268, Ankara.

- Mecdüddin, *Bütün Müslümanların Nazar-ı İbretlerine: Genç Hristiyanlar Cemiyeti -2-*, 1922, Sebülürreşad, 20(495), 7-8, Ankara.
- Mecdüddin, *Bütün Müslümanların Nazar-ı İbretlerine: Genç Hristiyanlar Cemiyeti -3-*, 1922, Sebülürreşad, 20(498), 43-45, Ankara.
- Mecdüddin, *Bütün Müslümanların Nazar-ı İbretlerine: Genç Hristiyanlar Cemiyeti -4-*, 1922, Sebülürreşad, 20(513), 219-221, Ankara.
- *Genç Hristiyanlar Cemiyeti [ve Faaliyeti -V]*, 1923, Sebülürreşad, 21(530-531), 86-87, İstanbul.
- Hann, M. A., *Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin Tarihçesi ve Hakiki Mahiyeti*, 1925, Milli Mecmua, 1(28), 401, İstanbul.
- *Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin Tarihçesi ve Hakiki Mahiyeti*, 1925, Milli Mecmua, 1(29), 471, İstanbul.
- *Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin Tarihçesi ve Hakiki Mahiyeti*, 1925, Milli Mecmua, 1(30), 487, İstanbul.
- *Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin Tarihçesi ve Hakiki Mahiyeti*, 1925, Milli Mecmua, 1(31), 502, İstanbul.
- Onat, D., *Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin Tarihçesi ve Hakiki Mahiyeti*, 1925, Milli Mecmua, 1(35), 577, İstanbul.
- Sungu, İhsan, *Amerika'da Gençler Cumhuriyeti*, 1925, Tedrisat Mecmuası, (64), 82-99, İstanbul.
- Köymen, Nusret ve Svesson, Sigurd, *İsveç'te Köylü Gençler Birliği*, 1935, Ülkü Dergisi, (6), 36-.
- Özden, Lütfü, *Almanya'da Gençlik Teşkilatı*, 1938, Bozok Dergisi, 1, 9-11, Yozgat.
- Akkerman, Nafi, *Gençliğe: Meşrutiyet'te Türk Gençliği ve Türk Ocağı*, 1938, Bozok Dergisi, 10, 11-13, Yozgat.
- Tarcan, Selim Sırrı, *Romanya'daki Gençlik Teşkilatı, Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*, 1939, (5), 1, Ankara.
- Kaya, Kemal, *İtalya'da Gençlik Teşkilatı*, 1940, Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, (20), 23-24, Ankara.
- Erişirgil, Mehmet Emin, *Gençlik Teşkilatı ve İş Mükellefligi*, 1940, Siyasî İlimler Mecmuası, (113), 237-251, Ankara.
- Gökdağ, Cemal, *Dost Yunanistan'da Milli Gençlik Teşkilatı*, 1940, Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, (17), 25-26, Ankara.
- Gund, Saffet, *Irak Gençlik Teşkilatı*, 1940, Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, (21), 25-26, Ankara.
- Zorlu, Mehmet, *Amerika Birleşik Devletleri Gençlik Teşkilatı*, 1961, Ziraat ve Yayım, 1(2), 10-12, Ankara.

- Karaözbek, Yavuz, *NATO Gençlik Faaliyetleri*, 1962, Silahlı Kuvvetler Dergisi, 18(201 (Özel Sayı)), 75-78, Ankara.
- Sungu, İhsan, *Amerika'da Gençler Cumhuriyeti*, 1964, Köy ve Eğitim Dergisi, (114-115), 6-15, Ankara.
- A., F., *Öğrenci Özgürlüğü, Okulda Cemiyet*, 1966, Ülkücü Öğretmen Dergisi, 8(86), 3-5, İstanbul.
- Orhonlu, Cengiz, *Gençlik ve Öğrenci Teşekkülleri*, 1966, Kalkınan Dünya Dergisi, 1(6), 3, Ankara.
- *Öğrenci Özgürlüğü Üzerine*, 1966, Ülkücü Öğretmen Dergisi, 8(87), 5-10.
- Kayaaltı, Fahriye, *Kız Enstitülerinde Öğrenci Örgütleri ve Eğitsel Kol Çalışmaları*, 1967, Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi, 15(178), 2-3, Ankara.
- Dinçer, Nabi, *Anadolu'da Köy Gençliği Arasında Gayri Resmi Teşkilatlanma*, 1967, Üniversite ve Köy Dergisi, 2(4), 28-29.
- Özcan, Zeki, *Öğrenci ve Öğrenci Derneklerinin Siyaset Karşısındaki Durumu*, 1968, Forum Dergisi, 20(337), 17, Ankara.
- Lambroschini, Charles, *Bir Öğrenci Enternasyoneli Mevcut Mudur?*, 1968, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25(3), 73-78, Ankara.

ÖZET: Dünya yüzündeki öğrencilerin içerisinde bulunduğu huzursuzluğun başlıca sebeplerinden biri, üniversitelerin modern toplumun isteklerine ayak uyduramamış olmasıdır. Fransa ve Almanya'da öğrenciler, hâlâ feodal bir üniversitede eğitim yapmaktadırlar. Bu üniversite, kişisel araştırmaları içerisine çekilmiş «Çin Hükümdarları» ile doludur, çağı dışında yaşamaktadır, bağımsızlığı ve ayrıcalıkları üzerinde çok kıskançtır. Ancak, bu yeni bir durum değildir.

- Türkoğlu, Pakize, *Öğrencinin Yönetime Katılması ve Köy Enstitüleri*, 1969, İmece Dergisi, 9(97), 15-16.
- Demirtaş, Ceyhun, *Üniversite Eğitimi Safhasında Öğrenci Örgütlenmesi: Öğrenci Sendikaları*, 1969, Mimarlık Dergisi, 7(71), 49-50, İstanbul.
- Çorbacıoğlu, Mesude, *1877'de Öğrencilerin Kurduğu İlk Gizli Cemiyet'in Belgeleri*, 1971, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, (41-42), 9-17/10-15.
- Çakmak, Cem, *Öğrencinin Yönetime Katılması*, 1971, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 3(22), 12-13.
- *Öğrencilerin Yönetime Katılışının Hudutları*, 1971, Banka Dergisi, 8(2), 19-23.
- Balaman, Ali Rıza, *Örencik Köyü Delikanlı Örgütü*, 1971, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, (6), 267-276, Ankara.
- Klugman, David, *Üniversite Öğrencileri Kooperatif Cemiyeti*, 1985, Karınca Dergisi, 51(581), 34-36, Ankara.
- *Bakanlığın Umutsuz Girişimleri ve Öğrenci Dernekleri*, Yarın Dergisi, 1985, (48), 13, Ankara.

- Gökdemir, Rubil, *Baskı Grupları ve Üniversite Gençliği*, 1985, Töre Dergisi, 14(164), 67-68, Ankara.
- Başar, Kürşat, *Öğrenci Gençlik*, 1985, Hürriyet Gösteri Dergisi, (51), 76-78, İstanbul.
- Hunar, Fatih ve Bıçakçı, Deniz, *Katılım, Gelişme, Barış (Uluslararası Gençlik Yılında Gençlik Birlik ve Dernekleri Üzerine)*, 1985, Yarın Dergisi, (41), 18-19, Ankara.
- Kolcuoğlu, Kazım, *Gençlik Örgütlerinin Uluslararası İlişkilerdeki Girişimleri*, 1985, Yarın Dergisi, (50), 13, Ankara.
- Toprak, Zafer, *II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri*, 1985, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, 531-532.
- Can, Serdar, *Öğrenci Derneklerinin Ulusal Örgütlenmesine Doğru: Ortak Sorunlar Birleşmeyi Gerekendirir*, 1985, Yarın Dergisi, (51), 8, İstanbul.

ÖZET: Türkiye insanı yaşadığı ağır politik iklimin dondurucu şokunu yavaş yavaş üstünden atıyor. Buzlar çözülmeye yüz tutuyor. İlk canlanma belirtilerini veren kesimlerden birisi de üniversiteler oluyor. Öğrenciler yasal derneklerini kuruyorlar. Bu, üniversite ve toplum dışına itilmiş gençliğin, yaşama uzattığı kararlı elidir. Katılım talebidir. Elbette buzlar kendiliğinden çözülüyor. Öğrenciler de görüyor ki 85 Türkiye'sinde yasa metinlerine geçmiş bile olsa kimi haklar aslanın midesindedir. Buzların bekçileri vardır. Öğrenci derneklerinin ismini duyunca etekleri tutuşan rektörler, demokratik haklar denince tüyleri ürperen yetkililer sahneyi doldurmuşlardır. Ne ki, bugün artık sahnede bunlar yalnız değillerdir. Yavaş ve sancılı da olsa demokrasi güçleri de sahneye çıkmaktadırlar. Hava değişmekte ve sahne bir köşesinden aydınlanmaktadır. İşte öğrenci dernekleri bu konjonktürde gözlerini açmaktadırlar 85 Türkiye'sine.

- Yavuz, M. Hakan, *Gençliğin Barışa Katkısı ve Türk Gençliği*, 1986, Mülkiyeliler Birliği Dergisi, 11(81), 55-60, Ankara.
- Tansel, Fevziye Abdullah, *Memleketimizde Gençler İçin Kurulan İlk Dernekler, Gazete ve Dergiler*, 1987, Belleten, 51(199), 281-304, Ankara.

ÖZET: Gençlerimiz için veya onlar tarafından kurulan ilk dernekler hakkında henüz esaslı incelemeler yapılmamıştır; Türk milliyetçiliğine dair yazılanlarda da böyle derneklerin üzerinde durulması bir yana, varlığından, adından bile bahsedilmediği görülür. Bu makalemizde manen ve ahlak bakımından yüksek, vücut ve sıhhatçe de kuvvetli, sağlam Türk gençliğinin yetiştirilmesi düşüncesi ile 1913-1920 arasında kurulan ilk derneklerimizle, gençlerle ilgili gazeteler, dergiler üzerinde duracağız.

- Güzel, M. Şehmus, *1940'larda Öğrenci Gençlik Dernekleri ve Eylemler 1*, 1988, Tarih ve Toplum Dergisi, 10(55), 38-42, İstanbul.
- Güzel, M. Şehmus, *1940'larda Öğrenci Gençlik Dernekleri ve Eylemleri 2*, 1988, Tarih ve Toplum Dergisi, 10(56), 42-46, İstanbul.
- Somer, Murat, *Gençliği ve Geleceği Ülkenin Gündemine Getirmek Yolunda Bir Çaba: Demokrasi İçin Gençlik Platformu*, 1992, İktisat Dergisi, (331), 37-40.

- Balcıoğlu, Mustafa, *Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Gençleri Derneklerine*, 1992, Türk Kültürü Dergisi, 139-162, Ankara.
- Tatlıcan, Semih, *1980 Sonrası Öğrenci Dernekleri*, 1995, Birikim Dergisi, (73), 72-75, İstanbul.
- Laçiner, Ömer, *Sezer'in Demokratikleşme Jesti ve Yeni Gençlik Hareketinin İmkânları*, 2000, Birikim Dergisi, 136, 3-6, İstanbul.
- Yentürk, Nurhan - Kurtaran, Yörük - Uran, Şaylan - Yurttagüler, Laden - Akyüz, Alper - Nemutlu, Gülesin, *Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve Gençlik, İstanbul*, 2002, *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu+* içinde, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Keniş, Şebnem, *Üniversiteli Genç Kadınlar ve Örgütlenme*, 2006, Üniversiteli Kadınlar Forumu Bildirgesi, İstanbul.

ÖZET: Üniversiteli kadınların taleplerinin hayata geçirmenin ilk adımı olarak, üniversitelerde kadın araştırmaları alanında faaliyet yürütmek isteyen kadın öğrencilerin kulüpleşmesi önündeki engellerin bir an önce kaldırılması ve üniversitelerin kendi misyonlarıyla birebir örtüştüğünü düşündüğümüz özgürlükçü ve sorgulayıcı kadın çalışmalarının desteklenmesi oldukça önemlidir. (Üniversiteli Kadınlar Forumu Bildirgesi, Üniversiteli Kadınlar Forumu Kitapçığı, 2006)

- Doğanay, Ahmet ve Sarı, Mediha, *Öğrencilerin Üniversitedeki Yaşam Kalitesine İlişkin Algılarının Demokratik Yaşam Kültürü Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Çukurova Üniversitesi Örneği)*, 2006, Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(2), 107-128, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmanın genel amacı, Çukurova Üniversitesi Balcal Kampusündeki yaşamın, öğrenci algılarına dayalı olarak demokratik yaşam kültürü çerçevesinde değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini Ç.Ü. Balcal Kampusunda bulunan tüm fakültelerin öğrencilerinden oranlı küme örnekleme yoluyla seçilen 454 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama araç olarak Doğanay ve Sarı tarafından geliştirilen Üniversite Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÜYKÖ) kullanılmıştır. Ayrıca örneklem içinden gönüllülük ilkesine göre seçilen 15 öğrenciyle, üniversitedeki demokratik yaşam kültürü hakkındaki algılarına yönelik görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin algılarına ilişkin en düşük ortalamaların sınıf ortam ve kararlara katılım, en yüksek ortalamaların ise kimlik ve sosyal olanaklar boyutlarına ait olduğu görülmüştür. Üniversiteler, sınıf içinde ve dışında, öğrencilere ve tüm çalışanlara sundukları demokratik bir yaşam kültürü aracılığı ile, toplumda demokratik bir politik kültürün gelişimine katkı sunabilirler. Bu nedenle üniversitelerde, demokrasinin temel ilkeleri ve değerlerinin bilinçli bir şekilde dikkate alındığı ortamların oluşturulmasına ve üniversite ortamında bulunan tüm bireylerin tam katılımına yönelik önlemlerin alınmasına gereksinim vardır.

- Acar, Yüksel Baykara ve Tekin, Uğur, *Almanya Gençlik Adalet ve Yardım Sisteminde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü: Köln Örneği*, 2007, Uluslararası Hukuk ve Politika, 3(12), 83-96.

ÖZET: Birçok Avrupa ülkesinin hukuk sisteminde suça sürüklenen gençlere yönelik özel yasal ve kurumsal düzenlemeler yer almaktadır. Gençlik adalet sistemi olarak tanımlanan bu düzenlemeler suça sürüklenen gençlerin özel gereksinimleri olduğu gerçeğini kabul eder ve bu doğrultuda hizmetler

sunar. Gençlik adalet sisteminde kamu kurum ve kuruluşlarının yanında sivil toplum örgütleri de etkin bir rol oynamaktadır. Köln şehri, Almanya'da gençlik adalet ve yardım sisteminde sivil toplum örgütlerinin yer aldığı ilk şehirlerden birisi olması nedeniyle önemlidir. Bu araştırma, Köln'de suça sürüklenen gençlerle çalışmak amacıyla kurulmuş dört sivil toplum örgütünün gençlik adalet ve yardım sistemindeki rolünü değerlendirmeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma modeli olarak tasarlanmış olan çalışmada, söz konusu örgütlerin tarihçeleri, hizmetleri, sorunları ve gelecek planlarına ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırmada sivil toplum örgütlerinin gençlik adalet ve yardım sisteminde kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerine önemli bir destek sağladığı belirlenmiştir.

- Yentürk, Nurhan - Kurtaran, Yörük - Uran, Şaylan - Yurttagüler, Laden - Akyüz, Alper - Nemutlu, Gülesin, *İstanbul Gençliği: STK Üyeliği Bir Fark Yaratıyor Mu?*, 2007, *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları+* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 331-345, İstanbul.
- Altındış, Emrah, *Üniversite ve Gençlik... Bir Öğrenci Sendikasının Eşiğinde...*, 2007, Birikim Dergisi, (219), 90-96, İstanbul.
- Nemutlu, Gülesin, *Türkiye Sivil Alanında Gençlik Çalışmasının Tarihsel Gelişimi*, 2008, *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları+* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 167-197, İstanbul.
- Hablemitoğlu, Şengül - Özmete, Emine - Bayoğlu, Ayşe Sezen - Yıldırım, Filiz, *Gönüllü Gençlere Göre Yaşlılara Yönelik Toplumsal Temelli Bakım ve Destek Hizmetlerindeki Öncelik Alanları*, 2010, Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2), 33-44, Ankara.

ÖZET: Bu çalışma gençlere göre evde yalnız yaşayan yaşlılara yönelik toplumsal temelli bakım ve destek hizmetleri açısından öncelikli alanların belirlenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmaya yaşlılara bakım hizmeti vermeye gönüllü olan 117 üniversite öğrencisi katılmıştır. Gönüllü gençler yalnız yaşayan yaşlıların ziyaretçi sayısını artırmak için insansal ve materyal kaynakları destekleme, korku ve yalnızlık gibi sorunlarına yönelik duygusal destek sağlama gibi toplumsal temelli bakım ve destek hizmetlerini öncelik olarak değerlendirmektedirler. Cinsiyet değişkeni gençlerin yaşlılara yönelik toplumsal temelli bakım ve destek hizmetlerindeki öncelik sıralamasına ilişkin değerlendirmelerini etkilemektedir.

- Aslan, Ali ve Bingöl, Hasret, *Öğrenci Hareketi: Yeni Bir Dönem Açalım*, 2010, Birikim Dergisi, (254), 87-92, İstanbul.

ÖZET: İçinde bulunduğumuz dönemde öğrenci hareketinin ve genel olarak akademi içi hareketin bir tıkanıklık yaşadığı tespitiyle başlıyoruz. Bu tıkanıklık, yapısal olduğu kadar tarihseldir ve genel olarak belirli durumları görmezden gelmeyle de ilgilidir. Bizim önerimiz, bu tıkanıklığa bir dur diyerek öznenin geliştirilmesi yolunda kuramsal bir yaklaşımdan çok çeşitli belirlemeler aracılığıyla sunacağımız bu metnin, ya da başka metinlerin dolayısıyla bir tartışmanın 'artık' açılmasıdır. Öncelikle, öğrenci hareketinin ya da genel anlamıyla eğitim-akademi içinde gelişen hareketin metafiziğinin kurulamaması bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Zira, halen eski alışkanlıkların, eski düşünsel mimarinin ya da bizim 'eski dünya' diyeceğimiz bir kapitalizmin içinden kurulan metafizik

ile eyliyoruz. Tabii bu metafiziğin kuramsal eksikliği ve gündelik hayat pratiğini görece tatmin eden niteliği, öncelikle düşünsel ve sonrasında eylemsel bir konformizme yol açmaktadır. Özellikle öğrenci hareketi içinde, bu düşünsel konformizmi aşmaya yönelik çabanın kısırlığı gözlemlenebilir. Öğrenci-militanın kendi eylemi ve kendi eyleminin dünyayla ilişkisi üzerine düşünmediği bir dönemdeyiz. Burada, kendini sol olarak deklare eden yapıların bu tarz bir düşünsel yönelime girmediğini de eklememiz gerekir. Gününü kurtarmaya endekslenmiş bir hareketin konformizme bulaşması kaçınılmaz gibi görünüyor. Öğrenci hareketini oluşturan öznelerin genel ya da majör temsilinin örgütlü solcular olduğu eklenirse, kısa vadede geliştirilecek bir alternatifin bu yapısal sıkışıklık içinden ‘çıkması’ olağan görünmüyor. Örgütlü solun, özelde öğrenci hareketine bakışının, genel olarak dünyayı değiştirmek değil de kadro devşirme perspektifiyle kurulduğu düşünüldüğünde, kitle içinden kadro seçimi ve kadroların var olan yapıyla ilişkisinin ‘istenilen’ düzeyde devam ettirilmesinden ötede bir ilişkisellik gözlemlenmemektedir. Dolayısıyla da öğrenci hareketiyle ilişki kuran örgütlü solun (tabii yine majör düzeyden bahsetmekteyiz) kendi örgütsel ihtiyacını ve kendi örgütsel zamansallığını kurmaya ve kurtarmaya yönelik çabasından başka bir uzam tarif etmemiz zordur. Yani özetle, örgütlü sol, kendi politik alanını, kendi örgütsel yapısının devamı üzerinden, kendi gününü kurtarmak ve devam ettirmek üzerinden kurmaktadır. Bizim burada genel olarak muhatap almayı deneyeceğimiz özneler ise, ister örgütlü sol yapılar içinde olsun, ister bu majör temsillerin dışında varlık gösteren olsun, öğrenci hareketinin, eğitim sisteminin ve akademi içi hareketlerin genel özneleri ve bu öznelerin genelde nesneleştirdikleri kitlelerdir (örgütsüz öğrenciler, akademisyenler ve herkes).

- Ergeç, Evren, *Gençlik - Gençler ve Örgütlenme: Gençler Örneği*, 2010, *Üniversite Gençliği ve Sosyal Haklar* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 27-40, İstanbul.
- Betil, İbrahim, *Gençlik, Örgütlenme ve Sosyal Haklar*, 2010, *Üniversite Gençliği ve Sosyal Haklar* içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 176-182, İstanbul.
- Uçkan, Özgür, *Gençlik, Bilgi Toplumu, Yönetişim, Sansür ve Türkiye*, 2011, *Katılımın “e-hali” Gençlerin Sanal Alemi* içinde, Alternatif Bilişim, 105-141, İstanbul.
- Lüküslü, Demet, *Bilişim Teknolojileriyle Örgütlenen Gençlik Hareketleri*, 2011, *Katılımın “e-hali”: Gençlerin Sanal Alemi* içinde, Alternatif Bilişim, 48-67, İstanbul.
- Saral, Başak, *Türkiye’de Gençlik Örgütlenmelerinin Yasal Düzenlemelere Katkısı*, 2011, *Katılımın “e-hali” Gençlerin Sanal Alemi* içinde, Alternatif Bilişim, 93-105, İstanbul.
- Yıldırım, Bilal, *Üniversite Öğrenci Konseyinin Etkililiği - Balıkesir Üniversitesi Örneği*, 2011, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(25), 54-68, Balıkesir.

ÖZET: Araştırmanın amacı: Bu araştırmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi Öğrenci Konseyinin öğrenci görüşlerine göre etkililiğinin belirlenmesidir. Yöntem: Bu amaçla Üniversiteler arası Kurul tarafından hazırlanan Üniversiteler Öğrenci Konseyi Yönetmeliği ve Balıkesir Üniversitesi Öğrenci Konseyi Yönergesi incelenerek 12 maddelik kişisel bilgilerden ve 22 tanesi 6’lı likert tipi anket ifadelerinden oluşan 34 maddelik veri toplama aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen anketin ön uygulama sonuçları SPSS programında analiz edilmiştir. Geliştirilen anketin güvenilirlik değeri R=.961, tek faktörde açıklanan varyans değeri =63.076 bulunmuştur. Balıkesir Üniversitesi’ndeki 4 fakülte, 2 yüksekokul ve 1 Meslek Yüksekokulunda bulunan 682 öğrenciden geliştirilen anket aracılığıyla veri toplanmıştır.

Bulgular ve Sonuçlar: Elde edilen verilerin SPSS programıyla yapılan analizi sonuçlarına göre öğrencilerin yarıdan fazlasının (%52,6) Öğrenci Konseyi hakkında bilgisinin olmadığı, bilgisi olanların da daha çok arkadaşları tarafından bilgilendirildiği belirlenmiştir. Öğrenci Konseyi hakkında en fazla bilgisi olan grup İİBF öğrencileridir. Öğrencilerin %63'ü sınıf temsilcilerini, %66,7'si Bölüm Program temsilcilerini, %70,2'si Fakülte/Yüksekokul temsilcilerini ve %86,1'i Öğrenci Konseyi Başkanı tanımadıklarını ifade etmişlerdir. Fakülte/Yüksekokullara göre öğrencilerin görüşlerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Öğrenci Konseyi ile ilgili bilgisi olanların çoğunlukta olduğu İİBF öğrencileri, diğer öğrencilere göre Öğrenci Konseyinin daha etkili olduğu görüşündedirler. Öğrencilerin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sınıf düzeylerine göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir. Genel olarak bakıldığında Üniversite Öğrenci Konseyinin etkililiğine ilişkin öğrencilerin büyük ölçüde olumsuz görüşe sahip oldukları ve farklılıkların olumsuz görüşün dereceleri arasında olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak Balıkesir Üniversitesi Öğrenci Konseyi öğrenci görüşlerine göre etkili değildir.

- Gömleksiz, Mehmet Nuri ve Cüro, Elif, *Demokratik Yurttaşlık Eğitimi Bağlamında Okul Öğrenci Meclisleri*, 2011, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40(1), 61-79, Adana.

ÖZET: Betimsel nitelikteki bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında uygulanan okul öğrenci meclislerinin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın evrenini 2008–2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır İl Merkezindeki ortaöğretim kurumlarının 11. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini için okullar Genel, Anadolu ve Mesleki-teknik liseler olarak üç grupta toplanmış ve her okul türünden random yöntemiyle dörder okul olmak üzere 12 okul seçilmiştir. Araştırma kapsamında 1185 öğrenciye ulaşılmıştır. Veriler 20 maddelik Likert tipi bir ölçekle toplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.92, Kaiser–Meyer Olkin (KMO) değeri 0.94 ve Bartlett testi sonucu da 3690,402 ($p < 0.05$) olarak hesaplanmıştır. Faktör analiz sonucunda Seçme Seçilme, Demokratik Kültür, Katılım, Saygı ve İletişim olarak adlandırılan beş faktör belirlenmiştir. Veriler cinsiyet ve okul türü değişkenine göre değerlendirilmiştir. Okul öğrenci meclisi uygulamalarının öğrencilerde seçme-seçilmenin önemini kavramalarına katkıda bulunduğu, onların karar verme becerilerini geliştirdiği, okul ortamında sahip oldukları hakları öğrenme fırsatı verdiği belirlenmiştir. İletişim kurmada öğrenci görüşlerinin cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre değiştiği belirlenmiştir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla iletişim kurma şansı edinmektedirler. Meslek lisesi öğrencileri Anadolu ve Genel lise öğrencilerine göre iletişimi geliştirmede öğrenci meclislerini daha etkili bulmuşlardır.

- Tuna, Yasemin Berrak, *Hazırol'dan Rabat'a Genç Siviller: Bir Gençlik Hareketinin Dönüşümü*, 2012, Birikim Dergisi, (276), 54-62, İstanbul.
- Abdullayev, Akram, *Türk Dünyasında Gençlik Örgütleri: Yakın Tarihimize Kısa Bir Bakış*, 2013, Yeni Türkiye Dergisi, 9(53), 846-848, Ankara.
- Eraslan, Levent ve Karadoğan, Umut Cafer, *Osmanlı Devleti'nin Modernleşme Sürecinde Eğitim Temalı İlk Gençlik Örgütlenmeleri*, 2013, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 1(1), 46-67, Ankara.

ÖZET: Sivil toplum kavramı genel anlamıyla, aile, devlet, piyasa ve siyasi alan dışında hak ve sorumluluk sahibi yurttaşların gönüllü olarak yarattığı, sorunlarını çözmek ve çıkarlarını korumak amacıyla kamusal alan ile özel alan arasında ya da bu alanların kesişiminde oluşturdukları bir alandır. Çoğulcu, özerk, katılımcı ve özünde toplumsal sorunların çözümüne dönük sivil etkinlikleri, ilişkileri, çıkarları içeren bu alan çeşitli yapılanmalar aracılığıyla bu taleplerini yaşama geçirmektedir. Eğitim, sağlık, çevre, kadın hakları, ekonomi, dayanışma ve gençlik alanlarında örgütlenmeler sivil hayatın genel yapısını oluşturur. Bu çalışmada özellikle Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecindeki gençlik örgütlenmeleri ele alınmaktadır. Cemiyetler dönemi olarak adlandırılan bu süreçte kurulan gençlik örgütlenmeleri öncelikle öğrenci dernekleri şeklinde kurulmuş, daha sonra spor, sanat, kültür ve son dönemde de siyasi alanlarda da gençlik örgütlenmeleri oluşturulmuştur. Gençliğin hızlı ve dinamik yapısının özellikle Osmanlı Devletinden günümüze sivil toplum alanlarında etkin rol aldıklarını vurgulama bu çalışmanın temel amacıdır.

- Baykan, Barış Gençer, *Eğitim, Sivil Toplum ve Siyaset Üçgeninde Gençlik ve Çevre*, 2013, Alternatif Politika Dergisi, 5(2), 174-195.

ÖZET: Bu makalede Dünya Değerler Araştırması'nda Türkiye'den ve Dünya'dan gençlerin çevre sorunlarını nasıl önceliklendirdiğini, gerek örgün eğitimde gerekse okul dışında çevre eğitiminin yerini, TÜSES'in yürütücülüğünü yaptığı "Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" araştırmasında gençlerin çevre siyasetine katılımını ve İstanbul'da lise son öğrencileriyle yaptığımız ankete dayanarak gençlerin çevresel davranışlarını nelerin belirlediğini ele alacağız. Türkiyeli gençler için yoksulluk ve eğitimin çevre sorunlarına nazaran çok daha önemli olduğunu; çevre eğitiminin gerek örgün eğitimde gerekse okul dışında farklı aktörlerce geliştirildiğini; gençlerin çevresel bilgi ve farkındalıklarının görece yüksek olmasına rağmen çevreci davranışta çekimser olduklarını ve son olarak da çevre alanında etkin olan gençlerin siyasi partiler yerine çevreci sivil toplum örgütlerini tercih ettiklerini öne süreceğiz.

- Küçüköğlü, Sibel - Çelebioğlu, Ayda - Miroğlu, Arzu - Çağlar, Gözde - Bağcı, Neslihan, *Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Dernekler Hakkındaki Farkındalıklarının Belirlenmesi*, 2014, Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 3(1), 9-14, Sivas.

ÖZET: Amaç: Çalışma hemşirelik öğrencilerinin mesleki örgütler hakkındaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla yapıldı. Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki çalışmaya 2012-2013 eğitim öğretim döneminde Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören, araştırmaya katılmayı kabul eden 387 öğrenci alındı. Çalışmada örneklem yöntemine gidilmemiş evren aynı zamanda örneklemi oluşturmuştur. Veri toplamada araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu kullanıldı. Veriler sayı, yüzdelik hesaplama ve Ki-kare testi ile değerlendirildi. Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.10±2.20 olduğu, büyük çoğunluğunu (%72,6) kız öğrencilerin oluşturduğu, %85,8'inin herhangi bir işte çalışmadığı belirlendi. Öğrencilerin yarısının (%56,1) hemşirelikle ilgili dernekler hakkında bilgi sahibi olduğu, ancak büyük çoğunluğunun (%86,5) derneklerin görev, yetki ve sorumluluklarını bilmediği, %79,6'sının bu konuda bilgi almak istedikleri saptandı. Öğrencilerden çok az bölümünün sağlık meslek lisesi mezunu olduğu (n:8), ve bu öğrencilerin tümünün göreve

başladıktan sonra Türk Hemşireler Derneğine üye olduğu, öğrencilerin cinsiyeti ve çalışma durumunun mesleki derneklere yönelik farkındalık durumlarını etkilemediği belirlendi ($p>0.05$). Sonuç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mesleki örgütler ve onların görev yetki ve sorumlulukları hakkında yeterince bilgili olmadığı ve büyük çoğunluğunun bu konuda bilgi almak istedikleri belirlendi.

- Oy, Burcu, *İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü Bağlamında Öğrencilerin Katılım Halleri*, 2014, ŞEBEKE: Gençlerin Katılımı Projesi- Yeni Zamanlarda Genç Yurttaşların Katılımı Konferansı Bildiriler Kitabı içinde, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 95-105, İstanbul.
- Balaban, Aslı Yöntem ve İnce, İnci Çoban, *Gençlerin Sivil Toplum Kuruluşlarındaki Gönüllülük Faaliyetleri ve Gönüllülük Algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Örneği*, 2015, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(2), 149-169, İzmir.

ÖZET: Herhangi bir karşılık beklemezsizin yapılan çalışmalar olarak tanımlayabileceğimiz gönüllü faaliyetler, toplumsal yapının güçlendirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı, kişisel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal bütünleşmelerini sağlayarak gençleri katılımcılık alanında aktif hale getirecektir. Çalışmada, Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarında gençlerin gönüllülük faaliyetleri, TEGV örneği üzerinden ele alınarak, bireylerin gönüllülük algısı ve bu tür gönüllü çalışmaların genç gönüllülere ve topluma yapacağı katkıların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

- Ekşi, Halil - Yalçınlaş, Hacer - Ulaş, Enver, *Üniversite Öğrencilerinde Sivil Katılım Davranışının Özgeciliği ve Atılganlık Bağlamında İncelenmesi*, 2015, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3(7), 7-36, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin sivil katılım davranışlarını, onların özgeciliği ve atılganlık davranışları bağlamında incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin sivil katılım davranışlarının çeşitli demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, sosyal medya takip düzeyi, siyasal sürece katılım düzeyi) göre değişip değişmedikleri araştırmanın alt amaçlarını oluşturmuştur. Örneklemi oluşturan öğrencilere kişisel bilgi formu, Sivil Katılım Ölçeği, Özgeciliği Ölçeği ve Rathus Atılganlık Envanteri uygulanmıştır. Araştırma, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim görmektedir olan 170 kız ve 65 erkek öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, üniversite öğrencilerinin sivil katılım davranışlarını, onların özgeciliği ve atılganlık davranışları bağlamında incelenmesi amacıyla çalışma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sivil katılım davranışlarının çeşitli demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, sosyal medya takip düzeyi, siyasal sürece katılım düzeyi) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için çalışma karşılaştırma türü araştırma modelinde incelenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, sivil katılım davranışının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bunun yanında sivil katılım davranışı yaş, medya takip ve algılanan siyasal katılım düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Ayrıca regresyon analizi yapılmış ve bunun sonucunda özgeciliği ve atılganlık davranışlarının sivil katılım davranışını anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Üzmez, Ahmet, *Türkiye’de Gençlik ve Gönüllülük Çalışmaları Literatürü Üzerine Bir Değerlendirme*, 2015, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3(5), 5-38, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada Türkiye’de STK’lar tarafından yapılan gönüllülük temalı araştırmalar dört başlık altında, temalı bibliyografya tarama ve oluşturma usullerinden istifade edilerek temaların belirlenip düzenlenmesi için nitel araştırma yöntemlerinden tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Tematik analiz yöntemiyle incelenen araştırmalarda öne çıkan temalar; gençlerin gönüllü faaliyetlerde bulunmasını etkileyen faktörler, gençlerin gönüllü faaliyetlerden edindikleri kazanımlar, gençlerin gönüllü faaliyetlerde bulunmamalarının nedenleri ve gençleri gönüllü faaliyetlere teşvik etmek amacıyla yapılması gerekenler şeklinde tasnif edilmiştir. Çalışmanın sonunda gençlik ve gönüllülük konusunda yapılacak tartışmalara öne çıkması muhtemel konulara dair öneriler sunulmuştur.

- Bursalı, Yeliz Mohan ve Aksel, İbrahim, *Sosyal Girişimciliğin Genç Aktörleri: Üniversite Öğrenci Toplulukları Örneği*, 2016, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 17(37), 85-101, Muğla.

ÖZET: Sosyal girişimcilik, toplumun ve çevrenin ihtiyaçlarının ve sorunlarının farkında olan; bunları çözmek için harekete geçen ve toplum adına değer yaratma misyonunu üstlenen çeşitli birey, grup ya da örgütlerin yenilikçi ve yaratıcı bakış açısı ile şekillenen faaliyetleri olarak ele alınabilir. Bu faaliyetleri sosyal değer yaratma misyonunu üstlenerek yapan, kendi kazancı yerine toplumun kazancını düşünerek çalışan ve böylece toplumsal değişim ve dönüşümlere imza atan bireyler de sosyal girişimciler olarak adlandırılabilir. Sosyal girişimcilerin toplumların gelişmesinde üstlendikleri değişim ajanı rolü, dünyanın ve dünya üzerindeki toplulukların geleceği açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda özellikle geleceği şekillendirecek olan gençlerin sosyal girişimcilğe yaklaşımı ve bu yönde yaptıkları faaliyetler ise toplumların ve çevrenin sürdürülebilirliği açısından ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple çalışma, üniversite gençlerinin kurdukları toplulukların sosyal girişimcilik yönünde gerçekleştirdikleri faaliyetleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada Pamukkale Üniversitesi’ndeki çeşitli üniversite topluluklarının (kulüplerinin) sosyal girişimcilik faaliyetlerinden örnekler sunularak, gençlerin toplumsal sorunlara yaklaşımları ve bu yönde geliştirdikleri çözümler değerlendirilmiştir. Gençler tarafından yürütülen faaliyetler incelendiğinde, gençlerin sorunlara ilişkin farkındalıkları, sorunları ele alış biçimleri ve çözüm noktasında ortaya koydukları kararlı tutumları sosyal değer yaratma ve sürdürülebilirlik bakımından anlam taşımaktadır.

- Akın, Sibel - Çalışkan, Ömer - Demir, Cennet Engin, *Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Sivil Katılım Düzeyleri: Bir Devlet Üniversitesi Örneği*, 2016, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 45(2), 301-330, Adana.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, çeşitli demografik değişkenlerin (cinsiyet, öğrenci kulüplerine katılım, gazete okuma, çocukluğun geçtiği yaşam yeri, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi) üniversite öğrencilerinin üniversite ortamındaki sivil katılım düzeyine etkisini incelemektir. Ayrıca bu çalışma, öğrencilerin (1) aktifliği, (2) haklarını kullanması ve (3) politikaya ilgileri olmak üzere sivil katılımın üç boyutu arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Nedensel karşılaştırma deseninde tasarlanan bu araştırmanın örneklemini Türkiye’deki bir devlet üniversitesinin tüm

fakültelerinden tabakalı örnekleme yoluyla seçilmiş olan 1074 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Sivil Katılım Ölçeği ile toplanan veriler iki yönlü çok değişkenli varyans analizi ve tek yönlü tekrarlı ölçümler varyans analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sivil katılım ölçeğinin üç boyutu arasında ortalama puanları açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin aktiflik ortalama puanının, haklarını kullanma ve politikaya ilgi ortalama puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, öğrencilerin haklarını kullanma ve politikaya ilgi duyma ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Son olarak, sivil katılımın üç boyutu üzerinde tüm demografik değişkenlerin anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür.

- Egüz, Şule - Öztürk, Cemil - Kesten, Alper, *Ortaokul Öğrencilerinin Küresel Sorunlara Karşı Gösterdikleri Duyarlılıklar*, 2017, Journal of Human Sciences, 14(1), 409-426, Sakarya.

ÖZET: Dünyada yaşanan küresel gelişmeler bütün bireyleri, kurumları ve toplumları etkilemektedir. Bu bakımdan tüm insanlığın geleceğini ilgilendiren sorunlara karşı duyarlılık göstermek büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada da ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin küresel gelişmelere karşı gösterdikleri duyarlılıkları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Samsun ilinde bulunan bir ortaokuldaki 44 6. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma kapsamında belirlenen çalışma grubuna, Sosyal Bilgiler programında yer alan Ülkemiz ve Dünya ünitesindeki küresel eğitimle ilgili kazanımlar çerçevesinde, iletişim teknolojileriyle destekli olarak hazırlanan ve etkinliklerle zenginleştirilen öğretim programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Ünitedeki ‘Kardeşliğin Meyvesi’ isimli konunun ardından öğrencilerin küresel gelişmelere karşı gösterdikleri duyarlılıkları tespit etmek amacıyla onlara “Yardım Seferberliği Etkinliği” yaptırılmıştır. Ayrıca etkinlik sırasında ve sonrasında hedef gruplar içerisinde yer alan 10 öğrenciye araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış formlar uygulanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin büyük bir kısmının küresel gelişmeleri, sorunları ve güncel olayları takip etmeye başladıkları tespit edilmiş; görüşme yapılan tüm öğrencilerin küresel bakış açılarının geliştiği görülmüştür.

7.3. Kitaplar

- Hoff, Von, *Osmanlı Genç Dernekleri*, 1918, 30s., Evkaf-ı İslamiyye Matbaası, İstanbul.
- Barıman, Ahmet Nurullah, *Büyük Türkiye’de Gençlik Örgütü (Teşkilatı)*, 1941, 47s., Arkadaş Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Atatürk’ün ve İnönü’nün gençliğe hitabı ile başlayan eserde, bir milletin geleceğini görmek için gençliğinin incelenmesi gerektiği, eğer bu gençlik kültürlü, idealist, genç ve teşkilatlı ise, milletin geleceğinin parlak olduğu, gençliğin milletin tarihi olduğu, gençlik olumlu ise tarihin olumlu, gençlik olumsuz ise tarihin olumsuz olacağı söylenmektedir. Yazara göre örgütlenmeyen gençlik, bir kısım yabancı fikirlerin peşi sıra sürüklenir veya eğlenceye dalarak milli ahlakı bozar. Gençler hemen bir örgüte bağlanmalı ve en iyi şekilde yetişmeleri için elden gelen tüm gayretler sarf edilmelidir. Bu düşünceyle kitapta bir Türk Gençlik örgütü model verilmiştir.

- *İstanbul Üniversite ve Yüksek Okullar Öğrencileri Birliği Ana Nizamnamesi*, 1946, 16s., İstanbul Üniversite Matbaası, İstanbul.
- Saka, Mehmet, *Gençlik ve Barış*, 1974, 248s., Ayyıldız Matbaası, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir toplumun gelişmesi ancak barış ve güvenlik içinde olabilir. Buna bağlı olarak dünyada barış ve güvenlik nasıl sağlanacaktır. Yazara göre ahlâk ve fazilet normlarını koruyan gerçekçi dünya gençliğinin büyük çoğunluğunun barış ve güvenlik amacına dayalı örgütlenmesi, dünya sorunlarına ağırlığını koyması gerekmektedir. Üniversiteler, Yüksekokullar ve kısmen liseler, bilim ve araştırma sektörleri olup, görevleri, olanı ve olması gerekeni bulup çıkarmak, bulguları pratikte uygulayacaklara sunmaktır. Bu yüzden öğrenciler araştırıcı ve eleştirci bir mantıkla yetişirler. Gençlik yalnız gelişmekte olan ülkelerin değil, endüstri ülkeleri yönetici örgütlerinin de ulusal ve uluslararası sorumluluklarının yerine getirilmesinde en güçlü itici potansiyeldir. Gençlik talihe bağlı bir geleceğe razı olmamaktadır. Bazı etkenlerle dünya barışı, ulusal ve uluslararası düzen, demokrasi, toplum ve ahlâk kuralları sarsıntılar geçirmektedir. Çok yanlı bulgu ve düzeltmelere ihtiyaç vardır. Bunun içinse toplumun beyni olan üniversiteler gereklidir. Eserde konular Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında büyük farklılaşmalar – Uluslararası ticari ilişkiler düzeninin değiştirilmesi sorunu – Gelişmekte olan ülkelerin ulusal sorumlulukları – İhtilâl etkenleri – Gelişmekte olan ülkelerin meydan okuma şansları – Başka bir kalkınma faktörü gençliğin gücü şeklinde işlenmiştir.

- *Yaşasın Demokratik Lise Mücadelemiz: Yaşasın İzmir Liseliler Birliği*, 1978, 11s., Yurtsever Devrimci Gençlik Yayınları, İzmir.

KAPAK ARKA YAZISI: Yaşasın işçi, köylü, öğrenci gençliğin örgütlü mücadelesi. Faşist saldırı, katliam ve yeni baskı tedbirleri gençliğin mücadelesini engelleyemez.

- Can, Serdar, *Toplumsal Yaşama Katılım İçin Öğrenci Dernekleri*, 1986, 52s., Yarın Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Ülkemizde 15-24 yaş grubunda 9 milyon genç var. Gençliğin 1.4 milyonluk kesimi ise öğrenim görüyor. Gençlik içindeki kesimlerin ayrı ayrı ve bir bütün olarak yığınla sorunları var. Bu sorunların, yaşadığımız 1985 Uluslararası Gençlik Yılı nedeniyle, önemlerine uygun ağırlıkta ele alınıp incelenmesi gerekirken, neredeyse üzerleri örtülmeye çalışıldı. Hiçbir devlet kurumu ve yetkili 1985 Gençlik Yılı'nda bir tek ana sorunun çözümlenmiş olduğunu öne süremez. Bu koşullarda hazırlanmış olan elinizdeki kitapçık, ağırlıklı olarak öğrenci gençliğin sorunlarına yönelik olarak düşünüldü. Ana fikri de son derece yalın: tüm sorunların çözümünde odak noktasının "katılım" olduğuna inanıyor. Bir başka deyişle, öğrencilerin ancak örgütlenerek hak arama eyleminde başarılı olacaklarına inanıyor.

- Erkan, Necmettin, *Gençlik ve Demokrasi: Katılımcı Gençlik Örgütleri*, 1986, 217s., Güven Yayıncılık, Ankara.

- *Gençlik ve Örgütlenmesi*, 1989, 63s., Emeğin Bayrağı Yayınları, İstanbul.
- Kolektif, 1. *Genç İşçiler Büyük Kurultayı*, 1992, 224s., Türk Metal Sendikası, Ankara.
- Kolektif, *Demokratik Lise Hareketi ve Örgütlenmesi*, 1992, 61s., TÖZ Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Liseli gençlik, üzerindeki cendereyi kırdı ve mücadele alanında yerine almayı başladı. İçinde bulunduğu koşullar göz önüne alınırsa, lise gençliğinin yakın gelecekte daha yaygın ve kitlesel eylemleri kaçınılmaz. Ancak bugüne kadar liseli gençliğin mücadelesi, kendiliğinden ve birbirinden kopuk patlamalar şeklinde ortaya çıktı. Hareketin gelişmesi ve kitleselleşmesi ile birlikte örgütlülüğe duyulan ihtiyaç kendini daha fazla hissettiriyor. Liseli gençliğin mücadelesi bundan sonra yaratacağı örgütlülüğe koşut gelişip güçlenecektir. Doğru hedeflerle daha kitlesel eylemleri yaratabilmek ve hak alıcı bir kazanım sağlayabilmek bu örgütlülüğe bağlı olacaktır.

- *Gençliğin Toplum Örgütlerine Katılımının Sağlanması Projesi*, 1993, SHÇEK, Ankara.
- Sargın, Nihat – Ormanlar, Şaban – Berktaş, İlhan, *Kuruluşunun 50. Yıldönümünde İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği (1946-1951)*, 1997, 84s., Baba Basımevi, İstanbul.
- Çakmak, Ali, *Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve Gençlik*, 2002, 219s., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Elinizde bulunan kitap 1994'ten bu yana düzenlenen sivil toplum kuruluşları sempozyumlarının dokuz ve onuncusunda yapılan konuşmaların, sunuşların ve tartışmaların bir derlemesini içeriyor. Dokuzuncu sempozyum 'STK'larda Örgüt İçerisi Demokrasi ve Gönüllülük' konusuydu kuruluşların kendilerine bakışını konu alarak işledi. Sempozyum bir anlamda sorumlu aktif yurttaşların birlikteliği olarak katılımcı demokrasinin temel öğeleri olan STK'ların kamusal alanda savundukları ya da temsil ettikleri bu ilkeleri kendi içlerinde ne kadar uygulandıkları mercek altına alıyordu. Onuncu sempozyum ise 'Gençlik, Katılım ve Sivil Toplum' konusunu ele alıyordu. Gerek kendi oluşturdukları örgütlerin azlığı gerekse halan var olan ve ilgi alanları mutlaka gençlik olmayan STK'lara katılımlarının düşük düzeyde kalması gençlerin geniş anlamıyla toplumsal yaşama katılımı için ortamın pek de uygun olmadığının göstergesi. Her şeye rağmen var olan olanakların gençler, gençlik örgütleri ya da gençliğe yönelik çalışmaları bulunan STK'lar tarafından yeterince farkında olunmaması da ayrı bir sorun olarak kendini hissettiriyor.

- Malmisanij, *Kürt Talebe-Hevi Cemiyeti İlk Legal Kürt Öğrenci Derneği (1912-1922)*, 2002, 319s., Avesta Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Çok sayıda Kürt öğrenci öğrenim yıllarında öğrenci derneklerinde çalışmıştır. Ya da bugün çalışmaktadır. Ama Kürt öğrencilerinin örgütlenme tarihi konusunda ciddi çalışmaların bulunmayışı nedeniyle geçmişte bu konuda neler olup bittiği pek bilinmez. İlk legal Kürt öğrenci derneğinin, Kürt Talebe-Hevi Cemiyeti'nin adını duyan öğrenciler bile herhalde fazla değildir. Bu çalışmanın amacı bu derneği ve yöneticilerini tanıtmaktır. 1912'de kurulmuş olan Kürt Talebe-Hevi Cemiyeti, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla kapanmış, savaştan sonra yeniden açılmıştır. Bu çalışma için, birinci elden kaynaklar olarak Hevi'nin yayımlandığı Roji Kurd ve Hetawi Kurd dergileri ile daha sonra yayımlanma Jin dergisi ve Jin gazetesinden yararlanılmıştır.

- Baysoy, Cengiz, *İmparatorluk ve Bağımsız Öğrenci Hareketi*, 2003, 92s., Otonom Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: İnsanlar savaşır ve kaybeder; uğruna savaştıkları şey yenilmelerine rağmen gerçekleşir, ama sonra istediklerinin olmadığı ortaya çıkar; başka insanlar başka bir adla onların davası için savaşmak zorunda kalırlar. William Morris

- *Türkiye Gençlik Birliği Derneği: Görüş ve Öneriler*, 2003, 133s., Türkiye Gençlik Birliği Derneği, Ankara.
- Kolektif, *Sivil Toplum Kuruluşları Gençlik Eğitim Projesi*, 2003, 151s., Gençlik Servisleri Merkezi, Ankara.
- Feyizoğlu, Turhan, *FKF Fikir Kulüpleri Federasyonu Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi*, 2004, 808s., Ozan Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: FKF, Türkiye'deki demokrasi ve insan hakları mücadelesi tarihine katkılarda bulunmuş bir sosyalist öğrenci örgütüdür. Bir dönemi gerçekten anlayabilmek ve sorgulayabilmek için, o dönemi kendi dinamikleriyle değerlendirmek gerektiği açıktır. FKF yaşadığımız coğrafyanın en fırtınalı yıllarının ana dinamiklerinden biridir ve yazarın o döneme ilişkin en geniş kapsamlı çalışmasıdır. FKF'nin hikayesi, Türkiye Üniversitelerinde boy verip gelişen toplumsal muhalefetin ve sadece yaşadıkları dönemde değil bugün bile, her biri birer efsane haline gelmiş sosyalist gençlerin toplumsal mücadele tarihinin hikayesidir.

- Okutan, M. Çağatay, *Bozkurt'tan Kur'an'a Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) 1916-1980*, 2004, 254s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye'de gençlik örgütlenmeleri içinde, kurulduğu 1916'dan kapatıldığı 1980'e kadar muhafazakâr düşüncüyü temel alan ve faaliyet gösterdiği dönemlerde bu düşüncenin, milliyetçi, ırkçı ve pan-Türkist tezahürlerinden, mukaddesatçı biçimlerine kadar uzanan geniş bir çerçeveyi; kimi zaman resmî ideolojiyi de içeren bir faaliyet alanı olarak seçmiş Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) üzerine yapılmış bu çalışma ilginç değerlendirmeler sunuyor. M. Çağatay Okutan bu eserinde, örgüt olarak kuruluşundan beri temel aldığı muhafazakârlığına kattığı "mukaddesatçı derinlikle" resmî ideolojiden uzaklaştığı son dönemleri hariç, her zaman "rejimin bekçisi" olma görevini üstlenmiş MTTB'nin ideolojik duruşunu, değişimini, siyasal uzantılarını ve bağlantılarını sağlam bir yöntemle ele almaktadır. Yazarın altını çizerek belirttiği gibi muhafazakârlığı her dönemde koruyan ve özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında bu düşüncüyü Kemalizm'le birleştirerek, savunduğu düşünceler ve düzenlemiş olduğu eylemlerle anti-komünist çizgisini 70'li yılların sonuna kadar taşımış bir öğrenci kuruluşu olan Milli Türk Talebe Birliği'nin ideolojik serüveni bir anlamda, Türkiye'deki muhafazakâr düşüncenin dünden bugüne uğradığı değişimleri de anlatır.

- Tüzen, Hasan, *Sivil Toplum Bilinci ve Lise Gençliği*, 2005, 121s., Aziz Andaç Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Siyasal kültürün demokratik değerler ekseninde geliştirilmesi ve üretilmesinde sivil toplum kuruluşlarının önemli bir işlevi olduğu bilinen bir gerçektir. Günümüz koşullarında modern toplumsal yaşam, katılımcı ve çoğulcu bir anlayışın benimsenmesini ve üretilmesini gerekli kılmaktadır. Bu anlayışın gerçekleştirilmesinin ön koşulu olan örgütlü sorumluluk bilincinin temel oluşum alanlarından biri, artık sivil toplum kuruluşlarının aktif ve üretken zemininde mümkün olabilmektedir.

- Şen, Mustafa, *Gençlik, AB ve Zıt Hisler: Bedenini İsterim Ama Ruhunu Asla*, 2005, 298s., Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Türk Gençliği Konuşuyor: Gençlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım süreci ve üyeliği üzerine düşünceleri projesi.

- Kolektif, *İçerde Eylem Var, Genç Siviller Rahatsız*, 2007, 134s., Hayy Kitap, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu kitabın kendisi eylem! İşte Türkiye'nin en genç, en sivil hareketinin portresi. Özellikle 27 Nisan e-muhtırasından sonra "güler yüzlü" eylemleriyle dikkat çeken Genç Siviller kimdir, nedir, ne değildir? Cumhurbaşkanı resepsiyonuna Converse ayakkabı ile katılan bu sivil oluşum ile ilgili bilmek istediğiniz her şey! *Dünya tarihinde bir ilk! Gramsci, Mevlâna, Foucault, Gazali, Arendt, İdris Küçükömer, Negri, Mete Tunçay, Etyen Mahçupyan gibi düşünürler Genç Siviller tecrübesini taşıyor. Buluşma'da Sezen Aksu, Adnan Menderes ve Deniz Gezmiş de söz alıyor.

- Lüküslü, Demet, *Gençlik Örgütlenmelerindeki Gençlerin Sorunları, İhtiyaçları ve Önerileri Araştırma Raporu*, 2010, 46s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Şahin, Mehmet, *Üniversite Öğrencilerinin Sivil Toplum Algılamaları*, 2011, 103s., Ekin Basım Yayın, Bursa.

KAPAK ARKA YAZISI: Son yıllarda özellikle uluslararası kuruluşların resmî belgelerinde ST ve STK vurgusu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte işin aslı bu kavramlarla ne ifade edildiği net değildir. Bu temelden hareketle çalışmamızda, üniversite öğrencilerinin ST ve STK algılamaları ortaya konularak, algısal farklılıklar ayrıştırılmaya ve farklılıkların nedeni ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmaya üniversite öğrencilerinin temel teşkil etmesinin nedeni ise, toplumsal yapıda en dinamik ve en tahsilli bir kesim olmaları yanında her kesimden gelen bireylerden oluşmasıdır.

- Ezer, Salim, *Türkiye'de Üniversiteli Gençlik "Ben De Varım!" Projesi Sonuç Raporu*, 2011, 103s., Alternatif Politikalar Merkezi, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: "Alternatif Politikalar Merkezi tarafından düzenlenen "Ben De Varım!" Projesi çok başarılı ve örnek bir çalışma. Biz sivil toplum kuruluşlarının "gençlik" konusunu ana gündemlerine alarak, konuyla ilgili başarılı çalışmalar yapmalarını çok destekliyoruz. Duyarlı, sosyal

sorumluluklarını bilen bir toplum ancak böyle olabilir. Gençlerin özellikle geçmişini, bugününü, yarınını tanıması, kendi potansiyellerinin farkına varması ve her konuda “Ben De Varım!” demesi ülkemizin geleceği için son derece önemli. Bu bakımdan hem gençlerimizi hem de Alternatif Politikalar Merkezi Başkanı Dr. Mahmut Koçak Bey’i gönülden tebrik ediyorum. Faruk Nafiz ÖZAK Gençlik ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanı yurdun dört bir yanından Ankara’ya gelerek, ülkemizin farklı renklerini, kokularını ve güzelliklerini Ankara’ya taşıyan bu gençler “Ben De Varım!” diyen, katılımcı demokrasinin peşinden koşan, söyleyecek sözü olan arkadaşlarımız. Bu fırsatı onlara sunarak bizlerle bir araya getiren Alternatif Politikalar Merkezi Başkanı Sn. Dr. Mahmut Koçak’a ve bu tarz projelere olan desteklerinden dolayı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı’na teşekkürlerimi sunarım. Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK AK Parti Genel Bşk. Yar. Her şeye “Ben De Varım!” diyerek başladık. 1 hafta boyunca gençleri apolitikleştirmeye çalışanlara inat demokrasi, sivil toplum, Türkiye’nin gençlik politikaları, hukuk ve daha nice üzerine kafa yorduk, tartıştık, paylaştık. Demokratik ortamda fikir alışverişi mümkünmüş onu öğrendik ve gösterdik herkese. Sadece lafta kalmadı da meclise kadar gittik ellerimizde gençlerin demokrasiye katılım sürecini artırıcı öneri paketiyle. İlk kez böyle bir projede yer aldım. Bir başlangıçtı, cesaret verici, umut verici bir başlangıç... Selma YILMAZ ODTÜ/Uluslararası İlişkiler, 2. Sınıf biz 35 üniversiteden 61 farklı kişi, farklı fikirler, farklı renkler bir araya geldik. Politika sürecinde var olmak, sesimizi duyurmak, apolitikleştirme çalışmalarını sona erdirmek için çözümler ürettik. Demokrasi ve saygı çerçevesinde fikirlerimizi sunduk, sesimizi duyurduk. Demokratik ortamda farklı fikirleri dinleyebileceğimizi öğrendik. Katılımcı olarak bir şeyler kazandırmayı, farklı fikirleri dinleyerek saygıyı öğrendik. Amacımız haber olmak değil, gençliğin sesi olmaktı. “Ben De Varım!” projesinde farklı renkleriyle hayatıma renk katan ve sıkı dostlukla kurduğum arkadaşlarıma ve bana bu imkânı sunan Alternatif Politikalar Merkezine ne kadar teşekkür etsem azdır. Mehmet FİDAN Gazi Üniversitesi/Uluslararası İlişkiler, 2. Sınıf Duyurusunu ilk gördüğümde beni heyecanlandıran, daha detaylı bilgi edindiğimde mutlaka ben de orada olmalıyım dediğim ve katıldığım da gerçekten çok doğru bir karar verdiğimi anladığım amaçlarına uygun harika bir projeydi. Madem ki gencim, birçok sorundan şikayetçiyim ve bazı şeylerin düzelmesini istiyorum, o zaman harekete geçmeliyim diye düşündüm ve projeye başvuruda bulundum. Gençlerin demokratik sürece katılma çabaları sadece medyada yer alan tatsız girişimlerden ibaret değil. Artık “ülkenin geleceği” diye sürekli anılıp söz hakkı verilmeyen gençler, ülkelerinin bugünü hakkında söz sahibi olmak istiyor. Korktuğumuz politika, aslında başkalarını düşünme sanatı. Bize bu sanatı sevdirenlere ve sanatsever gençliğe “Ben De Varım!” deme şansını verenlere selam olsun. Yasemin TURAN Boğaziçi Üniversitesi/İngilizce Öğretmenliği, 2. Sınıf

- İpşiroğlu, Zehra, *Aydınlanan Yollar: Kardelen Öyküleri*, 2012, 215s., Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kardelen Öyküleri Deprem öncesi Van: İnanılmaz koşullarda okuma savaşı-mı veren kızlar... Ve bitmeyen hayalleri... Gün gelecek feodal yapılanma, töre ve şiddet kısılcından kurtulacaklar... Gün gelecek hemşire, güvenlik görevlisi, avukat, öğretmen olarak bir sonraki kuşağa da yepyeni kapılar açacaklar. Onlar bu uzun yürüyüşün daha başlangıcındalar... Ama anneleri var arkalarında, anneanneleri var ve eril koşullanmışlığın kısılcından yavaş yavaş çıkma savaşı-mı veren ağabeyleri ve babaları ve onları destekleyen kadın örgütlenmeleri... Yolun daha başındalar ama umut ve yaşam dolular... Çünkü onlar yaşanan dönüşümün öncüleri. Yıllardır kadınlara karşı ayrımcılı-

ğın ve şiddetin kalkması için bir savaşım veriliyor bu bölgede. Gönül isterdi ki zaman içinde farklı politik duruşlar olan dernekler, kadın hakları mücadelesinde daha yapıcı bir iş birliğine girebilsinler. Çünkü ancak mutlak bir dayanışma ve örgütlenme, bu bölgede uzun sürede bazı şeylerin değişmesini sağlayabilir.

- Tuğsavul, Başak ve Kurtaran, Yörük, *Üniversite Öğrencilerinin İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü*, 2012, 28s., Toplum Gönüllüleri Vakfı Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gençlik alanında uzun zamandır çalışmalar yapan ve gençlik politikaları alanında savunuculuk çalışmaları için veri geliştirilmesine de önem veren iki kurum olan İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi ve Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın uzun süredir gündeminde olan konulardan birisi de 'Üniversite Öğrencilerinin İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü'dür. Bu konunun kurumların gündeminde olmasının bir nedeni 2009 yılında gerçekleştirilmiş olan 'Üniversite Gençliğinin İhtiyaçları Araştırması'dır. Araştırma, üniversite öğrencilerinin en temel ihtiyaçlarının kendilerini ifade edebilmek olduğuna işaret etmektedir. Yrd. Doç. Dr. Demet Lüküslü ile bu kapsamda yürütülen elinizdeki araştırma bu iki kuruma da kendi çalışma alanları hakkında birçok şey öğretmiştir. Araştırma gençlerin deneyimleri üzerine kuruludur ve bizce bu araştırma kapsamında paylaşılan vakalar tek bir kişinin başına geliyor olsa dahi son derece önemlidir. Bu araştırma, konu ile ilgili birçok başka çalışma yapılmasının gerekliliğini tekrar hatırlatmıştır. Bu araştırma üniversite öğrencilerinin deneyimi üzerine kurulu olsa da konu üniversite ile ilgili diğer öznelere -akademik kadro, yönetim, idari personel, üniversitenin bulunduğu yerel vb.- bağımsız değildir. Bir diğer yandan üniversite öğrencilerinin ifade ve örgütlenme özgürlüğü gibi bir konu ülke gündemindeki gelişmelerle, mevcut hukuki düzenlemelerle, kamunun yükseköğretim politikasıyla da yakından ilişkilidir. Araştırma bize Türkiye'de üniversitelerde bir değişim yaşandığını göstermektedir. Bu değişim "Üniversiteler neden var?" sorusuna verilen cevabın içeriğine de bağlıdır. Üniversitelerin ana öznelere -birisi olan; üniversite yaşamının tüm alanlarının belirlenmesinde aktif rolü olması beklenen öğrencilerin giderek bir nesneye dönüştüğü; kendilerini "müşteri" gibi hissettikleri görülmektedir. Bu değişim öğrencilere yaklaşımı doğrudan etkilemektedir. Son dönemde kamunun önemli gündemlerinden birisi, üniversitelerdir. Sayı olarak oldukça artan üniversitelerin; fiziksel, teknik, akademik ve tamamlayıcı hizmetler açısından (barınma, sağlık, beslenme, ulaşım, yerelin öğrenciye bakışı vb.) yeterlilikleri tartışmalıdır. Belki de ilk olarak "Üniversite" kavramını düşünmek gerekmektedir. Üniversite öğrencisi olma deneyiminin üniversitenin bulunduğu şehre (ve hatta aynı üniversite olsa da fakültenin bulunduğu kampüse), öğrenci olunan bölüme, öğrencinin geldiği sosyo-ekonomik koşullara, öğrencinin kendini ifade ettiği kimliklere göre oldukça farklı şekiller aldığı görülmektedir. Bugün üniversite öğrencilerinin ifade ve örgütlenme özgürlüğü kamuoyunda oldukça geniş yer almaktadır. Tutuklu öğrenciler de bu bağlamda artık sıklıkla duyduğumuz bir konu olmuştur. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ifade ve örgütlenme özgürlüklerine ilişkin bir çerçeve çizmektedir. Araştırma verileri göstermektedir ki, konu ile ilgili temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınabilmesi ile ilgili yapılması gereken çok şey vardır.

- Bayhan, İskender – Akdeniz, Ercüment – Oğuz, Öznur, *Gençliğin Mücadelesi ve Örgütlenmesi Üzerine*, 2012, 488s., Evrensel Basım Yayın, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Türkiye gençliğinin mücadele ve örgütlenme tarihi doğrusuyla, yanlışıyla, eksiğiyle, fazlasıyla zengin deneyler içermektedir. Özellikle son yarım asırlık dönemde, işçi, işsiz, öğrenci, köylü gençlik yığınları bu topraklarda gelecekleri için önemli mücadeleler vermiştir. Bu mücadeleler belirli tarihsel dönemeçlerden geçerek günümüze gelmiş ve önemli bir birikim oluşturmuştur. Bu birikim aynı zamanda mesleki, sendikal, akademik, demokratik, kültürel vb. çeşitlilikte ve zenginlikte örgütlenme deneyimlerini de içermektedir. Emek ve sermaye arasında yaşamın tüm alanlarında süren mücadele gençliğin kazanılması konusunda, belki de diğer alanlardan daha da şiddetli bir biçimde şimdiye dek kendini göstermiştir ve göstermektedir. Bu çatışmaların Türkiye gençliği ile sınırlı 'öyküsü'nü bu kitapta bulacaksınız. Kitabı yayına hazırlayanlarca kitap sınıfsız, sömürsüz bir dünya özlem ve mücadelesine mütevazı bir katkı sunması, güç katması temenni edilerek; ciddi bir çabanın sonucu olarak ortaya çıkarılmıştı. Eğer kitap mücadele içerisindeki gençlik ve de tüm emekçi kesimlerce doğru bir biçimde değerlendirilirse, kitabı okuduğunuzda başlangıçtaki hedefin ne kadar da tevazu ile belirlendiğini göreceksiniz.

- Konda Araştırma ve Danışmanlık, *Türkiye'de Gençlerin Katılımı*, 2014, 120s., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Şebeke: Gençlerin Katılımı Projesi'nin amacı, genç yurttaşların ve gençler ile çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamusal tartışmalara ve karar alma mekanizmalarına katılımını güçlendirmektir. Aynı zamanda, gençlerin toplumsal katılımalarının desteklenmesi hedeflenmektedir. KONDA Araştırma ve Danışmanlık eliyle gerçekleştirilen Türkiye'de Gençlerin Katılımı Araştırması toplumsal, siyasal ve ekonomik katılım boyutlarının üçünün birden de kesişim noktalarına odaklanan ve genç yurttaşların toplumsal, siyasal ve ekonomik katılımına yönelik tartışma zemini oluşturulan bir saha araştırması olarak kurgulandı. Umuyoruz ki, Gençlerin Katılımı Araştırması ve bu araştırmadan elde edilen bulgu ve değerlendirmeleri gençlerin katılım ve özerkliği üzerine yapılan tartışmalara ve gençlikle ilgili STK ve kamu kurumlarının çalışmalarına katkıda bulunur.

- Erus, Zeynep Çetin, *Genç Sinema ve Devrimci Sinema Hareketleri*, 2015, 264s., Es Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Toplumsal hareketlerin sinemaya yansımaları sonucu devrimci sinemayı oluşturma amacını güden sinema hareketleri ortaya çıkar. Bunlar arasında Arjantin kaynaklı Üçüncü Sinema hareketi, ABD'deki Newsreel örgütü ve Fransa'daki Dziga Vertov grubu sayılabilir. Türkiye'de ise 18-21 Haziran 1967'de Robert Koleji Sinema Kulübü tarafından düzenlenen Hisar Birinci Kısa Film Yarışması sırasında sinema ile ilgilenen ve devrimci bir sinema arayışı içindeki gençlerin bir araya gelmesi ile Genç Sinema hareketi ortaya çıkar. Bildirilerini, kendi yayın organları olan Genç Sinema dergisinin Ekim 1968'de yayınladıkları ilk sayısında duyuran bu gençler, var olan egemen sinema (Yeşilçam) ideolojisine ve onu yaratan toplumsal düzene karşı çıkar, 'devrimci, halka dönük ve bağımsız' bir sinemayı amaçlar. Elinizdeki kitap, Genç Sinema ve Üçüncü Sinema başta olmak üzere bu sinema hareketlerini konu ediniyor. Bu hareketlerin tarihlerini ve sinemaya yaklaşımlarını ayrıntılı bir şekilde incelerken, ele aldığı sinema hareketlerinin birbirleriyle ve dönemin ana akım sineması ile etkileşimlerine de eğiliyor. Türkiye'de ortaya çıkmış sayılı sinema hareketlerinden biri olan Genç

Sinema'nın tarihi gelişimini aktarırken, sinemamız tarihi üzerine çalışmalara da önemli bir katkıda bulunmayı amaçlıyor.

- Akcan, Erol, *İttihat ve Terakki Fırkası'nın Paramiliter Gençlik Kuruluşları*, 2015, 410s., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: “Bu asırda varlığını temin etmek, vatanını, ırz ve namusunu düşmanlara karşı korumak isteyen her millet için bütün manasıyla “millet-i müsellaha” haline gelmekten başka çare yoktur.” – Enver Paşa İttihat ve Terakki'nin devlet idaresinde tam olarak hâkim olması Balkan Mağlubiyetinin hemen akabinde gerçekleşti. Bu tarihe kadar içerde ve dışarda yaşanan hadiseler, İttihat ve Terakki için büyük bir tecrübe oldu. Milli varlığın karşı karşıya kaldığı büyük tehlikeyi bütün çıplaklığıyla Rumeli'nin kaybına gözlemleyen İttihat ve Terakki; elde kalan vatan topraklarını koruyabilmenin, milli bilincin uyandırılması ve milletin topyekûn silahlandırılmasıyla mümkün olabileceği kanaatine vardı. Vatanı koruyabilecek güçteki bir ordu, ancak güçlü bir milletten çıkabilirdi. Güçlü bir millet ise bedenlen, ruhen ve zihnen sağlam nesillerden meydana gelebilirdi. Elinizdeki bu kitap, İttihat ve Terakki'nin iktidar yıllarında bu hedefleri gerçekleştirebilmek için devlet eliyle oluşturduğu paramiliter gençlik kuruluşlarını bütün yönleriyle ele almaktadır.

- Şentürk, Murat – Turan, Büşra – Adıgüzel, Yusuf, *Üniversitede Gönüllü Olmak: Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları, Eğilimleri ve Deneyimleri Araştırması: İstanbul Üniversitesi Örneği*, 2016, 383s., Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayıncılık, İstanbul.
- Cengiz, Çağdaş, Şu Çılgın Gençler, 2016, 376s., Kaynak Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Türkiye Gençlik Birliği, ülkemizin onuru, geleceğimizin güvencesidir. Atatürk'ün gençliğe seslenişinin günümüzde tam olarak karşılığıdır.” Ataol Behramoğlu Şair, Yazar “Türkiye Gençlik Birliği, bugün Genç Türk devrimciliğini temsil ediyor. (...) Atatürk'ün “hayatta en hakiki yol gösterici bilimdir” sözü Genç Türk başarısının anahtarını dile getiriyor. Türk devrimciliğinin millete önderlik ederek yine devrim yapacağı bir tarihin eşigindeyiz. Elinizdeki kitap, tarih yapanların kitabıdır.” -Doğu Perinçek, Vatan Partisi Genel Başkanı- “Bu değerli kitapla dostla düşmana ilan ediyorum. Doğaldır, Atatürk'ün kızı ve 68 kuşağının bir üyesi olarak ben de TGB'liyim.” -Gülşen Tuncer, Tiyatro Oyuncusu- “Bu süreçte, gençliğin sadece dinamizmini değil, aynı zamanda ufuk açıklığını da temsil eden TGB ve TGB gibi gençlik örgütlenmeleri, yani “Uyuyamayanlar” ve elbette kadınlarımız, ülkemizin hakkı olduğu birinci sınıf demokrasinin kurulmasında önemli roller üstlenecektir. Sizlerin mücadelesi, Türkiye'nin karanlıktan çıkışının müjdesi olacaktır.” -Kemal Kılıçdaroğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı- “Biz Atatürk gençliğiyiz. Görev belgemiz Gençliğe Hitabe'dir. Varlığımız Türk Milleti'ne armağan olsun. Gençler başaracak, Türkiye başaracak. Türkiye Gençlik Birliği, nice 10 yıllara başarıyla koşacak.” -Av. Prof. Dr. Metin Feyzioğlu, Türkiye Barolar Birliği Başkanı- “Atatürk'ün ülkesine dair bir umut varsa TGB'de var. Şu Çılgın Gençler'i okuyan herkes bu umudu paylaşacak, eminim.” -Tarık Akan Sinema Oyuncusu-

- Odabaşı, Fatma, *Muhalefet Süreci Bağlamında Gençlerde Din ve Sivil İtaatsizlik Üniversite Öğrencileri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*, 2017, 232s., Rağbet Yayınları, İstanbul.

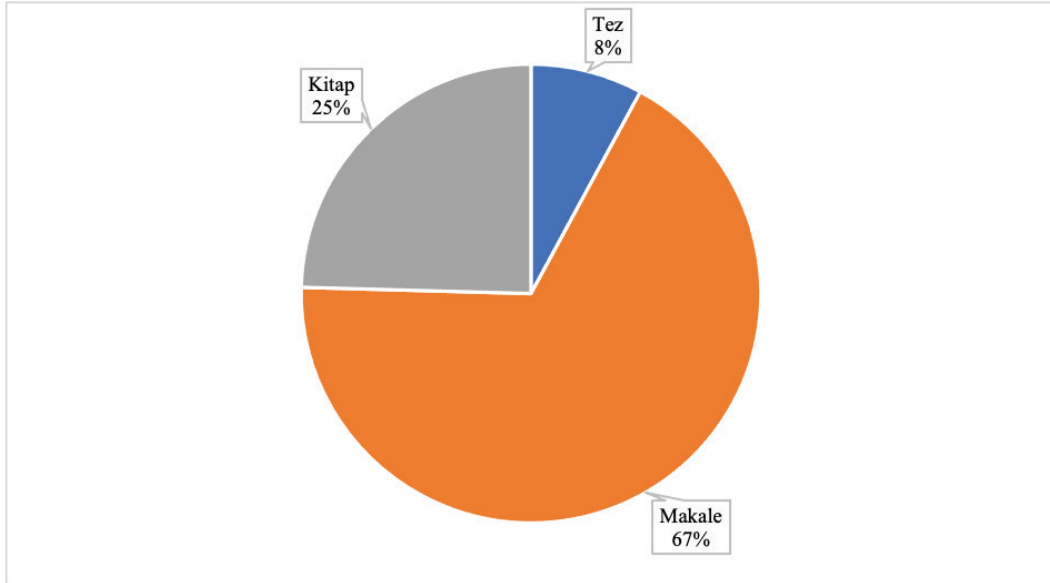
KAPAK ARKA YAZISI: Sivil toplum düşüncesinin kazandığı öneme paralel olarak, bu anlayışın bir türevi/yansıması olan “sivil itaatsizlik”, günümüz siyasal ve sosyal bilimler literatürünün en başat kavramlarından biri olmuştur. Bu eserde, kuşak sınıflamasında “y kuşağı” olarak geçen ve halen yükseköğretimin lisans ve lisans üstü seviyelerinde eğitim gören gençlerimizin, kendi nesilleri, sivil itaatsizlik ve siyaset hakkındaki düşüncelerini dinle ilişkileri bağlamında ele almaya çalıştık. Dindar gencin kendine has bir protesto biçimi var mıdır? Üniversite gençliği apolitik midir? Sivil itaatsizlik eylemlerine katılanlar, bilinçli özneler mi, yoksa manipüle edilebilecek piyonlar mıdır? Bu ve benzeri sorulara cevap bulmaya çalıştık.

8. “Vatanseverlik/Milliyetçilik/Vatandaşlık” Teması

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamızda derlenen eserlerin yüz on dördü (114) “Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik” alt temasında kategorize edilmiştir. Bu alt temadaki eserlerin dokuzu (9) tezlerden (%8), yetmiş yedisi (77) makalelerden (%67), yirmi sekizi (28) ise kitaplardan (%25) oluşmaktadır.

Bu alt temada dahil edilen eserlerin genel olarak vatansever gençlik, milliyetçilik algısı, milli kimlik bilinci, savaşlarda gençlik, askerlik, vatandaşlık algısı gibi konuların yoğun olarak çalışıldığı görülmektedir.

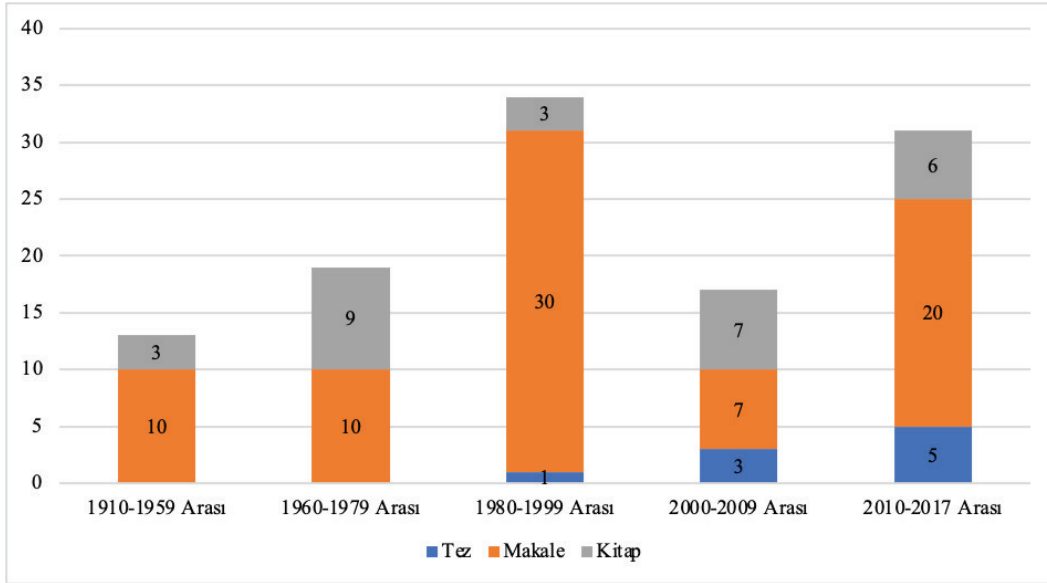
Grafik 28: “Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik” Temasına Ait Eser Türleri

Bu alt temaya dahil edilen eserlere dönemsel açıdan bakıldığında, tezler çalışmanın genelinde olduğu gibi ilk olarak 1980-1999 yılları arasında görülmeye başlamıştır. Bu dönemden sonra ise periyodik bir artış olmuştur. Makaleler açısından bakıldığında 1980-1999 yılları arası dönem sayısal açıdan zirve bir dönemi yansıtmaktadır. 1985 yılı, tüm bu yıllar içerisinde en çok makale

yazılan yıl olmuştur. Bu durumda BM'nin 1985 yılını "Uluslararası Gençlik Yılı" olarak kabul etmesinin etkin olduğu düşünülmektedir. Makaleler özelindeki diğer bir gelişme ise son 8 yılda bir önceki 10 yıllık döneme göre daha fazla makale yazılmış olmasıdır. Kitaplar açısından dönemsel olarak bakıldığında belirli bir periyodik gelişimin olduğu söylenemez. 1980-1999 yılları arası dönem makalelerin tersine en az kitap yazılan dönemler arasında bulunmaktadır.

Grafik 29: "Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik" Temasında Dönemsel Dağılım

İçerik açısından tezlere bakıldığında gençlerde vatanseverlik fikirleri, milli kimlik, yurttaşlık ve vatandaşlık bilinci, vatanseverlik ve vatandaşlık algısı, öğrencilerin TSK'ya güveni gibi konuların işlendiği görülmektedir. İçerik anlamında öne çıkan ana konunun ortaöğretim ya da üniversite öğrencilerinin vatandaşlık algıları ve milli kimlik bilincine yönelik çalışmaların olduğu söylenebilir.

Makaleler açısından bakıldığında ise vatanseverlik tutumları/değerleri, vatandaşlık hakları ve bilinci, vatan algısı, Türk dünyası algısı, milliyetçilik ve kahramanlık algısı, savaş kavramına ilişkin görüşler, ulusal ve küresel problemleri algılama, Türkçü dergiler ve Türkçe, tarih bilinci, savaşta gençlik, milli duygular ve milli kültür gibi konular işlenmiştir.

Makale çalışmalarında; vatan algısı, vatanseverlik tutum ve değerleri konularında konuyu farklı taraflardan ele alan çalışmalar mevcuttur. Örneğin Kabaklı Çimen (2017), vatanseverlik tutumları ile benlik kurguları arasındaki ilişkiyi incelemişken Ünal İbret ve Karasu Avcı (2016), üniversite öğrencilerinin vatanseverliğe ilişkin görüşlerini incelemiştir. Bunun yanında da Deniz ve Dündar'ın (2010) yaptığı çalışmada vatandaşlık bilinci üzerine üniversite öğrencilerinin görüşlerinin incelendiği görülmüştür. Doğanay ve Sarı (2009) lise öğrencilerinin vatandaşlık algılarına etki eden faktörleri araştırmışken Terzi (2011), Balıkesir Üniversitesi'nde üniversite öğrencilerinin denetim odağı tutumları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkiye odaklanmış ve anlamlı bir ilişki olmadığını ifade etmiştir.

Bir diğer odak çalışma noktası ise gençlerin Türklüğe, Türk dünyasına, milli kültür ve bilincin işlendiği çalışmalardır. Bu çalışmalarda Sezer ve Topal (2016) ve Gülüm ve Seyfullayeva (2013) gençlerin Türk dünyası üzerine farkındalık ve algılarını ölçen çalışmalar yapmışken, Güneş'in (2011) Türk Ocaklarının İzmir'deki yayın organı olan Türk Gençleri Mecmuası üzerine yaptığı çalışma ve Sınar Çılgin'ın (2004) Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi üzerine yaptığı çalışma Türkiye'de gençlere bir politika ve ideoloji sunan dergiler üzerine yoğunlaşan tarihi çalışmalar olmuştur. Milli kültür ve milliyetçilik üzerine yapılan çalışmalarda ise Sulhi (1923), Gökçe (1964), Ertürk (1966), Aslanapa (1966), Gök (1985), Türker (1994) ve Çongur'un (2005) çalışmalarında milli kültür ve gençliğin ilişkisi üzerine çalışılmışken, Türk kültürünün gençlere aktarılması yolunda yapılması gereken eserler de yazılmıştır (bkz. Ergin,1984).

Makaleler özelinde yoğunlukla çalışılan bir diğer konu ise gençliğin savaş, barış ve askerlik konuları ile ilişkilendirildiği çalışmalardır. Türkiye tarihinde var olan savaşları konu edinerek gençleri ele alan çalışmalara; Ustaoglu Çelik ve Çakmak'ın (2016) Çanakkale Savaşını konu ettiği çalışması, Sarısaman'ın (2000) Birinci Dünya Savaşını konu edindiği çalışması, Balcıoğlu'nun (1997) Cumhuriyet'in ilk yıllarında gençlerin savaşa hazırlanması üzerine yaptığı çalışması, Kaynardağ'ın (1989) İstiklal savaşı günlerinde Kastamonu gençliğini konu aldığı çalışması, Kayaoğlu'nun (1987) Kurtuluş Savaşını konu aldığı çalışması, Çongar (1986) ve Akman'ın (1949) çalışmaları örnek verilebilir. Gençlik ve savaş ile ilgili birçok esere rağmen Karaman Kepenekci'nin (2010) gençlerin barışa ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmanın barış ile ilgili bu alt tema dahilinde ve makale düzeyinde tek çalışma olduğu söylenebilir.

Kitaplar bağlamında çalışılan konularda ise yine benzer şekilde savaşta ve yurt mücadelesinde gençlik, ülkücü gençlik, cumhuriyet ve gençlik gibi konuların çalışıldığı görülmektedir. Kitaplarda çalışılan konulardan 'savaş ve gençlik' konusunun daha yoğun çalışıldığı –yirmi sekiz (28) kitaptan yedi (7) tanesinin savaş ve gençlik teşkilatları ile ilgili olduğu göz önünde bulundurulduğunda söylenebilir. Bu çalışmalarda daha çok yurt müdafaasında gençlik teşkilatlarının önemi üzerine (Turunç, 1935 ve Yaman, 1938), direniş örgütlerinden Türk Mukavemet Teşkilatı'nın örnekliği üzerine ve çeşitli savaşlarda gençler üzerine yapılan çalışmaların olduğu (Sarıhan, 2004) görülmektedir.

8.1. Tezler

- Yazıcı, Nevin, *Osmanlılık Fikri ve Genç Osmanlılar Cemiyeti*, 1999, Yüksek Lisans, 283s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

ÖZET: Osmanlılık, Osmanlı İmparatorluğu'nu teşkil eden bütün kavim, cemaat ve milletlerin; din, mezhep, ırk, milliyet farkı gözetilmeden; adalet, hürriyet, eşitlik ortamında bir arada yaşamalarını temin etmek isteyen anlayıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren fiili olarak var olan Osmanlılık fikri, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren siyasi bir ideoloji olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlılık fikri, Tanzimat bürokratlarının ve Genç Osmanlıların amaç ve faaliyetlerini teşkil eder. Genç Osmanlılar, Osmanlı Devleti'nin kurtuluşu ve Osmanlı siyasi birliğinin sağlanması için gerek

siyasi bir teşkilat içinde gerekse kişisel çabalarıyla faaliyet göstermişlerdir. “Osmanlı Devleti nasıl kurtarılmalıdır?” sorusuyla meydana çıkan ilk siyasi ideoloji olması ve kendisinden sonra gelen siyasi akımlara zemin teşkil etmesi bakımından Osmanlılık; Osmanlı siyasi ve fikir hayatında önemli bir yer tutar. Tezimizde Osmanlılık fikri tarihsel gelişiminde kazandığı anlam göz önüne alınarak iki boyutta ele alınmıştır. Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda ve şekillenmesindeki yeri, Fransız ihtilalinin estirdiği milliyetçilik akımının Osmanlı siyasi birliğine olumsuz etkisine karşı Osmanlı bürokrat ve aydınının şekillendirdiği Osmanlılık ideolojisi. Giriş ve Sonuç dışında tezimiz; Tanzimat Dönemi Osmanlılık Fikri başlıklı Birinci Bölüm, Tanzimat’a Tepkiler ve Genç Osmanlılar Cemiyeti başlıklı İkinci Bölüm, Birinci Meşrutiyet Dönemi Genç Osmanlılar ve Osmanlılık Fikri başlıklı Üçüncü Bölüm, II. Meşrutiyet ve Sonrasında Osmanlılık Fikri başlıklı Dördüncü Bölümden meydana gelmiştir.

- Şenay, Banu, *Political Orientation and Citizenship: Perception and Experiences of Turkish Youth (Politik Oryantasyon ve Vatandaşlık: Türk Gençliğinin Algılamaları ve Deneyimleri)*, 2006, Yüksek Lisans, 163s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Koç Üniversitesi.

ÖZET: Genel olarak vatandaşlık, ulus-devletlerin nüfus alanına düşen bir konu olarak algılanmaktadır. Bu görüşün aksine, bu çalışma vatandaş olarak bireylerin tüm vatandaşlık konseptinde sahip oldukları önemli konuma odaklanmıştır. Ampirik bir çalışmadan yola çıkılarak, bu tezde Türk gençliğinin farklı siyasal eğilimleri üzerinden vatandaşlığı ve vatandaşlığın üç boyutunu (yasal statü, kimlik ve sivil erdem) nasıl algıladığı ve tecrübe ettiğini incelemiştir. Çalışmanın temel amaçlarının merkezinde iki soru bulunmaktadır. İlki, siyasal eğilim ile vatandaşlık üzerine algılamalar arasında nasıl bir ilişki olduğu; ikincisi ise, yasal statü, kimlik ve sivil erdem boyutlarının arasında nasıl bir etkileşim olduğudur. Farklı siyasal oryantasyonlara sahip yetmiş üniversite öğrencisi ile İstanbul’da derinlemesine mülakat yapılmıştır. Bu gruplar; cumhuriyetçiler, milliyetçiler, solcular, İslamcılar, liberaller, Kürtler ve apolitiklerdir. Araştırma sonuçları farklı siyasal eğilimler üzerinden ‘vatandaş olma’nın taşıdığı anlamın görüldüğü gençlerin zihninde bir farklılık gösterdiğine işaret etmiştir. Yasal statünün en çok liberal grup tarafından benimsendiği; diğer taraftan ise, milliyetçi, İslamcı, Kürt ve apolitik grupların kendilerini kimlik boyutuyla, cumhuriyetçi gençlerin ise sivil erdem boyutuyla tanımlama eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu çalışma gruplarının arasında sol düşünceye sahip görüşmecilerin homojen bir vatandaşlık kavramı sergilemediği gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın bulgularından çıkan ikincil bir sonuç ise, vatandaşlığı yalnızca sahip olunan haklar ve yükümlülükler ve bir topluma olan yasal üyelik üzerinden tanımlama eğiliminin, modern demokratik toplumların karşılaştığı krizleri aşmada yetersiz kalacağıdır. Vatandaşlığın ayrılmaz parçaları olan kimlik ve sivil erdem boyutlarına da önem verilmesi gerekmektedir.

- Cansabuncu, Sinan, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Milliyetçilik Algısı: Zeytinburnu Örneği*, 2008, Yüksek Lisans, 140s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi.

ÖZET: Ortaöğretim öğrencilerinin milliyetçilik algısı başlıklı araştırmamız, İstanbul’un kozmopolit yapısını (nüfus, göç, eğitim ve kentleşme vb.) temsil edeceği düşünülen Zeytinburnu ilçesinde liseye devam eden 548 genç öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada gençlerin mevcut milliyetçi değer yapıları ve bu olgular etrafında toplumda önemli görülen konuları değerlendirme biçimleri

ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bilindiği gibi milliyetçilik olgusu dünya siyaset tarihinde homojenleştirici ve bütünleştirici işlevinin yanı sıra, ırk ve etnik kökeni göz önünde bulduran özelliğiyle, küreselleşme ve modernizmden kazandığı ivmeyle kimlik kategorilerini arttırmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllardan itibaren siyasal, sosyal ve ekonomik dalgalanmalar, ülke coğrafyalarını bu dönüşüm hızıyla etkisi altına alarak, metafor; farklı kimliklerin zenginlik ve değer taşıma potansiyelinden çok, sorunsal tarafta kurgulamalar getirmektedir. Bir yandan Dünyada ve Türkiye'de giderek egemen olmaya başlayan evrensel insan haklarıyla; farklı kimliklere, farklı kültürlere ve farklı dini/felsefi inanışlara sahip bireylerin aynı siyasal organizasyonlar altında yaşayabilme olgunluğuna sahip demokratik katılımları gelmektedir. Bu, üniter politikaların ve uluslaştırma araçlarının tartışılması anlamına gelmektedir. Türkiye'nin kendi iç dinamikleri, bütünleşmeyi; homojenleşme olarak değil, dönüşümle, kendi içinde entegre olma alternatifini varlık sebebi olarak değerlendirmektedir. Etnik hareketlerin artması da bu çerçevede değerlendirilebilir. Araştırma sonucunda, gençlerin Türklük, Etnisite, Vatandaşlık, Müslümanlık, Devletçilik, Aidiyet ve Avrupa Birliği gibi konularında, heterojen bir dağılım sergiledikleri, sınıf düzeyi, cinsiyet ve notlarına göre çeşitli farklılıklar arz ettiği ortaya çıkmıştır.

- Türkoğlu, Didem, *Snapshots of Popular Turkish Nationalism: Neo-Kemalism, Bestsellers and Facebook (Popüler Türk Milliyetçiliğinden Kareler: Neo-Kemalizm, Çok Satanlar ve Facebook)*, 2008, Yüksek Lisans, 160s., Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez, Türk milliyetçiliğinin tezahürlerini anlamak için popüler kültürden kareler ele almaktadır. 1990'larda sivil toplumun altını çizerek ortaya çıkan neo-Kemalist milliyetçiliğin üzerinde durulmaktadır. Bu odaklanma Şu Çılgın Türkler ve Metal Fırtına gibi çok satan romanların analizinden yola çıkarak yapılmaktadır. Bu analiz de kitapların söylem analizine ve okuyucularla yapılan görüşmelere dayandırılmaktadır. Bu tez aynı zamanda Türk milliyetçiliğinin kendini ifade ettiği yeni bir araç olan Facebook'u da incelemektedir. İnternette yer alan popüler bir iletişim ağı sitesi olan Facebook'ta çeşitli protestolar organize edilmekte ve gerçekleştirilmektedir. Bahsedilen kitapların/okuyucuların ve Facebook'un kullanıcılarının analizleri bir araya getirildiğinde gençliği harekete geçmeye çağıran bir neo-Kemalist söylem ortaya çıkmaktadır. Ancak bu söylem muğlaklıklara ve çelişkilerin varlığı ikiliklere de işaret etmektedir. Bu tezde bu ikiliklerin ortaya çıktığı Şarkiyatçılık-Garbiyatçılık, geçmiş-gelecek, sanal-gerçek, muhafaza-değişim ve militarizm- sivil siyaset gibi pek çok noktanın olduğu öne sürülmektedir. Tüm bu hassas noktalar tüketim kültürü dili ve sembolizmi ile iç içe geçmekte ve neo-Kemalist söylemi üreten ve kullananlar da hegemonya mücadelesinde bu dil ve sembolizmi kullanmaktadır.

- Yıldız, Selçuk, *Üniversite Öğrencilerinde Yurttaşlık Bilinci: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğrencileri Örneği*, 2010, Yüksek Lisans, 203s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Karaaytu, Cafer, *Lise Öğrencilerinin Milli Kimlik Bilincine Yönelik Görüşleri*, 2014, Yüksek Lisans, 106s., Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bahçeşehir Üniversitesi.

ÖZET: Bu araştırmamızda, Lise öğrencilerinin milli kimlik bilincine olan görüşlerini belirlemek için yapılmıştır. Bu amaçla milli kültür ve milli bilinç gibi anahtar kelimeler tanımlanmıştır. Bununla

birlikte Türk Milli Eğitim Sisteminde milli kimlik ve bilinç kazandırmaya yönelik amaçlar belirtilmiş bu kavramlara etki eden eğitim ve aile gibi temel konular ele alınmıştır. Bu tez Atatürk ilke ve inkılaplarının gösterdiği hedeflerde Türk Milli Eğitiminin ortaya koyduğu hedefler doğrultusunda lise öğrencileri üzerindeki milli kimlik ve milli bilinçleri üzerindeki etkileri ve görüşleri ortaya koymakta ve incelemektedir.

- Şahin, Papatya Çetinalp, *Polis Okulu Öğrencilerinin Adil Dünya İnancı, Otoriterlik, Sistemi Meşrulaştırma, Vatanseverlik ve İnsan Hakları Tutumlarının İncelenmesi*, 2014, Yüksek Lisans, 136s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi.

ÖZET: Yapılan bu araştırmanın amacı polis okulu öğrencilerinin okulda geçirdikleri süre esnasında adil dünya inancı, otoriterlik, sistemi meşrulaştırma, vatanseverlik ve insan hakları tutumlarında ne yönde değişiklikler olduğunu saptamaktır. Bu başlıklardan başka, bu tutumlar üstünde etkili olabileceği düşünülen siyasi görüş ve dini inancın günlük hayata etkisi başlıkları da araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerden eğitime başladıkları ilk bir ay içinde ilk ölçümler, bundan bir yıl sonra da ikinci ölçümler alınmıştır. Toplanan verileri analiz etmek amacıyla bağlantısız örneklemeler için t testi, siyasi görüş ve dini inancın etkisini belirleyebilmek adına da tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bulgular çerçevesinde öğrencilerin polis okulunda geçirdikleri bir yılın ardından insan hakları puanlarında düşüş olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca siyasi tutumlar çerçevesinde bakıldığında sağ siyasi görüşü benimseyen öğrencilerin insan hakları ölçeğinden diğer gruplara göre daha düşük puan aldıkları bulunmuştur. Araştırma çerçevesinde insan hakları ölçek maddeleri özellikle incelenmiştir. Bulgular ışığında eğitim esnasında öğrencilerin istenen insan hakları duyarlılığına sahip olmalarını engelleyen bazı bozucu faktörler olduğu düşünülmektedir. Bu konunun özellikle gözden geçirilmesinin ve polis okullarında verilen insan hakları eğitim müfredatının kapsamının genişletilmesinin ya da eğitimi destekleyici pratik uygulamaların müfredata dahil edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Demirbaş, İbrahim, *Üniversite Öğrencilerinin Vatandaşlık Algısının Belirlenmesi*, 2016, Yüksek Lisans, 83s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu Üniversitesi.

ÖZET: Bu tez çalışmasında, Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin belirli değişkenlere göre, vatandaşlık algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca uygun ölçek formu; uzman görüşleri alınarak hazırlanmış, ön uygulama yapılarak ve tekrar alınan profesyonel görüşlerle son şekli verilmiştir. Çalışmanın evreni, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 20476 öğrencidir. Örneklem sayısı, 1409 öğrenciden oluşmuştur. Verilerin toplanmasında beşli likert tipi Vatandaşlık Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek; iki bölümden, beş boyuttan ve 45 maddeden oluşmuştur. Birinci bölümde; kişisel bilgiler, ikinci bölümde; üniversite öğrencilerinin vatandaşlık algıları yer almıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde, SPSS (Statistical Package For Social Science) paket programından yararlanılmıştır. Yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin vatandaşlık algılarının cinsiyete göre değiştiği bulunmuştur. Vatandaşlık algısı kızlarda yüksek çıkarken erkek öğrencilerde düşük çıkmaktadır. İl merkezinde yaşayan öğrencilerin vatandaşlık algısı yüksek çıkarken köyde yaşayan öğrencilerin düşük çıkmakta olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak; kız öğrencilerin neden daha fazla vatandaşlık algısına sahip olduğu araştırılabilir. Köyde

yaşayan öğrencilerin vatandaşlık algısının il merkezinde yaşayanlara göre daha düşük olmasının nedenleri araştırılabilir.

- Akin, Gülsün Kılıç, *Üniversite Gençliğinin TSK'ya Güveni ve Bilgi Kaynakları*, 2016, Yüksek Lisans, 129s., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi.

ÖZET: Bu çalışma öncelikle, tarihsel bir birikime sahip olan ordu kurumunun, üniversite gençleri tarafından nasıl değerlendirildiğini konu edinmekte, ordunun toplumda sahip olduğu ayrıcalıklı konumunu ve meşruiyet alanlarını nasıl oluşturduğunu incelenmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede “güven” kavramı temel belirleyicileri ile ele alınmıştır.

8.2. Makaleler

- Sulhi, Abdülbadullah, *Gençlik ve Millet*, 1923, İctihad, 18(153), 31-63, İstanbul.
- *Gençlerin Tanışma Yuvası*, 1930, Türk Yurdu Dergisi, 5(31), 43-45, Ankara.
- Duru, Kazım Nami, *Türk Gençliği Ne Vakit Yaratır*, 1931, Resimli Şark, (9), 18-19, İstanbul.
- Ongun, Cemil Sena, *Asker Ruhu ve Türk Gençliği*, 1940, Savaş Dergisi, (9), 7, İstanbul.
- *Türk Gençliğinin Tek Cephesi*, 1944, Ülkü Dergisi, 6(64).
- Akman, Kâmi, *Gençliğin Harbi ve Savunma Çareleri*, 1949, Süvari Dergisi, (138), 11-26, İstanbul.
- *Üniversite ve Askerlik*, 1952, Siyaset Dergisi, 2(62), 5-18, İstanbul.
- İzer, Mehmet, *Dış Tehlikeler Karşısında Türk Gençliğinin Fikri ve Siyasi Terbiyesi*, 1953, Bilgi Dergisi, (70), İstanbul.
- Sarp, Hüseyin Enver, *Türk Gençliğine İthaf: Türk Ocağı Nasıl Kurulmuştu?*, 1955, Türk Yurdu Dergisi, (242), 665-670, Ankara.
- Sarp, Hüseyin Enver, *Türk Gençliğine İthaf: Türk Ocağı Nasıl Kurulmuştu?*, 1955, Türk Yurdu Dergisi, (243), 746-752, Ankara.
- Gökçe, Cemal, *Gençliğimizdeki Milliyet Anlayışı Üzerine*, 1964, Genç Öğretmen Dergisi, (3), 24-25, İstanbul.
- Aslanapa, Oktay, *Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi*, 1966, Kalkınan Dünya Dergisi, 1(10), 4.
- Ertürk, Selahattin, *Milli Beka ve Gençlik*, 1966, Türk Kültürü Dergisi, 4(43), 13-17, Ankara.
- Kesimli, Hulusi, *Topyekûn Savunma Bakımından Halkın ve Gençliğin İstihbarat Bilgisi, Casuslar ve Casuslarla Mücadele*, 1969, Sivil Müdafaa Dergisi, 11(37), 23-31.
- *Türk Kültürünün Gelişmesi Gençliğin ve Halkın Eğitimi*, 1972, Halkevleri Dergisi, 6(69), 13-17, Ankara.
- Aslanapa, Oktay, *Gençlik ve Milli Kültür*, 1977, Kemalizm ve Türkiye Dergisi, 2(15), 7, İstanbul.
- Sevim, Recep, *Milli Davamız: Gençlik*, 1977, Kemalizm ve Türkiye Dergisi, 2(16), 6-27, İstanbul.

- Ozankaya, Özer, *Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği*, 1978, Varlık Dergisi, 44(850), 5, İstanbul.
- Ozankaya, Özer, *Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği*, 1978, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyoloji Enstitüsü Sosyoloji Konferansları, 132-133, İstanbul.
- Aslanapa, Oktay, *Gençlik ve Milli Kültür*, 1979, Atatürk Türkiye'si, (55), 8, İstanbul.
- Ozankaya, Özer, *Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği*, 1980, Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(2), 197-201.
- Cebeci, Dilaver, *Arif Nihat ve Türk Gençliği*, 1982, Orkun Dergisi, (5), 6-7, İstanbul.
- Ergin, Muharrem, *Milli Kültürümüzün Korunması, Geliştirilmesi, Nesillere İntikali*, 1984, Boğaziçi Dergisi, (26), 24-28, İstanbul.
- Soydemirgil, Şafak, *Gençlik ve Milli Şuur Hissi*, 1985, Bizim Ocak Dergisi, (16-17-18).
- Serarslan, Halim, *Hamdullah Suphi ve Türk Gençliği*, 1985, Selçuk Üniversitesi Selçuk Dergisi, 1(1(Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı)), 85-88, Konya.
- Sakaoğlu, Saim, *Milli Kültürümüz ve Gençliğimiz*, 1985, Elif Dergisi, 1(3), 3-5.
- Şimşek, Nazmi, *Akdağmadeni'nde Gençlerin Askere Uğurlanışı*, 1985, Türk Folkloru Dergisi, (72), 21.
- Koç, Hakan, *Gençlik, Toplum ve Devlet*, 1985, Töre Dergisi, 15(168), 10-11, Ankara.
- Develioğlu, A. Servet, *Türk Gençliği ve Geleceği*, 1985, Türk Edebiyatı Dergisi, (136), 20-21, İstanbul.
- Gök, Dursun, *Milli Kültür ve Gençliğimiz*, 1985, Selçuk Üniversitesi Selçuk Dergisi, 1(1(Atatürk ve Gençlik Özel Sayısı)), 75-84, Konya.
- Ak, Coşkun, *Türk Gençliği ve Meseleleri [Aydınlar Ocağının Düzenlediği Seminerde Sunulan Bildiriler]*, 1985, Boğaziçi Dergisi, (36), 6-7, İstanbul.
- Hacıoğlu, Kutlu Tunca, *Gençliğin Bağımsızlık Yolu Ulusal Bağımsızlıktan Geçer*, 1986, Öğretmen Dünyası Dergisi, 7(77), 12-13, Ankara.
- Küçük, Hasan, *Milli Kültür ve Gençlik*, 1986, Milli Gençlik Kongresi II, 153-160, Konya.
- Ögel, Bahaeddin, *Gençlik Milli Mefahir ve Milli Gurur*, 1986, Milli Gençlik Kongresi I, 33-38, Konya.
- Savran, Ahmet, *Gençlik ve Milli Kültür Değerlerimiz*, 1986, Milli Gençlik Kongresi I, 183-188, Konya.
- Aydın, Mehmet, *Türk Gençliği ve Milletçe Aranan Hüviyet*, 1986, Milli Gençlik Kongresi I, 201-206, Konya.
- Çongar, Yasemin, *Ulusal Kurtuluş Savaşlarında Gençliğin Rolü*, 1986, Yarın Dergisi, (54), 10-11.
- Kayaoğlu, İsmet, *Kurtuluş Savaşında Gençlik*, 1987, Milli Gençlik Kongresi içinde, 215-225, Konya.
- Türkdoğan, Orhan, *Üniversiteler ve Türk Ocakları*, 1987, Türk Yurdu Dergisi, 8(354), 1-3, Ankara.
- Kayabalı, İsmail, *Beyin Yıkamanın Sosyo-Psikolojik Temelleri ve Türk Gençliğine Uygulanması, Uluslararası Terörizm ve Gençlik*, 1987, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 197-203, Ankara.
- Sakaoğlu, Saim, *Doğu Anadolu Gençliğinin Milli Kültürümüze Bakışı*, 1988, Milli Gençlik Kongresi II, 75-78, Konya.

- Akengin, Yahya, *Tarih ve Gençlik*, 1988, Milli Gençlik Kongresi I, 153-156, Konya.
- Kaynardağ, Arslan, *İstiklâl Savaşı Günlerinde Kastamonu Gençliği Bir Kulüp Bir Dergi ve Öğretmenler*, 1989, Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu: Tebliğler, 121-132, Ankara.
- Tezcan, Mahmut, *Gençlik ve Milli Kültür*, 1989, Milli Eğitim Dergisi, (86), 60-62, Ankara.
- Subaşı, Muhsin İlyas, *Milli Sanat, Milli Kültür, Milli Gençlik*, 1989, Mersin Milli Kültür ve Eğitim Sempozyumu II, 164-169, Ankara.
- Kınacıoğlu, Naci, *Türk Toplumunu ve Gençlik Sempozyumu Açış Konuşması*, 1989, Devlet Bakanlığı ve Erciyes Üniversitesi.
- Yılmaz, Muammer, *Milli Duygu ve Gençlik*, 1990, Gençliğin Sesi Dergisi, (3).
- Türker, M. Zeki, *Gençlik ve Milli Kültür*, 1994, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (1), 289-291, Konya.
- Balcıoğlu, Mustafa, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Gençliğin Savaşa Hazırlanması ile İlgili İki Belge İki Görüş*, 1997, Atatürk Yolu Dergisi, (20), 465-473, Ankara.
- Borries, Bodo Von, *Gençlik ve Tarih: Gençler Arasında Tarih Bilinci Konulu Karşılaştırmalı Avrupa Projesi Tarih Eğitimi ve Tarihte "Öteki" Sorunu*, 1998, 2. Uluslararası Tarih Kongresi, 234-245, İstanbul.
- Sarısamancı, Sadık, *Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri*, 2000, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, (11), 339-501, Ankara.
- Türkkahraman, Mimar, *Türk Gençliğinde Tarih Bilinci*, 2000, Yeni Türkiye Dergisi, Ankara, 6(33), 426-430.
- Çılgin, Alev Sınar, *Genç Cumhuriyetin Ütopyası: "Gürbüz Türk Çocuğu"*, 2004, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(6), 97-119, Bursa.

ÖZET: Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi, Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin çıkardığı bir dergidir. 1926-1935 yılları arasında yayınlanmıştır. Dergi 1931'e kadar hem çocuğa hem de anne, baba, öğretmen ve çocuğun yetiştirilmesiyle ilgilenen herkese seslenir. 1931'den sonra ise hedef kitle yavaş yavaş yetişkinler olur. Dergi bir taraftan hükümetin çocuk politikasına yön verir, diğer taraftan da devletin çocuğa verdiği büyük önem ve değeri yansıtır. Derginin geniş bir yazar kadrosu vardır. Bu kadro içinde Türk edebiyatının tanınmış isimleri de yer alır. Yazarlar çocuk sorununa gelecek açısından bakarlar. Toplumdaki kimsesiz çocukları koruyan Himaye-i Etfal Cemiyeti'ne yardım çağrısında bulunurlar. Amaç sadece biyolojik açıdan sağlıklı çocuklar yetiştirmek değildir. Cumhuriyeti yaşatacak bireyler yetiştirmeyi hedeflerler.

- Çongur, H. Rıdvan, *Türk Gençliği ve Milliyetçiliğimiz*, 2005, Karınca Dergisi, 70(821), 39-42, İstanbul.
- Halıcı, Şaduman, *Vagon Li Olayı: Türkçe'ye Yapılan Hakarete Basının ve Gençliğin Tepkisi*, 2007, Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi, 6(11), 63-77, İstanbul.
- Ömürbek, Nuri - Çiçek, Hüseyin Güçlü - Çiçek, Serdar, *Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme:*

Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları, 2007, Maliye Dergisi, (153), 102-122, Ankara.

ÖZET: Temel kamu geliri niteliğindeki vergilere karşı son yıllarda mükelleflerin göstermiş oldukları tutum ve davranışlar ile vergiyi tam ve doğru olarak beyan etme ve ödeme anlamında kullanılan vergi uyumu konularında çalışmalar yoğunlaşmıştır. Kaynağında insan faktörünün olduğu bu çalışmanın amacı ise üniversitenin son sınıfına gelmiş öğrencilerin vergi bilincini ölçmek ve değerlendirmektir. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için Türkiye'nin genç ve büyük üniversitelerinden biri olan Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dördüncü sınıf öğrencileri ile literatürde geliştirilmiş bulunan ölçeklere dayanarak hazırlanmış bir anket ile yapılmıştır. Sonuçlar SPSS programı aracılığı ile frekans analizi, t testi ve Ki-Kare analizlerine tabi tutulmuştur. Sonuç olarak Türkiye'de potansiyel vergi mükellefi durumundaki üniversite öğrencilerine göre vergi ödemeyi/ödememeyi belirleyen en önemli faktörler sırasıyla ödenilen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi, daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi, adil bir vergi yükü dağılımıdır. Son yıllarda kamuoyunun da tartıştığı reklam kampanyaları yapılması ya da okul ve aile içi eğitimle vergi bilincinin oluşacağına nispeten daha az inanılmaktadır.

- Doğanay, Ahmet ve Sarı, Mediha, *Lise Öğrencilerinin Vatandaşlık Algılarına Etki Eden Faktörlerin Analizi*, 2009, I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi/Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu, 36-51, Uşak.
- Kepenekci, Yasemin Karaman, *Üniversite Öğrencilerinin Ulusal ve Uluslararası Barışa İlişkin Görüşleri*, 2010, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 43(29), 27-49, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın katılımcılarını 2006–2007 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilimleri Öğretmenliği programına devam eden, vatandaşlık bilgisi dersini almış ve öğretmen olduğunda da vatandaşlık eğitimi verecek ve araştırmaya katılmaya istekli altmış üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcıların görüşleri açık uçlu sorulardan oluşan bir anket ile toplanmış ve yazılı olarak verdikleri cevapları betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre katılımcılar genellikle ulusal barıştan, ulusal birlik ve huzuru; uluslararası barıştan uluslar arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesini anlamakta ve ulusal barışın vatandaştan, devletten ve diğer devletlerden kaynaklanan nedenlerle engellendiğini düşünmektedir. Uluslararası barışın sağlanamamasını ise büyük ölçüde devletlerin dünya kaynaklarını elde etme yolunda giriştikleri rekabete bağlamışlardır. Katılımcılardan bazıları genel olarak üniversite öğrencilerini ulusal ve uluslararası barışa duyarlı bulmakla birlikte, bu görüşte olmayan katılımcılar da bulunmaktadır. Katılımcılar, üniversite öğrencilerini barışa daha duyarlı hale getirmek üzere özellikle üniversitelerde, içinde öğrencilerin de olduğu barış ile ilgili proje ve diğer etkinliklerin düzenlenmesini önermişlerdir.

- Dündar, İsmet Pelin ve Deniz, Didem, *Vatandaşlık Bilinci Üzerine: Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgi, Vatandaşlık ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Bakış Açılarını Sorgulayan Bir Araştırma*, 2010, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(12), 128-139.

ÖZET: Vatandaşlık kavramı Antik çağdan günümüze birçok farklı anlamda karşımıza çıkmaktadır. Tebaadan vatandaşlığa geçiş sürecinde toplumsal değişim faktörleriyle beraber vatandaşlık kavramı da biçimlenmiş ve yenilenmiştir. Günümüzün en önemli silahlarından biri olan bilgi ise, vatandaşlık bilincinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Günümüz toplumu Bilgi Toplumu olarak anılsa da bilginin herkese ait ve tarafsız olarak aktarılmadığı yaşanan bir gerçektir. Bu manada toplumda birçok konuda yaşanan bilgi açığı, bireylerin toplumsal değişim sürecinde; hak ve özgürlüklerle birlikte ödev ve sorumluluklarının bilincinde olmaları açısından da kendini göstermektedir. Yukarıda vurgulanan hususlar temel alınarak hazırlanan bu çalışma, günümüz toplumunda yaşayan insanların nasıl bir toplumsal yapı içerisinde varlıklarını sürdürdükleri ve bu toplumsal yapıyı/yapıdan bir vatandaş olarak ne ölçüde etkiledikleri/etkilendiklerini esas alan bir mantıktan hareket edilerek hazırlanmıştır. Çalışma, yaşama yeni atılan Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin vatandaşlık olgusuna bakış açılarını sorgulayan anket sonuçlarıyla tamamlanmıştır.

- Güneş, Günver, *İzmir'in İlk Türkçü Dergisi Türk Gençleri Mecmuası*, 2011, Türk Yurdu Dergisi, (285), 130- 137, Ankara.

ÖZET: Yakın dönem Türkiye tarihine damgasını vurmuş en önemli kurumlardan birisi Türk Ocaklarıdır. II. Meşrutiyet döneminde temelleri atılan, Mütareke döneminde dağılan, Cumhuriyet Türkiye'sinde faaliyetlerine devam eden Türk Ocaklarının şube sayısı, kapatıldıkları 1931 yılında 276'ya ulaşmıştı. Türk Ocakları şubeleri içerisinde, taşrada en faal olanlardan biri İzmir Türk Ocağı idi. İzmir Türk Ocağı, Balkan Savaşları'nın şiddetli sürdüğü 1912 yılı sonlarında açılmış, İzmir'de İttihat ve Terakki ile birlikte milli politikaların uygulanmasında öncü rol oynamıştır. Bu çalışmaları ile aydınların ve gençliğin desteğini alan Ocak, I. Dünya Savaşı'nın ardından mağlup olan Osmanlı İmparatorluğu'nda ulusal direniş merkezi haline gelmiş, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karşı en ciddi tepki ve protestoyu İzmir Türk Ocağı göstermiştir. İşgal yıllarında kapatılan Ocak Ekim 1922'de yeni fikirler, yeni idealler doğrultusunda açılarak yeniden faaliyetlerine başlamıştır.

- Öcal, Adem, *İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Vatandaşlık Hakları Konusundaki Görüşleri*, 2011, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(35), 134-149.

ÖZET: Bu çalışmada, ilköğretim öğrencilerinin vatandaşlık haklarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Öğrenci görüşleri 18 maddelik beşli likert türünde hazırlanmış bir ölçek ile belirlenmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması 90 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini Aksaray il merkezinden rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 483 ilköğretim yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Hazırlanan ölçek 2010 yılının Şubat-Mart döneminde uygulanmıştır. Araştırma verileri SPSS paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, cinsiyet, ikamet edilen yerleşim birimi, ailenin gelir düzeyi ve anne-baba eğitim durumu değişkenleri ile vatandaşlık hakları puanları arasında farklı düzeylerde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırma bulgularının çocuk hakları, vatandaşlık ve sosyal bilgiler eğitimi alanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Terzi, Ali Rıza, *Denetim Odağı ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, 2011, Eğitim ve Bilim Dergisi, 36(162), 3-15, Ankara.

ÖZET: Bu çalışmada denetim odağı (DO) ve örgütsel vatandaşlık davranışı (ÖVD) arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır, araştırma Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı bir fakülte ve dört meslek yüksekokulundan 252 kişilik öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada denetim odağı ile ilgili olarak Rotter (1966) tarafından geliştirilen ve Dağ (1991) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Rotter Denetim Odağı Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Örgütsel vatandaşlık davranışı ile ilgili olarak kullanılan ölçek araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız t-testi, korelasyon ve regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin göstermiş oldukları ÖVD, cinsiyet ve okul türü açısından anlamlı olarak farklılaşmıştır. Denetim odağı ve ÖVD arasında düşük-negatif yönde ilişkiler belirlenmiştir. Araştırmada denetim odağının ÖVD'nin bir yordayıcısı olmadığı sonucuna varılmıştır.

- Kuş, Zafer - Karatekin, Kadir - Merey, Zihni, *Geleceğin Vatandaşları: Gençler Ulusal ve Küresel Problemleri Nasıl Algılamaktadırlar?*, 2012, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10(4), 837-868.

ÖZET: Bu çalışmada sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin ulusal ve uluslararası problemler hakkında ne düşündükleri, bu konular hakkında nereden bilgi edindikleri ve bu problemlerin çözümüne olan inançlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma grubunu Kırşehir İlinde yer alan Sosyal Bilimler Lisesinde öğrenim gören 14, 15 ve 16 yaşlarındaki öğrenciler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı iki boyutlu olarak tasarlanmıştır. İlk boyutta öğrencilerden Türkiye ile ilgili, ikinci boyutta ise küresel boyutta öncelikli gördükleri sorunları önem sırasına göre yazmaları istenmiş, ardından öğrencilere bu konular hakkında bilgi kaynakları ve ulusal sorunların yakın bir gelecekte çözümüne ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Elde edilen yazılı dokümanlar içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: Gençler Türkiye'yi ilgilendiren en önemli problem olarak terörü görmektedirler. Türkiye açısından önemli gördükleri diğer problemlerin başında ise işsizlik ve şiddet gelmektedir. Uluslararası alanda Ortadoğu sorunu önemli bir problem olarak görülmektedir. Gençlerin dünyada önemli gördükleri diğer problemler ise savaş, açlık ve çevre sorunlarıdır.

- İşcan, Adem ve Şimşek, Yaşar, *Üniversite Öğrencilerinin İstiklâl Marşı Algısı*, 2012, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(20), 348-360.

ÖZET: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı'na yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikle İstiklâl Marşı'nın önemi üzerinde durulmuş, ardından tarihi ve edebî değeri anlatılmış ve günümüzde nasıl algılandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra uygulama ve anket kısmına geçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve 9 maddeden oluşan anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 511 öğrenciye uygulanmıştır. Ankettten elde edilen verilere ait frekans ve yüzdelere SPSS programı kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

- Tezcan, Tolga, *Engelli Gençlerin Yurttaşlık Sınavı: "Müstakbel" Yurttaşlık ve Hudutları*, 2013, Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 136-153, İstanbul.
- Gülüm, Kamile ve Seyfullayeva, Nermine, *Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Algısı ve Bilgi Kaynakları*, 2013, Turan-Sam Dergisi, 5(18), 69-79, Kars.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı, Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgi düzeylerini, algılarını ve bu bilgileri hangi kaynaklardan edindiklerini belirlemektir. Çalışma 2011-2012 öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri anket uygulaması ile toplanmıştır. Anket uygulamasından elde edilen veriler SPSS 17 paket programında değerlendirilerek, tablolar oluşturulmuş ve oluşturulan tablolar yorumlanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgi düzeyi yeterli seviyededir. Öğrencilerin edindikleri bilgileri daha okul öğrenmeleri ile basılı ve görsel medya araçları sayesinde edindikleri anlaşılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, Türk Dünyası insanlarını geleneklerine bağlı, muhafazakâr, dindar, kaderci, yardımsever ve sıcakkanlı olmakla birlikte neşesiz, kaba ve hoşgörüsüz insanlar olarak algıladıklarıdır.

- Sungur, Hasan ve Yıldız, Mehmet, *Ortaöğretim Öğrencilerinin Milliyetçilik ve Kahramanlık Algılarının Cinsiyete ve Okul Türüne Bağlı Değişiminin Sosyolojik Analizi*, 2013, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(14), 515-541, Adıyaman.

ÖZET: Tarih dersleri ve ders kitapları toplumun değerlerini etkili ve hızlı bir şekilde şekillendiren ve gelecek kuşaklara aktaran araçlardır. Milliyetçilik ise devlet ideolojisinin benimsediği resmi tarihin birincil öğelerinden biridir. Okullar bu bağlamda kahramanlık unsurlarını kullanarak milliyetçilik dahil olmak üzere çeşitli fikirlerin yayılmasına öncülük etmektedir. Bu araştırmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin milliyetçilik ve kahramanlık algılarının cinsiyetleri ve okul türlerine göre nasıl farklılıklar gösterdiğinin incelenmesidir. Bu amaçla araştırma Türkiye genelinde çeşitli liselerde öğrenim gören 628 lise öğrencisine uygulanmıştır. Veriler yapılan literatür araştırması sonucu ortaya çıkartılmış bir anket ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda milliyetçi değerlerin erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla, devlet okulu öğrencilerinde ise özel okul öğrencilerine oranla daha egemen olduğu gözlemlenmiştir.

- Aktaş, Özgür ve Özmen, Ahmet, *Savaş Kavramı Üzerine Üniversite Öğrencilerinin Görüşleri (Kafkas Üniversitesi Örneği)*, 2013, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(1), 37-55, Erzurum.

ÖZET: Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin savaş kavramına yönelik görüşlerini tespit etmektir. Çalışmada kullanılmak üzere yirmi dört sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Uygulamalardan sonra öğrencilerin cevaplarının madde ortalamaları tespit edilmiştir. Bununla beraber savaş kavramına yönelik maddeler arasında cinsiyet ve okul türü ile ilgili farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma Eğitim Fakültesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı (RPD) öğrencileriyle, Fen Edebiyat Fakültesinde Tarih Bölümü öğrencileriyle, İktisadi ve İdari Bilimler

Fakültesi'nde İktisat Bölümü öğrencileriyle İlahiyat Fakültesi'nde ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğrencileriyle gerçekleşmiştir. Veriler üzerinde yapılmış olan χ^2 (Ki-kare) analizleri incelendiğinde, yirmi dört madde arasında, cinsiyet açısından grupların, üç maddede anlamlı farklılık gösterdiği; okul türü bakımından ise dokuz maddede anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

- Değirmencioglu, Serdar M., *Üniversitede Rejime Uyumlu Kuşaklar Yetiştiriliyor*, 2013, Evrensel Kültür Dergisi, (264), 53-57.
- Dündar, Ahmet Nihat, *Türk Gençliği*, 2013, Karınca Dergisi, 80(920), 37-40, Ankara.
- Avcı, Emine Karasu ve İbret, Bilgin Ünal, *Vatanseverlik Değerine İlişkin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi*, 2016, Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(5), 2501-2518, Kastamonu.

ÖZET: Vatanseverlik değeri, toplumsal hayatın sürekliliğini ve düzenini sağlaması bakımından önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada, gelecekte çocukların kişilik gelişiminde önemli rolü olan okul öncesi öğretmen adaylarının vatanseverlik değerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarının vatanseverlik kavramı, vatansever bir bireyden beklentileri, neden vatansever olmak gerektiği, bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörleri ve vatansever bireyler yetiştirmede okul öncesi öğretmen adaylarının rolüne ilişkin görüşleri ortaya konulmaktadır. Araştırmada veriler 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi eğitim-öğretimine devam eden okul öncesi 4. sınıf öğretmen adaylarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Buna göre öğretmen adayları vatanseverliği en fazla vatani sevmek ve korumak olarak ifade etmektedirler. Vatansever bir bireyden beklentilerini en fazla vatanını sevmesi/koruması/sahip çıkması olarak belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının vatansever olma nedenlerini en fazla sırasıyla ülkemizi ve milletimizi korumak, birlik ve beraberlik içinde yaşamak ve toplumsal devamlılığı sağlamak olarak düşünmektedirler. Okul öncesi öğretmen adaylarına göre bireylerin vatanseverlik değerini kazanmasında etkili olan faktörler aile, okul, çevre ve diğer kategorilerine ait görüşlerdir. Vatansever bireyler yetiştirmede okul öncesi öğretmen adaylarının rolünü en fazla sırasıyla vatanseverlik değerini kazandırması ve bu değerın temelini okul öncesi öğretmenlerinin atması ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

- Topal, Erhan ve Sezer, Adem, *Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi*, 2016, Marmara Coğrafya Dergisi, (33), 96-113, İstanbul.

ÖZET: Gelecekte devletin çeşitli kademelerinde görev yapacak olan üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile Türkiye arasındaki ilişkileri daha ileri götürebilecek konumda olabilmesi için Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalıklarının büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesi çalışılmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Uşak Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler; örneklemini ise Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültelerinden tabakalı oranlı örnekleme yoluyla seçilen

800 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma bulguları üniversite öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğunu göstermektedir.

- Çelik, Aydan Ustaoglu ve Çakmak, Mehmet Ali, *Çanakkale Zaferi'nin 100. Yılında Öne Çıkan Değerler: Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Nitel Bir Araştırma*, 2016, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(27), 455-465, Elâzığ.

ÖZET: Bu çalışmada, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin Çanakkale Zaferi'nin 100. yılında hislerini açıkladıkları kompozisyonlarda öne çıkarttıkları/sezdirdikleri değer unsurlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 54 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrenci kompozisyonlarından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrenci kompozisyonlarında 14 farklı değeri [vatanseverlik (f=27), duyarlılık (f=21), sevgi (f=19), sorumluluk (f=18), bağımsızlık/özgürlük (f=11), aile birliğine verilen önem (f=7), saygı (f=7), yardımseverlik (f=6), dayanışma (f=3), bilimsellik (f=2), çalışkanlık (f=2), hoşgörü (f=2) ve dürüstlük (f=1)] içeren 132 değer unsuru belirlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle; öğrenci kompozisyonlarında yer alan değerlerin, Sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması istenilen birtakım değerlerle örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

- Çifçi, Taner ve Dikmenli, Yurdal, *Üniversite Öğrencilerinin Vatan Algısı ve Geçmişe Dönük Değişimi*, 2016, Turkish Studies Dergisi, 11(3), 847-860.

ÖZET: Vatan aralarında millî bağlar bulunan insan topluluklarının üzerinde birlikte yaşadıkları, gerektiğinde uğrunda canın ve malın feda edildiği faziletli toprak parçası olarak tanımlanabilir. Vatan sadece maddi değeri olan bir toprak parçası değil, aynı zamanda atalarımızdan bize, bizden de yeni nesillere devredilecek olan manevi bir mirastır. Bu nedenle gelecek nesilleri yetiştirecek olan öğrencilerin vatan algıları önemlidir. Araştırmanın amacı, öğrencilerin geçmişte vatan algılarındaki değişimlere sebep olan faktörleri ortaya koymak ve var olan algısal durumlarını açıklamaktır. Coğrafya Dersi Öğretim Programı genel amaçları içinde öğrencilere vatan bilinci kazandırılmasına yönelik bir değer olmasına rağmen coğrafyada bu durum ihmal edilmiş bir konu olarak görülmüş ve bu açığın yapılan çalışma ile kapatılabileceği düşünülmüştür. Çalışmanın bu yönüyle ilk olma özelliği ile alanyazına önemli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Araştırmanın katılımcılarını, Ahi Evran, Cumhuriyet, Gaziosmanpaşa, Gazi ve Marmara Üniversitelerinin eğitim fakültelerinde eğitim gören toplam 35 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırma, tarama yöntemi ile gerçekleştirilen retrospektif (geçmişe dönük) bir çalışmadır. Çalışmada verilerin toplanması sürecinde araştırmacılar tarafından oluşturulan, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öğrenciler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, betimsel ve içerik analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarında iki farklı vatan algısı teması, vatan ile ilgili algı değişikliğinde ise dört farklı temaya ulaşılmıştır.

- Erge, Sultan, *Vergi Bilinci ve Vergi Ahlakı; Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Lise ve Ön Lisan Öğrencileri Üzerinde Nitel Bir Çalışma*, 2016, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 1(12), 232-244, Konya.

ÖZET: Vergilerin toplum üzerinde oluşturduğu algı, bireyin vergi bilincinden geçer. Vergilerin mükelleflerden yeterince tahsil edilememesinde, devletler kamu ihtiyaçlarının finansmanında sıkıntı yaşayacağı için borçlanma veya vergi oranlarının artışı gibi farklı çözüm yollarına başvuracaktır. Bu tarz etkileri en aza indirebilmek için öncelikle topluma vergi bilinci aşılanarak vatandaşlık görevinin yerine getirmesi uygun görülmektedir. Çalışmada mesleki eğitim almış lise ve ön lisans öğrenciler üzerinde vergi bilincinin vergi ahlaki üzerinde yarattığı etkiler incelenmek istenmiştir ve vergi ahlakına karşı oluşan bakış açıları tespit edilmek istenmiştir. Eğitim aşamaları arasında fark olan lise ve ön lisans düzey çalışması yapılarak vergi üzerinde eğitimsel farklılığın olup olmadığı gözlemlenmiştir.

- Demir, İhsan Cemil ve Cigerci, İsmail, *Vergi Bilincinin Oluşumunda Eğitimin Rolü İlköğretim Öğrencileriyle Ampirik Bir Çalışma*, 2016, Yönetim ve Ekonomi Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(1), 127-143, Manisa.

ÖZET: Vergi bilinci, mükelleflerin vergi konusundaki farkındalık düzeyi olarak tanımlanabilir. Bu farkındalık düzeyi, vergisel sorumlulukların eksiksiz olarak yerine getirilmesi şeklinde pozitif olabileceği gibi, vergi karşısında olumsuz davranışlar şeklinde negatif de olabilir. Vergi bilincinin oluşumunda eğitimin rolünü tespit etmek amacıyla, ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan ampirik bir çalışma tarafımızdan yürütülmüştür. Bu amaçla, öncelikle hedef öğrencilerin vergi bilinç düzeyleri tespit edilmiştir. Daha sonra aynı öğrencilere tarafımızdan eğitimler verilmiş ve vergi bilinç düzeyleri tekrar tespit edilmiştir. Eğitim sonrasında öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinde belirgin bir şekilde pozitif değişikliklerin olduğu görülmüştür. Böylece toplumsal vergi bilincinin pozitif yönde oluşmasında özellikle ilköğretim çağına verilecek eğitimlerin son derece önemli olduğu ve bu eğitimlerin mali bağlantı oluşumuna da katkı yaptığı istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

- Çimen, Latife Kabaklı, *Üniversite Öğrencilerinin Vatanseverlik Tutumları ile Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, 2017, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6(3), 1950-1975.

ÖZET: Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin vatanseverlikle ilgili tutumları ile benlik kurguları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 440 öğrenciden elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu, Yurtseverlik ölçeği ve "İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği" kullanılarak elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin kör vatanseverlik tutumları, yapıcı vatanseverlik tutumlarından daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinin benlik kurguları en yüksekten en düşüğe sırasıyla; bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk olarak bulunmuştur. Vatanseverlik tutumu ile benlik kurguları düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir. En yüksek ilişki vatanseverlik ile ilişkisellik arasında gözlenmiştir. Kör vatanseverlik ve yapıcı vatanseverlik tutumları ile Benlik kurgusu ve alt boyutları oldukça düşük ancak anlamlı ilişkiler göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin vatanseverlik tutumları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin genel vatanseverlik ve kör vatanseverlik tutumları kadınların tutumlarından daha yüksek olduğu görülürken Yapıcı vatanseverlik tutumları cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Sınıf değişkenine göre üniversite öğrencilerinin Yapıcı tutumları vatan-

severlik ile benlik kurgusu ölçeği geneli ile İlişkisel ve Toplulukçu alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Gelir düzeyi değişkenine göre; genel vatanseverlik tutumları ile kör vatanseverlik tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeyde olanların genel vatanseverlik tutumları ile kör vatanseverlik tutumları anlamlı bir şekilde yüksek çıkmıştır. Fakülte değişkenine göre üniversite öğrencilerinin yapıcı vatanseverlik tutumları anlamlı farklılık göstermektedir. Benlik kurgusu toplam puanları ile ilişkisel alt boyutu anlamlı farklılık göstermektedir.

8.3. Kitaplar

- Turunç, Nazmi, *Acun Gençlik Örgütleri (Müsellah Uluslar)*, 1935, 92s., Cemal Azmi Millet Kütüphanesi ve Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Bir ulusun savaşması, fertlerinin beden ve manen çok iyi yetişmesi, ulusun ve ülkenin ise maddi açıdan böyle bir savaşı başarabilecek hale getirilmesi ile mümkündür. İdeal bir gençliğe dayanan bir ulus ise bunu başaracaktır. Bu düşünce gençlik teşkilatını ortaya çıkarmıştır. Bu teşkilatın hedefi, bir savaş için gereken her türlü maddi ve manevi kuvvetleri kazanarak savaşın tüm isteklerine cevap vermek, amacı ise yurdunu her türlü düşmana karşı koruyacak duruma getirerek, her alanda medeniyetin en ön sıralarında bulundurarak gereken yerde tutmaktır. Eserde konu ayrı ayrı ülkeler ele alınarak incelenmiştir.

- Yaman, Kadri, *Yurt Müdafasında Türk Gençliği*, 1938, 109s., Devlet Matbaası, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Gelecekte, yurt savunmasının yalnız ordularla değil, bir milletin maddi ve manevi varlığının, genç, yaşlı, erkek ve kadın tüm evlatlarının harekete geçmesiyle olabileceği bir gerçektir. Modern ordular doğmuş ve ordu hizmetleri zorlaşmıştır. Yirminci yüzyıl ıleri bilgi, teknik devridir. Bu hayata uygun olarak yükselmekte olan Türk vatanında geleceğin bütün ümitleri gençliğe bağlıdır. Gelecekte savaşlarda milletlerin zekâ ve kabiliyetleri çarpışacaktır. Ülkelerin fikir ve ahlâk bakımından hazırlıklı bulunup bulunmaması yurt savunmasının manevi yönünü teşkil eder ve bu yurt savunmasında çok önemlidir. Türk gençliğini yurt savunmasında yetiştirmek, Kemalizmin ana prensiplerine bütün varlığıyla bağlanmasını sağlamak gerekmektedir. Ordularda ve yurt içinde çeşitli görevler alacak olan Türk gençliğinde önce Atatürk rejimine bağlılık ister, bu gençliğin temel yapısıdır.

- İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, *Türk Gençliği ve Mehmet Akif*, 1944, 30s., Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul.
- Emiralioğlu, Mehmet, *Türkiye'de Cumhuriyet Gençleri ve Amerika'da Gençler Cumhuriyeti*, 1962, 16s., Devrimlere Bekçi Kültür Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Kitabın başında Atatürk'ün gençliğe hitabı, gençliğin Ata'ya cevabı, Atatürk'ün Bursa nutku, Türk gençliğinin andı ve Cemal Gürsel'in gençliğe hitapları yer almaktadır. Bundan sonra Amerika'da kurulan Gençler Cumhuriyeti (The Junior Republic) konusunda bilgi verilmektedir. Bu cumhuriyet eğitim amacıyla ve William George tarafından kurulmuştur. W. G.

boş zamanlarında bir çiftlikte kimsesiz zavallı çocuklarla onları eğitmek, boş zamanlarını doldurmak amacıyla küçük bir cumhuriyet örneği kurmuştur. Kitapta bu Cumhuriyetin kuruluş ve gelişmesi anlatılmaktadır.

- Kutay, Cemal, *Birinci Dünya Harbinde Teşkilat-ı Mahsusa Hayber'de Türk Genci*, 1962, 318s., Tarih Yayınları, İstanbul.
- İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Öğrenci Birliği, *Gençliği Ülke Sorunlarıyla İlgilenmeyen Bir Ulusun Sonu Gelmiş Demektir*, 1969, 96s., Tipo Neşriyat ve Basımevi, İstanbul.
- Soylu, Dünder, *Gençler Amaç mı Araç mı? Komando Sorunu*, 1969, 115s., Elif Matbaacılık, Ankara.
- *Genç Ülkücüler Teşkilatı*, 1971, Ankara.
- *Ülkücü Gençlik Vatan Seven Gençliktir*, 1972, Niğde.
- Dünder, Temel, *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Gençliğine*, 1973, 144s., Pars Matbaası, Ankara.
- Türk, Atila, *Aydınlık Fevkalade Gençlik Nüshası*, 1976, 167s., Odak, Ankara.
- Ozankaya, Özer, *Türk Devrimi ve Yüksek Öğretim Gençliği*, 1978, 196s., Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Bu araştırmanın amacı, Türk yükseköğretim kurumlarında 4204 sayılı yasa gereği okutulmakta olan Türk Devrim Tarihi derslerinin yükseköğretim gençliğince nasıl değerlendirildiğini, gençlerin bu dersten neler beklediğini ve Türk Devrim ilkelerini nasıl algıladıklarını göstermektir. Yazara göre Türk devrim tarihi dersi, yetişen kuşaklara hem çağdaş toplum koşullarını hem demokrasi ilke ve ülkülerini hem de geri kalmış bir ülke olarak Türkiye'nin karmaşık uluslararası ilişkiler içinde nasıl etkilendiğini, karşısına çıkan soranları çözmede ne gibi güçlüklerle karşılaştığını tanıtabilecek nitelikte bir derstir. Araştırmanın başta gelen bulgusu gençlerin Türk devrimini, çağdaşlaştırıcı, bağımsızlıkçı, demokratik, eşitlikçi, özgürlükçü ve insanı yüceltici şekilde algıladıkları, bu özde öğretilmesini ve daha ileri hedeflere vararak doğal gelişimini sürdürmesini istemektedirler. Dersin verilmesi ve alınışında gereken önemin verilmemesi sonucu devrim tarihi derslerine ilgi duymadıklarını söyleyen öğrenciler de çoğunluktadır. Ancak okutuluşundaki tüm eksikliklere rağmen gençlerin büyük bir kısmı yine de devrim tarihi derslerini gerekli görmektedir.

- Taçan, Şükran, *Cumhuriyeti Gençlikte Yaşatmak ve Gençlik Gündemi*, 1994, 285s.
- Kolektif, *"Liseli Gençlerin Gözüyle Cumhuriyetimiz" Yerel Tarih Yarışması*, 1999, 394s., Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Cumhuriyetin 75. yıl dönümü kutlamaları sırasında düzenlenen liseli gençler arasında yerel tarih yarışmasına Türkiye'nin bütün liselerinden toplam 1504 öğrenci katıldı. Bu kitap ulusal jüri tarafından değerlendirilen ilk 20 çalışmayı kapsıyor.

- Zenginoğlu, Şerafettin, *Bilgi Çağında Türk Gençliğinin Yükselen Sesi*, 1999, 177s., Şans Ajans, İzmir.
- Hacaloğlu, Yücel, *10. Türk Dünyası Gençlik Günleri ve Kurultayı*, 2000, Türk Yurdu Yayınları, Ankara.
- Gazioğlu, Ahmet C., *Direnış Örgütleri, Gençlik Teşkilatı ve Sosyo-Ekonomik Durum*, 2000, 201s., Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP), Lefkoşa.

KAPAK ARKA YAZISI: Eserin ilk bölümünde, Rumların adayı Yunanistan'a ilhak amacıyla 1955'de başlattığı EOKA terörünün, bu emellerine ulaşmak için önlerinde en büyük engel olarak gördükleri Kıbrıs Türk halkını da hedef alması ve adadaki varlığını yok etmek girişimleri karşısında oluşturulan gizli direniş örgütleri ve Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) ile ilgili belgelere dayalı ilginç bilgiler ve açıklamalar yer almaktadır.

- Sarıhan, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Gençliği*, 2004, 307s., Kaynak Yayınları, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Zeki Sarıhan'ın titiz bir çalışmayla; o yılların gazete ve dergilerini, o döneme ait araştırma ve anı kitaplarını tarayarak, yazdığı bu kitapta, Birinci Dünya Savaşı'nda işgal edilen ülkesini savunmak için ayağa kalkan Jön Türklerin çocuklarının doğru ve haklı eylemlerini bulacaksınız. Kuşkusuz en başta, büyük Darülfünun boykotunu... Sarıhan, Kurtuluş Savaşı yıllarındaki gençlik örgütlenmesini de kapsamlı bir biçimde inceliyor.

- Kolektif, *Çanakkale Gerçeği ve Ülke Gençliği*, 2006, 175s., Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Çanakkale savaşını anlatan ve Çanakkale'ye giden öğrencilerin duygularını yazdıkları bir kitap.

- Turhan, Kaan, *Kripto Devşirme Gençlik*, 2008, 264s., Toplumsal Çözüm, Ankara.

KAPAK ARKA YAZISI: Sivil Casus adlı kitabıyla, hangi sivil toplum örgütlerine, kimler tarafından ulus devletin aşındırılması için Truva atı görevi verildiğini gözler önüne seren Kaan Turhan, "Kripto-Devşirme Gençlik" adlı bu kitabıyla da Türk Gençliğinin ulusal kimliğinden koparılarak kültürel asimilasyona nasıl ve hangi izlencelerle uğratıldığını tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor. Kaan Turhan, bu çalışmasıyla ulusal gençlik bayramımız 19 Mayıs'ın yerine, 9 Mayıs Avrupa Günü'nün konulmasını amaçlayan izlenceleri 15-18 yaş arası lise gençlerine kendi milli benlikleri unutturularak, yerine "sömürge kültürünü" şırınga etmeyi planlayan sinsi projeleri, Alman Devleti'nin desteği ile araştırma enstitülerinde ve üniversite kürsülerinde yürütülen, Türkiye için 47 ayrı etnik halk öngören istihbaratçı akademisyenlerin yıkıcı çalışmalarını, "Demokratik, çağdaş, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, çok renkli, çok sesli, çok kültürlü (!) ... barış dolu bir ülke için yeni bir anayasa" özlemi altında, AB ve ABD'nin etnik bölünme için "multiculturalism" programlarına zemin yoklayan sözüm ona aydınların vatanlarına ihanetini gözler önüne seriyor. 1985 yılında birkaç üniversite öğrencisi tarafından kurulmuş ve temel fikri "Avrupa Kimliğini" Avrupalı gençler arasında tartışmaya açıp, yapılacak etkinliklerle de yaşayarak oluşturmayı amaçlayan ve bugün Avrupa'nın 300'e yakın kentinde örgütlenen,

yaklaşık 25.000 üyeye sahip bir “Sivil Toplum Örgütü” olan AEGEE’nin Fransızca açılımı; Association des Etats Généraux des Etudiants de l’Europe’dir. Bu kitap, Leonardo, Socrates, ve Youth gibi Avrupa komisyonu eğitim programlarıyla, Milli (!) Eğitimin milliliğini nasıl yitirdiğini, Kemalist eğitim programlarından nasıl uzaklaşıldığını, AB Eğitim ve Gençlik Programları’nın Türkiye’de kabul edilmesini ve uygulamaya konulmasını sağlama yönünde lobicilik etkinlikleri düzenleyen, ulusal değerler sistemini yıpratma, her türlü etnik, dinsel, kültürel ve siyasal alt kimlikleri kışkırtmayla görevli olan AB’nin ilk resmi gençlik örgütü AEGEE’nin gerçek yüzünü, Türkiye’nin AB’ye değil, AB’nin Türkiye’ye girdiği, topsuz, tüfezsiz işgalin ne olduğunu anlatıyor ve AB’nin Türk gençliğini ulusal kimliğinden kopararak, devşirmeyi amaçlayan gençlik ve eğitim programlarını deşifre ediyor.

- Genç, Betül Dilan, *2023 için 13 Genç Fikir*, 2008, 90s., İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.
- Eşrefoğlu, Mustafa, *Gençlik ve Milli Kültür*, 2009, 264s., Savaş Yayınları, Ankara.
- Atatürk, Mustafa Kemal, *Türk Gençliğinin El Kitabı*, 2011, Yayın B, İstanbul.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *Bir Lise Öğrencisinin Millî Mücadele Anıları*, 2011, 327s., Varlık Yayınları, İstanbul.
- Atsız, Hüseyin Nihal, *Turancılık Milli Değerler ve Gençlik*, 2014, 252s., Ötügen Neşriyat, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: “Turancılık” deyince Türkiye’de anlaşılan şey, tarihî mirasları da dâhil olduğu halde bütün Türkleri tek devlet halinde birleştirmek ülküsüdür ve her ülkü gibi nesillere bakan, kan ve can vergisi isteyen, gönüllere heyecan katan bir inançtır. Tarihi, savaşları ve fethatı dolayısıyla hemen bütün dünyaya antipatik gelen Türk milletinin yeniden birleşerek şahlanması birçok milleti korkuttuğu için; bu şahlaniş sonunda bazı devletler ortadan kalkacağı veya küçüleceği için; hatta dünya çapındaki büyük ticaret ortaklıklarının çıkarları baltalanacağı için Turancılık ülküsü büyük bir direnişle karşılanmakta, bu direnişin propagandası ve fikriyatı yapılmakta, bu propaganda Türkiye içinde tesirli olmaktadır. Turancılık ülküsüne karşı Türkiye’deki muhalefet ya bunun Türkiye’yi büyük tehlikelere atacak bir macera sayılmasından yahut Türkiye dışındaki Türklerin de en az bizim kadar Türk olduklarının bilinmeyişiinden yahut da bugünkü sınırlarımız içinde 4000 yıldan beri üst üste yığılan etnik zümreleri ve kültürleri karıştırıp bunlardan şimdiki dili Türkçe olan bir halkın peydahlandığını kabul etmekten doğmaktadır. Moskof uşağı oldukları için Turancılığın Rusya’yı devirmesinden korkanların muhalefetini kaale almıyorum...

- Demirbağ, Fehmi, *2071 Çocuk ve Gençlik Açılımı*, 2014, 176s., Milli Gençlik Derneği, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Küresel şehirler, küresel markalar artık dünyada devletler gibi siyasi aktör haline geliyor. Kültür de siyaset ve ekonomi gibi stratejik unsur oluyor. Küresel markalar, modern zamanların işgalci kolluk kuvvetleri! Marka, marka kaybediyoruz geleceğimizi! Şimdi milli müdafaa zamanı! kızlı-erkekli kaybedeceğiz yoksa... Yani ne kara kuvvetleri ne hava kuvvetleri ne deniz... İllaki, kültür ve kuvvetleri! Çocuklarımızı kendi kültür kodlarımızla formatlamak durumundayız.

- Aras, Oktay, *Galatasaray Liseli Sıradışı Hayatlar*, 2015, 364s., Zinde Reklam Yayıncılık, İstanbul.

KAPAK ARKA YAZISI: Kimdir Bunlar? Bunlar, Osmanlı'nın son dönemlerinde hürriyet ve demokrasiyi getirmek için uğraşanlardır. Bu yolda yurt içi ve yurt dışında hapsedilen, sürgüne gönderilen ve can verenlerdir. Bunlar, vatanlarını korumak için cepheden cepheye koşan, gazi ve şehitlerdir. Bunlar ülkelerine her türlü yeniliği getirebilmek için uğraşan, bu uğurda hayatlarını allak bullak edenlerdir. Bunlar sanatta, bilimde, devlet yönetiminde ideallerin peşinde yılmadan koşan insanlardır. Birçoğunun hayatı, sıkıntılarla, yokluklarla, ıstıraplarla geçmiş fakat onlar inandıkları yoldan dönmemişlerdir. Çoğunun ismini pek az kimse hatırlar, fakat hakiki kahraman onlardır. Onlar devlet adamlarıdır, askerlerdir, sanatçılardır, sporculardır, yazarlardır, gazetecilerdir, diplomatlardır, isimsiz kahramanlardır, efsane adamlardır. *Ahmet Esat TOMRUK *Ahmet RIZA *Ahmet ROBENSON *Ahmet SAMİM *Ahmet ZOGU *Ali SUAVİ *Alp Zeki HEPER *Avni ARBAŞ *Celal İBRAHİM *Celal Esat ARSEVEN *Ekrem İNÖZÜ *Emin Bülent SERDAROĞLU *Etem UTKU *Faik KONİTZA *Faruk SAYAR *Feridun DEMOKAN *Fikret Şefik ÖZDOĞANCI *Fikret ÜRGÜP *Hüseyin NESİMİ *İlhan Şevket AYKUT *Kamiran ÇELEBİ *Kırık ZOHRAB *Mehmet MUZAFFER *Naci Sadullah DANİŞ *Necdet KENT *Reşit Akif PAŞA *Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI *Sabri MAHİR *Sadun BORO *Sakallı CELAL *Süheyl FURGAÇ *Tahir Pamir ÖZÇELİK *Vedat UŞAKLIGİL

- Sarı, İbrahim, *Türk Gençliği*, 2017, Nokta Yayınevi, Antalya.

Sonuç

Bu çalışmada 1910-2017 yılları arasında gençlik alanında literatüre sunulan tüm eserlerin toplanması ve tematik olarak yorumlanması amacıyla derlenen “Türkiye Gençlik Bibliyografyası” çalışmasının “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” kategorisine ait bulgular sunulmuş ve değerlendirilmiştir. Bu kapsamda “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” konularına ilişkin dokuz yüz yirmi sekiz (928) çalışma eser türü, yayın yılı, yazar, yayın yeri ve alt temalara göre tasnif edilmiş ve yorumlanmıştır. Böyle bir çalışma ile gençlik literatüründeki siyaset ve ideoloji konulu eserlerin tümüyle görülebilmesi, yeni araştırmalar için bir kolaylık sağlanması ve literatürün doğru değerlendirilerek araştırmacılara katkı sunulması amaçlanmıştır. Zira bibliyografik çalışmaların bu minvalde bir bilgi sunumuna hizmet ettiği söylenebilir.

“Türkiye Gençlik Bibliyografyası” Türkiye’deki gençlik literatürüne ilişkin kaynakları derleyip genel görünümü sunmayı amaçlamıştır. Bu sunum içerisinde gençlik alanına ilişkin hem akademik çevrelerden hem de akademi dışından literatüre eser kazandırıldığı fark edilmiştir. Bu bibliyografik derlemenin “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” kategorisi de bu duruma paralel bir görünüm arz etmektedir. Çalışmamızın özelinde makale (%56) ve tez (%11) çalışmaları gibi bir konuyu akademik değerlendirme eğilimi yüksek olan çalışmaların toplamda daha fazla yeküne karşılık geldiği görülmektedir. Kitap çalışmaları ise bir anlamda tüm çalışmanın yaklaşık üçte birini (%33) oluşturmaktadır. Ancak bu ayırım eser türleri arasında keskin bir akademik eğilimi yansıtmamaktadır.

Zira hem makale çalışmaları içerisinde akademik dergilerin haricinde güncel dergilerde yayınlanan makaleleri hem de kitap çalışmaları içerisinde çeşitli araştırmaların kitap olarak sunulduğu çalışmaları görmek mümkündür.

Çalışmanın içeriğinde toplanan eserlerin hem akademik çevrelerden hem de akademi dışından alana katkı olarak sunulan eserlerin olduğu fark edilmiştir. Akademik metinlerin, çoğunlukla üniversitelerin sosyoloji, kamu yönetimi, siyaset ve tarih bölümlerinde varlığını gösterdiği anlaşılmıştır. Akademi dışı metinlerde ise genel olarak hemen hemen her kesimden çeşitli sivil toplum kuruluşlarının bu alt temaya ilişkin eser ürettiğini söylemek mümkündür. Akademik metinlerde gençliğin sorunları, gençliğin siyaset ile ilişkisi ve öğrenci olaylarının toplumsal sebepleri gibi analize dayalı çalışmalar ön plana çıkarken akademi dışındaki metinlerde gençliğe nasihat verme ve ideolojik yönlendirme yapma güdüsüyle ortaya çıkmış metinlerin ağır bastığı söylenebilir. Hiç şüphesiz bu durumda Türkiye tarihinin son yüzyılındaki toplumsal değişim ve çalkantılarda bir gençlik imgesinin sürekli var olduğu, “değişimlerin öncüsü” bir gençlik ya da “yarınların bekçisi” bir gençlik umudunun etkili olduğu söylenebilir (Yaman, 2013, s. 117).

Çalışmaya dahil edilen eserlerin, kaleme alındığı dönemler bazında bir incelemeye tabi tutulduğunda eser sayılarında sürekli bir artış olduğu görülmektedir. Eser türlerine göre her türün farklı dönemlerde sayısal olarak zirve yaptığı dönemin tarihsel ve sosyal anlamda bir noktaya karşılık geldiği düşünülmektedir. Eser türlerine göre bakıldığında tez türündeki eserler 2010 yılı ve sonrası dönemde sayısal olarak en yüksek rakama ulaşırken makale çalışmalarında 1980-1999 yılları arası dönem olarak bu durum karşımıza çıkmaktadır. Aynı durum kitap çalışmaları için ise 1960-1979 yılları arası döneme karşılık gelmektedir. Bununla birlikte çalışmanın genelinde 1980 sonrası dönem ve 2010 sonrası dönem eser sayıları anlamında kırılma yılları olarak karşımıza çıkmaktadır. Hiç şüphesiz 1980 yılı sonrasındaki bu değişimin, Türkiye’de akademik anlamda bir koordinasyon ve planlama sağlayan Yüksek Öğretim Kurumu’nun (YÖK) 1981 yılında kuruluşunun etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu durum tez ve makalelerde böyle olmasına karşılık akademik yazım kaygısı daha düşük olan kitaplarda 1960-1979 yılının daha verimli geçtiği söylenebilir. Kitap çalışmalarının özelinde değerlendirilebilecek bu verinin 1968 yılı üniversite ve öğrenci olaylarının etkili olduğu düşünülmektedir. Zira 1969 yılı kitap çalışmalarının en fazla verildiği yıllardan birisi olmuştur. 2010 yılı ve sonrasındaki değişimde ise hem 2008 yılından itibaren “Her İle Bir Üniversite!” fikrinin bir devlet politikası olarak hayata geçirilmesi ile üniversitelerin artışı hem de 2015 yılı itibarı ile YÖK’ün akademisyenlere yönelik başlattığı akademik teşvik uygulamalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamız tezler özelinde incelendiğinde, yüksek lisans ve doktora tezlerinin ayrı ayrı ele alınması açısından daha faydalı ve literatür açısından daha sağlıklı bir analiz yapılacağı kanaatine varılmıştır. Çalışma genelinde ulaşılan tezlerin yüz (100) tanesinin yirmi ikisi (22) doktora tezlerinden oluşmakta iken yetmiş sekizi (78) ise yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Doktora çalışmaları, literatüre ilişkin araştırmacıların daha derinlikli bilgiye sahip olduğu ve uzmanlaştığı çalışmalar olarak görülürken, yüksek lisans çalışmaları ise araştırmacıların literatür bilgisinin derinleştiği ancak daha yüzeysel çalışmalar olarak kabul edilir. Bu bağlamda “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı doktora çalışmalarının azlığı, bir bakıma literatürün daha yüzeysel bir akademik düzeyde olduğunu gösterebilir. Bu anlamda literatüre yönelik daha derinlikli doktora çalışmalarının artması gerekli görülmüştür.

Tez çalışmalarının hazırlandığı ana bilim dalları açısından bakıldığında 35 farklı ana bilim dalının “Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temasında tez hazırladığı görülmüştür. Ağırlıklı olarak kamu yönetimi, siyaset, uluslararası ilişkiler olmakla birlikte eğitim bilimleri, işletme, tarih, psikoloji ve sosyal hizmet gibi birçok alandan literatüre katkı yapıldığı görülmüştür. Bu bakımdan, temanın konu olarak kapsayıcılığını da yansıtan bir yelpazede çalışılmış olması önemlidir.

“Gençlik, Siyaset ve İdeoloji” temalı çalışmamızda, farklı konuları içeren 8 alt temanın olduğu tespit edilmiş ve eserlerin tasnifi bu alt temalar dahilinde gerçekleştirilmiştir. Bu alt temalar içerisinde sırasıyla “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” alt teması yüz yetmiş sekiz (178) ve “Başkaldırı/İsyân/Eylemler” alt teması yüz kırk bir (141) eserle en çok çalışma dahil edilen alt temalar olmuştur. Bunun yanında “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” alt teması kırk bir (41) eser ile en az çalışma bulunan alt tema olmuştur. Alt temalar içerisinde “12 Eylül/Darbeler/80’ler/60’lar/68 Kuşağı”, “Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları” ve “Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri” alt temalarının daha çok tez ve makalelerde akademik yönün ağır bastığı eserler görülürken, “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” ve “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” alt temalarında akademi dışından araştırmacı ve yazarların eserlerinde bir ağırlık olduğu fark edilmiştir.

Alt temalara içerik yönünden bakıldığında tasnif edilen eserlerde çalışılan konuların tespiti gençlik literatürünün ana yollarına dair izleri görmemize katkı sunacağı kanaatindeyiz. Bu bağlamda ilk olarak “12 Eylül/Darbeler/80’ler/60’lar/68 Kuşağı” alt temasının gençlik olaylarının ve siyasetle ilişkisinin Türkiye’nin sosyolojik ve tarihsel kırılma dönemlerine ayırarak incelendiği çalışmaların ağırlıkta olduğunu fark edilmiştir. Tezler bağlamında Türkiye tarihinde Tanzimat Fermanı’ndan günümüze kadar birçok gençlik hareketi ve öğrenci olaylarının tarihsel dönemlere bölünerek çalışıldığı görülmektedir. Makalelerde ise 1960’lı yıllar ve sonrası hareketlerin çalışıldığı ve tezlerden farklı olarak son darbe girişimi 15 Temmuz’un işlendiği görülmektedir. Diğer taraftan kitap çalışmaları ise bir bakıma diğer türlere nazaran daha sığ kalarak yoğun bir şekilde 1968 yılına odaklanmış çalışmaları kapsamaktadır. Bununla birlikte akademik anlamda daha öznel ve ideolojik bağlamı yansıtıcı çalışmaların olduğu görülmektedir. Diğer taraftan bu alt temada tezler ve makaleler özelinde birkaç çalışma haricinde genellikle ampirik çalışmaların yapılmadığı, daha çok metin inceleme, tarihsel olayları değerlendirme çalışmalarının baskın olduğu görülmüştür.

Eser sayısı bakımından tema ortalamasının üzerinde olan “Atatürk, Gençlik ve İdeoloji” alt teması, içerik bağlamında makale ve kitap türlerinde kendini tekrarlayan, bununla birlikte birçok eserin bile aynı isimle yazıldığı bir bütünlük oluşturmaktadır. Tezler bağlamında sadece iki çalışma bulunmaktadır. Makale türünde 1980-1999 yılları zirve döneminden sonra sert bir düşüşle son yıllarda eser sayısında azalan bir eğilim olduğu fark edilmiştir. Kitap çalışmalarının ise bundan farklı bir şekilde sayısal olarak son yıllarda arttığı görülmüştür. Ancak burada da yazılan eserlerin içeriğinin bazılarının Mustafa Kemal Atatürk’ün kitaplarının gençler için düzenlenerek yeniden basıldığı ve içerik zenginliği anlamında kendini tekrarlayan bakışın sürdüğü görülmektedir.

İçerisine en az eser dahil edilen “Atatürk, Eğitim, Spor ve Kültür” alt temasında, bir önceki alt temada olduğu gibi 1980-1999 yılları arasının zirve olduğu yıllar olarak söylenebilir. Diğer bir benzerlik ise baskın olarak birçok eserin 19 Mayıs, gençlik ve spor üzerine Atatürk’ün görüşleri-

ne odaklanmış derleme çalışmalar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu alt tema dahilinde ampirik çalışmaların da olduğu görülmüştür. Ancak bu çalışmaların birçoğu farklı yaş grupları ile olmak üzere “Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi” dersine yönelik algı ve tutumların ölçüldüğü çalışmalar olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

“*Başkaldırı, İsyan ve Eylemler*” alt teması, eser sayısı bakımından ikinci alt tema olmakla birlikte yoğunluk olarak makale ve kitap türünde ön plana çıkmaktadır. Makaleler ve kitaplar açısından 1960-1979 yılları arası dönemde 1968-1969 yılları en yoğun döneme denk gelmektedir. Bu dönemde son yıllardaki üniversite öğrenci hareketleri tahlil edilmeye çalışılmış, yurt dışındaki öğrenci olayları değerlendirip karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu alt temadaki eserlere akademik yönden bakıldığı zaman öğrenci hareketleri meselesinin çok boyutlu ele alındığı, daha çok akademik çevrelerden yayınların yapıldığı görülmektedir. Tezler çalışmaları görünürlüğünü her ne kadar 2000 yılı ve sonrasında göstermiş olsa da 1960-1979 yılları arasında hem kitap çalışmaları hem de makale çalışmalarının bu akademik boşluğu dolduracak şekilde görünürlük kazandığı görülmektedir. Bu alt temada içerik yönünden değerlendirilebilecek diğer bir husus ise çalışılan konuların güncel olaylardan hareketle literatüre yansıyan konular olmasıdır. Bu bağlamda son yıllarda “Gezi Eylemleri” gibi gençliğin aktif olduğu protesto gösterileri, bu alt temadaki çalışmalarda kendisine yer bulmuştur. “Gezi Eylemleri” ile ilgili çalışmaların, genelde eğitilmiş çalışanların veya öğrenci gençlik profilinin araştırmalarına konu olduğu görülmektedir. Aslında bir bakıma alt temada çalışılan konular itibarıyla hemen her dönem üniversite ve öğrenci olayları yoğunluk olarak çalışmalara konu edilmiş, ilgi odağının eğitilmiş gençliğe aktarıldığı görülmüştür.

“*İdeolojiler ve Karşıt Görüşler*” alt teması, bir bakıma gençlik hareketleri ve öğrenci eylemlerine fikrî ve ideolojik bağlamda zemin hazırlayan çatışmaların, karşıtlıkların konu edildiği çalışmalar olarak isimlendirilebilir. Bu bağlamda 1960-1979 yılları arası dönem bir önceki alt temada olduğu gibi eser sayısı bakımından yoğun yıllara denk gelmektedir. Son dönemlere doğru bir azalma görülen bu alt temada, 2000’li yıllara doğru tezler gibi ciddi akademik metinlerin çıkmaya başladığı görülmektedir. Bu durum “*Başkaldırı, İsyan ve Eylemler*” alt teması ile karşılaştırıldığında benzer durumun olduğu görülmektedir. Hiç şüphesiz 1981 yılında YÖK’ün kurulmasına rağmen, 12 Eylül 1980 darbesinin gölgesinde öğrenci olayları ve siyaset gibi bu döneme de zemin hazırlayan konuların, uzunca bir süre literatürde görünürlüğünü kaybettiği fark edilmektedir. Ancak bu durum makaleler için aynı değildir. Makaleler bağlamında 1950’li yıllar öncesi “geri fikir hareketleri ve komünizme” karşı bir söylem gelişmişken 1960’lı yılların ortalarından sonra bu durum baskınlığını yitirmiş, karşıt ideolojiler ve gençlik hareketlerinin analiz edildiği çalışmalar ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan makaleler, 2000’li yıllardan önce her ne kadar ideolojik bir kısır döngüde çeşitli güncel dergilerde kendini göstermesine rağmen, 2000’li yıllardan sonra -özellikle de 2010 ve sonrasında- ise akademik dergilerde daha görünür hale gelmiştir. Bu durum gençlik alan yazını için olumlu bir gelişme olarak okunabilir. Kitaplar bağlamında ise makalelere yakın bir tarihi seyir izlediği görülmektedir. Hem kitaplar özelinde hem de diğer türlerde son yıllardaki eser sayısının düşmesi yanında, bu alt temadaki kitapların son yıllarda birkaç çalışma dışında güncel kitaplar olduğunu görmekteyiz. Gençlik ve ideolojiler gibi Türkiye’de hemen her dönem eser verilmiş bir alanda akademik metinlerin son yıllarda da görünür olmamasının gençlik alan yazını anlamında bir eksikliğe karşılık geldiği düşünülmektedir.

En çok eserin dahil edildiği alt tema olarak çalışmamızda yer edinen “*Siyaset/Siyasal Tutum/Siyasal Katılım/Partiler/Seçimler/Gençlik Kolları*” alt teması, eser yoğunluğu bakımından da farklı bir izlem kaydetmiştir. Son yıllarda ciddi bir artışın olduğu bu alt temada eser yoğunluğu anlamında da sırasıyla makale ve tez çalışmalarının öne çıktığı görülmektedir. Tezler bağlamında diğer alt temalardan farklı olarak oran bakımından en fazla doktora çalışmasının yapıldığı alt tema olduğu görülmüştür. Ancak bu durumun çalışılan konular bağlamında bir çeşitlilik sunmasına rağmen, bazı kimi benzer konuların tekrarlı biçimde de çalışabilmesi görülmüştür. Siyasal toplumsallaşma/katılım gibi kavramların, gençlerin ailelerinin ekonomik ve sosyo-kültürel durumları gibi bazı demografik değişkenlerle çok defa ilişkilendirilerek çalışıldığı görülmüştür. Bu durum, gençlerin siyasi katılımını etkileyen birkaç değişkenin alan yazında baskın olarak tercih edilip çalışılmasının sonucu olarak çalışma konularının dar bir çerçevede kaldığını göstermektedir. Diğer taraftan tezlerde çalışılan gruplar anlamında eğitilmiş gençlerin, eğitilmiş gençler içinde de üniversite öğrencilerinin fazlaca tercih edildiği görülmüştür. Tez çalışmalarının birkaçında bu durum, üniversiteli gençliğin ülkenin siyaset geleceğinde yapacağı reel katkının/dönüşümün belirleyicisi gibi görülmesine dair kanı olarak dillendirildiği görülmüştür. Böylesi bir durumda, farklı gençlik kategorilerindeki gençlerin, siyasal katılım/kültür/toplumsallaşma pratikleri gibi konuları içeren çalışmalara dahil olmamasının alan yazında bir eksik bakış açısı sunacağı kanaatindeyiz.

“*Sivil Yapılanmalar/Öğrenci Toplulukları/Gençlik Örgütleri*” alt temasında ise gençlerin örgütlenmesi ve sivil katılımı ile özgürlük ve demokratikleşme kavramlarının çoğu defa ilişkilendirilerek çalışıldığı görülmüştür. Diğer taraftan gençlik örgütleri ve faaliyetlerinin tarihi seyri konulu çalışmaların hemen her dönem çalışıldığı görülmüştür. Tarihi bağlam içerisinde gençlik teşkilatları, öğrenci teşekkülleri, sivil toplum örgütleri gibi değişen kavramlarla birlikte gençlik örgütleri çalışılmış, güncel bağlamlardan akademiye doğru bir çalışma seyri izlenmiştir. Akademik bağlamda gönüllülük, örgütlenme özgürlüğü, demokratikleşme gibi sivil toplum ile ilişkili konular çalışılmıştır.

“*Vatanseverlik/Vatandaşlık/Yurttaşlık/Milliyetçilik/Askerlik*” alt teması ise, 1980-1999 yılları arası dönemde özelde makale türünde genel toplamda zirve bir dönemi yaşamıştır. Ayrıca bu dönem içerisinde ise 1985 yılı makaleler açısından son derece kritik bir yıl olmuştur. Bu durumun, BM’nin 1985 yılını “Uluslararası Gençlik Yılı” olarak kabul etmesi ile literatürde niceliksel açıdan olumlu bir etki ile ortaya çıktığı düşünülmektedir. Tez çalışmaları 1999 yılından sonra görünür hale gelmesine karşılık makaleler ve kitaplarda 1920’li ve 1930’lu yıllardan beri görünürlük kazanmıştır. İçerik bağlamında ise vatanseverlik, vatandaşlık tutumları/bilinci; savaşlarda gençlik, savaş ve barış; Türkçü dergiler, Türkçe, Türk dünyasına bakış ve milli kültür gibi üç ana odak konu etrafında alt temanın oluştuğu görülmektedir.

“*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” konulu çalışmamızda derlenen eserlerin hem akademik kaygı ile üretilmiş araştırma çalışmalarının hem de günlük siyaset ve sosyal olayları inceleme amacıyla yazılmış güncel çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu durumun hiç şüphesiz Türkiye gibi ülkenin sosyal ve siyasi tarihiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Gençlik ve siyaset konusu hem gençliğin siyaset üzerindeki etkisi hem de siyasetin gençlerin üzerindeki etkisi yönüyle hemen her dönem Türkiye gündeminde yer bulmuştur. Bu sebeptendir ki “*Gençlik, Siyaset ve İdeoloji*” temalı çalışma-

lar hem akademiden hem de akademi dışından eserlerin verildiği bir zemine karşılık gelmektedir. Akademi dışından olan çalışmalar, genel itibariyle bir nasihat verme ve ideoloji aktarımı gayesiyle yazılmış eserler görünümü verirken (Yaman, 2013, s. 117) akademik çalışmalarda ise genel itibariyle gençlik olayları ve farklı siyasi görüşleri karşılaştırmalı analiz eden, birebir saha çalışmaları ile daha bütünlüklü çalışmaların olduğu görülmüştür.

Kaynakça

- Creswell, John, W. (2016). Araştırma Deseni-Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. Ankara: Eğiten Kitap
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yaman, Ö.M. (2013). *Apaçi Gençlik. Gençlerin Toplumsal Davranış ve Yönelimleri: İstanbul'da "Apaçi" Alt kültür Grupları Üzerine Nitel Bir Araştırma*. İstanbul: Açılım Kitap.

Veri Kaynakları

- TUBİTAK-ULAKBİM Kataloğu
- TO-KAT (Ulusal Toplu Katalog)
- YÖK Tez Tarama Kataloğu
- YÖK Akademik Arama
- Google Akademik
- ASOS İndeks
- ACAR İndeks
- Türkiye Makaleler Bibliyografyası
- Türkiye Kitaplar Bibliyografyası
- Milli Kütüphane Kataloğu
- İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphane Kataloğu
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi Kataloğu
- Boğaziçi Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- Bilgi Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- İstanbul Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- Yalova Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- Hacettepe Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- Ankara Üniversitesi Kütüphane Kataloğu
- www.suconleme.org
- www.kutuphane.fisek.org

- www.arastirmax.org
- www.psikiyatri.org
- www.kriminoloji.com
- www.maddebagimlilik.org
- <http://addicta.com.tr/>
- www.tcps.org
- www.pdfqueen.com
- www.sabev.org.tr
- www.pa.edu.tr
- www.kitapyurdu.com
- www.idefix.com
- www.nadirkita.com/
- pdf.gen.tr
- www.belgeler.com
- www.pdfbul.com/
- <http://www.docpdfs.com/>
- <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/index/index>
- <http://psikiyatridizini.net/Default.aspx>

DEĞERLER EĞİTİMİ MERKEZİ

Süleymaniye Caddesi, Elmaruf Sokak, No:3 Fatih/İSTANBUL

Tel: 0(212) 512 19 90 Faks: 0(212) 512 19 91

www.dem.org.tr | info@dem.org.tr